

Albano

Albano

A
20
368

17877

CARD.

RIVM,

28

ONIS X

MAX.

ARV

XVI.

Arvi

ipd 7 opiqvz

Q· Sea

hual ardqoa

raquouai au

duym

max up

L· Gm

Seuuz dya

ru ruan

rides rurs

rb · ulunol

au dyaedv

uq rniurp

ymu dya

to suod rb

duqz sb si

Sypid oq

Huy Sdun

u dyaquyo

u ryo

U· onay di or

gavq iqun

gedy h

S· q nuy

mu zolum

mwuy m

um dya

H· nulu

is februa

ol arduu

XIII

—

9

17877

PETRI BEMBI CARD.
EPISTOLARVM FAMILIARIVM,
LIBRI VI.

28

EIVSDEM, LEONIS X. PONT. MAX.
NOMINE SCRIPTARVM, LIB. XVI.

De libris Ioannis Bembii non prohiberi

CVM PRIVILEGIIS.
VENETIIS M D L I I.

PETRI BEMERII
HISTORIA
18-10-6

EVROPEI LEONIS PONT. MAX.
NOMINE SECRETARIUM, LIB. XVI.

Handwritten text in brown ink, possibly a library or collection mark.

A

020

368

CVM PRIVILEGIO

VENETIIS M. D. C. L. I.

AD TYPOGRAPHOS,

ET BIBLIOPOLAS.

AVLI III.
Pontificis Maximi,
Caroli V. Imperatoris,
Henrici Gallorum
Regis II, Illustrissimi Senatus
Veneti, Cosmi Medicis Florentinorum Ducis II,
Herculis Estensis Ferrariae Ducis,
Francisci Gonzagae Mantuae Ducis, nec non
aliorum Principum, sub quorum dis-
tione libri imprimuntur, priuilegijs
cautum est; ne quis intra annos quin-
decim, praeter eum, cui Carolus Gual-
terutius mandarit, hosce Petri Car-
dinalis Bembi Epistolarum libros im-

* 2 *pressioni*

pressioni subijcere, aut ab alijs impres-
sos uenales habere audeat. Qui horum
Principum auctoritatem hac in re ne-
glexerit, is non solum e christianorum
se cōmunitate exterminatum, ac exes-
crationibus appetitum, sed ea etiam
pecunia, quæ in singulis illorum diplo-
matis continetur, mulctatum cognos-
scet. In quo ne quis ignorantia pre-
textu ob locorum interualla merito se
se excusare possit, ea quæ subsequun-
tur diplomata imprimenda curauimus.

PAVLVS PAPA

III.

VNIVERSIS & singulis præsentes literas inspecturis salutem, & Apostolicam benedictionem. Cum, sicut dilectus filius Carolus Gualterutius Fanensis nobis nuper exponi fecit, ipse diuersa opera Latina, & Græca, ac etiam materno sermone scripta per Bo. Me. Petrum Cardinalem Bembum composita, sicut ab eodem Cardinale in eius ultima uoluntate, eidem Carolo demandatum fuit, ad publicam literatorum hominum commoditatem imprimi facere intendat: Nos eiusdem Caroli precibus super hoc nobis humiliter porrectis inclinati, ob memoriam etiam ipsius Petri Cardinalis, doctissimi & eruditissimi uiri, omnibus & singulis librorum impressoribus, & bibliopolis in uniuerso orbe Christiano constitutis, sub excommunicationis latæ sententiæ; in nostris autem, & sanctæ Romanæ Ecclesiæ Prouincijs & locis mediate uel immediate subiectis, commorantibus, etiam sub amissionis librorum, ac centum ducatorum auri de Camera, Camera Apostolicæ applicandorum, pœnis inibemus, ne intra quindecim annos, à datis presentium computandos, opera dicti Petri Cardinalis, quæ ipse

* 3 Carolus

PRIVILEGIUM

Carolus imprimi fecerit, etiam si aliàs impressa fue-
rint, dummodo uel aucta, uel reformata, aut in me-
lius redacta sint, sine expresso consensu dicti Caroli
imprimere, aut impressa uendere, uel uenalia habere
ullo modo audeant, uel præsumant. Mandantes loco-
rum ordinarijs, & in locis nostris ipsorum locorum
officialibus, ut contra secus facientes ad executionem
dictarum pœnarum procedant iuris & facti remedijs
opportunit; contrarijs non obstantibus quibuscunq;.
Datum Romæ apud sanctum Petrum, sub annulo pi-
scatoris die tertio Decembris . . . M. D. XLVII.
Pontificatus nostri anno quartodecimo.

PRIVILEGIUM

PRIVILEGIUM

CAROLI V. IMPERAT.

CAROLVS Quintus Diuina fauente Clementia Romanorum Imperator Augustus, ac Rex Germanie, Hispaniarum, utriusque Siciliae, Hierusalem, Hungariae, Dalmatiae, Croatiae, &c. Archidux Austriae, Dux Burgundiae, Brabantiae &c. Comes Habsburgi, Flandriae, Tyrolis &c. Notum facimus tenore praesentium uniuersis. Quum noster et Imperij Sacri fidelis dilectus Carolus Gualterutius nobis reuerenter exponi curarit, se magno labore & grauibus impensis, in communem studioforum utilitatem, nuper typis excudi curauisse. Epistolas Latinas R.^m quondam Cardinalis Bembi; uereri tamen ne idem opus, postquam publicatum fuerit, alij temere emulentur cum ipsius non leui detrimento; Et propterea nobis humiliter supplicauerit, quatenus ex solita nostra clementia ipsius indemnitati prouidere dignaremur, nos cum eos qui suo labore, suoq; sumptu id efficiunt, ut optimi quiq; auctores quam emendatissimi in lucem prodeant, fauore & gratia nostra dignos iudicemus, eius Gualterutij postulatis clementer exauditis, tenore praesentium, & ex certa nostra scientia statuimus et sancimus, ne quis omnino per totum Romanum Imperium, cuiuscunq;

* 4 status

status aut conditionis existat, dictarum Epistolarum
Bembi opus a præfato Carolo Gualterutio editum,
per decennium, ab illius prima editione, sine ipsius
Gualterutij consensu imprimere, aut alibi impressum
adducere seu uendere publice uel occulto præsumat,
sub pœna quinq; Marcharum auri puri, pro dimidia
fisco nostro Casareo, reliqua uerò parte ipsi Carolo
Gualterutio, præter librorum amissionem, quos
ipsi Carolo ubicunque locorum reperti fuerint, per se
uel suos sibi uendicare, inq; suam potestatem redige-
re fas esto, irremissibiliter applicandarum. Harum te-
stimonio literarum, manu nostra subscriptarum et sig-
gilli nostri appensione munitarum. Dat. in oppido
nostro Bruxellensti die decimo Mensis Octobris. Anno
Domini Millesimo quingentesimo quadragesimo o-
ctauo, Imperij nostri uigesimo octauo, & Regnorum
nostrorum trigesimo tertio.

Ad mandatum Casareæ & Catholicæ
Maiestatis proprium.

Obernburger.

PRIVILEGIUM

PRIVILEGIUM HENRI
CI GALLORVM REGIS.

ENRY par la grace de DIEV
Roy de France, Aulx preuost de Paris,
Seneschal de Lyon, Bailly de Rouen,
& à tous noz aultres Seneschaulx,
Baillyz, preuostz & aultres noz Iusticiers
& Officiers, ou leurs lieutenans quel
appartiendra, salut & dilection. Scauoir
uous faisons que nous uoullans gratiffier
L'ambassadeur de nostre tressainct Pere
le Pape, Residant pres nostre personne,
en la priere & Requeste quil nous a
presentement faicte, Pour ces causes,
& aultres bonnes considerations à ce nous
mouuans, auons inhibe & deffendu,
inhibons & deffendons, à tous imprimeurs
& libraires de noz Royaume & pays,
que iusques au temps & terme de quinze
ans prochainement uenans, commencans
au iour & date de cestez presentes Ilz
n'ayent à imprimer, ne faire imprimer
les œuures composez par le feu Cardinal
Bembo, tant en Grecx Latin que Italien,
ne ceulx qui ont iac esté imprimez &
qui restent encores à imprimer, mettre
& exposer en uente si ce n'est du conge
& permission de Charles Gualteruy de Fan,
auquel le dict feu Cardinal a laissé par
testament ceste charge. Et ce sur peine
quant aulx Infracteurs desdictes inhibitions

hibitions & deffences de confiscation desdictz liures
& demande arbitraire . Si uous mandons , commet-
tons , est expressement enioignons , que noz presen-
tes inhibitions & deffences uous faictes crier cha-
scun en uostre Regard à son de trompe & cry publiè
es lieux acoustumez à faire sembles crys & procla-
mations , de sorte que personne nen pretende cause
d'ignorance . Et si apres lesdictes inhibitions & des-
fences aucunesz sont trouuez y contreuenir , uous pro-
cedez alencontre deulx par les paynes susdictes ainsy
que uerrez estre à faire par Raison , Car tel est no-
stre plaisir de ce faire , uous auons donne , & dona-
ons plain pouuoir , puissance , auctorite , commis-
sion & mandement especial . Mandons & comman-
dons à tous noz Iusticiers , Officiers , & subgettez
que à uous en ce faisant soit obey . Donne à loynuille
le **XVIII.** Iour de Iuing . Lan de grace
MDXLVIII. Et de nostre Regne le deuxiesme .

Par le Roy

De laubespine

RANVTIO

RANV TIO FARNESIO
CARDINALI SANCTI ANGELI

GALBATIVS ROSCIVS S.

LX OMNIBVS ijs honoribus,
qui maximi ab amicis haberi possunt
mortuis, nullus est (mea quidem sen-
tentia) tam insignis, neq; tam stabili-
lis, quàm quicquid illi præclare in ui-
ta gesserint literis mandare, et si quid ipsi memoria
dignum scripti reliquerint, in lucem edere, ac quasi
posteritati cōsecrare, ne eorum interitu nominis quo-
que fama obliuione obruatur. Cætera enim, quæ in
funeribus celebrandis, uel in sepulchris statuendis,
inanibusq; simulachris collocandis curari consueuerūt,
fugacia, caducaq; sunt, & ad præsentis uel parum
longinqui temporis gratiã magis, quàm ad posterita-
tis memoriam spectare uidentur: cum partim in ipso
funere statim intereant, partim uetustatis ui labefa-
ctata, mox tamen frangantur & corruant. At si
quæ doctè, ornateq; de illis, uel ab illis potius scripta
extiterint: ea & firma, & stabilia sunt: tantùmque
abest, ut ulla confici, aut consumi ætate possint, ut
quo uetustiora sint, eo habeantur à posteris sanctiora.
Hoc cum Carolus Gualterutius uir & officiosus &
prudens rectè perspiceret, post Petri Bembi interi-
tum, ut mortui laudem (quem tantopere uiuum ama-
rat)

Est) ab omni hominum silentio, atque obliuione uin-
dicaret, nulli sumptui uel labori parcens, omne
suum studium, omnem mentem & cogitationem, in
illius doctissimis atque ornatissimis lucubrationibus
edendis defixit, nihil existimans ad perpetuum ami-
ci decus, & sempiternam gloriam defuturum, si per-
ficeret, ne quibus tam præstantis eius ingenij & do-
ctrinæ expressa apparerent indicia, monumenta in-
terirent. Ac præter cætera, quæ iam & Hetrusco, &
Latino sermone conscripta in hominum conspectum
lucemq; protulit, multas quibus ille latinè cum suis
familiaribus agebat, summa diligentia collectas li-
teras, nunc in medium proferre, & sub tuo potissi-
mum nomine edere constituit: Cuius consilium mihi
uehementer probatur. Spero enim cum id opus foras
exierit, Auctori gloriosum fore: ijs qui legent appri-
mè utile, nonnullis uerò gloriæ cupidis adeò iocun-
dum, ac gratum, ut hoc gratius proferri his tempo-
ribus potuerit nihil. Quotus enim quisque est, cum
suum uel suorum cuiusque nomen senserit his literis
contineri, ad quem non summa, ac propè singula-
ris ex hac editione letitia peruenerit? Nemo enim
tam est auersus à gloria, qui non aliquid de se, quod
nulla posteritatis obscuret obliuio, mandari monu-
mentis desideret. Quod quibus ingenij imbecillitate
assequi non licet, gratissimum est posse aliorum scri-
ptis adipisci. Si quis uerò non satis magnum ex hac le-
ctiõne percipi posse fructum existimat, uehementer
errat.

errat. Nam ut uerborum proprietatem, & eleganti-
tiam: ut grauitatem sententiarum & ornamenta dic-
cendi præteream, in quo cæteros ætatis suæ scripto-
res tanto interuallo Bembus antecessit, ut ab optimis
illis latinæ eloquentiæ parentibus nemo propius ab-
fuisse uideatur: Ut ea igitur omittam, quæ multos
quidem secutos, hunc planè consecutum esse facile
dixerim: multa uel nostris, uel parentum nostrorum
nata temporibus, quæ pleriq; quemadmodum latinè
dici possent antea hæsitabant; is tam puris, diluci-
dis, adeoq; appositis uerbis expressit, ut iam dum ea-
dem tractanda acciderint, certissimum ducem habeamus,
cuius uestigia sequi atque obseruare possimus.
Auctoris autem gloriæ augendæ atque amplifican-
dæ, quantum hoc epistolarum uolumen adiumenti sit
allaturum: cum ex ijs, quæ de eius orationis pro-
prietate, & ubertate paulò ante me dicturum nega-
ram, statui potest; tum quod in eo quandam expres-
sam quasi formam, figuramque præstantissimæ Bem-
bi uirtutis cernere licebit. Nam & quibus docto-
rum, atq; optimorum hominum familiaritatibus flo-
ruerit; & quàm beneficus, quàm ad bene de illis me-
rendum propensus, quàm denique in amando con-
stans fuerit, facile ex illarum lectione colligitur. Ap-
paret enim hunc illorum hominum exemplum nunquã
esse secutum, qui si quando altiorem dignitatis gra-
dum conscenderint, ueteribus spretis, nouis ac po-
tentioribus amicitijs indulgent, cum is non minus in-
retinendis,

retinendis, quam in conciliandis amicitijs diligens
semper fuerit. Quod uerò te unum ex omnibus dele-
gerit, ad quem potissimum hunc librum Carolus mit-
teret, multis iustissimisq; causis adductum intelligo,
atque adeò iustis, ut si iam uerbum consulere lice-
ret, nemini ex illius uoluntate, atque auctoritate po-
tius quam tibi mitteretur. Dicit enim nò potest, quam
uehementer te ille iam inde usque à pueritia tua dile-
xerit; non solum amore illo communi in uniuersam
familiam tuam, cui se quam plurimum debere profita-
tebatur, sed præcipuo quodam in te, ac singulari,
quòd egregiam quãdam & præclaram indolem tuam
perspiceret, quòd te discendi studio incensum, & ad
litteras adeò paratum, ac promptum, ut dicere so-
leret se neminem uidisse unquam, qui & quæ trade-
rentur facilius perciperet, uel percepta firmiter me-
moria custodiret: Cum uerò ineunte ætate tua non
nullas latinè à te scriptas literas legisset, tantum su-
ceptam in te beneuolentiam in dies auxit, quantum
te in ijs studijs, quæ sibi placerent profecisse senti-
ret. Mirum est enim ut ille non solum hæc studia,
sed eorum studiosos amaret. Addendum est his, quòd
in ea incidimus tempora, quibus homines & scriben-
di inscij aliorum scriptis iudicandis teretes nimis, ac
religiosas adhibent aures. Ac propterea quasi necesse
fuit, te ista amplitudine & doctrina uirum, his mo-
numentis adesse, ut ad omnes curiosorum impetus,
quasi murus quidam existimationis tuæ sit oppositus.

Prudenter

Prudenter igitur Carolus qui ad opimam Bembi gloria
hunc ueluti cumulum uoluit accedere, & huic
gloriae tuendae te quasi patronum adhibendum censue-
rit. Nunc humanitatis tuae est librum ut à Carolo
munus libenter accipere, & ut Bembi opus eo stu-
dio, atq; animi letitia acceptum perlegere, quo do-
ctissimi illius uiri soles omnia, quae uix unquam te ui-
deo de manibus tollere: Me uerò qui illud ad te perfe-
rendum susceperim, uelim ea tantum causa adductum
existimes, ne eius, qui plurimum apud me & bene-
ficijs & amicitia potest, studijs ac uoluntati obsta-
sterem, in tam equam scilicet, & honestam officij
partem uocatus, praesertim cum tibi munus omnium
gratissimum pariter ac iocundissimum me ferre cer-
tò sciam. Quod ut sit, Auctoris dignitas, uetusq; in te
beneuolentia, & Caroli fides maxime postulat, &
ipse omnibus precibus à te contendo. Vale. Romae.
Idibus Septemb. M D L I I.

PETRI BEMBI
EPISTOLARVM
FAMILIARIVM
LIBER PRIMVS.

AD FVNDVM SALETIANVM.

Petrus Bembus Ioan. Alexandro Vrticio præceptori
S. P. D.

P TABAM equidem, ut semper multum, nunc uero maxime, te uidere, & colloqui: ut de addiscendis Græcorum litteris, quod tu sæpe mihi suastisti, deq; profectio- nis meæ consilio, quod adhuc te latet; & prudentiã, & amorem in me tuum, ut debebam, cõsulerem. Erat enim æquissimum, ut quem ego unum, secundum Bembum patrẽ meum, omnium hominum colui maxime; & cuius, cum prope in sinu altus, tũ consilijs, et præceptis semper usus sum; ab eodem etiam sententiam peterem ijs in rebus, quæ magnopere ad totius meæ uitæ rationes pertinerent. Sed cum existimarem fore, ut ante quam quicquam statuerem, ad te ueniendi tempus mihi non deesset; repente omnia ita sunt immutata; ut & cõsiliium profectio- nis capere, & profectio- nem maturare coactus sim, sic profecto, te ut conuenire non potuerim. Huius festinationis causam Carolus frater meus ad te deferet: itaq; nihil de ea

A nunc

nunc quidem . De meo autem consilio uolui ad te ipse perscribere ex Noniani bibliothecula , in qua erā , cum has ad te litteras dabam . ad quod quidem consilium capiendum , eo solutior fui ; quod id abs te probatum iri nō dubitavi ex ijs sermonibus , quos tu mecum proxime , cū una fuimus , habuisti : eos te memoria tenere arbitror . Sed uenio ad consilium meum . Est in Sicilia Messanæ Constantinus Lascaris , uir , nō modo Græcus , sed etiam Byzātius : quæ quidem urbs sola ex uniuersa Græcia retinere probitatem illam Atticam antiqui sermonis , si qua residet adhuc quidē eius linguæ probitas , plane dicitur . Eaq; in urbe ludum aperuit , exercuitq; multos iam annos & caste , nec sine dignitate . Is ualde omnium hominum sermone laudatur . Scripsit de primis Grammatices elementis librum ad instituendos pueros , qui habetur & legitur . Hunc ego illum esse statueram , qui me doceret , si tu annuisses ; uel , propterea quod esset ipse in eiusmodi doctrina facile princeps , est autem ab optimis doctoribus ars omnis haurienda , uel , quia in Sicilia eam artem exerceret : ubi non domesticis curis , non publicis , non amicorum officijs , nō paternis ullis muneribus a discendi studio interpellarer , eō si me contuliffem . Quod cum mihi placuisset , essemq; de eo cū Angelo Gabriele meo loquutus , sic ab eo discesi , ut se mecum ad idem muneris uenturū esse diceret : ego autem illi etiam gratias agerem , quod se mihi comitem profiteretur . His ita constitutis rebus , dies aliquot iam abierāt , cum mihi esset persuasissimum nihil agredi ,

greri, nisi tu meum consilium probauisses. Nunc autem, cum plane cogar te non salutato proficisci, ferā animo æquiore, propterea quod non uereor, ne tu id non solum probes, sed etiam gaudeas, ausum me esse tantum uia capescere, ut aliquando eum sermonem addiscerem, quo tu carendum mihi esse non putasti; qui me Latinas litteras docuisses. Habes consilium profectiois meae. De quo utinam tibi antea scripsissem: pacatiore animo in uiam me darem. Nunc is me scrupulus tenet, & puto tenebit; quo ad abs te litteras accipiam: Quod tamen tarde uideo fore. Nam Bembus quidem pater, posteaquam meum cognouit ea in re animum, me etiam collaudauit: Neq; ullum boni patris officium prætermisit; ut nihil mihi deesset cum ad profectioem, tum multo magis etiam ad mansionem: quam minus annuam futuram non dubitabat: Ego uero etiam bimam puto fore. Sed nolui eius molestiam augere, ut existimaret se tam longo in desiderio mei futurum. Itaq; cras nauis ad Fosam Clodiam; quod uelim Dij approbent, reliquum iter in equis conficiemus. Vale. Quarto kalen. April. M C C C C L X X X I I. De Noniano.

P A T A V I V M.

P. B. Ioanni Alexandro Vrticio præceptori

S. P. D.

GRATIAS mihi tuæ litteræ fuerunt, quibus mihi de reditu è Sicilia meo gratularis: Video etiam

A 2 quam

quam gaudeas, quod statuerim istic esse ad rationes studiorum meorum persequendas: quæ tamen mihi multo certe iocundiora futura sunt; si te (quod spero) ducem habuero non ipsorum modo studiorum, quorum mihi & dux, & moderator semper fuisti, uerum etiam reliquæ meæ uitæ. Quod uero scribis te nouum uiuendi consilium cogitare; intelligo quoræsum euadas. Te autem pro tuo in me amore, proque meæ erga te obseruantia, et pietate, oro obsecroque, ne quid deliberes, ante quam te uideam: quod ipsum tamen breui futurum puto, multum porro interest utriusque nostrum, ut te alloquar, ante quam aliquid noui agrediare. Vale. Sextodecimo kalen. Sept. MCCCCLXXXIV. Venetiis.

P A T A V I V M.

P. B. Ioanni Alexandro Vrticio præceptori
S. P. D.

CÆSARIS commentarios, quos petijsti, dedi Lyco meo ad te perferendos. Liber de Gallia, quem requiris, est is quidem apud Bembum patrem, fere cum reliquis meis libris omnibus. Scripsi autem, ut illum mihi mitterent. Ad colles Euganeos quod me inuitas, est mihi gratum. Nunquam ad id propensiore animo fui; quam nunc sum. Sed nollem te tuosque comites demorari. Tantum habeto, me ad te, cum primum potero, esse uenturum. De Aurelio quod quæris; is Taurisum nudiustertius est profectus. Vale.

fectus. Vale. Septimo Kalendas Septemb.

M C C C C L X X X X V . De Noniano.

V E N E T I A S .

P. B. Bernardo Bembo patri S. P. D.

M E S S A N A M uenimus ad quartum nonas
 Maias, nauigatione usi perincommoda: quod uix,
 cum discedens a te, pedibus me facturum putarem,
 mutavi consilium cum essem Neapoli, propter hospita-
 tiorum infrequentiam; tum ipsa hospitia ab omnibus
 rebus imparatissima. Itaq; nauiculam nacli, decimo
 die Siciliam tetigimus nauseantes. Sed absterisit nobis
 omnem molestiam, Constātini Lascaris humanissima
 congressio. Qui nos exceptit libentissime, & liberali-
 ter est pollicitus. Adq; re præstat. Erudimur enim, mi-
 ra ipsius diligētia, tū amore prope paterno. Omnino,
 nihil illo sene humanius, nihil sanctius. Reliqua etiā
 omnia satis ex sentētia. Vrbs, præclaro loco posita ad
 mare, portu amplo atque tutissimo. Aëris mira tem-
 peries. Annona rerum ad uictum omnium, cum uilis,
 tum luculenta. Quæ tibi nota esse uolui, ut cōsideres,
 nos hic, etiam cum uoluptate futuros. Helenæ matri
 meæ multam salutem, & Carolo fratri, & Antonie
 sorori. Vale mi pater optime atq; optatissime.
 Tertio kalen. Iunias. M C C C C L X X X X I I .
 Messana.

V E N E T I A S .

P. B. Bernardo Bembo patri, & Paulo Pisano
Triumviris S. P. D.

BAPTISTAE Barzizij medici, atq; philosophi, hominis, & omni uirtutum genere perornati, & mihi amicissimi, causam, uel salutem potius, & fortunas omneis commēdo uobis maiorē in modum. Huius rem totam, uos, si iam (ut arbitror) ex ipso cognouistis; puto eum mea commendatione non egere: satis enim uobis illum, uel causae genus, uel ipsius sanctitas, & summa uirtus commendauit. Sin autem non cognouistis: date operam (obsecro) ut uirum egregium, & innocentem maliuolorum hominum calumnia, & dolo malo creptum e sinu coniugis, ex amplexu suorum, errantem tot annos, & iam senem, patrie tādē, & ciuibus, et domui suae restituat. Ego, cum eius causa uehemēter laboro; tum uestrae dignitatis, & fidei interesse plurimum existimo, ne is uestram opem frustra imploret. Quid enim iniustius; quam si a doctis, & sanctis uiris, homo innocentissimus, philosophus praestantissimus deseratur? quod si is aliquando per uos restitutus, redierit ad suos; pulcherrime uos cōfido, in meq; recipio, operam uestram, & officium posuisse, existimatuos. Valet. Tertio kalen. Maias. MCCCCLXXXV. Patauio.

Venetias.

V E N E T I A S .

P. B. Bernardo Bembo patri S. P. D.

D O L O R E M meum , quem quidem incredi-
 bilem , ex Helenæ matris meæ , fœminæ innocentissi-
 mæ , mihiq; charissimæ morte percepi ; illæ ipse tuæ
 litteræ quæ attulerunt , magna ex parte etiam lenie-
 runt , mirabiliterq; temperauerunt . Eodem enim tẽ-
 pore , & illam extinctam esse , & te hanc fortunæ
 iniuriam fortiter , ac prudenter ferre cognoui . Quod
 quidem mihi , si in tanto moerore iocunditati locus
 aliquis dari potuit , iocundissimum ; si non potuit , op-
 portunissimum certe fuit . Nam cum duæ essent cau-
 sæ , quibus maxime commoueri debui ad luctum ; una ,
 quod me parente optima , meiq; amantissima orbatũ
 uiderem : altera , quod te priuari lectissima , pruden-
 tissimæq; cõiuge , cũ qua , duo de quinquaginta annos ,
 sine ulla querela cõcordissime uixisses , tibi patri meo ,
 acerbissimum , atq; luctuosissimum putarem futurum .
 Harum duarum causarum altera , me abs te leuari
 sentiebam ; cum ipsis in litteris tuis , quas mihi , eius
 rei nuntias miseris , plurimas rationes colligeres ,
 quibus me consolareris , admoneresq; , ut ea pruden-
 tia , quam (ut ipse aiebas) præ me ferre cæteris in
 rebus soleo , etiam hoc tempore uterer . Non enim ui-
 deo , qui me consolari potueris ; nisi te prius ipse
 fuisses consolatus . Itaq; una me causa doloris (ut di-
 xi) abs te leuatum puto : non quod te , tam profundo

accepto uulnere, nihil omnino dolere, nihil lamentari existimem. Carere enim sensibus non possumus; ut ea, quæ nobis in uita cum charissima, tum iocundissima fuerunt, amisisse non moleste feramus. Sed in ipsa molestia tenere quædam modum, & adhibere, quasi dominam & magistram sensibus, rationem, plane possumus. Id qui sunt assequuti, magnum eos a Dijs immortalibus beneficium consequutos puto: aduersa enim atq; acerba omnia moderate ac temperanter ferunt. Quod, quoniam te præstare uideo; liberor eo dolore; qui, si tuas litteras non legissem, plane me confecisset. Restat altera causa doloris, eius mulieris (quæ quidem mihi, secundum te, rerum omnium quæ sub cælo sunt, charissima, iocundissimaq; semper fuit) ipsa priuatio, atq; amissio: quo dolore, me, nulla temporis longinquitas liberabit. Quandiu enim me, meus memoriæ sensus non relinquet; tandiu doleam necesse est, illius morte, maximum mihi meæ uitæ præsidium, atq; solatium esse sublatum. Quæ enim res mihi unquam accidere potuit tam acerba, tamq; dura; cuius ego non, in illa uiua, cum mœrori consolationem, tum iacturæ compensationem inuenerim? Quos euentus rerum secundos, quas honestas uoluptates, quas dignitates, quem honorem mea mihi studia, curæ, uigiliæ pepererunt; quibus in omnibus assequendis rebus, non illius plane, uel industria, uel labor, uel consilium & pietas mihi præsto fuerit? Illa, me præsentem fouebat, absentem tuebatur: hilari, mœrenti, otioso, laborioso, opportuna mihi

tuna mihi æque, atq; suauissima semper fuit. Quam ob rem illius morte quin angar, & dolore afficiar; donec uiuam, atq; illi superero; nunquam profecto erit. Quoniam uero tu, cum quidem uel easdem ipas, dolendi, atq; mœrendi causas habeas, quas ego habeo, uel etiam aliquanto plures, atq; iustiores; adhibes tamen dolori tuo modum; utar equidem tuo exemplo, cum hac de causa, tum propterea, quia me multum, tuarum litterarum cohortatio, ad molestiã cohibendam, & ad luctus compescendos commouit; neq; committam, ut, qui te patrem meum, superstitem habeam; aliquid putem contigisse mihi posse, nõ moderate ferendum. Itaq; cum dolebo (dolebo autem, ut dixi, semper) temperate id faciam; quem admodum te facere uideo: nisi me decipis, idq; falso te ostendis facere, quo me facilius consolere. Quia in re, si mihi persuadere possem, dissimulatione te uti doloris tui; agerem tecum multis uerbis; conarerq; ostendere, nihil tibi accidisse, quod ægre, aut etiam non tranquille, tibi ferendum existimares. Quid enim, tu non tranquille feras, uxorem tuam optimam, prudentissimamq; fœminam; ex qua liberos susceperis, qui tibi etiam nepotes iocundissimos procreauerunt; clarissimi nominis, summæq; dignitatis mulierẽ, septuaginta prope annos natam, integris semper usam sensibus, inter tuas & suorum manus, pacato ac tranquillo animo deceßisse? Ecquæ tu maiora, atq; uberiora, ut tibi ex illa contingerent, cum eam uxorem ducebas, poscere, atq; optare munera, a Dijs immortalibus

immortalibus potuisses; quam ea, quæ commemoro, tibiq; contigerunt? Non est tuæ prudentiæ, mi pater, aut etiam patientiæ; qua quidem uirtute, mihi unus, omnes philosophos superasse semper es uisus; quibus de rebus, maximas etiam, Dijs immortalibus agere gratias debeas, quod ijs longissimo tempore fueris potitus; eas res cum a te tandem reposcant ijs, qui dederunt, te inuitum restituere; & tanquam noua, atq; inopinata perpeßum lamentari. Sed quoniã omnino, quæ mihi à te scripta sunt, ea plane omnia, puto ex animi tui sententia esse profecta; teq; ita sentire, quemadmodum scribis, existimo; non faciã, cum impudenter; ut, in quo ipse tibi optime omnium consuluisti, ego quoq;, in eo, tibi meum consilium explicem, quasi præstantius tuo: tum inepte; ut qui me uberrime prudentissimeq; consolaris, egerere consolatione existimẽ: itaq; ipse etiã mittendis literis ad te leuandum, & consolandũ accedam. Redeo igitur ad illud, ut tibi affirmem, etiam in altera illa causa doloris mei minuenda, atq; lenienda, illam ipsam consolationem tuam, multum, & profecisse iam, & esse in dies profuturam. Quanto enim eam sæpius lego, aut mecum ea, quæ scribis considero; tanto me magis colligo, atq; confirmo, uenioq; in eam sententiam; ut & istud mali, quod nobis nunc contigit, & quicquid alicui potest contingere aduersi, atq; duri; a quo quidem absit culpa; id omne existimem non immoderate esse ferendum. Itaq;, quam opportuna mihi, quamq; fructuosa tua remedia fuerint,

vint, uides: quæ quidem alteram mœroris mei causam abstulerunt, alteram lenierunt. Quæ cum ita se habeant; te tuo pacato, & sedato animo, me meis, non nimium fractis luctu, & lamentatione sensibus, cogitare decet, qua ratione, illius uita functæ manes optimos, atq; sãctissimos; deq; nobis optime meritos, charissimãq; memoriam, præstantius atque laudabilius prosequamur. In quo quidẽ, quoniã multã iam te conari præclare intelligo; dabo ipse operam ut quicquid in me amoris illa, dum uiueret, quicquid studij, officij, pietatis contulit; nõ frustra, neq; temere uideatur contulisse. Vale. Decimo kalen. Decembris. MDIX. Urbino.

F L O R E N T I A M .

P. B. Angelo Politiano

S. P. D.

REDDIDERE mihi, Sicilienses negotiatores codicillos tuos: quibus petebas, ut Cõstantinum cõuenirẽt; atq; ab eo tibi, Claudiani Gigantomachiã, quã habere illũ audieras, impetrarent: meq; hic si repperissent, salute plurima impertirẽt tuis uerbis; rogarentq; ea in re ut sibi adessẽ: quod me certo esse facturũ cõfidebas. Sane eas litteras lubẽter legi: erant enim tua manu scriptæ. Feci etiã, quod uolebas facere me. Nemo est enim doctorum hominum, quos ego oẽs sanctissime me Hercule omnium & purissime colo, cui gratificari porro tam cupiam, quam tibi. Verum quam habet Constantinus Claudiani Gigantomachiam,

machiam, ea potius Blattomachia est. Etenim annis
 superioribus, dum inter uetustos quosdam, ac iam
 prope defletos libros, quos ei non doctus homo qui-
 dā dono dederat, singula ipse (ut sui moris est) dili-
 genter inspiceret cū Hestodi fragmentis in charta ex-
 tremæ pagine proxima; Claudiani Gigantomachie
 titulum repperit, & pauculos tantummodo exame-
 tros: tum alterā iterū chartā, in qua opus desinebat:
 Cætera tineæ depopulauerant ita, ut legi non pos-
 sent: hæc quoq; ipsa corrupta et infida satis; ut quæ
 ab indoctis librarijs describuntur. At poterant for-
 tasse corrigi, dices, quæ te offenderunt: Sane sic est;
 neq; ego id non cogitauī. Sed sum ueritus, ne si emen-
 dare tibi librum uoluissē, Phormionem Philoso-
 phum imitarer, ausum imperatori Hannibali præ-
 cipere, quibus artibus optime res ipsa procederet
 militaris. Igitur, quæ habui, ita, ut erant, huic epi-
 stolæ subtexui. Quanquam in illis ipsis quæ deside-
 rantur, non ualde multum amisimus. Nam ex uer-
 suum numero, quem eo in libro eiq; operi librarius
 supputauit, Gigantomachiam omnem Carminibus
 CXXXV constare tute met uidebis. ut credi-
 bile plane sit, Claudianum, eo in poëmate conscri-
 bendo, lusisse potius, quam ullum poëtæ sibi nomen
 quæsiuisse. Constantinus te saluere plurimum iubet:
 Is te sic admiratur, ut amet; sic amat, ut in quo ti-
 bi usui esse, uel cura eius, uel studium, uel etiam labor
 possit, nihil sis ab eo frustra postulaturus. Ego &
 Angelus Gabrieles meus, idem in te amando mihi,
 qui

qui etiam in studijs litterarum socius, Ioanni Miran-
dole Pico tuo, Imo uerius Phœnici hominum (ut ipse
se ais) plurimam salutem dicimus. Vale. Quarto
decimo kalen. Decembris MCCCCLXXXIII.
Messana.

AD FORVM IVLII.

P. B. Hieronymo Saorniano S. P. D.

ACCEPI cum tuis litteris puerum, quem ad
me misisti, mihi iam propterea gratum, quod abs te
uenit: Eius indoles satis ingenua est; & libero dia-
gna. Animus (ut mihi uisus est) cum mei studiosus;
tum ad discendum multo promptissimus: In quo al-
terum diligo; alterum curabo, ut si quam ille de me
spem coeperit: ea ne frustretur. Magdalene tue ue-
lim dicas, subiratam ei me esse, quod tibi semper fi-
lias pariat. Opto Hieronymum paruulum dari mihi,
qui cum ludam. Vale.

Quarto kalen. Ianuarias. MCCCCLXXXIII.
Venetijs.

MESSANAM.

P. B. Ioanni Baptiste Stato, Iuliani Cardinalis san-
cti Petri ad Vincula familiari S. P. D.

VELLEM ita fortuna tulisset; ut aut tecum ego,
& Angelus meus in Sicilia mansissemus; aut tu nobis
scū Venetias traiecisses. Certe neq; in ullo nostri de-
siderio

siderio esses nunc tu quidem; nam esse in aliquo sa-
 ne puto: neq; nos in tanto tui, non dicam desiderio,
 sed plane etiam moerore uersaremur. sumus autem in
 maximo, tum quia post discessum nostrum litteras
 abs te nō modo nullas accepimus, sed ne uocem qui-
 dem: tum quia scimus, & quam te iam pertesum sit
 eorum negotiorum, quibus detinere; & quam cu-
 pias Italiam non iam modo prospectare, sed etiam
 tangere. Quod ad nos attinet, reuecti sumus so-
 spites ad nostros lares, qui nos hilare susceperunt:
 salui parētes: salui nostri oēs: et apud utrosq; recte.
 Angelus ex sorore nouam prolem, ego Bernardum
 patrem meum, in amplissimo magistratu triumuirat-
 us constitutum, sororem iuueni egregio nuptui col-
 locatam, atque eam pregnantem repperi. Aduentus
 noster, quo insperatior, eo etiam gratior fuit: ne-
 que enim expectabamur, nisi cum triremibus Hispa-
 niensibus: Nam Brittānienses, in quibus scripsera-
 mus nos uenturos, istinc (ut scis) etiam sine no-
 stris litteris soluerunt, atque huc appulerunt octauo
 ante nos, die. Post primos dies, quos totos dedimus
 salutationibus congressibusq; amicorum, ego Pata-
 uium concessi; inde in Nonianum; ibi confeci inte-
 grum triduum: quod mihi uisus sum non rusticari,
 sed uiuere. Ceterum, nequid desideres de ratione
 studiorum nostrorum, statuimus uterque Patauium
 secedere, & philosophiæ nos tradere, sic tamen, ut
 ne omnino poëtica nūtiū remittamus: quæ me qui-
 dem mirabiliter delectat. Interea in cōparanda Græ-

corum librorum bibliotheca detinemur. De Gallorū
 in Italiam aduentu, puto te audiuisse. Vox hic erat
 Alpes regem traicisse, & confedisse aliquot dies
 Susæ, oppido Cisalpino, tum in Salasibis iam esse: quæ
 res aliquantum hominū mentes cōmouit; aures sane
 impleuit magnis rumoribus. Cum Neapolitanus, tum
 Mediolanensis exercitus, castra in Flaminia posuere:
 nec absunt longius xvi. mil. passuum. Signa non-
 dum cōtulere: nec creduntur collaturi. Classes quid
 conentur, quo in mari sint; quod minus longe abes,
 puto te omnia temporius, quā nos intellexisse: quod
 si uera sunt, quæ nuntiantur; & Rex Gallorum is
 erit, qui esse debet; magna iam fundamenta iecit
 uictoriæ suæ. Sed ut ad te redeam, & ad quercum il-
 lam tuam; quam quidem excidere nec Hispanæ secu-
 res potuerunt, neque poterunt ulla; non queo dice-
 re, quāta in expectatione sit omnium plane iam ho-
 minum. Itaque breui puto fore, sub eius umbratu u-
 tranq; in aurem facile ut dormias. Ferrando Acunio
 Siciliæ proregi; cuius ego uirtutem, temperantiam,
 grauitatem, humanitatem nec admirari unquam de-
 sino, nec laudare satis possum; plurimam salutē di-
 cito meis & Angeli mei uerbis. Pruinae nostro etiam.
 Politiani poëmata habebis cū his litteris. Colā pue-
 rum, cum ueneris, tecum adducito; aut, si non ue-
 nies, ad nos mittito: mihi enim gratius facere nihil
 potes. Ille si erit mecū, facultatis ad discendum tan-
 tum habebit, quantum uolet: neque sibi quicquam
 deerit, non præceptorum copia, non librorum su-
 pellex,

pellex, non otium. Id quid sit, ipse puto cognosceat.
 Nos te uehementer expectamus. Vale.
 XXII kalend. Octobris. MCCCCLXXXIII.
 Venetijs.

MESSANAM.

P. B. Ioanni Baptistæ Stato

S. P. D.

SCRIPSI ad te proximis diebus plenā epistolam rerum omnium, quas te scire uelle arbitrabar; nūc autem ualde coniector, te iam o Sicilia decessisse. Quanquam quidem in scribendo, mihi coniectura tecum uti non licet. Nam de te, post nostrum discessū, nihil dū etiā audiebamus. Quod si hæc te nostræ litteræ non offendent, in tā parua iactura nihil querar. Mallē etiam (quod spero) frustra scripsisse me: teq; iam impositum nostris triremibus aduentare; quæ in nostro mari uel sunt iam; uel diu abesse non poterunt. Ego tamen neq; nihil prorsus; neq; singula persequar; sed utar breuitate. Itaque Bembi, & Gabrielei tui omnes ualent. Bembus pater meus, ualde te amat, ualde tibi omnia uult, quæ optas, euenire. Nos Patauium secessimus, quod tibi antea scripseram facturos esse nos, ad otia litterarum, præsertimq; philosophiæ. Res Gallicæ, quando iam hyēs est, refrixerunt. Tu uale, ac ueni, Sed quid, quid aliud uolebam dicere? Etiam. Caue ne Colam puerum nobis defraudes. Nihil ei decriit ad bonas litteras perdiscendas, quod cupere ipse mihi maxime uidebatur;
 sibi st

sibi si ipse non decrit. Vale.
 kalen. Octobris. M C C C C L X X X X I I I I.
 Ex Suburbano Patauino.

V E N E T I A S.

P. B. Marco Sanuto, Prætori Bergomatium
 designato S. P. D.

Q V I A nesciebam, an conuenire te possent
 ante quã proficiscerere; statui per litteras ea petere
 abs te, quamobrem te maxime conuentum cupiebam.
 Cum Dauide Brembate longa mihi necessitudo est, et
 hospitium uetus. Eum ego, cum propter spectatam
 uitæ integritatem, uirtutem, mores liberalissimos;
 tum quia me ipse unum omnium impensius diligit,
 ita amo, ut neminem magis ex omnibus hospitibus
 meis. Is me etiam compatrem sibi appellauit, in ini-
 tiando filio suo Coriolano. In summa, nihil est, quod
 me ei debere non putem; ea me ille beniuolentia pro-
 sequitur, atq; illum ego. Est præterea Vincentius
 Brissanus, huic Dauidi, quem dixi, longa uitæ consue-
 tudine unice carus; mihi etiam, cum ea ipsa de causa,
 tum certe propter morum suauitatem, & studiorum
 similitudinem, quibus utriq; delectamur, iucundissi-
 mus. Hos ego unos ex omni Bergomatũ ciuitate, cu-
 ius tibi Prætor gerendus est, magnopere amo, et utor
 familiarissime, iam inde a Bernardi Bembi patris mei
 Bergomensis Prætura; quod cognoueram & bonos,
 & probos uiros, et gratos homines, et plane dignos,
 B quos

quos mihi & amandos, et tuendos suscipierem. Peto igitur a te maiorem in modum; ut cum illò ueneris, amplectare eos mea causa; suscipias in fidem tuam; ornes etiam, quibus rebus honeste possis: Putesq; te mihi ipsi dare, quicquid in illos conferes, uel officij, uel liberalitatis. Spondeo autem tibi, bene te officium positurum: homines enim cognosces tua amicitia, tuaq; familiaritate dignissimos. Vale.

Non. Nouembr. MCCCCLXXXIII.

Ex Suburbano Patauino.

VENETIAS.

P. B. Nicolao Domineo S. P. D.

ACCEPI cum epistola, mel & placentas abs te: uel potius, cum placentis mellitam epistolam tuam. Rides? sic profecto erat. Nihil assentatione utor. Queris, qui? Belle sane. Epistola enim in mel ceciderat: credo quia puer in manibus eam habuerit, dum liguriret: atque ita ceciderit. Iam mihi uideor placentas tibi persoluisse, hoc ænigmate soluto. Mel ipsæ tuæ litteræ combiberunt. Itaque nihil tibi debeo, nisi epistolam. Eam tibi nunc dependo his litteris. Vides ut tecum iocer? Quod ais de Ruzerio: Ego ad illum scripsi statim, ut mihi tuæ litteræ sunt redditæ. Epistolam reliqui Angelo Gabrieli meo huc proficiscens, Cypriano dandam ad eius fratrem. Ille statim dedit. Quare Cyprianus in culpa est, si redditæ meæ litteræ non sunt. Vale.

Nonis

Nonis Nouemb. MCCCCLXXXIII.
Patauio.

V E N E T I A S.

P. B. Paulo Pisano Equiti, Sextumuiro, & Trium-
uiro designato, S. P. D.

GRATVLARI quidem me per hanc episto-
lam oportet; atq; unum id plane mihi esse faciundū
scio: Cui autem gratuler potissimum; id mihi du-
bium facit, uel uirtus, uel etiam felicitas tua. Nam
quod Romana Legatione defunctus sis, laboriosa illa
quidem, & graui; quod sospes redieris ad tuos; de
eo tibi esse statuo gratulandum: idq; me tecum recte
facere puto. Quod autem nondum etiam reuersum
in patriam, illa te amplissimis magistratibus hone-
stari, de qua, te optime meritū omnes homines præ-
dicant; in eo mihi uidetur, non tam tui, quàm etiam
reip. habitam fuisse rationem. Illa enim, ex quo te uti
cœpit, uberes semper fructus ex te, uoluptatesq; per-
cepit: tu uero & in ijs legationibus, quas antea ges-
sisti, passus es permagnos fluctus laborum: & ex
his muneribus, quæ nunc geres, maximas es, ut mi-
hi quidem uidetur, negotiorum undas tempestatesq;
perpessus. Tum etiam illud accedit; quod eæ mu-
nerum accessiones, ut ego semper existimaui, quæ
in optimos ciues fiunt, non tam ad eorum pertinet
dignitatem; quæ quidem aucta esse semper debet ip-
sa satis ex sese; quàm ad reip. gloriam sempiternā:
cui quid potest esse gloriosius, quàm a uiris sapien-

tibus, regi & gubernari? Quod si tui similes, in nostra urbe multos ciues haberemus; fortasse hæc illa esset resp. quam beatã esse dicere uere liceret. Itaq;, ut ad me redeam, quo genere gratulationis utar, nõ satis explicatum habeo: uel habeo potius, ac plane iam scio. Nam quod in tua felicitate positum est, de eo tibi esse gratulandum puto: quod in uirtute, reip. nisi me malis tu, hac epistola philosophari: ut ea una, quæ in animo sita sunt, tua demum ipsius ducam; deq; ijs tibi gratuler potissimum: Quæ autem fortune subiecta sunt, de ijs cum rep. bene actum putem; in qua & casus, & fortuna plerunq; dominantur. Sed uides quo labor? Iam mihi est, de utroq; scilicet, & tibi & reipub. gratulandum. Neq; enim uereor, ne quis me reprehendat; si nouerit mihi cum sapientissimo philosopho, & Senatore præstantissimo esse sermonem. Sit itaq; sane hoc Paule, sit inquam, & nobis eueniat sæpius, ut tibi & reip. gratulemur. Cuius enim; quod etiam optare debent omnes boni; ut & tu illam exornes semper, & illa te: ita enim & sese illustrabit illa maxime; & ipse sempiternã facies bene agẽdo, beneq; consulendo memoriam nominis tui. Et uero enim semper optimi cuiusq; ciuis gloria cum reipub. gloria coniuncta est: neq; clara esse ulla resp. potest sine suorum ciuium splendore ac dignitate. Ceterum, quod superest, gaudeo etiam plurimum mihi; qui te in Triumuiratu uideo collegam Bembi patris mei fore; quem quidem ille, unum sibi maxime omnium optauerit contigisse; postea quam
 ei Marcium

ei Marcum Sanutum collegam alterum Prætura Bergomensis eripuit. Vale.

Decimo kalen. Maias. M C C C C L X X X X V.
Patauiio.

B E R G O M V M.

P. B. Paulo Pisano Equiti, Prætori Bergomatium
S. P. D.

Q V I A non est obscurum, quàm me ames: neque ipse possum facere, quin tibi commendem eos, qui cum optimi uiri sint, & mihi aliqua necessitudine coniuncti; putant se abs te suum ius, me petente, assequi posse facilius: Neq; tu debes recusare, quo minus multos tibi obliges honestos homines; pro quibus ueteres tui familiares te rogant præsertim ijs in rebus, in quibus (quæ tua est humanitas) non tu illis quidem deesses, etiam si te nemo rogaret. Itaque Petrum Franciscum Manzonium, patre orbatũ optimo sane uiro, commendo tibi diligentissime. Is contra patruos agit: qui in petitione summæ, quam ei debet, Bergomatium cuiusdam legis auxilio, satis imbecillæ quidem, ac leuis, rem iniuste impediunt, contra Patauinorum leges grauisimas, quorum ille muniiceps est. Peto igitur a te; ut rem cognoscas; & cum primum poteris iudices: Nec patiaris, probum hominem, & mihi in ea necessitudine, quam cum Patauinis habeo, coniunctissimum; eludi & frustrari ab iniquis uiris. Non dicam plura; ne aut amici cause

uidear, aut amori erga me tuo diffidere. Vnum ad-
dam: Quantum tuæ operæ Manzoni præstiteris
hac in re; tātum me amari abs te posthac existima-
turum. Vale.

Septimo kalen. Aug. M I I D. Ferraria.

V E N E T I A S.

P. B. Marco Sanuto, & Paulo Pisano Equiti,
Quintumuiris S. P. D.

BARTHOLOMÆI fratris causam & dignita-
tem; cuius tuendæ, atq; augendæ occasionem, fortuna
maximam posuit in uestri Collegij potestate; com-
mendo uobis maiorem in modum. Qua quidem in re
nihil mehercule nunc scriberem: cum, & sciam Bem-
bum patrem meum id fecisse diligentissime; & ipse
satis existinem, uos, pro nostra necessitudine, libèter
omnia, quæcunq; ad nostram dignitatem pertineant,
uestra sponte suscepturos. Sed mouit me, cum sum-
mus erga me amor, summaq; charitas fratris mei: cui
ego parem meam charitatem, & amorem præstare
semper cupio: tum opinio ipsa de uobis mea. Quia
enim utrunque uestrum, eo loco prope habeo, quo pa-
trem ipsum meum; putauit ad illam uestram ueterem
in nos, & in omni tempore, per se propensam uolun-
tatem, et nunc patris mei postulationibus excitatam,
si accederet stimulus aliquis fidei, & obseruantie er-
ga uos meæ; fore, ut in eam curam animo citatiore
incumberetis. Sed quoniam uel ex patris litteris, uel
de Marcello

de Marcello fororis meæ uiro, aut etiam de ipso fratre meo, quibus ille in rebus, uestro auxilio egeat cognouistis; nolo agere uobiscum multis uerbis, præsertim, hominibus occupatissimis. Itaque a uobis breuiter, et familiariter, etiam atq; etiam peto; ut quicquid in me, quicquid in patrem meum, uniuersamq; nostram familiam, de studio uestro, de gratia, de auctoritate, de opera, estis ullo unquam tempore collaturus; id omne nunc, in fratris mei causam conferatis. Nihil erit alias; quod a uobis petere nostra familia tanta contentione debeat, quãta hoc petit: nihil ferre; quod illi a uobis æque magnũ tribui possit. Quãquam quidem, non tam est id magnum ipsam sua mole, ac pondere; quã nostra ipsorum existimatione, et uoluntate; neq; minus cum reip. utilitate, quã cum fratris mei dignitate coniunctum. In quo si tantum ualebimus apud uos, quantum sane debemus; dabo ipse operam, pro mea portione; ut uos uestri facti nunquam pœniteat: quos quidem etiam confido reipub. causa magnos ex ea re fructus percepturos: resp. ipsa certe percipiet. Valete.

Tertio kalen. Iunias. M I D. Ferraria.

A D F O R V M I V L I I .

P. B. Ioanni Cynthio S. P. D.

A C C E P I, post discessum tuum, binas litteras abs te; quarum alteræ me delectarunt; quod cum ijs erant Philomus, docti hominis litteræ ad me; cui

B 4 ego statim

ego statim rescripsi: In alteris nihil erat noui: nisi, quod tibi non probabatur consiliū profectiois meae. Ego uero quid de me alij existiment, minus laboro: modo ipse mihi cōsciū sim, recte facere me. Illud mihi esse non molestū nō potest; quod proficisci me, ad huc quidem, non sinit pater. Ille enim, nisi compositis animis potentissimorum populorum, mihi proficiscendum esse non putat: quod si præscessem; aut te non dimisissim, aut multo ante, quam de pace Italiae, armis decerneretur, discessissim. Nunc autem, cum eō perducta res sit; ut plane, quod uelim, breui quietura esse omnia uideantur; spero me propediem profecturum: quod cum erit; tum quid tibi faciendum sit, poteris cognoscere. Parentes tuos, et Petrum auūculum iube saluere. Hieronymo Saorniano dic meis uerbis, ualeat, cum sua tam festina digressione. uix horam cum Bembo? de qua etiam, nihil ei debeo: neque enim uerbum ullum: quod si discessum non maturauisset, scio quibus illum beassim modis. Hunc homini scrupulum si inieceris; dabis illi offam, quam mordeat. Vale.

Septimo Idus Aug. M V D. Venetijs.

V E N E T I A S .

P. B. Angelo Gabrieli S. P. D.

E G O in Noniano adhuc quidem sum: expecto autem quid egerit pater, de domo, ut quid mihi agendum sit, primum sciam. de eo cum me certiozem feceris, Pa-

ris, Patauium reuertar: domum curabo, parata ut sit: ut cum ueneris, quæ in mea diligentia posita sunt, eorum abs te nihil desideretur. Tu uelim interea, quæ tibi mandauī, perficias, ut mecum esse quàm primū & quàm commodissime possis. Olei quantum uidebitur tecum adducito: Sude τὰ ὑπολείποντα, ualde opto ut describi mandes ex eo libro, quem scis. Fratrem tuum nollem istic esse sine te. Iam ætas ad discendum idonea: & ipse ingenio peracri, & quod ego maximi facio φιλομαθὴς τε καὶ μνημονικὸς. Proinde tu, etiam atque etiam uide, quàm æquum sit, tam bonum ingenium inter fœminas delitescere. Tibi hoc in primis curandum censeo. Vale.

Sexto kalen. Octobris. M C C C L X X X V.

De Noniano.

V E N E T I A S.

P. B. Angelo Gabrieli S. P. D.

N O N fuit tanti, comitijs & foro interesse; ut ludis nostris careres. Nam, ut scias quibus te uoluptatibus defraudaueris; tres fabulæ actæ sunt per hos dies, Plautinæ duæ, Trinummus, & Penulus, & una Terētij, Eunuchus: quæ quidem ita placuit; ut etiam secundo, & tertio sit relata. Itaq; quinque dies habuimus pulcherrimorum ludorum: ad quos, cum magnus numerus confluxisset, nostrorum ciuium (nostri enim morem ciuitatis) & ego singulos de te percunctarer; omnes mihi respondebant, magnum ciuem te esse factum

factum. O præclaram reuerſionem tuam. Sed heus tu, Vide, ne te homines magnum ciuem appellent, propterea, quod parui æſtimes amicos tuos. Valde enim uereor; ne tu cæteros perinde tractes, ut me ſoles: qui cum mihi pollicitus eſſes, te huc uenturum; nihil minus cogitauisti. Quod ſi te reliqui talem experiuntur, qualem ego expertus ſum; debes credere, magnũ ciuem non eſſe illum, qui parui ſuos ciues facit: ſin autem, ego unus deludor abs te; minus id doleo, cum tu particeps nõ fueris mearum uoluptatum. Sed hæc more noſtro. Ego te uehementer expecto: qui ſi ueneris; quanquam theatra ſileant, erit tamen quod rideamus. De Antonio nihil plane audio iam diu. Tu, ſi me amas, cura, ut quid illo factum ſit, ſcire poſſim. Matrem tuam, & ſororem, & ſororis uirum ſaluta meis uerbis. Vale.

kalen. Martijs. M I D. Ferrara.

V E N E T I A S.

P. B. Angelo Gabrieli S. P. D.

S V B A N T E A, quàm tibi has litteras ſcriberem, ex commentario rerum urbanarum, miſſo a Marcello mihi, cognoui, non ſine magna mea quidem uoluptate, ijs comitijs, quæ proxime habita ſunt, ad uocationem rerum publicarum, tibi, omnibus ſuffragijs eſſe delatam. Quod munus, & ſi neq; nouum tibi, & mihi iam multo ante, quaſi ea, quæ oculis ceruimus, ita cogitatione præceptum contigerit; tamen
quia

quia sciebam, quantum tua interesset hoc tempore, habere te aliquid publicæ curationis, ubi posses tuum ingenium exercere, et te ostendere reip. ; præsertim, in quo esset non paruum propositum præmium gloriæ, laboribus tuis, coniunctum, cum magna spe au-gendæ rei tuæ familiaris ; primum gratulor tibi, ut debeo, uehementer : DEOSq; rogo, ut tibi istum magistratum fortunent : quasq; tibi difficultates, & labores proposuerant in sacerdotij petitione ; cui tu quidem fere triennium, constanter magis, quàm feliciter impendisti ; eos, & nunc tibi, isto in obeundo munere, & posthac in reliquis assequèdis, suo longo fauore, perpetuâq; liberalitate sartiant. Deinde te plane rogo ; ut, quoniam alteram aduocationem, quâ pene puer assequutus es, non gestisti ; nunc, cum gerere incipies munus tuum, memineras quo in theatro, quamq; tu personam sis acturus : Neq; tantum ad ea spectes, quæ tibi erunt ante oculos ; quam etiam ea cogites, quæ sunt e longinquo futura : Hoc est, ut quam expectationem hominum excitasti ipse de te, tua humanitate, gratia, facilitate, morum elegantia, studijs deniq; nostris communibus ; eam tu sustineas ; aut etiam augeas : putesq; te nunc quidem fundamēta iacere non huius ætatis modo, sed plane etiam senectutis. Multum enim interest, ad omnes annos ijs, qui ad remp. capescendam accedunt ; quales ipsi primas operas patriæ dederint, & ciuibus suis. Quod si tu in eam cogitationem incubueris, in quam incumbere sane debes, & profecto incumbes, nisi es oblitus tui ; Ut

tui; Ut cures; ut quantum de te polliceri sibi in posterum homines possint, id omne spectetur nunc, tanquam e primis arborum pomis, sic ex isto munere tuo; spondeo tibi iã, te semper facillime omnia, quæcunq; optabis, consequuturum. Neque hæc ideo scribo; quia non mehercule tu ea multo melius difficias, quam ego: sed quia te ualde amo, non possum facere; quin ad ea, ad quæ te scio satis esse incitatum per te te, addam ipse quoq; tibi stimulum amoris & beniuolentiæ meæ. Vale.

Quarto kalen. Apr. M I D. Ferraria.

V E N E T I A S.

P. B. Angelo Gabrieli S. P. D.

MAGNAM in disputationem me tuæ litteræ uocauissent, si otio abundarem, ut tu existimas: Sed non abundo. Matris enim meæ, peraduersa, & perdifficilis ualetudo, qua misella conflictatur, Patauii multos me dies tenuit, & cum hæc scriberem, tenebat: quæ me scemina quantum amet, quanti faciat; multi sciunt: quantum ego illam amare debeam, quanti facere; tu es optimus testis. Itaque, non modo non sum ruri, atque in libris, & litteris; quæ mihi abs te hoc tempore obijciuntur; uerum in magnis etiam curis uersor noctes & dies; quæ mihi rationem omnem, & sensum eripiunt scribendi. Sed tamen si se mater subleuarit; quod Dijs approbantibus spero propediem futurum; & mihi licuerit esse in meo

Noniano

Noniano, ut possim ueram causam habere ad
 teras respondendi; faciam id, quod mihi uideri
 facere me; & ne fugere iudicium uidear, pa-
 ostendamq; tibi (si potero) uillaticum nostrum
 tium & agreste litterarum, quod abs te accusa-
 tur, non esse posterius, aut minus praeclarum uestro
 illo negotio forensi, & urbano, quod tantopere lau-
 das. Quauquam quidem id ipsum otium, non tam sae-
 pe assequor, quam uellem. Nam abduco equidem me
 interdum, ab omni cura rerum, cum familiarium, tū
 etiam publicarum, quantum possum; dedoq; litteris:
 Sed me hercule nescio quo pacto, in eo consequendo,
 nunquam tam secundo uento usus sum, quin is mihi
 statim reflarit: & tanquam in Euripo, sic in ea ra-
 tione uitae uix incepti currere, cum reducior. Sed haec
 in aliud tempus reijciamus. Quod ais de nuptijs no-
 strorum Gabrielium; ualde gaudeo. Quod te ad me
 uenturum recepisti; nihil mihi poterit esse iocun-
 dius. Itaq; te, & Petrum Pascalicum philosophum,
 & Oratorem Ruzerium collegam tuum, cum primū
 mea rura tetigero, uehementer expectabo. Sed uellem
 etiam Harmonium poëtam: Sum enim non minus
 Φιλόμουσος, ut nosti; quam Φιλορήτωρ. Nam
 Philosophum me non audeo dicere. Tu fac interim
 ualeas; & laboranti reip. adsis angustiis tem-
 poribus: quam nos non deseruimus, quemadmodum
 scribis; neq; unquam deseremus: sed tamen eius mu-
 neribus, quae uobis magnis uiris deferuntur, plane
 aequo animo caremus. Vale.

Prid. Id.

tui; Ut sept. M. D. Patavio.

sterur

PATAVIUM.

quam

tu

P. B. Angelo Gabrieli

S. P. D.

TRIBVS tuis litteris breui respondebo. Quod non ueneris eo consilio, ut te istic cures: mihi gratum est. De re tua, habes litteras a matre tua, foemina prudentissima; quam sum hodie alloquutus. Antonium expecto cum ijs rebus, quas scribis eum adducturum. Vestem tuam habebis, quam primum erit, cui dem. De Tabellis Barbaris, sic habeto, me, in magna spe esse conficiendi negocij ita, ut uolumus. Te hic esse ea de causa, necesse nihil est; si erit; faciam te certiozem. Ego, quod efficere hac in re possum, cura, diligentia, studio, auctoritate, precibus, pollicitationibus, neq; destiti agere, neq; desistam. Omnino tu bono animo es: οὐ πτερυγίζω: sic tamen, ut si assequar, quod cupimus; non erit id præter spem. Si non assequar; Ita me defendam, ἀνάγκη οὐ δὲ θεοὶ μάλιστα. Vale. Decimo kalen. Decembris. M. D. Venetijs.

PETRI BEMBI

EPISTOLARVM

FAMILIARIVM

LIBER SECUNDVS.

VENETIAS.

P. B Antonio Bolduo S. P. D.

VM NVPER, de Scythia,
 homine doctissimo intellexissem,
 a uestro Decemuirum Collegio,
 Scribas publicos recenseri; uosq;
 in ea re, magna cura id agere, ut
 indoctus quisq; præteratur, subrogenturq; ex omni
 ciuitate maxime litterati uiri: constituerã cum mea,
 tum reip. causa te conuenire: ut si nos quoque, hanc
 ad rem, aliquid afferre adiumenti potuissemus ciui-
 bus nostris; id per te fieret, cum uirum præstantissi-
 mum; tum quem ego unum ex nostris hominibus, &
 obseruo summopere, & colo. Sed cum improuisis a-
 micorum litteris, quibus Patauium arcessebar, im-
 pulsus, statuissem discedere, neque tu esses domi; hæc
 scripsi in nauis, putans, pro mea in te beneuolentia, et
 pietate, tantum apud te ponderis habitura; quantum
 si præsens, ea ipsa tecum egissem. Ioannem Baptistam
 Scytham, rhetorem, uirum, & poëticis in studijs illu-
 strem, atque omnium uirtutum genere perornatum,
 commendo tibi maiorem in modum. De huius homi-
 nis ingenio,

nis ingenio, doctrina, probitate, humanitate plura
 scriberem ad te, praesertim hoc tempore; quo quidem
 cupio tibi esse illum quam notissimum: nisi tu eum
 satis, ut audio, multo antea cognouisses. Is igitur uale-
 de cupit sibi esse inter scribas publicos, aliqua cum
 dignitate locum: qua quidem in re, si te patronum
 habuerit; facile existimat se, quod optat, consequu-
 turum. Nihil autem non modeste cupit; nihil non
 uerecunde. Sed indigent honestae etiam, & iustae po-
 stulationes, auctoris cuiusdam omnino & ducis. Ego
 itaque, te, etiam atque etiam rogo; ut hominem au-
 dias: suscipias eius rem omnem; eique auctor & ad-
 iutor uelis esse. Quid est enim magis proprium ci-
 uis optimi, & praestantissimi; quam causam suscipe-
 re doctissimi, et sanctissimi uiri, praesertim cum reip.
 dignitate coniunctam? Nam quod postulat, ut in scri-
 barum adolescentium Collegio doctorem, & magi-
 strum ludi esse ipsum iubeatis; in eo mihi quidem
 uidetur non tam sui, quam etiam reip. habere ratio-
 nem. Quanquam scio non defuturos, qui, ut multa
 saepe alia huiusmodi, sic etiam superuacaneam esse
 hanc ipsam operam putent: quibus tamen interdum
 uereor, ne superuacanea uideantur etiam ipsa studia
 litterarum. Quod si tui similes, in nostra rep. mul-
 tos ciues haberemus; neque posceret ipse Scythae
 uos quicquam potius, quam postularetur a uobis: ne-
 que plus in restituendis urbis pontibus & uijs: quod
 quidem nunc fit: quam in instituendis nostris ciui-
 bus, honestandisque laboraremus. Nunc autem, quia
 minus

minus multi sunt, qui litteratos uiros tueantur; scias in te unum, tanquam e theatro, omnium oculos esse coniectos: quibus certe ita optime satisfeceris; si nunc Collegium Scribarum, iam prope collapsum, unius Scythæ subrogatione confirmabis. Ego sane, quia noui uires ingenij tui; satis scio esse id in tua manu. Peto igitur à te tanto scilicet studio; quanto putas debere me pro homine doctissimo, et mihi summa familiaritate coniuncto; ut eum ita ornes hac in re, tua auctoritate, & gratia; ut intelligat, & meam commendationem magnum apud te pondus habuisse, & te libentissime fauere hominibus doctis. Demum ita tibi persuade; te cum mihi rem gratissimam esse facturum, si id feceris; tum hominem tibi deuincturum & tua & reip. familiaritate dignissimū. Vale.

Nono kalen. Iulij. M I I I D. De Naui.

P A T A V I V M .

P. B. Andrioni Artusino. S. P. D.

M A N E accepi litteras abs te, quibus mihi commendas Verlatum Vicetinum: Egi cum Bembo patre ut res postulabat. Nam quod de Siciliensibus nostris commendationibus scribis; probe te intellexi. Albulam tuam conualuisse, sane gaudeo. Itaque, saluere illam iube meis uerbis. De Antoniano negotio nihil habeo, quod scribam; nisi unum; totam rem mihi non probari. Quid? queris, Ita me Dij ament, ego cum illo nostro, bene actum puto. Trypho nobis

C cum est

cum est quotidie. Accepi alteras abs te litteras uesperari. De conducenda domo, non est, quod festines. Pater enim, quando ad nos uenturus sit, ne ipse quidem coniectari potest: cui tamen, quo impedimento sis futurus cum uenerit, non uideo. Ego de me ipso deliberare nihil possum.

Vale.

Decimo kalē. Mar. Venetijs. MCCCCLXXXVI.

RAVENNAM.

P. B. Andrioni Artusino S. P. D.

QVOD prospera nauigatione usus sis; ualde letor; eoq; magis; quod nihil abs te nuntiabatur. Cum enim pyratarum insidias, tum Austri uenti uim, importunitatemq; metuebam. Nunc, quoniam tam belle nauigasti; statui ipse quoque, mari me potius committere, quam Padi fluminis prolixitatem emetiri. Itaque biduo erimus in nauis. Sed omnino Ariminum cogito, non ad te: modo me non destituant Aquilones tui. Parentes mei tibi salutem ascribunt. Ego Albule tue, & fratri, & Ariminensi Gentili.

Vale. Venetijs. IX. kalen. Mart. MDIX.

TAVRISVM.

P. B. Bartholomeo Agolanti S. P. D.

QVAM uellem, nunquam statuisses Romam hoc tempore inuisere, praesertim mecum: cui quidem nihil optabilius contingere, nihil iocundius potuisset;

quàm

quã te habere, non solum itineris ac uie, sed etiam studiorum, consiliorum, cogitationum denique mearum omnium socium. Nam quoniam, quemadmodum cupiebamus, in Bernardi patris mei comitatu, locum tibi esse nullum uideo; angor noctes ac dies: neque mehercule mihi, esse ea paterna legatio iam suauis potest: quid dico suauis? imo non ingrata, uel non laboriosa potius. Quamquam quidem adhuc pendeo animi; neque plane statutum habeo, de profectioe hac, quid sim factururus: ita perturbari mihi omnia uideo, peruertiq; uniuersum comitatus ordinem, ab impudentissimis hominibus: qui negari sibi nihil uolunt; neque tutum est. Itaque instant; clamitant; conqueruntur præteriri se amicos, lædi uetustam beneuolentiam: **D E V M** atque hominum implorant fidem; si non ea feceris, quæ postulant. Quamobrem necesse nobis fuit; ut satisfaceret ijs, quos dico; ut etiam ex domesticis, planeq; familiaribus nonnullos, & quidẽ huius profectioe cupiētissimos, inuiti reiiceremus: quorum est unus Aurelius Superchius iureconsultus, cum doctus & probus uir, tum Bembo patri meo, cui assessor in Veronensi prætura fuerat, perfamiliaris; mihi uero etiam plurimis, tum magnis, tum ueteribus necessitudinis causis plane coniunctissimus. Quæ cum ita sint; peto a te, ut si tibi ea probabuntur, quæ dico; æquo animo accipias non tam quidem excusationem meam, quam etiam dolorem quo afficior, occasionem tam bellam fruendi tui, mihi tam importune surripi: ignoscasq; rerum

et locorum angustiae; desq; id temporum necessitati. Si non probabuntur; accingas te itineri, tanquam extra ordinarium comitem. Nam ut tibi satisfaciam ac tuis; ullorum hominum reprehensionem me obijcere non uerebor. Ioannem Aur. praecceptorem tuum, et Galeacium Facinum, et Castellum uelim plurima salute impertias meis uerbis. Vale.

P I S A S.

P. B. Antonio Rontionio S. P. D.

ET AB Oratore uestro, homine humanissimo, et ab omnibus ijs; qui te amari a me, meq; abs te diligere sciunt; quotidie salutor ex te. Ego uero cum illis magnas gratias habeo, qui tam officiosi sunt; tum eos semper rogo, ut te itidem saluere iubeant meis uerbis; rogentq;, si quid est, in quo aut te iuuare, aut tibi gratificari possimus; des operam, id ut sciamus: eam esse inter nos beneuolentiam, eam necessitudinem amoris; ut nihil tam sit tuum; quam ego ipse, mea; omnia. Id si illi faciunt ita, ut pollicentur; non uereor, ne nos beneuolentiae nostrae oblitos putes: Si non faciunt; haec scripsi tibi, ut nos scires tales esse erga te; quales summus erga me amor tuus, et studia nostra, rationesq; postulant. Vale.

XII kalen. Septembris. MCCCCLXXXVI.
Venetijs.

Brixiam.

B R I X I A M.

P. B. Hieronymo Donato Praetori Brixie

S. P. D.

ALEXANDRUM Aphrodisicum; cuius de anima libros abs te Latinos factos miseris mihi de mense Octobri; legi magna cum uoluptate, cum eius philosophi causa, tum tua. Nam neque ille conuerti a quoquam, meo quidem iudicio, aut elegantius potuisset, aut maiori cum fide: neque tu paruam laudem in eo explicando mihi assequutus uidebare. Nunc autem; cum me absente mei libellum, quem de Aetna scripseram, edidissent; ne nihil omnino ipse ad te darem, praeter litteras; eum tibi librum mitto; ut habeas illius meae profectionis interpretem. Vale.

Octauo Kalend. Iun. MCCCCLXXXVI.

Venetijs.

R O M A M.

P. B. Hieronymo Donato Legato

S. P. D.

CVM essem in Noniano, Ex litteris Marcelli, sororis meae uiri, certior factus sum, Prodominatum Ferrariensem tibi, omnibus suffragijs esse delatum: itaque, te Bernardo Bembo patri meo successurum. Quae quidem res, quamquam fere, nihil mihi nouae uoluptatis attulit: nam ita futurum existimabam, non

coniectura modo ductus, sed certa quadam opinio-
 ne animi, ac iudicio maximis tuis, atque amplissimis
 in remp. meritis confirmato; tamen ista declaratio
 omnium ordinum uoluntatis erga te, cum summa tuæ
 dignitatis illustratione, atque amplificatione gloriæ,
 mihi iocundissima sane fuit. Quare primum tibi, ut
 debeo, gratulor, non tam, quod munus es honorifi-
 centissimum adeptus: quanquam est id quidem certe
 magnum ipsum per sese; quam quod multis petenti-
 bus, magnis & claris uiris, longe tu unus dignior
 habitus es, qui id assequerere: optoq; ut quam tu
 semper reip. gratiam acceptorum ab illa munerum,
 bene agendo beneq; consulendo retulisti; eam illa re-
 ponat tibi, sua perpetua tui honestandi, & augendi
 uoluntate. Sed mihi crede, his unis Comitijs, nostra
 ciuitas magnum dedit, & tuorum in se meritorum
 testimonium, & charitatis erga te sue. Deinde lætor
 Bembi patris causa: qui; ut iam illud prætermittā;
 quantam is uoluptatem capiat, semperq; ceperit
 ex omni accessione dignitatis tuæ; certe coniunctio-
 ri homini tradere magistratum non poterat; quem-
 admodum, neq; tu accipere a magis amante tui. Ego
 autem; quoniam fortasse ad Ferrariense nostrum
 philosophiæ studium, propter angustias temporis,
 aliquid erit addendum de tua præfectura; neq; pa-
 trem decessisse mihi persuafero, cum tu aderis; &
 magnum insuper magistrum sum habiturus. Non
 enim arbitror eo in loco remp. agere solummodo
 uelle te; sed etiam interdum philosophari. Vale.

Nono kalen. Septembr. M I I D. Ex Noniano.

R O M A M.

P. B. Hieronymo Donato S. P. D.

H I S diebus, cum essem Venetijs, & mihi Trypho Gabriel meus nuntiauiſſet, quæ acta eſſent a ſe de Sacerdotio, in quo proxime ſibi erat ceſſum; oſtenditſſetq; quoniam ad te proficiſcebatur, quemadmodum ipſe uelles, ita eſſe eam rem uel moras, uel etiam exitum habituram; Gratulatus ſum illi, hac ex parte multum; quod ei contigerit, hoc tempore, te habere, prope fortunarum ſuarũ, nominis, dignitatis, patronum. Nam fere, neque res ipſa maioris ponderis eſſe poterat, quàm eſt; neq; qui eam conficeret, ſanctior, aut fortior uir, aut doctorum & bonorum hominum, quorum in primis eſt unus Trypho, certe amantior. Ego autem quanquam ſcirem, his de cauſis, negotium commendatione non egere; cui etiam, ſi eguiſſet, uel Tryphonis ipſius fratres honeſtiſſimi, & grauiſſimi ciues, & in noſtra urbe clari, uel familiae ſplendor, & gratia, ſatis mihi uidebantur ſuffragari per ſe ſe; tamen, quia Tryphonem ita diligo, ut neminem magis; non poſſum facere, quin tibi ſignificem, non te ſolum, Gabrielium tibi familiam obligaturum, ſi tua opera id aſſequentur, quod cupiunt; ſed etiam meam; a qua ille uniuerſa tam amatur uehementer, quàm a me. Quanquam ſane obligati tu quidem nos ſæpe alias plurimum. Sed nulla eſt omnino tanta debitiõ; cui amoris, & beneuolentiæ poſſe

C 4 ſe addi

se addi semper aliquid ferè non uideatur: animus enim qui debet, non circūscribitur. Itaque, ut ad eas causas, quibus antea ad rem conficiendam mouebare, adiungas etiam cōmendationem meam; pro eo, quāti me facis, te etiam atque etiam rogo. Vale.
Nonis Decembribus. M I I D. Venetijs.

ROMAM.

P. B. Dominico Grimano Cardinali S. P. D.

AQVILEGIENSE Sacerdotium, magna Senatus frequentia, magno fauore ciuitatis, magno hominum, & deorum studio tibi delatum esse gratulor. Neque tibi solum gratulor; qui uitæ tuæ instituto, præter animi bona, debes existimare nihil esse præcipue tuum: sed & patriæ gratulor, & tuis. Hæc enim in te augendo, longe plus ornamentis accepisse mihi quidem uidetur, quàm dedisse: & ij certe, quia minus sese, extra fortunæ aleam receperunt; maiorem omnino ex tua gloria, quàm tu, & fructū sunt, & uoluptatem percepturi: in quibus cum sit Angelus Gabriel meus; quem ipse quantum anem, & tu, & omnes intelligunt; uide uel hac una ex parte, quā ueram habeam causam, quāq; solidam gratulandi. Reliquum est, ut DEOS orem; cum fauere tibi omnes occæperint, ut semper, hæc ipsam insistant uia ita; ut cum ad summam prudentiam, summam doctrinam, summasq; tuas uirtutes, summa etiam felicitas adiungatur. Porro de nostra familia, ita tibi
persuadeas

persuadeas uelim; ut si quid ipsa in te, si quid in patrem tuum, uirum amplissimum, si quid in fratres operæ, officij, studij, gratiæ, dignitatis conferre unquam poterit; nihil sis desideraturus. Vale.
Septimo Idus Septemb. M I I D. Venetijs.

V T I N V M.

P. B. Dominico Grimano Cardinali S. P. D.

S V M M O gaudio affectus sum ex ijs litteris, quas ab Angelo meo proxime accepi: quibus mihi significabat, quàm insigne tu nuper in eum beneficiū, quamq; humaniter & liberaliter contulisses. Nam etsi ego semper ita existimaui, eius te adolescentis, uel probitatem, optimosq; mores, uel certe, doctrinā, & mirificum ingenium iacere, & tāquam in obscuro esse, diutius non passurum: tamen uehementer lætor, hominis mihi coniunctissimi, & quem ego semper, in germani fratris habui loco, fouendi atq; ornandi abs te initium factum. Nunc autem; quoniam illi mecum omnia semper communia fuere; hæc scripsi tibi; ut scires, non te uni tantum egenti ciui opē, & auxiliū præstitisse, aut omnino uni familie; qui Angelo Gabrieli præstiteris; sed & mihi etiam, & familie meæ. Neq; enim est dicendum; quorum hominum animi sententia, & uoluntate coniuncti, copulatiq; sunt, quibus animis fortune imperatur; eos etiam suas ipsorum fortunas non easdem putare. Itaque ago tibi gratias pro mea portione, quā possum
maximas:

maximas : petoq; duas res a te : unam , ut quantum
 tibi debere ipsum Angelum sentis , pro eo , in quo tu
 illū erigis iacentē , ac subleuas , tantū me quoq; ipsum ,
 certe tibi semper obligatum putes : alteram ; ut si
 te , clienti tuo uiro innocenti , ac frugi , deq; te bene-
 merito dedisse operam existimas ; pergas , ei te bene-
 ficum , ac liberalem prestare . Omnino mihi quidem
 ita uidetur : nec esse quicquam tam proprium ma-
 gnorum uirorum ; quam benefacere quā plurimis ;
 neq; te habere quēquam ex omni familia tua ; a quo ,
 uel magis memorem animum , & gratum acceptorū
 a te munerum , uel uberiores fructus operæ , ingenij ,
 studiorum tibi ipse polliceri possis . Vale .
 Idibus Septembribus . M I I D . Ferraria .

M O N O P O L I M .

P. B. Ioanni Baptistæ Portensī S. P. D.

D I V E R S I S temporibus , binas litteras de-
 di ad te , pro negotijs Monopolitanensibus Antonij
 Tinti mei . Nunc scribo tertio , eadem ipsa illa nego-
 tia commendans tibi , maiorem in modum . Sed quibus
 uerbis agam tecum , nūc demum plane nō reperio : Ve-
 reor enim ; ne si iterum patrocinium tuum , plurima
 contentione depoposcero , diffidere tibi uidear ; si le-
 uis , ne parum nunc etiam profuturus sim homini mihi
 amicissimo , et cui prodesse plurimum cupio , hoc præ-
 sertim tempore ; quo eius multum interest , esse illum
 tibi quā commendatissimum ; tuamq; illi auctorita-
 tem ,

tem, officium, studium, gratiam, postremo etiam diligentiam non deesse. Pudet me, uel reipublicæ causa, uirum honestissimum, in re tam plana, tanta contumelia a perditis hominibus affici. Quid, si ciuem Venetum addidero? quid, si etiam optimè de rep. meritum? Sed ego plane ἀκούρος; qui hæc tecum; cui quidem omnia non minus nota sunt, quam mihi. Itaque agam iam paucis. Procuratorem suum, Ioannem Andream, probum uirum ad te, tanquam ad patronum, mittit Antonius. Huic tu, si tantum operæ tuæ præstiteris, quantum satis erit ad Antonij pecunias exigendas, causamq; conficiendam; cum ego sane non minus tibi debebo, quam ipse Antonius; tum efficiã profecto, ut te homini & optimo, & grato dedisse beneficium cognoscas, qui præsto fueris amico meo. Sin autem non præstiteris; ego tamen id ipsum non præstaturum esse te, ante quam accidat, posse fieri non existimabo. Vale.

XIII. kalen. Decemb. MIIID. Ferrara.

V E N E T I A S .

P. B. Tryphoni Gabrieli S. P. D.

M A N E conscribenti mihi Asulanos meos; in quibus matutinæ operæ multum infumo, & fere omnes horas antelucanas; redditæ sunt abs te litteræ: quibus sum magnopere delectatus: Nam cum ex ijs, & recte tibi esse; & mandata te mea confecisse omnia cognoui; tum ex ubertate orationis tuæ, atque
facundia,

facūdia, magnam acceſſionem abs te factam eſſe ui-
 deo, in ſtudijs litterarum, & ſtilo inſtituendo: quo
 uno, quid mihi eſſe poteſt iocūdius? Noſti enim quāti
 faciam mores illos ſuauiſſimos tuos: quibus cū do-
 ctrinam adiunxeris (quod quidem ipſum iam facis);
 nihil erit prorſus a me poſtea, cum hac uoluptate
 conferendum. Itaque perge mi Trypho: animiq; tui
 leniſſimum temperamentum, acutiſſimumq; illud in-
 genij tui acumen exorna, quantum potes, litterarum,
 & doctrinae ſplendoribus: Quae res te, non amicis
 modo tuis cariorem facere; ſed etiam illuſtrare apud
 omnes gentes poterit. Sed haec tu fortasſe melius in-
 telligis, quā ego. Itaque, uenio ad reliquas partes
 epiſtole tuae. Gratum eſt mihi, quod ſcribis amantiſ-
 ſimum eſſe mei, Ludouicum Capellum tuum: qui qui-
 dem, in tam perditis moribus noſtrae iuuentutis, ele-
 gantem adoleſcentem, & probum, pene pro miracu-
 lo duco. Itaque, amatur iam is a me proſecto, non mi-
 nus quā ab illo ego. Quod conſulis, ut dolori meo
 adhibeam modum, & ualeitudini, animiq; tranquilli-
 tati ſeruiam; facerē equidem ſi poſſem, praefertim,
 hortante & monente te: ſed proſecto non poſſum:
 reuoluo enim eodem ſingulis horarum punctis; &
 quid amiſerim cogito. Noſti autem certe ipſe uulnus
 meum, quā adactum ſit, ut uix mihi uideatur coire
 unquam, & ſanari poſſe. An ignoras, maximorū do-
 lorum unam eſſe ſanationem, in mora? quam quidem
 ad rem, ſi quid afferre auxiliij ulla res alia poteſt; ij
 ſunt conuictus, & quotidianae conſuetudines amico-

rum. Nos autem postea quam discessimus abs te, ne-
minem unum habuimus, quo paulo familiarius ute-
remur. Quod si tu affuisses; non uereor, ne abs te
magnopere fuisset adiuti, multumq; detractum
iam esset, de nostri doloris magnitudine. Quare, si me
amas, aduola: aut si id facere non potes; ueni sal-
tem ad nos, de *Questura Veronensi* fratris tui; qua,
initurum esse illum propediem existimo, ex designa-
tionis coniectura. Vale.

Tertio Idus Decembr. MIIID. Ferraria.

V E N E T I A S .

P. B. Tryphoni Gabrieli S. P. D.

ET si incredibilem cepi uoluptatem ex eo, quod
mihi significasti de confectione Sacerdotij tui; quod
quidem, uel ex ijs litteris, quibus ad tuas responde-
bam, cognoscere potuisti, uel certe, facilius ex amo-
ris mei erga te magnitudine metiri; tamen illud meū
gaudium, ualde imminuit intermissio litterarū tua-
rum, quæ post eum diem est subsequuta. Nam cū me,
non tam presentia mouerent, quam ea quæ putabam
fore: hoc est, cum mihi, non maioreni letitiam attu-
lisset ipsa rei absolutio, quam caperem ex eo, quod
cogitabam, qualis posthac tuæ uitæ ratio esset futu-
ra, quod tuum otium, quæ studia, qui dies; neque so-
lum gauderem tua causa, sed (ut uerum fatear) etiā
mea: sperabam enim me aliquando, totos dies tecum
uicturum; itaq; in partem me tuorum bonorū conij-
ciebam;

ciebam; De ijs rebus omnibus, cum tu ad me nihil postea scripseris; quasi mare uentis cessantibus; sic illa redundantia uoluptatis meae paulatim resedit. In quo quanta tua culpa sit, ipse uideris: quanquam quidem, non tam tibi excitanda mea letitia fuerat, quam plane etiam sustinenda. Illud autem te rogo; ne patiaris in hac ignoratione tui diutius me esse: & siue habes aliquid noui, quod me uelle scire intelligis, siue non habes; id ipsum scribito, nihil esse quod scribas. Denique quid agas, ubi sis, quid cogites, si me amas, & te amari scis; fac me quam primum certior. Ego de meis cogitationibus; quas tibi tam semper esse notas uolui, quam essent mihi; nihil statutum habeo, praeter ea quae scis: puto autem te scire, me maxime cupere, atque in ea cura esse noctes & dies; ut aliquando liberum tempus nanciscar, in nostra studia incumbendi. Asulani mei plane dormiunt: quod ferrem facilius, si minus abs te probarentur. Nam nunc quidem, partim me sibi negocia domestica deponunt, partim detinent studia dialecticae disciplinae; ut tempus, quo me ad tertiam conuertam, non superet. De Aurelio quid sit, uehementer aueo scire. Vale. Ferraria. kalen. Martijs. M I D.

V E N E T I A S.

P. B. Marco Antonio Sabellico S. P. D.

OPERAM, quam a me exigebas; procuratori tuo praestandi locus non fuit: is enim ante, quam
 mibi

mihī tuas litteras redderet, Herculem Ducem allo-
 quutus, rem consecerat. Ego autem, cum illum iuuis-
 sem libenter nunc, tuo rogatu, si me praeconiūisset;
 tum omnia, quae ad tuam dignitatem pertineant, in
 quibus tibi esse usui possit, cura, studium, diligentiaq;
 mea, facturum omni tempore sum, multo libētissime,
 etiam si me non roges. Nam, in quo operam meam
 melius posturum me confidam, quā in hominis do-
 ctissimi, eloquentissimi, optime de rep. meriti, mihī
 certe amicissimi dignitate, & tuenda, & augenda?
 Itaque sic existimes uelim; te neminem habere; de
 quo tibi omnia polliceri possis aequē, ac de me. Reli-
 quum est; ut de septem historiarum enneadibus, quas
 nuper edidisti, tibi gratuler & laboribus tuis; qui-
 bus uberrimum fructum propositum uideo, laudis &
 gloriae sempiternae. Vale.

Sexdecimo kalen. Maias. MIIID. Ferraria.

PATAVIUM.

Bernardus Bembus, Petro Barotio Episcopo

Patauino S. P. D.

PETRO a te; ne me putes obliuione tui, rari-
 us ad te scribere, quā sim solitus. Qui enim fieri po-
 test; ut, (qui etiam illorum bene memini, quibus
 paulum debeo) tui, cui omnia debeo, mihī memoriam
 subripiat, aut tempus ullum, aut ullus casus? Sed (ita
 me Dij ament) tam multa me negotia undiq; tam
 crebra unda rerum, hoc in Prodominatu, propter
 cum,

eum, qui nondum eferbuit, tumultum bellorum, circumsepiunt; ut plane mihi, neque punctum quidem ullum temporis uacuum a reip. muneribus concedatur. Ceterum, quoniam mea multum interest, habere me rerum Patauinarum historias; te etiam atque etiam rogo; ut, si tu eas habes; des Vanotio meo mihi mittendas: si non habes, & scis ubi sint; mandes alicui tuorum, ut mihi eas querat tantisper, quoad perlegam. Hoc mihi gratius facere nihil potes. Vale.

Quarto Non. Febr. M I I D. Ferraria.

P A T A T I V M.

Bernardus Bembus, Petro Barotio Episcopo
Patauino S. P. D.

A C C E P I epistolam abs te, tua manu scriptam: in qua mihi humanissime respondes, & (qua es pietate in tuos) etiam diligentissime, ad ea, quae scripsisti tibi, de rerum Patauinarum historijs. Itaque, tibi gratias ago ea de re: Video enim te, maiorem curam adhibuisse, ut mihi satisfaceret; quam, quem ego ad te hac de re miseram, Vanotium meum. Sed, quoniam, quoad domi sum, expectare me, nimis longum est; statui petere, & a Mussatis, & a Galeatijs eos annales, quos tu mihi, esse apud illos scribis. Spero fore; ut mihi eos neutri recusent dare: In quo si assequar, quod cupio; abs te accepisse me eos libros existimabo: si non assequar; ego tamen nihilo tibi minus debebo. Quod ais de Leonicensi; scito eum habere

bere in manibus opus ; idq; tibi explicatum , ac perfectum propediem missurum ; neq; quicquam aliud interea conscripturum. Vale.

Decimotertio Kalen. Martias. M I I D. Ferraria.

F E R R A R I A M.

P. B. Alberto Pio

S. P. D.

Q V I A tibi non est obscurum , quantæ me occupationes distinuerint per hos dies ; peto a te , ne me accuses , si cum respirandi causa , tum , ut ad Aristotelem meum me reciperem , a quo me meæ sollicitudines abstraxerunt ; & te , & urbem reliqui . Nã cum istic mihi , ut scis ; tecum enim sum questus ; impedere , hoc tempore , meis studijs quantam uellem operam , non liceret ; statui tam diu hic esse , quantum sufficeret , ad præteritorum dierum iacturam satiendã . Itaque abero , quoad tu uoles : modo non hanc etiã mihi quietem interpellet noster Dux ; quem audio hic propediem affuturum . Vale.

Quarto Non. Aug. M I I D. De pulchri speculi uilla Herculeiana.

F E R R A R I A M.

P. B. Alberto Pio Carpi Domino S. P. D.

V E N I in Nonianum postridie eius diei , quõ istinc profectus sum : quæ mihi uilla sane uisa est , expectare aduentum meum ; ita me suscepit hilariter.

D Ego

Ego autem, qui hoc diuersoriolo diu carueram; uix
 possum dicere, quam eo sum delectatus. Primus ac-
 cursus in hortulos est factus: deinde ad Pluicici ri-
 pam, populorumq; umbras illas, Bembi patris mei;
 quas mihi dixisti uelle inuisere te. Is me angulus sem-
 per magnopere delectat: sed omnino nescio quo pa-
 cto, & fortasse nostra culpa, qui abfuimus; (nam
 uillici nolo dicere: ij enim homines umbrarum ele-
 gantiae non fauent) multum decoris amisit, multum
 uenustatis; ut quasi me pigeat in eo libro, quem de
 Aetna conscripsi, tam multa uerba fecisse de illo lo-
 co. Sed tu si ueneris, una, ei & dialogo consulemus.
 Nam quia eo in statu res est; ut si murus iaciatur,
 magna amenitas arboribus & ripae uideatur acces-
 sura; deliberare nihil audeo sine te; qui non solum
 uillas, sed etiam castella aedificas. Contuli demum me
 ad bibliothecam: In qua cum essem heri, uenit in ma-
 nus mihi, uernaculum carmen meum; quod feceram,
 hoc ipso in loco, ante, quam in Sicilia profiscerer;
 ut me ipsum, atque amicum quendam meum, ad bene
 uiuendi officia, & capescendarum uirtutum studium,
 quasi dormientes excitarem. Id ego cum auidiuscule
 percurrissem; uti fit, in eorum scriptorum recensio-
 ne, quae diu, quasi ab eorum memoria recesserimus,
 neglecta iacuere; Cepi ex ea lectione, plus etiam
 uoluptatis, quam putaram. Itaq; cum mihi non di-
 splicuissent, statui eos uersus ad te mittere: cum, ut
 haberes quasi primitias huius fundi, tum ut scires,
 non solum amatoria nos huiuscemodi carminibus, sed
 etiam

etiam, quod ad mores, & philosophiam tuam illam
 faciat, solere concinere. Cæterum pluuiæ nos intra
 uillam tenent: quibus tamen puto Nonianum Iouem
 uelle meis studijs suffragari: nam omnino præter
 scribendi aut legendi, nulli mihi negotio reliquit lo-
 cum: quod quidem non moleste ferrem; nisi mihi
 etiam amœniores meas omnes ambulatiunculas su-
 stulisset. Tu uale: & iam ad nos, ut pollicitus es,
 cogita. Ego te uehementer expecto.

XII kalen. Sept. M I I D. Ex Noniano.

B O N O N I A M.

P. B. Gabrieli Fanensi S. P. D.

Q V A N Q V A M nihil mihi potuit accidere
 minus expectatum; quàm id, quod proxime intel-
 lexi, mei uidendi causa te Ferrariæ fuisse ijs diebus;
 tamen ea res mihi summam uoluptatem attulisset, si
 affuissem. Non enim uereor; ne te, uel excipiendo,
 uel audiendo, uel percunctando, mihi ipse satisfacis-
 sem. Nunc autē, cū tātum itineris abs te sit frustra su-
 scepi, ut me conuenires; non possum non dolere
 uehementer; ea me ab urbe, in qua totum annum cō-
 feci, hoc tempore abfuisse; quo me maxime adesse
 oportebat. Sed me duæ res consolantur; una, quod
 te audio, Bembum patrem meum salutauisse huma-
 nissimis uerbis: itaq; non omnino tu caruisse me po-
 tes, qui illum habueris: altera quod breui te (ut
 spero) uidebo. Neq; enim tam sum frigesceus in te

D 2 amando;

amando ; ut quod abs te factum esse uideo , ut mecum
esses ; me idem facere pigeat , propter eam ipsam
causam , cum te uidendi & amplectendi , tum ut pa-
rem tibi gratiam referam , huius tui tam insignis , uel
officij erga me , uel laboris . Vale .
Prid. Id. Sep. MIID. Patauio .

R O M A M .

P. B. Gabrieli Fanensi S. P. D.

M A G N O gaudio affectus sum , ex eo , quod no-
bis hodie allatum est , bene mane ; Iulianum Cardina-
lem tuum , Dijs , hominibusq; approbantibus , Pontifi-
cem Maximum esse creatum . Quid enim mihi con-
tingere optabilius potuisset ; quam eum uirum ; quē
plurimis , maximisq; de causis , nostra quidem semper
ciuitas , miro studio est prosequuta ; Bembo uero pa-
ter meus , uiginti iam annos coluit obseruantissime ,
domi , ac foris ; ego autem in eo amando , quasi quan-
dam legē mihi a parente traditam , sanctissime sem-
per ueneratus sum ; summo rerum imperio esse po-
situm . Itaque , mihi hoc credas uelim , eo nuntio au-
dito , mirifice sum letatus : uisumq; mihi est , hac una
postulatione a Dijs immortalibus impetrata , de ip-
sorum uoluntate erga nos , quam ab alienatam sumus
per decennium experti , bene in posterum , esse spe-
randum . Igitur primum tibi , uti debeo gratulor . Nā ,
quod illi ab incunte etate ; charissimus semper fui-
sti , propterea quod , cum plurimis tuis uirtutibus ,
atque

atque illustri morum elegantia, summum tuum in illum studium, summa officia coniuncta extiterunt; spero fore, ut breui tempore, uberes, atque amplissimos fructus percipias, fidei, & charitatis tuæ. Deinde ciuibus, rei quæ meæ publicæ gratulor: quæ profecto, nunquam hunc diem uidere, tanto ardore animorum, cupiisset; nisi existimauisset hunc ipsum diem, cum suis, tum Italiæ labentibus rebus, quieti & uoluptati futurum. Postremo (ut de me ipso loquar) mihi, etiam atque etiam gaudeo: Non enim uereor, ne id, quod mihi maximum erat in uotis, urbs ipsa Roma, quæ prope omnem iam ueteris dignitatis succum, atque colorem amiserat; illo uiro ad eam regendam admissa, breui tempore sit, ornamenta sua omnia, splendoremque pristinum recuperatura. In quo illud me delectat; quod hæc quidem omnia, multo ante quam fierent, quasi ex aliqua specula præuiderim futura, etiam carminibus inserui, quorum exemplum habebis cum his litteris. Nunc quot, quantasque causas gratulandi habuerim, uides. Sed quoniam pro eo, quantum debeo, non satis mihi uideor posse ullis litteris, testatam tibi facere magnitudinem letitiæ meæ; dabo operam, ut te uidere, atque amplecti quam primum possim. Interim te, etiam atque etiam rogo; ut sanctissimis tui Pontificis maximi pedibus, meo, & Bernardi patris mei nomine, dare osculum ne grauere. De quo nihil scribam longius; spero enim ipsum, non solum suam, sed etiam reip uoluptatem, ex ista declaratione perceptam, præsenri il-

li propediem allaturum . Cippicum Episcopum Fa-
 maugustanum , & Petrum Paulum equitem Hiero-
 solymitanum , plurima salute uelim impertias meis
 uerbis . Quirinus te meus salutatur ; tibiq; gratulatur .
 Vale . Tertio Nonas Decembr . M D I I I .
 Venetijs .

ROMAM .

P. B. Gabrieli Fanensi S. P. D.

CUM , Episcopatum Vrbinatum tuis priori-
 bus dignitatibus accessisse gaudeo ; tum illud impri-
 mis lætor , te , ab epistolis Pontifici maximo esse fa-
 ctum , uel , a consilijs potius , atque ab animo ipso .
 Nam qui istinc ueniunt : ita prope omnes loquuntur ;
 unum te esse , quem ille mirifice diligit , & cui om-
 nia summa , maxime deferat , quemque appellet fa-
 miliariſſime , summaq; cum dignitate . Itaque tibi ,
 ut debeo , hoc est uehementer , gratulor ; neque iam
 minus propter ea , quæ euentura sunt , quàm pro-
 pter illa , quæ acciderunt . Ita enim diuino ac uati-
 cinor ; breui fore ; cum te , longe in altiori , longeq;
 illustriori dignitatis gradu , quàm nunc es , positum
 constitutumq; uidebo . Quamquam quidem eo in ge-
 nere nihil iam potest tibi , uel tam amplum contin-
 gere , quod non tuis uirtutibus angustius ; uel tam ci-
 to , quod non expectatione mea serius sit futurum .
 Quirinus meus multa te salute impertit ; optatq; tibi
 omnia prospere , fauste , feliciter euenire . Angelus
 Gabriel ,

Gabriel, affinis tuus, per multos iam dies abest in Oppidulis antenissimis suis Auiano, Pauliano, Georgiano. Apud nos omnia recte. Pater etiam tibi gratulatur. Vale. XII kalen. Maias MIID. Venetijs.

R O M A M.

P. B. Gabrieli Episcopo, Vrbinatum Cardinali
designato S. P. D.

ET SI mihi nunquam dubium fuit, quin te Pōtiffex Maximus, pro tuis innumerabilibus in se meritis, ac totius uite ratione, Cardinalem esset facturus: omnibus tamen nuntijs, qui afferri nobis hoc tempore potuissent, longe gratior & iocundior is fuit, qui est heri ea de re ad Senatum perlatus; incredibilis letitia sum affectus, cum id mihi nuntiatum est. Nam quoniam pro mea in te obseruantia ac pietate, tuorumq; in me officiorum magnitudine summopere optabam uidere illum diem; cū tibi esset tua cōtinētia, tua doctrina, tuis studijs, tuis laboribus, tua uirtute, dignus locus constitutus: plane quiescere animo non poteram, usque dum tibi is contigisset. Qui quidem quia cōtigit; tibi ego id, quod uere facere possum, etiam libentissime gratulor: deq; hac tā illustri tuæ dignitatis accessione tantam uoluptatem capio; quātam profecto uel nullus, uel omnino pauci. Caue enim putēs, ex meo memoriæ sensu excidisse, qua me semper humanitate sis complexus: quo etiā

uultu, Romæ, ante hoc triennium susceperis; quibus officijs, quamq; illustri, amoris erga me tui significatione fueris prosequutus. Nam, quæ hac æstate fecisti; qua patrem meum charitate, quo studio; qua liberalitate me, qua Paulum Decanalem meum tractaueris; tam sunt recentia; ut ne recordatione quidem putem egere. Itaque, ut mediocriter dicam, quod sentio; sum plane unus ex ijs; quibus tuæ res secundæ omnes iocundissimæ sunt, atque ita, ut nulli magis. Accedit ad hoc; ut etiam tum populi Ro. tum Collegij uestri causa gaudeam: quibus cum præclarissime actum puto; quod te uirum ea scientia, ijs moribus præditum, alteri habere suarum rerum prope defensorem contigerit, alteri sensibus in rep. socium. Quamobrem, DEO S oro; ut tibi istam dignitatem ita fortunent, ut ad illam ipsam, quæ omnium dignitatum longe amplissima est, adeundi tibi sit gradus: quod quidem, non modo aliquando, sed etiam plane breui confido fore. Bembus etiam pater, tibi de eo magnopere gratulatur: qui quoniam est ipse Decemuir (nostri autem morem nostræ reip.) idcirco ad te non scribit. Sed habes hominem, prosperis rerum tuarum euentis omnibus hilarem, non solum quia te mirifice diligit; sed etiam, quia tibi multum debet. Vale. Id. Decemb. MDV. Venetijs.

Roman.

R O M A M .

P. B. Gabrieli Cardinali Vrbinatium, Episcopo
S. P. D.

LITTE R A S tuas, humanissime prudentis-
simeq; scriptas, ad eas meas litteras; quibus te Car-
dinalem factum salutabam, tibiq; gratulabar; mihi
ab Hieronymo Lippomano redditas, Leonardus Lau-
redanus, reip. nostræ princeps, legit, non illas quidem
per interpretem, aut ea tantum parte, qua tu de illo
agis; sed plane totas, miraq; cum uoluptate. Nam,
cum illum heri, factis comitijs, deductum domum, tuis
uerbis salutauissem, dixissemq; ei, me habere litte-
ras abs te; poposcit eas ipse litteras; singulaq; uer-
ba, clara uoce pronuntians, cum stili elegantia pluri-
mum, tum multo etiam magis, sententiarum gra-
uitate delectatus; te quidem in coelum multis laudi-
bus extulit; rem uero pub. Romanam, etiam beatif-
simam dixit sibi uisum iri, si tui similes, ea dignitate,
habere illi ceteros contigisset. Quid? queris, nihil
potuit ad tuam dignitatem accumulatus, nihil il-
lustrius. Itaque ille, cum iam omnes, qui aderant, in
tui admirationem conuertisset, postremo ad me re-
spiciens, Tu uero inquit, quam libenter imperti-
tam mihi abs te, Cardinalis tui salutationem acce-
perim, litterasq; ipsas legerim, illi denuntiato; deq;
mea in illum propensissima uoluntate scribito, que
uidisti. Hoc ego illius sermone, uehementer sum de-
lectatus.

lectatus. Nam quæ ipse de te sentio, quæque mihi de tuis uirtutibus perspectissima sunt; ea summopere gaudeo esse, etiam cæteris omnibus, atque imprimis maximo, & clarissimo cuiq; cognitissima. Quod ais, expectare te consilium meum, debeas ne ad illud scribere; ego uero non committam, ut mihi tritum illud obijciatur. Sus Mineruam. Nihil est enim; quod non tu multo melius, pro tua sapientia difficias, quàm ego; sed si scripseris; non uereor, quin illi gratissimæ tuæ litteræ sint futuræ. Quod autem ista dignitate, uitam tibi difficiliorem factam putas; sentio me hercule ita, ut scribis, esse: modo quid plane deceat, expendatur: eaq; uehementer probo; quæ tu in hanc sententiam, multa prudentissime sapientissimeq; collegisti: placet mihi Pythagoras mirum in modum ὅς, κινάμου ποτὲ χεῖρας ἀπέσχε ἀνιόντος ἔδεσθαι. Quamquam scio multo plures inueniri; quibus illud magis probatur αἰ κεν ἀριστέων, καὶ ὑπέρροχον ἔμμεναι ἄλλων. Sed de eo tu uidearis. Mihi autem illud iocundissimum fuit; quod ais nescire te, de ista tuæ dignitatis accessione, tibi ne ipse gratulari debeam, an tu mihi: qui quidem & caream illis difficultatibus, quas secum ea dignitas affert; & te habeam mihi amicissimum, quiq; auctus sis, non multo mehercule, tibi ipsi plus, quàm mihi. In quo quidem uideo te, ab humanitate illa tua pristina non discedere: quod plane lætor, eoque magis, quo minus multi sunt, qui secundis rerum suarum successibus non efferrantur. Idq; cum uehementer gaudeo;

ter gaudeo ; tum tibi ingentes gratias ago ; quod me non modo de tua memoria tanto nomine & dignitate auctus non abieceris ; Sed etiam , tam insigni tui erga me amoris , & benevolentiae significatione prosecute : quanquam tu id quidem semper fecisti : sed profecto omnia officia , & studia in nos , quo ab illustriori loco proficiscuntur ; eo gratiora nobis sunt & iocundiora . Quamobrem magna letitia sum affectus ex tuis litteris . Angelum Gabrielem , affinem tuum , propter soceri sui mortem , in Pauliano detentum , scito a nobis , tres iam menses desiderari . Vale . x i kalen. Febr. MDV. Venetijs .

A S T A M .

P. B. Placidio Amerino

S. P. D.

BREVES tuas quidē , sed suaves accipio litteras . Itaque ualde te amo ; quod in tam magnis occupationibus tuis , amoris erga te mei , & nostrae necessitudinis memoriae des locum . Quanquam sane , facio istud , crebro ipse quoque de te : neque tibi concedo : mihi enim , quotidie ante oculos , satis tu quidem proprie , familiariterq; uersaris . Sed quia minus multos habeo , qui istuc proficiscantur ; minus saepe ad te scribo , quam plane scriberem , si haberem . Quod ais te memorem esse libertatis per me tibi restituae ; facis mi Placidi nihil nouū , qui mihi animi magni tui studium erga me , liberalitatemq; pronuntias . Sed omnino mirifice lator , tantum tibi uideri factum meum ,
quantum

quantum profecto nunquam esset, nisi tu illud males, ex tua humanitate, quam ex mea opera metiri. Saluebis a patre meo, & matre, & fratre, et tuo Cola; quibus de singulis egisti mecum per litteras diligenter, ut illis salutem nuntiarem. Tu uero iam nimis otio abundas; quem tamen scio amore in primis, solere abundare, maximeq; in me & meos. Ego abs te peto; ut si quando in Cippicum incidis, ueterem per necessarium patris mei, aut si ad eum scribes, quod te sepe facere existimo: dicas illi multam salutem meis uerbis. Vale. Id. April. MID. Ferraria.

IN ALLOBROGAS.

Cola Siculus, Placidio Amerino S. P. D.

E G O uero Placidi, maximas tibi gratias ago: quod in tuis, ad Bembum litteris, semper aliquid de me. In quo quidem, me etiam relaturum existimaui; si tibi homini Romano, & nihil fere inter istas gentes, nisi barbarum audienti, ipse aliquid latinum misero. Habebis igitur cum his litteris, uersus quosdam nostrates, satis doctos illos quidem: sed lasciuia plenos, atque etiam in ipsa pagina prurientes. Quos non mitterem; nisi tu Gallis praesses; qui si nondum Latium exuisti, non feres a Gallis iniuriam in bene masculos fieri. Eos putant quidam esse ueteres. Sed tu id iudicabis, & mihi rescribes. Vale.

Idibus Aprilibus. MID. Ferraria.

PETRI BEMBI
EPISTOLARVM
FAMILIARIVM.

LIBER TERTIVS.

PATAVIUM.

P. B. Valerio Superchio S. P. D.

MIRIFICE delectatus sum ea tua oratione, quam ad me miseris, de laudibus Astronomiae: Quam quidem & si sciebam mihi summopere placituram; quia tu eam confeceras, cuius e manibus nihil potest effluere non egregium, aut etiam non praclarum: tamen ita existimes uelim, hoc uno tuo opere eam ipsam meam de te eximiam expectationem fuisse superatam. Quid? quæris. Nihil legi unquam libentius: omnia mihi maxima, minima, probantur maiorem in modum. Non puto te expectare; ut de singulis huius libri partibus, tibi significem quid sentiam: cū & ipse de toto sic existinem, nullam esse sententiam, aut etiam nullum uerbum non ex arte positum, non decenter, non suo loco; & tute ipse sis conscius; quanto in uno quoque membro atque articulo huius tui quasi signi celando & percutiendo, uel ingenij posueris, uel laboris: Ut non modo superuacaneum uideatur

uideatur expectare te a me, sed etiam me tibi scribere iudicium meum. Nā hoc ipsum quod nunc scribo de toto corpore, probari a me omnia uehementer; non mehercule tam facio testificandæ tibi meæ sententiæ causa, quàm plane etiam uoluptatis. Quia enim ualde te amo; omnia tua & facta & scripta, quæ tuam dignitatem exaugeant, tam mihi sunt iocunda fere, quàm si amplificarent meam. Itaq; cum tua probo, præsertim tibi; uideor me ipsum mihi meum gaudium, non tibi meum iudicium denuntiare. Leonicensus & Fauentius; quibus quidem statim detuli tuo nomine librum tuum; tibi apud me gratias egerunt, quod uolueris sibi esse cognitam istam præstantiam ingenij tui. Quorum alter tibi etiam per litteras gratulatur. Vale.

Decimo kalen. Iunias. M I D. Ferraria.

V E N E T I A S.

P. B. Valerio Superchio S. P D.

VERSICVLI tui me magnopere delectarunt, quos de Pauli Danduli morte confecisti: in quibus quidem belle omnia; sed illud imprimis; quod cum egregij poetæ partis complexus sis, a medicorū præceptis non recedis. Itaque te plane uideo unis scriptis duas Apollinis artes assequutum, uel potius treis. si quidem ad eos uersus cōficiendos lyram etiam adhibuisti: quod mihi quidem fit uerissimile: nihil est enim ad commouendos animos aptius. Te uero præclare

clare fidibus canere solitū, uel ipsi parietes loquuntur. Quā ob rem recte tu quidē illos dies consumpsisti, quibus tibi per magistratū ædibus exire nō licuit. Nobis uero, quos istinc certiores nostri fecerāt propter morbi contagionem ita te contineri; Dij boni, quā permolestum id tempus fuit, quā acerbum, quā prope anno longius? Quā nos etiam leuiter Danduli fatum commouit, dum animi de tua salute penderemus. Postea uero quā cognouimus, nihil tibi ex contagione mali accidisse; tum demum optimi ac clarissimi adolescentis mortem animo reputantes eo dolore affecti fuimus, ut uix lachrimis inueniremus modum. Ita ne in florentissima orbis terrarum urbe, atque patria, perillustri familia, optimis parentibus genitum, omnibus bonis artibus eruditum, suauissimis moribus præditum adolescentem, summo ingenio tum, cum florere inciperet, carere omnino rebus humanis æquum atque decens fuit? Sed quid agas? Deorum hæc æstimatione gubernantur. Quæ; quoniam nullum in eo nostrum peccatum est; æquo nobis animo sunt ferenda: ne tanquam mali & imbecilles philosophi, a fortibus atque constantibus irrideamur. Vale. XIII. kalen. Mart. MDXI. Urbino.

VENETIAS.

P. B. Valerio Superchio S. P. D.

LITTERIS suauissimis tuis mihi Patauij
redditis,

redditis, cum illuc ad Bembum patrem meum ex care
 bunculo laborantem uenissem, ideo breuiter respon-
 debo. quod ex Nicolao Teupulo & Paulo Decanali
 utriusque nostrum amantissimis, qui mecum unum
 diem fuerunt, puto te intellexisse, quo in statu res
 nostræ essent: quibus de rebus te ualde sollicitum ui-
 deo: quod quidem non miror. Scio enim, tu quan-
 tum me ames; quantæq; tibi curæ sit, ne mea hæc
 peregrinatio, quam tu neque probare ausus fuisti;
 neque plane improbare; nostris hominibus parum
 consulte suscepta fuisse uideatur: In quo scito, non
 modo non pœnitere me mei consilij atque facti; sed
 plane etiam gaudere, atque ex ea re maiorem in dies
 uoluptatem capere. Itaque uolo te cum de me bonã
 spem alere; tum putare, cum me audis in litterarum
 studijs magno ac pingui otio frui; non esse oblitum,
 quid tu mihi potissimum hoc tempore cogitandum
 esse duxisti. Sed hæc hæctenus. De tuo in patris mei
 curanda ualitudine studio, quid tibi agam gratias?
 quas neque tu exigis; neque ego satis idoneas habeo
 pro tuis maximis officijs; quæ uoluntatem in eo meã
 exæquare ullo modo possint. Sed tamen ago, eoq;
 maiores atque iustiores; quod te intellexi ex illius
 ualetudine æque suspensum fuisse; ac quæquam meo-
 rum. De Patauinis medicis nihil est sane desideratum:
 omnia enim prope diuinæ curationis officia diligen-
 tissime præstiterunt. Itaque cum patri adfuissem
 octo continuos dies, eo iam conualescente Patauio
 discepsi, equidem non sine lachrimis. Dij mihi illum
 seruent,

seruent, patrem optimum & suauissimum, & mihi mea uita chariorem. Puto nunc ei recte esse. Nostris Principes te salutant. Vale.

VI kalen. Decemb. MDVI. Urbino.

VENETIAS.

P. B. Valerio Superchio S. P. D.

DVABVS epistolis tuis prope eodem exemplo datis, ne mea manu, neue longioribus codicillis respondeam, pituita impediō, non illa quidem tam molesta, ut scribendi mihi eripiat facultatem: Sed utor uestris legibus; qui ægritudinibus res contrariis adhibetis. Nam quoniam ex assidua cum lectione, tum scriptione lacepsitam mihi illam certo scio; a calamo atque libris quiescendum mihi esse duxi, ut ualerem. Itaque omnem prorsus & scribendi & legendi operam abieceram. Venio igitur ad tuas litteras. Quod gaudes meam spem ea consequēdi, quæ me ut uos relinquerem adduxerunt, maiorem in dies fieri; est mihi quidem gratum. Sed tum uolam gaudere te; cum plane aliquid erimus consequuti. Quia in re mihi quidem sapere Quirinus noster uidetur; qui nihil mihi gratulatur de spe. Nouit enim homo mirus, & cū antea domi philosophus, tum peregre nuper multarum rerum scientiā adeptus; quā nos sæpe temere illa detineat, quanq̄ fallax atque incerta sit Dea. Quod absentiam meam tam moleste fers; in eo tibi nihil concedo; ut tu plus eam ob rem molestis

E lestis.

lestiae capias, quam ego angor, quia te careo, qui mihi unus semper fuisti iocundissimus. Quanquam etiam eo deteriore sum conditione, quam tu, atque fato; quod uobis omnibus uno tempore careo te, Quirino, Gabrielibus, Teupolis, Iustiniano, Saorniano, Decanali meo; quibus singulis nihil mihi est in uita charius, nihil iocundius. Tu autem me uno cum careas; potes istam molestiam, si qua est, reliquorum tuorum omnium praesentia facillime consolari. Quod autem me ad negotia hortaris; uideo te cum amantissime, tum etiam prudentissime facere: itaque ueritate consilijs tuis; daboque operam, ut mihi ipse non desim. Tuas litteras misi Romam, per tabellarium nostrum: scripsique ipse, ut uolebas. Sed tempora quae sint, uides. De Lippo, ecquem tu hominem ineptiorum unquam uidisti? ecquem etiam improbiorem? Sed abeat modo ille, de quo tantum confidit; ut putet etiam noceri sibi non posse. Dabit certe poenas stultitiae suae. Rescripsi ad omnia. Dux Elisabeta ualde tuis litteris delectata te mirifice diligit; itemque Emilia: quarum tibi uerbis impertio multam salutem. Vale cum meo Aurelio, & mea Commaetre, & puellulis lepidissimis tuis.

III Non. Decemb. MDVI. Urbino.

TAVRISVM.

P. B. Ioanni Aurelio S. P. D.

HERI cum Franciscus Lignaminius homo multae philoso-

te philosophiæ, atque idem amantissimus tui mihi nuntiauiſſet, se istuc ad suos perendie reuerſurum; atque interea in tui sermonem incidiffemus; dixi ei uelle me aliquid ad te litterarum dare. Is a me postea sic disceſſit, ut diceret se poſtridie rediturum. Itaque hodie cum rediſſet; hæc dictaui properas ipſo præſente. Quamquam ſane nihil fere habebam nunc potiſſimum; quod quidem ſcriberem ad te; niſi illud, quod ſemper habeo; auere me ſcilicet uel tuas litteras legere; uel omnino ſcire quid agas, quid cogites, ut te oblectes in tuis ſtudijs, hoc eſt Muſarum & philoſophiæ: quarum rerum omnium ignoratio diu me tenuit, non ſine tua magna mehercule culpa, ut mihi quidem uidetur. Qui cum mihi receperis te iam de prima initione prodominatus patris mei nos inuiſurum; non modo adhuc non inuiſeris (quamquã is quidem iam omne tempus iuſti muneris prætergreſſus nunc, tanquam alterum prodominatum gerit) Sed neque abs te quidem litteras acceperim hoc biennio toto plures, quam unas aut alteras, aut ſummum: ſed quid dico aut? certe plures non fue-
re. Quod ſi me accuſabis eodem crimine; ita tibi reſpondebo, ideo me ſcripſiſſe rarius, quia te putabam ad nos uenturum. Sed de litteris hætenus. Noſtra ſtudia ſatis ex ſententia; modo nobis otij tantum eſſet, quantum uellemus: Sed proſecto erit; cū pater deceſſerit, quod quidem uideo propediem futurum. Nam hic annum etiam cogito eſſe. Siquid uoles amplius cognoſcere; petes ab ipſo Lignamio

nio : cui nisi hanc epistolam essem daturus ; hæc ipse
 scriberē longioribus uerbis : Sed uereor cōnangōu,
 Itaque nō tenebo hominem diutius . Vale . XII
 kalen. Iulias M I D . Ferraria .

P. B. Vincentio Quirino

S P. D.

VEHEMENTER commouit me is nuntius ; qui mihi mortem Antonij Quirini patruī tui pertulit , magnamq; ex ea re molestiam doloremq; percepi . Videbam enim mihi non id solum esse dolendum , quod erat omnibus nobis commune , qui hanc urbem incolimus ; optimum ciuem , & magni ac præstantis animi uirum ereptum esse reip. hoc tēpore , cum quidem maxime addi aliquid in tanta paucitate ad bonorum hominum numerum oportebat : Sed quia is fuit adhuc uitæ meæ cursus , ea ratio tuæ ; ut etiam ante , quàm tu me uidisses , et ego te , ualde nos quidem utrique amauerimus inter nos ; postea uero , quàm una fuimus , ego te in germani fratris habuerim loco , tu me quin eodem loco haberes , nunquam sane dubitarim ; ad eum dolorem , quē cum cæteris sentiebam , facere non potui , quo minus illum adderem , quo afficerer , quia te angiter præter cæteros existimabam : qui quidem tuus dolor non dubito , quin sit maximus atque acerbissimus . Eum enim hominem amisisti ; qui tibi esse deuinctior una tantum conditione potuisset , si te genuisset ; tui amantior , neque illa quidem conditione esse potuisset . Ad

set. Ad hæc illud etiam accedebat, quo mihi augeri uidebatur mæror tuus: quod uerebar magnam partem otij tui, quod tu hortante patruo philosophiæ studijs impendebas, tibi cum illo esse sublatam. Itaque plures causæ mihi ante oculos uersabantur: quæ cum te quidem primo, pro tam duri casus acerbitate, in luctum atque in lachrimas compulissent; me tamen etiam pro nostra necessitudine socium adderent doloris & mæroris tui. Verum postea, quam in eâ cogitationem ueni, nos ut homines esse natos recordarer; nihil esse in uita firmi, nihil certi, nihil ab homine alieni; tum illa ipsa, quæ tam immoderate feruntur; auelli ex amplexu coniugis iuuenem; uirum florentem annis, florentem opibus, præripi surgenti familiæ, præripi suis; Tum illa quæ minus inuisa ducimus; hominem miserum egentem occumbere; ciuem defunctum reip. muneribus suorum humeris efferrî senem; hæc, atque huius generis omnia nullum habere naturæ discrimen inter sese; etiam oppida, atque urbes interire; Denique in illo ipso, quem lucum, decem aut quindecim annorum spatium esse id, quod tantopere nos moneret; quos ille si uiuisset, ad eum uitæ spatium peruenisset, in quo mori quempiam non est dolendum; Collegi paulisper me, atque sustinui in ipso cursu doloris iam non tam quidem mea sponte, quam amoris erga te mei stimulis incitatum. Itaque cœpi ipse mecum sic cogitare: Quid est, quod magnopere commouere debeat amici tui

animū patruī interitus ægritudo? Porro nullius ho-
 minis deslenda mors est doctis atque philosophis ui-
 ris; ne sua ipsorum quidem: sed neque illis profe-
 cto, qui docti atque philosophi non sunt. Nam siue
 sciunt ipsi, quæ hominum conditio sit; sane non est
 mors grauiter ferēda illorum, qui ea lege nati sunt,
 ut mori omnibus horis possent: siue ignorant; ta-
 men id ipsum interire non est dolendum, quod quale
 sit, nesciatur. At dices, sua ipse causa tangitur,
 suarum rerum iactura perturbatur: Videt enim, ho-
 mo litterarum cupientissimus, ex morte patruī, ma-
 gnā factam diminutionem, otij, & studiorū suo-
 rum. Primum, iam hoc quidem iniustum est, pro-
 pinquorum atque amicorum interitum, nostris cō-
 modis metiri; neque tam, quo suo, quā, quo no-
 stro tempore mortem obierint, quærerere. Deinde ui-
 deris tu quidem mihi, hac in re, non tam amici tui
 reflantem auram conqueri, quā etiam uirtuti dis-
 fidere; qui non illa potius computas, quæ uerissime
 dicuntur; fortem & præstantem uirum, præcipe-
 re fortunæ, non parere: quæ aduersa casus intule-
 rit, ijs consilio atque prudentia occurrere: nisi quis
 obsit **D E V S**: qui si obeſt; tanquam Herculi, du-
 cendum se illi comparat, non trahendum: ex rerum
 necessitate, suam sibi uoluntatem facit. An tu hæc
 oblitus fueras, atque huiusmodi multa; quæ, a do-
 ctissimis uiris tradita, sæpenumero perlegisti? aut
 ignorare Vincentium Quirinum putas, hominem
 plane philosophum, ac pereruditum? Vide; ne æ-
 que illi

que illi molestum sit, sua te causa frangi doloribus, qui ipse non frangatur; ac tibi turpe, te hæc nõ perspicere. Quod si te iam non tam ea tangunt, quæ tu, amici tui causa, grauius ferenda existimabas; quàm ea, quæ reipub. hoc quidem ipsum boni ciuis est: sed tamen est uidendum; quæ singulis horis accidunt in rep. ea ferre grauius, quàm honestum sit non dicam forti, sed tamen uiro. Hæc cum animo percurrissim; Crede mihi Quirine, ijs cogitationibus magnopere sum confirmatus. Itaque perscribere tibi eas uolui; ut quatenus tibi opus esset, ipse etiam uterere. Quamquam quidem non illud uereor, ne tu ea omnia multo melius discutias, quã ego; sed tamen committere nolui; quin ea remedia, quibus ego ad meum dolorem leniendum sum usus, tibi quòque nota facerem, si tibi uideretur, ad leniendum tuum. Quod reliquum est; si me certiozem feceris, ubi tunc eras, cum tibi hæ litteræ sunt redditæ; quã diu ibi te futurum putes; dabo operam, ut de ijs, deq; alijs rebus possimus una colloqui: quod si tu eris Venetijs, uideo mihi facilius futurum. Vale.
kalen. Maijs. M D. De Noniano.

VENETIAS.

P. B. Vincentio Quirino, & Angelo Gabrieli.

S. P. D.

VENI recta in Strotianum, quemadmodum uobis dixeram me facturum: ubi nihil offendi, quod

non me magnopere delectaret. Primum, ædes magnificæ, ac sumptuosæ: quæ etiam, si quod unquam uitium fecerunt; demoliuntur, restituantur, poliuntur, ut habitem cultius. Deinde, mira familiarium sedulitas, mirus omnium erga me amor, studium, obseruantia: Satrapes si essem; non equidem colerer diligentius. Præter hæc loci opportunitas magna: itaq; uilitas rerum omnium eadem, quæ in urbe. Piscium quidem, incredibilis copia Cymaciani portus, piscinarumq; illarum celeberrimarũ uicinitate: quæ res etiam ad amœnitatem facit: nam earum undæ, prope fundum, magno ambitu diffunduntur; ut ea ex parte de uilla, tanquam in mare prospiciatur. Quod si me harum rerum uoluptas caperet; mirum quantas strages piscium, quantas maritimarum auium darem. Sed ego undas cum libenter aspicio; tum audio multo libentius: uti illis, neq; multum delector; & si paulum commouentur, plane non fero. Quid tu igitur? inquitis: Ad alia scilicet, me transfero genera uoluptatum. Nam ad uenatum, his quidem locis, nihil est aptius. Itaque, quoniam matutinas horas omnes, aut legendo, aut scribendo consumimus; pomeridiani temporis partem aliquam, nõ sæpe quidem, sed tamen cum ardor ille, studiorũ meorum assiduitate fractus, elanguescere incipit, huc libenter confero: in quo nihil est, quod expecte meos: præsto mihi sunt: hortantur, me exerceam. Lycus quidem, etiam monet, debilitari diuturna cogitatione corpus: otio laborem interponendum; nec marcescendum

cefcendum in litteris: ita, etiã in illis plus agi. Quid ẽ
 queritis, philosophantur, ut me uenatum euocent.
 Ego uero illis affentior, atq; eo libentius; quod dum
 ipsi uulpeculas, uel lepufculos confectantur, ego me
 ijs furripio, & quidem ſepius, quã illa ipſa, quas
 uenantur, fera: didici enim inter uenandum etiam,
 uerſiculos meditari. Cum ad uillam reditum eſt; ego
 ſtatim ad lucernam: inde fere tertia ad coenam, non
 illam quidem refertã ijs ſermonibus; quibus ueſtrae,
 qui magni philoſophi eſtis, magni patroni cauſa-
 rum, ſolent abundare: neq; enim uos puto exiſti-
 mare Lycum querere, quanto ſit terra ſol amplior,
 aut quem, heſternis iudicijs x. l. uirum ſententiã
 condemnarint: ſed tamen garritur aliquid, quod in-
 terdum rideamus. Quod ſi me meus Hercules inui-
 ſerit; quem quidem nondum etiam uidi: in maximũ
 enim, quaſi concursum occupationum eius, meus ad-
 uentus incidit; quibus adhuc explicare ſe nõ potuit:
 Quamquam qui illinc ueniunt, aiunt eum, ſingulis
 horis affuturum; & ipſe etiam mihi ſcripſit: ſed ſi
 nos ille aliquando inuiſet; quis me erit fortunatior?
 uos ne; qui togati in foro deambulatis? Cum hæc
 ſcriberem, puer ad me de bibliotheca uenit, nun-
 tians mures ex Ariſtotelis libris, fibulas, indicesq;
 abroſiſſe ijs, quos ille περὶ ζώων ſcripſerit. Quæ-
 ſiui num aliorum? negauit ille. Nunc ego te appella-
 lo Quirine, qui tot milia προβλημάτων Romæ;
 qui omnibus poſcentibus; nota cætera; ut mihi re-
 ſpondeas, ecquid ſit, quod minus ab illo recte, de
 animalibus

animalibus traditum, nunc ij mures, tanquam uindictaturi, ad librum accesserint: dicunt enim ualde quidem, multa dispicere quoddam eorum genus. Sed mehercules extra iocum, quoniam mures mirifice me infestant; alterum mihi, de tuis Felibus Aegyptiacis, uelim mittas: modo ne illi, tam amentur a tuis mulieribus, ut neutro carere, æquo animo possint. nihil enim illis inuitis, aut etiam nõ libentibus postulo. Noui quàm multa eiusmodi, esse in delicijs interdum etiam uirorum soleant, nedum sint mulierum. Fratribus uestris, & matribus, & Valerio phisco, salutem dicite meis uerbis; ad meq; litteras mittite quàm sapiissime. Valete.

Prid. kalen. Nouemb. M D I I. De Strotiano.

ROMAN.

P. B. Bartholomeo Comino S. P. D.

MIHI uero, Comine, primum quidem est gratum, quod de Bembo patre meo, deq; uniuersa nostra familia, tam honeste, tamq; honorifice, & laquaris, & sentias. Nam quod te scribis, in me colendo, uehementer esse incitatum, propter meas ipsius uirtutes, easq; extollis summis laudibus: equidem, facile patior laudari me abs te: uideo enim in tuis uerbis, faciem honestissimam uoluntatis erga me tue. Deinde, quod me rogas, ut in scribæ de mortui subrogatione promulganda per decemuiros, commendem te patri meo; quia eram in Noniano,

scripsit

scripsi ei hac de re quam potui diligentissime ; misique illi tuam epistolam , cum meis litteris . Nam quod erat eleganter scripta ; sperabam illum , cum eam legisset , tuam causam multo libentius suscepturum . Quamquam , tu quidem certe , mea commendatione non egebas ; si modo te illi (ut scribis) antea per litteras , commendauerat Stella tuus : quem uirum quantum amet pater ; eris iam tu quidem optimus testis : nam quicquid is egerit tua in re , caue putes . id Stella causa minus illum fecisse , quam mea . Sed tamen quoquo modo se res habet ; si ita cadent ista , quemadmodum uolumus ; aliquid me assequutum existimabo , cum te uidero , ea quae postulas , consequutum : sin aliter euenerit ; tu tamen ita te assequutum esse aliquid poteris existimare (si modo id erit aliquid) ut si tibi unquam in posterum , conferre quicquam poterit nostra familia , uel commodi uel dignitatis ; nihil sis amplius , uel a patre meo per internuntios , uel a me tam multis uerbis , petiturus magis , ac si tibi ego essem familiarissimus , & tu mihi : qua quidem in re , tibi omnem meam operam , studium , laborem , eo etiam libentius spondeo ; quod me ita intelligo , Antonio Tinto agnato tuo , qui mihi tuas litteras reddidit , plurimum satisfacturum . Vale .

Quinto kalen. Iun. M D.

De Noniano .

FERRARIAM.

P. B. Herculi Strotio S. P. D.

ROGARUNT me quidam mei, qui scirent, me abs te amari, & quidem multis precibus; ut peterem abs te, ut mihi canem aliquem istinc mitteres, ad aues capiendas idoneum, & bonarum narium; & dignum, qui a te proficisceretur. Ego autem, qui negare illis nihil possum magis, quàm tibi possem, si me rogares; Peto abs te, ut eis satisfacias meo rogatu; mittasq; mihi, de tuo canum grege, aliquem quàm optimum, & quàm primum potes. Erit id mihi sane gratissimum. Patri tuo, uiro amplissimo, & fratribus salutem plurimam dicito meis uerbis, & nostro Leonicensi. Vale. Prid. Non. Iul. MD Venetijs.

FERRARIAM.

P. B. Herculi Strotio S. P. D.

VENI in Recanum tuum quarto idus octobris: ubi, cum postridie eius diei quieuissem, & mihi nuntiatum esset, te, in illis piscinis tuis, inter Melicertas Cymacianos, piscatoriam exercere; traieci pridie idus in Strotianum. Itaque tuo uillico Ferrariam proficiscenti, meisq; pueris, qui cum libris nauicula circūuehebantur, nihil ad te litterarum dedi: quod pol non fecissem; si te istic esse intellexissem. Nunc autem & si tui existiment, te, quin hodie nos inuisas,

inuifas, non commiffurum : hæc fcripfi tibi ; ut fi non uenires, tamē fcires te a me quā primū (quod tuo commodo fiat) uehementer expectari ; interea uero me ita tractari a tuis , ut nihil mihi defit præter te fi uenires ; quoniam lutoſa uia , libenter adibus me cōtineo ; epiſtola tibi obuiam fieret . Cæterum Qui-
rinus , & Gabrieleſ mei te ſalutant, compaterq; no-
ſter Valerius . Reliqua cum una erimus . Vale .

Sextodecimo kalen. Nouemb. M D I I. De Stro-
tiano tuo .

F E R R A R I A M .

P. B. Herculi Strotio S. P. D.

C O E N A N T I mihi heri , cum fratre tuo ,
reddita ſunt ab te litteræ , perbreues illæ quidem ;
uti cum hominis occupatiſſimi , tum cui nihil eſſet
fere quod ſcriberes , præter ſalutem . Scripſiſti ta-
men , atq; ita ſcripſiſti , ut amore erga me tuo, tuaq;
beniuolentia , pagella ipſa etiam redundaret . Itaq;
ualde te amo ; quod des operam , ut eſſe me tibi quā
chariſſimum , non factis tantum omnibus , atq; dictis
tuis , ſed etiam ſingulis codicillis intelligam . Quod
ſcribis , expectatum me ad prandium a Neareis ,
ualde miror ; qui neq; ad cœnam quidem cogitarim :
nam ſtatui nihil mihi cum urbanis : uolo enim , &
quidem magna perſeuerantia , ruſticari . De Brandia-
ni carcere, Lycus, eſſe te auctore factum nihil , mihi
retulit ſciſſe ſe : & ipſe nūquam exiſtimauiffem . Sed
nihil

nihil te puto fecisse temere. Ego cum tibi istinc euolare, per negotia tua, licuerit, te expecto. Vale.
 XIII kalen. Nouemb. MDII. De Strotiano tuo.

FERRARIAM.

P. B. Herculi Strotio S. P. D.

CYMAGLIENSES tui; qui heri, quo die omnino nauigatio non fuit, perincommode redierunt ad nos; nunc ad te proficiscuntur, nimis cito quidem. Quamquam tu in culpa es, qui illos urges coenis tuis: quibus, quoniam tibi receperant se interfuturos; adduci non possunt, ut nobiscum maneat hoc bi-duum: quod tamen erat ferendum; si Lucretia, quae pullata, coenis non intererit, ipsa mansisset: et ego illi omnes delicias fecissem. quis enim non faceret tam bellae foeminae, tam eleganti, tam nihil superstitiosae? sed me omnia sefellerunt. Et quoniam erat discessura; eos illi uersiculos dedi, quos tibi recitaueram: eos tu Pistophilo, si uidebitur, ostendes: qui mihi uelim orationem suam mittat; quam pollicitus est se missurum. Herculem Arestinum ualde amonius. Quid? quæris, mirifice sum eo delectatus. Cui piebam plura: sed lucefcit: urget turba: Lecticarij appropierant. Ripæ igitur & Tessiræ salutē. Vale.
 XVI kalen. Decemb. MDII. De Strotiano tuo.

Ferrariam.

FERRARIAM.

P. B. Herculi Strotio S. P. D.

VERSICVLOS; quos ideo tibi scripseram dedisse me Lucretiæ uenienti ad te, quia cum illis ipsis litteris eram daturus; quas heri ad te conscripseram; quoniam mihi nõ probabantur, discerpsi ante quàm darem, inter illius manus, cum a me auferre pagellã, mira pertinacia conaretur. Et tamen, ei epistolam dedi, discedenti iam; ut adscribi nihil potuerit. Nunc tibi eos mitto immutatos quidem, duobus locis; quàm apte, ipsi uiderint: ego, dummodo illi plane non displiceant, nihil laboro. eos tu dabis mulieri per tete; uel, si id malueris, per internuntium. nolo postea me incuses, id a me tibi negotij datum, quod inuitus facias. Sed omnino extra iocum, saluere illam iubeo multum, una cum Clymene sua. Tu; si quid erit mulieribus opportunum; e mea domo sumant, facito: nihil mihi esse poterit gratius. Audio enim illas esse Venetijs, plures dies commoraturas. Ego adhuc pendeo animi de illo, cum ad nos, tum a nobis, tam præcipiti, tàmque incommodo itinere tuo. Sed ut ut se res habet; per fortunas caue, ne itiones illiūmodi crebro suscipias; ne ue te ita temere ne terræ quidem cõmittas, nedum cœlo ac mari. Itaque si me amas, fac ut quàm primum sciam, quàm idonea tempestate fueris usus: tum si id (quod spero) ita est, ut uolumus; de
cœnis

coenis tuis scribe aliquid ad me; uel potius manda ut scribatur: neque enim temere in illis hilaritatibus tuis, & iocis, & festiuissimis commorationibus ut te ad chartam & atramentum referas, est petendum: nec me hercule peterem, etiam si non esses occupatus: habes enim tu quidem semper, quibus in rebus, calamo utare, multo maiore scenore; quam cum nobis tuis familiaribus scriptitas; Apollinens uidelicet, atque Musas tuas. Sed si quid erit eiusmodi, ut id non sit librario committendum (quanquam quidem quid potest accidere tam mysticum; quod tu committere non audeas tuis?) Sed si quid forte erit tale; de eo ipse ad me ut scribas, postulo. Ego diebus singulis quicquid egero, quicquid scripsero; cogitationes etiam ipsas meas ad te mittam. Nicolaum Leonicum doctorem meum plurima salute uelim impertias. Vale. XV kalen. Decembr. MDII. De Strotiano.

FERRARIAM.

P. B. Herculi Strotio S. P. D.

SCRIPSERAM heri ad te peruesperi; cum mihi in atrium descendentem, litteræ abs te perferuntur illæ ipsæ Lucretianæ; de quibus tecum agebam ijs in litteris, quas dico me scripsisse. At istis Dij malefaciant, qui tam negligenter litteras perferunt. Hui tam bella epistola me caruisse tam diu? Nolo enim existimes latuisse me, titulum litterarum esse

esse Lucretiae manu . Sed heus tu , cur mihi ea de re nihil scribis ? an te aliqua pupugit $\chi\alpha\lambda\omicron\sigma\upsilon\omega\iota\alpha$? Voluisti scilicet efficere , homo mirus , silentio , et taciturnitate , ne nos tantum gaudium gauderemus . Sed quis tibi ego uideor ? Mihi enim statim suboluit id , quod erat . O mi Stroti , tibi ne etiam illam litteras inscribere ? Itaque , quin tibi subinuideam , facere non possum : iamque illa ipsa $\chi\alpha\lambda\omicron\sigma\upsilon\omega\iota\alpha$, qua te criminor . Tuum autem conspectum sepe ante oculos mihi propono ; teque Herculem uideor , quasi si Iolae adsidentem uidere . Quae cum cogito ; haec demum , quibus abundo , quaeque tibi saepe numero extuli miris laudibus , uilia uideri mihi omnia , ingrataque incipiunt ; otium , rus , uilla , litterae ipsae nostrae , atque Musae . Quid multa ? mihi ipse displiceo ; qui non adsim : atque ita displiceo ; ut tu nunc demum mihi sapere uideare ; qui ea neglexeris , quae tantummodo ignauiam praese ferunt ; illa cures , quibus assuequendis , animi corporisque acies , et robur exerceatur . Nam quanti illud est ; quod scribis te , de Venereis puero talos iacere didicisse ? peream ni id malim , quam Homericam scientiam , uel si uis etiam Aristotelicam . Luderem pluribus ; nisi me interpellarent ij , quibus ego has litteras eram daturus : qui iam , ut audio , sunt in equis . Vale .

Octauo kalen. Maias MDIII. De Strotiano tuo .

FERRARIAM.

P. B. Herculi Strotio S. P. D.

EL EGOS ad Borgiam meos, quibus in locis Thebaldeo non probabantur, immutatos tibi remitto. Tu illi, atque Tefiræ ostendes. Equidem in his concludendis feci idem, quod nautæ solent; qui tēpestate coacti, non eum portum capiunt, quem petunt; sed ad illum, qui proximus est, sepiſſime deferuntur: sic ego indigentia sententiarum compellente, qui mihi exitus sese obtulit prior, ad eum delatus, finem uersiculis dedi. Peto a te; ut si ne nunc quidem erit, cur placeant; uel perpolias ipse, atque aliquid de tua odoramentorum theca promas, quod oleant, ut placere possint; uel igni des, ne sæpius uobis inepte negotium exhibeant. Omnino de tota re quid sentiat, cupio scire: idq; ut sciam; si me diligis, curabis. Vale. v kalen. Septemb. MDIII. De Strotiano tuo.

FERRARIAM.

P. B. Herculi Strotio S. P. D.

A VIAS ambas meas, effætas, delporatasq; fœminas, & iam prope centum annorum mulieres, mihi fata reliquerunt: Vnicum fratrem meum, iuuenem, ac florentem abstulerunt, spem, & solatia mea. Quamobrem, quo in mœrore sim, ipse facile potes

potes existimare. Reliqua ex meis intelliges. Hec
me miserum. Vale. Id. Ian. MDIII.
Venetijs.

ROMAM.

P. B. Marino Georgio Legato S. P. D.

DIV est cum tibi ego debere plurimum cupio;
debeo autem multum; uel, quia tibi patria debet ip-
sa; cui omnes debemus: uel, quod ea tua doctrina
est, ij mores; ut tibi quis non debeat? Sed tibi ego
præter hæc, debere cupio plurimum. Itaque com-
mendo tibi Gregorium Sacerdotem, doctum homi-
nem, & plane frugi; qui tibi a me has litteras red-
didit. Is, si egebit auxilio tuo; & tu illi faueris:
erit mihi pergratum; & tibi eo nomine plurimum,
ut dixi, debebo. Vale. Quarto kalen. Dec. MD.
Venetijs.

VENETIAS.

P. B. Io. Francisco Benedicto S. P. D.

INDICEM librorum, quem petieram; &
epistolam perelegantem tuam, qua nihil te onera-
bam; eodem tempore accepi. Itaque ualde te amo;
quod officium mihi tuum, esse mea petitione cumu-
latius uoluisti. Quod scribis patrem meum aucto-
rem extitisse, ut in senatum accerseris; agisq; pro-
pterea, & mihi, & illis gratias; Est id quidē utri-
que

que nostrum gratum. Vale. Quarto kalen.
Mart. M D I I E Noniano.

R O M A M .

P. B. Phædra Volaterrano S. P. D.

TERENTIANYM librum, quem tibi pollicitus fueram me missurum, Petro bibliopola, necessario tuo, ad te perferendum dedi cum his litteris, ex illo perantiquo meo descriptum me hercule diligenter. Equidem statueram, cum primum domum venissem, dare operam ut describeretur, tibiq; mitteretur. Sed quia is, cum reliqua mea bibliotheca, erat in Noniano; dum ipse illuc quotidie cogito; partim amicis me, partim negotiis remorantibus, fere tres menses abiire. Quare si in eo mittendo lentior tibi visus sum, quam tua maxima in me, suavissimæq; officia postulabant; caue tu id languenti, & quasi refrigerenti uoluntati meae tribuas: quæ me diusfidius nihil est ardentius, postquam flagrare semel coepit, tuis plurimis, maximisq; uirtutibus inflammata. Nos item abs te Plautinum librum expectamus, in quo quidem, si tibi uidebimur scenerari, tanquam $\chi\rho\rho\sigma\epsilon\alpha\ \acute{\alpha}\nu\sigma\iota\ \chi\alpha\lambda\kappa\epsilon\iota\omega\nu$, illud mi Phædra cogitabis, decere te, plura dare in litteris, quam exigere, uel Romanum hominem, uel rei literariæ plane principem. Sed hæc hæctenus. Nos quidem de te, deq; alumnis illis lepidissimis tuis, de uestra omnium erga nos humanitate, liberalitate, comitate, neque

te, neque desistimus prædicare multa; neque desistemus. Itaque, nemo in hac urbe, bonas litteras amat; qui te, atque illos non amet; quique nesciat, quibus studijs nos, quòue honoris genere, estis abeuntes prosequuti. Reliquum est, ut te orem, des aliquando aliquid ad nos litterarum; & cum Iacobum Gallum Ἰὼν μοῖσως φίλον ἀνδρα, deq; nobis optime meritum, tum Camillum Portium, & Magdalenum, & Laurentium, reliquosq; quos me uelle scis, saluere iubeas meis, & Quirini mei, & Valerij Phisici uerbis; atque in primis, Iacobum Sadoletum Mutinensem; cui etiam dices, auere me eius litteras legere. Ego tibi Aldi Romani negotia ita cõmendo; ut maiore studio, diligentiaq; nõ possim. Huic homini, & Græcæ, & Latinæ litteræ plurimum debent: quod te scire existimo. Est præter litteras etiam frugi, & mihi amicus, tuiq; cupidissimus. Vale. XVII kalen. Octob. MDII. Venetijs.

FERRARIAM.

P. B. Ludouico Tefsira S. P. D.

DE EO, quod constitueramus inter nos, nihil est mi Tefsira, quod labores. Pituita enim me peratrox inuasit: & nunc quidem hæc ipsa uix, agreq; ad te scribo, nedum æris malignitatem, & uicetiosissimæ incommoda ferre sine detrimento possim. Itaque me nõ expectabis: nam statui ædibus ne pedem quidem efferre, quoad me confirmem. Tu, si

recte tibi est; & tuam, & meam uicē sustine: & cum maximam uoluptatem perceperis ex illis cœnis; scribe aliquid ad me: neque enim puto letius, atq; hilarius illud conuiuium fuisse; quod in Uliſſis aduentu, ait Homerus, ab Alcinoo rege fuisse celebratum; quàm istud erit. Græcum librum, quem cum his litteris accepisti, Nicolao Leoniceno curabis perferendum. Vale. V Id. Ian. MDIII.
E Strotiano.

ROMAM.

P. B. Iacobo Sadoletto S. P. D.

E G O uero perlectis litteris tuis; quibus tu desiderium, uel potius auiditatem meam legendi, iam aliquid abs te cumulate, atque amantissime lenijsti; etiam effigiem amoris erga me tui, omnibus prorsus officij, beneuolentiæ, humanitatis, pietatis luminibus expressam, ac perpolitam, in illis agnoscens, non sum admiratus. Nihil enim mihi magis exploratum est, quàm me abs te amari, uel, anti-quam illam nostram consuetudinem, ac pene conuictum, cum Ferrariæ Leonicenum audiebamus; uel, postremo cum Romam uenissem, recens tuum in me, atque meis ornandis studium, diligētiamq; repetenti: quod quidem ipsum sedulo facio; Itaque, si mihi unquam eius rei occasio dabitur (quæ profecto dabitur) efficiam sane; ut quoniam, quanti ego semper fecerim perspicacissimum illud ingenij tui acumen,

men, ad omnes bonas artes capescendas, quibus te a puero tradidisti, cum per sese, tum usu atq; exercitatione incitatissimum, coniunctum cum suavissimis moribus, admirabiliq; lenitate uitæ, ipse perspicere potuisti: etiam quantum tibi debere me existimem, aliquando cognoscas; uel potius, ut omnes homines utrunq; & te mihi esse charissimum, propter egregias uirtutes tuas, & propter ea, quæ dixi, officia me tibi esse deuinctissimum intelligant. Nunc uenio ad reliquas partes epistolæ tuæ. De ualitudine tua, gratulor conualuisse te, diuturna præsertim ac graui: sic enim existimabam coniectura utens, te, nisi tibi recte esset, tam bellam epistolam conscribere nõ potuisse. Nam tu quidem nobis, præter discrimen; in quod, te ais uexatum diebus circiter nonaginta, pene extremum perductum; nihil scribis. Caue autem existimes quengquam te habere; cui tua salus charior sit, quàm mihi: quibus æque chara sit; fortasse habes nõ multos, atque illos quidem uel fratres, uel parentes tuos: cæteros omnes si a me in te amando plane uinci superariq; dixero, fortasse non mentiar. Quod epistolam meam misam ad Phædrum laudas, teq; ipsum inopem nuncupas ab argumentis epistolarum; facis tu quidem in altero amoris abundantia, in altero humanitatis. Sed omnino neque clam me est, quàm tu abundans, quàm fluens, quàm elegans in scribendo sis: neque si quid interdum nos fortasse non inepte scribimus; id, qualecunque est, (si modo est aliquid) ignora-

re te existimo. Phædrus autem, ad meas ad se litteras, adhuc nihil mihi rescripsit: quod si propterea differt, quia illi potior cura uideatur esse, Plautinas nobis fabulas, quas ab illo isdem litteris petebamus, ex perantiquo illo suo, quem uidi, libro describendi, & corrigendi; equidem minus laboro. Sed illi, uolo te meis uerbis dicere; in eo, nihil agat suo incommodo; nihil festinet: scisse me cum peterem, ab homine occupatissimo petere rem, multæ curæ, multiq; temporis. Sin autem alia causa est; tu mihi uelim perscribas: Et quoniam statui æstatem hanc omnem in Herculis mei Strotiano conficere; quo ueni, ut solitudine, quæ me interdum summo opere delectat, solutiore animo fruere, omneq; hoc, communibus nostris studijs tempus impenderem; te rogo, ut quotiens litteras domum mittes ad tuos, des etiam illis ad me, semper aliquid perferendum litterarum: sic enim mihi rectius perferatur: nam ab illis minus longe absum, quàm a meis. Quod si feceris; profecto nunquam mihi unas litteras miseris, quin tibi alteras remittam. Iacobum Gallum plurima salute imperties meis uerbis: eiq; dices, ut quàm mihi fidem præsentem dederit, quæ ipse carmina ex Asulanis meis descripserat, apud se retinendi; eam præstet etiam absenti: ualde enim immutata sunt post id tempus, quo illi eos libros dedimus, te quidem internuntio perlegendos. Quàm ob rem, maior tibi etiam adhibenda cura est, ne exeant; qui mihi pro illo spondidisti. Vincentio

Quirino,

Quirino, & Angelo Gabrieli, & Valerio phisico
mittam tuarum litterarum exemplum; quibus qui-
dem ipsis, tarde ad nos (ut uides) propter nostrum
discessum perlatis, tarde respondimus. Cura ut ua-
leas. VI kalen. Apr. MDIII. E Strotiano.

R O M A M .

P. B. Iacobo Sadoleto S. P. D.

PRIMUM quidem, Iacobum Gallum mor-
tem obiisse, quod scribis; doleo, probum hominem,
& doctorum uirorum cupidissimum, & amantissi-
mum tui, & cui ego multum debebam. Itaque, tuæ
mibi litteræ lachrymas excusserunt; neque solum la-
chrymas, sed elegiolam etiam. Non enim potui cō-
tinere me, ne quid mandarem carminibus, in tanto
mœrore. Quam quidem ad te mitto. Tu, si uidebitur,
& quibus uidebitur, ostendes. Deinde tuum,
de tribus meis, Asulanarum quæstionum, sermone
uernaculo conscriptis libris iudicium, mihi ualde
gratum est. modo ne tu ad indulgentiam pronior fue-
ris amore; qui multum sepe fallit: quo me semper
es prosequutus. Sed omnino Sadolete, siue tu amā-
ter, hoc est indulgenter nostra iudicas; siue, ut alia
soles, diligenter: tua ista, de illis libris, sententiæ
significatio mihi gratissima est. Postremo autē, quod
petiisti, ut memoriam uestre coniunctionis, apud
Valerium phisicum reuocare: ea re nihil opus fuit,
ipse enim ualde te diligit; honorificeq; de te, & sen-
tit, &

tit, & loquitur. Querit etiam crebro de me, eam quid abs te habeam litterarum. Mirifice enim delectatur tuis litteris. Ab eo igitur tibi multam salutem. Rescripsi epistolae tuae septimo kal. Octob. dat. e. Sed heus tu, cur mihi adhuc eos tuos uersiculos non misisti, quos pollicitus es te missurum? An quia sponsorem eius rei non habeo, nihil pensi tuam fidem facis? Vide quid agas. Nam si te in ius uocauero, dum plum petam. Domus te tota nostra salutatur, in primisq; Bemus pater: cui quidem ualde es in oculis. Vale. kalen. Octobribus MDV. Venetijs.

R O M A M.

P. B. Iacobo Sadoletto S. P. D.

ACCIPIO excusationem tuam, de intermissione litterarum: non tam quidem necessariam; quam & prudenter, amicissimeq; scriptam, & mihi magnopere iocundam, & gratam. Nam neque ego eram nescius, in uera, & recte ab initio constituta, & plurimis, maximisq; officijs confirmata, ac iam inueterata beneuolentia (qualem esse nostram, fere possumus dicere) non multum requiri, quantum quisque calamo, & papiro utatur: neque tu is eras; a quo, creberrimae litterarum missiones expectarentur: cum, quia ipse otio non abundas; quem quidem scio, omne tuum tempus in optimarum artium studijs insumere, etiam non sine incommodo ualitudinis tuae; tum propterea, quod ij, qui te amant,

mant, propter morum tuorum elegantiam, præstantissimasq; uirtutes, atque doctrinam, satis uerem se ex te capere fructum debent existimare, abs te si amantur; eosq; tu, item grata, atque mutua animi charitate prosequare. Itaque, tibi quidē necesse non multum fuit, plurimas te afferre causas, cur ad me non sæpius scripseris. Sed quoniam diū eas colligis, de tuo erga me amore, omnibus reliquis officiorum generibus culto a te semper diligentissime, multa, & grauius, & amantius disputas; non modo non moleste tuli, in quo te nihil reprehēdebam ipse, tamē excusari abs te factum tuum; sed plane etiam, ea commemoratione tuæ in nos uoluntatis, tam alte abs te, tamq; religiose repetita, uehementer sum delectatus. Nam cum in omnium hominum, præsertimq; litteratorum beneuolentia libentissime conquiesco: tum certe in tua (ita me Dijs ament) sic uiuo; ut quasi aëre ad respirandum, sic eius memoria quotidie utar. Quare scito, illa ipsa parte tuarum litterarum (dicendum est enim sæpius) nihil mihi esse potuisse iocundius. Nam quod attinet ad eam partem, in qua me miris laudibus ad cælum fers; uideo te tanquàm Zeusim; qui in depingenda Crotoniatis Helena, multarum uirginum pulchritudinem, in illam suam imaginem transtulit; sic innumeras uirtutes, quas fortasse, singulas in aliquibus agnoscis uiris, undecunq; mutuatum mihi uni tribuisse, ut me ornares. Qua in re utinam uel te, tuus erga me amor summus nō sefellisset; uel,

ceteri

ceteri omnes ita se decipi facile sinerent, ut tu es
 deceptus: in altero, nihil tibi sustinendum esset; in
 altero nihil mihi. Nunc autem, tibi quidem, uel iudicij,
 uel etiam constantiæ tuæ causa, ut me perpetuo
 exornes, uidendum curandumq; est: mihi uero di-
 gnitatis meæ, ut facere id possis, elaborandum. Vtrū
 præstare maius, difficiliusq; sit; nemo facile dixerit:
 Ego tamen, quod erit facillimum, si quispiam tuo
 testimonio deceptus, me appellabit; ad te reijciam:
 tu; si tibi abiurare satius non fuerit; pro me depē-
 des. De Galli tumulto quod ais; hui, an non tibi sa-
 tis ineptiarum, in elegiola illa nostra; qui me etiam
 ad epitaphium uocas? Sed omnino tibi morem gesti-
 mus. Itaque rem exametris quinque confeci: qui si
 tibi fortasse, plures etiam, quam opus erit, uide-
 buntur; ressecare eos poteris, nullo negotio, duobus
 reiectis prioribus: si mali; pagellā concerpito. Ca-
 millo Portio; quem, de me scribis, publice uerba,
 in illa sua funebri laudatione, fecisse; multa cū mea
 laude, ac dignitate; quibus uerbis gratias agam, nō
 reperio: ita me illi plus debere sentio; quam quod
 declarare sermone ullo possim. Tu; qui omnem di-
 cendi artem mirabiliter tenes; promito, si me amas,
 de tua illa uberrima, suauissimaq; facundia, aliquod
 genus uerborum, ad hanc rem idoneum; eiq;, pro
 me, gratias quam potes maximas, & quam amplis-
 simas agito. Quod si etiam, eius orationis exemplū,
 ad nos miseris; tibi omnia secundum illum debebo.
 De Laochoonte, legi centies carmen tuum. O te poë-
 tam mi-

tam mirificum ; ita non modo eius signi nobis quasi aliud simulachrum effinxisti ; sed plane etiam signū ipsum prorsus in animo insculpsisti meo. Quid queris . Equidem cum Beroaldo ualde sentio : non iam enim Romam cogito , ut Laochoontem uideam ; cū habeam tuos uersus . Sed heus tu , parūmne tibi uidebaris effecisse ; qui oratoriam nobis omnibus , quasi de manu eripueris , teq; eius disciplinae principem feceris : nisi etiam poëticen eripias , præ teq; unum feras ? o profundam ingluuiem gloriae . Sed me hercules , omiſſis iocis , non possum dicere , quantum me illa carmina delectarint . Nolo me tibi assentari existimes , si utar uerbis tuis : sed profecto sic est : eo te carmine spem , atque expectationem eorum omnium , qui te in oculis ferunt , uicisse , longeq; reliquisse : puto etiam , quemadmodum a Cicerone Græcos homines , scriptis commentariolis eius consulatus , sic poëtas reliquos , a scribendo eo de signo deterritos , istis exametris tuis . Salutauit tuis uerbis quos iussisti . Tu item & ipsorum , & meis salutem dices eis omnibus ; quos me uelle , atque illos scis , tibiq; in primis . Quamquam quidem , & tibi , & Cetrario etiam insonuisse aureis debuerunt ; ita uterque nuper , singulis fere horis , in sermone Phrisii , & nostro : qui plane Phrisius , quando esset ad uos uenturus , cum ab eo disceſſi , satis exploratum non habebat ; sed sperabat propediem . Ego uero serius ad tuas litteras respondi , quoniam in Gallia Cisalpina absui , uiginti totos dies .

Vale .

Tertio

Tertio nonas Maias M D V I. Venetijs.

C A R P E N T O R A C T E.

P. B. Iacobo Sanoletto S. P. D.

CUM Venetias, ad Binum tuum scripisssem, ut si quid haberet abs te litterarum, me certiozem faceret de omni statu tuo; expectaremq; iam aliquid ab illo, & quidem auide: per diu enim erat, cum nihil omnino de te, ad nos perferebatur: ecce mihi ab illo, tuas ad me ipsum litteras, quas prope sum deosculatus, ita mihi opportunæ uisæ sunt. Nam iocundæ tuæ, mihi quidem, semper sunt litteræ; eoq; nunc magis; quo, ut scribis, rarius id uterq; nostrum iam facit: ut uideamur litteras scribere prope intermississe. Sed cum tu esses Romæ, in maximarum rerum occupationibus; ipse uero, interpellandum esse te meis litteris nō putarem: ego & tu silentio usti sumus, diuturniore fortasse, quàm par erat: sed id temporibus tribuendum fuit. Nunc uero; cum & tu otio abundes: quod tamen otium, non tu quidem plus optasti ut tibi cōtingeret, quàm ego: & ipse me huc contulerim, ut mihi liceret, meo iam arbitrato uiuere: erit nostræ beneuolentiæ, ab adolescētia quidem mea, a tua uero, etiam pueritia constitutæ; ab utroq; autem, cultæ semper diligentissime; id curare atque efficere: ut si minus commode, ego ad te, tuq; ad me uenire, propter locorum longinquitatem, possumus; desiderium oculorum, atq; aurium utriusq; nostrum, litteris dandis, com-

dis, consilijsq; communicandis leniatur. Quod quoniam tu iam facis; non committam; ut, quod recte ab utroque nostrum requiritur; a me uno præmittatur. Sed uenio ad tuas litteras. Quod mihi gratias agis, propterea quia Binum tuum, & libenter uiderim, & ei liberaliter sim pollicitus: uideo te humanitate tua uti: qui mihi laudi eam rem uertis; quæ a me negligi sine magna culpa non poterat. An ego tuum hominem, elapsam ex auarissimorum, & crudelissimorum hostium manibus, fortunis omnibus spoliatum, probum ipsum iuuenem, ad me ueniens; non amanter exciperem? nõ etiam meis opibus tuerer? Utinam apud me esse uoluisset: non plus ei defuissem, quam Colæ meo. Idq; tu uelim ei scribas: mihi eum, rem gratissimam facturum; si meum ad conuictum se contulerit; meisq; rebus omnibus sic usus fuerit, ut tuis. Quamquam nunc quidem, mihi etiam gratior tuo testimonio est futurus: qui mihi illum utroque in genere scribendi laudas. Sed de Bino hæcenus. De tuæ uitæ ratione quæ scribis, deq; oppido isto, a bellis omnibus uacuo; ea mihi ualde grata sunt: speroq; te cum tuo pacato animo, optimisq; artibus dedito, tum loci securitate perfruens, præterita multorum annorum tempora, aliorum tractata arbitrio, breui, & legendo, & scribendo satisfacturum: quæq; iam instituta habes scripta, commutationesq; eas, uel cum foenore absoluturum: Hortensiumq; in primis tuum: qui mihi liber, quanto peius probaretur; ipse ex me cognoscere potuisti, tum,

cum Romæ postremo essem . Eum ualde cupio confectum ; & perpolitum habere . Idemq; cupiunt multiti ; quos , incensos audio priorum eius libri partium lectione ; ad reliqua cognoscenda magnopere flagrare . Nam , quod ostendis uehementer perturbatum esse te ; atq; angi , cum tuis ipsius incommodis , quæ plurima , atq; grauisima es perpeffus ; tum multo maxime reip. Romanæ calamitate , multorumq; amicorum tuorum interitu ; neque posse , adhuc quidē , istum tibi dolorem exhauriri ullis doctrinæ præceptis , quæ abs te adhibeantur ad leuationem , & consolationem : haud tu in eo , multo duriore es conditione , quàm nos sumus . Amisi enim ipse quoq; multa : atque in communi reip. naufragio , eam iacturam feci ; quàm mihi , mediusfidius , repensum iri nunquã puto : idq; cum doleo : tum nullum fore tempus existimo ; quo mihi finem faciam , multorum mihi charissimorum acerbissimos casus , et pulcherrimam , atq; sanctissimam omnium nostrum , uel potius omnium hominum altricem urbem , atque patriam elugendi : cuius solitudinem , uastitatem , interitum , quis tam ferus est , tamq; ferreus ; qui non defleat ? Sed sunt omnino eiusmodi , uel luctus , uel moeroris , sua quotidie tempora : quæ cum ei cogitationi dedi : neque enim possum , quemadmodum neque tu potes , aliter facere : me tamen a legendo , uel scribendo non multum abducunt . Quinetiam ; credas mihi uelim ; in eo plus nunc quidem aliquanto sum , quã antea , propterea ; quod ea in re animus occupatior minus a dolore

lore conficitur . Itaque , a quibus antea uoluptatem
tātummodo capere solebam studijs , litterisq; nostris ;
ab ijs nunc , etiam fructum capio maximum , dolo-
ris uidelicet , mei per fugium & auocationem . Qua-
re & si tu is es ; qui & propter prudentiam tuam ,
consilijs aliorum non egeas , & propter doctrinam ,
& philosophiæ studia , alijs præcipere omnibus fa-
cile possis : tamen uide ; an ea tibi quoque res ali-
quid opis afferat : ut cum te in litteras abdideris , ad-
scribendumq; transtuleris ; dupliciter tibi prodesse
tuum studium sentias : & quia te a lamentationibus ,
atque angore animi auocet ; & quod ea commeteret ,
quibus pulcherrime nomē æternitati commendetur ,
& illustretur tuum . Sed de ijs etiam hætenus . Quod
scribis ; si qui fructus otij tui extabunt ; de ijs om-
nibus meum iudicium fore : amo equidem amorem
tuum : neque quicquàm mihi accidere poterit gra-
tius ; quàm te mihi lucubrationes tuas mittere ; non
tam quidem , ut earum iudex sim : quid enim tu iu-
dicio cuiusquàm utare ? quàm , ut ea uoluptate quàm
celerrime perfruar , legendi tua . Ego autem ad te
mittere eum librum cogitabam ; quem de Urbini Du-
cibus conscripseram : in quo tu tuas agis partes : no-
sti enim morem dialogorum : ut eum legeres ; & si
qua tibi non probarentur , uel emendares , corrige-
resq; ipse ; uel mihi scriberes iudicium tuum . Sed qui
fieri possit , in tanta Galliæ perturbatione , tam sus-
spectis itineribus , cum omnia multis in locis excu-
tiantur , tuto ut liber ad te perferatur , plane non uia-
G deo .

deo . Sed si erit opportunitas , mittetur . Naugerius noster , est apud Carolum Imperatorem , iam prope triennium , publicè illo missus . Teupoli fratres , bene rem suam gerunt : quorum alter , etiam publicani administrat , multa cum dignitate atque gratia . De Nigro habebis a Bino tuo . Vale Decimo nono kalen. Ianuarias . M D X X V I I . Patauio .

Etiam , quod pene præterieram , Egidius Cardinalis mihi diligenter mandauit , ut tibi salutem adscriberem . Is , cum se Patauium hac æstate contulisset ; ex uehementi pituita in febrem incidit permolestam : quàm expellere , ut adhuc se res habet , non potuit . Itaque sextum iam mensem illam fert , ægre sane : sed est spes cum conualiturum .

CARPENTORACTE .

P. B. Iacobo Sadoletto, Episcopo Carpentoractis S. P. D.

NON queo scribere , quantæ mihi uoluptati fuerint humanissimæ tuæ , suauissimæq; litteræ : quibus ad eas meas litteras respondisti ; quas ad te cum meis miseram libris Patauio . Multa enim in epistola coniecisti ; quæ me singula , mirum in modum delectarunt : Primum uoluptatem ; quàm te ais capere ex meis scriptis , non Latinis modo , sed uernaculis etiam : quorum quidem ego scriptorum rationem omnem existimabam tibi penitus non probari : Deinde memoriam , quàm te uideo non abiicisse , no-

strorum

strorum studiorum : cum adolescentes & amore bonarum artium , & ætatis ardore incensi , nihil non aggrediebantur : Deinde tui erga me amoris summi , atque incredibilis commemorationem , coniunctam cum grauissimo , atque constanti de me testimonio iudicij tui : qua nihil mihi esse potuit optatius : Postremo , Pauli fratris tui filij , cum mirificum in me colendo studium ; tum , magnos iam accessus ad bonas artes : atque ad omnem imitationem tui : cuius etiam erant ad me ipsum litteræ ; quæ tuæ quidem orationis suauitatem , elegantiamq̃ redolerent ; una cum tuis litteris . O aureum adolescentem : teq̃ ; qui tam celeriter , tuorum in eo erudiendo laborum susceptorum , fructus uberes , iocundissimosq̃ percipis ; plane felicem . De quo tibi equidem gratulor ; eoq̃ magis ; quod ipse in Carolo fratris mei filio ; quem alueram , educaueramq̃ ; pro meo , Sacerdotio etiam auxeram honestissimi prouentus ; afflictior desperationiq̃ sum . Sed ut ad tuas redeam litteras ; illud mihi etiam , & quidem omnium iocundissimum fuit ; quod scribis consilio profectiois tuæ , te in dies singulos magis magisq̃ delectari ; capereq̃ ; ex otio Gallico fructum . Cuius rei testem locupletissimum mihi misisti librum tuum : quem auide sane legi : uideoq̃ te in sacris etiam litteris excellere : quibus quidem litteris , propter Romanos labores tuos multorum annorum , satis impendere temporis nequiuisti . Sed omnino tuum præstans , & eximium , atque ad omnes capeffendas bonas artes , & disciplinas mirificæ ingenium ;

ingenium ; quod alij longinquo uita ſpatio uix conſequentur , ut ferendi ſint ; ipſe in eo , breui , ut emineas , efficit . Itaque , nihil eſt tam egregium , atq; ſummum ; quo te non poſſe progredi exiſtitem ; ſi perges eius generis res tractare , ac ſcribere . Sed te malim , priore in paleſtra tua illa , ſcilicet , robuſtiore hilarioreq; uerſari : ex qua minore cum labore tuo , ut mihi quidem uidetur , plus in te laudis & gloriae redundabit . Quanquam , quid te , ad uulgarium genus horter ſtudiorum , atque ſcriptorum : cum uideam , eorum magnam partem , non tam noſtra ipſorum uoluntate , atque conſilio ; quàm caſu etiam , & fortuna regi , atque adminiſtrari ? Ego enim , qui proſecto ad ſcribendam hiftoriam , nunquã animum induxi meum ; neque putabam poſſe accidere , ut in eam cogitationem me darem ; nunc quidem , nihil prope aliud cogito noctes , ac dies ; ut reip. ſatisfaciam : quæ me his proximis menſibus , propter Naugerij noſtri mortem , qui conſecti nihil reliquit ; x. uirum decreto , ad eam ſcriptionem ſibi aduocauit . Ei ego negare non ſum auſus . Itaque , totus in eo nunc quidem ſum , non ut conſcribam iam aliquid , mandemq; litteris , quod in manus hominum ueniat : Sed , ut in rerum geſtarum ueritate indaganda , & cum temporum , tum locorũ , cæterarumq; eius muneris partium , rationibus colligendis , meus omnis labor uerſetur . Id cum erimus conſequuti ; tunc ad ſcribendum me conſeram . Quod eo mihi erit difficilius ; quod ad otium iam , & requietem me conuerteram

uerteram , annis animisq; consenscentibus . Quæ scripsi pluribus : ut nihil mearum , non modo rerum , sed etiam cogitationum te lateret . Cæterum quod postulas , ut perspiciam quorum fide , & opera nostræ litteræ commicare commode possint : Id optime fiet ; si tu , quas ad me litteras deinceps dabis , eas ad Lazarum Baysium , oratorem Regis Gallorum , Venetias mittes , hominem , & doctum , & perhumanum , & utriq; nostrum amicum , etiam si tibi , minus fortasse est , adhuc quidem , cognitus . Hoc iã ipsum , quonam modo facere apte possis , non est meum tibi præscribere . Puto tamen te Lugduni habere amicū aliquem , uel hospite ; qui tuas ad Oratorem litteras accipiat : in quibus sit fasciculus tuarum ad me ipsum litterarum . Is obseruabit tabellarios regios huc uenientes : est enim in ipsa uia Lugdunum : eisq; dabit . Ita belle negotium procedet . Peto autem abs te id , de quo tu me amantissime hortaris ; ut in hac litterarum colloquutione , quæ nobis reliqua est , ne cessemus inter nos ; amoremq; illum nostrum , de quo suauissime commemoras , & beneuolentiam , qua coniuncti ab adolescentia fuimus ; silentio delitescere ne sinamus . In quo , si tibi forte hoc tempore , negligentior sum uisus : non committam postea , ut me reprehendere iure possis . Flaminius Tomarotius quem saluere iussisti , cum Romam , explicandæ rei familiaris suæ causa , reuertisset ; magistratum , nescio quem , a populo Romano , extra urbem , adeptus , in eo se exercet . Credo tamen il-

lum ad nos cogitare; ut in philosophiæ, bonarumq; artium studijs, quibus se totum tradiderat, confirmare sese possit. Valet ingenio multum. Est etiam, ut adolescens, & prudens & grauis et plane bonus. Itaque, patrem omnibus numeris anteiſſe mihi quidem uidetur: amaturq; a nobis in maiorem modum. Cola meus, uel potius noster, tibi gratias agit; quod de se tam honorifice sentias. Ego quidem eo sic utor; tanquam oculis aut manibus: sic hominem diligo; ut nihil mihi sit in uita neque charius neque iocundius. Itaque uideor mihi rex esse, qui illum habeam; cum eius fidem atque in me amando constantiam; cum tuendis rebus meis diligentiam; cum uirtutem, ingenium, iudicium, studia, litterasq; ipsas castiores mundioresq; intueor. Ab eo te saluere iubeo plurimum: itemq; a Marco Antonio Michæle; qui te unum pluris facit, quam omnes homines. Is est nunc quidem paterfamilias: habet enim & uxorem elegantis sane forma, & liberos, remq; ipsam familiarem satis amplam, atque commodam. de Hortensio tuo si quid confecisti, fac ut sciam. Vale. Quartodecimo kalen. Febr. MDXXXI. Venetijs.

C A R P E N T O R A C T E.

P. B. Iacobo Sadoletto, episcopo Carpentoractis

S. P. D.

C V M Franciscus Audritius Auinionensis ad me uenisset; dixissetq; se domum proficisci: mandatum autem

autem sibi abs te fuisse; ut ante quam Patavio discederet, me adiret; & siquid ei uellem ad te litterarum dare, se redditurum polliceretur: sumpsit statim calamum; ut ad tuas epistolas rescriberem: quæ quidem erant duæ. Nam ad priorem illam; qua tuis meis litteris, uernaculo sermone scriptis, respondisti; quod rescriberem, nihil erat, præter unum; amore illo tuo mirifico erga me; qui omnibus in epistolis tuis suauissime se ostendit; me magnopere delectari. De quo tibi gratias agerem: nisi mallet referre te amando: aut si tu non idem fere de meo in te amore ad me ipsum scriberes. Quanquam est & illud; quod te scire in primis uolo: Federicum episcopum Salernitanorum aduentum ad nos suum, de quo ad te scripseram, in annum proximum reiecisse: Quod, equidem ualde dolui. Respondebo igitur ad illas nouissimas duas tuarum epistolarum; atque ad antiquiorem quidem prius. Accipio excusationem tuam, & causas; quibus te in illum hominem acerbius, in oratione tua inuictum ostendis fuisse: quæ mihi quidem probantur. Quare quod addis, te in meam sententiam tamen uenisse: agnosco in eo humanitatem & facilitatem tuam. Liber quidem tuus; quem ad me Cardinalis Mantuanus misit; adhuc apud me est: neque remittam; nisi te ita uelle intellexero: ille enim non reposcit: ut tibi integrum sit demere de eo; si uolueris. Marcum Antonium Michaëlem, post eas tuas litteras, non uidi: audio autem ei recte esse. Quin etiam edificat. Parat enim sibi uillam amœno,

& salubri loco. Breui, ut uis, salutem ei dicam tuis
 uerbis: Venetias enim cogito: quo illum uenturum
 arbitror ante, quàm ego inde abeam. De Auila meo,
 gratissimum mihi quidem est, eum tibi illum uisum
 esse, què dicis: amo enim hominem: & facio, uti
 debeo, plurimi. Ille uero domum reuersus, fratrem,
 fratrisq; uxorem; de qua nihil dum etiam eiusmodi
 audierat; in angusta repperit uitæ spe uersari, mor-
 bo implicitos; cuius curatio nulla est. Illis mortuis,
 ad nos redire, quemadmodum statuerat, minus po-
 terit uir plane bonus, & suorum amantissimus. Re-
 spondi ad priorem epistolam tuam: nunc ad poste-
 riorem uenio. Capellus apud me maximas tibi gra-
 tias egit, non tam quidem, quod tua opera, suis in
 rebus usus sit: sibi enim opus nõ fuisse: quã, quod ei
 liberaliter fueris pollicitus: quodq; te ipsum, tuosq;
 omnes mea commédatione cū beneuolos in sese; tum
 singulari humanitate, atq; officio præditos & per-
 ornatos cognorit. Quod, quanquã mihi antiquissi-
 mum est rerum omnium: quid enim tam notum, atq;
 perspectum habeo; quàm tuam in me, meosq; omnes
 uoluntatem, constantiam, fidẽ? Tamen ea; quæ ipse
 de te prope a puero sentio, cum amare inter nos coe-
 pimus; prædicari etiam ab alijs incredibiliter me
 delectat. Es enim tu unus propemodum e multis, a
 fortuna mihi relictus, his miseris perditissimisq; tẽ-
 poribus: in cuius amore, atq; beneuolentia libentis-
 sime conquiesco: cum quo in otio, in negotio, com-
 plures annos coniunctissime, concordissimeq; uixi:

cuius

cuius pene semper eadem studia , quæ mihi ipsi fuerunt : iidem mores ; idem animus ; idem , aut nõ multum differens uitæ cursus . Sed hæc , & alias utriq; sepe iam diximus ; & , ut arbitror dicemus : Neque enim sunt poenitenda . Amaui te de celeritate eius ipsius epistolæ ; quàm mihi Capellus reddidit manu tua scriptam : in quàm tamen , nihilo tu minus tuorum studiorum rationem coniecisti : te scilicet , in Pauli priore declaranda epistola occupatum nunc esse . De quo tibi etiam gratulor , propterea quod multi docti homines ei rei operam dant ; ut librum illum interpretentur . Puto autem te præstiturum , ut exstet laboris tui fructus cum uberrimus cæterorum omnium , tum multo etiam suauissimus . Concursum quidem certe , atq; celebritas ea legëtium , cum erüt edita , tibi non deerit . Arripui autem libentissime ; quod adscripsisti ; eo opere confecto te ad Hortensium tuum reuersurum . Quod ut facias ; neq; te sinas , alijs instituendis operibus , ab isto consilio auocari ; etiam atque etiam abs te peto . Incredibile est ; quanta me cupiditas eum legendi librum , teneat . Quod si tanto locorum interuallo nõ distingeremur : dudum est , cum ad te uenissem ; ut quicquid eius confectum est , inspicerem . Itaq; si me amas , uel te ipsum potius ; effice , ne eius abs te scriptiois absolutio diutius protrahatur . Tibi nullam aliam uoluptatem reliquã esse , præter litterarum , studiorumq; nostrorũ , quod me certiozem facis ; nihil miror . Ego enim , qui non nullis alijs uoluptatibus , quibus plerunque humanus

animus

animus capitur, non omnino careo; quemadmodum
 neque te carere arbitrarer; si tu eas esse recipiendas
 putares: tamen nihil habeo; quod sit cum illis ulla
 ex parte conferendum. Reliqua enim omnia sepe
 ingrata nobis sunt; illæ nunquam: aliarumq; rerum
 uoluptatibus interdum quidem dolor, sæpius autem
 labor coniunctus est: sepe ipse frustra cõquiruntur:
 sepe earum satietas nos tenet. Legendi autem, &
 scribendi delectatio, semper innocua, semper præsto
 est: nulla unquam satietas eam sequitur. Itaque te
 uel propterea beatum existimo; quod nulla alia uo-
 luptas tua studia interpellat: in quibus quidem, cum
 propria tui nominis gloria & uitæ dignitate splen-
 doreq; uersaris. Quod superest; ego menses aliquot,
 a mea scribenda historia me continui, alijs seuoca-
 tus & impeditus curis. Sed iam ad eam me retuli,
 non ut omne meum tempus ei dem; distrabor enim:
 sed ut quicquid otij suppetit, impartiam tamen. Ha-
 bes ad omnia. Nos hic magna in expectatione re-
 rum Germanicarum eramus, cum hæc scriberem:
 qua me hercule angebamur: ambigui enim rumores
 afferebantur: neque dum hostes appropinquauerāt.
 Si congregientur; magna erit strages. Nostri esse
 ab omnibus rebus paratissimi dicebantur: Quod ut
 euentus comprobaret; optabam equidem magis, quã
 futurum confidebam. Cola meus tibi plurimam sa-
 lutem dicit; ego item Paulo tuo. Vale. V Id.
 Augusti. MDXXXII. Patavio.

Carpentoraſte.

CARPENTORACTE .

P. B. Iacobo Sadoletto Episcopo S. P. D.

LIBRUM de recte instituendis liberis tuum,
 a Reginaldo Polo mihi Venetijs redditum, legi magna cum uoluptate. Cognoui enim te, in eo perscribendo, sane omnia præstitisse summi & doctoris, et oratoris, & philosophi hominis officia. atque partes. Nam & in tenuibus præceptis; ut sunt multa ætatis primæ tempori consentanea; amabilitatem; & in puerilibus diligentiam; in reliquis cum doctrinam, tum dignitatem, ita tuis scriptis aspersisti; easque uirtutes omnibus artis & ingenij coloribus atque luminibus perpolitas reddidisti; nihil ut illis fieri possit splendidius, probatius, consideratius. Multa tum quidem, de Græcis scriptoribus sumpsisti, quæ percommode in tuum migrauerunt: sed ea omnia, tanto interuallo fecisti meliora; ut iam nõ minus tua esse, quàm illorum uideantur. De latinis per pauca. Neque enim erat præclarum quippiam fere quod sumeres; præter illa Terētiana; de quibus quidem aptissime meministi. Nã Petrum Paulum Vergerium, qui eadem prope, qua tu, de re librum cõscripsit: posthac qui legat, neminem futurum esse arbitror. Est enim nullo ordine, nulla propositione, nullis partibus: doctrina non multa, eloquentia, quam illa ætas tulit. Tuus uero ordo, tua rerum, quibus de rebus dicendum erat, capita; tum eorum
 partes,

partes, ac suo facta loco repetitio, quàm prudenter, quàm docte singula? quanta monitorum, et sententiarum, quanta orationis cum dignitate? Quàm multa denique, in humili, ac prope ieiuno scriptio- nis argumento, atque persona, copiose, subtiliterq; tractas: eaq; complecteris; quæ maximã secum as- ferunt cum ubertatem, et uarietatem; tum uero etiã, atq; in primis quidem, grauitatem, atque constan- tiam. Quid etiam perpetua tua illa, & continens, cum Paulo fratris tui filio, tecumq; illius colloqua- tio, quàm apposita, quàm suauis? Itaque gratulor lucubratiuncule isti tuæ: sic enim malo dicere, quã labori. Scio n. quàm facile, quãq; celeriter soleas conscribere: Sed tamen, quàm nullus aliorum ho- minum in scribendo, uel labor, uel mora consequi, & æquare possit. Eoq; magis etiam gratulor: quod; quemadmodum ipse tuo in libro suauissime scripsisti, non sine Deorum immortalium fortasse numine, hunc te librum ante Hortensium confecisse; erit hoc illius ædificationis, quoddam quasi atriolum; in quo se apparent ij, qui ad intimos philosophiæ thalamos atque adyta erunt admittendi. Quare, quod scri- bis, in eo a me legendo libro opem te expectare, non laudem: eaq; te causa, ante quàm ederes, ad me misisse, ut sublatis erroribus, liber splendidior, & lima- tior prodeat: agnosco in eo & amorem summũ er- ga me, & iudicium honestissimum de me tuum: quo- rum in altero, me non decipi, ego certo scio: in al- tero, ipse ne decipiari, tua cautio est. Quamquam
 que

quæ dico, summa fide constantiâq; dico; librum istum
 tuum eiusmodi esse; singularem ut tibi cum doctri-
 nâ, tum integritatis laudem apud omnes homines,
 omnemq; posteritatem, plane allaturus uideatur.
 Feci tamen quod petijsti: notauiq; aliqua; quæ quã-
 ti facienda sint, statues ipse. Nam ego non tam qui-
 dem quod necesse esse ducerem; quàm ut scires tuum
 me librum diligenter perlegisse; ea in pagellam cõ-
 tuli, quæ erit cum his litteris. Quod autem scribis,
 ut tuum librum mittam cum Herculi Gonzagæ, tum
 etiam Ioanni Francisco Pico, si petierint; aut etiam
 alijs dem, si uidebitur, describendum: ego uero exi-
 re illum in uulgus non patiar, quo ad tu mihi re-
 scripseris, uel isne quid eius immutari propter eos
 locos, de quibus in pagella scripsi ad te quid sentie-
 rem. Neque tamen non interea de eo doctorum iu-
 dicia exquiram, ut postulas: daboq; Lampridio le-
 gendum: cuius ego sensum atque iudicium facio me
 hercule plurimi. Est enim cum oratorijs in studijs
 sane frequens; tum in philosophia etiam frequetior,
 acri ipse præstantiâq; ingenio, et doctrina prope sin-
 gulari: cui recte permittas tua. Lazarus quidẽ no-
 ster librum etiam legit præbente me, dum Venetijs
 non bona ualitudine uterer. Quæ res fecit, ut tibi
 tardius rescriberem, quàm uolebam. Sed de tuo li-
 bro finem faciam scribendi; si unum prius addidero;
 me cum singulæ eius partes libentissime tenuerunt:
 ualde enim mihi probabantur; tum uero sum proce-
 mio illo tuo, libriq; ad Bellaium missione incredi-
 biliter

*biliter delectatus . Est n. rei toti ita coniuncta , ita
 decens , ita uerbis illustribus declarata , ita etiam ,
 quod caput est , & prudens & grauis ; ut omnino
 nihil supra . Redeo igitur ad illud , quod superius
 dixi : ut tibi de eo etiam atque etiam gratuler . Cōfi-
 do enim ex illo non parum laudis , & gloriæ , tuæ
 pristinae dignitati , hominumq; de tua doctrina , tuõ-
 que iudicio , atque in primis probitate opiniononi , quæ
 quidem certe maxima iampridem amplissimaq; est ;
 accessurum . Quod reliquum est ; multa mecum Po-
 lus de te , de tuis scriptis , quæ habes nunc quidem in
 manibus ; de Hortensio etiam tuo : de quo , deq; Pau-
 li epistolis interpretandis , cum sermo esset inter nos ,
 ut aiebat , institutus , quod tibi ille querenti , in utro
 potissimum scriptionis genere tuam tibi operam es-
 se ponendam existimaret ; in Paulo responderit ; sa-
 ne non probo . Confici enim illum abs te dialogum
 quàm primum , tua interesse ualde puto . Nam quod
 magnam eis de libris priore confecto libro homi-
 num expectationem excitasti : tot iam illam annos
 cum differas , neque expleas , magnum præsertim
 nactus otium , uide ne hoc aliquanto tibi minus con-
 cedatur ; quàm si nihil dum eius confecisses , nihil abs
 te homines expectarent . Sed de eo tu uideris . Polus
 quidem ipse Venetijs hyemem conficiet . Patauium
 deinde cogitat . Quo si ueniet , erit mihi gratum ; cõ-
 plectarq; hominem omnibus officijs . Marcus Anto-
 nius Michaël tibi salutem plurimam dicit . Tu mi
 optime , optatissimeq; Sadolete , etiam atque etiam
 uale .*

uale. Septimo kalen. Nouemb. MDXXXII.
Patauio.

CARPENTORACTE.

P. B. Iacobo Sadoletto Episcopo S. P. D.

REVERTENTI ad suos Antonio Dama-
scio, quem mihi per litteras commendaueras, man-
dauit; uti te de meo statu, si quid peteres, erudiret.
Mecum enim fuit sane frequens: cum meis etiam fre-
quentior: adolescens ingenio feruido, & ad omnia,
quibus se det, addiscenda sane peracri; humano præ-
terea & comi, planeq; amabili: ut tibi gratias agã;
qui mihi illum tradidisti; atque ut in familiaritatem
meam susciperem, auctor fuisti. Is mihi oneri nulla
in re fuit. Utinam fuisset: ut clarius meam erga te
uoluntatem perspicere potuisset. Sed perspexit ta-
men. Multi enim de te habiti, summa cum mea uo-
luptate, inter nos sermones: & ego quàm te amem,
illi; & quàm tu omnibus ab hominibus, & colaris,
& ameris istis in locis, fidem mihi iocundissimam fe-
cerunt. Tametsi testibus quidem, ea in re nihil indi-
gebam: qui te, moresq; suauissimos tuos, & uitæ
integritatē, ac prope sanctitatē, ab ineunte tua ætate,
agnouerim, dilexerim, expetiuerim. Iuuenis enim ad
modū cū essem; te adolescentē incredibili beneuolētia
cōplexus sum, annis aliquot me ipso minorē: neq; tu
me nō adamauisti. Qui quidē certe amor, propensioq;
mutua uoluntatum, non solum postea nunquām est
colū

coli desita ab utroq; nostrum : sed aucta etiam officijs innumerabilibus , necessitudineq; uitæ ; collegio demum , in Leonis decimi pontificatu clari muneris , ac prope quotidiano conuictu , tum studijs plane communibus , litterisq; nostris ita creuit ; ut nihil possit esse nobis duobus coniunctius . Quod cum ita se habeat ; atq; in hoc nostro peruerteris amicitie instituto , ego iam senex factus sim ; tu non multum absis a senectute : unum , ut uideo , nobis deest ad plenam ex eo suauitatem percipiendam ; locorū scilicet , ut animorum coniunctio . Nimis n. semoti , atque discreti regionibus sumus : ut neq; mihi ad te ueniendi ; quod sæpe posse facere concupiui ; spes ulla iam sit reliqua : neq; tibi in Italiam reuertendi , causa posse dari satis apta uideatur : quod Pontifices maximi , doctrina & moribus præstantissimos uiros , clarissimosq; omnibus uirtutibus homines , nõ tanti omnino , quanti oporteret , faciunt . Sed quoniam hoc quoq; desiderium ; quod commune tibi mecum esse non dubito ; uisendi alterum congregandiq; unà ; ut tu olim ad me , in quadam epistola suauissime scripsisti ; litteris mittendis leniri multum potest : fruamur sedulo scriptiois munere , ad hanc molestiam minuendam : & crebritate nos litterarum fulciamus . Quod & te facturum confido : & de me futurum polliceor ; ut nullo scribendi genere tam libenter sim usus ; quàm ad te . Sed nescio quo pacto ad hæc commemoranda , de Antonio sermo nobis institutus , defluxit ; amoris abundantia potius , quàm

quàm temporis: quod mihi plane non superest. Occupor enim ut scis. Conscripsi autem tres iam prope libros rerum Venetarum. Neq; tamen non impedior domesticis etiam rebus: quæ me a scribendo sæpe reuocant. Sed quid agas? Sic uiuitur: Quod libet, quodq; non libet, etiam facias. Audio te alium fratris filium istic habere, quem in philosophiæ studijs item instituas; miro ingenio alacritateq; discendi. O te magistrum plane felicem; & illum aliterum iam discipulum, quem Dijs respexerunt. Vale. Septimo kalen. Maias. MDXXXIII. Patauius.

Scriptis iam litteris, Antonius, huius urbis iureconsultis mirificum se iureconsultum præstitit: summâq; laudè est adeptus. Egit enim apud illos causam suam ita memoriter, ita docte: ut magna collegij approbatione, sit magister lectus. Quæ de re patri eius, tibiq; plane gratulor. Ei ego pro mea in te beneuolentia non defui.

MASSILIAM.

P. B. Iacobo Sadoletto Episcopo S. P. D.

OSVAVES tuas litteras XII kalen. Augusti datas: in quibus cum multa iocunda: tum illud iocundissimum; quod te scribis delectatum Damascij sermonibus de me ipso. De quo et si libenter audis quæ uis: tibi tamen nõ concedo; ut ea iocundiora tibi sint; quàm mihi item illa; quæ de tuis optimis studijs,

H

mis studijs,

mis studijs, moribus, doctrina, comitate, integritate, continentia, uitae denique totius, atq; uictus ratione quotidie iam ad nos quidem afferuntur, nuntijs sermonibusq; omnium. Caue enim putes quemquam esse uestri ordinis; quo de homines tam honorifice, cum sentiant, tum etiam loquantur; quam de te. Polus quidem noster; homo haud paulo plus omnibus bonis artibus clarus, quam nobilitate, qua est a Britanniae regibus; nunquam me conuenit, aut se a me conueniri fuit; quod quidem iam crebro accidit; cōduxit enim domū in hac uicinia: quin te in ore habeat; tuarumq; uirtutum recordatione, tuiq; memoria sermones mediusfidius omnes condiat, atq; conficiat suos. Quem sane uirum eo pluris facio, quod mihi uisus est te diligere mirandum in modū. Ex illius igitur, & ceterorum saepe multorum eiusmodi praedicationibus afficior incredibili uoluptate. Nam quoniam nihil esse potest nobis duobus coniunctius; magna tuarum laudum pars in me ipsum quasi redundare mihi uidetur: atque illis sic triumpho, ut plane meis. Qua ego una re maxime quidem leuor ea molestia, qua te quoque angere uideo, locorum scilicet intercapedine, quae nos uoluntate conglutinatos, magno corporum interuallo separauit. Sed eam etiā mittēdis litteris, & fide pietateq; mutua, ut tu amantissime praecipis, quoad possumus leniamus. De Alciati litteris, quas ad me misisti, ualde te amo. De Hortensio tuo, ad quem te primo quoq; tempore confirmas reuersurum; nihil est, quod te malim facere,

ut tibi

ut tibi sæpe antea significauī. Hæc scribenti mihi, literæ Masilia uenerunt: quibus certior factus sum te Masiliam uenisse Clementem Pont. max. salutatum, ualitudine sane & uultu bellis. Vtrunque gaudeo, & ualere te, eoq; magis, quod adscripseras tibi non satis firmo æstatem effluxisse; idq; unum tuis, in literis me pupugerat: & illò accessisse. Modo Pontifex is sit; qui esse debet. Te enim secum Romã reducturũ esse illũ ualde mihi persuadeo. Quod si fit; celerius te quidẽ fortasse uisuri sumus, quã putamus: nõ quod ego ad urbẽ cogitẽ: nihil enim profecto minus: Sed hæc DEVS aliquis gubernabit. Modo te Italia teneat: neq; nobis aut transmittẽdæ Alpes sint, aut mare superum percurrendũ: ut te uidere atq; alioqui possimus. Hoc idem utique optat Niger tuus: qui ambitione tãdem reiecta ex urbis se laboribus in litteras abdedit: otioq; Patauino fruitur plane liber. Damascio; cum uellet domum redire; neque aliter, ut aiebat, explicare sese posset, equosq; ad profectiõẽ coẽmere; nũmos aureo Gallicos xxv petenti dedi: quos mihi pollicitus est, cum primum solum patriũ attigisset, se euestigio curaturum. Ommino adhuc ab illo non modo nũmorum nihil habeo, sed ne litterarũ quidem. Peto a te hominem moneas, ut mihi fidem præstet suam. Cola meus multam tibi salutem dicit, itemq; Paulo tuo: quem quidem ego et ualere et saluere iubeo plurimum, illumq; alterũ sororis tuæ filiũ: qui; quod ita est, quemadmodum uis, ut scribis, & tibi eum uoluptati futurum putas; ualde iam a me

diligitur. Vale.

Quarto kalen. Octobres.

MDXXXIII. Patauio.

CARPENTORACTE.

P. B. Iacobo Sadoleto, Carpentoractis Episcopo

S. P. D.

CVM gratissimæ mihi fuerunt litteræ tuæ nono Kalen. Decembris datæ: quâquàm quidem hoc nunquam non accidit, cum abs te litteras accipio; ea tua est humanitas, suauitas, amor erga me: tum Renerij, familiaris tui, sermo accessit plane iocundissimus. A quo multa cognoui de tuis studijs, maximeq; de tua in scribendo mirifica diligentia; de fundo suburbano; de reliquis uillis, quas habes peropacas, & quibus nihil sit aliud: quo te per æstatem confers ad turbas, & calores euitandos, ualitudinemq; firmandam equitationibus. Quanquàm is magnum te Peripateticum dixit esse: qui millia passuum quatuor sæpe ambules, una itione indefessus. O hominem mirum. Subinuideo tibi cum multa; tum istud maxime. Sessor enim iam ex ambulatore factus sum: ut plus mille meis pedibus conficere non sæpe audeam. Sed hæc; ut ætas & temperatio fert; ita sunt instituenda. Illo etiam sum magnopere gauisus: quod & tu scribis, & mihi Renerius confirmauit; cito fore, ut Hortensium tuum explices: ad kalen. Februarias scilicet: hoc enim adscribis. Quod si erit: peto abs te maiorem in modum; ut quàm primum eius legendi

gendi mihi facultas sit . Non possum dicere , quan-
 topere istum habere librum cupiam . Tametsi eadem
 cupiditate , nostri homines plane omnes tenentur :
 quibus sit ullum cum litteris & philosophia contu-
 bernium & consuetudo . Scriberem in hanc senten-
 tiam plura : nisi te imprimis considerem hoc , quod
 dico, ipsum ex te cognoscere: qui meã historiam aues
 legere , ut scribis . Quod tamen non tu plus optas ;
 quã ego ; ut tibi eam dem legendam . Sed nondum
 ad tertiam totius operis partem perueni . Neq; enim
 otio abundo : qui sæpe interpellor uitæ , ut sit , mo-
 lestijs & perturbationibus . Quod si uolumen , aut
 totum , aut saltem iustum confecero : mittam ad te
 aliquem ex meis cum libro : ut tu ; qui mihi es pro
 multis millibus ; illum perlegas , & iudicium adhi-
 beas tuum ; quid recte putes esse confectum ; quid
 improbes ; quid immutari uelis . Sed hæc tunc con-
 syderabuntur . Interea ualetudinem curabis tuam ;
 quemadmodum quidem iubes facere me . Neque enim
 mihi te quisquã est charior ; neq; hercule dignior ,
 qui a quoquã diligatur . Renerius mihi ualde gra-
 tus fuit, adolescens frugi & permodestus : ut te pa-
 tronum imitari uideatur uelle . Paulo tuo & Florea
 bello multam salutem . Vale . Quinto Id. Ianuarias .

M D X X V . Patauio .

CARPENTORACTE.

P. B. Iacobo Sadoletto Episcopo S. P. D.

OMNINO nihil abs te officij prætermittitur. Ut nuper; quas raptim Petro Gallo ad me dedisti litteras; quam plenæ sunt illius tuæ perpetuæ erga me officiosissimæ uoluntatis. Petrus quidem ipse multam mihi abs te salutem attulit; adolescens, eiusmodi; qui per se & gratus esse possit & optatus. De litteris; quas Renerio familiari tuo, primis anni diebus, ad te dederam, neque sunt perlatæ; dolerem; si aliquid in illis fuisset; quod uel tua, uel mea interfuisset scire te; quemadmodum quidem scribis. Cum uero eiusmodi fuerint, ut nostræ pleæræq; sunt, argumento prope nullo: Nihil enim fere habebant, nisi memoriam mutuæ nostræ necessitudinis: mitto tamen earum ad te exemplum; quoniam de eo me requiris. Te Hortensium tuum confecisse, ualde lætor. Expectabo eius libri exemplum, quo scribis tempore. Contarenum salutari tuis uerbis peropportune; cum illi gratulatum me Venetias contulisset; quod eum Paulus Pont. max. in Cardinaliū collegium cooptauerit: gratissima illi missa abs te salus fuit. Nigrum item nostrum: de quo id te scire uolo, eum ab epistolis apud Contarenum futurum: qui quidem Contarenus se accingit, ut Romam his æstiuis diebus properet, a Pontifice miro studio accersitus. Tum & Polum; qui Venetijs est apud Contarenum

tarenum frequens: & Lazarum; qui nobiscum. Cū
 his erunt litteris Superantij litteræ ad te, & Conta-
 reni de nostra rep. libri quinque: quos tibi is descri-
 bi iussit. Valetudinem tuam cura diligenter: qua te
 non commoda uti uideo. Id mihi unum in tuis litte-
 ris molestum admodum fuit. Sed confido, quàm pru-
 dentiam in reliquis omnibus adhibes rebus, ea etiã
 in te ipso custodiendo te usurum. Vale. Decimo
 kalen. Quintiles. M D X X X V. Patavio.

P. B. Iacobo Sadoletto Episcopo S. P. D.

A C C E P I tuas litteras; quas e uico Sandonia-
 no dedisti; fideliter mihi ab illo, qui tibi casu sese
 obtulit, perlatas. Quibus litteris me certiozem fa-
 cis; te iter slectere, ut ad me Patavium accederes,
 propter sectinationem tuam nō potuisse. In quo et-
 si dolui hoc quidem tempore mea me spe uidendi tui
 lapsus, & deiectum fuisse: tamen gaudeo; quod
 incunte uere tibi non defuturum confirmas; quin me
 uisurus sis quoquo modo. Ego uero tametsi te ita
 facturum puto: non enim dubito, quin me ames, &
 uidere cupias: tamen etiam atque etiam abs te peto;
 primum quidem; ut ante, quàm in Galliam transal-
 pinam reuertare, huc te conferas: ut una esse com-
 modius possimus. Deinde; si tibi id erit difficilius;
 scribas ad me, cum Roma proficisci cogitabis; quē
 ad locum, qui quidem sit in uia, quamq; ante diem
 ipse ad te ueniam. Statutum n. mihi est tecum biduū

aut triduum, ante quàm omnino abeas conficere. De Paulo tuo quæ adscribis; ea mihi gratissimæ iocundissimæq; sunt. Non enim ego illum minus diligo; quàm ille me. Multo etiam iustus meus in illum amor proficiscitur; quàm in me illius: qui plane adolescens & doctrina & uirtutibus excellit. Rescripsi fere ad tuas litteras. Nunc uenio ad id; quod ante etiam quàm illas dares, ipse te scire magnopere cupiebam. Librum epistolarum; quas Leonis Decimi Pont. max. nomine scripseram, cum in eo munere collega meus esses, edidi proximis diebus. Is tibi Romæ a procuratore meo offeretur. De eo scire aueo, quid sentias, nihilo sane minus, quàm si editus non esset. Nam iterum & sepius cudi poterit. Etiam alijs in scriptis hoc idem feci. Tu modo ne grauere; quæ tibi displicebunt, quæ non probabuntur; aperte ad me omnia fraterneq; perscribere. Cæterum Federicum Archiepiscopum Salernitanorum te iam uidisse sane puto. O festiuos congressus uestros. Omnino facere non possum; quin tibi tantam uoluptatem inuideam. Cuius meæ medijsfidius egritudinis una tantum sanatio est, si te uidero. Vale mi frater. Vale & salue. Septimo kalen. Nouemb. MDXXXVI. Patauio.

R O M A M.

P. B. Iacobo Sadoletto Cardinali

S. P. D.

Q V A N T A me letitia is nuntius affecerit; qui te a Paulo Pont. max. in Cardinalium collegium fuisse

fuisse cooptatum, his diebus ad nos attulit: profecto intelligis ipse etiam tacente me: Qui quidem quam te ab ineunte tua etate cōstanter, atque unice amauerim, quantiſq; ſemper fecerim; nullo non tempore cognouiſti. Sed noſtra neceſſitudo tam illuſtrem curſum habuit: ut non te modo ipſum, ſed omnes etiam homines exiſtimaturos putem nihil mihi accidere optatius potuiſſe eo nuntio. Gratulor igitur tibi mi Sadolete, non tam quidem, quod ſis nullo ambitu, nulla poſtulatione tam egregium dignitatis, amplitudiniſq; gradum conſequutus: nam eo tu quidem multo ante te digniſſimum præſtituisti: quam quod campum es naſtus eiufmodi, in quo tuæ ſe plurimæ, excellentesq; uirtutes exercere aptius, atque commodius poterunt, et ad cæterorum hominum utilitatem, & ad tui nominis ſamam, gloriãq; ſempiternam. Equidem amabam antea Paulum plurimis maximisq; de cauſis: atque ut ei omnia in Pontificatu fauſte atque feliciter euenirent, a DEO opt. max. ſummis precibus expetebam. Hoc uero nomine tantum acceſſit ad meum ueterem erga illum cultum: ut ſagrarè atque ardere amore illius & pietate mihi ipſe nũc demum uidear; antea caluiſſe. Ex Hieronymi Nigri, qui nos utroſque diligit, litteris, cognoui, ei tibi meo nomine gratulanti te dixiſſe, nihil tibi de peruetere beneuolentia noſtra nouam iſtam dignitatẽ detraxiſſe, nihil noui addidiſſe: eundem te mecum deinceps futurum; qui antea ſemper fueris, germanum ſcilicet fratrem, aut ſiquid eo fieri poteſt

ri potest arctius atque cōiunctius. Quæ tua sane uox
 meam uoluptatem magnopere auxit : non quod ali-
 ter futurum existimarim : noui n. constantiã in tuã
 dis amicitijs tuam : sed quia nihil libentius iam pri-
 dem audio ; quàm me abs te amari . Tibi magistra-
 tum Dij fortunent . De quo etiam Paulo tuo , atque
 adeo maiorem in modum gratulor . Vale . Quarto
 kalen. Ianuar. M D X X X V I . Patauio .

R O M A M .

P. B. Iacobo Sadoletto Cardinali S. P. D.

EGO VERO amo probitatem tuam , uel
 potius uerecundiam : qua te perturbari uideo ueren-
 tem ne non recte feceris : qui amplissimum a Paulo
 Pont. max. delatum tibi munus non respueris . Ostē-
 dis n. in eo te ijs honoris & dignitatis insignibus
 non magnopere commoueri ; a quibus pleriq; clari
 & præstantes uiri ita ducuntur , ut etiam insaniant .
 Tui autē magni antea & erecti animi noua ista cō-
 tractio ac debilitas ; ut uere dicam , quod sentio ; mihi
 non probatur . An qui omni tempore nullum laborē
 recusaueris , ut prodesse hominibus posses , cū exē-
 plo & institutione eorum , quos te regere oportuit ,
 populorum ; tum lucubrationibus & scriptis ; quæ
 plurima longeq; præstantissima confecisti : nunc ;
 cum te DEVS Opt. Max. ad rem suam una cū re-
 liquis principibus procurandam euocarit ; quid te
 deceat facere , ignorabis aut ambiges ? neque letus
 atque

atque alacer in commune bonum hoc, quod tibi oneris imponitur, sustinebis & perferes? Omnino tanquam fabulæ, sic uitæ, posteriorem quemq; actû esse optimum atque luculentissimum oportet. Itaque qui adolescens, qui uir semper te laudabiliter gessisti; nunc, cum ætas ingrauescat iam tua; profecto omnes ueræ gloriæ partes tibi sunt cumuliq; colligendi: ut non hominum modo expectationi, quam de te recte agendo recteq; sentiendo excitasti; sed tibi ipsi quoque decenter atque magnifice respondeas. Etiam times; nequid de mea pristina æstimatione tui, opiniononeq; amiseris. Amisisses; si oblatam dignitatem reiecisses: Suscepta, multo te prudentissimû fuisse, & rectissime iudico, & agnosco libentissime. Illud quidem, quod ais; ipse si te defendendum suscepero; purgatum te omnibus hominibus fore cõsidere: nihil fuit necesse te adscribere. Tua te antea acta uita, mores, probitas, doctrina, munus ipsum episcopale, quo multos iam annos fungeris, te tuentur: atque ita quidem tuentur; ut aliter statuisse salua constantia non potueris. Me abs te indies magis magisq; diligere, ualde mediusfidius gaudeo: teq; uidere atq; amplecti incredibiliter cupio: ut etiam hac ætate, qua sum, Romam cogitem. Cardinali Capuano si plurimam salutem dixeris meis uerbis; erit mihi gratum. Vale. Prid. Non. Ian. MDXXXVII. Patauio.

Romam.

ROMAN.

P. B. Iacobo Sadoletto Cardinali S. P. D.

Tu confirmatum esse in ea uitæ ratione; quàm tibi Pauli Pont. max. erga te beneuolentia, uel potius de tuis maximis uirtutibus iudicium nuper, ut susciperes, coegit, illustrem illam quidem, & in ipso orbis terrarum theatro positam; ualde gaudeo. Neque uereor; quin uberrimam ea de re uoluptatē, atque fructum & capias ipse; et amicis tuis ac reip. des afferasq; prudentia & sapientia tua. Sed maturitate opus est. Itaque iter tibi patefactum esse uideo ad summam laudem, summamq; gloriam. Reliqua pariet atque accumulabit dies. Cures modo ipse ualetudinem tuam; in qua una sunt omnia: teq; ad tuorum publicamq; utilitatem conserua & tuere. Quod amorem erga me tuum una cum uita tibi retinendum statuisti: facis; ut te dignum est, & probitate illa tua; qua nulla cuiusq; maior, nulla candidior. Id mihi quidem certe, æque maximum atque iocundissimum abs te proficiscitur. Neq; tamen uinci me in eo, si potero, patiar: amaboq; te deinceps mutuo; ut semper quidem feci; sed aliquanto etiam ardentius: Ut quo tu maior dignitate es; eo tibi ego quoque non sane plus amoris: qui enim fieri potest? Sed plus, uel curæ, uel diligentie ad te amandum impartiam. De Vbaldino, quæ in extrema epistolæ pagella, tua manu adscripsisti; ea mihi grata acciderunt.

derunt. Valde enim cupio; ut is non minus innocen-
tia, & bonitate, quàm doctrina & litterarum ele-
gantia excellat. Equidem habeo eius rei, de qua il-
lum purgas, locupletissimum testem: quod te scire
uideo. Sed nemo mihi est te ipso locupletior. Faciam
igitur, quod uis: exuamq; omnem illam, quàm in-
dueram, de hominis in me maledictis opinionem: ne-
que ulli maiorem habebo fidem, quàm tibi. Bencuo-
lencia & etiam amore, si iusseris, prosequar. Nihil
enim facio libentius. Vale.

Quint. Id. Feb. MDXXXVII. Pataui.

CARPENTORACTE.

P. B. Iacobo Sadoletto Cardinali

S. P. D.

EPISTOLAE tuæ VI Idus Septembris da-
tæ; quàm mihi Romæ appropinquanti Carolus no-
ster reddidit: nunc demum respondeo, serius omni-
no quàm debueram, propter eas occupationes; quas
quidem nostri ordinis hominibus primo ad urbem ue-
nientibus consuetudo ipsa ingerit. Tametsi primis
diebus, uernaculo sermone scriptas litteras ad te de-
deram: quæ me negligentiores fecerunt. Quod te
excusas, non statim, ut dignitate auctus sum, te ad
me scripsisse: quid uero mihi opus fuit ea de re tuis
litteris: cum scirem te ad Paulum ipsum Pont. max.
tum, cum a nonnullis magnis uiris honos meus op-
pugnabatur, honorificentissime de me scripsisse,
meamq;

me amq; illi dignitatem diligentissime commendauis-
 se? Quod mihi gratulandū esse nō existimas: agno-
 sco in eo naturæ morem & probitatem tuæ. Qui cū
 illo ipso fere die, quo es Cardinalis creatus, me de
 ea re litteris manu tua scriptis certiorē faceres; sub-
 dubitare te ostendisti, ne improbarem iudicium tuū:
 quod in eum te ordinem cooptari permiseras; qui
 quidem ordo, tuis illis iocundissimis, & suauissimis
 prioris uitæ studijs impedimento potius, quā uili
 usui esset futurus. Idem si de me nunc sentis: gaudeo.
 Sic n. se res habet: ut sæpius peccasse me existimē;
 qui meum pristinū uiuendi morē libertatemq; abie-
 cerim: quā læter; hæc me honoris & dignitatis
 insignia suscepisse: præsertim cum qua maxime re
 me gauisum iri putabam, quod Romam uenisssem; ea
 destituar; facultate scilicet te uidendi atque ample-
 ctendi, & absentiam multorum annorum, utriusque
 nostrum consuetudine, ac conuictu prope quotidia-
 no sarcindi. Nam tu quidem, ut uideo, nihil mi-
 nus, quā ad urbem cogitas: quod eo istic otio ad-
 scribendum, ijs ad uictum commoditatibus abun-
 des; ut te Carpentoracti esse non poeniteat: Qui-
 bus sane rebus aut omnibus, aut certe plurimis ca-
 reres, si hic esses. Ea te a sententia & consilio ab-
 ducere conarer: Incredible est enim quā te uidere
 cupiam; quāque me omnibus ab hominibus esse
 destitutum putem; qui te uno careo: Nisi te summa
 prudentia statuere, quæcunq; statuis, existimarem.
 Sed omnino nullus esse locus potest nostro ordini nec
 honestior,

honestior, nec aptior; hoc theatro: in quo maxime omnium actiones uirtutesq; recitandæ, ac concelebrandæ essent tuæ. Itaq; si mihi hoc concedis, ut te rogare possim: etiam atque etiam te rogo; ne te a tuis, qui Romæ sumus, desiderari diutius sinas: Eoq; maxime; quod Collega noster Polus heri ad urbem redijt: quem uirum non tu quidem plus tuis in literis laudas, atque in cœlum fers; quàm ille tulerit te in eo sermone; quem, cum apud Contarenum cœnaremus, necum & cum illo multum de te habuit. Qua in cœna si affuisses; quis me esset fortunatior? Sed hæc quanti faciēda tibi sint; tu pro tua sapiētia iudicabis. Interea, si ad me interdum scripseris, leuabo ea re plurimum ægritudinem meam. Caue enim putes suauiores, amantiores ullas esse litteras epistolis tuis. Ita in illis aliqua semper est, uel meæ in te beneuolentiæ iocunda commemoratio; uel declaratio grauis & constans amoris erga me tui. Florebillum tuū ualde me hercule amo. Egregiā enim doctrinam, & scriptionis candorem sane mirificum, cū optimis mitissimisq; moribus, & naturæ probitate coniunxit. Illum proficiscens domi reliqui, una cum Cola meo studiosissimo & obseruantissimo tui. Procurator tuus crebro me inuisit officiosus sane uir & modestus & prudens. Paulo fratris tuī filio: quem quidem in oculis fero: multam salutem. Sacrato etiā & Renerio. Vale mi optime optatissimeq; Sadolete. Tertio Non. Decembris. MDXXXIX. Roma.

Ferrariam.

FERRARIAM.

P. B. Herculi Pio S.

ET Calmetæ nostri sermo, & tuæ ad me peræ humaniter scriptæ litteræ effecerunt; ut nō iam solum cupiam benevolentiam utriusque nostrum surgentem, & nouam; cuius tu fundamenta prior iecisti, officijs, & consuetudine conglutinari; quod a me ipse amantissimis uerbis postulas: sed etiā doleam, tui cognoscendi, atque amandi occasionem non fuisse mihi iam pridem datam. Non enim uereor, ne, si te antea cognouissem, non magnum iam fructum, & uoluptatem percepissem, ex illa morum tuorum comitate, quam audio, plenissima urbanitatis, & suauitatis, adiuncta cum ijs studijs litterarum, quibus ipsi magnopere delectamur. Quamobrem dabimus operā; ut te quā primū uideamus; atque hanc tarditateu incundæ nostræ benevolentiae, inite iam, & constitutæ amore, ac studio sarciamus; eoq; libentius, quod sororem tuam Emiliam, foeminam lectissimam, ac summi ingenij, summæque elegantie mulierem, iam diu amo & colo: apud quā eram, cum mihi tuas Calmetæ litteras reddidit. Vale.

Quarto Id. Sept. MDIII. De Strotiano.

P. B. Leandro Alleſio Iureconf. S. P. D.

CUM tuum officium, quod in meo grauiſſimo caſu adhibuiſti, conſolādi mei mihi gratiſſimum fuit: perſpexi enim ex tuis litteris, & doloris, quem ex mea ægitudine capiebas, ſigna illuſtria: & amoris erga me tui. tum ea, quæ ſcribis; quoniam ad meum uulnus ſanandum inueniri nulla remedia poſſunt; ad molliendum eius uulneris dolorem certe quidem plurimum ualuerunt. Nam neque, ut ipſe non angar, doleamq; Carolum fratrem meum, optimum lectiſſimumq; adoleſcentem, & mei amantiſſimum; quem quidem erat æquius, uti poſt me introierat in uitam, ſic poſt etiam exire de uita; ereptum mihi eſſe, in primo iuuentutis ſuæ limine, ulla unquam efficiet dies. Et tu ea collegiſti, cum facta, tum dicta ſapientium uirorum; quibus interdum cogar aliquantum acquieſcere; admonearq; ut feram moderatius ſolitudinem, & ærumnam meam. Itaque tibi eas habeo gratias; quas habere poteſt is; qui fortunæ acerbiffima iniuria, magna de ſpe deq; omni ſuæ uitæ dulcedine, atque ſolatio deiectus, in maximo mœrore luctuq; uerſatur. Vale.

XIIII kalen. Febr. MDIHH. Venetijs.

P. B. Marco Cornelio Cardinali S. P. D.

NON poſſum dicere, quanto me gaudio extulerit nuntius, qui ad nos, de recuperata ualetudine

I tua

tua populo quidem primum, deinde tuis fratribus auctoribus, est perlatus. Nam quoniam pro mea in te obseruantia, & pietate uehementer dolebam te, iuuenem florentissimum, nobilissimum, in altissimo dignitatis fastigio positum, magna pedum imbecillitate iam biennium laborare: atque ita laborare, ut ex eo morbo tibi aliquando recte fore, spem perexiguam haberemus; nunc quidem repente conualuisse te cum intellexerim; sane mirifice atque summo pere sum letatus: tibi que uere ac persancte affirmo, nihil mihi potuisse contingere tua ista sanatione iocundius. Itaque cum tibi omni sensu animi gratulor: tum illud in primis peto; ut mihi DEVS optimus maximus perpetuam eius rei letitiam, & uoluptatem faciat. Quanquam quidem hac mea cum uoluptate est etiam totius reip. uoluptas coniuncta: que profecto in te uno plurimum sibi, & ornamenti, & praesidij positum & constitutum putat. Reliquum est; ut quod praesens tibi pollicitus fueram, me ad te de prima aestate uenturum; idem nunc absens multo etiam libentius recipiam: cum uideam, te firmo atque incolu mi, quam mihi ea profectio hilaris & iocunda sit futura: maximeque, si etiam Agathopædis quartana se remiserit. Vale. x kalen. April. MDIIII. Venetijs.

P E T R I B E M B I
E P I S T O L A R V M
F A M I L I A R I V M

L I B E R Q V A R T V S .

P. B. Ioanni Aurelio Augurello S. P. D.

C E P I litteras tuas : quæ quidam nobis , tuorum carminum expectationē , quorum te scribis ru-
 dem massam uersare , magnā me-
 hercule iniecerunt . Itaq; te meis ,
 & Quirini mei uerbis etiam atque etiam rogo ; ut
 cum primum opus confeceris , des operam ad nos ut
 perferatur . Leusippo tuo ; cuius mihi negotium ni-
 mis multis uerbis commendaueras ; recepi me omnia ,
 quæ uellet , facturum : tibiq; idem recipio . Pater te
 meus , & domus tota nostra salutat . Tu uelim An-
 tonium compatrem tuum , doctum & probum uirū ,
 & Hieronymum Bononium poëtam , & reliquos ,
 quos me uelle scis . plurima salute impertias meis uer-
 bis . Vale . Non. Iul. M D I V . Venetijs .

P. B. Hieronymo Bononio S. P. D.

P E R L E C T I S tuis litteris , quibus mihi
 negotium commendas collegij tui , Leonardo Pëta-
 I 2 rino

rino recepi me ea, quæ uelles, esse facturum: is enim mihi litteras tuas reddiderat. Itaque ad patrem meum detuli omnem rem: rogauiq; illum, ne te, collegasq; tuos sineret, a malis hominibus iniuste uexari; tueturq; tuas partes: neque permetteret quicquam de uestris iuribus minui. tum etiam ne audirentur ij, quibuscum uobis res est, nisi præstitutis diebus; intra quos istinc accersiri possent ij, quos uestræ causæ patronos legistis, quosque uobis circūducere difficile est. Quamobrem spero fore, ut te spes, quam de me, deq; patre meo habes, nihil fallat: qui quidem tuo illo epigrammate proposito uehementer est delectatus. Vale.

Prid. Id. Octob. MDIIII. Venetijs.

ROMAM.

P. B. Philippo Beroaldo Minori S. P. D.

CUM per se gratissimæ mihi tuæ litteræ fuerunt: perelegantes enim sunt, & amoris erga me tui beneuolentiæq; plenissimæ: tum mehercule propterea, quod ferre diutius non poteram silentium tuum etiã peropportuna accesserunt. Nã præter quã quod tu mihi Romæ pollicitus fueras te ad me litteras crebro daturũ; dolebã etiã; quod ad eas litteras, quas tibi, & Hadriano Card. Roma rediens de itinere dederã, adhuc nihil rescripseratis. Quanquã quidẽ eis de litteris uerbũ ullũ ne nunc quidẽ facis: quod ualde miror. Nisi tu id propterea fecisti; quod excusabilius esse

lius esse duxeris nihil omnino te rescribere, quàm ita sero: & quemadmodū messes atq; uindemias; sic etiā litterarum missiones existimaueris fieri non nisi in tempore oportere. Sed redeo ad tuas litteras. Beroaldum gentilem tuum præclarum sane uirum, & optimarum artū studijs pereruditum, mortem obiisse ualde dolui, hoc præsertim tempore; quo doctorum, uereq; litteratorum hominum nō nimis magna ubertas est. Recordari enim debes paucorum annorum spatio quot & quales uiros amiserimus, Picum, Politianum, Pontanum, Pomponium, Hermolaum; qui quidem omnes uno tempore floruerunt. Nunc autem si unum aut alterum excipies; quotus erit quisque iam in Italia reliquus, quem cum ijs conferre possimus? Itaque quo nūc quidem minus multi sunt, qui iuuare rem latinam possint; hoc magis dolendū nobis est, illum interiisse; qui ei mirificam operam nauabat instituendis adolescentibus: cum ingenio et doctrina, tum multo etiam magis, ut audiebam, labore ac diligentia prope singulari. Quem quidem plane interitum; si modo sensus aliquis remanent in ijs, qui moriuntur; minus ei esse acerbum puto, propter te. Videt enim sese nobis reliquisse uerissimū exemplum atque simulacrum sui; qui te superstitem reliquerit: cui quidem non eruditionem modo, & doctrinam, & probitatem; Sed plane nomen etiam ipsum dederit suum: ut mihi quidem in eo uideatur homo mirus, diuturnitati suæ consuluisse. Nam quoniam semel ei moriendum fuerat; te habere uoluit;

in quo quasi reuiuisceret, nobiscumq; prope auo al-
 tero frueretur: quod ei contigisse plane letor. Ita-
 que cum dolorem, quem de tanti uiri morte perce-
 pimus, sic solamur; ut existimemus, quicquid in il-
 lo amisimus, id omne nobis te sospite atque saluo es-
 se uberrime ac præclarissime restitutum. Quã qui-
 dem expectationem nostram tu pro tua dignitate,
 adhibere curam debes, non ut confirmes modo; Sed
 plane etiam, ut augeas. Ea enim es ætate; in qua
 cum tãtum iam in litterarum studijs profeceris, exi-
 stimare te oportet, nihil esse tam arduum, nihil tã
 eximium, aut extra usum horum temporum positũ;
 quod non in posterũ homines uel expectare a te au-
 deant, uel etiam flagitare. Quamobrem si Bono-
 nienses ciues tui, te per litteras publice missas hor-
 tantur, ut ad sese uenias, demortuiq; tibi locum pol-
 licentur; non est iam mirandum. Qua in re quod te
 dicis pendere animi, neque plane statuisse quid sis
 factururus, uelim quæ tibi usui futura sint, ea consti-
 tuas. Sed tamen nescio quo pacto Roma te discede-
 re ex re tua esse plane non puto. De Phædri lauda-
 tione quod ais; nihil miror. Quid est enim eius in-
 genio uberius? quid oratione facundius? quid splẽ-
 didius toto illo genere uerborum ac stilo? nisi putas
 existimare me illum, quemadmodum corpore, ut scri-
 bis, sic etiam animo habitiozem factum. Quod si
 esset; eius discipulo Camillo Portio gratularer; quẽ
 tu de hortatione illa tantopere laudas. Non enim ue-
 reor ne dicas, isti etiam ilia & ceruices pinguesce-
 re. Sed

re. Sed quemadmodum se res habet, illum certe possumus heroum more κύντε μέγαντε dicere: de hoc posteri ita loquētur; μικρός μὲν ἔην δέματος, ἀλλὰ μάχιμος. Quod mihi Brutum Riccium Ticianensem commendas; ualde te amo: qui doctum & probum hominem mihi notum esse uoluisti: iamque illum in beneuolentiam & familiaritatem meam suscepī; quem quidem esse uideo in tua. Dabo etiam operam; ut ei per me, quoad fieri poterit satisfiat. Sed scire te plane uolo; præter eos, qui publice bonas artes profitētur; qui nec multi quidem sunt, & admitti, nisi senatusconsulto non possunt; huiusmodi hominibus, in nostra Vrbe, non nimis amplas condiciones patere. Priuatis enim in fortunis uiuimus, intraq; mediocritatem, ut scis, more maiorum. Sed si apparebit aliquid; faciam te continuo certiozem. De meo ad Urbem aduentu; quem quidem cum Romanæ Academiæ, tum in primis Ioanni Medici Cardinali gratissimum dicis futurum; fere tu iam ea, quæ uelles, audires; si paulo minus ipse aliunde penderem, quàm soleo. Non enim sentio cū Bruto tuo; cui hoc, quàm illud solum magis placet. Mibi quidem maius tribui munus nullum potest; quàm posse me isto cælo, meo nutu frui: libēterq; omnem hanc Venetiæ oram, cum uno uestro in Quirinali hortulo commutarem. Sed hæc alias, & fortasse coram. Illud autem sic habeto; me, siue hic, siue, quod malim, istis in terris uitam duxero; Ioāni Cardinali tuo, qui me Romæ, hac æstate perhumaniter

est complexus, semper plurimum debiturum. Phædro & Augusto multam salutem. Sed quid ago? pene oblitus sum dicere. Tua me Carmina summo pere delectarunt; neque me solum, sed etiam omnes meos, in primisq; Lascarem nostrum; culta mediufidius, lenia, dulcia, numerosa, erudita; præsertimq; illa Triulciana. Quid? quæris. etiam plusculum te nunc amo, quàm prius. Itaq; si mihi, si doctis omnibus rem gratissimam facere uis; sic, quàm sepiissime facito. Mitterem etiam tibi aliquid nõ de Myrothecijs, ut ipse appellas, nostris: temere enim nobiscum Camenæ, si modo id aliquando agunt, diuersantur: sed potius de arcula saligna quidem ac obsoleta, qua utor; si haberem. Verùm illæ ipsæ subrusticulæ Musæ nostræ; quæ tepere quidem raro, cælere nõquàm uidentur; hac plane hyeme penitus refrixerunt. Vale. Id. Ian. M D V. Venetijs.

ROMA.

P. B. Philippo Beroaldo Minori S. P. D.

LITTERAS cū uestris carminibus de Laocoontis signo tuas accepi, cum iam in equum me intulissem, ut in Galliam Cisalpinam proficiscerer. Itaque illis tanquàm comitibus usus sum iens ac rediens Patavium usq;: quod plane iter non modo mihi nõ molestum fuit; sed id etiam iocundissime confeci: ita mihi uidebar quasi uobiscum esse, quorum uersiculos legebam. De quibus quidem non puto te expectare
quid

quid sentiam, non solum, quia peregrinationis mihi
tædia bellissime lenierunt; quod non fecissent, nisi
esset in ijs mira suauitas, mirus lepos; sed etiã pro-
pterea, quod aliorum iudicio non eges, qui abundas
tuo: quo etiam si egeres; tamen ab Hadriano posses
tu quidẽ mutuari. Quanquã quod ad Sadoleti hexæ-
metros attinet; adscripsisti tu quidem mihi etiam
iudicium tuum: in quo tibi uehemẽter assentior. Re-
liquorum carmina mihi etiam probabantur, non tã
quidem ut illa Sadoletiana; nec omnia eodem modo:
Sed probabantur tamen. Itaq; mirificas tibi gratias
ago; qui me hilaraueris iocũdissima suauissimaq; le-
tione: Quæ quidem tibi res laudi etiam & gratiæ
apud remp. Vicetinorum fuit. Nam cum proximis
diebus Vicetini, de conducendo publice rethore co-
gitarent, egoq; ibi forte essem; in Galliam, ut dixi,
proficiscens; petierunt a me honesti aliquot et pru-
dentes ex ea ciuitate uiri, cum de alijs nonnullis do-
ctis hominibus, tum de te quid sentirem. Ego uero
cum eorum petitioni magna tua cum laude satisfe-
cisssem; ostendi ijs epistolam tuam & carmen, quod
de Laocoonte confeceras: & quoniam eram ipse
fere illa hora profecturus; me rogarunt, ut sibi &
carmen & epistolam relinquerem. Feci quod uole-
bant. Itaque cum e Gallia redeuntem me iterum illi
ipsi ciues salutauissent; dixerunt mihi plurimũ apud
sefe testimonium de te meũ ualuisse: proximis enim
eorum comitijs legem latam esse; ut tibi honestissi-
mo stipendio locus decerneretur; missasq; iam ad te
publice

publice litteras Romam; quæ te de tota re certior
rem facerent, ad seq; ut uenires hortarentur. Quam
rem ideo tibi scripsi, ut scires mihi magnæ curæ esse
dignitatem tuam: quàm quidem & fieri amplio-
rem in dies cupio; & esse iam sentio amplissimam. La-
scarem salutari rediens tuis uerbis; cui etiam detuli
Vicetinarum Senatusconsultum de te: quod illi pla-
ne gratissimum fuit. Ab ipso igitur & a communi-
bus amicis multam salutem, præter Aldum; qui qui-
dem aberat, cum has ad te litteras darem; & Sa-
bellicum; qui mortem obierat ad XIII kalen. Ma-
ias. Eum Egnatius laudauit oratione medijsfidijs
luculenta magno desiderio elatum ab uniuersa ciui-
tate, honestissimoq; funere. Vale.
Tertio Non. Maias. MDVI. Venetijs.

ROMAM.

P. B. Philippo Beroaldo Minori S. P. D.

ACCIPIO excusationem tuam, cur Bono-
nia Roman rediens nos, quemadmodum pollicitus
fueras, non inuiseris; perq; Hetruriam profectus sis.
Quanquam quidem pro eo quanti te facio, tu male-
lem eius rei nullam potius causam attulisses; quàm
istam ipsam, quam commemoras infirmi animi atq;
omnia pertimescentis iudicij plenam. Quid enim cæ-
ses nobilissimas lectissimasq; foeminas Ducem ipsam,
Emilian, Constantiam, Margarim etiam tuam di-
xisse; ubi te intellexere, decem aut uiginti nostro-
rum

rum militum itione per Flaminiam audita, timuisse iter facere, tutissima celeberrimaq; Italiae uia? Me quidem ualde poenitet te scripsisse; ita magnos risus excitasti; ita ista tua imbecillitas illis contemptui prope ac ludibrio fuit. Quod si mulieres te derident; quid tu facere existimas Octauium, Iulianum, Castilionem, Caesarem, strenuos atque fortissimos uiros; qui quidem tuas litteras perlegerunt? Non possum dicere quantum apud illos dignitatis, quantum nominis amiseris. Me uero, qui causam defendebam tuam, aiebamq; prudenter fecisse te; prope conuictijs obruerunt. Sed de hoc tu uideris. Mihi illud per molestum; quod de pugillaribus & gladiolo scribis. Etiam ne me tuis tam bellis, taq; lepidis munusculis manum iniicere esse ausum, in animo induxisti tuo? Quanquam hercule utruq; poteram ex equo & bono. Quid enim tibi uel cum pugillaribus; qui tam longas epistolas conscribis, ut nulla eas tabella capere possit: uel cum gladio; qui arma tantopere perhorrescis, ut ne sonitum quidem eorum perferre possis? Sed omisis iocis, Gladiolum quidem misi tibi: eum Terpander afferebat. De pugillaribus adhuc nihil est ad me allatum. Si mittentur; eos statim habebis. Versiculi de Nape tui mihi ualde probantur. Salutauit etiam tuis uerbis, quos uolebas. Tuis item meis Phaedrum, Sadoletum, Camillum. Bibicane item multam salutem: qui plane unus sapere praeter omnes homines mihi uidetur; si tecum dormire non uult; quemadmodum scribis. Mihi etiam nunc

oculi

oculi dolent : ita me Romæ hac æstate infonnẽ red-
dideras ; cum mecum duas aut tres ad summum no-
ctes dormitum uenisses . Quid dixi dormitum ? qui
non modo somnum oculis ipse nõ recipis ; sed ne pa-
ti quidem dormire illos , qui tecum sunt , aut omnino
quiescere semiboram potes . O hominem plane uigi-
lantem. Vale.

XVI kalen. Ian. MDVII. Urbino.

B R I X I A M .

P. B. Francisco Bragadeno, Brixianorum
Prætori S. P. D.

DOMINICVS Bonominius Brixianus, uir
cum optimus , tum Grecis & Latinis litteris pere-
ruditus , multis ac ueteribus necessitudinis causis , at-
que in primis similitudine , usuq; longo studiorum ,
ita mihi coniunctus est ; ut pro eius salute , incolumi-
tate , fortunis omnibus tuendis , augendisq; non la-
borem minus , quam si laborarem pro meis . Is con-
trouersiam habet cum quibusdam , nolo dicere malis
hominibus ; sunt enim ciues Brixiani , quorũ tu Præ-
torem geris ; sed omnino non iustissimis uiris : qui
illum iampridem litibus implicant , uexantq; ; neq;
patiuntur hominem probissimum , innocentissimum ,
Musis ac philosophiæ natum , nullius rei præter lit-
teras cupidum , omne suum tempus in bonarum ar-
tium studijs insumentem , frui otio suo . Ob eamq; cõ-
trouersiam nunc istuc proficiscitur non sine magna
quidem

quidem iactura, non modo studiorum ac propositi sui; sed rei etiam familiaris, quæ illi tenuis & perangusta est, sperans, quæ tua est prudentia, fore; ut cum plane rem cognoueris, eius laboribus, uel ærumnis potius imponas modum. Iſtam autem profeſſionem hoc tempore ſuſcepit maxime, ſuadente atque hortante me. Putaui enim; ſi eſſet iſ quidem unquam quicquam a Brixia magistratibus petiturus; tuum tempus non eſſe prætermittendum. Quem enim poſſiunt ſuis litibus cognoscendis, finiendisq; nanciſci æquiores iudicem probi ac docti uiri; quam eum; in quo cum ſumma prudentia, iuſtitia, uitæ ſanctitate, inſit etiam ſumma rerum urbanarum, cæterarumq; optimarum artium ſcientia, maximeq; philoſophiæ? Patiare autem a me iſta prædicari de te; quæ ſunt quidem proprie tua. Nemo eſt enim fere in noſtra urbe; cui ea, quæ commemorauimus, tam omnes homines tribuant; quam uni tibi. Itaque & ſi ſciam te in Dominici controuerſia ea, quæ fieri æquum eſt, tua ſponte eſſe facturum; tamen quia magno pere eius cauſa omnia cupio; pro eo, quanti apud te ſum, a te etiam atque etiam peto ſic, ut maiore cura, maiore contentione animi petere nihil poſſim: primum; ut ipſe cauſam omnem cognoscas non per uicarios tuos, ſed per te te: ita enim & ipſe de tota re facilius iudicabis; & illi gratiſſimum feceris: Deinde, ne permittas rem ab aduerſarijs differri captiunculis tricisq; iudicarijs; quo illi uno adminiculo innituntur: conſidunt enim ſe id, quod iure aſequi

sequi posse non sentiunt, mora dilationibusq; consequuturos: utpote qui cum aduersario inopi, ac imbecillo, minimeq; contentioso rem gerunt: Demum ut eum, quibuscunque rebus honeste ac pro tua dignitate possis, ita tractes, tanquam alterum me; efficiasq;, ut is intelligat & se a me, & me abs te amari; meamq; apud te commendationem tantum ponderis habuisse; quantum & ipse confidit, sibiq; iam pollicitus est, et meus in te amor postulat. Quod si feceris, spondeo tibi, in meq; recipio, ex ipsius gratissimis atque probissimis moribus, liberaliq; animo, de tuis in eum officijs maximam te uoluptatem, qui est fructus uberrimus, esse capturum. Erit id mihi praeterea uehementissime gratum. Reliquum est, ut, assessores tuos uiros optimos plurima salute impertias meis uerbis. Vale. kalen. Martijs. MDV. Venetijs.

P. B. Guido Vbaldo Feretrio Vrbinatum Duci
S. P. D.

QV ANQVAM ea tua humanitas est, ea pietas, ea rerum fortunaq; uariorum euentorum experientia; ut non dubitem, quin in tuendis bonis uiris, propter inuidorum improbitatem aliqua affectis illustri iniuria, qui tuam opem, tuum auxilium implorant, satis per te ipse incitatus, inclinatusq; sis: Tamen cum Marcus Polionius, cui iustissima in causa, tuo patrocinio magnopere opus est, uir cum perhumanus & prudens, tum mihi ab illa celebri
Quirini

Quirini mei Romanensi disputatione, quàm familiaris, ita sibi persuadeat; si tibi sese ipse commendauero, fore, ut ad illam tuam propensionem, quam dico, magnus in se tuendo cumulus uoluntatis accedat: petenti amico deesse nolui: ne uiderer uel benignitati tuæ, qua me dum hic esses, perhumaniter es complexus; uel meo erga te studio, obseruatiæ, cultui, quibus te semper sum prosequutus, diffidere. Itaq; te breuiter, etiam atque etiam rogo; ut ipsius Marci causam, dignitatem, fortunas omneis sic tuædas suscipias, ut plane meas; existimesq; me abs te mihi ipse petere, quod illi peto. Ab eius procuratoribus intelliges; quàm maligne, quàm improbe, quàm impudenter fecerint; qui illum, qua in causa semel fuerat ipsis iudicantibus absolutus, in eadem nunc condemnarint: nõ solum non præsentem; erat enim tunc in Gallia Cisalpina domi suæ; nec se per procuratores defendentem; sed plane etiam non uocatum: quo me hercule uno nihil potest esse iniustius, nihil inusitatius, nihil a Romani fori dignitate magis alienum. Quæ cum ita se habeant; peto abs te; ut illi fautor adiutorq; sis; ut ea ipsa causa iterum in iudicium deferatur; eiq; integrum sit pro innocentia, pro dignitate, pro fortunis suis, pro capite ea omnia agere; quæ iure ac lege ijs, quibus crimen aliquod obiectum est, conceduntur. Qua in re non possum dicere, quàm multis nostris ciuibus, magnis ac bonis uiris, & obseruantissimis tui, qui ægerri-me istam iudicij indignitatem perferunt, satisfeceris; uel

ris; uel potius uniuersæ ciuitati: quæ quidem etiam litteras his de rebus ad legatum suum Romam publice misit. Quamobrem non agam tecum pluribus. Ex eo enim; qui has tibi litteras reddidit; omnia, quæ te scire opus est, facile intelliges. Sed ad illud, quod initio dixi, rediens; scire te plane uolo; quæcunque in Polionium contuleris, ea abs te omnia in me fuisse collata me existimaturum. Quam bene autem officium tuum sis positurus, si illum innocentem subleuabis; multa te docere poterunt: quæ malo re, quã uerbis, te cognoscere. Vale.

Non. Mart. M D V.

Venetijs.

P. B. Iacobo Syncero Sanazaro S. P. D.

ET T E amabam antea plurimum: nam sæpe in tua scripta incidi cum uernacula, tum latina; quibus in omnibus felicitatem illam ingenij tui ad poetices facultatem sum uehementer admiratus: Et nunc quidem Egidius Monachus Viterbiensis, & Antonius Agnellus effecerunt; ut nihil me uio sit in te amando, obseruando, colendo plane ardentius. Ex ipsorum enim oratione cognoui; præter ea, quæ dixi, utriusque linguæ studia litterarum, delatumque iam pridem in illis tibi a Musis atque ab Apolline principatum; Quam sis etiam in ipso usu uitæ, cum humanitate, & suauitate; tum hercle, omni uirtutum genere, atque illa in primis uel probitate, uel morum animique; si latine satis possum dicere sinceritate, quæ

quæ quidem uirtus tibi etiam agnomen dedit, politissimus. Itaq; hæc ad te uolui scribere primum, ut tibi notum facerem hunc ipsum animi mei sensum in te, ac uoluntatem: iaceremq; tanquam fundamenta beneuolentiæ; futuræq; nostræ necessitudini, quasi quoddam uinculum adhiberem, amorem summum erga te meum: In quo quidem pergratum mihi erit; si me sic amandum susceperis, ut utare; sic fueris usus, ut plane tuo. Deinde ut scires, me uidendi tui desiderio magnopere teneri: nam fruendi quidem non audeo dicere: qui neq; salutari te permiseris, cum nuper e Gallia rediens, ut audio, de itinere Venetias inuississes. Quod si tua culpa effectum est, ut, cum fieri utriusq; commodo potuerit, ut te uiderem, me tamen latueris: dabo ipse operam, ut id aliquando fiat, etiam si non poterit sine magno incommodo meo. Interea tamen, etiam atq; etiam a te peto; ut quonia hoc tempore in secessu isto Neapolitano tuo, puto te otio mirifice abundare; mittas aliquid ad nos de tuarum Musarum penu; quo minus a nobis moleste uidendi tui desiderium perferatur. Quod ut libentius facias; hoc te genere officij etiam prouocabo. Asola nos enim meos habebis cum his litteris. Qui quidem, quãquam libri, amicorum meorum assiduis postulationibus, ac prope etiam impulsu, exire iam in uulgus, atq; haberi cœperint; ad te tamen ueniunt non minus, ut eos emendes, si qua tibi non probabuntur; quàm si; quod mallet, placuerint, ut probes. Vale.

Idib. April. M. D. V. Venetijs.

K Ad Fossam

AD FOSSAM CLODIAM.

P. B. Petro Francisco Flaminio S. P. D.

D E suauissimis litteris tuis, quibus me istuc
 pratoris tui nomine in ius uocas, ualde mi Flamini
 te amo. Video enim te, quo mihi esse iocūdius nihil
 potest, nostri memoriam non abiēcisse, præsertim
 in illa nuptiarū festiuitate ac iocis: inter quos pro-
 pe desipere, ac sui quemq; obliuisci, aiunt, nō mo-
 do dulce esse, sed plane etiam decere. Verum heus
 tu quā technam excogitasti? an tibi ego idoneus
 uideor, quem deludas? Ante prætorem uxoriū con-
 tra nouam nuptam me dicturum causam putas? Aliā
 insistas uiam oportet, ut nos hinc auoces; ubi ma-
 gni ciues sumus; ubi honestas legationes Senatū
 deposcimus candidati: neq; me ficus illæ uestre lucu-
 lentæ littorales sua dulcedine allegerint; ad quas
 me inuitas, quasq; tam cupide soles esse; ut com-
 mittam, ut mihi aliquando possis obijcere, me non
 tam pedibus, quā palato duci. Sed tamen extra
 iocum: Cum primum Hispaniensis legationis comi-
 tia erunt confecta, quæ quidem iam in proximum
 quemq; Senatū reiecta sunt; ad nos me conferam
 cum Philomuso: modo me aliæ non impediunt trice
 comitorum. Nam Bembo patri meo uel Patauinam
 uel Cremonensem præturam deferri ualde cupio; qua-
 rum utrarumque comitia fient, ut quidem audio pro-
 pediem. Interea gratias ago prætori tuo Clariss.^{mo}

uero,

uירו, quemq; ego propter eius plurimas maximasq;
uirtutes unice diligo; quod dici mihi diem iusserit
abs te, potius apud centum Clodianas ficus; quam
apud nostrorū Quadraginta uirum subsellia, uel ip-
sum etiā Decemuiratū. Vale, meq; mutuo dilige.
tertio kalen. Sept. M D V. Venetijs.

P. B. Vberto Gambaræ S. P. D.

LITTERAE, quas te scribis dedisse ad me,
mihi non sunt redditæ: eas si accepissem, tibi respō-
dissem: nemo est enim tam in scribendo impiger, quā
ego. Quod si essem pigerrimus; tuæ tamen litteræ
me excitauissent. Amo enim te: haud paulo plus,
quā tu tuos fratres. Itaque letor tuis me litteris
lacepsitum ad scribendum. Sed uolo ne defatigare
unis epistolis: scribasq; ad me etiam crebriuscule cū
de te aliquid, tum de parentibus tuis: atq; in primis de
sorore tua suauissima lepidissimaq; uirgine Berēnice
amoribus & delitijs meis. Nam quas ad me dedisti
litteras eæ nimis ieiunæ sunt. Vide quā te urgeo.
Vale. Id. Sept. M D V. Venetijs.

R O M A M.

P. B. Nicolao Prendilaquæ S. P. D.

TARDITATEM in scribēdo uel ad te, uel
de te meam, tibi molestā esse gaudeo: uideo enim me
amari abs te; cum uel meas litteras expetis, uel esse
K 2 in meis

in meis scriptis memoriam aliquam de te nostrā cupis. Itaq; tua ista ex postulatione, quasi præterita a me nostræ necessitudinis, nihil mihi esse potuit iocūdius. Ego uero post discessum istinc meum reditio- nemq; domum in multis occupationibus ferè semper sum uersatus: ut scribendi ad te, nullis præsertim de rebus, mihi otium non fuerit. Quam plane excusa- tionem meam si recipis; dabo sane operam, ne me isto nomine accusare posthac possis. Sin aliter sentis; ne cum homine iniusto mihi controuersia sit, silētio me continebo. Sanutum nostrum adhuc nō uidi: Ita- que de descriptione illa Terentiana nihil est actum. Tu si membranas illi miseris; omnia, ut postulas, tran- sigentur. Sed uelim si tibi incommodum non est, ut festines: habeo enim & eum librum, & alios aliquot in manibus; quos quidem hac hyeme deponere satis pacato animo non queo. Verumtamen faciā, ut ius- seris. Cum ualetudine tua tibi nondum belle esse uale- de doleo: sed est ferendum. Augusto & amicis reli- quis multam salutem. Vale.

kalen. Decemb. M D V. Venetijs.

P. B. Danti Tertio Aligero S. P. D.

ELEGOS tibi meos placuisse, plane gau- deo: quid enim mihi potest esse iocundius; quàm ei mea carmina probari, qui quidem sit in conscriben- dis carminibus summam ipsè laudem consequutus? Sed uellem tātisper, dum de meis scriptis iudicas, me

non

non tam, ut facis, amares: uereor enim ne tanquã
 in libra lanx adiecto pondere; sic animi tui iudiciũ,
 amore addito, facile uergat in gratiam sublata ue-
 ritate. Sed de eo tu uideris: Ego sane interea falso
 fortasse, aliquo tamen gaudio certe fruor. De con-
 ducendo rhetore quod ais; gratulor reip. tuæ; quæ
 in eam curam incumbat, ut uestri iuuenes in opti-
 marum artium studijs exerceãtur. Quod autem po-
 stulas, ut uobis adiumento sim; quo res commodius
 conficiatur; egerunt idem mecum Legati uestri tuo
 & reip. tuæ nomine clari et diligentes uiri; qui mi-
 hi tuas litteras reddiderunt: quibus perlectis statim
 ijs respondi cum magnam esse penuriam doctorum
 hominum; tum eorum multo maximam; qui quidem
 & abundarent bonarum artium disciplinis, & flo-
 rerent optimis moribus, uitæq; illustri ac perfecta
 probitate; qualem esse illum oporteret; quem et ip-
 si peterent, & tu præclare in tuis litteris effinxi-
 sti. Quamobrem cum multa essemus inter nos ea de
 re colloquuti; sermonemq; de ijs omnibus, qui &
 docti & probi essent, habuissemus, in primisq; de
 Ioanne Franc.º Philomuso Pisarenfi; dixi legatis,
 mihi illius & uitam & eruditionem satis probari,
 tum & aetatem & dignitatem, quodq; faciebã plu-
 rimi, in formandis instituendisq; ad litterarum stu-
 dia adolescentium animis usum & exercitationẽ. Sed
 nihil agerent temere; inuestigarentq; omnia diligẽ-
 ter ante, quàm aliquid statuerent. Itaque sic ab il-
 lis tunc discessi; ut me pollicerer omnem meam co-
 gitationem

gitationem in eo positurum; ut spem, quam de meo iudicio concepissent, eam fide ac diligentia confirmarem. Quæ post eum diem acta sunt, sermonesq; singulos nostros; fuimus enim una sæpius; puto tibi illos perscripsisse: quamobrem non agam tecum pluribus. Summa est, ut intelligas me in eam sententiam quotidie magis adduci; ut putem ex ijs, qui cõditione ista moueantur; qui quidẽ idonei sint, neminem esse cum Philomuso comparandum. Nam de Tribacho nescio quo illo Mutinensi, quem audio istic circumire singulos, uos uideritis. Ego quidem isto nomine doctum esse aliquem nesciebam usquam gentium. Reliqua Legati uestri. Tu Vale, meq; tuo dilige. XIII kalen. Apr. MDVI. Venetijs.

P. B. Ioanni Franc.º Buranæ S. P. D.

PRÆLECTIONES tuas, sic enim appellas, treis multo studio diligentiaq; conscriptas libentissime perlegi missas ab Alexãdro Physico mihi de mense Decembris. In ijs enim ea, quæ antea de ingenio ac doctrina tua perceperam, cognoui; quæ me quidem summopere delectarunt; magnamq; uoluptatem cepi, quod unum ex ijs libris mihi potissimum misisses; idq; epistola esses testatus ei libro adscripta, summa cum mea laude, ac dignitate. Nam quo tu quidem es in studijs litterarum præstantior; eo me apud omnes homines gratiosorem futurum existimabam

mabam tua beneuolentia . Itaque maximas tibi gratias ago , cum quia mihi tantum tribuis , ut etiam tuas lucubrationes dices ; tum quod me amas ignotum tibi hominem , quodq; ad incundam constituendamq; nostram beneuolentiam accedis prior : quam etiam uideris fecisse plurimi ; cum eam tam magno pretio sis mercatus . Quamobrem sic existimes uelim ; amari te a me : Et quoniam tu iam tua humanitate ac liberalitate , ut tibi multum deberemus effecisti , dabo ipse operam ; ut , si mihi unquam facultas obtulerit ornandi tui , te intelligas non omnino ingratum hominem tibi deuinxisse , qui me ornaueris officio tuo . De imprimendis tuis libris quod scribis ; puto tibi Alexandrum Phisicum rescripsisse , quid egerimus : sic enim mihi pollicitus est se facturum : quæ etiam communicauit omnia fratri tuo . is ad te ea deferet . Quæ quidem quoniam in dies posse confici sperabamus quoquo modo ; serius , quam debebamus , tuis litteris respondimus . Dantem a magno illo tertium , de quo scribis , si saluere iusseris ex me ; mihi gratum feceris ; idq; ut facias , abs te peto . Vale .

Nono kalen. Maias . M D V I .

P. B. Alexandro Cribello S. P. D.

E G O uero de tuis ad me tam humaniter scriptis litteris ualde te amo ; quibus me de tota navigatione tua certiozem facis . Quamquam uellem eam te

uento secundiore confecisse. Id fuisset; si Aquilones
 nostri, qui flare cœperant soluente te, a sua consue-
 tudine non recessissent. plures enim cōtinentes dies
 fere semper flant, quàm ulli alij uenti, præter Ete-
 bias: qui tamen suo tempore, atque eodem prope
 quotannis, leniter spirare consueuerunt. Aduentum
 ad nos tuum Sabellici doctoris tui causa non est cur
 festines. is enim mortem obiit, clarus me hercule uir,
 & plane bonus, neque tuo certe tempore. Sed si ue-
 neris; nõ deerunt, a quibus bonas litteras queas di-
 scere. Ataque te expecto. Vasculo illo fictili peran-
 tiquo, quod mihi dono misisti, sum delectatus. Itaque
 te hortor; ut si quid eiusmodi posthac in ma-
 nus tuas uenerit, mihi emas. Casarem Lupium Iure-
 consultum multa salute imperties meis uerbis. Ego
 illum ualde diligo ut & præceptorem tuum & do-
 ctum ac eruditum hominem, & studiosum mei. Vale.
 Octauo kalen. Maias. M D V I. Venetijs.

P. B. Cardinali sanctæ crucis S. P. D.

ET si tuam amplitudinem semper colui pluri-
 mum: nam & ante hoc triennium te cognoui eo tẽ-
 pore, quo Vincentius Quirinus meus innumeris il-
 lis in omni fere disciplinarum genere propositis qua-
 estionibus, Romam disputaturus accesserat; cum te
 quidem maximis difficillimisq; de rebus, magno ue-
 stri collegij confesso, magna totius urbis corona dis-
 ferentem, atque ab alijs disceptata finientem, &
 sententiam

sententiam ferentem audirem: & postea anno superioriori; cum Bernardus Bembus pater meus unâ cū septem collegis, a nostra rep. Romam missus, apud Iul. Pont. maximum legati munere fungeretur; multa populariter accepi de tuis optimis grauisimisq; moribus, digna uere Christiano principe, digna Cardinali, digna te: Tamen his proximis mensibus; siue ita casus tulerit; siue quia ego diligētius hoc quidem tempore, quàm antea, quæ de te ferebantur, hauriebam; cum ab alijs plurimis optimisq; hominibus, tū in primis a Nicolao Phryso familiari tuo uiro peracuto ea de ingenio, de doctrina, de prudentia, de grauitate, de religione, de sanctitate denique intellexi tua; ut nemo me uno iam sit in te obseruando, colendo, animiq; omni studio, omni reuerentia prosequendo plane ardentior. Quam ad rem etiam illud accedit; quod exploratum habeo ab Alberto Pio Carpi Domino, uiro cum doctissimo, tum plane bono, & mihi antiqua necessitudine multisq; de causis coniunctissimo, ex uestro Cardinalium collegio, neminem amari, neminem magnifici, neminem existimari dignum Pontificatu illo maximo, & Petri clauibus æque, ac te: qui quidem certe cū est homo reliquis in rebus mirus; tum acerrimum in iudicando sensum habet. Quanguā quidem poterā maxime ad te obseruandum, suspiciendumq; ob hoc unū duci; quod nulla est urbs, nullum oppidum, nullus me hercules in tota Venetiae ora, aut i Cisalpina Gallia uicus; in quo quidem fuerim ipse; fui autem &

quidem

quidem proxime in multis ; ubi non inuenerim alios quos ; qui te miris laudibus in cœlum ferrent ; & tanquã Herculẽ ad sustinenda sydera , sic te ad rem illam publicam Romanam labentem iam , & fatiscẽtem subleuandã , cœlo nobis demissum dicerent . Quod cum ita se haberet , statuissemq̃ ; ipse nihil mihi esse debere antiquius ea cogitatione , in qua omnem meã curam , omnem industriam ponerem , ut te deinceps , quibuscunq̃ possem officijs , colerem optimi uerissimiq̃ ; clientis ; hoc mihi primum sumpsi , utinam non tam temere , quã amanter , ut his litteris tibi notam atque testatam facerem hãc ipsam meam erga te cultus , & obseruantie uoluntatem , iam dudũ quidem susceptam , ut dixi , ac institutam ; Sed ita nunc adauctam ; ut interdum mirer tantam eius accessionem in homine potuisse fieri , tibi non plane familiari . Eoque feci libentius ; quod uidebam , quod diutius tacuissem , eo fieri longius id tempus , quod ego maxime adesse cupiebam ; cum me in aëre tuo reciperes ; cumq̃ ; si tuã amplitudini ulla mea cura , studium , diligentia , sedulitas , labor , cogitatio , animi deniq̃ ; mei , meq̃ ; mentis in te colendum alacritas esse usui posset , me uterere . Cuius quidem mei uoti , cum me illud a spe deterreret , quod sciebam non deesse tibi uel qui te colerẽt , uel quibus ipse uterere : nam cum illis quidẽ non tota modo Italia , Germania , Gallie , Hispanie refertæ repletæq̃ ; sunt ; Sed etiam apud ultimas gentes , in alienissimis a nostro orbe regionibus , non unis regibus es charissimus :

tum

tum autem multo plures ac maiores clientelas habes ipse summorum, in omni genere artium ac disciplinarum, hominum ex te pendentium, expectantiumq; tuos nutus, quam tibi etiam necesse sit: Ita me confirmabam; quod ij, qui te laudabant, ita laudabant; ut inter tuas innumerabiles præstantissimasq; uirtutes unam ponerent humanitatem; in qua quidem mirabiliter excelleres; tum summa cū grauitate tibi a natura datam, tum etiam cultam a te diligentissime, coniunctamq; cum suauissimis moribus, uitæq; dulci ac iocunda comitate. Quamobrem non committam; ut pudore meo, & tibi promouendæ, & mihi experiendæ tuæ humanitatis impediam occasionem. Itaque illam ipsam humanitatis, quam iam sæpius appello, ac suauitatis tuæ uim, atque magnitudinem oro obsecroq; sic existimet, me quidem esse tui amplissimi clarissimiq; nominis tant obseruantem, quam qui maxime, aut prope etiam quam is, cui nihil supra: neque esse fere quemquam ex tuis intimis familiaribus, cui omnia minima, maxima, imperare magis fidenter possis, quam uni mihi: Quod quoniam ne te lateret, puto me his literis effecisse; spondeo tibi me aliquando etiam, ut omnes homines idem intelligant, studiosissime curaturum: Atque utinam mihi contingat ea, quæ nunc quidem, ut se res habet, de te Cardinali cogito; breui de eodem Pont. max. liceat, ut spero, cogitare: quem ego diem si uidero; omnia me consequutum putabo. Vale Princeps in Christiana rep. omnium
doctissime

doctissime atque religiosissime. Nonis Iun. MDVI.
Venetijs.

P. B. Cardinali Sanctæ Crucis S. P. D.

CUM primum mihi renuntiatum est id, quod maxime intelligere cupiebam; te ex illa tua laboriosa legatione Germanica, Romam multa cum laude, atque gloria, saluum sospitemq; rediisse: cum meum officium esse duxi, ut tibi gratularer: qui quasi ex tempestate in portum, ita ex magnis laboribus & longo itinerum errore incolumis redieris ad tuos: tum mihi statui gaudendum, quod te, quo ego uno patrono optimo, atque humanissimo utor; non iam inter ultimas, efferasq; gentes uersari, sed apud Iulium Pont. max. in uestro Cardinalium Collegio esse Romæ: hoc est in orbis terrarum teatro maximo, atque pulcherrimo audierim. Itaque hæc ad te scripsi; ut scires me, & tui memoriam absentis diligentissime semper coluisse; & nunc reuersti amplitudine atque gloria uehementer letari. Quod si mihi per negotia licebit; præsens te in urbe propediem salutabo. Vale. XVII kalen. Febr. MDVIII. Urbino.

P. B. Paulo de Canali S. P. D.

SUMMA molestia me affecerunt litteræ tuæ: quibus, mortem obiisse Maurum sacerdotem tuum, me certiolem facis. Sed quid agas? an nesciebas ipsum ca

sum ea lege natum ; ut esset , qui omnibus horis posset mori ? Te ista non ferre fortiter , eo turpius tibi erit ; quo te magis philosophia iam erudiuit . Scribam longius , cum ero aliquid nactus otij : nunc impediior maximis curis . Tuum negotium mihi curæ erit : faciamq; ut postulas . Vale . x x v i Sept .
M D V I . Urbino .

P. B. Ioanni Gozadino, summi Pontificis
a libellis dandis S. P. D.

B E L L V M Bononiense ita , ut uolebatis , confectum esse , pro tuis in me liberalibus officijs , meaq; in te singulari obseruantia , uehementer gaudeo , cū propterea , quod eos homines , qui te summis iniurijs affecerant , uictos ac profligatos uides : tum , quia maxime ad tuam dignitatē pertinere arbitror , heri tui summi Pontificis , & gloriam , & imperiū augeri . Qui quidem , quoniam ijs cogitationibus , quarum tu particeps fuisti , magnas opes , maximamq; laudem est consequutus ; nō committet , quin te quoq; earum rerum participem faciat ; præsertim cum nullus honorum , aut amplitudinis cumulus , tantus futurus sit ; ut non is , tuæ doctrinæ , tuæ probitati , tuis plurimis , præclarissimisq; uirtutibus plane debitus fuisse uideatur . Itaq; , de hac Romæni Pontificis uictoria , tecum dupliciter letor . Nam & ea quæ acciderunt , tibi magnæ uoluptati esse certo scio ; & quæ euentura sunt , maximo tui nominis

minis & familiæ ornamēto ac splendori uideo fore. Quæ quidem omnia tam mihi esse debent iocunda; quã quæ iocundissima. Tu enim, cum te proximis diebus, mea tibi negotia commendaturus, apud Forum Liuium salutauissem; ita me humaniter complexus es, ignotum tibi hominem; ita in tuam fidem amice honorificeq; suscepisti, ope etiam, diligentiaq; iuisti tua; ut nisi & te maximum, atq; amplissimum fieri cupiam, & factum magnopere gaudeam; uerendum mihi sit, ne non satis dignus tuis officijs fuisse uidear, tuaq; beneuolentia. Maxime autem me delectat; quod hoc meum initium colendi tui, lætæ hilarisq; tuæ res statim sunt subsequutæ. Spero enim nihil mihi ex te non iocundum futurum; ad quem colendum, tanta cum uoluptate, tamq; feliciter accesserim. Helisabetta Urbini Dux & Aemilia Pia, optima, lectissimaq; foemina, atq; in primis amatissima tui; apud quas eram, cum hæc scriberem, iisdem tuis de rebus euentisq; prosperrimis tibi gratulantur maiorem in modum. Vale: meq; esse in ære tuo existima, quasi numum si non magni pretij, at certe materiæ probæ. Sexto Id. Nouembr. MDVI. Urbino.

P. B. Ioanni Baptistæ Pio

S. P. D.

LITTERAS tuas kalen. Septembrib. scriptas ad octauum Idus Decembris accepi: in quibus erat exemplum earum litterarum; quas ad me dederas
multo

multo antea, neq; mihi redditæ fuerant. Ita fit; ut mihi tuæ litteræ uel omnino nunquam reddantur, uel plane sero: quod est quidem eorum negligentia tribuendum; qui a te accipiunt. Nam mei nihil præmittunt; ut ad me cum tuto, tum celeriter dent: si quid habent litterarum. Itaque uidebis posthac, si me amas, cum erit aliquid dandum, cui des: impediri enim uoluptatem meam, quam ex tuis litteris capio, ferre æquo animo nõ possum. Sed hæc hæcenus. Versiculi super myrto tui me delectarunt. Sunt autem in illam ipsam sententiam; quam tibi dixeram me, de Herone sumptam in illum meum librum coniecisse, quem ad Herculem Strotiũ conscribo. Quod ais cupere te scriptis meis inseri nomen tuum; est mihi quidem gratum; qui tuis scriptis immortalitatem alijs afferas, ipsum tibi locum in meis querere. Sed te uideo Ciceronem imitari; qui, ea facundia cum esset, qua nemo; Luceium tamen rogat, ut de se scribat. Maxime autem uellem tantum adesse mihi facultatis, ut abs te rogandus essem; quantum affuit Luceio, ut eum Cicero rogarit. Sed de eo tu uideris; cuius fabula agitur. Mihi quidem curæ erit; ne quid ipse a me frustra petijisse uideare. Aloisio Georgio Prætori uestro, uiro cum docto, tum plane bono; quem auctum filiolo audio; mihi gratissimum feceris, si meis uerbis salutem dixeris, erisq; gratulatus. Vale. Sexto Id. Decemb. M D V I.

Ex Vrbinatium finibus apud Metaurum.

P. B. Iulio Tomarotio

S. P. D.

MITTO ad te eos meos uersiculos; quos ad urbem cum essem, abs teq; tuos illos politissimos elegos accepissem, tibi receperam me missurū. Quod quoniam aliquanto serius fit, quàm tibi sum pollicitus; habebis tu quidem eos, non solum cum usura, sed etiam cum anatocismo. Nos hic cum Iuliano, Castilione, Casare amantissimis tui; quibus quidem nihil est humanius, nihil comius; dum Romam repetendi, uosq; inuisendi tempus idoneum fieret, libentissime commorabamur: non sine creberrima recordatione, cum Phedræ & Portiorum, et Magdalene, maximeq; Sadoleti; cuius quidem Curtius ualde est hic in hominum oculis; tum in primis tui. Beroaldus, cum itineris incommoda, & anni æstus nobis leuiorem fecisset sua comitate, triduum nobiscum commoratus; recta Bononiam abiit. Terpander ab hilaritate sua non discedit: nisi quod in Petrarche Poëmata mirabiliter incubuit. Qua in re præter quod sæpe me consulit; etiam adiutore utitur Cola meo, sic tamen; ut illi iam prope non concedat. Quid? queris. Nihil sibi amplius esse uult cū Romanis scriptoribus. Hetrusce posthac & loqui et scribere cogitat: sibiq; pollicitus est, si eo neruos intenderit suos, magnum se poetam illorum lingua breui futurum. Quoniam ex pollicis offensione laborabam, hæ scriptæ litteræ non erant mea manu.

Vale:

Vale : meq; mutuo dilige. Quarto kalen. Sept.
M D V I I. Urbino.

P. B. Ioanni Baduario, Legatum Romæ
agenti. S. P. D.

ARIMINENSEM Præturã tibi proximis
suffragijs, magno ciuitatis consensu fuisse delatam,
ipsti, an reip. gratuler; nescio. Quãquam enim hac
significatione comitiorum uoluntatis, nihil possit esse
se optabilius, bono præsertim uiro, gloriæq; splen-
dorem, qua suorum ciuium iudicio proficiscitur, re-
cte æstimanti, & amanti suos: ea tamen tua uirtus
est, ea prudentia, uitæq; ratio; ut quotiens aliquod
munus in te confert nostra ciuitas; confert autem iã
fere semper, cum potest; sibi ipsa magis, quàm ti-
bi prope consuluisse uideatur. Sed faciam utrumq;. Nam cum tibi ex animo, uereq; gratulor: utq; uo-
luptati, dignitatiq; is tibi magistratus sit, uehemen-
ter opto: tum reip. lator; quàm quidem plane con-
fido magnum ex tua prudentia in illo obeundo fru-
ctum & uoluptatem esse capturam. Mihi uero; qui
profecto quanta te obseruantia usque a puero colue-
rim, ipse optime scis; hæ tuæ honorum accessiones
tam iocunde sunt, tam gratæ; quàm cuius tuorum:
Cui etiam illud gratissimum; quod ea de causa ce-
lerius te, quàm putaram, uidebo. Comiti Purlilia-
rum, Scribæq; tuo Paulo si multam salutem dixe-
ris meis uerbis; mihi pergratum feceris. Vale.

L Nono

Nono kalen. Ian. M D V I I. Urbino.

P. B. Petro Flamini

S. P. D.

IOCVNDISSIMAE mihi tuae litterae fuerunt ; quibus me longo interuallo , quasi ueterem hospitem inuisis . Itaq; ualde te amo ; quod mei memoriam , biennium iam absentis , retinueris . Nam quod initam nuper a me institutamq; rationem uitae laudas ; meq; semitam ingressum , procul ab illa nostra forensi , committiorumq; ambitione positam , gratularis ; est id mihi uehementissime gratum . Cum enim meum factum omnibus hominibus probari semper cupio : tum ijs maxime persuasum esse uolo recte facere me ; qui sunt ipsi maxime laudandi ; quiq; nullam uitae suae partem , nisi & optimo consilio susceperunt ; & fortiter , constanterq; administrauerunt . Quorum omnium uel princeps ipse , mea quidem sententia , semper fuisti . Neque enim doctrina te solum modo , & scriptorum optimorum lectione , sed etiam moribus , & uitae sanctitate philosophum nobis praestitisti , ex illa Socratis ueteri atque Platonica disciplina . Ceteri qua ratione uiuendi sibi formam , atque legem statuunt ; non intelligo . Puto tamen omnes homines , quod optimum ducunt esse , id amplecti & consequi cupere , quatum queunt . Ego sane ; quam meis moribus , animoq; meo ingenitis a natura uoluptatibus , quas ex doctrinae studijs capio , aptissimam existinaui conditionem uitae esse ; eam sequor . Qua

in re

in re scio equidem mihi neque uituperatores unquam,
 neque laudatores defuturos. Quas enim quisque ar-
 tes atque studia coluit maxime; ea laudat: damnat
 autem improbatque; facillime; quæ neglexit; quo re-
 cte ipse sensisse uideatur. Sed si plures bonos uiros
 nostrum consilium delectabit, quam offendet; fere-
 mus æquo animo, esse non nullos; quibus sua uitæ
 ratio, quam nostra magis probetur. Quod me de
 tuis item studijs certiozem facis; gaudeo. quod au-
 tem te ais cupere his in locis aliquando atque patrio
 in solo nobiscum uiuere; tantum tibi respondere pos-
 sum; id iam nihil me minus cupere, quam tu cupias.
 Quod si Guidus Vbaldus Dux uiueret; efficerem pro-
 fecto, ut esse hic optima conditione, quam diu uel-
 les, tibi liceret. Nunc hic dies aliam uitam, alios
 mores postulat. Verūtamen quoniam ijs de rebus te
 scribis litteras ad Odaxium dedisse; cum is Patauium
 redierit, rem cum illo communicabimus; tibi que
 certi aliquid perscribemus. Vale. xvi kalen.
 Decembr. apud Metaurense.

B O N O N I A M.

P. B. Federico Fregosio, Archiep. Salern. S. P. D.

AD XIII kalen. Ianuariæ Vrbinum ue-
 nimus integro, sed plane fesso comitatu; cum uis-
 essemus cælo interdum bene pluuio, ac nunquam non
 lutosissima uia. Suscepti sane frigide fuimus. Parum
 lætitiæ in ædibus, parum hilaritatis. Urbis etiã prope

idē, qui semper uultus. Noster autē Fortunatulus omnino ἄνθρωπος . Sed est spes posse illū calefcere, si ad ignē accesserit, quē illi nostrā Promethides de sole furatā, attulerunt. Nā, ut nunc quidē se res habet, adhuc flammam e longinquo speculatur. Octauiano fratri tuo prāter quartanam omnia recte, & eam quidem non permolestam. Itaq; Romam cogita ante kalen. Ian. Bibienam hodie aut ad summum cras expectabamus. Anni mihi dies singuli fiunt, dum illum uideam; dum eius hominis suauissimis congressibus, amantissimis sermonibus, salibus, iocis, uultu, amore deniq; totos dies, magnam etiam noctiū partē fruar. Mihi quidem āgre est, quod te socium eius meae uoluptatis non habebō; cui omnino nihil deesset, tu si adesses. Sed homo mirus isthic esse maui, ubi te homines magno cum imperio esse uident; quā hic, ubi tu alios uideres rerum omnium dominos, itaque etiam tuarum. Paleotto multam salutem: in quo amando neque tibi, neque ulli omnino concedo, cum optimarum artium magnāq; doctrinā uiro, tum cādoris, fidei, suauitatis mirā. Ei etiam uelim referas, de primis decennialibus quod petebat, ludos fuisse ita dictos propterea, quod decimo quoque anno fierent: quemadmodum seculares, qui confecto seculo celebrabantur. ij cum primum instituti sunt, primi Decēnales uocati in illius Imperatoris titulos, qui eos instituit, accesserunt, re, nummis aereis inscripta. Eos celebrasse alterum ex Gallienis Pollio auctor est; qui tamen non Decēnales eos appellat, Sed

Sed Decennia, quàm apposite, ipse uiderit: mihi certe non probatur. Nam etiã Quinquennales apud Tranquillum, ij ludi dicti, quos ad Actium Augustus instituit. Non enim ita dicimus Decennia; ut Floralia, Cerealia, Rubigalia. quod Decennia proprium uocabulum est alterius rei: Floralia uero & Rubigalia nullius, præter ludorum. Sed in Polliõne multa inepte. Itaque redeo ad Camillũ: cui etiã dicito, Blanchinum nostrum saluere iubeat meis uerbis, hominem sane perelegantem, & quem ego plus diligo; quàm quod una cõgressione posse confici existimauißem. Orationem meam græce scriptam & quidem manu mea habebis cum his litteris. Vale.

x kalen. Ian. M D I X. Urbino.

P. B. Federico Fregosio, Archiepiscopo
Salern. S. P. D.

P V T O te existimare iocundissimas mihi fuisse tuas litteras, tam belle, tamque amanter scriptas. Hui tam cito magnus epistolarum scriptor es factus, magnus etiam orator. Efficis enim in ijs litteris, ut ualde mihi ipse displiceam, quod Bononia mane discedens, in illa tui atque nostri comitatus digressione, te non sum colloquutus: cum tamen totam noctem una fuisset, uno in cubiculo, atque etiã uno in lectulo; neq; aliquid uideretur esse reliquum, quo de sermo habendus esset. Cum autem meum librum de Urbini Ducibus laudas; perficis sane, ut quas mi-

hi non adesse plane sentio partes egregij scriptoris,
 ijs abundare me tamen putem. Itaque falso gaudio,
 tãquã uero fruor: qua in re cum respisco; bis pec-
 care mihi uideor; & quod te decipi atque labi amo-
 re non uideo; & quod me ipse decipio, tibiq; habeo
 fidem. Sed profecto, quoquo modo se res habet, ma-
 gnopere letor te in hoc scribendi genere tantum, tã-
 que breui profecisse: tum id gaudeo, me abs te esse
 prouocatum. Leonoram nouam nuptam Urbini Du-
 cem salutauit tuis uerbis. Multus de te sermo inter
 nos fuit magna cum tua laude; cum mihi illa etiam
 tuas ad se litteras ostendisset. Credas hoc mihi ue-
 lim: uenustiore, festiuore, suauiore puellam
 nunquã sum colloquutus: quæ cũ ingenio est ama-
 bili; tum mehercule prudẽtia notam, omnibus in re-
 bus præ se fert in ea ætatula, uix credendam. Quid?
 quæris. eius omnia mirabiliter me delectant; neque
 me solum, sed plane omnes, & præcipue, quod ma-
 xime optabamus, eius uirum. Itaque, quod ad te scri-
 pseram, frigere hic omnia, ita sane tum per illos dies
 fuit. Sed postea quã cum illa tandem puer eius cõ-
 suetudine moribusq; delinitus concubuit; nihil illo
 amantiùs, nihil ardentius. Nam illa nocte nuptiali,
 quæ nox ante diem octauum kalen. Ianuarias fuit,
 quã in eius complexu primam confecit, ita exul-
 tauit gaudio; ut cum mane ad eos mater accederet,
 ipse e lecto occureret prope sine ueste, matremq; cõ-
 plexus deoscularetur pene letitia desipiens. Neque
 reliqui deinceps dies minus hilaritatis habuerunt. Ip-
 se etiam

se etiam se Dux beatiorem in dies, fortunatioremq;
nuncupat; qui quidem hanc puellam coniugem ha-
beat. Sed hæc atque alia ex tuis, qui cum his ad te
litteris ueniunt, melius intelliges. Tullianos codi-
ces, quos tibi recepi me missurum, cui darem si ha-
buissem; antea dedissem. Heri, cum tuos haberem,
quos quidem primum scirem ad te uenturos & per-
ferre posse; eis dedi. Quam ob rem uelim ne me ac-
cuses, si minus celeriter tibi reddetur, quam tua ex-
pectatio fuit. De Romana profectioe nihil possunt
tibi certi scribere quo tempore: puto tamen, ut cõ-
iectura assequor, propediem. Illud est plane firmũ
nos profecturos. Vbi, si per Pontificem licebit, tam-
diu morabimur; dũ nos inde æstatis calor extrudat:
Sin is tam longam moram non perferet; quo minus
Romæ mensẽ Martium conficiamus, iam se Dux
pollicitus est nihil impediturũ. Camilli Hexametros
adhuc frustra expectamus, & ut uercor, expecta-
binus. Ei tu, si me amas, hac de re auriculam uelli-
to, hominemq; admoneto. Vale. kalen. Ian. M D X.
Urbino.

P. B. Federico, Arch. Salern.

S. P. D.

G A U D E O te in plurimis maximisq; occu-
pationibus, & rerum cum publicarum, tum dome-
sticarum grauisimis perturbationibus implicitum;
studiorum tamen communium, et litterarum nostra-
rum curam non abiecisse. Valde enim mihi persua-

L 4

deo; qui

deo; qui difficillimo, ac turbulentissimo tempore
 scriptites omnino aliquid ac commentere; fore, ut
 nunquam quidem abs te, tuus hic & prudenter sus-
 ceptus, & iam, ut uideo, præclare confirmatus
 scribendi labor intermittatur: Quæ res quanta tibi
 in posterum ornamenta, quot uoluptates sit paritu-
 ra; ipse per te; si ad ea, quæ multi his studijs conse-
 quuti sunt, animum adhibebis; facile perspicias.
 Nunc uenio ad tuas litteras. Quibus in litteris, quod
 te als integro ac forti animo esse in hac euerfione
 rerum tuarum; id me summopere delectauit. Quam
 quam quidem nollem te isto uerbo uti. quam enim
 tu rerum tuarum euerfionem appelles, non uideo,
 incolumi Octauiano fratre tuo: qui etiam parum ab-
 fuit; quin res atque fortunas omneis euerteret ini-
 micorum uestrorum. Itaque cupio te, cum constan-
 ti animo sis, etiam orationem afferre non imbecil-
 lam, Sexcenta sunt; quæ te in eam spem adducere possunt,
 ut cogites, ea ipsa, quæ quidem nunc aliter ac
 cupiebamus ceciderunt, breui resumptura esse suas
 uires: & firmiori quam antea gradu, quo progre-
 di cœperant, peruentura. Sed nolo ea commemorare;
 ne præripere tibi uidear parteis prudentiæ tuæ.
 De discessu tuo quod scribis; doleo impediri te. Pu-
 to tamē te id ipsum multo antea præuidisse; itaque
 animo etiam occaluisse ad eam fortunæ iniuriā quæ
 leuissime perferendam. Quod moleste fers me ad te
 cum reliquo comitatu non uenisse; agnosco amorem
 erga me tuum: qui cum tibi charissimos eosdemque
 tui

tui amātissimos uno tempore permultos tecum præter spem habueris; quorum omnium optatissimis cōgressibus, suauissimisque sermonibus fruerere; me tamen etiam adesse concupiisti. Quod si tibi accidit; quem tu debes existimare meū illum dolorem fuisse; qui uobis omnibus caruerim tam diu? Sed hæc aliquando sarcientur. Erant cum tuis litteris Sacerdotis Lauræ litteræ ad me; cui statim rescripsi. Helisabetta Dux cum lectica iter lentissime fecisset propter febrim; heri Vrbinum uenit peruesperi: posteaq; ei meliuscule fuit. Itaque spes est ipsam breuui conualituram. Vale. V Id. Aug. M D X. Vrbinò.

P. B. Federico, Arch. Salern. S. P. D.

C V M hæc ad te scriberem; præter onerarias naues, quas quidem milites nostri conscendebant; nullæ omnino apparuerāt, quibus uti possem ad proficiscendū. Itaq; loco plane incommodo detinemur, littus & mare prospectantes. quā sane rem si præuidere omnino potuissem; & Octavianum fratrem tuum isthic expectauissem; quem quidem plurimis maximisq; periculis elapsam, domum redeuntem uidere, atque amplecti magnopere cupiebam; & meo in lectulo has ipsas noctes cōfecissem: quas ut insomnes ducerem, & importuni culices, & asidui calorum & lixarum clamores effecerunt. Nunc, quoniam nihil horum futurum putauī; poenas persoluo

non

non quidem desidia atque inertia, ut nostri milites ;
 Sed mehercule diligentia ac celeritatis. Itaque illud
 rectius σπεύδει βραδέως, cuius sententia, quonia in
 profectioe nostra domū nihil meminimus ; cū mihi
 erit redeundum, ea me spero plane usurum. Sed heus
 tu, quid mulieres uestrae, quid Dux ; quā uos re-
 liqui proceres rem agitis? Quid mea Hippolyte ; he-
 retne illa in Secundianis, an in Triultianis plagis? O
 me illepidum & plane insipientem ; qui meos amo-
 res bellicosos hominibus, praedae ac rapinae relinquēs,
 in littore atque arena conchis ipsis ignauior, & stu-
 pidior sedeo. Ei tu tamen uelim multam salutem.
 Vale. x kalen. Iul. M D X I. De Cesena-
 tico portu.

P. B. Federico Fregosio, Arch. Salern. S. P. D.

VERSICVLOS meos ; quos quidem dum
 huc uenio, in itinere composui, ut uia, dum tecum
 quasi loquerer, minus moleste conficeretur ; mitto
 ad te. eos tu, qui otio abundas ; & Castalio, quem
 quidem existimo, bello castris amissis excedentem,
 ad nostras litterulas et Musarum studia reuersurum ;
 uel abstergite ; puluerulenti enim sunt ; uel concera-
 pite. Naues longae hoc in loco, quas conscēdam, ad-
 huc quidem nullae sunt : aiunt tamē singulis horis af-
 futuras. eas mihi statutum est expectare. Ducibus
 ambabus, & Aemiliae meis uerbis multam salutem,
 & lepidissimae Margaritae, & multorum amantiū
 Hippolytae,

Hippolita, & Alexandro Triultio riuali meo. Vale.
 xi kalen. Iul. MDXI. De Cefenatico portu.

M V R A T O R I

A D L Y G D A M V M.

Heu diuersa tuis quàm sunt mea Lygdame fata :
 Ut nos non uno uersat in orbe DEVS.
 Tu, quod amas, crebro inuisis; longumq; tuendo
 Aegrum animũ, atq; auidos pascis amore oculos:
 Et lateri admissus iocundos aure susurros,
 Pendulus & fragrantem excipis ore animam :
 Summa uel auratæ suspendis basia mitræ ;
 Dum loqueris uacuam blandus ad auriculam :
 Leuibus aut raptum digitis, teretiue lacerto
 Molle decus domina non reuente geris :
 Et trahis a prima serus conuiuia nocte ;
 Dum sol frenatos ad iuga poscat æquos.
 At mihi longinquæ gentesq; urbesq; petuntur;
 Ut toto a domina separer orbe mea :
 Et modo nimbofas mannis transmittimur alpes,
 Saxaq; uix ipsis exuperanda feris :
 Nec cæci nemorum tractus suspectaq; lustra,
 Nec tardant nostras flumina adaucta uias :
 Interdum audaci uastum trabe currimus æquor ;
 Velaq; nostra ijdem uenti animamq; ferunt.
 Qua tamen in terra est mea lux, conuertor ad illam;
 Et frustra Eurydices nomen in ore meo est :
 Atq; ita coniunctorum animis & amore duorum
 Alteri adest semper quod cupit ; alteri abest.

P E T R I

PETRI BEMBI
EPISTOLARVM
FAMILIARIVM.

LIBER QVINTVS.

P. B. Dominico Contareno, Patriarchæ
Veneto S. P. D.

ELLEM profecto & uehe-
menter cuperem; ut, quoniam in
ea, quam Bernardus Bembus pa-
ter meus tecum habet, magna &
perueteri familiaritate, atque cō-
suetudine, & mea summa erga te multorum anno-
rum obseruantia, tamen adhuc nullas ad te litteras
dedi; scribendi quidem in initium letiori a re atq; cau-
sa mihi facere licuisset: quàm id est, quod me, ut
ad te scriberem, impulit. Sed si ita casus tulit, ut
qua de re uerba fieri mihi semper molestissimū fuit,
tibi fore pro tuo erga nos amore, atque beneuolen-
tia existimo; ipse in eo nunc quàm maxime auxiliū
implorarem tuum; feram animo equiore, propte-
rea, quod negotium est eiusmodi; ut neque ego iu-
stio rem causam habere possim supplicandi tibi, ne-
que tu concedendi mihi. Peto enim abs te, ut Anto-
niæ Marcellæ sorori meæ, foemine innocentissimæ,
Marcelli eius mariti meretricio amore animus turpia
ter abalie-

ter abalienatus per te restituatur . Nam quoniam
apud illum adhuc , neque honorū hominum , & gra-
uissimorum auctoritas , qui illum monere non desti-
terunt ; neque cum nostræ cæterorum , tum Bembii
patris mei expostulationes iustissimæ , preces etiam
prope quotidianæ , dolor ipse noster , lachrymæ , pie-
tas , pudor , nihil ualuerunt ; tu nobis unus reliquus
es , ad quem confugeremus . Præes enim religioni-
bus sacrisq; nostris . Itaque coniugiorum leges tibi
conseruandæ in primis sunt : Semper enim habitæ
sunt sanctissimæ . Quas quidem leges , quia temere
non solum negligit , sed plane etiam proterit , concu-
catq; sororis meæ uir , omnium hominum impuden-
tissimus Marcellus ; cum per te debes ipse non ferre
eam indignitatem ; tum , quoniam eo perducta res
est , ut nisi abs te aliquid nobis adiumenti profici-
tur , nihil sit plane reliquum spei ; curādum tibi cer-
te est ; ne soror mea , ne pater , ne mater , ne uni-
uersa nostra familia , cum a te uno , quasi a sacra
ancora huius nostræ tempestatis frustra perfugium
petierimus ; ab illius impura audacia , tanquā ab
infami scopulo naufragium passi , secure tandem , ac
plane libere irritamur . Nam ut adhuc se res habet ;
quāquā parui is quidem facere D E V M atque ho-
mines uidetur ; te tamen , ac tuum iudicium ueretur ,
cessisse sibi reliqua omnia existimans . Quod si te
etiam peruicerit ; conclamatum negotium erit : nos
ille atque se perdat necesse est . Nolo tibi commemo-
rare quot , aut quantas indignitates Antonia soror ,
uniuersum

uniuersum biennium pertulerit; dum prudens atque optima mulier, humanitate, pudore, continentia, patientia, labore etiam summo suo, quodq; in huiusmodi rebus solet esse difficillimum, taciturnitate, uiri improbitatem, perditissimosq; mores placare ac flectere in melius cupit. Pudet me scribere, quæ cõuitia, quas offensas, quantam, & quàm inauditam arrogantiam in nos singulos a Marcello profectam obliuisci, quàm ulcisci maluerimus, sperantes fore; ut uel rei familiaris suæ, uel dignitatis iactura; quarum utrarūque ab illo magna diminutio facta iam est; uel ipsa etiam die, etate iam deferuescente admonitus, uel satietate peccati sæpe, ut fit, suboriēte, ipse se tandem respiceret, atque expergisceretur; deq; nostra facilitate atque indulgentia magis etiam nos amaret. Audio autem Bembum patrem meum causam ad te detulisse; teq; rei atrocitate permotū, iudicium facere statuisse pro tua pietate; idq; iam ceptum esse agi. Quod si te ille omnia edocuit; nihil eget res mea commemoratione: Sin te aliqua celatū esse uoluit, uerecundia puto ipsum id fecisse, moleste ferentem palam fieri, unicam se filiam suam, tã impuro homini nuptui tradere uoluisse. Quamobrē non permittam, ut patris mei consilium reprehendere uidear; si quæcūque possum ulcera, nostris animis ab illa labe impressa, inustāque retexero. Satis hercle illum nobis etiam tacentibus ea condemnant; quæ uel ipse a se facta esse non pernegat, uel Marcellorum omnium, propinquorumq; eius ceterorum sermonibus

sermonibus prædicantur. Neque tamen eo nunc ad te scribo ; quod tam piam , tam iustam causam , tam apertam , tam per se explicatam egere existimem patrocínio meo , apud te præsertim ; cui quidem pro tua integritate , sanctitate , prudentia , nec monitore opus est , ad ea quæ recta sunt aggredienda : nec hortatore ad conficienda . Sed quoniã Antonia sorore mea , nihil mihi prope in uita charius a Dijs immortalibus relictũ tũt , nihil iocũdus , non possum facere , etiam si minus necesse est , quin te rogẽ atq; orẽ , te ut uindicẽ præbeas eius iniuriarũ : mulierẽq; plane probã , subleues iacentẽ , delusãq; indignissimis modis . Qua in re uidẽdũ tibi imprimis est , ne Marcello tibi aliquid recipiẽti credas , etiã si arã tenens iurauerit . Est enim omniũ hoĩum cũ exblãdiri et polliceri paratissimus ; tum certe multo etiã perfidissimus . Nihil illo mitius uidetur , nihil blandius , nihil etiam sanctius ; dum a te , quæ uult , impetret : impetrata re neq; te , neq; fidem suam , neq; piũ quicquã aut fas omnino , neq; DEOS ullos nouit . Instes , urgeas hominẽ , cõcludas , nihil ei des , nihil remittas necesse est ; dũ uniuersum negotiũ conficias : quod ni feceris , iã tibi hoc prædico , tuis e manibus elabetur ; teq; ac tuũ iudicium eluserit : Tũ ad peccatum redibit pronior ; deq; nobis , quasi de uictis hostibus , multo intolerantissimus triumphabit . Quod quoniam ferendum non erit ; dabit ille mediũ fidiũ suorum scelerum pœnas alia uia . Itaq; redeo ad id , quod antea dixeram ; nos atq; se Marcellus plane perdat necesse erit ; nisi tu negotiũ pro tua dignitate

gnitate confeceris. Quamobrem nō sua minus inter-
est, quān nostrā, nihil abs te se impetrare; sed mo-
dis omnibus compelli, & cogi disidium cum illa pe-
ste facere. Quod ad te attinet; profecto quia no-
bis neque maius, neque gratius, neque optabilius ac-
cidere quicquā potest; quān si dederis operam ut
hęc ita, ut uolumus, æquūque est, conficiantur;
quantum tibi singuli debemus, ipse facile iudica-
bis. De Marcello etiam spero fore; ut cum se ille
meretricia consuetudine, plena infania, plena cala-
mitatis, liberatū per te, solutumq; sedato animo atq;
pacato cognorit; tibi gratias maximas agat; quod
illum belluarum more sine pudore, sine lege, sine ul-
lo officio degentem, ad hominum uitam, rationemq;
traduxeris. Vale.

Non. Iul. M D X. Urbino.

P. B. Sigismondo Fulginati S. P. D.

LIBRVM; quem de Guido Vbaldo Urbini
Duce, deq; Elisabetta eius uxore nuper a me confe-
ctum, ad te his cum litteris attulit Iacobus Sadolea-
tus meus; peto abs te, ut diligenter perlegas: qua-
cunque tibi, quacunque de causa non probabuntur;
uel deleas ipse, uel corrigas. Nolo exeat, in lucemq;
prodeat; nisi tu eum prius expenderit, adhibuerisq;
ei limam iudicij tui. Quē te laborem suscipere pro-
pterea erit æquissimū; quod primas, potioresq; par-
teis eo in libro sustines. Id autem eo feci; cū ut tua
grauitas,

grauitas, atque persona scriptis afferret nostris auctoritatem; tum uel maxime, ut omnibus hominibus testatum facerem, quantum tibi et doctrinae tuae tribuam, quantumque te amem. Ipsum autem librum libentissime Iulio Pont. max. hero tuo dicauissem: quid enim illi non debeam; cuius ea nuper in me liberalitas extitit, ut propterea meis studijs otium honestissimum comparatum putem, si ea hoc in libro tractarentur; quae quidem eius uiri amplitudinem et maiestatem possent sustinere? Itaque quoniam mihi leuior sane atque ieiunior, omnis horum sermonum ratio uisa est, quam cui tantum oneris imponatur, dabo operam, ut illi quasi frugem aliquam aliquando afferam meorum studiorum, si non optimam, at certe minus inanem. Vale.

V I I kalen. Decem. M D X. Apud Metaurenses.

P. B. Sigismondo Fulginati

S. P. D.

A V R E L I V S Superchius Pisaurensis non solum legum et iuris ciuilibus scientia, sed uniuersae etiam humanitatis, et optimorum tum studiorum, tum morum elegantia praestantissimus, Bernardo Bebo patri meo multis ex causis unice charus, a me non minus diligitur; ac si mihi esset frater: Itaque eius rem atque fortunas omnes ita tibi commendo; ut maiore studio, cura, diligentia, contentione animi commedere nihil possim. Scit is iam pridem ex me ipso, atque ex meo quidem nuper dialogo de Urbini Ducibus, quantum te amem; pollicitusque sibi est, nihil se abs te fru-

M
stra nobis

stra nobis rogantibus petiturum. Ea spes ne ipsum fallat, etiã atq; etiam te rogo. Habet is fratrem Valerium medicinæ artis professione clarum; poëticis etiam & rhetoricis studijs illustrẽ, omni lepore, omni suauitate, urbanitateq; perpolitũ: cuius & huius Aurelij una causa est. Homines optimos, honestissimos, sui municipij facile principes, alienis etiam hominibus charissimos, indignissime tractatos intelliges. Eos, si tuo beneficio tibi deuinxeris; cum ubi rem fructum capies ab eorum gratissimis animis; tũ ad tua erga me promerita magnus cumulus accedet. Hæc dictaui in lecto, cũ ex stomacho laborarẽ. Vale. Idib. Iul. M D X I. Urbino.

P. B. Georgio Casiano S. P. D.

DEBEO tibi quidem plurimum, Casiane, de ista significatione amoris erga me tui, deq; tuis ad me honorifice, humanissimeq; scriptis litteris: quæ mihi gratissimæ fuerunt, non tam quidem quod abundant meis laudibus: quæ si ueræ sunt; tamen sit uerendum, te id susceptæ abs te beneuolentiæ inijtibus tribuisse: sin minus ueræ sunt; non debeo ipse falsa letitia frui: quã propterea, quod cum ignoti mihi hominis, tum plane docti & pereruditi propensam ad me amandum uoluntatem, studiumq; præ se ferunt. Quamobrem sic tibi persuadeas uelim; quoniam me amas ipse, amari te item a me: quia uero & prior tu ad me amandum accessisti, & ut ego te amarem

amarem, curam, studiumq; adhibuisti; me etiam daturum operam, ut quod serius, quam tu facere incipio, id ipsum amantius, ardentiusq; perficiã: ut eius mora tēporis; quod a me prætermissum est, tu præripuisti; cura mea diligentiaq; sartiatur. Vale.

Non. Iun. M D X I. Urbino.

P. B. Ioanni Medici Cardinali Legato S. P. D.

M A G N A me letitia, magna uoluptate affectum esse, de tuo, deq; Iuliani fratris tui tam secundo in patriam reditu; de hac in uos tam propensa Deorum, hominumq; uoluntate, etiam tacente me, puto tibi esse perspectissimum. Nam quoniam propter summam meam usque a puero, erga patrē tuum, quo ad ille uixit, primum, deinde utrūq; uestrum obseruantiam, plurimis tuis in me beneficijs auctam, illius etiam longa familiaritate, ac quotidiana multorum annorum consuetudine, suauissimoq; conuictu confirmatam, quantæ mihi curæ semper fuerit incolumitas, dignitas, amplitudo uestra; nemo te melius intelligit: existimare te certo scio, putare me, non modo non alienos a me homines fortunis suis, patriæ, laribus, uestro reditu; sed me ipsum meis, quasi ijs caruerim, fuisse restitutum. Id cum ita sit; minus profecto necesse fuit tibi me per litteras gratulari: cui quidem scires eum nuntium, aut parem uoluptatē uestræ uoluptati, aut certe multo proximã, multoq; coniuictissimam attulisse. Quamobrem nūc

M 2 quidem

quidem eius generis ad te litterarum nihil dedissem, prorsusq; siluissem. Quid enim uerbis opus est; ubi res ipsa, tanquam ea, quæ oculis cernuntur, sic animo, sensibusq; percipitur? Sed ut uerum fatear, caepio quandam in scribendo quoque uoluptatem; quæ me mirifice delectat: quod sane accidere propterea existimo; quia cum magnam aliquã letitiæ uim, atq; cumulum sensibus nostris hauserimus; ea letitia intus si continetur; obruit quasi animum sua magnitudine: Sin eius quidem partem animus intra se continet, partē euagari sinit foris; tamē et quæ remanet, nihilominus nos oblectat: habet enim eandē originē, fontem, ex quo deriuatur, speciem scilicet illā ipsam boni; in quam intues animus uoluptate afficitur: & quæ ad alios emanat; eo ipso, quod cum nobis charissimis hominibus, eisdemq; nostri amantissimis comunicatur, pergrata nobis, perq; iocunda est: itaque duplo nos hilariores facit. Id si accidere tuo animo solet; quæadmodum ego existimo; coniecturã enim facio de meo: nō uereor, ne intempestiuam, minimeq; necessariam hanc nostrã gratulationem putes. Gaudere enim tu quidem non solum, quia tibi reditum in patriam aperuisti, pulcherrimam, florentissimamq; Urbem: Cuius ne moenia quidem e longinquo aspicere duo de uiginti annos tibi licuit: aut quia fratri tuo, optimo, ac præstantissimo uiro, illustres affinitates, iocundissimas clientelas, auitos atq; paternos labores, opes amplissimas atq; honestissimas, ciuitatem deniq; ipsam, ac principem in ciuitate locum maiorum

rum uestrorum, uobis quasi per manus traditum, re-
stituisti: quæ quidē omnia tibi atq; illi leuissimi, im-
probissimiq; ciues, inimici uestri per scelus atq; per-
fidiam eripuerunt: Sed & propterea, quia magnus, ac
prope infinitus numerus, eorum hominum est; qui ex
hoc euentu rerum uestrarum, incredibilem uoluptatē
præ se ferunt: quod cum est ipsum iocūdum per sese
atq; dulce: Quid enim dulcius; quā secūdis nostris
rebus, gaudere, atq; letari quā plurimos? Tum tuæ
tibi uoluptatis cum multis cōmunicandæ præbet oc-
casionem: quod, ut dixi, solet esse iocundissimum.
Quoquo enim me consero; sane præsto sunt, qui nō
modo tibi apud me gratulētur; sed me hercule etiam
mibi. qua una mea uoluptate, nihil esse potest dele-
tabilius. Itaq; primum tibi, uti debeo gratulor;
quod eas res tua prudētia confecisti; quæ tibi otium,
dignitatem tuis, uestræ familiæ splendorem, omni-
bus prope hominibus cum uoluptatem parerent, tū
multo maxime securitatem, et tranquillitatem. Nemo
enim non existimat, pacem, atq; salutem Italiæ, pluri-
mum in tua ista domum reditione contineri. Deinde
etiam patriæ tuæ gratulor; quæ ut olim uobis unis a
reip. gubernaculo reiectis; quos erat quidem uerissi-
mile optimam regendi artem a patre uestro, uiro sa-
pientissimo didicisse; pene obruta fluctibus est ciui-
lium bellorum; ita reuocatis nunc & restitutis, recto
semper cursu, & secunda nauigatione esse usuram,
sperare atq; confidere debemus. Quæ cum ita sint;
deos oro atq; obsecro; ut quæ incommoda, quos la-
bores,

bores, quas denique fortunæ iniurias, nulla uestra culpa, domo eiecti, tam longo in exilio patienter, constantissimeq; pertulistis; eorum malorum omnium, tot atq; tantorum, memoriam in animis uestris aut nullam residere, aut omnino leuissimam faciât, perpetua uestra in posterum incolumitate ac felicitate. Quod erit; si domi fratri tuo parem gratiam eius uirtuti, tibi, Romæ dignitatem tuis plurimis in Rēp. Christianam meritis non minorem tribuerint. Vale. Idibus Septemb. MDXII. Roma.

P. B. Federico Veterano, bibliothecæ
Vrbinate magistro S. P. D.

LITTERAS abs te; quibus quidem litteris de remittendis Origenis libris nos admoneres; præter unas illas, quas Urbino sexto Idus Augusti dederas, plane nullas accepi. Eæ si mihi redidisse fuissent, quas scribis dedisse te; cum tibi rescripsissem; tum morem etiam, ut debui, gessissem. Debeo autem & humanitati tuæ plurimum, & liberalitati; qua me semper es prosequutus: doctrinæ etiã tuæ studijsq; litterarum ita afficior, ut me hercule amore atq; beneuolentia te mihi esse coniunctissimum putẽ. Nunc quoniam ita te uelle intelligo; scripsi Paulo Monacho daret operam, ut ij quàm primum libri remitterentur. Eas litteras dedi Colæ meo. Nam propter eos motus, qui Florentiæ sunt, Ciuium bellorum, istinc, ut arbitror, Camaldulum cum tutius,

tum

tum etiã facilius perferentur.

Vale, & me, ut facis, ama. Pridie kalen. Septembris
M D X I I. Roma.

P. B. Octauiano Fregoslo

S. P. D.

S I rarius ad te scribo, quã mea consuetudo fert; nolo te propterea existimare me aut uoluptate, quã ex Federici fratris tui beneuolentia, maximam atq; incredibilẽ capio, quotidianiq; nostri uictus suauitate, ac dulcedine delinitum; aut fractum Urbanis delicijs, præsertimq; Vaticanis: sum enim cum illis fortunæ filijs sæpiuscule; pigerrimum in scribendo esse factum. Nam sum adhuc quidem, ut soleo, impiger; aut etiam aliquanto plusquã soleo: scriboq; fere semper aliquid: uideo enim fratri tuo id placere. Sed quoniã te audio a regendis exercitijs, bellicisq; rebus, repente ad otium, litterulasq; nostras defluxisse; totosq; dies legendis libris consumere; interpellare te nolui; quo minus, quod tuum ingenium est, cõficere in nostris studijs aliquid posses eiusmodi; ut id mandare carminibus Sadoletus noster uelit; quemadmodũ res tuas Alexandrino bello gestas nuper mãdauit: quo in opere de fratre tuo, deq; eius egregia, singulariq; uirtute, summa cũ laude quædam cecinit, non sine illustri testificatione, suæ in utrunque uestrum beneuolentiæ atq; amoris. Quos ad te uersus his cum litteris perferendos dedi; non quo illum aut plus amares, id enim fieri posse

uix puto; aut pluris faceres; cum te sciam illum tā-
 ti semper fecisse, quanti aut paucos, aut omnino
 neminem doctorum hominū omnium: sed ut cogno-
 sceres te ab illo & fieri plurimi, & summopere a-
 mari: tum ut letarere, quemadmodum Hector ille
 Neuianus; cum intelligeres laudari te a laudato ui-
 ro. Quanquā quidem si ea uera sunt, quæ is de ue-
 stro inter uos fraterno amore, beneuolētiaq; comme-
 morat; quæ uerissima esse certo scio; non tibi ea mi-
 nus erunt gratæ laudes, atq; præconia; quæ ab illo
 fratri tuo, præclara atque eximia tribuuntur; quā
 fuerit Castori Pollucis dolor; quem ille iisdem car-
 minibus, apud Iouem multa de fratris morte quæren-
 tem ac plorantem inducit. Habes rationem silentij
 mei: quam si probas; utar posthac eodem consilio,
 eoq; libentius; quod quæ serio scribam, nulla sunt.
 Quid enim scribi serio potest hoc tempore; cum o-
 mnia, aut temere cadunt; aut unius libidine uertun-
 tur? Ludere autem et iocari tecum per litteras pla-
 ne nolo. Tibi enim subirator sum, ex quo meæ te
 litteræ, quas de mense Octobri dederam, frigentem
 iam calefacere non potuerunt. Sed redeo ad fratrem
 tuum; qui ita iam mores instituit suos; ut nihil pro-
 fecto uel ad studia litterarum ardentius, uel ad sui
 compositionem sedatius, uel ad aliorum usum, atque
 consuetudinem mitius esse atque suauius illo possit:
 a quo cum discesseris, nihil est fere lætius nobis tri-
 bus Sadoletō, Paleotō, me, qui ei contubernales su-
 mus. Quanquā et Caballus tuus nos sæpiissime inuisit,
 homo

homo & perdoctus, & perhumanus, et tui fratris in primis amantissimus, & Mutius Arellius fere quotidie, magnæ spei adolescens, ut scis, aut etiam maioris, quam quod scire possis: Magis enim magisq; sese in dies comparat, cum ad mores optimos, & ad omnem uirtutem, tum ad poëtices studia; ad quæ natus præcipue uidetur. Quid? queris. fratris tui domus a doctis hominibus mirifice frequentatur: ipse in oculis est omnium, qui modo homines dici possunt. Sed hæc ex alijs poteris cognoscere; illud ex me; hoc in statu rerum atque fortuna, discillimisq; temporibus sic illum uiuere; nihil sibi deesse ut existimet; si adsit una restitutio dignitatis tuæ. Quem ego diem si uidero; satis me uixisse arbitrabor. Vale. kalen. Ian. MDXIII. Roma.

P. B. Iulio secundo Pont. max.

S. P. D.

Q V O D ad te superioribus diebus liber e Dacia est missus, notis perscriptus cum uetustissimis, tum ætate nostra inusitatis atque incognitis, quæq; legi posse nullo plane modo uidebantur; perpetuum in eo felicitatis tuæ cursum, tenoremq; perspexi: quæ cum te maximas administrantem res, & orbis terræ habenas moderantem, supra spem, expectationemq; hominum semper fuerit prosequuta; eadem nominis certe tui propagandi curam, atque studium, leuioribus etiam in rebus nunquam remisit. Nam cum mihi eum librum dedisses; ut si illas interpreta-

ri notas,

ri notas, aliqua ratione possem, id tentarem, ti-
 biq; renuntiarem: uoluere omnes eius paginas, atq;
 inspicere diligenter cœpi: quod cum facerem; mul-
 to tamen plus in tuo iussu spei atque fiducia, inue-
 niendi id quod quærebam; quàm aut in susceptæ rei
 facilitate; quæ nulla ostendebatur: aut, in mea in-
 dustria laboreq; ponebam. Itaque cum singula per-
 scrutarer oculis; animaduerti in extrema quadã pa-
 gina, nostris litteris, exesis tamẽ, et dimidiatis, fere
 scriptum uersiculum; qui ostendebat illum esse librũ
 notis antiquis perscriptum: quibus qui usi fuissent,
 notarij essent appellati. Erat autem is quidem li-
 ber Higini commentariorum de syderibus quædam
 portio. Eo lecto statim admonitus sum, rationem
 esse illam Ciceronianam scribendi. Tenebam enim
 memoria Plutarchũ scribere, eos, qui notarij appel-
 larentur, a Cicerone originem habuisse. Inuenisse
 enim illum notas quasdam; quibus a singulis plures
 litteræ cõtinerentur; illasq; docuisse librarios suos:
 ut quoniam breui scripto multa compræhæderentur,
 per eos Senatorum sententias orationesq;, quas uel-
 let, dum recitarentur, exciperet, atq; habere scri-
 ptas posset. Eoq; modo ex Catonis orationibus il-
 lam, quam in coniuratos Catiline, contra Cæsaris
 sententiam habuit, exceptam, & ad sua usque tem-
 pora seruatam solam extare. Consueuisse autem an-
 tiquos uti notarijs ad scripti conficiendi celeritatẽ,
 non ille modo, quem dico, Plutarchus; sed Valerius
 etiam Martialis commemorat: cuius celebres extãt
 uersiculi

uersiculi ea de re : & maxime omnium Ausonius :
qui quidem puerum a notis suum , longos excursus
sermonis , punctis pauculis absoluentem , mirifice lau-
dat dimetris uersibus . Prudentius uero , Cassianum
Martyrem , in ludo litterario pueros etiam eas no-
tas docuisse memoriæ prodidit Epodo carmine , quod
de morte eius conscripsit . Quamobrem Higiniano
altero , nostris litteris scripto libro , cum Dacico il-
lo collato , significationes uarias , multiplicesq; sen-
sus notarum plurimarum percepi : qui quidem sen-
sus , non ipsis tantummodo mutatis notis , sed etiam
interpunctionibus notarum parumper uariatis , cõ-
mutabantur multis omnino , sed tamen certis , & uia
quadam ac ratione dispositis , & præfinitis modis :
ut in artem redigi , si quis adhibere diligentiam uel-
let , & redire in usum atque consuetudinem nostro-
rum hominum , posse mihi non difficillime uideren-
tur . Qua cum ex re magnam uoluptatem caperem ,
quod tibi me in eo cumulate satisfacturum arbitra-
bar ; aliquanto etiam maiorem hanc meam uolupta-
tem illud fecit ; quod nonnullos sciebam , claros at-
que doctissimos ætate nostra uiros , quibus cum ip-
sum librum dederas cognoscendum , cum peracri di-
ligentia huius rei scientiam tuo iussu inuestigauis-
sent ; nihil omnino profecisse . Quam quidem quo-
niam tibi fortuna occasionem tribuit ; quo rei etiã
litterariæ , hac in parte , futurorum hominum me-
moriæ clarius nomen commendetur & celebretur
tuum : incumbere queso in eam curam ; & animi tui ,
qui

qui sua magnitudine capere omnia, et complecti po-
 test, partem aliquam huic etiam cogitationi largia-
 re; ut & doctis, & probis; si qui sunt, qui profecto
 sunt; perquisitis impressoribus mandes, ut hoc scri-
 bendi genus in lucem reuocent. Quid enim profecto,
 aut ad tui commemorationem illustrius, aut ad do-
 ctorum studia hominum accidere accommodatius po-
 test; quam eiusmodi artem a Cicerone inuentam, &
 in magno honore diu habitam, quod esse percommo-
 da uidebatur; amissam autem, & ex hominum me-
 moria sublatam penitus, iniuria temporum annis
 innumerabilibus; tua nunc demum cura, pietateq;
 restitui? Ptolemæum quidem Philadelphum, Aegy-
 pti, atque Attalum Pergami regem laudamus; quod
 in cōparandis ad eas bibliothecas celeberrimas, quas
 instituerunt, libris omnem operam adhibuerint: ita
 pulchrū semper maximis, & in summo imperio cō-
 stitutis hominibus fuit, iuuisse studia litterarum, et
 ingenijs materiam suppeditauisse optimis se in ar-
 tibus exercendi. Eam tu curam, & diligentiam eo-
 rum æmulatus, ad illam egregiam bibliothecā Va-
 ticanam ab ijs, qui fuerunt ante te Pontificibus ma-
 ximis comparatam, addis, adiungisq; alteram, non
 illam quidem librorum numero; sed cum eorum, qui-
 bus est referta, probitate atque præstantia, tum lo-
 ci cōmoditate, amœnitateq;, propter elegantiam mar-
 morum & picturarum, speculasq; bellissimas, quas
 habet; ad usum Pontificum multo etiam amabilio-
 rem. Huic tu bibliothecæ quod ornamentum, quam
 uenustatem,

uenustatem, quam etiam auctoritatem addere atque tribuere maiorem possis, hoc illius diuini prope hominis inuento in lucem reddito, hac scribendi arte restituta; plane non uideo. Quod si is esses; qui nihil unquam aliud cogitauisses, nihil spectauisses; nisi ea, quæ summa constantia, incredibili sumptu, maximis tuis laboribus atque periculis conari atque perficere uoluisti, ut Romanam remp. tuæ fidei creditam, in amplissimo imperio constitueres; tamen esset tuæ prudentiæ, tuæq; pietatis ea, quæ ad studia litterarum pertinent, non negligere: ijs enim studijs non pauca, neque sane spernenda uitæ mortaliū ornamenta, commoditatesq; continentur. Nunc uero, cum ad illa, quæ maxima atq; præclarissima sunt, summi principis officia, hanc etiam leuiorem, sed tamen gratam & iocundam, & ad cultum animorum aptissimam partem adiunxeris, ut otio & litteris consulendum putares: cogitare multo diligentius debebis, quo pacto eius quoque partis explere omnes numeros possis. Non enim tam ea laudare, quæ quis recte fecerit; quam etiã reprehendere, si quid prætermisissum sit, quod recte fieri potuerit; omnes prope homines consueuerunt. Atque ipse quidem profecto Cicero, affici letitia est existimandus, si hæc sentit; cum intelligat ingenij sui egregia monumenta, quæ tot seculis in obliuionis nocte iacuerunt, ad tuam primum notitiam peruenisse: a quo propter rerum gestarum memoriam, eternitatemq; nominis, non minus sane gratiæ atque splendoris acceptura sunt,
si abs te

si abs te restituentur; quàm allatura, quod eam tibi facultatē præbuerunt. Qua si recte usus fueris; re-
deo ad illud, quod initio dixi, suo tecum more for-
tunam esse usam, quod is, ultimis e terris missus, in
tuas manus liber uenerit: ut perspiceres, omnibus in
rebus, quæ augere tuam gloriam possent, tibi illam
præsto semper fuisse, teq; ornare modis omnibus uo-
luisse. XIII kalen. Febr. MDXIII.

P. B. Locum tenenti Magistri Rhodiorum, &
Conuentui S. P. D.

QV A S mihi gratias de mea in legatos uestros
opera, & studio per litteras egistis; eæ neq; uobis
necessariæ, & mihi iocundæ fuerunt. Vos enim fa-
cile perspexi maiores in illis habendis beneuolentiæ
partes egisse, quàm me officij in promerendis. Itaq;
ijs uestris litteris effectū est; ut plus debere me uo-
bis, propter hoc ipsum tam liberale genus, tãquàm
gratum scribendi existimem; quã uos mihi propter
eam ipsam causam, quæ uos ad scribendum impulit:
cupiãq; summopere occasionē mihi aliquã aliquando
dari, animum meum ab ineunte ætate uobis, ordinẽq;
uestro deditum, uberius ostendendi. Reliquum est;
ut si quid posthac acciderit, in quo studium, dilige-
tiãq; mea esse uobis usui possit; id omne uestrum esse
iure optimo existimetis, atq; a me posse repeti, pro
mea in uos obseruantia, omni tẽpore statuatis. Quod
ut faciatis; a uobis ordineq; uestro, mihi quidem per
sancto,

sancto, atq; a me culto diligentissime, etiam atque etiam peto. Tertiodecimo kalen. Ian. MDXIII. Roma.

NEAPOLIM.

P. B. Rutilio Zeno, Episcopo Sancti Marci

S. P. D.

VIDEO quã me ames: qui quidem in me laudando a benevolentia erga me tuæ aura, nimiũ prouehi te, atque efferris. Sed eo tibi plus debeo. Itaq; tuæ res mihi semper curæ erunt: neq; patiar, quo ad potero, tibi iniuriam a maleuolis hominibus fieri; præsertim seni, & aduersa ualitudine laborãti; & Bernardi Bembi patris mei, iam ab incunte etate, amantißimo. Qui, tametsi quartũ & octuagesimum etatis suæ annum agit; integra tamen ac prospera senectute utitur, atque ad omnia reip. munera obeunda, ut adhuc quidem est, plane idonea: quod tibi uoluptati fore certo scio; eoq; scribo libentius. Leonardo Anselmo, uiro frugi, & officioso, deq; me benemerito, salutem plurimam dicito meis uerbis. Vale. Valetudiniq; tuæ serui. XIII kalen. Sep. MDXIII. Roma.

P. B. Iacobo Bannisi

S. P. D.

ET amaui te omni tempore, mi Bannisi; egregia enim doctrina tua mihi dudum perspecta et cognita, studiorumq;

studiorumq; similitudo, atque in primis singularis
 probitas, moresq; candidissimi tui, tibi me iam pri-
 dem deuinxerūt: & proxime omnibus tuis in rebus,
 quibus esse usui apud Leonem decimum Pont. maxi-
 mum potuit studium & diligentia mea, tibi non de-
 fui. Cuius re, iuir tui plane studiosus, Stephanus Ro-
 sinus est testis. Utinā mihi se occasio aliquando det,
 propensam ad tua commoda, dignitatesq; uoluntate,
 quam prae me fero, tibi aliqua magna in re osten-
 dendi: Vincam certe meis studijs expectationē tuā.
 Tu si eadem es in nos uolūtate; nō uideor in re mea,
 studium item & commendationem apud Imperatorē
 tuam, non iure petiturus. Ea uero est eiusmodi. Cessit
 mihi, dum uiueret, Angelus Michaël ciuis Venetus
 Sacerdotium, quod is in Veronensi habebat, Mon-
 zambaniensium templū. Huius Sacerdotij possessionē
 assequi nunquā potuimus: quanquā id Princeps
 suo & reip. nomine fieri iusserit. Quamobrem fa-
 miliariter abs te peto: ut cum Caesare, qui cum sem-
 per es, agas; ut is, cuius quidem liberalitatem om-
 nes homines praedicant; mandet, ius mihi meum,
 ea in re, non impediri: possessionemq; Sacerdotij
 procuratori meo aliquando tandem dari. Erit id &
 illius magnitudinis animi proprium, & mihi ab eo
 magnopere gratum; abs te etiam iocundissimum.
 Vale. xx Nouembr. MDXIII. Roma.

P.B. Episcopo

P. B. Episcopo Quinquecclesensi S. P. D.

EX Leonis x.^{mi} Pont. max.ⁱ litteris, & Ioannis Græci, ipsius ad Pannoniæ Regem internuntij sermone, quid Pontifex super Auraniæ Prioratu ab ipso Rege petat, abunde intelliges. Quæ res cum ad me uniuersa pertineat; Tu uero propter eam, qua apud Regem polles, auctoritate is certe sis, qui fauere ei causæ maxime omnium potes: oro obsecroq; te, uelis dare operam, ut res ad exitum perducatur. In quo, cum tibi omnia debuero, illud profecto efficiam; ut & tu me beneficiorum tuorum bene memoriam cognoscas; & rex ipse in hominem neque indiligentem, neque suæ cum dignitatis, tum utilitatis non studiosissimum se contulisse beneficium sentiat. Sed & hæc, & plura ab ipso Ioanne intelliges, qui te meo nomine alloquetur. Itaque his in litteris non ero longior. Vale. XXII Septembris.

MDXVII. Roma.

P. B. Gulielmo Budæo S. P. D.

AMABAM te quidē antea plurimum. Quid enim non te amarem cum uirum optimū, & animi uitæq; probitate, atq; constantia grauisimum; tum de præstantissimarum artium disciplinis, studijsq; nostris mitioribus, et litteris uel latinis uel græcis optime meritum: atq; in isto doctorum hominum con-

N uentū,

uentu, & tanquam officina, semper quidem celebri,
 nunc uero etiam solito uberiore, Parisiorum Lutetia;
 opinione omnium facile principem? Itaq; amabam te
 profecto antea sane plurimum; idq; mea sponte, at-
 que iudicio uirtutis, & doctrinae splendore admo-
 nitus & excitatus tua, tantummodo faciebam. Nunc
 uero; cum ad me perhumaniter honorificeq; scriptis
 litteris me amari abs te, beneuolentiamq; meam etiam
 expetere te magnopere ostendas; ad illam pristinam
 in te amando inductionem animi, uoluntatemq; meam,
 tantum ardoris adiecisti: ut non modo id, quod scri-
 bis cupere te, ut amemus inter nos, sis assequutus;
 sed illud etiam effeceris; ut ipse magnopere cupiam
 me tibi esse eo nomine coniunctissimum. Quam sane
 ad rem abs te impetrandam si minus ea, quae tu ama-
 bilis naturae tuae abundantia mihi tribuis, ipse in me
 non agnosco, multa & praecleara ingenij & naturae
 munera attulero; amantiissimi certe hominis & be-
 neuolentissimi studia officiaq; omnia confido, me cu-
 mulate praestaturum. Quod me de Longolij patrocini-
 o Romae suscepto tantopere laudas: Equidem iu-
 uenem incensum bonarum artium studijs, eaq; causa
 domo tam longinqua profectum, optimis praeterea
 moribus, excellenti doctrina, summo ingenio, in-
 credibili studio praeditum, ab inuidis, neque infimis
 hominibus nefarie circumuentum, una cum uiro gra-
 uis, omnibusq; uirtutibus, omni disciplinarum ge-
 nere, omni cultu litterarum longe praestanti Iacobo
 Sadoletto collega meo, alijsq; permultis libentissime,
 atque

atque etiam multo uerius, cupidissime defendi. Tametsi eo tempore aduersa ualetudine implicatus, uoluntatem in eo defendendo, ardoremque animi, quantum par erat, adhibere fortasse potui; diligentiam, industriam, laboremque non potui. Sed res ipsa et causa eiusmodi fuit; ut non tam sim laudandus, quod Longolio affuerim; quam essem improbandus, si defuissem. Valde tamen gaudeo meum in eo studium atque officium tibi, magno & præclaro uiro gratum, optatumque; accidisse. Quod uero etiam propterea tuam sim beneuolentiã cõsequutus; uideo meã me non multã operã maximum uberrimumque; fructum percepisse. Reliqua puto te cognosse ex ipso Longolio: cuius aduentus eo nobis gratior fuit; quod nihil de illo ad nos aliquot iam menses afferebatur. Eius ego cum consuetudine & comiuctu, tum doctrina & studijs mirabiliter delector. Quid dixi ego? Est iam in oculis nostrorũ ciuium nõ modo priuatorum, sed plane etiam Senatus principumque; ciuitatis. Itaque habet quosdam præstanti ingenio, litterisque; interioribus eruditos uiros; quibus cum est ferè quotidie, utiturque; ijs ualde familiariter; inuistatur a multis; amatur ab omnibus. Huius autẽ, quod reliquum est hiemis, nobiscum, ut arbitror, conficiet rogatu meo; & simul quod ei potestas facta est è bibliotheca; quam publice magis illam quidem instructam atque uberem, quam propositam & explicatam habemus; quos uolet libros promendi. Nam cum sit in eo, ut de Catone scribit Cicero, inexhausta

sta auiditas legendi, sitq; is quasi librorum belluo; libri uero ipsi praeclari atque multi; breui exaturaturum sese illum in legendo non puto. Quamquã de his, deq; tota ratione studiorum suorum, non dubito, quin te ipse diligenter faciat suis litteris certior. Qui etsi omnibus in sermonibus, colloquutionibusq; nostris, me mirifice semper delectat, suauissimeq; detinet: nullis tamen de rebus illius sermo tam mihi est iocundus, quam cum de te; quod quidem fit plane saepissime. Sed & hæc malo te ab illo. Tu si me tibi amicissimum esse existimabis; quæq; a coniunctissimis expectantur, proficisci q; solent, ea tibi de me pollicebere; non fallam opinionem tuam. Etenim ut tibi non assentior, ut existimem fieri non posse, ut tu mihi indigenti cuiuspiam rei copiam facere possis; in quo tamen uerborum tuorum modestia sum delectatus; sic arbitror posse accidere, ut mea beneuolentia mea q; opera tibi quoque usui sit futura. Quod si accidet; me in ære tuo esse ut existimes, abs te etiam atque etiam peto. Vale.

Pridie Non. Ian. MDXX. Venetijs.

P. B. Gulielmo Budaeo

S. P. D.

ET si existimem nihil necesse esse Christophorũ Longolium tibi a me commendatum iri; cum intelligam, uel ex tuis ad me litteris, quantum tu illũ ames, uel ex eius perpetuo de te sermone, ipse quãti te faciat, quantis doctrinam & uirtutes laudibus celebrat &

bret & prosequatur tuas : tamen faciendum mihi nō
putavi ; ut Leone decimo Pont. max. illum Regi tuo
per litteras , perq; suos & Regios Legatos diligen-
tissime commendante , ipse nihil ad te litterarū da-
rem : non quo te putem ea re intellecta non per te
omnia , quæ illi esse usui possint , omni cura , studio,
labore denique curaturum : quippe ; cum mihi gra-
tias etiam egeris , quod illius turbulentis temporibus
eius salutis propugnator extiterim : aut ut cura-
rentem hortarer : qui sciam nullius apud te hortae-
tationes tantum habere ponderis , quantum in ami-
cis colendis constantiam ipsius tuam , mores , probi-
tatem , fidem . Sed ut egregiam , atque mirificam in
illo ornando Principis mei uoluntatem , tibi notam
quàm primum facerem : ut si quid initio posses , rem
confestim iuuares . Id autem totum cuiusmodi sit ;
ex ipsius Principis ad Regem tuum litteris , quarum
exēplum ad te mitto , facile perspicies . Quid te fa-
cere expediat ; tu pro tua prudentia considerabis .
Oneris tibi quidem imponere neque audeo præcipue
quicquā , nec debeo . Tantum dicam ; huius nego-
tij conficiendi multo me maximā spem in te uno po-
suisse . De ipso Longolio non dubito , quin , cū hæc
illi nuntiata fuerint ; est enim adhuc quidem harum
expers rerum ignarusq; omnium ; nihil non his com-
mendationibus se ab Rege impetraturum existinet :
cum te hominem ea apud illum gratia , eo loci habeat
tam , ut cætera sileam , plane beneuolum & aman-
tem sui . Extremum est ; ut scias nihil te mihi gra-
tius ,

tius, nihil iocūdius, nihil sane optatius facere posse; quā si & auctoritatem tuam, qua plurimum apud Regem polles; & ingenium, quod quidem iam est omnibus plane gentibus summa cū tua laude atq; gloria cognitum, ad illum fouendum, augendum, ornandum, honestandumq; conferes. quod ut facias; ut iam tibi nihil non oneris generatim imponā; etiā atque etiam abs te peto. Vale. V I I I Id. April.
M D X X I. Roma.

P. B. Christophoro Longolio

S. P. D.

C V R A V I mandata tua Florentiæ diligenter, idq; amplius; quod Protonotario Bartholino, qui mihi uisus est mirifice de te, & sentire, & loqui, defensionum tuarum librum dedi. Cum Iulio Medice Car. multus de te sermo. Is mihi significauit, quod ad te Iacobus Sadoletus de Florentinorum erga te uoluntate scripserit, se auctore factum. Romam cū uenissem; Pompeio Columnæ Cardinali defensiones tuas misi. Sadoletum ipsum, Paccium, Adornium, Lælium, reliquosq; de quibus me tuis in litteris admones; salutauit. Postremo etiam Leonis decimi Pont. max. pedibus, cum is e Manliano rediisset, dedi osculum tuis uerbis. Nam me in urbe, propter imbecillitatem ualitudinis meæ, Apennini traiectu uicq; tædio et laboribus auctam, decem ipsos dies continueram. Ille uero me, ubi esses, quid ageres, quid cogitares, satis quidem familiariter, atque, ut
mibi

mibi uisus est, etiam amanter interrogauit. Aderat Paccius: qui et ipse de te, deq; illo ipso tuo libro, quem iam legerat, multa præclare. Idem; cum ego Principi respondissem te Patauium esse profectum eo consilio; ut absoluendis ijs studijs, quibus te totum tradideras, biennium, uel certe quantum ad id temporis satis tibi esset, impenderes; habere dixit se abs te litteras; in quibus esset scriptum te Florentinorum conditionem uelle accipere: quæ quidem ad uerba nihil omnino Princeps: cum antea aduentibus illum Romanis consulibus, ut eius sententiam elicerent, num te donatum esse uellet ciuitate, cū alia multa singulari cum tua laude, tum illud etiam dixisset: fouere se tua studia: annuamq; ad id pecuniam tibi curari iussisse: ut quod statueras Patauium secedere, ut ea in Vrbe doctissimorumq; hominum conuentu, institutis iam abs te commentationibus aliquot annos dares; eius tibi conficiendi facultas ne deesset: totumq; illud consilium profectiois tuæ sibi uehementer probari significauisset. Quod eo tibi scripsi; ut cognosceres quam iam ille opinionem, atque spem de te, otioq; tuo isto Patauino conceperit. De rumoribus, qui hic iactabantur, male te de Romanis sentire, cum hos montes nihil solidum crepare diceres; plane nihil est, quod labores. Primum incerto auctore: Deinde parum habetur fidei: Postremo quicquid est, id omne nostro aduētū iam euanescit. Amicos quidem habes omnes uel doctos, uel bonos, præter unum Simonem illum tuum: quem ta-

men doctum esse nunquam iudicavi; bonum credebam in quo quam me fefellerit, uides. Itaque oderit diligat, æque habendum: nisi tibi etiam iocundum esse debet te ab illo non diligi, quem tua causa nemo bonus diligit. De Bembini catelli moerore suscepto ex discessu meo quod scribis; Vide quid egeris. Auxisti tu quidem desiderium, uel etiam dolorem meum. Valde me poenitet illum domi reliquisse tam fidum, tam nullius oneris comitem, tantæ sedulitatis, festiuitatis, ioci. Ut omnibus delicijs carere mihi uidear; qui eius blanditijs careo. Nummos Principis sex mensium nomine tibi curauimus. Eos habebis cum his litteris. Protonotario Saulio & Lazaro & Flaminio plurimam salutem dicito meis uerbis. Vale.

IIII kalen. Iunias. M D X X. Roma.

P. B. Christophoro Longolio S. P. D.

RESPONDEO ad tres tuas suauissimas litteras, diuersis temporibus datas, & quidem breuiter. Teneor enim satietate quadam, uel potius tedio scribendi; ut nihil omnino difficilius, nihil morosius faciam, quam cum calamum sumo; nihil libentius, quam cum depono. Cur? inquires. Quia quoniam multos iam annos ea cogor scribere, quæ ad stomachum meum non faciunt; etiam illa, quæ mihi grata solent esse, nunc displicent, cum sunt scribenda. Ita scriptio ipsa omnis permolesta. Nisi forte diuturnus morbus segnem me atque ignauium ad
omnia

omnia reddidit. Quod si est; spero me breui ad pri-
stinam meam in scribendo alacritatem reuersurum.
Satis enim belle, ut nunc quidem est, me habeo; om-
nesq; iam prope morbi reliquias abieci. Sin altera
illa causa est; hinc euolem oportet; abdantq; me ali-
quo, in studia scilicet, atque in litterulas nostras;
quemadmodum tu quidem fecisti; dum illa dedisco,
que inuito mihi adhaeserunt; ut a me pagellam acci-
pias libenti animo, ne dicam impigro scriptam. Sed
uenio ad tuas litteras. Bolducus noster quod tam
in te officiosus fuerit; gaudeo, eoq; magis; quod ni-
hil eorum, que commemoras, meo rogatu; egi ta-
men illi per litteras gratias cum tuo nomine, tu meo;
qui quidem quasi Pollux omnia, que in te honoris
causa, tanquam in Castorem conferuntur, in me etiã
conferri puto. De Naugerio meo que scribis, mihi
grata sunt. Ille uero non modo in litterarum studijs,
sed etiã in amicis colendis mirificus qui quod æstatẽ
in suis Muranianis hortis confecerit, ualde lætor: ne-
que enim uereor quin illi constiterit fructus otij tam
iocundi: ad quem quidem oblectandum, ab æstuq; tuẽ-
dum, ut audio, etiam e Benaco multe Citriorum ar-
bores suas umbras adduxerint. Respõdi fere ad tuas
priors litteras. In secundis litteris quod de Ioanne
Pino, Gallorum Regis Legato me admones; id erit
mibi curæ. Semel illum conueni, cum esset domi suæ,
ea de causa; ut constitueremus inter nos aliquid, quod
tibi esse usui & ornamento posset. Multus quidem de
te sermo; sed quoniam erat ei cœnæ tempus; ita ab
illo di-

illo discessi; ut incobata tantummodo esset effigies negotij tui: reliqua posita sunt non solum in diligetia, sed ualde me hercule etiam in casu. Diligentiam ne adhuc quidem adhiberem; cum Principis in molem Hadrianam secessio, quo uentitare propter imbecillitatem corporis minus sepe possum; ille uero fere quotidie; tum maximi calores effecerunt: quibus etiam qui ualentissimi sunt, a labore defatigationeq; absterrentur. Casus cum uenerit, eum quantum poterero complectar: neque dimittam, nisi depicta omnibus coloribus imagine, atque ita confecta, ut nequid desit. Sed omnino totum hoc sic habeto: nihil ut mihi antiquius futurum existimes ijs rebus, quae ad commodum dignitatemq; tuam pertinebunt. Itaque si erit opus, etiam collegam meum, ut suades, aduocabo: sed nunc, ut uidetur, non est. De tuis obrectatoribus quod ad me, quod ad Marcum Antonium Michaëlem tam multis uerbis scripsisti; plane non probo: te ne nunc quidem, eorum causa animo tranquillo esse: quorum rumores & maledicta, non solum refrixerunt tuis respōsionibus editis; sed plane iam omnis illa factio prope obmutuit. Itaq; tu, si me audies, nullum omnino posthac de illis uerbum facies; atque etiam, si fieri poterit, ne cogitabis quidem. Neque enim digni sunt; qui tuum istud tā honestum otium, tam praëclara studia uel momentum temporis interpellent. *Qu*anobrem magis miror id, quod erat in postremis tuis litteris; te scilicet ab illis, in tanta gladiatorum licentia tibi in-
terdum

terdum timere . Tu uero ; qui Romæ, populum Romanum stantem in te , ac propè armatum contempseris , sustinueris , fregeris ; neq; interea timoris signum ullum edideris , aut uocem emiseric : ab illo nūc non solum fracto , sed etiam ad tuas partes traducto , in urbe minime turbulenta Patauiō , tibi esse timendum duces ? Atqui etiā scribis Lerinam te propterea cogitare . Quam uellem istud uerbum tuo ex ore ne excidisset . Sed nolo tibi molestus esse . Quamobrem abduc animum ab istis cogitationibus quā longissime : teq; tuto esse posse existima , ubicunq; erūt uel boni uel docti uiri . Quāquā te iam omnes prope homines diligunt . Habes autem Italiam maxime cupidissimam tui ; propterea q, eam est tui fama nominis clarius atq; illustrius peruagata . Dedi tamen ad Marinum Georgium Patauinorum Prætozem litteras hac de re ; quemadmodum tibi placere ostendisti : quem quidem existimo nulla in re tibi salutiq; tue defuturum . De eo me uelim facias tuis litteris certiozem . Prior pars earundem litterarum , quas ad me postremas dedisti , tuorum studiorum uitæq; rationem continebat : quæ me summopere delectauit ; cepiq; ex eo maximam uoluptatem ; quod te uideo ita litteris , quarum es multo auidissimus , incumbere ; ut ualetudini etiam seruias . Pilæ ludus , quo te ante cibum exerces , mihi ualde probatur . Deambulationi uero illas uestras , sermones , concursationes ; de quibus scribis ; peream , si omnibus Romanis præfecturis magistratibusq; nō præfero . Consuetudinem

suetudinem autem istam, quam ingressus es; ut scilicet ante, quam somno te des, reputes tecum ipse, atque recolligas, quicquid dignum eo die memoria scientiaque comprehenderis; quis non magnopere laudandam et complectendam putet? Pythagoreo præcepto illi ferè germanam atque simillimam τοῖ ὡραῖον Τὶ δεῖ εἶναι. Nosti reliqua. Sed illa in doctrina studijs, hæc in rerum actione uersatur. Itaque ea tibi perpetuo utendum censeo. Altera fuit epistolæ tuæ pars minime quidem necessaria; qua mea in te beneficia commemoras: quod quidem ipsum in secundis etiam litteris fecisti multis atque honorificentissimis uerbis. Ea si naturæ tuæ benignitate amorisque in me tui abundantia impulsus collegisti; te ijs esse moribus, beneuolentia, comitate, plane gaudeo: nihil enim potest esse tam suauiter liberalique natura amabilius: sin propterea; ut uel te gratum ostenderes, uel me in te amando confirmares: neutrum eorum te adducere debuit in eam commemorationem. Nam neque tu esse ingratus iam ullo pacto potes, qui si nihil aliud agas, tamen ea de nobis dixisti, scripsisti, nota esse omnibus hominibus uoluisti; ut me tibi etiam perpetuo deuinctum putem: Neque ego is sum; qui a te amando reuocare animum atque mentem possim: nisi tu is esse desinas, qui profecto es; moresque tuos atque doctrinam dediscas. Itaque si me amas; ne tu posthac ad me quidem quicquam eiusmodi. Hæc cum in ea urbis parte casu essem, quam tu incolebas, et Mariæ Castellani hospitis tui domus, mihi a meis pueris

ris ostenderetur ; uocari hominem iussi ; eumq̄ ; salutauit tuis uerbis : quam quidem ille salutationem mihi uisus est libentissime , atq̄ ; hilariter accepisse . Dixi ei de te cupide sanè atq̄ ; amanter querèti , que proxime habueram : a quo cum discederem ; petij , nunquid uellet ad te litterarum dare . dixit se daturum : uerūtamen non dedit . Sed omnino fui longior , quàm initio putaram . Collega meus Roma pedem non extulit : Princeps eum retinet ; & , ut puto , retinebit . Exemplum tuarum ad me litterarum , quod requiris , erit cum his litteris . Saulio , Lazaro , Flaminio multam salutem . Tu si me amas , ad nos crebro , ut facis , omnibus de rebus scribito : Incredibiliter enim me tuæ litteræ delectant ; In quibus illud etiam uideo , quod mihi est plane iocundissimum ; addere te quotidie aliquid scriptioni & stilo . Itaque ΤΑΥΤΗΝ Τῆν γραμμὴν suadeo teneas . Cū hæc scriberē , Princeps in Vaticanum se referebat . Sed ualebis , ualeat uadudiniq̄ ; seruius . XIII kalen. Septemb MDXX .
Roma .

P. B. Christophoro Longolio

S. P. D.

A C C E P I tuas litteras Nono Ianuarij datas ad xvi kalen. Martias heri ; cum exercendi mei causa , extra Urbem equo uectus , claro & placidissimo die , aprica uia domum peruesperi redijsssem ; ab adolescente illo , quem mihi ipse illæ tuæ litteræ commendabant , redditæ meis pueris ; cum eis , si
quid

quid uellem, se ad te postridie reuersurum dixisset, atque ubi se interea conuenirent, ostendisset. Itaque cum ipsum non uidissem, has ad te litteras dedi ante lucem: qua me quidem somnus hora singulis prope noctibus deserit: adhuc enim uigilia nos exercet: qua una si relinqueremur; essemus plane restituti. Sed uenio ad tuas litteras. Quod meum de tuorum studiorum ratione iudicium tam diligenter exquiris; in eo & amori erga te meo multum, & auctoritati non nihil sane tribuere te ostendis: quorum in altero, quàm recte facias; tu uideris; cuius plane interest, si deceptus sis: ab altero ne te unquam deceptum possis dicere; cumulate ipse diligentissimeq; præstabo. Ad eam autem partem; in qua scribis, quid tibi causæ fuerit, ut aueres scire quid sentirem; ut scilicet intelligeres, rectène operam posuisses, an secus; ut, uel pergeres, ut coepisses; uel, aut aliam ingrediueris uiam; aut in ea ipsa, quam es ingressus, cursu corrigeres tarditatem: existimabam satis me quidem superioribus litteris respondisse: quibus te litteris profecisse quidem multum scripseram; superesse autem aliquantum etiam, quo progredere. Itaque te hortabar; ut quod reliquum erat, conficeres: quod me hercule etiam nunc te hortor: hoc est ut Cicero- nem ipsum, quem tibi unum scribendi magistrum me auctore proposuisti; eundem uniuersum non solum uores, sed etiam concoquas, atque in succum & sanguinè cõuertas tuum. Id autem spero te assequi posse; si diutius hoc idem feceris, quod adhuc facis: assequutum

sequutum omnino esse, quæadmodum tibi antea scripseram, non existimo. Neque hoc ideo dico, quasi tu parum profeceris annua prope ad id cogitatione laboreq; adhibito. Multum est enim; adde etiam si uis, maximum quidem illud, quod iam actum abs te est; ut mihi quidem uideri solet, cum tuas litteras lego: meamq; de eo expectationem atque spem non æquatam modo abs te, sed longe etiam superatã, tibi uere atque persancte affirmo ac denuntio. Sed quia nollem eo te maximo esse contentum, & tanquam ad metam perueneris, curriculo confecto conquiscescere; propterea dico. Nam quoniam ea est ingenij tui uis, atq; præstantia; nihil omnino ut sit tam arduum tamq; difficile; quo si animum intenderis, non te id posse complecti atque conficere breui & luculenter putem; nulla te quidem in laudis mediocritate consistere facile patior. Itaque quanquam minus fortasse uix superest, ut ad excellens illud atq; summum scribendi genus atque formam peruenias, quo te uoco; quàm est id, quo perrexisti: tamen nisi tu etiam totum id, quod restat, confeceris; non tã mihi gratum futurum est, præclare sane ac splendide id te muneris inchoauisse; quàm molestum non absoluisse: quod abs te commissum iri minime puto. Recordor enim quid tibi ad eam absolutionem tu te temporis sumpseris: atque hoc cum recordor; magis miror, quicquam nunc te cum de cõmutanda studiorum tuorum ratione, qui relictissima es ingressus; tum uero num tibi sit, quasi tarde adhuc ambulanti, deinceps

deinceps festinandum, sciscitari. Festines autem? ut quid? ut incidas in aliquem morbum? Ego uero tibi Longoli malo tranquilla nauigatione utentem, aliquanto serius eum adipisci eloquentiæ quasi portum; quem petis: quam propter nimiam uentorum uim iactura facta celerrime nauigare. Quamobrem si meum consilium sequi uolueris; quanquam est hæc quidem mentis potius sensusq; nostri, quam ullius consilij significatio; neque hunc tu cursum commutabis: cur autem? neque remota plus utere: ualetudiniq; in primis seruias. Sed iam satis, aut etiam nimis multa de ijs. De Ioanne Pino; erit mihi cura, cum ut omnia mandata tua exhauriam: tum illud maxime; ut quicūque percipi ex hominis te amantis beneuolentia potest fructus atque utilitas, percipiat. Id totum quale sit, quoniam satis exploratum non habeo; non committam, ut eius te rei expectatione sæpius excitem. Extremum est, quod erat primum in tuis litteris: Eius ad nos epistolæ tuæ exemplum, quæ perlata non est, quod scribis mihi te mittere; scito nullum fuisse cum tuis litteris. Id uelim describi mandes, mihiq; mittas: ne ulla tua lucubratiuncula nobis perierit. Habes ad omnia. Nunc quæ præterea scire te non nolle arbitror; hæc sunt. Apud Sadoletum reliquosq; amicos recte est. Thebaldeus & Beatianus etiam fortunæ aucti tibi hilarius salutem ascribunt. Ego domum cogito. Quid? quid est aliud? Intellexi de Alexandro Capella uiro sane bono, & docto, & ut mihi uisus est, etiam amatissimo tuo;

mo tui, te cum Nicolao Leonico homine uere philo-
 sopho singulari beneuolentia coniunctum, cum eo
 familiariter sæpe esse uel propterea, quod non lon-
 ge ab illius ædibus incolis. O præclaram uiciniam,
 teq; hominem mirificum ad præstantium & claro-
 rum uirorum amicitiam conciliandam. Næ ego ho-
 rum principum prænsationes appellationesq; hono-
 rificas omnium, una cum uestra deambulatiuncula,
 & sermone libenter commutauerim. Nunc ei, quod
 possum, multam salutem uolo impertias meis uerbis.
 Etiam Marinum Georgium Patauinorum Prætorẽ,
 quem scis a me unice diligi, si saluere iusseris; mihi
 gratissimum feceris: idq; ut facias, plane te rogo:
 tum & Saulium & Flaminium. Tu ualebis; nosq;
 diliges. M D X X I. Roma.

P. B. Gabrieli Veneto, ordinis Augustinianorum
 Magistro S. P. D.

PETIERUNT a me Hispaniæ Regis Le-
 gati; ut tibi eos commendarem: quibus has ad te lit-
 teras dedi, tui ordinis sacerdotes, probos, ut aiunt,
 uiros; alterum Tarraconensem: Lusitanum alterũ;
 utrũq; autem incensum bonarum artium studijs, uer-
 satumq; in ijs; quemadmodum ab ipsis intelliges. U-
 augeri se abs te optariq; in collegium Doctorum cu-
 piunt, quos Magistros appellatis: afferuntq; causas,
 quamobrẽ id facere iure possis. Ego uero; qui pla-
 ne noui, quàm diligens in eo sis; ne quis temere te
 O auctore,

auctore, in collegium admittatur; commendo tibi quidem eos sane multū. Valde enim cupio Legatis; qui sunt ipsi magni & clari uiri, & bene de repub. meriti; quosq; ego magnopere amo. Sed ita commēdo; si tibi uidebuntur idonei esse, quos ornes. Peto autem abs te; ut eos idoneos iudices; etiam si plene idonei nō erūt: dum sint ex illis, quos satis idoneos queas dicere: ut omnino aliquid dignitati Legatorū tribuatur. Reliquum est ut ualeitudinem tuam cures: Audio enim tibi non recte esse. Est autem indecens; qui mihi ægro saluti fueris, nō potione ulla & pharmaco, uel arte aliqua medicorū; sed plane congressibus, colloctionibusq; suauissimis & prudentissimis tuis; tibi ipsum mederi non posse; qui te semper audias, semperq; tecum sis. Quod si ab occupationibus tam solutus essem, ut triduum consumere meo arbitrato mihi liceret; euolarem ad te tam libenter nūc quidem; quā tu me soles inuisere, cum te Roma continet. Spero tamen Leonem Pont. urbe prope diem exiturum; Etruriæq; partem istam, quā tu incolis, suasq; uillas & municipia obiturum. Quod si erit; excurrā ad te, cum primum Ciminium lacū uideo. Interim fac te custodias. Vale. Idib. Sept.

M D X X. Roma.

PATAVIUM.

P. B. Reginaldo Polo

S. P. D.

MAGNA me uoluptate tuæ litteræ affecerūt;
quibus

quibus me ad beneuolentiam inter nos cōstituendam humanissime prouocas : causasq; affers , quibus adductus id facis . Nam cum te antea diligerem ; cum primum intellexissem te plane adolescentem , clarissimis atque adeo regib. ortum maioribus , bonarū artium ardore succensum , ex ultimis orbis terrarum finibus Patavium uenisse : ut ea in urbe , doctissimorumq; hominum conuentu , operam illis dares : tenererq; iam uehementi quodam studio cognoscendi & alloquendi tui : quanta me nunc demum esse affectum letitia existimas ; cum ad id , quod sponte ipse cupiebam , inuitari me abs te per litteras uideā tam officiose , tam etiam eleganter scriptas ; ut ista ipsa inuitatio tua , non humanitatis modo genere , sed etiam doctrinae nomine eum te esse facile ostenderit : ut longe magis tua mihi quidem beneuolentia exoptanda & expetenda , quā adhuc ipse statuerim , plane fuisse uideatur ? Quod cum ita sit : accesserit autem ad id nunc etiā Longolij nostri , qui mihi tuas litteras reddidit , honorificentissimus de te , tuisq; uirtutibus longus quidem , sepeq; repetitus huius bidui sermo : quem ego uirum propter eius excellens ingenium , singularemq; doctrinam facio plurimi ; propter mores uitaeq; probitatem fraterne amo : Complector te quidem Pole , atque excipio , ut amanter meam beneuolentiam expetentem , certe amantissime ; ut etiam humaniter me ad id prouocantem ; hic uero iam non habeo , in quo tibi aequè mihi ipse uidear responsurus . Nam ut parem me tibi omni reli-

qua ex parte eius uirtutis, quæ humanitas dicitur, referendis officijs præbeam: certe prior iã ad te appellandum, cum id ipse tua diligentia præriperis, esse nullo pacto possum. Quod quidem non humanitatis modo indicium magnæ cuiusdam ac eximiæ, sed humanitas mihi esse ipsa omnis, suo cum robore atque radicibus uidetur. Itaque cum in eo tibi concedam necesse sit; præsertim cū ipse ijs opibus, ijs propinquis, ea denique sis fortuna; ut etiam si te ipse prior appellassem; quia tamen nihil afferre potuissem eiusmodi, multo sane minus in meæ humanitatis factu, lumen eluceret, quàm eluceat in tuæ; efficiam profecto, ut in reliquis præstandis amicitie muneribus atque partibus, id, in quo a fortuna uincor tua, recti ac propensi erga te animi mei studijs, officijs, diligentia plane sarciam. Scriberem plura: responderemque; ad reliquas epistolæ tuæ partes; nisi festinaret Longolius, equumque; posceret, utpote iam sine meis ad te litteris reuersurus. Quamobrem in aliam epistolam reliqua. Vnum hoc sic habeto: nihil mihi hoc in genere omni, præclara egregiaque; ista animi tui erga me declaratione, aut accidisse, aut accideret potuisse iocundius. Ex uilla Noniana. Quinto Idus Iul. MDXXI.

PATAVIUM.

P. B. Reginaldo Polo

S. P. D.

BINAS a te uno tēpore accepi litteras amatissime

tissime quidem scriptas, unas, quas ad diem VI kal. Febr. dederas; alteras, quas pridie kalen. Ad primas igitur prius. Meum de imitatione librum tibi placuisse, ualde gaudeo. Probari autem abs te sententiam meam homine cum docto, tum in eo scribendi genere, quo de disputatione, studio ac exercitatione iam erudito, etiam uehementer letor. Quod si eo te libro ad id ipsum, ad quod quidem tua te sponte accensum esse uideo, aliquanto etiam acrius atque ardentius inflammaro; omnia me consequutur putabo. Caeue enim existimes unquam me alias ullius de hominis adolescentis ingenio atque industria tantam in spem uenisse; ut aliquando tandem his temporibus doctrinam cum eloquentia more maiorum coniunctam aspiciere possimus; quam nunc quidem iam uenio, id per te unum maxime omnium ut consequamur: modo tibi annos uita subministret: cui tu plane rei parum mihi uideris uelle consulere: ita dum omnia omnium doctorum hominum scripta, omnium doctrinarum ac disciplinarum omnes libros exhaurias; nullam salutis tuae curam adhibes; nihil ualitudini inseruis. Quam quidem ego pro eo, quanti te facio, proque nostra beneuolentia et necessitudine uelle tibi prosperrimam perdiuturnamque consistere. Sed de eo tu pro tua prudentia iudicabis. Venio ad secundam epistolam tuam: cum qua erant obsignatae duae, Giberto una, Sadoleto altera, scriptae abs te epistolae: quas quidem statim reddidi. Sed in ea, quam mihi scripseras, nihil erat fere, nisi duo illa quasi capita: alte-

rum, quo mihi acceptum refers, quod Gibertus tuas illas priores litteras, quas ad me dederas, tam cupide, tamq; amanter legerit, tantis laudibus extulerit. Quo in genere si scias quàm ille tuis istis postremis ad sese litteris sit delectatus; tum id diceres nõ a nostra commendatione; quanquàm ea certe suas quidẽ parteis semper adhibet; sed ab elegantia tuarum litterarum, suauitate, amabilitate esse profectum. Ita eas & doctis uiris multis audientibus clara ipse uoce recitauit, cū paulo ante solus legisset: & ab ijs quaesuit, num idem ipsis, quod sibi uideretur, nihil esse candidius, nihil omnino prudentius tuis litteris. Cui cum annuissent; in tuas se laudes prorsus effudit tanta cum declaratione beneuolentiæ; ut ego ipse, qui tibi omnia cum cupio, tum mediufidius tribui merito existimo; nihil sane desiderarim. Quod tibi eo libentius scribo; quo idem illud de te iudicium suum aut detulisse ipsum iam Clementi Pontifici Max. aut propediem ab eo delatum iri puto, cum in tui sermonem inciderit: in quem quidem breui non semel incidat necesse est. Nam de Britannicis cum rebus tui litteris est ei Princeps prope quotidie consulendus: ut ex ijs oratio in te fluere quasi sua sponte uideatur. Quanquàm est ea tua quidem dignitas atque persona, ut abs te sermo apte possit incipere: tuq; unus cui libet satis magnum ad dicendum argumentum esse possis. Sed ut ad tuas Sadoletto scriptas litteras redeam; ijs & ipse mirifice delectatus se tibi rescripturum, cū primum sibi per occupationes suas liceat, amanter

ret, amanter sane recepit. Alterum erat caput illud in tuis litteris; ut quoniam aliquam te in spem adduxissem fore, ut Sadoletus suum mihi librum ad te perferendum traderet, cum essem discessurus; darem operam, ut id ita fieret: eum te librum legere magnopere auere. Ad ea nihil tibi respondebo, nisi unum, tuæ me uoluntati & studio in tempore non defuturum: modo se ipse flecti exorariq; patiatur. Sed neque dum librum perpoliuit: & est nunc quidem occupatissimus. Tum illud de Germano pupugit eius animum, ut omnia pertimescat. Verum, ut dixi, non deerimus; ut tibi mos geri possit. Habes ad omnia; & ualebis. Roma.

P A T A V I V M.

P. B. Reginaldo Polo Britanno

S. P. D.

Q V A S mihi Patauij ad Ioannem Mattheum Gibertum litteras Romam proficiscenti dedisti; quoniam is paucis ante diebus, quam ipse ad urbem uenisssem, ad Transpadanos exercitus a Pötifice missus, aberat, & iam iamq; affuturus putabatur; eas litteras apud me esse facile passus sum, quoad ipse reuerteretur. Itaq; quinto Idus Decembres cū rediisset, hominēq; salutauissem; reddidi ei tuas litteras: quas quidem mihi uisus est libentissime accepisse. His perlectis multa me percontatus est de tuis studijs; longumq; sermonem habuit, summa cum tua laude, illustriq; attestatione sui erga te amoris: cum diceret,

genus orationis tuæ sibi uehementer probari; teq; sibi esse charissimum singulis prope uerbis ostenderet. Quid? queris. Habes hominem plane cupidissimum tui: cuius certe beneuolentiam, quoniã maximi potentissimiq; Reges expetunt, sibiq; ut concilient operam dant: officiaq; in illum omnia certatim conferunt: eam te nullo negotio assequutum, sane non mediocriter lætor: Præsertim cum is ad eam, qua nunc quidem apud Pontificem est, auctoritatem & gratiam: quæ profecto quantæ sint, omnes iam homines intelligunt: summam uitæ integritatem, humanitatem, comitatem, moresq; optimos & suauissimos adiunxerit: quodq; tibi iocundissimum debet esse, cum litterarum & bonarum artium studia, quantum fieri ab homine occupatissimo potest; tum in doctis hominibus fouendis, iuuandis, honestandis egregiam & mirificam uoluntatem. Quod ad Iacobum Sadoletum attinet; quæ duo impetrari tibi ab illo me internuntio cupiebas; eorum alterum, ut constituendæ beneuolentiæ mutuiq; inter uos amoris essem auctor; sane confeci. Ille enim, ut est homo perhumanus, quiq; te antea ipso Giberto referente cognouisset, litterasq; ad illum tuas etiam legisset; & quæ de tuo in illum studio ei narraui, libentissime accepit; & se amantiſſimo erga te animo cum propterea, tum pro tua singulari uirtute atq; doctrina deinceps futurum, cumulatissime recepit. Alterum conficere non potui, ut eius de philosophia librum tibi legendi facultas daretur: Nam quoniam eo in libro

libro philosophia tantūmodo uituperabatur; alterius autem libri, quem quidem inchoatum habebat, ut est dialogorum mos, et futuræ erant partes, ut philosophiæ uituperatoribus responderetur, ipsaq; laudaretur; indignum ac prope inconstans omnibus uideri posse dixit, si permetteret, ut quam ipse artem, clarissimorum hominum sequutus iudicia, cæteris omnibus artibus prætulisset, ab incunte etate summo studio semper adamauisset; eius artis uituperatio nulla defensione, laudationeue adiuncta, suis e manibus excideret: præsertim cum neque illi ipsi adhuc confecto iam libro, ultimam, ut aiunt, manum imposituerit. Qua in re cum illum prudēter facere animaduertērem; dolui non nihil tua causa; quod uidebam te pulcherrimæ iocundissimæq; lectionis uoluptate, diutius quàm uellem, cariturum propter eas occupationes, quas illi, magnus in eum Pontificis et Giberti amor atque auctoritas afferunt, maximis illas quidem in rebus, et splendoris dignitatisq; plenissimis: sed quæ tamen totos illi dies atque noctes intercipiāt; ut philosophiæ studijs et inchoatæ scriptioni sese reddere, ut nunc quidem se res habet, plane non possit. Nam quid tibi de illo ipso priore dicam libro, quem quidem perlegi iam sæpius? E quidem ab illis Augusti temporibus, quæ profecto maxime omnium sunt mis ingenijs et præstantibus scriptoribus claruerunt; nullum legi librum scriptū, ut mihi quidem uidetur, appositius splendidius, nullum melius, nullum Ciceroniano mori, stilo, facundie denique

denique uicinius. Sed de eo coram plura. De Urbani-
 nis autem rebus puto te nō expectare a me longissi-
 mas litteras. Habemus Pontificem cū egregia in o-
 mnes homines uoluntate, ac plane bonum: tum &
 prudentem & grauem, omniaq; circūspectantem,
 & prospicientem: cuius fidei res Christiana publica
 recte credita traditaq; uideatur. Hæc ad te antea
 scribere cogitantem, multæ me occupationes, quid
 dicam impediuerunt; cum semihora epistola cōscri-
 bi possit; interpellauerunt tamē, si minus usquequa-
 que, certe nonnūquam. Sed cum ad occupationes
 accedit ea, qua sæpissime utor, cum sumendus cala-
 mus est, interdum etiam delector, negligentia; ni-
 hil me uno in scribendo segnius, nihil ignauius est
 factum. Nicolao Leonico & Baptistæ Leoni docto-
 ribus tuis, uiris optimis, præstantissimisq; homini-
 bus plurimam salutem uelim impertias meis uerbis;
 Marmaduco etiā. Roma. Nono kalē. Ian. MDXXVI.

PATAVIUM.

P. B. Reginaldo Polo Britanno S. P. D.

RESPONDEO ad tuas proxime acceptas
 litteras, & quidem paucis: nam multis nō est opus.
 Gibertus te in oculis plane fert; delectaturq; mirifi-
 ce tuarum litterarum lectione; non earū modo, quas
 ad illum scribis; sed etiam quas ad me: quarum qui-
 dem semper omnem paginā perlegit ipse per se. miro
 cum lepore, tum uoluptate: neq; me recitatore uult
 uti. HAS

uti. Has autem postremas heri domi suæ cum legisset; etiam aliquot doctis uiris, qui aderant, legēdas tradidit amicissimis atque honorificentissimis uerbis.

Quod cum fecisset; ad me conuersus mandauit, suis te uerbis quàm diligentissime salutarem; ostenderēq; te a se plurimi fieri, maximopereq; amari: id, quod ego libentissime quidem facio, cum illius, tum tua, tum uero etiam mea causa: in quem nonnihil quasi redundare uidetur de tuis multis laudibus: uel quia ualde te amo; sunt autem amicorum omnia communia; uel quod tanquàm sponsor sum uestre beneuolentiae: quo certe nomine is ad me quoq; aliqua ex parte fructus iocundissimus pertinet. Itaq; censeo des ad illum aliquid litterarum; quibus significes quàm tibi grata sit hæc illius de te cum significatio, tum uoluntas. De Sadoleti libro quod scribis; ille uero pernegat dono eum ulli omnino hominum se dedisse, ac ne legendum quidem, nisi ea conditione ut ne describeretur. Itaq; subiratior est Germano illi, quem dicis. Verūtamen non destiti ab eo petere, ut mihi librum commodaret: quod tum spero faciet, cū plane erimus discessuri. Tibi tamen sum auctor, quoniã otio plus abundas, ut ad illum etiam scribas aliquid, si tibi uidebitur, uel hac ipsa de re, uel de amicitia certe uestra iam instituta, fundamenta iaciente me; ut in eo uideare aliquid, quod te delectet, consequutus. Is tibi plurimam salutem dicit. Vale. Decimo kalen. Febr. M D X X V. Roma.

P A T A V I V M .

P. B. Reginaldo Polo Britanno

S. P. D.

N A R R O tibi . Mirabar ; quod cum proxime a te meas epistolas Roma scriptas poposcissem ; ipse mihi reliquas quidem misisses : eam , qua binas ad tuas rescripseram , nō misisses . Tu uero ne acceperas quidem illam ; quippe , quæ data nunquàm est . Nam cum eam conscripsissem ; obsignariq; iussissem & dari , cum primum esset , qui perferret : erant autem per eos dies publice tabellarij sane crebriusculi : neutrum factum est , cum ego utrūq; factum esse credidissem . Id puto accidisse propter morbum , qui me confestim inuasit ; quo prope sum cōfectus . Eo morbo meum librarium perterritum oblitum esse facere , quod mādaueram , coniectura ut credam ducor . Epistola enim ut tunc erat , non complicata , inter Ciceronis epistolarum libros , quos mecum habebam , temere coniecta est . Eos libros heri cum euoluerem , in illam epistolam incidi : quam quidem statui ad te mittere , non tam porro ea cartula mihi ne perierit ; quàm ut scires ipse , me tum in rescribendo tuis literis non multo magis , quàm soleo , negligentē fuisse . In epistola dies adscripta non erat : itaque non addidi . Paccio & Leonico salutem . Vale . E No-
niano . V I I I kalen . Sept . M D X X V .

Patavium .

P A T A V I V M .

P. B. Reginaldo Polo Britanno

S. P. D.

P R A N D E N T I mihi heri puer meus tuas
 litteras reddidit tertio kalen. datas : quibus ad eas ,
 quas ad te proxime dederam , rescripsisti . Iis ne cō-
 tinuo responderem , illud me interpellauit ; quod sta-
 tueram eo die Triphonem inuisere : quem tu homi-
 nem credo ne nosti quidem : Sed te arbitror scire eū
 mihi amicum esse . Feci autem quod statueram , sta-
 tim a prandio in seßis equis : fuimusq; una in uilla
 sua , sane usque ad uesperam : ut sublato iam die cœ-
 lo pluuio in Nonianum me receperim . Itaque heri
 nihil ad tuas . Nunc autem bene mane expergesa-
 ctus sumpsit calamum ; ut nequid prius , quam hoc
 ad te litterarum darem . Sed ad priores parteis epi-
 stolæ tuæ , quibus te magna ex meis litteris uolupta-
 te affectum scribis ; effersq; eas multis atque maxi-
 mis laudibus ; quid tibi ego Pole respondeam ; qui te
 humanitate uincere non possum ; officijs non postu-
 lo ; suauitate autem litterarum , et lepore , et me her-
 cules elegantia ita ne spero quidem ; ut etiam omnes
 homines ijs in rebus , breui a te superatum iri uehe-
 menter putem . Quamobrem eæ partes nunc quidem
 silentio prætereantur ; ad quas rescribi nihil necesse
 est . Reliqua est illa pars litterarum tuarum ; qua te
 purgas mihi ; quod ad Marinum Georgium in Ro-
 muli causa nihil scripseris . Qua in re cum ego pla-
 ne accipiam

ne accipiã excusationẽ tuam: uideris enim mihi recte fecisse; qui amici tui rationibus, præsertim id a te magnopere postulantis, obesse nolueris: æquũ est itẽ, ut tu quoq; meã excusationem accipias: ut intelligas quæ me causa impulerit, id abs te petendum mihi esse ut existimarem. Nam quo ad putauit posse fieri, ut Baptistæ Leonis ratio Venetijs haberetur; nolui committere, ut mea petitio apud te illius commodis obesse tantulum possset. Itaq; nihil petij abs te eiusmodi; cum tamen in Romuli causam iampridem incumberem. Postea quã uero amicus quidam summus meus, homo & prudens, & grauis mihi nuntiauit scire se, Triumuiros Venetos, qui rem litterariam Patauinam procurant, de Baptistæ causa ad senatũ non relatueros: cœpi optare; ut cum tua uetus postulatio Baptistæ nihil iã esset opis allatura, uelles huic alteri amico tuo noua postulatione prodesse. Id mihi a tua benefica liberaliq; natura non alienum est uisum; quod uestræ inter uos necessitudini, Romuliq; in te obseruantie atque officijs tribueretur. Quod si nõ ita existimasssem futurum, ut ille a Triuuiuis præteriretur: profecto non tam fuisssem improbus, ut ei te uoluisssem meo impulsu, uel in suscepto iam negotio parum constantem, uel in amicitia tuenda nimis fluxum & labantem uideri. Itaque redeo ad illud; ut non solum probem, uerum etiam laudem consilium tuum; quod meæ petitioni nõ satisfeceris: modo tu quoque meum ne improbes: qui nõ ut cuipiam obesses tuorum, sed ut alicui prodesse

desse petebam . Vnum est , quod me molestia plurimum afficit : quod non antea Baptista scire poterit id , quod ego intellexi fore , ut de se non referatur : quod utinam quidem inane atque falsum sit : Quod occasio Romulum iuuãdi præterierit . Ita fiet , ut neutri eodem tempore profueris . Quod si Romuli rem per litteras commendauisses ; ei quidem certe profuisses : quod esset mea quidem sententia optabilius , & ut existimo , etiam tua . Sed de eo tu uideris . E quidem cum Romulo maxime cupio : tum Baptista tam sum amicus ; ut tibi non concedam ; ut tu plus illum ames , quàm ego amo ; uel tu plus ei hoc tempore tribuendum putes , quàm ego semper tribuerim . Sed iam nimis multa . Pacceum adhuc salutem desiderare , moleste fero . Ei dic , non esse æquum in tam salubri cœlo , tam diu aduersa ualeitudine uti . Itaque aliquando tandem morbum abijciat : ut possimus illum bene ualentem inuisere . Tu si rectissime ualebis ; feceris mihi optatissimum ; multo optatius , si etiam diutissime . Item Leonicus : quem saluere iubeo .
Vale . Pridie kalen . M D X X V . De Noniano .

V E N E T I A S .

P . B . Reginaldo Polo

S . P . D .

C V M statuisssem , antequàm Venetijs proficiscerer , te conuenire : tamen multis negotijs impeditus ad te uenire non potui : quod quidem mihi fuit permolestum . Itaq; ueni Patauium mihi ipse subira-

tior ;

tior, qui te non uidiſſem. Id cum mea culpa factum ſit: quod proximum eſt, agamus cenſeo per litteras; ſi uel tibi aliqua in re mea cura meaque diligentia erit opus, uel mihi humanitate tua: quemadmodum ego nunc quidem facere decreui. Mitto enim ad te faſciculum litterarum: quibus litteris Sadoletto reſcripſi, ad eius ſcilicet litteras; quas tu mihi ab illo acceptas reddidiſti. Petoq; abs te; ut quando id multo facilius tibi erit, quàm mihi; mandes tuis, curent, ut ad illum primo quoque tabellario eò proficiſcente perferatur. Erit mihi ſane gratiſſimum. Vale. Septimo kalen. Nouembres. MDXXXII. Patauio.

P. B. Reginaldo Polo Cardinali

S. P. D.

D O L E B A M antea te a nobis diſceſſiſſe: cū tamen eſſet ſpes aliquando reuerſurum. Nunc autem; cum te Paulus Pont. max. in ampliſſimum Cardinaliũ ordinem legerit: neque poſt hac his in locis te uide= di facultatẽ mihi datum iri ullam putem: letor ta= men tuam uirtutem ea dignitate auctam & honeſta= tam fuiſſe; quam te poſſe conſequi, incredibili Pauli prudentia iudicioq; freti, ſperabamus. Qua de re ti= bi uere atque magnopere gratulor: utq; perpetue ſolidæq; uoluptati tibi ſit iſte magiſtratus, que ſo= & opto. Ac meum quidem tui abſentis deſiderium noſtræ neceſſitudinis memoria facile ſolabor. Tu ue= ro longe ornatioꝝ atque illuſtrior factus nõ Italiam modo; ſed Britanniam etiam tuam, atque ipſum cœ= li uerticem

li uerticem tuarum laudum splendore fac impleas.
 Vale. Tertio kalen. Ianuarias. M D X X X V I.
 Patauio.

P. B. Reginaldo Polo Cardinali S. P. D.

Q V A M iocūda mihi fuerint litteræ tuæ hu-
 manissime amantissimeq; scriptæ; quibus mihi de
 mea dignitate gratularis; puto te intelligere etiam
 tacete me. Qui quātopere te amauerim propter tuā
 quidē primū nobilitatē moresq; sane regio; deinde
 propter studiorū utriusq; nostrū similitudinē; cū te,
 optimis deditū pulcherrimisq; artibus, atq; in ijs ma-
 gnos progressus facientē quotidie uiderē; facile pro-
 fecto cognouisti. Accessit ad hęc usus inter nos, non
 sane infrequēs, & necessitudo persamiliaris: quæ nos
 iam coniunctos atq; amantes inter nos magnopere
 deuinxit. Mitto uoluptatem illam meam; quam qui-
 dem cepi maximam atq; optatissimam, cum te Car-
 dinalem esse factum cognoui: quemadmodū ex meis
 ad te datis litteris scire non obscure potuisti. Sed o-
 mnino; ut & ipse, quod sentio, etiam profitear;
 nihil mihi gratius potuit afferri tua gratulatione,
 tuisq; litteris. Ego uero Pole te magnopere letatum
 esse isto de Cardinalatu meo nuntio, ut scribis, sane
 puto. Habebis enim posthac tu quidem me, non lau-
 datorem modo tuarum uirtutum longinquis in locis:
 ut adhuc post tuam ad urbem profectiōnē habuisti;
 sed in collegio & factorum pulcherrimorum testem,

P & optia

& optimorum consiliorum socium : a quo ea omnia
 erga te officia & studia expectanda tibi sint ; quæ a
 germano fratre tuo , si is collega tibi esset , confide-
 res profectura . Neq; enim committam , ut a quoquã
 in te amando uincar . Reliquis in rebus fortasse uinci
 potero ab ijs ; in quibus plus inerit ad eas res confi-
 ciendas facultatis . Voluntas erga te quidem mea e-
 rit eiusmodi ; ut ab uno Sadoletto se æquari patiatur
 superari , ne ab illo quidem sit passura . Qui cum te
 Carpentoracte nunc esse , ualde gaudeo : neque ue-
 reor , quin & itinerum suspectissimorum , & curæ
 rum maximarum recentes labores tui , isto in otio
 doctissimi amantissimiq; hominis conuictus compen-
 satione suauissime leniantur . Quod scribis , non au-
 dere te adhortari me senem ad ea , ad quæ ego te iu-
 uenem sum hortatus ; ut scilicet ita te gereres ; ut
 dignus eo munere , quod tibi tunc deferebatur , uideret-
 re : Tu uero & hortari me , & monere , & obiurgare
 etiam liberrime semper potes ; cum præsertim ho-
 minem ; quem iam ætas in plerisq; segniorẽ & obli-
 uiosorem fortasse fecerit . Sed miratus sum me tibi
 eiusmodi quicquã scripsisse . Itaque , ut uerum fa-
 tear , concidi animo tuas litteras legens . Quid enim
 ineptius facere , aut etiam impudentius potuissem :
 Quã si te uirum maximum atque amplissimum ,
 omnibus bonis artibus excultum , omnibus uirtuti-
 bus perornatum , magna prudentia , magna rerũ ex-
 perientia præditum monuissem ? Quare sumpsi mea-
 rum litterarum exemplum . Quod cum legissem ; re-
 creatus

creatus sum . Nihil enim in eo erat eiusmodi ; ut mo-
 nitoris personam egisse uideri tibi debuerim . Affe-
 ram uerba ipsa , quæ suspecta tibi esse potuerunt .
 Sunt autem in extrema pagella hæc : Tu uero longe
 ornatior atque illustrior factus non Italiam modo ;
 Sed Britanniam etiam tuam atque ipsum cœli uerti-
 cem tuarum laudum splendore fac impleas . Hic pro-
 fecto est , non tam hortandi , aut monendi , quàm lau-
 dandi , orationis quidam color lususq̃ ; magna atque
 præclara de eo , ad quem scribimus , speratis , atque
 pollicentis . Itaque laudauit te uerius , non monui ;
 ut mihi sane uideor : Volui quidem certe . Idem si ti-
 bi quoque deinceps uidebitur ; erit mihi gratum . Sed
 de his hæcenus . Ego hic æstatem conficiam . Ita enim
 mihi Pontifex uti facerem permisit . Autumni pri-
 mis mensibus Romam , si ualebo , proficiſcar ; eoq̃
 libentius ; quod te & Sadoletum idem facturos pu-
 to : quos uidere atque cõplecti & cogitationes meas
 conferre discupio . Valete binæ meæ animæ , optimæ
 omnium , & suauissimæ . Priolo tuo , uel nostro po-
 tius , Paulo Sadoleto certe nostro , Ludouico Bono-
 nienſi multam salutem . Vndecimo kalen . Iunias .

M D X X X I X . Patauio .

P E T R I B E M B I

E P I S T O L A R V M

F A M I L I A R I V M

L I B E R S E X T V S .

V E N E T I A S .

Petrus Bembus Petro Briffoni S. P. D.

RATISSIMAE mihi tuae litterae acciderunt; uideo enim in ijs, id quod maximi quidem facio, me abs te amari. Nam quod me tantopere laudas, non tam mihi gratum id quidem est; quam iocundum, propterea, quod in eo, illam ipsam, quam tu laudibus in coelum fers, humanitatem, in te summam singularemque; esse plane cognoui. Consilium studiorum tuorum, quod scribis, mihi ualde probatur. Spero enim fore; ut si in eo operam impendes tuam: maximos ex ea re, uberrimosque; sis breui tempore fructus uoluptatesque; percepturus. Ceterum de Carpi Regulo quod scribis; quanquam me in Noniano tuae litterae offenderunt; fecissem tamen, quod uolebas; Patauiumque; essem profectus. Veruntamen ex re tua esse arbitratus sum ut dares operam, ut te antea conuenire et colloqui posse. Erit id et tibi opportunum, et mihi gratum. Itaque te expecto. Feci autem quod uolebas, ut tibi quam pri-

mum

num rescriberem ; quod eo dico , ne me putes negli-
gentem in eo fuisse , si forte tuæ litteræ serius ad me
perlatæ sunt : dies enim adscripta non erat . Vale.
Idibus Octobris MDXXII. Ex Noniano.

V E N E T I A S.

P. B. Francisco Victorio Physico S. P. D.

T V uero , etiam si nihil tuis in litteris ea de re
disputauisses ; ualde me pupugisses ; qui ad te homi-
nem non solum philosophum , & optimis clarissi-
misq; artibus præditum ; sed nostris etiam in studijs
mitioribus egregium ac præclarum uirum , uernacu-
lo sermone scriptas litteras dederim ; ad eas tantum-
modo latine si rescripsisses . Quid enim mea illa ne-
gligentia fieri mollius atq; ignauius potest ? Nunc
uero , cum & id feceris , & cur ita factum abs te
sit , prudenter tu quidem atq; apposite pluribus uer-
bis ostenderis : perfecisti profecto , ut ad eum ser-
monem , quem quidem prope per biennium cupide
admodum perseueranterq; intermiseram , libenter re-
direm . Itaque tuo posthac more ad te litteras dabi-
mus . Quod Mercurio Chirurgo , quem tibi alteris
litteris commendaueram , amorem & studium pol-
liceris tuum ; est mihi sane pergratum : Quem tamē
ita tibi commendatum esse cupio ; sua etiam si se ipse
arte commendarit . Nam oratione illum sibi apud te
plane non uereor defuisse . Quod si forte πολλοι
te delectant ; habes hominem , qui non minus lingua,

quàm manu tibi se probare facile possit. De Sadoleto meo quod quæris; is erat Romæ proximis mensibus in optimis, ut semper solet, studijs, cum legendo, tum scribendo sane plurimus. Nunc autem; neque quid agat, plane intelligo propter pestilentiam; quæ cū urbem deformauit; tum itinera maxime sustulit, consuetudinemq; scribendi. Itaque quod aues scire, num is dialogum de philosophia suum conferret; de eo nihil dum ad nos est perlatum: cum erit; faciam ut scias. Faciam etiam, quod item scribis uelle te; ut cum primū litteras ad illum dabimus, multam ei salutem impertiam tuis uerbis. Ignosces breuitati mearum litterarum: eram enim cum has ad te litteras dabam, plane occupatissimus: & ualebis. Tertio decimo kalen. Ianua. MDXXII. Patauio.

VENETIAS.

P. B. Francisco Victorio Physico S. P. D.

MEAS ad te litteras, tibi sero esse redditas, quod me certiozem facis; non magnopere mihi molestum fuit: nihil enim erat opus celeritate. Sadoletus meus, uel potius noster; de quo quæris; Carpentracte; cuius urbis Episcopum gerit; profecturus propediem est: Romanarum, credo, salutationum, concursationum, turbarum captus satietate: præsertim, cum uideat bonis artibus atque studijs locum prope nullum esse. De amore erga me tuo, quæ luculenter admodum, ac prorsus amabiliter in epistolam

Stolam coniecisti; ea ualde mihi iocunda acciderunt. Video enim non id solum, quàm me diligis; quod mihi quidem certe gratissimum est: sed illud etiam; quàm tu dignus es, qui diligare: quo me hercule uno, ad te diligendum atque amandum, maximopre concitor. Quod a me longiores epistolas expetis; tuto id tu quidem; eloquentia qui abundas. Ego uero; quem plane uerba sepe deserunt; malim a te uel tacens intelligi. Itaque ille Areopagitarum iudicium mos mihi uehementer probatur: qui accusantium, qui reorum orationes sine proœmio, sine epilogo, sine ullis fucis, ac prope nudas audiebant. Marini Brocardi doctissimi humanissimique hominis, deque me benemeriti, salutationem tuis ad me uerbis profectam, tam libenter accipio; ut te in eo max. adhibere operam uelim; ut is intelligat esse me plane amantissimum sui. Vale. V kalen. April.
M D X X I I I. Patauio.

C I T A D E L L A M.

P. B. Francisco Bonæ fidei Physico S. P. D.

GRATÆ mihi tuæ litteræ fuerunt: nõ tam quidem propterea, quod me in ijs summopere laudas: uideo enim in eo, te ingenij facilitate, ac plane beneuolentia duci: quã q. te mei cupidissimum, amantissimũq; prædicas. Quid enim mihi esse gratius aut iocũdius potest; quàm a doctissimo uiro diligi: præsertim in quo, cum optimis præstantissimisq; artibus,

P 4 summa

summa probitas, summa humanitas sit coniuncta:
 Quamobrem ut tibi breuiter respondeam: non fal-
 lam uel expectationem tuam, si quam habes ipse de
 me: uel amorem erga me tuum, uel plane officium
 ac studium. Caterum legi tua carmina perlibenter.
 Sunt enim eiusmodi; ut cuilibet iocunditatem affer-
 re possint. Quod autem postulas, ut cum rus me
 contulero, te illuc uocem, ut una esse possimus: ita
 faciam. Vale. Decimo kalen. Decembris.

M D X X I I I. Patauio.

BONONIAM.

Petrus Bembus Lazaro Bonamico

S. P. D.

IOANNIS Antonij Marostici, optimi uiri,
 qui mortem obiit, fratris filium Baptistam, eius hæ-
 redem quod mihi magnopere commendas; est sane
 gratum. Video enim amorem erga te meum aliquã-
 ti apud te esse; cum te aliquid a me petere intelligo.
 Itaque hominem libenti animo sum complexus: eo
 usque; ut qua in causa nihil ei debere me existimem,
 statutumq; mihi propterea fuerit, ut nequid is a me
 eo nomine consequeretur; idq; nonnullis homini-
 bus mihi pernecessarijs idẽ petentibus antea respon-
 derim; eã causam integrã illi esse passus sim: spem-
 que ei dederim, me, id quod postulat, cum hoc tem-
 pore minus commode facere possim; certe aliquando
 esse facturum. Quamobrem sic a me discessit; ut di-
 ceret satis se a me impetrauisse. Sane uirum, præ-
 ter quam

ter quàm quod litteratus mihi uisus est, etiam frugi
modestumq; cognoui. Rodolphus tibi Pius multam
salutem: ego plurimam. Vale. Pridie kalen De-
cembr. M D X X I I I. Patauius.

B O N O N I A M.

P. B. Lazaro Bonamico

S. P. D.

A C C E P I heri tuas litteras Idibus Decem-
bris datas, cum prudentes illas quidem & graues;
tum ornato in primis, ac perpolito stilo scriptas; tui
uero erga me amoris & beneuolentiæ nõ plenas mo-
do, sed me hercule etiam profluentes. Quibus cum
quid a me postules cognouerim; curabo sane, quo ad
fieri poterit; ne aut operam, aut studium, aut dili-
gentiam, aut certe amorem erga te meum, aut etiã
prudentiam, de qua scribis, si modo est ulla in me
prudentia, in eo moliendo, tractando, conficiendo
desideres. Longiorem epistolam ne faciam, multæ
me occupationes impediunt. Ignosces igitur breui-
tati litterarum: & ualebis. Nono kalen. Ianuar.
M D X X I V. Roma.

P A T A V I V M.

Petrus Bembo Cole suo

S. P. D.

N O S iter ita diuissimus; ut cras domi sumus coe-
naturi. Itaq; Cocum meum iussi præcurrere, ut hoc
tibi nuntiaret; simul ut præsto esset, si quid eius in-
digeres.

digeres. Tu fac omnia parata sint ad nos recipiēdos. Etiam Bibliothecā sigillis reliquoq; ornatu concinabis: ut possim eius aspectu, quo, ut scis, mirifice delector, statim adueniens exhilarari. Fœminis dices, Ceciliam inuitent, ut cœnet apud nos: Cupio enim illam quā primum uidere. Lucilio filiolo meo; quē amabilem & festiuum esse audio, tibi certe iocundissimum scio esse; bastolum dabis. Morosina & Marcellis salutem. Hæc scripsi pransus in Padi ripa; cū me somnus interpellaret: ad quem tota prope nocte Ferrariæ, apud antiquum hospitem meum Guidum Strotiam cum essem, non accesserat. Vale mi optime & suauissime Cola. Decimo kalen. Maias.

M D X X V.

Petrus Bembus Colæ suo

S. P. D.

HERI cum ad me Patauiō uenisses, meq; in hortis deambulantem, sub meis illis hederarum umbraculis, quæ te tantopere oblectant, comperisses: post eum sermonem, quem de rebus domesticis mecum habueras, magnam te uoluptatem capere dixisti ex ea lectione, quā habebas in manibus, epistolarum ad Atticum Ciceronis nostri, probe planeq; familiariter conscriptarum: quibus in epistolis questus es multa uideri tibi perperam inuersa esse ab ijs: qui descripserunt. Quemadmodum uerba illa, quæ sunt octauo in libro: Ego uero uehiculo, si nauis non erit, eripiam me ex istorum parricidio: quæ quidem le-

ctio

ctio tibi plane non probabatur. Quid enim cum nauigatione atque omnino maris traiectione uehiculū ? De eo cum tibi annuissem ; sermonem deambulationemq̄; confecimus . Atque ipse in cubiculum meum perrexi mihi plane subirator : qui quidem nihil certi , quod tibi afferrem illis de uerbis , habuissem . Tu uero pransus paulo post Patauium redijsti . Confecto autem ad uesperum die , cum me dormitum recepissem : intempesta nocte expergefacto , uerbaq̄; illa Ciceronis cupide repetenti statim mihi uera eorum letitio sese obtulit ; ut mihi quidem uideatur ; & puto tibi etiam uidebitur . Nam si ita legas ; Ego uero uel lintriculo , si nauis non erit , eripiam me ex istorum parricidio ; nihil porro ambiges , nihil haesitabis .

Vale X I I I Calen. Sextilis . MDXXXVII .
De Noniano .

B O N O N I A M .

Petrus Bembus Romulo Amaseo S. P. D.

ET si & mihi & Bolduco nondum erat constitutum , quid de nostris pueris nobis esset potissimum faciendum : quos etiā si statuissimus ad te mittere , te tamē antea ea de re per litteras non admonito , nihil egissemus : per tamē gratū mihi fecisti , quod de cōsilio profectiois tuae , tuis ad me amantissime scriptis litteris duxisti esse nos cōmonefaciendos : nequid interea , diū tu abes , eorū missionē festinarem . Ostendisti enim in eo , non solum , cum tibi adest facultas operam diligentiamq̄;

gentiamq; tuam mihi nauandi, esse te mandatorum meorum bene memorem: sed plane etiam, cum non adest. Quorum in altero, amorem erga me tuum facile agnosco: in altero, etiam prudentiam. Nam quod mihi omnes causas huius tui consilij familiariter exponis; id abs te non tam iudicio meo, quod tu omnibus te iudicijs anteferre scribis; quã ei, quæ mihi tecũ est necessitudini; tribui existimo. Quo sane officio humaniss.º ac suauiss.º tuo, cum letor, propter eam, quã mihi præ te fers beneuolentiã: tum interdum uereor, ne tibi parum in ea uidear respondere: propterea, quod ad te minus sæpe do litteras; quæ te item erudiant, non de meis modo rebus, sed multo etiã magis de tuis: quæ tamen mihi curæ sunt æque, ac si essent meæ. Quo profecto in silentio tã diu non permansissem: neq; committerem ut me hoc nomine accusare merito posses: si omnino quicquã haberem; quod uel mea, uel tua interesset scire te. Nihil autem cum habeam; nullas esse meas litteras, quam tibi uideri; satius duco: idq; te magnopere cõfido, qui otio non abundas, probaturum. Sed redeo ad tuas litteras: & tibi, ut debeo, gratulor de ea; quã quidem iam uideo cum iuene nobilissimo, eodemq; liberalissimo, omnibusq; bonis artibus dedito, Hercule Gonzaga tibi esse beneuolentiã constitutã. Latorq; inuitatum ab eo esse te, ut apud sese esses. Quid enim tu, hoc præsertim æstatis tempore, uacuisq; a publico tuo isto docendi munere mensibus, facere melius, aut certe delectabilius potes? Tametsi

metſt erit tibi habenda ratio, cum eorum diſcipulo-
rum, quos habes domi; tum multo magis etiam ſua-
uiſſimi pueri Pompilij filij tui: cuius amabile inge-
nium nunc potiſſimum inſtitutis & præceptis eru-
diri atque augeri debet tuis. Quod quidem & feci-
ſti adhuc diligentiffime; et ſi tecum illum duces, ſa-
cere tum quoq; poteris fortaffe etiam diligentius,
quàm ſi eſſes domi. Diſcipulis autem tuis te conſu-
lere difficilius tibi erit. Sed puto te pro tua prudẽ-
tia ſatis ei quoq; rei occuſurum. Itaq; probo conſi-
lium tuum: deq; eo, ac de profectione iſta tua uolo
tibi proſpere atq; feliciter euenire. Ad Bolducũ: quo-
niam is Venetijs erat apud ſuos; dederam litteras;
quibus eum ijs de rebus tuiſq; litteris feceram cer-
tiorẽ. Ego me in Noniano poſt meum redituũ, o-
mne fere tempus continui; ut cum noſtris litteris in-
gratiam redirem. Id me ſpero aſſequutum: nam ne-
que illæ me reiſciunt iam, ut ſolebant, Romæ cum
eſſem: et ipſe mediuſfidius ſine illis uitam eſſe ipſam
aut omnino, aut magna ex parte nullam puto. Hæc
adieci, non quo ſciri abs te, uel mea, uel tua cau-
ſa opus eſſet: ſed ut ego quoq; ad te de me ipſo ali-
quid ſcriberem. Benacum meũ; quem ſagitas, habe-
bis cum hiſ litteris. Omnes mei, quibus quidem tuis
uerbis ſalutem dixi, domuſq; tota noſtra te ſalutat.
Tu meis uerbis Herculi tuo, quem ego unum omniũ
facio plurimi, dicito multam ſalutem. Vale. Ad
xv kalen. Sextilis. MDXXV. De Noniano.

P. B. Herculi

Petrus Bembus Herculi Gonzage S. P. D.

CUM proxime Patauium rediſſem: rure enim
 omne hoc ætatis tempus prope contriueram: uenit
 ad me Franciscus Belinus familiaris meus optimis
 moribus, optimis etiam ſtudijs præditus adoleſcens;
 quem quidem ego unice diligo: oſtenditq; mihi Ele-
 gos uerſus a ſe de Petri Mantuani præceptoris tui
 morte ad te conſcriptos, ſane pereleganteis. Qui cū
 mihi ualde probarentur; ſtatuī eos ad te mittere, cū
 ut pueri: libet enim mihi illum ſic appellare, qui
 pubes uix dum ſit; tui quidem iam ſponte ſua ſtu-
 dioſiſſimi, atq; amantiſſimi clarum ingenij lumen,
 & ad poëtices ſtudia mirificum, ut mihi quidem ui-
 detur, ἐνδοξία σπουδὴν agnoſceres: tum ut uideres,
 quid de te optima iam ingenia iudicent: quo te ipſe
 acrius etiam & uehementius incitares ad id ipſum,
 quod facis: ut quàm de te iam quidem apud omnes
 homines ſpem, expectationemq; excitasti; eam ſu-
 ſtinere ac tueri poſſis. Quod non eo dico, quo te id
 non diligentiffime facturum exiſtimem: quid enim
 mihi eē tua uirtute, tuo in omnes bonas arteis amo-
 re, uel ardore potius animi certius, ac exploratius
 poteſt? Sed quoniam ualde te amo; aut etiam quia
 ea ipſa; quæ de te ſibi alij pollicentur, mihi ipſe ple-
 nius atque uberius ſpondeo: aueo etiam quàm pri-
 mum, quàmq; conſumatiffima cum a me ipſo, tum
 ab omnibus maxime cognoſci ac perſpici. Furnio &
 Romulo,

Romulo , quos tecum esse audio , salutem uelim dicas meis uerbis . Vale . kalen . Aprilis . MDXXVI .
E Noniano .

Petrus Bembus Herculi Gonzagæ S . P . D .

FRANCISCVS Belinus is , cuius Elegos de te scriptos uersus in alteris ad te meis litteris misi ; a dolescens cum eius ingenij , quod ipsa facile carmina præ se ferunt ; tum morum optimorum , fidei , modestiæ , probitatis eximiæ ; quæq̃ ; ego uel his de cauissis , uel propterea quod me in primis colit , ita diligo ; ut plus diligere non possim ; accensus uirtutum tuarum splendore , ardet cupiditate incredibili , ut se in familiaritatē tuam suscipias ; apud teq̃ ; uelis esse : ut quod illi , propter rei familiaris angustias , face-re diutius non licet ; te auctore , tuisq̃ ; in laribus optimarum artium studia , quarum est ille quidē unus omnium prope cupidissimus , quæq̃ ; domi tuæ præcipue uigent ; tibi astans , teq̃ ; intuens prosequi , atque in ijs , quod te libente fiat , proficere ac plane progredi possit . Se uero id , quod optat , mea commendatione consequuturum magnopere confidit . Præclare enim scit ; ego quantum te amem , tibiq̃ ; quantum tribuam : ut ex eo coniecturam faciat , amoris erga me tui , mutueq̃ ; nostræ beneuolentiæ . Quod cū ita sit ; non potui uel illi hoc a me summopere petenti negare , cui prodesse plurimum cuperem : uel abs te non petere ; apud quem ualere me multum , ille ipse

ipse sibi persuasisset, cui porro esset petendum: præsertim cum bonis artibus deditos homines fouendi, & fortuna tua facultatem tibi magnam dederit, & natura uoluntatem: alterum, familie tuæ, quæ quidem maxima atque amplissima semper fuit, commune est: alterum, germanum atque proprium tuum, quo maiorem etiam adhibere curam debes; ut, quoniam domesticae gloriæ, familiarisquæ amplitudinis Diu tantum tibi, quantum poposcisti, pollicentur: quæ tua sunt, ea non minus ornas ipse, quam hominum bene de te sentientium spes ac expectatio postulat. Quamobrè maiorem in modum abs te peto; ut adolescenti optimo, amantiſſimoquæ tui, & nostris in litteris, tam uel erudito iam atque exculto, uel certe surgenti adhuc & plane ita crescenti, ut expectari ab eo præclara omnia atque summa possint; ne desis: hominemque dignum tua familiaritate suscipias in clientelam tuam: tuoquæ conuictu, opibus, humanitate, amore denique, quod caput est, tuo foueas, erigas, amplectare. In quo cum id egeris, ut ego maximè abs te beneficium accepisse me in eo sim existimaturus: illud etiam assequere, ut ipse magnam sis uoluptatem percepturus ex ipsius adolescentis ingenio: quod quidem tibi semper aliquid promet, quo delectere; semper excudet pangetquæ aliquid, quo gaudeas illum esse apud te: perquæ gratum ac tui munere bene memorem iudices. Quanquam quidem est omnino unum illud magnum per sese atque amplum, perfectæquæ uirtutis sane proprium: in quo acquiescere

scere uirorum excellentium clarorumq; hominum mens atque animus in primis solet: uiuare permultos; benefacere ac prodesse quāplurimis; suas opes atque potentiam ad aliorum utilitatem quā maxime paratas esse atque propositas existimare: quo mihi certe homines ad Deorū naturam propius, quā ulla re alia, uidentur accedere. Sed nō committam, ut te ad philosophiam tuam uocem: ut mihi tritum illud possis dicere, Noctuas Athenas. Equidem & illud uereor, ne tam multis uerbis usus, diffidere uidear uel humanitati tuæ, uel liberalitati, uel etiam erga me beneuolentiæ: quarum alteræ omnibus iam hominibus notæ perspectæq; sunt; altera ipsi mihi. Sed certe erit notior atque perspectior; si hoc a te impetrauero. Cuius rei petitionisq; nostræ monitores non inuerecundos; nam flagitatores plane non sunt, quippe; qui ab adolescente pudentissimo proficiscuntur; pauculos Belini uersiculos ad te nunc quoque mitto cum his litteris. Furnio tuo multam salutem. Vale. Tertio Idus Maias. M D X X V I. E Noniano.

Petrus Bembus Caterinæ Landæ

S. P. D.

V A L D E me tuæ litteræ delectarunt: eoque magis, quod mihi præter spem accidit abs te puella tantulæ ætatis Latino sermone & quidem probo & eleganti scriptas litteras accepisse. Itaque ad reliquas causas, quæ te mihi charissimam faciunt, plurimas

rimas illas quidem atque maximas, hac etiam addita, quod te optimis artibus deditam uideo: nihil iam est, quod ad meum erga te amorem addi posse uideatur. Quamobrem erit mihi plane gratissimum; si una cum tuis parentibus ad me uere invito ueneris: ut te uidere & colloqui possim: cuius rei non minima mihi spes tue ipse litteræ attulerunt. Augustinum fratrem tuum quod mihi commendas; facis ex amore fraterno uestro. Sed nihil ei erat tua commendatione opus; quem ipse filij loco habeo. Patri tuo & matri plurimam salutem dicito. Sed patri uelim etiam suauium des. Quod si grauari facere; illum meo nomine rogabis, ut tibi det. Vale. Septimo kalen. Decemb. M D X X V I. Patauii.

Catherina Landa Petro Bembo.

S. P. D.

AUGUSTINVS frater meus ad te proficiscitur, ut bonarum artium studijs incumbat, Ego autem nullam aliam ob causam illum sequi non possum, ut & ipsa operam litteris dem, ueluti meus fert animus; nisi quia foemina sum; scio enim fratrem, apud te uirum litteris moribusq; ornatissimum, ita profecturum, ut parentum desiderio satisfaciat, quamobrem nihil doleo, illi uero non inuideo: sed tamen non despero fore ut mater post hyemem ad te conferat. tunc ego illam sequens, a te doctor discendam: interim fratrem tibi commendo. Vale.

P. B. Herculi

Petrus Bembus Herculi Gonzaga S. P. D.

C R E D O te memoria tenere ea, quæ in cuncta ætate de Francisco Belino ad te scripserim. Tu ad illa quàm humaniter mihi responderis, quàm liberaliter; ego memoria teneo: idq; mihi plane fuit gratissimū. Nunc Belino ad te proficiscenti tardius quidem, quàm uellē; fuit enim domi plusculos dies apud suos; has ad te litteras dedi: quibus tibi eum quasi de manu traderem, adolescentem et pudentem, et probum, & optimis artibus deditum, atq; in primis tui amantissimum: eiusq; rei cupidissimum, ut tibi studium & operam nauare aliquam possit. In quo ipso, si quid erit eiusmodi, quod tibi usui possit esse; quod plane erit; tu facile perspicies: idq; pro tua prudentia constitues & ex tua uoluntate. Ego cum tibi eum ita commendo; ut & ipsius uirtus postulat, & amor summus erga illum meus: & si non uereor, ne breui tibi se ipse reddat, suis moribus suaq; uirtute commendatissimū: tum tibi illud promitto & spōdeo; quibuscunq; in rebus eius opera uti uoles; & ingenij tibi illum fructum & laboris & diligentie, fidei quidē certe, pietatis obseruantie cumulatissime præstaturum. Vale. Tertio Id. Nouembris.

M D X X V I. Patauio.

P. B. Antonio Bernerio Parmensi Iureconsulto
S. P. D.

ET si ex multorum sermonibus te, & bonarum
artium doctrina præditum, & optimis moribus, sin-
gulariq; humanitate esse ornatum intelligebam: tamē
lectis litteris tuis, quas Bernardino Sandrio ad me
dedisti, plenas non officij solum, & beneuolentia,
sed plane etiam pietatis, multo id clarius atq; aper-
tius cognoui. Nihil enim prætermisisti uel in me lau-
dando, quod a liberalis ingenij uiro; uel in mihi pol-
licendo, quod ab homine amicissimo coniunctissimoq;
expectari potuisset: cum neq; me unquam uideris;
neq; ullum meum in te studium extare potuerit: ho-
mo & nullius opis indigens, & optimarum artium
studijs fultus ipse per te te: quo mihi maior atq; spe-
ctatior humanitas liberalitasq; ipsa accideret tua.
Itaq; cum legi tuas litteras libentissime: tum multo
libentius atq; alacrius amorem erga me tuum, quē
illis ipsis in litteris præ te fers, ad me tam liberaliter
uenientem complexus ac prope suauitatus sum. Cui
quidem anori, cæteris in rebus si fortasse minus po-
tero: neque enim tanti me esse adhuc quidem agnoui
ipse; quanti me abs te fieri uideo: amore quidē cer-
te & beneuolentia facile respōdebo. Nihil enim im-
pedire uoluntatis animiq; nostri cursum potest. His
non uereor, ne tibi homini ardenti, ut mihi quidem
uideris, in amicitia constituenda, ipse frigescere uide-
dear in

dear in retinenda mutuoq; faciendo : præsertim cum te ipse antea sponte atque tacite amauerim . Nicolao Leonico plurimam salutem dixi tuis uerbis : legi enim ei tuas litteras . Is iam te plane diligit ; seq; abs te diligi letatur . Reliqua Sandrius tibi significabit , mirificus amicitiarum conglutinator ; amantissimusq; tui : atque utriusque nostrũ erga te uoluntates studeatq; deferet . Vale . XIII kalen. Decemb.

M D X X V I . Patauio .

Petrus Bembus Herculi Gonzagæ S. P. D.

COMMENDAUI tibi æstate proxima Franciscum Belinum ea de causa ; ut quoniam ipse propter rei familiaris angustias litterarum bonarumq; artium studia , quibus erat iam nec leuiter imbutus & maxime deditus , persequi diutius non poterat ; tua in domo , tuisq; opibus & munere , quod optabat consequeretur . Idq; memini tibi me scribere ijs litteris , quas ad te primum ea de re dedi . Quæ mea commendatio cum tantum apud te , quantum speraueram , ualisset , mihiq; ipse liberalissime amantissimeq; rescripsisses ; Belinus aliquot menses apud te ita fuit ; ut cum te antea diligeret commotus tuarũ uirtutum fama & sermonibus hominum , qui de te ferebantur ; postea cum eadem illa præsens ipse multo etiam maiora atque illustriora cognouisset ; amorem erga te suũ tantopere auxerit ; nihil ut illo tui uel amantius possit esse uel ardentius . Quibus de re

Q 3 bus omnibus

bus omnibus mecū est, cum Pataviū uenisset eo tem-
 pore, quo tu Venetias te contulisti, sic loquutus; ut
 me etiā, qui te plane nossē; ingenij, diligentie ope-
 rarēq; in addiscēdo tuā, prudētiae, tēperantiae, reliqua-
 rumq; uirtutum et morū tuorum suauissimorū com-
 memoracione & prædicacione ad te amandum ali-
 quanto acrius incenderet. Verum cum tu nihil illi
 opis adhuc quidem dari, præter escam & potū ius-
 seris, credo quod id tibi in mentem non uenit; nu-
 mulos nescio quot, domo quos attulit, cum audio
 defecisse. Quare feceris ex liberalitate tua; si iuue-
 ni perpudenti; qui dura omnia perpeti potius, quā
 uerbum apud te facere ijs de rebus audebit; tantum
 stipis curari facies, quantum ei satis sit ad neces-
 sitatem. Quod si eum etiam honore mensē tuā cōiue-
 ctuiq; affeceris: quod, ut uerum fatear, cum illum
 ad te mitterem, sperabam te facturum: & ipsius
 animum fractum prope ac mœrētē exhilarabis at-
 que eriges: & mihi facies gratissimum. Denique ut
 multa complectar paucis; quicquid ei commodau-
 ris; id omne te in me ipsum contulisse putabo. Neq;
 uereor; quin tu id bene posuisse sis existimaturus.
 Nam, nisi me amor fallit: quanquā quid ego amo-
 re in eo falli possum; ad quem amandum non casu
 aut temere, sed consilio atque iudicio sum profe-
 ctus? spero fore; si ei uita suppetet, neque deerunt,
 quæ homini dedito bonis artibus tua in domo desse
 uix possunt; clarum ut ille celebreq; sibi nomē, ma-
 gnāq; laudē breui tempore apud omnes homines,
 nostris

nostris in studijs præsertimque pœtices pariat : cuius quidem laudis pars atque portio est ad te , qui illum foueris , alueris , multo maxima multoque iustissima peruentura . Sed quanquam tua etiam causa tibi hominem uideor commendare , cum tibi illum commendo : uolo tamen te existimare , me tibi unum omnia , quæ illi commode honorificæque feceris , libentissime debiturum . Vale . VI kalen. Maias .
M D X X V I I . Patauiō .

P. B. Gabrieli Veneto Augustinorum Eremitarum Magistro

S. P. D.

C V M Venetias proximis diebus me contulisset : qua quidem ab urbe prope biennium absueram : ueni ad Stephani ; ascendiq; ad tuum cubiculum , ut te salutarem , frustra . Aberas enim Taurisum profectus . Quanquam nec frustra quidem . Nam cum descendere in templum uellem , ut assisterem sacris ; tui me pueri per tuam ædificationem deduxerunt : quam quidem auide inspexi . Erat enim non miro solum iudicio confecta : ut sotij tui ; qui ante te in templum descendebat longa et populari uia ; nunc multo breuiore eademq; secretiore uterentur : pertingit enim a sotiorum cubiculis ad phanum : Sed impensa prope Regia et artificio luculento . Scale primum occulta atq; ab alia parte ædium lapide Illyrico perfaciles perq; commode . Deinde riui transmissio ponte lapideo atque tecto : ut itio reditio perspicere non

possit. Deinde non sane magna, uel pusilla potius; sed tamen concinna atque hilarula porticus; quam columnæ sustinent; cum arcola & puteo, cui lauerum est adiunctum ad sacerdotum ministeria, affabre quidem factum; ut nihil possit esse politius, nihil uenustius. Sacrarium postremo concameratum duplex, magnum quidem ipsum altum, luminosum, a fundamentis positum, ut reliqua omnia, mira incredibiliq; dignitate. Fenestræ atque hostia opere egregio ac pereleganti. Pauimentum, candido purpureoq; lapide tessellatum. Sacrarum uestium et argenti armarium, atque sedilia, pulcherrimo ex ligno, & quidem aduecto Germania, arte diligentiaq; mira. In quo ipso sacrario etiam ara peruenusta cū sepulchro, quod tibi ipse posuisti. Quibus in singulis ita nihil parasti uel materiae, uel operæ; ut si ciuitas ipsa publice id efficere uoluisset; non te modo superare atque uincere, sed ne æquare quidem certe potuisset. Itaque non miror id, quod mihi tui significauerunt, tibi in ea ædificatione termille numum aureorum sumptum factum. Quæ cum nec parum diligenter, & magna cum uoluptate essem contemplatus; ualde mihi Leo. Pont. Max. uisus est tuæ societati atque familiæ prospexisse; cum te Magistrū ordinis iussit esse: qui eas pensiones atque prouentus, quos tibi præfectura subministrat, non in ambitiosas sacerdotiorum conquisitiones; non in tuorum propinquorum commoda; nō in tuas ipsius aliquas uoluptates; ut plerique faciunt, profudisti:

Sed in

Sed in ornamenta sacrarium ædium, in tuorum sotorum usum, in splendorem urbis, tua in patria & natali solo amantissime magnificentissimeq; contulisti. Itaq; ut ad illud redeam, quod initio dixi: non iam modo non frustra te quasiui: sed etiam ualde gaudeo id me uia suscepisse; ut illa ingenij, & liberalitatis tue præclara munera inspectarem. Tibi uero pro meo in te amore ac pietate etiã gratulor de tam mirifica ædificatione tua: ex qua non dubito; quin & magnam uoluptatem capias capturusq; sis, quã diu uiueris: & multum claritatis atque beneuolentiæ, non apud tuos solum socios, uel apud nostros, qui nunc sunt, homines; sed apud posteros quoque tibi pepereris: qui, cum illa intuebuntur, te ament multisq; laudibus efferant, necesse est: si modo erunt ipsi digni, qui homines appellari possint. Vale.

Tertiodecimo kalen. Iunias Natali meo ipso die.

M D X X V I I. Patauio.

Petrus Bembus Bernardino Sandrio

S. P. D.

ET salutẽ abs te Cornelij fratres proximis diebus mihi nuntiauerũt: & tuæ me litteræ plurimum delectauerũt. Ex ijs enim intellexi nihil te magnopere cupere, præter otium ad studia bonarum artium, quibus te dedidisti, persequenda. Sed pupugit me id, quod scribis, uereri te, ne Romam rapiaris. Nã si te illo conferes; nihil erit postea, quod existimes te minus posse consequi; quam nõ modo philosophiã optimasq;

optimasq; artes; uerum etiam leuioris doctrinae studia, litterasq; paulo politiores; quas quidem puer adamauisti. Sed de eo tu uideris. Leonici nostri optimi doctissimiq; uiri suauitatem merito tu quidē expetis. Nihil est enim sene illo sanctius, nihil amabilius. Quod uero addis te totum humanitati meae innocentiaq; permittere: potes tu quidem id tuo prope iure omni tempore. Verum in quo tibi esse usui amor in te meus magnopere possit; non fere uideo. Ita enim premor hoc biennio toto cum publicis erogationibus pecuniae, tum Italici belli uastitate atq; incendio; ut me meosq; uix egregq; sustentem. Itaq; spem, quam habes in utroque nostrum, ut in extremo est tuarum litterarum; quod ad me attinet; metiri te uolo & rerum difficultate, & temporū atrocitate. Sed tibi **D E V S** aliquis non deerit studiorum tuorum & consiliorum moderator: quem quidem tibi aduoces, & cui pareas, censeo. Vale.
 kalen. Septemp. MDXXVIII De Noniano.

P. B. Erasmo Roterodamo

S. P. D.

INCREDIBILI uoluptate cū tuae me litterae affecerūt, tua presertim manu scriptae: cognoui enim ex ijs minime uerū esse id, quod ad nos incertis rumoribus afferebatur, uexari te morbo nescio quo, nō sine maximo uitae discrimine: Tū Caroli tui, quē mihi cōmendas, sermo prudens ille quidē & suauis auxit uoluptatem meam: qui & ualere te, & praeter
 communem

communem illam locorum istorum tempestatem, quã
 commemoras, nihil tibi mali proprium accidisse scire
 se dixit. Quamobrẽ nihil mihi potuit afferri uel tuis
 litteris, uel illius sermone iocundius. Quo enim minus
 multi sunt, qui nostram etatem scriptis illustrarint
 et locuplectarint suis; eo mihi grauius accidebat, te;
 qui optime omnium id & fecisti iam, & nunc etiã
 impensius facis; eripi cum Germaniæ Galliæq;, qua-
 rum es præcipue in oculis; tum Italiæ; quæ te una
 quanti faciat, illa ipsa tua scripta facile testantur:
 quæ quidem plane iam omnium nostrorum hominum
 non solum oculos atq; animos oblectauerunt, sed
 etiam bibliothecas referferunt. Itaq; redeo ad id,
 iocundissimas mihi fuisse tuas litteras. In quo parent
 me tecum habuisse conditionem sane uideo: quem su-
 spensum de meo statu; putabas enim fortasse me
 Romæ fuisse miseris illis turbulentiissimiq; tempo-
 ribus, cum direpta uastataq; est; Sadoleti mei lita-
 ræ, quæadmodum quidem scribis, molestia libe-
 rauerunt: quibus litteris me Patauium multo ante
 accessisse congnoisti. Quam quidem me ad Urbem
 ex multis laboribus tanquam in portũ ex tempestate
 contuli: ubi quiescerem. Ea in sententia utinam ip-
 se quoque Sadoletus permansisset: ut cum semel Pro-
 uintiam petiisset, ut otio frueretur; resorberi se Ro-
 manis fluctibus non siuisset. Fortuna in illum minus
 iuris habuisset. Sed homo omnium innocentissimus
 frustra se a Pont. Max.º peti uocariq; passus non est.
 Itaq; iussus illuc redijt; ubi iacturam fecisse una cum
 multis

multis magnis atq; claris uiris non tam reprehenden-
 dus est; quam quod ante, quam Roma caperetur, sese
 unius explicuerit, indeq; discesserit, laudandus. In il-
 lo humaniter lapsus, uel etiam cum ratione progres-
 sus est: Hoc extremum magni constantisq; animi,
 ac prope diuini consilij fuit. Sed de his haecenus. Per-
 turbari tua studia tumultu prope bellico, conuelliq;
 ut audio, uestrum omnium ueterem in DEVM Opt.
 Max. cultum, cerimoniasq; sacrorum nobis a maio-
 ribus nostris per manus traditas, moleste tuli: do-
 luiq; tuam uicem deuexa iam etate hominis, inq; tuis
 optimis confirmatisq; iudicio & longinquitate uite
 moribus & uirtutis actione quiescentis. Quamquam
 quis est, qui hoc tempore plures cum fortuna ex-
 postulandi causas argumentaq; non habeat? Tibi si
 recte cum ualetudine tua erit; reliqua uel sanabun-
 tur aliquando: uel erunt ferenda: humana enim sunt:
 prudentibus praesertim uiris: quibus uiuis animi cur-
 sus & uoluntas impediri pietasq; non potest. Carolus
 Vtenhouius erit mihi eo loci: quo apud te est. Vna e-
 nim commedatio tua omnium mihi necessitudinum in-
 star est: Ut non modo nullo meo incommodo, quod
 adscribis ipse, illi commodem; si quid erit, in quo
 ei usui esse possim: sed etiam ut nihil plane habeam
 cum illo non commune; non amicos, non domum,
 non pecuniam ipsam, quam excipis; si ea uolet uti.
 Omnino nihil tam tuum esse, quam mea omnia meq;
 ipsum si existimabis; non fallam opinionem tuam.
 Id cum uirtuti tuae atque doctrinae, tum tuo de me
 iudicio

iudicio debeo. Vale. Pridie Non. April.

MDXXIX. Patauio.

Petrus Bembus Carolo Vtenhouio S. P. D.

I I S in litteris mittendis, quibus ad Erasmus rescripsi, nulla celeritate te uti uolo. Quicumque primus te adierit, qui Basileã cogitet; is erit aptissimus; cui eas litteras des. Nihil enim continent, præter id unum, eius de te commendationem magnã apud me p̄dus habuisse: idq; me tibi rebus omnibus ostensurum. Amari me abs te ualde gaudeo. Ceterũ, quod petis, ut te destitutum omni auxilio tuear; ego uero id non libenter modo, sed etiam cum uoluptate sum facturus; si, quid illud sit, in quo mea uel ope uel beneuolentia indigeas, quodq; me uelis facere, abs te cognoro. Vale. XVII kalen. Maias.

MDXXIX. Patauio.

V E N E T I A S.

Petrus Bembus Victori Fausto

S. P. D.

Q U O D & in edificanda quinqueremi nauis fidem tuam reip. præstitisti; & in concitanda omnium spem expectationemq; uicisti; letor: atque ad tuas pristinas facultates, litterarumq; ornamenta plurima atque maxima, hoc etiam accessisse: ut tua uirtute rem maritimam auxeris; tibi ualde, ut debeo, gratulor. Non enim id solummodo effecisti, ut quod
olim

olim nauium longarum genus, apud Romanos alijs-
 que nationes maxime uiguit; nostrum seculum mul-
 taq; supra etatem nostram secula nō uiderunt; no-
 stris hominibus restitueres: quod erat tamen magnū
 atq; amplum per sese: sed illud etiam es assequutus;
 ut quas omnino naues uastitate corporis materiaq;
 omni esse triremibus longe ponderosiores constabat:
 itaque existimabant plurimi etiam cursu tardiores
 futuras, eas easdem ipse multo uelociores ostende-
 res, uicta publico in certamine triremi; cū qua cur-
 sum, ut eius rei periculum faceres, instituisti. Ut
 omnes homines sponte iam prædicent, nihil esse pos-
 se bellis mari administrandis magis idoneum, nihil
 explicatius, commodius, utilius ea nau: Quemad-
 modum a Bembo sororis meæ filie uiro, certior sum
 per litteras factus: qui te summis laudibus in cœli
 fert: ascribitq; uocem eam unam esse ciuium, homi-
 numq; omnium opus istud tuum, uirtutemq; laudan-
 tium: Præsertim cum ueteres etiam, quotquot sunt
 nostra in urbe eius artis magistri, quiq; omnem suā
 etatem in reip. naualibus consumpserunt; se a te, qui
 nihil unquam antea eiusmodi attigeris, nunquam te
 ad naues fabricandas applicueris; uictos atque su-
 peratos non solum fateantur, sed etiam profitean-
 tur, palamq; dicent: Itaque uideo maximum iam
 te fructum capere ingenij diligentieq; tuæ, laudem
 prædicationemq; senatus, ciuitatisq; uniuersæ atque
 populi: quod quidem necesse est illud etiam conse-
 quatur; ut tibi proemium aliquod dignum tribuant,

tam

tam inexpectato tamq; præclare a te gesto munere: quo etiam ad præstantiora, siqua sunt, aggredienda, atque nauanda; esse autem multa arbitror; accendare; maximoq; usui sis reip. his temporibus perditis atque miseris: quæ si nobis sunt acerba; illud tibi facile præstiterint; ut uirtus ipsa magis eluceat tua; quando illa quotidie suorum ciuium opis atque industriæ magis magisq; indiget. Hæc ad te ut scriberem, animiq; mei letitiam susceptam ex tuæ gloriæ incremēto tibi declararem: amor in te meus uetustaq; nostra necessitudo me impulit; passaq; non est, in tam communi nostrorū ciuium gratulatione mei muneris partes abs te desiderari. Quod si hoc experimento senatus excitatus plures quinquere me te magistro exædificari quàm primum quàmq; celeriter iusserit; spero me breui de rep. classibus bene gesta tibi etiam gratulaturum: cui eos euentus referre acceptos debebimus. Vale. Octauo kalen. Iunias. M D X X I X. De Noniano.

Petrus Bembo Bernardino Sandrio

S. P. D.

Q V O D hodie mane quærenti tibi a me de illis Cicronis ad Trebatium uerbis; Treuiros uites cenſeo: audio capitales esse: mallet auro, argento, ærēq; essent; respondi iocum esse & multiplicem & festiuum: qui quidem iocus in antiquis & nummis et scriptoribus deprehenderetur: Itaq; quoniam eramus in uia, ut neque libros neque nummos habere-

mus;

mus; reieci te in alium diem: Id ne te diutius tor-
 queat, est eiusmodi: Ut ioci causa; quod quidem Ci-
 cero ad illum scribens, more suo fere semper facit;
 uerba illa et Treuiri & capitales in ambigui genere
 sint posita. Nam cum uideatur monere illum, ut uitet
 Treuiros Gallie populos, qui capitales bellicosiq;
 sint; ludit cum in Treuirorum, tum in capitalium
 uerbo. Erat enim Romae magistratus Triumuiroi Ca-
 pitales: qui etiam Treuiri dicebantur. Sed quoniam
 hoc ipsum Triumuiroi nomē iterum in ambiguo po-
 ni poterat, cum essent etiam apud Romanos Trium-
 uiri pecuniae cudendae; quos ita inscribebant. A. A.
 A. F. F. hoc est, auro, argento, aere, flando, fe-
 riundo; iocatur iterum hoc in uerbo; luditq; Cicero,
 ut mihi quidem uidetur, bellissime: addeas mallem
 Treuiros istos esse pecuniosos, quam bellicosos: ut
 Cesare eos uincente tu ditesceres. Itaque infert Ma-
 lem esse Treuiros auro, argento, aere; quam scilicet
 capitales. Triumuiros autem etiam Treuiros so-
 litos dici, unus Liuius satis locuples esse testis po-
 test; cuius sunt haec in libro quarta Decadis decimo:
 Colonia Grauiscae eo anno deducta est in agrum
 Etruscum de Tarquinienisibus quondam captum:
 Quina iugera agri data: Treuiri deduxerunt C. Cal-
 phurnius Piso, P. Claudius Pulcher. C. Terentius Hi-
 ster. Quod uero Triumuiroi pecuniae cudendae, sic ut
 dixi inscriberetur; est apud me nummus aereus per-
 antiquus ita scriptus, C. PLOTIVS III
 VIR A. A. A. F. F. sunt & alij nummi alio-
 rum

rum nominum, eiusdem tamen tituli; quos inspicias,
cum uoles. Hæc ad te scripsi, cum domum rediissem,
et nummos ac librum sumpsissem amore tui admoni-
tus. Vale. Prid. Idus. Iunias. M D X X I X.
Patauij.

C A S T R V M F R A N C Y M.

P. B. Sebastiano Corrado S. P. D.

A C C E P I elegos tuos unos & item alteros;
atque hos multo prioribus uberiores; quibuscum
erat epistola. His cum omnibus delectatus: coepiq;
uoluptatem, quod te multum laborasse perspexi, ut
me ornares. De eo tibi quantum debeam; statues
ipse: qui ea in re neruos atque ingenium intendisti
tuum. Ego quantum uoles, tantūdem stipulabor.
De tuis rebus respondere tibi nihil possum: cū igno-
rem omnia: neque meum sit, amicorum facta per-
peram esse facta interpretari. Tu, si uires, tua te
uirtute fulcies: neque tibi posthac in me laudādo la-
tinas Musas, si me audies, aduocabis. Iratæ enim
mibi sunt propterea, quod se a me desertas putant.
Vale. Idibus Iunij. M D X X I X. Patauij.

B O N O N I A M.

P. B. Federico Fregosio Archiepiscopo Salernitano
S. P. D.

Q V A N Q V A M mihi molestā matris tuæ
mors fuerat; quæ plurima quondam in me, cum in
R fratris

fratris sui regno essem, præstantis fœminæ officia materno animo contulisset: te tamē e Gallia ea morte reuocatum, ad Italiam aduentare gaudebam: magnāq; me uoluptate affecerant Sadoleti nostri litteræ de mense Iunij scriptæ; quæ me de eo certiores faciiebant. Quibus in litteris quoniam erat, tibi se dedisse commentarium quoddam suum, quod uellet Venetijs imprimi; eamq; rē ut iuuarem, si opus esset, a me petebat: expectabam tuas litteras commentariūq; ipsum. Itaque nihil ad te dabam litterarum: cum maxime cuperem & scribere ad te, & tuas litteras legere: præsertim in tam longo utriusque nostrum silentio: cuius me quidem iam magnopere pœnitebat. Nunc autem, cum meorum litteris intelligam te, una cum reliquis Romanæ reip. Principibus, Bononiæ consedis; gaudium admodum sum propterea, quod breuī confido fore, ut te uideam. Statui enim & ipse Bononiam me conferre ad Clementem Pont. max. salutandum. Dedissemq; me iam in uiam; nisi meā, quam Bononiæ habeo, domum, Regis Lusitani Legatus occupauisset. Quam si mei recuperabunt; nihil profecto erit, quod me diem unum hic retineat. Aueo enim te amplecti & colloqui. Interea ualebis; nosq; diliges: si te & amari & coli a nobis magnopere intelligis. Idibus Nouemb. M D X X I X.
Patauius.

P A T A V I V M.

P. B. Andreae Triuisano S. P. D.

Q V O minus expectabam tuas hoc tēpore literas; eo mihi ea, quas ad me Patauii dedisti, plenae officij amabilesq; litterae, & iocundiores & suauiores fuerūt. Valde enim cupio et amari me abs te, et mei memoriā apud te uigere: quod quidem utrūque procedere praeclare ostendisti. Itaque uelim existimes nihil mihi optatius accidere potuisse tuis literis; praesertim cum otio non abundes. Scio enim quantis occupationibus implicere, propter praeturae uiri amplissimi patris tui; cuius magnam partem ipse sustines. Quod scribis mulieres nostras ualere, aduentumq; meum ab ijs mirabiliter expectari; mihi est gratum. Ego uero ad uos etiam libentius redibo sedatis sublatisq; non solum bellis; quae quidem diutius, quā oportebat, uiguerunt: Sed etiam bellorum suspicionibus: quibus torquebamur, pace ista, de qua commemoras, confecta: foedereq; inito multa cū auctorum sociorumq; foederis uoluptate. Sed de his cum una erimus: quod breui futurum puto. Reliquis de rebus scio te litteras a me non expectare. Patri tuo & matri multam salutem; itemq; Ceciliæ & Morosinae. Vale. Idibus Ianuarijs.

M D X X X. Bononia.

R 2 Venetias.

VENETIAS.

P. B. Lazaro Baifio Oratori Regis Gallorum
S. P. D.

MITTO ad te dialogos aliquot meos nuper
quidem editos ; uerum a me partim iuuenē , partim
etiam adolescente confectos : ut quantum te amem ,
ex hoc possis cognoscere ; quod eos ad te uenire uo-
lui prope nudos : qui de re uestiaria tam luculenter
conscripsisti . Mitto etiam eosdem alios ; quos peto
a te , ut per tuos tabellarios perferri mandes Lug-
dunum : desq̄ negotium alicui tuorum uel amicorum
uel hospitum ; qui Lugduni sunt : ut eos mittāt Car-
pentoracte Iacobo Sadoletto reddendos . Erit id mihi
abs te supra , quàm dici possit , gratum . Vale .
III Id. Iunias . MDXXX . Patauio .

VENETIAS.

P. B. Lazaro Baifio Oratori Regis Gallorum
S. P. D.

MANDATVM meum te curasse diligenter,
ualde gaudeo . Quid dico diligenter : qui non solum
libros meos , quod unum abs te petieram , measq̄ lit-
teras Carpentoracte ad Sadoletum miseris : sed illius
etiam liber , quo me is remuneratur , optatissimæq̄
litteræ ad me ut perferrentur , curam atque operam
adhibuisti : addito huic quidem sc̄nori , quod mihi
gratissimum

gratissimum est, etiam anatocismo; tuis scilicet ad me ipsum litteris; quibus omnino nihil esse potuit elegantius, nihil amabilius. Itaque de eo maximas tibi gratias habeo. Nā quod ais hoc te nomine scriptisq; nostris legendis, quæ uterq; nostrum ad te misit, nationis Barbaræ scriptionisq; nubeculam sensim exuere: agnosco humanitatem & lenitudinem tuam: Qui cum sis ueteres illos optimos latinitatis magistros præclare iam in scribendo assequutus, dicas tamen te de nostris lucubrationibus capere, quo iuuere. Sed de hoc, deq; reliquis tuarum litterarum suauissimis partibus, cum una erimus: quod erit propediem. Rescripsi sero plurimis post eam febrim, qua prope interij, domesticis implicitus atque impeditus curis: quæ mihi pene memoriam ademerant tuis litteris respondendi. Quanguam nouissime resp. amorq; in illam perpetuus & singularis meus, patriæq; charitas me in maximas cogitationes iniecerunt. Decemuirum enim honorificentissimo collegij decreto XLV annorum rerum publice gestarum historiam a me, ut conscriberem, petiuerunt: quam eorum uoluntatem aspernari non sum ausus. Vale.
Prid. kalen. Octobris. MDXXX. Patauius.

R O M A M.

Petrus Bembus Egidio Cardinali S. P. D.

ET si mihi multi Roma uenientes de te, quæ optabam, nuntiauerunt; litteris etiam meorum tibi

R 3 bi recte

bi recte esse quotidie factus sum certior : multo id
 tamen clarius atque apertius mihi significauit his
 diebus proximis Franciscus Belinus : qui istinc do-
 mum rediens cum ad me Patauium uenisset ; non te
 modo firmum esse , ualetudinemq̃ ; illam tuam , qua
 es apud nos annum totum uexatus , a te discessisse :
 sed uires etiam pristinas tuas corporisq̃ ; habitudinē,
 addo etiam sermonis hilaritatem , quam quidē pla-
 ne amiseras , te narrauit recuperauisse . Qui mihi nū-
 tius quā iocundus fuerit ; pro tuo peruetere in me
 amore , meaq̃ ; perpetua erga te obseruantia & cul-
 tu , malo te existimare , quā me scribere . Sed om-
 nino nihil mihi potuit afferri optatius , quā salus
 tua : qua in salute non tam tua unius , quā bono-
 rum uirorum , & doctorum hominum uita contine-
 ri mihi quidem uidetur , spesq̃ ; ipsa omnis , si qua re-
 liqua est , nostrorum temporum . Hæc ego de Belino
 cum intellexissem ; nolui prætermittere , quin tibi
 per litteras gratularer : eoq̃ ; magis , quod post tuū
 discessum nullas ad te litteras dederam . Quod eo cō-
 filio feci ; ne te interpellarem . Audiebam enim apud
 Ciminios esse te in sylua illa tua , cum argenti atque
 horrida , tum studijs tuis peroportuna , perq̃ ; com-
 moda uel suo silentio , quo nihil est profundius ; uel
 auicularum cantu ; quæ tibi dictanti amabiliter suc-
 cinunt . Mihi certe ; quod facile recordor ; cum illò
 ad te salutandum Leone Decimo Pont. max.^{mo} ue-
 nisssem ; e ramis opacissimarum arborum uisæ sunt
 quasi tibi salutem dicere : ita ad te uoculas inflecte-
 bant

bant suas umbram frigusque captantem . Ea in syl-
 ua nunc si esses ; nihil te puto pœniteret , præsertim
 his solstitij caloribus , qui me in Noniano prope cõfi-
 ciunt . Sed , ut audio , urbs te continet , Vaticanumq̃
 sacrarium : quo ad te uentitat homo grauisissimus , mi-
 hiq̃ ; uetere beneuolentia coniunctissimus Federicus
 Archiepiscopus Salernitanorum , Sacrarum littera-
 rum & studiorum causa : cui plane subinuido : præ-
 sertim cum Gabrielem tuum , societatis uestre ma-
 gistrum non habeam ; quo , ut scis , uti soleo pluri-
 mum . Eum hoc tempore Venetæ domus edificatio
 impedit , egregia illa quidem & præclara ; Sed cui se
 totum addixit ; ut eius consuetudine , suauissimis ser-
 monibus , amantissimis consilijs perfrui nihil possim .
 Itaque post Belini discessum abdiidi me in uillam pla-
 ne deuiam ; solitudineq̃ ; delector . Scribo autem fere
 semper aliquid , aut lego ; quam utiliter , si me ro-
 ges ; nescire me dicam : sed scribo tamen : atque , ut
 adhuc se res habet , mei me consilij non multum pœ-
 nitet . Viuo enim & hos ingrauescentis iam senectæ
 annos non sedate modo & temperanter , sed etiam
 iocunde fero . Hæc scripsi pluribus , non solum ut me
 cognosceres de tuo statu maximam uoluptatem ca-
 pere : sed etiam , ut te certiozem facerem de meo .
 Superest , ut tibi gratias agam , quod in tuis ad Ga-
 brielem litteris , salutem mihi sæpenumero ascripsisti
 Iti amantissimis honorificentissimisq̃ ; uerbis . Tu ue-
 ro es non tam dignitate amplitudineq̃ ; tua magnus ;
 quam humanitate , amabilitate , beneuolentia .

quæso ; te tuis sospitem diu seruent ; tuos tibi . Id si fecerint ; spero fore ; ut & nos de tuis plurimis maximisq; uirtutibus uberrimos optatissimosq; fructus propediem percipiamus ; & tu de nostris officijs aliquas iocunditates aliquando sentias . Victore Superantium Cubicularium Clementis , qui tibi has literas reddidit , ualde amo . Est enim & eruditus , optimisq; artibus deditus , & bonus plane iuuenis , ac summa probitate summaq; modestia . Eum uelim tua facilitate sic complectare ; ut mihi gratias agat ; quod se in tuam familiaritatem insinuarim . Ad enim cupit maxime . Gratum adolescentem , & officiosum , & tua beneuolentia dignum cognosces . Vale .
 Quartodecimo kalen. Quintiles. M D X X X .
 E Noniano .

BITVRIGES .

P. B. Andreae Alciato Iureconsulto S. P. D.

P V T O non necesse esse , me hominẽ nulla necessitudine tibi coniunctũ te hortari ; ut magna cum tua dignitate accersitus Patauium , ad ius ciuile declarandũ , uenias . Vel enim urbs hæc præclara , conuentusq; illustris cũ doctorũ hominum , tum doceri cupientũ ; qui te incredibiliter expetit ; uel ipsa ciuitas Veneta , cuius iussu hac de re tui ad te scribũt ; satis te ad iter posse hortari atq; impellere uidentur : præsertim cũ tu te ostenderis hoc ipsum cupere ; dederisq; ad tuos interpretes litteras : quibus ex litteris sponsores pro te essent ;

te essent ; si resp. tibi, quod petebas, stipis nomine polliceretur ; te uenturum . Quod si propterea, quia cum tu numos aureos solares petieris, illa tibi tantum aureos est pollicita, hortatore egēs ; qui te cum etantem & dubitantem incitet : primum quantulum id est ; propter quod ad petitionis tuæ summam non peruenitur ; deinde spondeo tibi ipse, in meq; recipio ; te, si ueneris, breui tempore non modo ea, quæ poposciisti ; sed multo etiam plura multoq; ampliora nullo negotio consequuturum . Itaque uir clarissime Alciate pro eo ; quo tuam dignitatem maxime quidē semper, sed his etiam præcipue diebus, defendi atq; adiuui studio ; conditionem, quæ proponitur, te respuere minime omnium uelim . Quare non tantum te hortor, sed plane etiam atque etiam rogo ; ut ad nos, quod tuo commodo fiat, sine mora te conferas . Erit id & matri tuæ iocundissimum ; quæ, ut audio, te abesse tam longinquis in locis moleste fert ; & tibi in primis honorificum : addo etiā multis de causis perutile . Quanquā quidem cum iuris ciuilibus scientiis sis complexus ; ab honesto magis duci moueriq; te tui est officium atque muneris . Hæc amor summus in te meus scriptis excitatus & confirmatus tuis me, ut ad te scriberem, impulit . Vale . Idibus Iulijs .

M D X X X I I . Patruio .

Mediolanum.

MEDIOLANVM.

Petrus Bembus Andreæ Alciato

S. P. D.

ACCIPIO excusationē tuam : qua te ostēdis uenire ad nos , ut pollicitus fueras , anno superiore non potuisse . Neque enim quicquā libentius facio ; quā cum te ; quem in primis diligo , facioq̄ ; uti debeo , plurimi ; culpa omni & crimine non seruate fidei libero . Vtinā tam equi in te Iudices prefecti ludi Patauini essent : neque sibi persuasissimum haberent , te propterea profitendi ius ciuile hac in urbe locum postulauisse ; ut eo tradito apud ducem istum tuum uterere , ad largius atque uberius ab eo stipendium promerendum . Qui mihi etiam obijciūt , se a me deceptos , quod te uenturum affirmauerim , dum tibi uni preestolantur , temporis angustijs exclusos , quæ ex usu ludi fuerant , procurare ipsos & prestare non potuisse . Illud quidem diluere non possum ; te ad meas de ipsorum decreto litteras spōsionem apud illos de aduentu tuo fieri noluisse , respicientem scilicet iam ad ea ; quæ sunt subsequuta . Sed acta ne agamus . Te Ticini esse animo non plane leto , ut scribis , sane doleo : eoq̄ magis ; quod omnino ad nos rumores non belli de Rege Galliarum afferuntur . Qui nisi quieuerit ; uideo te multo minus etiam posthac illa ipsa , quæ commemoras , ex usu tuo istic habiturum . De scrupulo , quod scribis , totūq̄ illud , uereri te , ne sim tibi subirator ; lussisse te existimo .

stimo . Quid enim tibi obsit mea uel officij, uel bene-
 uolentiæ ab alienatio, hominis profecto nihil aliud,
 quàm de otio, ut ait ille, ignobili dies atque noctes
 cogitantis? Deinde qui te amare non mediisfidius
 Patauinæ ciuitatis commodorum, sed tuæ plurimæ
 excellentisq; doctrinæ causa instituerim; possumne te
 eundem illum optimarum artium scientia & præcla-
 ris scriptis florentē, amore prosequi desinere? Quod
 si ea tamen serio fortasse tu quidem scripsisti: puto
 te propterea, quod nullas ad te litteras dederim, id
 in animum induxisse, ut me tibi succensere existi-
 maueris. Ego autem illis de rebus ad te scribere pla-
 ne nolebam: erat enim subodiosum: Noui, quod scri-
 berem, non habebam. Itaque silentio me continui.
 Habes excusationem meam haud paulo tua iustiorē:
 quàm tamen, ut initio dixeram, libentissime admi-
 si: ut tibi morem gererem; quem summo opere diligo.
 Tu si de mea idem feceris, erit mihi gratum. Vale.
 Vndecimo kalen. Maias. M D X X X I I I I .
 Patauiio .

T I C I N V M .

P. B. Andreae Alciato Iureconsulto S. P. D.

EPISTOLA tua cum munere uersiculorum
 abs te adolescente conscriptorum, quos emblemata
 appellas, mihi missa magnopere sum delectatus. Co-
 gnoui enim ex ea; tametsi tui iussu principis istic
 detinere; mecum tamen cogitatione te sapissime
 uersari:

uersari: quo nihil mihi potuit accidere iocundius. Nam qui te propter excellentem doctrinam tuam complures iam annos summopere diligo; utque a te diligerer, concupiui: ualde gaudeo nulla locorum intercapedine; quod ad te attinet; amoris nostri cura sum interpellari. Tu si de me idem tibi persuaferis: & rectissime senties ipse; neque ego opinionem falsam tuam. Quin etiam; credas mihi uelim; creberime a me cum doctis hominibus sermo de te instituitur: quorum neminem adhuc uidi; qui non te effere-
ret summis laudibus. Sed hæc tu quotidie intelligis. Neque enim paulisper modo uersatus quisquam est in litterarum studijs uel humaniorū; ut sunt ea, quibus nos dediti sumus; uel iureconsultorum et uestrarum: quin de te honorificentissime cum sentiat; tum uero etiam loquatur: Ut eiusmodi uoces singularis prope horis ad te perferri existinem. De tuis carminibus quod tibi noui afferam homini pererudito & singularis iudicij uiro; nihil sane est. Tantum opto; ut tibi laudi sint, aliorumq; tuorū soluta oratione scriptorum titulos atq; gloriā augeant. Vale.
Duodecimo kalen. Aprilis. MDXXXV. Patauio.

P. B. Andreae Alciato Iureconsulto

S. P. D.

T V A B litteræ, quas kalen. Septembr. dedisti, ita multos dies Patauij, quo ab oppido aberam peregre profectus, me opperientes moram traxerūt: ut antequam eas legissem, tempus omne præterierit
ea de re,

ea de re, quàm de me admones, agendi. Itaque cū nihil me profecturum uiderem; ne uerbum quidem facere sum ausus. Quanquàm: ut uere dicam, quod sentio: etiam si tempus non defuisset; quæ natura est hominum illorum, a quibus impetrari oportet: non magnopere considerem, illos mihi eam rem concessuros fuisse. Sed postea quàm hoc quidem tempore nihil potest confici: occasionem aliquam, cum uidebitur, sumam apte eorum uolūtates animosq; sciscitandi. Adolescentem, quem mihi commendas, nō uidi: neque quando illum, aut quomodo uisurus sim; scire possum. Non enim nomen adscribis. Sed si ad me ueniet; te non frustra mihi de se scripsisse sentiet. Vale. Sexto Id. Nouembres M D X X X V. Patauio.

B O N O N I A M .

Petrus Bembus Andrea Alciato Iureconsulto

S. P. D.

GRATVLATIO de Cardinalatu meo tua ualde mihi grata & iocunda accidit. Tametsi tu in recensendis tuæ letitiæ causis, longius proueheris; quàm a me agnosci possit te non decipi. Sed est eiusmodi lapsus non perferendus modo; uerum etiã amplectendus. Amoris enim abundantia prouenit: quæ quo maior est; eo minus recte iudicat. Amore autem nihil est homini datum suauius, nihil fructuosius. Itaque de officio isto tuo elegantissimisq; tuis
atque

atque humanissimis litteris ualde me hercule te amo.
 Mea uero hæc, de qua letaris, dignitas erit mihi etiã
 iocundior: si in te ornando afferre aliquid poterit;
 quo meus erga te amor cum tibi, tum reliquis homi-
 nibus esse notior atque testator possit. Quanquam
 ea tua excellens præclaraq; doctrina, eæ sunt tuæ
 plurimæ præstantissimæq; uirtutes; ut alienæ opis
 minime omnium egeas. Vale. Decimo kalen.
 Maias. M D X X X I X. Venetijs.

ROMAM.

Petrus Bembo Hieronymo Nigro S. P. D.

Q V A S scribis alteras te ad me dedisse litteras;
 eæ mihi non sunt redditæ: quemadmodum te cognos-
 se uideo: id enim adscribis. Itaque carui delectatione
 eius partis; quàm te dicis eas in litteras coniecisse:
 qua in parte tui ad Urbem aduentus urbanarũ; re-
 rum significatio continebatur. Non enim uereor, nè
 quid essem eius generis desideraturus; si tuas litteras
 accepißem. Altera erat pars earum litterarum gra-
 tulationis tuæ de imposto mihi onere ab senatu; sic
 enim malo dicere, quàm munere; Urbis nostræ res
 gestas conscribendi. Eam tu partem alteris tuis re-
 centibus in litteris non tam reponis; quam etiam au-
 ges, ut conijcio, exornasq; honorificentissimo de me
 ipso testimonio iudicij tui: accendisq; me ad eam scri-
 ptionem grauißimis amantißimisq; uerbis. Ego ue-
 ro Niger, quod tu de me optime sentias; plurimum
 letor:

Letor: Quem enim ualde amo, quemq; & doctrina
 & prudentia excellere existimo; eundem mihi multū
 tribuere uehementer gaudeo: Quod ceteri; si est ita;
 facile angor; duramq; mihi conditionem esse propo=
 sitam uideo, non solum amicis hominibus, ut tu es,
 sed etiam alienis atque inuidis satisfaciendi. Quod
 quidem quam difficile sit, presertim in magna expe=
 ctatione hominum, te latere minime puto. Quid: quod
 ex summo otio in laborem plurimum atq; maximum
 incidimus ea etate; qua, qui sapiunt, portum potius
 & quietem petunt? Sed dabimus certe operam; ne
 uel nobis ipsis, si erit in eo aliqua laus; uel omnino
 patriæ defuisse uideamur. Nam quod Naugerium
 extollis maximis uerissimisq; laudibus; facis cū ex
 tuo iudicio, tum ex tuis etiam moribus. Quanquā
 quis est, qui nō idem sentiat? quis; qui nō eius mor=
 tem eluxerit? qui non in eo clarissimum horum tem=
 porum lumen extinctum esse atque sublatum putet?
 Sed hæc alias. Tu, quod facis, nos ama; & te a nobis
 amari maximeq; fieri existima. Breuitas mearum
 litterarum inditio tibi esse poterit me in maximis oca=
 cupationibus uersari. Te baldeo & Colotio multam
 salutem. Vale. Tertio Id. Ianuar. M D X X X I.
 Venetijs.

Ad Arficanum

AD ARSICANVM RVS.
 P. B. Victori Superantio Clemētis Papæ a cubiculo
 S. P. D.

QVOD me conualuisse gaudes; facis ex mo-
 re tuo benevolentiaq; nostra. Ego uero malam certe
 ualitudinem expuli; sine febris enim sum: sed adhuc
 uires desidero: quas si recuperare in Nonianum me
 conferam; ut te tuosq; uidere facilius possim in Ar-
 sicano sororis tue: cum qua quidem ualde aueo col-
 loqui: præsertim si mater tua lectissima foemina cū
 illa erit: quod quidem, ut sperem facis: scribis enim
 omnes tuos tecum esse. Te uero si ante ad nos uene-
 ris; libentissime uidebo. Sororis tue uiro tuisq; mu-
 lieribus multam salutem. Vale. XIII. kalen.
 Septemb. MDXXXI. Patauio.

V E N E T I A S.
 P. B. Constantio Syluio Tolentinati Franciscino
 S. P. D.

A C C E P I epistolam tuã carmenq; quo pa-
 triam exornas meam, uenustum sane & facetum:
 quod me mirifice delectauit. Res tua mihi cordi est:
 neq; de ea cogitandi curam et studium remittã; quo-
 ad perfecero. DEVS opt. max. tibi nauigationem
 istam fortunet. Vale. Id. Septemb. MDXXXI.
 Patauio.

Venetias

VENETIAS.

P. B. Ioanni Baptista Fideli S. P. D.

Q V O D ad me bellam epistolā & pereruditā dedisti; gaudeo: eoq; magis: quod horum temporū iureconfulti bonas, hoc est latinas litteras ne attingunt quidem. Itaque tu, qui sermonis elegantiam cū sapientia coniunxisti; pluris unus existimandus es; quā alij sexcenti. Quod uero etiam ostrea mihi misisti: de eo tibi multis nominibus gratias ago: Primum, quod suburbana: neque enim sunt cum nostri maris ostris cibi saporisq; præstantia ullius maris ostrea conferenda: Deinde quod tanto numero; ut non meas modo cœnas, sed amicorum etiam meorum conuiuia locupletarint fecerintq; letiora: Deinde quod succo tam recēti; ut nihil potuerit esse suauius. Postremo autem; quod quidem omnium maximum atque opportunissimum fuit; ea ipsa ante alios deuorata cibos, tanto mihi usui tanquā presenti fuerunt; ut pituita, qua magnopere uexabar, me reliquerit; ac somno, quem penitus amiseram, restituerit. O te medicum mihi quidem præclarum atque mirificum. Non enim uereor, ne te pigeat medicinæ artem ad pristinam tuam legum peritiam addidisse: cum Valerius Superchius medendi disciplinæ, in qua excellit, iuris ciuilibus scientiam adiunxerit, collegio medicorū a tributū collatione in senatu defenso, ipso fratre tuo reliquisq; fisci & reip. aduocatis

S
reclamantibus.

reclamantibus. Vnum mallem; socium me tuum in illa piscatione, de qua commemoras, habuisses. Ea uoluptate; quæ tua tantum fuit; non caruisssem. Quamquam quidem eius etiam uoluptatis me participem, eadem illæ tuæ litteræ fecerunt: ita ipsam mihi ante oculos rem stili tui coloribus depinxisti. Sed de his hæcenus. Altera fuit tuarum litterarum pars, & quidem prior; qua me in cælum fers miris laudibus: cum te maxime delectatum fuisse meo aduētū significes ad Prioli nostri uillam: qua in uilla biduum una iocundissime fuimus. Istud tu quidem more uestro: qui magni causarum patroni, paruulas sæpe res oratione facere maximas consueuisti. Ego uero; qui nullam omnino rem exornare atque comere, quique ad ueritatem uerbis addere nihil didici; si me dicam tuo lepidissimo sermone, iocis, serijs, omni denique consuetudine maximopere tunc oblectatum; plane non mentiar. Quod me hercule totiens dico; quotiens in eum sermonem ingredior; ut illo de nostro eius bidui conuictu, aut certe de te ipso sit dicendum. Sed hæc malo te ex alijs cognoscere, quam ex me. Priolum, Naugerium, Leonem si saluere iusseris; erit mihi gratum. x i kalen. Februarias M D XXX I I. Patauio.

V E N E T I A S.

Petrus Bembus Bartholomeo Riccio

S. P. D.

EPISTOLA tua ita me delectauit; ut aegre admodum tulerim; quanquam tu Venetijs complures annos proxime uixeris, ego frequens fuerim; tamen nullum mihi tecum usum adhuc quidem intercessisse; tuaque me interea consuetudine, tuis congressibus atque sermonibus caruisse. Caue enim putes mihi quicquam ijs accidere potuisse iocundius. Quod quoniam tua culpa magis, quam mea, factum puto; qui ad me nunquam accesseris, nunquam te mihi dederis intuendum: feram aequiore animo; propterea quod uno eodemque breui tempore totum te ut cognoscerem, effecisti; tuamque in studijs nostris mitioribus doctrinam et diligentiam ut perspicerem uoluisti, missis ad me scriptis tuis: quibus facile, quam sis ea in re mirificus, ac plane summus, cognoui. Itaque quod me rogas, ut uideam, tibi que significem, an edenda ea sint: illa uero maxime omnium sunt comunicanda. Quid enim facere possimus laudabilius; quam dare operam; ut nostro uel labore, uel industria, alijs prodesse hominibus, pro uirili nostra, queamus? Tu autem multa in ijs uel a pluribus non animaduersa, uel perperam recepta, uel etiam neglecta et reiecta, qualia sint, quemue usum praesentent, palam facis: affersque tanquam syluam, ita modos ordinesque certos atque innumerabiles scribendi: quibus

di: quibus cum locupletare se sermo latinus potest:
 tum firmare atque consistere; ne sit lapsui aut errori
 locus. Quamobrem si unum statues; cetera mihi
 magnopere probabuntur: ut demas ex ea sylua atq;
 congerie illa; quæ cognita perspectaq; sunt, non so-
 lum doctis omnibus; sed ijs etiam, qui modo paulū
 latinam linguam attigerunt, Nolo enim in eo te la-
 bore sumere; ut omnia, quæ dici possunt, colli-
 gas: nam quid esse magis superuacaneum potest, in
 tanta præsertim eorum, qui de latine loquendi ra-
 tione, quæ sciebant ipsi, conscripserunt, uel recen-
 tium uel antiquorum copia? Sed ut ea, in quibus uel
 aliquid homines doceas, quod ignorent; uel sint ip-
 sa per se illustriora, uenustiora, commodiora; in-
 tuum conferas librum; disponasq; tanquā in quin-
 cuncem, sic suos in locos atq; formas & imagines
 dicendi. Ea re & satietatem legentibus non afferes;
 & multum addes libro tuo dignitatis, splendoris,
 gratiæ. Ceterum de tuo in me animo & fide, quæ
 amantissime scribis; ea per mihi grata sunt: quæ de
 me ipso; tu uideris. In amore autem & beneuolen-
 tia posthac mutuo tecum faciam. Vale. Duodecimo
 kalend. Aug. M D X X X I I. Patavio.

A V I N I O N E M.

P. B. Bartholomeo Castellano, Diacono Auinionensi
 S. P. D.

ET tuæ litteræ, quas mihi reddidit Reginaldus
 Polus; quibus in litteris amari me abs te suauissime
 ostendis;

ostendis; petisq; a me, ut te in meam necessitudinē recipiam: me magnopere delectarūt: sunt enim referta illustribus notis ingenij, doctrinae, humanitatis, beneuolentiae: & Poli ipsius de te tuisq; uirtutibus & morum elegantia sermo, plurimus ille quidem ac repetitus cum summa testificatione tuae in me uoluntatis, mihi multo iocundissimus fuit. Nam cū semper duxerim, nihil esse in uita homini pudenti suauius, nihil delectabilius eo fructu, qui ex amicitiae cultu atque officijs recte percipitur: quid est; cur non magna uoluptate sim affectus, te tali uiro, cum praeter spem expectationemq; meā ultro ad me amandum incitato; tum uero meam beneuolentiam per internuntios perq; litteras cupide atque amāter expetente ac requirente? Itaque quod rogas, ut te amem: facio iam id quidem primum iustissime: reddo enim plane tibi id, quod debeo; animum scilicet uoluntatemq; in te amando mutuam: deinde etiam libentissime: quod sum natura in amicis amplectendis atque colendis paulo etiam, quā satis est, ardentior. Ago autem Sadoleto nostro gratias: qui eius rei, quemadmodum quidem scribis, auctor fuerit: Vt quoniam ego ab illo plurimum diligor, ille abs te; tum ego illum unice amo, teque ille item maxime; optimum factu esse iudicaueris, dare operam te ut cognoscerem: qua ex re illud existeret, ut omnes inter nos amaremus. Quod quidem mihi esse faciendum sanctissime puto: neq; uinci me abs te in eo patiar; etiam si tu prior ad me amandum ac-

cesseris. Tanetsi omnino perdifficilem mihi rem esse propositam uideo; hominis humanissimi atque officiosissimi tuam erga me multo quidem prius tanquam e carceribus emissam ac præcurrentem uelle consequi & æquare beneuolentiam. Sed enitar tamen. Quod si nobis uel locorum interuallo, quo disiungimur; uel annis ingrauescentibus, qui me quidē ad otium & quietem hortantur; esse una minus licebit: leniri tamen poterit desiderium utriusq; nostrum crebritate litterarum. Quod & faciam equidem sedulo: scribamq; ad te, quoties erit, cui dem: & tu idem uti facias, abs te peto. De antiquorum numis, qui apud te sunt; quod mihi eos offers; ægnosco liberalitatem tuam. Gaudeo autem te delectari ea re; quæ me mirifice oblectat. Intueor enim in illis imagines & tanquam uultus ipsos maximorū & clarorum hominum uel Græcorum uel Romanorum; quos etiam mihi notos atq; cognitos assuetudo ipsa reddidit: fruorq; eorum quasi consuetudine atq; conuictu, muto illo quidem, sineq; ullo sensu; sed tamen & amabili & grato. Quanquam est etiam altera causa in plerisq; ; quamobrem oculi hominum eius rei iudicio præditorum magna cum uoluptate retinentur: egregia scilicet atq; elegans in illis cuedendis & effingendis eorum temporum artificū industria: quam quidem emulari nostri temporis artifices fortasse possunt: imitari atque assequi non possunt. Ea me item res mirum in modum semper allicit, afficitq; sane plurimum. Sed ut ad tuas litte-

ras redeam; indicem ad me tuorum si miseris, quod te facturum polliceris; erit mihi gratum. Vale.
 Pridie Non. Octobres. M D X X X I I. Venetijs.

A V I N I O N E M.

P. B. Bartholomeo Castellano, Diacono Auinionensi
 S. P. D.

ET mihi officiose tuas litteras reddidit Thomas Poli nostri familiaris: & ea, quae scribis, suo ipse sermone subsequutus est & apposito, & ut mihi uisus est, erudito non sine testificatione tuae in me amatissimae uoluntatis. Itaq; dupliciter delectatus sum. Cū enim cepi magnā uoluptatē ex tua epistola: qua me de Laurae perquisito nuper & reperto sepulchro certiozem facis; addisq; tuū ea de re carmen elegans me hercule & luculentum: qua quidem in re non minorem mihi uidetur laudem Nicolaus ille Perusinus apud uos consequutus; quā olim Marcus Cicero apud Siculos fuerit, inuento a se Archimedis mathematici clarissimi hominis sepulchro; cuius illi memoriam amiserant: Tum Thomae singulis de rebus, deq; tua erga me beneuolentia sermo uberior aliquanto ac plenior mihi multo iocundissimus fuit. Quamobrem sic habeto; utraq; uel potius pluribus de causis optatissimas mihi eas tuas litteras fuisse. Nam quod scribis statuisse te, litteras ad me mittere, quoties habebis cui des; id si non amem faciamq; plurimi, homo plane mihi ipse non uidear. Peto autem abs te; ne meae

uoluptati ea in re plusquam quod commodo tuo facere possis, seruias. Quod quaeris ex me de uersiculis illis uernaculis plumbea in pyxide in sepulchro inuentis, an Petrarcae sint: illa uero non modo ab illius mirifico ac prope diuino ingenio absunt longissime: sed ne mediocris quidem ullius poetae aut stilii aut eruditionem sapiunt. Quin etiam non uno in loco Ethruscorum linguae leges; quas ne rustici quidem negligunt; praetermissae ab illo scriptore sunt erratis non concedendis. Vale: meque ut facis, ama; ita tamen; si te amari a me mi Castellane intelligis. Sept. kalend. Maias M D X X X I I I. Patauii.

RAVENNAM.

P. B. Ioanni Chrysostomo monacho S. P. D.

EXCVSATIONE tua; qua usus es, quod me proficiscentes tu, fraterque tuus Basilius non inuiseritis; opus nihil fuit. Quid est enim mihi aut clarius, aut omnino probatius uestro in me amore, charitate, beneuolentia? quam non solum pietate atque constantia ab ineunte uestra etate semper aluistis; sed plurimis etiam atque illustribus officijs auxistis, & testatorem sanctioremque fecistis: quae sane officia meo quidem ex animo nunquam effluent. Ita que sic existimes uelim; notam te potius apud me subisse imbecilli in amicitiae tuendis legibus animi; quod, ne uobis subirascerer, pertimueris: quam necesse fuerit, uos apud me purgatum iri tam leui ieiuniumque de causa:

causa: quam ego, ut uerissime dicam, ad cogitationes meas ne admiseram quidem. Sed de his hactenus. Libros de sermone uernaculo meos fratri tuo reddēdos, itemq; Nazianzeni tragoediam; de qua curaueram ut tibi describeretur; ei iussi dari, cui uoluisti. De ioco in Rhamnusium quod petis ut te certiore faciam: habuit ille quidem omnes parteis urbanissimi festiuissimiq; salis: uiguitq; non intermissus complures dies. Quid? queris: nihil potuit fieri comius, amabilius, letius. Nunquam risus hilariores ullius fabulae exitum sunt consequuti. Fratri tuo multam salutem: quam tu ei per litteras deferēs. Vale.

Nonis Septembris. MDXXXIII. De Noniano.

P. B. Ioachino Principi Brandeburgensium

S. P. D.

L E G I ad Italos litteras de Georgio Sabino tuas aliquanto post, quam eius ingenium in bonarum artium atq; poëtices studijs egregiū ac prestans admauissē. Itaque qui mihi erat per se ipse plane iā perfamiliaris; quemq; pro eius eximia excellentiq; uirtute magnopere diligebam: ualde enim mihi eius carmina probabantur: factus est mihi tua commendatione etiā charior. Gratulatusq; Sabino sum: qui te tantum hominem eo splendore, eaq; dignitate habeat: cui sua studia curæ sint: cuiusque in patrocinio degere securus et beatus possit. Caue enim putes claros illos poëmatibus conscribendis uiros; quo-

rum

rum nunc libros tam libenter in manibus habemus, quiq; Romæ Octauiani Augusti tempore floruerunt; ad illud artis culmen euasisse: nisi magni principes extitissent; qui studia eorum coluissent; ingenia fouissent; industriam, diligentiam, laborem maximis propositis præmijs adauxissent. Quod quidem de Sabino tuis auspicijs futurum plane uideo. Est enim iam eò cum ingenio, tum studio prouectus: ut si perrexerit; neq; se aliò flecti ac propelli sinet: clarum sit poëtam nostra se ætate præstaturus; tuumq; nomen atque memoriam, una cum suis scriptis, magna cum tua laude & gloria immortalitati commẽdaturus. Hæc ad te scribenda mihi esse duxi non eo quidem, ut qualis quantusq; sit Sabinus, tibi ostenderẽ: quis enim id te uno melius intelligit: qui adolescentem in tuis habes familiaribus; testimonioq; tuo apud externos ornas homines, commendasq; nobis omnibus? Sed ut illud assequeretur: ut quàm libenter morem in eo tibi geramus, Sabinumq; tuam beneuolentia, & omnibus officijs complectamur; ex me ipso cognosceres: simul ut tuam a me amplitudinem præter ceteras tuas uirtutes, ob id etiam pluri mi maximiq; fieri, quod doctis hominibus faues; meque tui esse studiosissimum, scire posses. Vale.

Quinto kalen. Martias. M D XXX I I I I.
Patauio.

P. B. Alberto Cardinali Brandeburgensi S. P. D.

GEORGIUM Sabinum Germanū, iuris ciu-
uili addiscēdi causa istinc ad nos profectū, in meam
beneuolentiam & fidem libentissime recepi: cū mi-
rificum adolescentis ingenium, & in litteris huma-
nioribus, præsertimq; in poëtices studijs singulare
industriam, & præclara studia cognouissem: eiusq;
consuetudine, perlegendisq; carminibus magnopere
sum delectatus: charissimumq; illū habui. Neque ul-
la quidem in re tam egregio & præstati iam poëta;
cuius artis nomen apud omnes gentes celebre sanctis-
simumq; semper fuit; si meis uti fortunis uoluisset,
Sabino defuissem. Vbi uero is in sermonibus collo-
quutionibusq; nostris, tuas mihi litteras ostendit de
sefe amantissime scriptas: quibus eum Italis homini-
bus commendas: non maiore quidem illum beneuo-
lencia: uix enim mihi ad pristinum meum erga illū
amorem quicquam addi posse uidebatur: sed multo
libentius multoq; diligentius sum complexus: cum
uiderem illum abs te tanto uiro, eo splendore, et
dignitate, tot oppidorum & populorum principe
honestari ac diligi. In quo uno rem te maxime om-
nium dignam facis. Nihil est enim præclarius ma-
gnis principibus ac regibus: quàm fouere ingenia;
quæ ad magnam sint frugem, si excolantur, peruen-
tura: quæq; memoriam eorum multa sua cum laude
in omnem posteritatem proferant. Quod quidem iā
uideo

uideo in te atq; in tuos Sabinum ipsum splendidis ac
duraturis carminibus poëmatibusq; fecisse. Hæc cū
ita se habeant : et si existimem nihil illi apud te mea
commendatione opus esse ; qui iam tibi per se ipse et
optatus sit & gratus ; ego autem in tuam familiae
ritatem nulla ex parte adhuc quidē uenerim : tamen,
ut meo in illum amori , qui me plane urget , satisfa-
ciam ; tibi eum non tam sane commendo : quanquam
commēdo quidem diligentissime : quā uolo his lit-
teris testatum apud te facere , me de Sabino ita sen-
tire : ut si eum a poëtices studijs fortuna , quæ pluri-
mum in humanis rebus potest , non abducat ; ma-
gnū sis hominem atq; antiquis illis , qui tantopere
laudantur , propemodum æquandum habiturus. Ne-
que enim cognoui ullum pangendis carminibus eru-
ditum his temporibus hominem : quibus omnino tē-
poribus Latine litteræ prope reuixerunt ; aut etiam
ullius scripta legi : qui mihi uideretur stili facilitate
ac genere ad Ouidianam scriptionem atq; facundiā
tam proxime accedere. Sed tenenda illi eadem orbi-
ta est ; stilusque ipse assiduitate diligentiaque mu-
niendus : neque tam quantum uia fecerit ; quā quo
progredi potest , & uero etiam debet , singulis pro-
pe horis cogitandum . Neq; enim si aut in Batrachio-
mionachia Homerus , aut in culice Virgilius a scri-
bendo se continuissent : eorum nomen sæculis omni-
bus clarum celebrēque uigisset . De me autem sic
existimes uelim : tuam a me dignitatem ; quæ quidē
apud omnes homines amplissima clarissimāque est ;

eo pluris fieri; quod optimarū artium studia, queq;
ijs se ingenia cum prouentu dediderunt, tibi aman-
da fouendaq; duxisti. Vale Quinto kalend. Mar-
tias M D X X X I I I I. Patauiο.

P. B. Bernardo Cardinali Tridentino, Regis Roma-
norum summo scribæ S. P. D.

C V M Prioratus Auraniæ causam; cuius quidē
sacerdotij ius mihi uni competit, uetusto nostræ bene-
uolentiæ nomine Petro Paulo Vergerio, Clementis
Pont. max. apud Regem tuum internuntio, per li-
teras commendauissem: is mihi rescripsit; se se tecū
ea de re colloquutum, propensam erga me uoluntatē
tuam cognouisse: confidereq; si ea regni Pannonici
pars regi isti cesserit, te curaturū; ut mihi id, quod
iure competit, etiam tribuatur; libenterq; causam
ipsam pro tua humanitate suscepturum. Quæ intel-
ligens statui ad te scribere: ut & tibi gratias agerē:
quod mihi homini nulla tecū necessitudine coniuncto;
cuius neque faciem unquam uidisses; in re tanta, tam
optata, tam etiam propter temporum iniquitatem
prope desperata, tuam operam patrociniūq; spo-
pondisses: & me tibi esse iam pro ea beneficij tui spe,
immortaliter deuinctum significarem. Volo enim te
scire: si eius sacerdotij possessionem tua procuratione
assequutus fuero; omnes meas fortunas fore per te
constitutas; dignitatēque meam suum locum, qui
ei temere subripitur, recepturam: meq; tibi æque
ac Leoni

ac Leoni Pont. max. debiturum. Ille enim in me ius tantummodo eius sacerdotij contulit: neque enim potuit tunc amplius: tu ei iuri succum omnem atq; neruos addes: plusquam mihi fructuum & prouentuum uno nomine attribues; quam ille tribuerit omnibus; cui per tot annos summa fide ac labore magno studui & inseruiui meo. Hæc collegi: ut cum tibi tui beneficij magnitudinem proposuiffem; & ipse te ad id uehementius incitarem; qui esses unus omnis meæ dignitatis & honestatis auctor & propagator futurus; & tu magis consideres, fore me tuorum in me officiorum & promeritorū bene memorem; qui tibi summam eius rationis antea consecissem; atque hæc ad te epistolā, quasi tui æris tabulas & syngrapham misissem. Vale. Sept. Id. Aprilis M D X X I V. Patauio.

BASILEAM.

P. B. Hieronymo Frobenio, officinæ librariæ
magistro S. P. D.

QVOD a me per litteras Viglij Iureconsulti suasu petijsti; ut libros priores sex Liuianæ tertie decadis manu scriptos perquirerẽ; & si haberi possent, ad te mitterem: fuit mihi gratum. Perdiu enim est; cum te diligo, facioq; plurimi: diligentiaq; tua; quam adhibes in iuuandis bonis artibus librorū probe incussorū supellectili; uehementer mihi quidem probatur. Itaque quoniam eos ego libros non habebam;

habebam; quæstui a nonnullis: ac demum repertos librario dedi meo describendos. Eorum ille complures iam paginas cum descripsisset: collatis codicibus deprehendi nihil boni illis inesse; quod non haberent ij libri, qui ex Aldi officina quindecim ab hinc annis parua sub forma exiere: mali uero ac errati sane plurimum. Quamobrem ne tibi mea diligentia laborem superuacaneum adiungerem; librarium continui. Eum quidem doleo, hac in re, quam a me unam expetieris; me tibi satisfacere non potuisse. Tu uero, si me amas Frobeni, propterea ne destiteris; si quid post hac erit, in quo mea tibi opera opus sit; a me omnia expectare amici hominis officia. Non fallam expectationem tuam. Viglio multam salutem. Vale.

Cal. Iul. M D XXXIII. Patauio.

V E N E T I A S.

Petrus Bembo Egnatio

S. P. D.

Tu Frobeniorum nomine in perquirendo Liuidio isto libro de quo me admones, laborem sumere non oportet. Nam cum e Marcia Bibliotheca eos ipsos libros, quos abs te quæstui, manu scriptos habuisssem; describiq; iussissem: comperi nihil in illis esse probe scripti; quod non in Aldinis reperiretur libris; quos tu ab isto libro deductos fuisse me certiore facis. Ea de re Frobenijs rescripsi; ante quam in Nonianum uenisssem. Puto me illis satisfacisse: quorum causa, pro eorum in imprimendis libris industria;

stria; quam abs te plurimi fieri ex tuis litteris intellexi; uolo me hercule omnia. Sed de Frobenijs haec tenus. Quod scribis meas uirtutes nominisq; mei gloriam tibi olim gratissima, nunc uero esse etiam iocundissima: tametsi quæ me gloria sequatur, aut quam pusillus omni uite statu sim, non ignorem: de eo tamen magnam uoluptatem accepi. Nam cū tuam excellentem atque illustrem plurimarum artium doctrinam iam ab ineunte ætate magnopere adamauissem, teq; mihi esse omni necessitudine coniunctum summo studio semper expetissem, mearum rerū cursus quidam prope fatalis me ab urbe distraxit. Itaq; te complures annos ne uidere quidem potui. Postea uero; quā domum atq; ad meos me recepi; Patauium est a me delectum; quo in oppido a laboribus, tanquā in portu a fluctibus acquiescerem. Eo factum est; ut non sepe una fuerimus: cum tu ab urbe, nisi cum te zelarium tuum requirit, ne pede quidem longius abesse consueueris: ego; si aliquando istuc ueni; ne meum studium atque officium te offenderet, pertimuerim. Nunc quoniam & amari me abs te, ut existimarem, effecisti; & proximam hinc totam me ad urbem confecturum puto: Dabo operam; ut tecum esse, & tua consuetudine perfrui aliquando possim. Dominicum Triuisanum, ædis Marcia procuratorem, affinem meum; quem ego unum uirtutis priscae hominem omni pietate semper colui; clarissimum ciuitatis lumen, si saluere iusseris; erit mihi gratum. Vale. Nono kalen. Sextiles.

M D X X X I I I . De Noniano.

C A R P E N T O R A C T E .

Petrus Bembus Antonio Florebello S. P. D.

E G O uero te in eorum, quos ualde amo, charosq; habeo, numerũ libentissime recipio: uel quod id admodum cupere te ostendis: uel eius doctrinæ, quæ mihi se tuis in litteris patefecit, nomine: uel etiã propter eam, quàm es ingressus cum Sadoleto meo, familiaritatem & consuetudinem. A quo qui amantur & probantur; eos a me non diligi nefas puto. Quæ de me prædicas; de ijs eo magis tibi debeo, quo minus a me ipso agnoscuntur. Sed facis tu quidem anabiliter: si, quem diligere instituisti; eum dignũ esse ostendis, qui diligatur. Reliquum est: ut quæ proficisci ab amicissimo tui debent; ea de me tibi ipse polliceare. Dabo operam; ne te frustra iudicium suscepisse intelligas. Sadoletis multam salutem.

Vale. Quarto Idus Sextilis. M D X X X I I I .
De Noniano.

Petrus Bembus Fulvio Peregrino S. P. D.

L I T T E R A E uersiculiq; tui me magnopere delectarunt non ea me hercule de causa, quod me laudibus in cœlum ferunt. Scio enim te in eo amoris erga me tui stimulis magis, quàm iudicio incitatum ad scribendum accessisse. Sed quia ingenium mihi

T sese tuum

sefe tuum ostendit utroq; in genere scribendi facetū
 & elegans; magnam ex eo cepi uoluptatem. Itaque
 quod uideris cupere ad amicitiam admitti meam: tu
 uero ipse aditum tibi ad eam iustissimis initijs ape-
 ruisti: ut ferreus plane sim; nisi te ualde amem.
 Vale. Pridie Id. Sextilis. MDXXXIIII.
 Patauio.

V E N E T I A S.

Petrus Bembus Presbytero Albino S. P. D.

M E A S ad Ioannem Pisanum uirum clarissimū
 litteras tibi usui fuisse; teq; ex ijs ea, quæ magnope-
 re concupieris, assequutum; ualde letor. Ea omni-
 no de re mihi te gratias agere non oportuit. Tuus ta-
 men gratus animus mihi multo iocundissimus fuit.
 Quod si ea, quæ in extrema pagella tuarum littera-
 rum te facturum polliceris, etiam præstiteris: & tu,
 quæ te digna erunt præmia, facile consequere: &
 ego satis magnum mei de te iudicij fructum me ce-
 pisse arbitrabor. Vale. kalen. Septembribus.
 MDXXXIIII. Patauio.

V E N E T I A S.

P. B. Georgio Seluæ, Episcopo Vaurenfi, Legato
 Regis Gallie S. P. D.

T E Patauium uenisse, dum ego essem ruri, ual-
 de me hercule dolui. Mirifico enim desiderio tene-
 bar tui:

bar tui : Quod quidem certe mihi primum tu excita-
 uisti : qui me , quem nunquam uidisses , saluere ta-
 men per amicos humanissime iussisti : deinde multo-
 rum hominum & prudentium & mihi familiarium
 sermones magnopere auxerunt : cum nihil esse te uno
 doctius , grauius , humanius , nihil omnino amabi-
 lius dicerent . Itaque urgeor cupiditate te uidendi at-
 que amplectendi . Quam plane dabo operam ut ex-
 hauriam : Venetiasque me conferam ; cum primū per
 ea , quibus adhuc distineor , negotia mihi licebit . Nūc
 autem litteras ad te mitto eas ; quas ad Franciscum
 Belinum scripsi iuuenem satis eruditum e Cardinalis
 Turnonij familia ; cumque litteris una pixidem : in qua
 est formula cestuum , quos antiquos domi habeo .
 Eam ille me per litteras magno studio flagitat pa-
 troni sui causa : adscribitque , ut tibi & formam &
 litteras curem dandas : eas te ad se missurum . Dane-
 sium tuum plurima salute uelim impertias meis uer-
 bis . Vale . Sexto Id. Sept. M D X X X I I I I .
 Patauio .

IN GALLIAM TRANSALPINAM.

Petrus Bembus Francisco Belino S. P. D.

R A R O mihi ulla tuæ litteræ iocundiores fue-
 runt ; quam eæ , quas Lutetia Parisiorum dedisti . Per-
 diu enim est ; cum de te omnino nihil audio . Itaque
 angebar animo : neque quā commode te haberes ; neque
 plane ubi esses , intelligebam . Rumor tantum ad me

T 2 iampridem

iam pridem attulerat; te cum Francisco Turnonio, qui esset e Cardinalium Collegio, in ulteriorem Galiam traiecisse. Quare gratissimū mihi fecisti; quod ea me non modo cura, sed etiam aegritudine liberasti. Quod queres; eos, qui Romae meas res procurabant, te ad earum administrationem non admisisse: de eo nihil possum dicere: nisi me putare illos tibi oneri esse noluisse: cum praesertim ullo in munere tu quidem non esses; ex quo iuuari tua uel opera, uel studio, uel omnino labore ac diligentia potuissent. Nam te mihi esse charissimum, omnes plane intelligebant. Quod postulas; ut Cestuum eorum, quos in antiquo marmore sculptos habeo, tibi formam mittam: ita statim feci: eamque formam una cum his litteris Georgio Seluae Legato regio, quemadmodum uis, iussi dari. Id si tardius est factum; quam uoluisti: tuae litterae eam moram attulerunt: quae mihi redditae sunt pridie kalen. Septembris ipsae ad Quintum kalendas Quintiles datae. Quod tamen ipsum non ex tuis litteris: nam in illis dies adscripta non erat: sed ex ijs, quas ad Colam meum dedisti, a me cum ille abesset resignatis ac perlectis cognoui. De ipso Georgio quae scribis; ea omnia multorum ad me sermonibus perferuntur: estque is mediisfidius iam in oculis meorum ciuium plane omnium. Adhuc quidem illum non uidi. Aueo autem & uidere & colloqui. Idque fiet perbreui. Versiculos, quos requiris, tuos habebis cum his litteris. Te autem, quod ais magno desiderio teneri meam rerum Venetarum historiam legendi:

gendi: est mihi sane gratū. Agnosco enim in eo magis amorem erga me tuum, quo incitaris; quam iudicium. Ego autem eius historię quinq; tantum libros conscripsi: quibus quidem libris res gestas annorum fere quatuordecim sum cōplexus: ut nō plane tertiam totius operis partem confectam habeam. Hoc ideo scripsi: quod me ad calcē mei muneris peruenisse iam existimas. Cardinalem tuum ualde amo, eum scilicet uirum ijsq; uirtutibus pręditum, quas commemoras. Vale. Sept. Idus Septembris.

M D X X X I I I I . Patauio .

R O M A M .

P. B. Alexandro Cardinali Farnesio S. P. D.

C V M proximis diebus Franciscus Belinus Roma domum rediens ad me de uia Patauiū diuertisset; cepi ex eius sermone mirificam uoluptatem: cum diceret se in tuam familiaritatem liberaliter esse receptum; eaq; in re plurimum sibi profuisse; quod scires diligi se a me, longoq; necum hospitio atq; necessitudine esse coniunctum. Nam illud quidem, meā apud te auctoritatem ualere multum, teq; de me amantissime honorificētissimeq; sentire, singulis prope in colloctionibus tuis se cognouisse affirmavit; multaq; signa cum in uerbis, tum in uultu ipso tuo præclara atq; illustria uidisse tuæ in me propensissimæ uoluntatis. Hæc eius oratio, ut dixi, magnopere delectauit. Nam etsi mihi minime nouum est amari

T 3 me abs

me abs te; qui nō solum testimonio me tuo, quod ego maximi semper feci, omni tempore libentissime ornasses; sed etiam Leone x. Pont. maximo, honestissimum sacerdotiū in ecclesia Lateranensi amico mihi homini, quem tibi commendaueram, cōtulisses: ualde tamen letor, temporis longinquitatē decenniumq; hoc, quod prope uniuersum ab urbe abfuimus, atque his in locis plane delituimus, de tuo uetere in nos amore nihil omnino detraxisse: recensq; tua ista de me prædicatio beneuolentiæq; significatio mihi maxime iocunditati fuit. Itaq; quod ad Belinum attinet; quanquā is quidem adolescens ijs moribus est, ea probitate, fide, humanitate, eo ingenio, ea bonarum artium & studiorum; quibus te summopere delectatū esse cognoui, ego prope semper uixi, præstantia; ut satis tibi ipse per se cōmendatus esse posse uideatur: tibi tamen illum probatiore fuisse propterea, quia mihi charus & probatus fuerit; dupliciter gaudeo. Sic enim & mihi plurimum abs te tribui uideo; & ei, quem summopere amo, meam in illum beneuolentiam & honori & usui sentio fuisse. Caue enim existimes quicquā illi hoc tempore accidere optatius potuisse; quā & esse se in tuis familiaribus; & ea tui erga se animi habere iam indicia, tuæq; pietatis; ut suum in te colendo studiū atq; industriam optime se collocaturū putet. Quibus ego de rebus omnibus immortales tibi gratias habeo. Nā & quod adhuc in illum liberalitatis contulisti, non minori mihi iocunditati scito fuisse, quā illi fuerit: &

rit: & siquid in posterum conferes; quod quidem de tua uirtute animiq; magnitudine admonitus confido breui futurum; in eo certe ipse me accepisse abs te beneficium sum existimaturus; idq; omne in meis, quas tecum habeo, rationibus libenter tibi acceptum relaturus. Reliquū est; ut quod minime necesse esse existimo facere me, tamen faciam, uel amoris erga Belinum mei exuberantia, uel tuorum in me beneficiorum recordatione incitatus; ut tibi illum, quo maiore possum studio, etiam atq; etiam commendem. Si ei benefeceris; tua liberalitate illū dignū, et bene me morem atq; gratum cognosces. Est præterea eiusmodi; ut etiam referre gratiam possit, eo scilicet remunerandi genere, quo magni & clari uiri plurimū delectantur; quodq; est, ut ego semper existimaui, omnium optimum atque maximum; laudis & gloriæ sempiternæ. Vale. Decimo kalendas Quintiles.

M D X X X. De Noniano.

P. B. Paulo tertio Pontifici max.

S. P. D.

N V N T I O idibus Octobrib. allato incredibili Cardinalium consensu te Pontificem Max. esse factum: magna me letitia perfudit: cum tibi; quem quidem ego propter singularem optimarum artium doctrinam, maximas innumerabilesq; uirtutes cum amplissima familiæ dignitate coniunctas uiginti annos ipsos summo studio coluiffem; liberalemq; in me atq; beneficum essem expertus; tam latam atque in

T 4 omnes

omnes terras patentem ditionem, tam amplum imperium delatum intelligerem. Egiq; DEO opt. max. gratias: quod & mihi ceterisq; qui easdem bonas artes & præclara colunt studia, eum principem ac rerum dominum dederit; a quo sit magna nobilissimarum disciplinarum seges & prouentus expectandus: & Christianæ reip. procellis temporum turbulentissimorum iactatæ gubernaculo eiusmodi magistrum adhibuerit: quo regente nemo non modo naufragium expauescat: sed ne ullam quidē aberrationē a recto cursu aut omnino declinationē timeat. Quæ cū ita sint: de regno ac maiestate ista; qua nulla unquā maior inter homines extitit; cum tibi ex animo atq; uerissime gratulor; eoq; magis; quod ad te ornandum multo maxime diuersarum partium hominum, inter seq; dissidentium, par tamen & propensio & alacritas, atq; idem plane studium accessit: ut ista declaratio Deorum immortalium uoluntate potius, quàm humanis cōsilijs suscepta fuisse uideatur: tum eiusdem reip. causa uehementer gaudeo, atq; in primis Romæ ipsius patriæ atque altricis tuæ: in cuius urbis ciuitatē pontificatum max. quo quidem illa iā annos plus centū caruerat; tui fama nominis et uirtutum claritate reuocasti: & Romanos ciues tuos fortunæ contumelia diu grauiterq; conflictatos prima regni die portorij acerbioribus sublatis tua liberalitate recreasti: ut sperandum plane sit, urbis uulnera his accepta temporibus; quæ quidem ualde multa sunt atque adacta penitus; te unum breui sanaturum,

naturum, damnaq; omnia & detrimenta sarturum. Quãquã quidem multo plus est totum illud; quod de te sperant homines; quodq; iam sibi ipsi pollicentur. Nam; quæ tua est prudentia, constantia, grauitas, animi magnitudo; celeriter te intestina Christianæ societatis bella compositurum, atque incendia restincturum putant. cuius rei plura iam signa atque indicia tuis in actionibus publice habitis conspexerunt. Atque est hoc ipsum medijsfidius tam amplũ, tam eximium, tam laudabile: ut in hoc uno cuncta inesse diuini Pontificis munera, omnes partes, sit existimandum. Sed mihi tamen antiquorum regum & clarorum imperatorum res pace gestas consideranti, illa pulcherrima atque humano generi & nature propria maximeq; salutaris semper est uisa; qua illi suum studium ad bonas artes fouendas atque ornandas transtulerunt. Quo ex fonte quantæ, quãq; illustres in hominum conuentus utilitates & iocunditates permanarint; nemo te melius intelligit: cuius præstans & excellens in Latinorum & Græcorum litteris eruditio omnes, qui huic se rei dediderunt, in eam spem adduxit; ut per te celeriter magnum incrementum sumptura bona studia existimēt. Ea spes ne quenquam destituat; non postrema tibi cura est adhibenda; atque, ut facile coniector, præclare adhibebitur. Noui enim animi tui sensum, ad omnem optimarum actionum laudem, & ueræ gloriæ cumulum undiq; colligendum. Sed non committam; ut qui ad hanc scribendam epistolam, ut tibi gratularer,

gratularer, initio me contuli; nunc te hominem omnium sapientissimum ad ea hortor; ad quæ & uita summa cum dignitate actæ institutio, & natura, & mores omni elegantia & suauitate præditi ac perpolitati tui, & humanitas ipsa te incédunt. Vnum addam: si per ualeitudinem mihi licuerit; dabo operã; ut communi ac gentium et sæculi nostri lætitiæ præsens fruatur; pedesq; tuos deosculer. Vale. Quarta decimo kalen. Nouembris. MDXXXIIII. Pataui.

P. B. Cardinalis, Paulo tertio Pont. Max. S. P. D.

QVOD me in amplissimum Ro. reip. Cardinalium collegium nihil eiusmodi petentem, nihil omnino cogitantẽ sponte tua cooptaueris: quodq; Octauianum Zenum familiarem a cubiculo tuum eius rei nuntium tuis cum litteris humanissime honorificentissimeq; scriptis, cumq; priore capitis tegumento purpureo sacroq; magnis itineribus ad me miseris: immortales tibi gratias habeo, habeboq; ; dum uiuã. Quid enim aut ad hominum de me opinionem honestius, aut ad memoriam mei nominis clarius, aut ad bene de humano genere merendum aptius atque ac comodatius magistratu isto dari mihi potuerit; sane non uideo. Tuum uero hominis supra sortem hominum positi tam honorificum de me iudicium pluris esse; quàm magnorum regum opes & fortunas omnes puto. Nam si laudari a laudato uiro docti homines in

nes in optabilium & honoratarum esse rerum genere statuerūt: tibi certe omnium hominum longe maximo, summi DE I uicarium in terris gerenti probari me, tantoq; ac tam præclaro munere dignum uideri, cum quo tandem erit laudis gloriaq; ornameto comparandum? Itaque cum tuos pedes absens non possem; eas sum litteras uerecunde osculatus, DEVMq; opt. max. precatus; ea ut res mihi et reip. prospere atque feliciter eueniret. Tametsi paulo post sedatiore animo imbecillas uires meas cū ingenij ob naturæ tarditatem, qua impediō; tum uero etiam corporis propter senectutem, mecum reputans; ualde timui; ne tu mihi plus cō iudicio tribueris; quàm sustinere ipse ulla mea diligentia & studio, ullis plane opibus possem; præsertim perdifficili hoc et perincommodo Christianæ reip. tempore: cum et seditionibus nostrorū hominum, & bellis exterarum nationum ardere orbē terrarum flagrareq; uidemus. Tranquillo enim mari facile quilibet uelificationem suam cursumq; moderatur. In tempestate autē turbulenta uentisq; saeuientibus uectore opus est magnopere industrio artemq; callente: quem me esse porro non sentio. Hic me timor cum non medio-criter suspensum tenuisset: in eam tandem cogitationem ueni: ut considerem: si tibi, quantum maxime tenuitas mea fert, & fidem meam & studium cultumq; præstitissem: satis tibi me fecisse, te pro tua incredibili prudentia & pietate atque in tuos beneuolentia libenter existimaturum. Ea recreatus spe; ut
ad tuam

ad tuam erga me profusam liberalitatem tuasq; literas redeam; hoc unum tibi respondeo; me omnem operam daturum ac pro uirili mea cum diuina bonitatis auxilio, quæ quidem preces hominum sibi rite supplicantium non respuit, omni tempore diligentissime curaturum; ut te de me tam amanter iudicauisse, tantumq; mihi dignitatis tribuisse non poeniteat. De meo ad te aduentu, quem scribis ut maturem, deq; reliquis rebus, quas ad me Zenus tuo nomine detulit; ita faciam; ut te uelle uideo. Vale. Pridie kalen. Aprilis. M D X X X I X. Venetijs.

P. B. Cardinalis Paulo, tertio Pont. Max. S. P. D.

FRANCISCO Belino familiari tuo ad te reuertenti madaui; ut meo nomine pedes tuos oscularetur; gratiasq; tibi ageret; quod me domi hos æstatis menses manere permisisti. Equidem uere possum dicere, nihil me maluisse, quam ad urbem quamprimum accedere: ut te presentem intueri & uenerari, tibiq; omnia mea studia præstare ac dedicare celerius possem. Quid est enim quod tibi a me non debeat: qui omnino plus in me dignitatis, quam optare ausus sū, contulisti? Sed propterea quod si uia me dedissem; in magnos calores, atque in illud ipsum fere discrimen, quo Roma reliqui abeunt, aduentus incidebat meus: letor te senectuti meæ temperatius atq; commodius ad hoc iter capeffendū anni tempus tribuisse: præsertim cum non firmissimo sim corpore;

re; aliquotq; annos nihil fere itineris longiusculi cō-
 fecerim . Domus etiam & rei familiaris meae ratio-
 nibus moram eam tu quidem humanitate tua dederis
 sane peropportuna: quibus interea constitutis libe-
 riore animo ac solutiore potero abesse: quemadmodū
 a Belino ipso intelliges . Quem quidem tuae pietati
 commendare . Est enim bonus me hercule uir, & mo-
 ribus castissimis, ac praestanti in primis & constanti
 erga te fide: doctrina praeterea & poëtices studijs
 eiusmodi; ut de illo possis dicere καὶ μύθοισι κέ-
 κασο, παλαιάτε πολλάτε εἰδώς . Sed nolo cō-
 mittere; ut egere familiares tuos aliorum apud te
 commendationibus uidear existimauisse . Omnino,
 quia illum ualde amo, facere non possum; quin hoc
 saltem, tua tibi eum sponte & cōmendatum & pro-
 batum esse cupiam . Vale . Tertio Id. Maias .
 M D X X X I X . Patauio .

C R A C O V I A M .

Petrus Bembus Francisco Bonero . S. P. D.

PRIORIBVS tuis ad me perhumaniter scri-
 ptis litteris nihil omnino responderam: propterea
 quod praepostere admodum agi abs te mihi quidem
 uidebatur: cum uelles; ut de Valentini Polydami hi-
 storia, quam ad me impressam misisses, iudicium ti-
 bi asserrem meum; & quae in ea probarem, quaeue
 improbarem, accurate diligenterq; perscriberem .
 Quid enim fieri intempestiuius potest; quam, si ali-
 qua

qua reprehendenda sint, tum id facere, cum nihil
 sane proſis; illum uero etiam offendas, qui scripse-
 rit? Quod si ante quam Polydanius librum suum edi-
 diſſet, tibi hoc a me petenti ſatisfeciſſem: poterat id
 quidem ratione a me factum uideri: ſcilicet ut is ad-
 moneretur, ſiquid ab eo perperam eſſet ſcriptum,
 id ut corrigeret, hiftoriamq; purgaret ac perpoli-
 ret ſuam. Nunc autē; cum ſibi ipſe, tradito in uul-
 gus libro, omnem eius rei facultatem eripuerit; tu
 uero alteris etiam litteris a me idem poſtules: lau-
 darem tibi quidem illius ſcripta prorſus libentiſſime;
 ſi recte facere id poſſem. Bonum enim uirum eſſe il-
 lum puto, pro quo tantopere laboras. Reliquis ue-
 ro de rebus & ſcriptorum eius rationibus & parti-
 bus, uelim mihi ignoſcas morem tibi non gerenti;
 præſertim cum Cæſaris, Saluſtij, Liuij tibi præſto
 eſſe poſſint libri: ad quos ſi Polydami hiftoriam cō-
 paraueris; quam is proxime ad optimum ſcribendi
 genus accedat, quam ab eo diſtet; per te ipſe facile
 perſpicias. Etiam illud uereor; ne ſubodiuſum ſit,
 me; qui hiftoriā conſcribo; de aliquo hiftorie ſcri-
 ptore non nimium præſtante pronuntiare quid ſen-
 tiam: ut, ſi malum probem librum, ineptus; ſi cul-
 pem, inuidus uideri poſſim. De me ipſo multa cum
 mea laude quæ in tuas epiftolas cōieciſti; ea ſi agno-
 ſcerem; tibi tamen deberem præclara de me prædi-
 canti. Cum uero abs te uel amoris erga me tui; quo
 te affici magnopere oſtendis; uel humanitatis abun-
 dantia; qua te præſtare ac excellere exiſtimo; illa
 ipſa

ipsa collecta esse uideam : dabo hercule operam ; ut
 et ego te mutuo diligam ; & tu me tui erga me amā-
 tissimi animi plane memorem atque gratum cogno-
 scas. Vale. kalen. Martijs. M D X X V. Pataui.

P. B. Petro Paulo Vergerio, Pontificis Max. apud
 Regem Romanorum internuntio S. P. D.

P E T R I Pauli Vergerij maioris tui de inge-
 nuis moribus librum , ad pueros regioꝝ erudiendos ,
 Vbertino Carrario missum nuper legi . Cuius oratio
 grauis & digna Philosopho, atque , ut in illo sæculo ,
 pererudita me magnopere delectauit . Admonitusq̃
 sum , te domi habuisse , unde disceres, animumq̃ tuū
 bonis artibus excoleres : quibus informatus atq̃ in-
 structus magnam & excellentem uirum , & cū Ro-
 manis Pōtificibus charum ; tum Christianæ reip. tam
 duro eius tēpore peropportunum maximeq̃ utilem
 te præstares . Quod quidem abunde iam facis : ad-
 disq̃ ad clarum gentis & familiæ tuæ splēdorem il-
 lud , quod in uirtute positum est , ornamentum ani-
 mi proprium ac uere tuum . Quoniam autem audio
 regem istum admirabili ac diuino prope ingenio &
 singulari prudentia præditum , non illos modo ; qui-
 bus imperat , Germaniæ Pannoniæq̃ populos sum-
 ma incredibiliq̃ moderatione atque iustitia contine-
 re : sed suos etiam liberos , quos illis reges relictu-
 rus est , ita educare atque instituere ; ut digni ha-
 beantur , qui suo tempore tantorum regnorum hæ-
 reditatem

reditatem adeant : erit tui muneris atque officij cum
 librum illi tradere legendum : ut quibus rudimentis,
 quibus moribus atque artibus eos imbuat, de gentili
 tuo scire possit. Caue enim putes aut Carolum Ro-
 manorum Imperatorem eius fratrem, qui ei Germa-
 niæ regnum tradidit; aut fortunam, quæ tam am-
 ple ditioni magnam Pannoniæ partem adiunxit; ad
 eius filiorum futuram gloriam æternitatemq; nomi-
 num plus contulisse; quàm est uirtus ipsa collatura;
 præsertim optimarum artium doctrina & philoso-
 phiæ monitis præceptisq; perpolita. Neque enim
 Iulius minus scriptis, quàm gestis a se rebus est lau-
 dandus; neque Alexander; si Homeri libros nunquã
 legisset, & Aristotelem magistrum non habuisset;
 tantum sibi nomen atque gloriam comparare apud
 omnes homines omniaq; sæcula potuisset. Quamquã
 habebunt Ferdinandi quidem certe liberi patris uir-
 tutes; quas imitari studeant, quibusq; ad præclaras
 res gerendas accédantur. Sed si eos magister aliquis
 Vergerij tui monitis erudierit; & facilius æmulari
 eas poterunt; & ipsi se ad actiones immortalitati
 commendandas diligentius & constantius hortabun-
 tur. Quis est enim in aliquo itinere; qui cum sciat,
 qua se flectere debeat, notamq; habeat omnem regio-
 nem, non celerius perueniat, quo uult; quàm ille; qui
 locorum atque uia ignarus casu regitur, & interdũ
 errat, laboremq; suum sæpe irritum et inanem facit.
 Quare & illi tibi, cum adoleuerint, multum se debe-
 re fatebuntur; & illorum pater amoris erga te sui,
 quem

quem quidem magnum esse intelligo, gratiã sibi abs te relatam putabit ea filiorum suorũ recte instituentium cura cogitationeq; adhibita. Vale . nosq; ut facis, dilige. Quarto Idus Nouemb. MDXXXIIII. Patauio.

V E N E T I A S .

Petrus Bembius Michaëli Barotio

S. P. D.

ORATIONCVLAM de Philosophiã laudibus, quam ad me misisti, tuam, his diebus cum legissem: ea uerissima esse cognoui; quæ de te paulo ante mihi narrauerat Cosmus Episcopus Fani fortune, amantissimis tuæ: a quo etiã saluere abs te sum iussus. Nã. & ingenij tui mirifica quædam, ut ipse aiebat, inadoles; & in litterarum & bonarum artium studia ingressus, uel progressus potius ille ardens atq; uehemens tuus, mihi se suauissime legenti ostenderunt. Amoris autem erga me tui; de quo idem Cosmus me certiore fecerat; omnem significationem cum oratio ipsa non caperet; in qua tamen multa cum laude uerba de me feceras: magnam eius partem in epistulam, quam ad me orationi cõiunctam dederas, humanissime coniecisti. Vtrunq; igitur letor; et te eiusmodi esse, ut in isto adolescentiã initio uirtus iam se proferat & eluceat tua: & me abs te amari; qui tantam de te spem excites in nostra ciuitate. Quam ut sustinere plane possis, eo maior tibi erit cura cogitatioq; adhibẽda; quo difficilius profecto est præstantibus

stantibus in rebus media et postrema consequi, quam
priora tenuisse. Vale. Tertio Id. Mar. MDXXXV.
Patauio.

BRANDEBURGIUM.

P. B. Georgio Sabino Brandeburgensi S. P. D.

ELEGOS tuos missos abs te mihi legi non
solum libentissime, sed etiā cupidissime pluries: ma-
gnamq; ex ijs uoluptatem cepi, cum quia & docti
summopere sunt & culti, & omnino eiusmodi; ut
delectare mirum in modum ingenia eruditorum ho-
minum possint: tū propterea; quod te mei esse me-
morem ostendunt, testesq; sunt & tanquā prades
nostræ necessitudinis: quo mihi nihil potest accide-
re optatius. De uxore; quam duxisse te scribis Phi-
lippi Melanchthonis doctissimi uiri filiam; letor.
Dij tibi matrimonium fortunent. Socerum quidem
habes eum; qui tibi etiā præceptor in bonarum ar-
tium disciplinis fuit. Ita te mihi dicere solitum ui-
deor recordari, ut tibi eo etiam nomine esse charus
& optatus debeat.

Reliquum est; ut intelligas id; quod te scire etiā
tacēte me puto: mihi te charissimum iocundissimūq;
esse; atq; a me propter poëtices, in qua excellis. stu-
dia reliquasq; tuas uirtutes fieri sane plurimi. Qui-
bus a studijs ne te distrabi permittas, ualde te rogo.
Vale. Septimo kalen. Quintiles. MDXXXV.
Patauio.

ROMANI.

R O M A M.

P. B. Alexandro Cardinali Farnesio S. P. D.

E x Caroli necessarij mei non unis litteris, quo
 me studio & diligentia Paulo Tertio Pont. max. auo
 tuo commendaueris, magna cum uoluptate cognoui.
 Qua ex commendatione factum est; ut alterum eo-
 rum, quae impetrari mihi per te ab illius liberalita-
 te cupiebam, hoc sim tempore consequutus. De al-
 tero; propterea quod permagnos meis postulatis
 aduersarios fortuna mihi obiecit; si nihil impetratū
 est; minus doleo. Non enim auum tuum tibi in eo
 gratificari noluisse: sed amplissimis illis uiris, qui me
 oppugnabant, negare non potuisse ipsum puto. Qua-
 re spem habeo; cum probari amplius Pontifici mea
 causa poterit; libenter illum omnia tibi pro me pe-
 tenti & laboranti concessurum. Anserim autem ma-
 ximas tibi gratias habeo, primum: quod me aucto-
 ritatis patrociniq; tui magnopere indigentem fouē-
 dum & tuendum suscepisti neque notum tibi homi-
 nem, neque ullo in te officio antea functum: ut ista
 tui erga me animi propēso atq; alacritas mihi prae-
 sto diuinitus fuisse uideatur. Deinde; quod tantum
 in me beneficium contulisti; ut posteritati nunc de-
 mum sit prospectum meae, quae quidem annos ali-
 quot iacuit omnibus prope fortunae iniurijs propo-
 sita. Postremo illud mihi etiam atque etiam gratu-
 lor; quod in tuam familiaritatem his tractadis rebus

sum ingressus: quam certe mihi omni tempore magno & usui & ornamento futuram puto: quemadmodum quidem nuper fuit: praesertim cum te eiusdem aui tui pietas eo dignitatis iam atque amplitudinis euekerit: ut uno ipso excepto, Romae te adulescente atque impubere nemo uel senex maior fere aut opulentior habeatur. Quas ad res cum accesserit egregia litterarum & optimarum artium disciplina; quibus te totum formandum & erudiendum tradidisti; quis te uno, quis inquam te uno erit beatior? Quare te hortor; ne fortunae illecebris abduci te aliorum sinibus; studiisque litterarum; quarum es praesidio amplissima ornamenta, ingentes utilitates, uberrimosque in tota uita fructus prouentusque animi iocundissimos percepturus; deseras. Quin quo maior opulentiorque es; eo te magis erigas excitesque ad uirtutem bonasque artes ediscendas et capessendas: quae in te splendidiores erunt ipse propter hoc; quod ad magnas opes dignitatemque peregregiam se adiungent. Caue enim putes ulla omnino bona tanti esse; quanti ea, quae in uirtute posita sunt, atque ad animorum cultum pertinent. Neque te homines, cum eris plane uir, tam libenter intuebuntur propterea, quod opes maximas possidere te intelligunt, atque in amplissimo dignitatis gradu esse; quam quod probus sis uir, quod ingenio praestans, quod doctrina omnibusque bonis artibus praeditus. Haec laudantur: haec amantur: haec sunt maximi. Ad quae quidem consequenda non externis tibi exemplis opus est, quibus

bus inflamméris. Domi adest, quod imitere; auus ipse tuus scilicet: quo ab uno abunde sumere omniū exempla uirtutum potes. Illum inspice: ad eius te doctrinam atque mores forma. Profecto nihil tibi deerit; si ad illius uite signum ingenij aciem diriges & intendes tui. Sed nescio quo pacto ab ea scribendē ratione, quæ tibi gratias ageret, ad hortationē defluxit epistola non tam quidem mea sponte, aut cōsilio: neque enim puto monitore te egere: quā amoris impulsu, quo te prosequor tuis incensus officijs tuāq; liberalitate. Itaque finem faciam scribendi. Tu modo; si m. bonum uirum, si gratum, si beneficiorum esse memorem existimas; quam semel curam tuendi mei amplexus es, eam uti ne remittas, pro mea in te obseruantia & cultu etiam atque etiā abs te peto. Octauo kalen. Septembres. MDXXXV. Patauio.

R O M A M.

P. B. Alexandro Cardinali Farnesio S. P. D.

SCRIPTIS iam & obsignatis, quas ad te dederam, litteris certior factus sum prioribus tuis erga me promeritis nouū beneficium accessisse: quod quam pecuniam in re mea impendi sacerdotalibus libellis a Pontifice habendis more institutoq; ueteri on portebat, eam tu mihi uniuersam remitti & dono dari ab auo tuo impetrauisti. O Alex.^r quantum iā est illud; quod tibi a me deberi sentio: qui plura in
 V 3 me, quam

me, quàm ego abs te petieram, contulisti: qui omnibus liberalitatis tuæ cumulis me ornatum esse uoluisti. Equidem fateor pro mea tenuitate opportunam mihi maxime tuam istam munificentiã accidisse. Sed omnino unum illud multo mihi iocundissimũ fuit; te ea dignitate atq; amplitudine adolescentem ad istam etiam petitionem apud Pontificem, ut omnibus numeris mihi esses usui, descendisse. Nõ horum morum, non horum temporum tua ista largitas atque benignitas fuit. Tametsi alia etiam in re, quanti me faceres, ostendisti: qui maximorum & clarissimorum hominum auctoritatem me apud te impugnantium neglexisti; prudentiaq; tua eorum cõsiliũ represtisti. Quæ quidẽ singula ita erunt semper fixa in animo atque memoria mea; ut mihi uiuõ eripi aboleriq; nõ possint. Agerem tibi gratias, quæ admodum quidem debeo, de his omnino omnibus: si orationis genus ad eam rẽ idoneum haberem. Quod quoniam nullum suppetit credo propterea, quod superasti tu quidem tuis officijs omnem expectatiõẽ de te meam: itaque præteritus re, a uerbis quoque orationeq; destituor: quod reliquum est atque prouiduum, agam: ut DEVM opt. max. rogem: ut quãdo tu innocẽtis hominis patrociniũ suscepisti; Ita te ille sua cura & pietate focum atque ornatum iri statuatur: ut nemo ei ex omni cœtu hominum æque, ac tu, carus esse ac probatus uideatur. Quod quidem iam fit. Vale. Quarto kalen Sept. MDXXXV. Patauio.

Romam.

R O M A M.

P. B. Alexandro Farnesio Cardinali S. P. D.

LEGATIONEM Hispaniensem maximis anni
 caloribus mutatis te iumentis obijisse; neq; solum ue-
 geto corpore ac firmo Romam ad tuos; sed etiã hi-
 larii uultu atq; habitudine, quam discesseris, re-
 diisse; ualde lætor. Magnum enim de tua bona uale-
 tudine & membrorum plane robore periculum abs
 te factum esse uideo: præsertim in tam tenera etate
 tam longo itinere ac difficili tam celeriter pertina-
 citerq; confecto. Itaq; ut de eo certior factus sum:
 exilui gaudio. Nam; ut uere tecũ loquar; ualde me-
 diusfidius tibi timueram: ualde suspensus animo fui:
 quod uerebar; te plus oneris subire uoluisse; quã
 adolescentia ferre ac sustinere posset tua. Sed pro-
 fecto magnitudo animi tui omnes difficultates supe-
 rauit: corpusq; ipsum ad eas obeundas & perferen-
 das supra uires supraq; annos, tanquã manu susti-
 nens, assuefecit: ut nihil in posterum fere obuenire
 tibi muneris tam magni et laboriosi possit: quod nõ
 facile ac sine molestia peragere te posse sit speran-
 dum. Cæterum gratissimum etiam & iocundissimũ
 mihi fuit ex Caroli mei litteris intellexisse, te cura-
 turum; ut mihi de Campegiã domo in Vaticanis
 ædibus; quam annos aliquot Leonis x.^{mi} tempore
 incolui; quæq; cõmodior multo quã erat, mea im-
 pensa uti esset curauit; cui tui liberalitas accommo-

det. Non possum dicere, quantum accessionis ad id, quod iam tibi omnibus numeris debeo, ea re fiet. Fiet quidem certe plurimū. Sic enim multis me curis difficultatibusq; liberabis: quas tibi cognitas scio esse. Vale. Quarto kalendas Augusti. M D X X X I X.
Ex agro Veronensi.

B O N O N I A M.

P. B. Cosmo Gherio, Fani fortunæ Episcopo. S.P.D.

Ex tuis litteris; quæ me de tua apud Fanū mentione reliquisq; tuis rebus erudierunt; magnam cepi uoluptatem, propterea quod & elegantes ipsæ sunt; neq; tantum latine, sed etiam polite atq; subtiliter scriptæ: & tuam erga me beneuolentiam; quæ ego semper feci plurimi; magnopere præ se ferunt. Itaq; nihil mihi potuit optatius accidere; quam tuum & in bonarum artium studia litterasq; nostras progressum; & in me amorem te scribente agnouisse. Delectatus etiam sum; quod addis; academiæ tuæ desiderio: sic enim appellas: quam hic prope unus constitueras; incredibiliter teneri. Confido enim si id ita sit; te ad nos aliquando reuersurū. Quinquam quod postea Bononiam profectus es; uereor, ne te Romanæ reip. tibi propositæ magna cum spe actiones & munera intercipient. Sed hæc D B V S aliquis gubernabit. Recordor enim; quæ mecum discedens amantissime his ipsis de rebus es colloquutus: neq; tibi ea puto excidisse; de quibus ego tunc tua captus amabilitate

amabilitate, humanitate, tuisq; uirtutibus incensus
 te de me quid sentirem sedulo quærentem amice atq;
 fideliter monui. Reliquum est; ut cum tibi persua-
 seris, me amantissimum tui esse; hoc etiam mihi des;
 ut in te expetendo & tibi prospera omnia feliciaq;
 optando concedam nemini. Cola meus plurimam sa-
 lutem impertit Ludouico tuo: item ego. Tu salue &
 uale. Sept. kalen. Febr. MDXXXIII. Patauio.

B O N O N I A M .

P. B. Cosmo Gherio, Fani fortunæ Episcopo S.P.D.

E T si a Lampridio primum, deinde a Ludouico
 tuo coram ea, quæ uolebamus, de te, deq; pueris tuis
 cognouissem: tamen non tam mihi sermo illorū gra-
 tus, quam tuæ ipsius ad me litteræ suauis & iocun-
 da fuerunt: Credo, quod in ijs non solum narratio
 inerat earum rerum, de quibus scire cupiebam: sed
 etiam testimonium illustre atq; mirificum se ostende-
 bat & tuæ in me uoluntatis, & mei erga te amoris
 nostræq; necessitudinis: quo quidem uno magnopere
 sum delectatus. Nam cum te propter adolescentiam
 tuam in filij apud me loco iam pridem habeo: nam
 propter sacerdotij dignitatem longe es mihi ipse an-
 teferendus: tum ætas mea plane ingrauescēs admi-
 niculi indiget; quo se sustentet. Id autem in surgen-
 genti ac florenti ætate ac uirtute tua & ingenio illo
 amabili, quo excellis, & omnino in tua erga me be-
 neuolentia singulari mihi positum et constitutū pu-
 to. Itaque

to. Itaq; cum tuas litteras lego, aut de te cogito; ualde mens conquiescit & exhilaratur mea. Spero enim fore; ut neq; a me uiuo amorem tuum ulla res abstrahat; neq; mortui memoriam ulla tēporis longinquitas in te sit deletura. Sed hæc malo ab utroq; nostrum re, quàm oratione declarari. Tuorum studiorum ratio; de qua me certiorē facis; ualde mihi grata accidit: præsertim cum te dicas in eo curam habere ualitudinis tuæ: quod mihi magnopere probatur. Villa quidem ista, quam incolis, & mons & sylua uiridissima, in qua te oblectas, utriusq; rei habere uidetur rationem; tibiq; consulere; ut & doctior & certe ualentior ad nos reuerti possis. De Ludouico tuo nihil attinet me ad te nunc quidem scribere. Is meum sermonem, quem cum illo habui, ad te rediens perferet: cui has litteras dedi. Priolo Dij prudentiorem mentem uelim dent. Amorem quidem erga te uidebantur dedisse. Vtinam ea res Ludouico ipsi emolumentum aliquid pariat. Nam curæ & laboris quantum allatura sit, satis adhuc perspicere non possumus. Id ipsa patefaciet dies. Bonus est uir, prudens: uiget ingenio: optimis est artibus præditus: amicus uero eiusmodi; qui cū in tenebris, ut aiunt. Quare cōfido nouum hoc eius consiliū: quod non sponte iniit: & ipsi & tibi uoluptati fore. Omnib. meis gratissima fuit salus missa abs te illis: quibus singulis nemo meorum necessariorum te est uno charior, nemo iocundior. Itaq; tibi plurimam salutem dicunt; Torquatulusq; in primis: cuius mater plane

ter plane conualuit : a qua saluebis & ualebis. Vale
 Vale. Quarto Non. Quintil. MDXXXV. Patauio.

P. B. Cosmo Episcopo Fani fortunæ S. P. D.

P O S T discessum tuū nullas abs te litteras ha-
 bebamus : Quod quidem nobis molestissimum sane
 fuit : qui desiderium tui ferre prope non possumus :
 nēdum etiam silentium feramus . Quare scribe ali-
 quid ad nos : quod absentis tui egritudinem nostrā
 leniat : Ne tecum ipsum etiam amorem tuum , quem
 nobis mutuo dederas , abstulisse uideare . Tum quid
 Ludouico tuo factum sit , fac ut sciamus : tecumne
 adhuc quidem sit ; an Romam remigrarit . Quod nos
 quidem feremus equiore animo : ne de urbe hoc sa-
 ne nomine ipse uni conqueramur : Quæ a nobis Po-
 lum & Priolum abstraxit . Sed de his hæctenus . Ego
 Torquatulum meum ad Lampridium mittere pro-
 pediem cogito ; ut ab illo erudiatur . Ipse enim mihi
 se humanissime atq; amantissime obtulit : cum alio-
 rum liberos omnium respuere usquequaq; statuisset .
 Quo nihil mihi potuit ab illo accidere iocundius ; ad-
 do etiam opportunius . Valde enim me ea cogitatio
 torquebat , quem puero Græcarum litterarum ma-
 gistrum darem : cum doctorū simul & bonorum ho-
 minum magna paucitas sit ; ut te non latet . Itaq; illi
 plurimum debeo : qui tam tempore suam mihi operā
 est pollicitus . Nos ualemus : & te amamus : & ti-
 bi omnia feliciter euenire ; quæ tractas , quæq; co-
 gitas ;

gitas; optamus. Vale, Salue. Septimo kalen. No-
uembreis. M D X X X V I. Patauio.

D. S. P. FANVM.

P. B. Cosmo Gherio, Fani fortunæ Episcopo S. P. D.

PERGRATVM mihi est; quod me per lit-
teras de tuis rebus crebro certiore facis: præsertim
cū apud te, ut scribis, recte sint omnia: ualbedo pri-
mum tua; quam auget opportunitas loci & cœli tē-
peries brumalibus etiā diebus: deinde animus in dies
ad philosophiæ studia paratior: postremo tuorū pue-
rorū mirifica educatio et doctoris probitas tibi pla-
ne iam perspecta & cognita. Quæ cum ita se ha-
beant; purpuratos illos amicos nostros; qui nuper
Romanorum principum collegiū auxerunt; te bea-
tiores esse sane nō puto. Innocentiū Pisauensem suis
tibi officijs satisfacere, ualde gaudeo. Bonus est uir,
rectus, amicitiarum non solum appetens; sed etiam;
quod est probitatis indicium; ualde me hercule reti-
nens; uitæ ac uictus elegantia in re familiari nō ma-
gna prope insignis. Quare hominē in familiaribus
tuis habeas censeo. Torquatulum meum adhuc qui-
dem apud me uolui esse: ne hyemalibus itineribus,
insuetum labori puerū ad doctorem mitterem. Sed
mittam propediem; cum uic minus lutosæ esse in-
cipient. Nam conglaciare desierunt. Eius soror He-
lena; de qua scire uis; in litterarum rudimentis pro-
gressus miros facit: ut etiam fratrem adæquarit; qui
est natu

est natu tribus prope annis illa maior . Formæ autē:
 nam hoc quoq; ad rem pertinet: ea in dies incrementa
 puella blandula uenustulaq; præ se fert: ut cum ado=
 leuerit, egregiæ pulchritudinis multas partes habita=
 tura uideatur . Mater quidem eius Morosina id æta=
 tis, qua filia nunc est, longe tenuiorem eius rei spem
 suis dabat . Quæ tamen quo euaserit, non puto te
 oblitum . Tametsi tu illam forma iam deflorescente
 paulo ante quàm e uita decederet, aliquoties uidisti.
 Annum enim agens octauum & trigesimū est mor=
 tua . Sed ut ad pueros redeam, uterq; multā tibi sa=
 lutem dicit . Idem Cola meus, uel potius noster, &
 Federicus Delphinus uti faciam, & te saluere iubcā,
 me admonent . Ego te ualde amo: meq; abs te ma=
 gnopere amari cum opto, tum sentio . Vale . Nonis
 Februarijs. M D X X X V I I . I t a u i o .

O E N I P O N T E M .

Petrus Bembus Georgio Loxano S. P. D.

N V M I argenti ponderis bene magni decem;
 quos tuo & uxoris tuæ uultu insculptos ad me dono
 misisti; me mirifice delectarunt . Nam cum te, pro=
 pter eum amorem, quo tuas plurimas excellentesq;
 uirtutes prosequor, uidere ualde medijsfidius cupe=
 rem; neque antea unquam uidiissem: numerum eorū
 aspectu, qualis non tu modo esses, sed uxor etiā tua,
 intueri posse me, mihi sane optatissimum iocundissi=
 mumq; accidit . Itaque de eo ualde te amo; debeoq;
 sane

sane plurimum. Sed hæc ipsa tunc, quod eram Venetijs, ut propinquo tuo, qui eos numos mihi reddendos curauerat, significarentur; mandavi. Nunc uero; cum operepretium mihi magnopere sit, duos libros in Germania impressos habere, qui apud nos non habentur; Marsilium scilicet Patauinum, qui de auctoritate pont. max. conscripsit, itemq; Ocani dialogum eadem de re: peto abs te & quidem diligentissime; ut eos libros mihi perquiri emiq; iubeas, ad meq; transmitti. Erit id mihi tam gratum; ut nihil possit esse gratius: nisi si tu mihi quoq; aliquid mandaueris; in quo tibi esse usui possim. Vale: meq; ut facis, dilige. Quarto kalen. Iun. MDXXXVII. Patauio.

OENIPONTEM.

Petrus Bembus Georgio Loxano

S. P. D.

ET amabam te antea. Nam & Brassicanus, cum is carmen ad te suum mihi recitauisset, ali se abs te hoc in ludo bonarum artium Patauino mihi dixerat: quo nihil potest esse præstanti ciue dignius: & Petrus Bechinius amantissimus tui, quem ego unice diligo, multa mihi narrare solitus est de liberalitate summa tua, de probitate, de elegancia, de tuis reliquis maximisq; uirtutibus: Et nunc acceptis abs te litteris; quibus te in ære prope meo scribis esse; magnus beneuolentiæ cumulus ad amorem illum pristinum in te meum sane accessit: ut nihil sit omnino iam quod

quod tibi eo nomine nō debeam . Itaque quod postulas , ut te in meorum ponam numero : Ego uero tenere te inter illos , qui mihi probati sunt , principem locum ut existimes ; maiorem in modū uelim . Quod autem petis ; ut tibi aliquid iubeam : Equidem scio , te amplissimis opibus & auctoritate magna praeditum iuuandis hominibus pollere . Sed quid est , quod ego fieri abs te pro me ; nisi ut me mutuo ames ; postulē ? Ad si feceris ; omnia me abs te impetrasse existimabo . Brassicanum impensius etiam deinceps diligam commendatione incensus tua . Est sane adolescens & magno in optimarum artium studijs ingenio , & incredibili diligentia , & eruditione iā plane constituta ; quas ad res addidit poëtices hilaritatem : qua ego quidem magnopere delector : sperandum ut sit , magnum illum in uirum breui euasurum , uel potius iam euasisse . Vale . V I kalen. Sextiles .
M D X X X V I . Patauio .

P. B. Antonio Perrenoto, Proton.° Apostolico
S. P. D.

OPTIMI clarissimiq; uiri patris tui opem atq; patrociniū in mearum fortunarum naufragio magnopere expetens , scripsi ad illum ea de re : petijq; , ut pro sua probitate atque hominibus iuuandis consuetudine causam meam Carolo Imperatori commēdaret : cuius causae statum seriemq; omnem Georgius Palleanus ei notam atque planam faciet . Quem quidem

quidem patrem tuum tametsi existimem uel Pauli Pont. Max. uel Senatus nostri propensa uoluntate, quã scriptis ad eos, quos istic habet, legatos litteris utriusque præ se ferunt; uel fortasse etiam sui erga me ac nimi inductione permotum; ut est homo se amanti non negligens; ea, quæ opto, esse facturum: putaui tamen; si ad reliquas commendationes atque causas tua etiam diligens apud illum commendatio accederet; omnia me ab eo esse multo uberius explicatiuſq; consequuturum. Quare peto abs te pro eo; quo te sum, quandiu Patauij fuisti, amore atque beneuolentia prosequutus; proq; tuis plurimis beneuoli erga me sensus indicijs; non id solum, ut ipse quoque idem facias: sed; nisi impudens plane sum, qui tantum tibi oneris imponam; hoc etiam mi Antoni; ut ipse in eo tuis partem priores atq; potiores uelis esse: Itaque apud illum agas; ut a te laborante rogari se intelligat; ut res ad eum, quæ uolumus, exitum perducatur. Si enim paulo amantius te ab eo cupere ostendes, ut me tuendum suscipiat: negare tibi ille nihil poterit; cum sit pater, atque is omnino pater; cui te præstes ipse optatissimum iocundissimiq; filium, in quo etiam posuerit principem spem honorum & dignitatum familie sue. Hæc a te non peteant: nisi leges, nisi boni mores, nisi religio, nisi æquitas, iustitiãq; ipsa meam petitionem tuerentur. Caue enim putes quicquam cuiusquam indignius detineri; quam ea sacerdotij possessio, quam mihi tradi postulo. Quo iustius atque audacius uterque no-

strum

strum scilicet, & ipse te rogare potui; & tu rem
suscipere debebis. Vale. Quinto kalen. Decemb.

M D X X V I I . Venetijs.

P. B. Cardinalis, Antonio Perrenoto, Episcopo
Atrebatensi S. P. D.

I O A N N E S Ioacchinus Vaulxi dominus per
antiquus est amicus meus, & quidem maxime intia
mus. Eius ego uirtutem et ingenium excellens atque
in omni uitae genere singularem industriam feci sem
per, facioq; sane plurimi. Qui cum clarissimi Illu
strissimiq; uiri patris tui patrociniij magno opere in
digeat: peto abs te diligentissime: ut Ioacchini cau
sam, quam cum Imperatore habet, ei commendes:
atque ita commendes: ut quod illi multos iam annos
a fisco Mediolanensi debetur; consequi aliquando tã
dem possit: ne Imperatoris aequitas; quam quidem
unam eius uirtutem omnium maximã omnes homi
nes experiuntur, atque in cœlum ferunt; sibi uni
semper sit desideranda. Id si feceris; ad tua priora
erga me merita magnus cumulus accedet. Vale.

Patri tuo multam salutem. Sexto kalen. Octobres.

M D X X X I X . Patauio.

Petrus Bembo Erasmo Roterodamo S. P. D.

A M A B A M antea Viglium: erat enim mihi
& notus ipse per sese, cum ad me aliquoties uenisset;

X set; eiusq;

set; eiusq; mirificam indolem & sermonis suauitatē elegantiamq; perspexissem; & Georgij Logi testimonio, qui mecum est frequens, gratus me hercule et probatus. Nunc uero tua commendatione tuisq; literis multo mihi charior est factus: magnusq; amoris cumulus ad pristinam meam in illū beneuolentiā accessit. Quod eum scire uolui: meq; totum ei obtuli: ut si aliqua in re iuuare eū possem; suo me iure uteretur. Tibi uero etiam gratias habeo: quod quando tu me diligis, et ego te summopere amo; cures desq; operam; ut communes etiam inter nos amicos necessariosq; nostros habeamus. De Rodolpho Agricola quod scribis, notū illum nobis esse te existimare: illius uero scripta maxime omnium; qui etate nostra uixerint; mihi quidem probantur. Si Viglius eius modi erit scriptor; omne punctum feret. Eum ego; tametsi in cursu est; tamen ad summam laudem, ut ipse mones, incitare non desinam. Vale. IIII. kalen. Septembris. MDXXXII. Pataui.

FRIBVRGIVM.

Petrus Bembus Erasmo Roterodamo S. P. D.

BINAS a te litteras accepi: unās iam pridem; quibus mihi Frobeniorum curam & diligentiam, tū uero etiam petitionem Liuianis libris imprimendis commendabas: ad quos cū rescripsissem (ad me enim scripserant) respondere tuis litteris distuli: proxime alteras: quarum priore pagina te purgas de illa ipsa Frobeniorum

Frobeniorū commendatione tua: posteriore me ro-
gas; ut Damiano Lusitano, Patavium uenienti ad lu-
dum litterarum ne desim. Ego uerò cum illum libe-
ter uidi: est enim, quemadmodum scribis, atque ut ex
duobus eius congressibus & sermonib. elicui; opti-
mis moribus et omni elegantia et suauitate sane præ-
ditus: itaque lucrum mihi uideor fecisse ex tuis litte-
ris; qui iuuenem mirificum ut cognoscerem effecisti:
tū me ei largiter obtuli; petijq; , ut meis rebus om-
nibus meq; ipso suo iure uteretur. Sed adhuc usus nō
est homo permodestus. Domum etiam conduxit me
ignaro; sed domum plane bonam. De purgatione:
quæ altera, ut dixi, erat pars in tuis recentioribus
litteris: nihil dicam: nisi te nimis parce nimisq; subti-
mide tibi ipsi de me polliceri. Vellem fidentius atq;
prolixius a me omnia expectares coniunctissimi ho-
minis officia: utq; id in animum inducas tuum, ma-
gnopere abs te peto. Frobenijs: ut ad antiquiores
tuas litteras postremo respondeam: in eo, quod pe-
tebant, esse usui non potui. Neq; enim Liuianos li-
bros habebamus ullos manu scriptos: qui non minus
probi essent, quàm ab Aldo impressi; qui sunt in o-
mnium manibus. Sed de tota re non dubito, quin te
illi certiozem fecerint. Hæc scripsi manu mea: ut
parte aliqua tibi uicem redderem: qui tuas ad me
litteras amantissime tua manu semper conficis. Va-
letudinem tuam; qua te audio admodū imbecilla uti;
curabis diligenter: nosq; diliges. Vale. Tertio
Idus Nouembris. MDXXXIIII. Patavio.

FRIBV R G I V M. S. P. D.
 Petrus Bembus Erasmo Roterodamo

NAB tu homo es mirificus : qui cum uelles , ut
 Ludouicum Berum per familiarem tuum Romã pro-
 ficifcentem cognoscerem ; mandasti ei chyrographo
 tuo , ut me de uia inuiferet . Ille uerò cum istinc di-
 scedens Mediolanum , deinde Romam recta se con-
 tulisset ; ut tibi morem gerendi facultas eunti defue-
 rit : in reditu alio itinere suscepto Patauium uenit :
 meq; humanissime inuifens plurimam abs te salutem
 attulit . Qua de re ualde te amo . Prudentem enim
 hominem & grauem , & doctum uirum , & , ut mi-
 hi uisus est , summa religione præditum & ingenio
 præstantem cognoui . Porro is percontanti mihi se
 de statu tuo multa dixit ; longumq; de te sermonem
 habuit : ex quo optimũ erga te Pauli Pont. Max. a-
 nimum atque mentem perspexi : cuius etiam ad te
 Berus litteras afferebat cum mandatis ad tuam di-
 gnitatem perhonorificis . Ego autem uehementer le-
 tor doctrinam singularem tuam , & probitatem , &
 continentem atque perpetuos tot annorum labores ;
 quibus te plane confecisti , ut nostros homines scri-
 ptis erudires & locupletares tuis ; apud illum uirum
 omnium hominum principem eo loci esse ; quo me-
 rentur . Itaque modo recte ualeas , neq; te imbecillia
 tas impediat tua ; mihi spes est , te ab eo omnia sum-
 ma honoris & dignitatis insignia breui consequutua-
 rum .

rum. Quare te mi Erasme hortor ; ut ualeitudini tue seruias , conseruesq; te cum nobis amantissimis tui ; tum fortunæ : quæ se hilari ; ut tibi præsto sit , parat . Vale . Duodecimo kalen. Quint. MDXXXV. Patauio .

C A R P E N T O R A C T E .

Petrus Bembus Paulo Sadoletto

S. P. D.

A M A B A M equidem te antea Paule . Nam et quod Iacobi Sadoleti fratris filius es , & quod optimis studijs te tradidisti ; putabam me meam tibi beneuolentiam præstare debere . Idq; apprime faciebãz : quod quidem cognoscere anno superiore potuisti ; cū domum rediisses , litterasq; ad me uernaculo sermone scriptas misisses : ad quas tibi statim rescripsi lepore tuo captus . Hoc uerò tempore , cum alteras abs te Latinas litteras acceperim bellas me hercule & pereleganteis ; ualde gaudeo : teq; facio , uti debeo , plurimi . Quanguam accendisti tu me quidem ad te omnibus animi mei sensibus amplectendum , etiam ea opera quam te scribis ponere in meis legendis libris . Qui quidem libri si tibi animum addiderunt , ut affirmas , ad progrediendum in eam scribendi rationem , qua patruum tuum quaq; me uti uides ; cur te non amem infinitum iam in modum ? aut cur non suauier istam ipsam uoluntatem tuam ? Itaq; sic existimes uelim , te mihi esse plane charissimum . Spero autem fore ; ut cum te per ætatem confirmaris ,

nihil sint docti homines in te desideraturi: si se ardor iste tuus, quo es ad bonas artes capescendas inflam-
 matus, nihil remiserit; neque tua elanguescet indu-
 stria. Caue enim putes quicquam esse in litterarum
 studijs, quod adolescentes tam prouehat ad summam
 laudem gloriamque promerendam; quam assidua et
 diligens laboris et industriæ perfunctio atque constan-
 tia. Sed hæc tu omnia de patruo tuo melius, quam
 ex me. De reliqua epistolæ tuæ parte, qua me in coe-
 lū fers, quaque mihi gratularis; quid tibi ego respō-
 deam? In eo si non falleris, letor iudicio tuo: si de-
 ceptus es; amore beneuolentiæque delector. Vale.
 Quartodecimo kalen. Februarias. M D X X X I.
 Venetijs.

CARPENTORACTE.

Petrus Bembus Paulo Sadoletto S. P. D.

TVA S ad me humanissimas litteras superiore
 anno datas et tunc eo libentius legi; quo mihi spem
 maximam attulerunt, fore te in bonarum artium stu-
 dijs breui eum illum, quem uolumus: qui iam tum
 tam ampliter profecisses: quemadmodum tibi rescri-
 psi. Et nunc; dum est, cui dem; te plane hortor,
 istam ipsam insistas uiam: pergasque eo gressu; quo
 coepisti, uel potius quo iam magnam itineris partem
 confecisti, atque illam quidem, quæ profecto mo-
 rosius salebrisque impedita magis est. Nam ea, quæ
 restant; una cum fructu et quidem uberrimo, iocū-
 ditatis

ditatis tibi plurimum sunt allatura. Habes domi; unde omnia, tanquam de pleno fonte haurias; patruū scilicet tuum hominem antiquis illis, quos tantopere laudamus, parem. Habes etatem ad omnem industriam exercendam laboresq; perferendos aptissimam atq; accommodatissimam. Habes otium. Præstas ingenio; quo maximo præstantissimoq; uteris. Ut nihil ad id, quod summum est, assequendum tibi à Dijs immortalibus non abunde atq; largiter subministratum fuisse uideatur. Hec; quia te amo equidem plurimum, non propterea quòd tu monitore egeas; scribo. Valebis igitur: nosq; diliges. Sexto Idus Aprilis. MDXXXII. Venetijs.

R O M A M.

Petrus Bembo Paulo Sadoletto

S. P. D.

QVOD mihi duos Iacobi Sadoleti patruī tui libros miseris: quorum in altero accusatio, in altero philosophiæ defensio continetur: magnas tibi gratias Paule habeo. Dedisti enim mihi eas disputationes cognoscendas; ex quibus tametsi plurimum uoluptatis me percepturum confidebā: Quid est enim illius uiri cum ingenio & eloquentiæ splendore, tum doctrina & facultate in omni optimarum artium et disciplinarum genere præstantius? multo plus tamē, quā putaram, sum earum lectione delectatus. Nā & Phædri oratio, a qua philosophia in magnam inuidiā populi adducitur, habuit & copiam mirificam atq;

X 4 appositam

appositam ad persuadendum; & urbanitatem atque
 aculeos eiusmodi, ut insitam de illa in hominum mē-
 tibus opinionem uehementer eluderet: & Sadoleti
 defensio tā elegans, tam docta, tā grauis, tam uere de-
 nique sapiens & plena diuinorum consiliorum fuit:
 ut non tam hominem quempiam ea hominibus relie-
 quis tradentem; quam illum ipsum mundi & rerum
 omnium fontem & effectorem D E V M sub illius
 persona sese nobis suamq; uim & maiestatem osten-
 dentem, eiq; caelo nos alloquentem mihi plane uidear
 audiuisse. Itaque quod ad eam partem attinet tuarū
 litterarum, in qua meum de illis iudicium tam diligē-
 ter exquiris, hoc tibi unum uerissime respondeo;
 nihil me unquam legisse post illa Augusti & Roma-
 norum Imperatorum sane per paucorum tēpora pro-
 sa oratione conscriptum; quod putem recte posse
 cum horum librorum elegantia, splendore, dignitate
 comparari. Quamobrem spero fore ut cum in ma-
 nus hominum uenerint; maximum Sadoletus atque
 uberrimum suarum uigiliarum fructum capiat, nomē
 atque gloriam scilicet; quam nulla tēporis atque an-
 norum uolubilitas sit deletura. Atque hic toto de
 opere meus quidem est sensus atque iudicium. Neque
 tamen habeo ulla in operis parte non modo quod re-
 prehendam; sed de quo ne suspicer quidem, an pos-
 sit melius dici: Tametsi bis iā eos perlegerim libros.
 Sed aueo etiam sepius. Id fiet; cum ad me redierint.
 Misi enim eos Venetias ad Polum legendos, uel, si
 uolet, etiā describendos. Scripsiq; ad illum; me id tuo
iussu

iussu facere: Sed ita; ne in uulgus exeant: Tuam uerò
 in patrum pietatem, quam præ te fers; dum à me
 persancte multisq; precibus postulas; nequid sileam
 eorum, quæ non probem; tanti equidem facio; ut te
 ea de causa etiam aliquanto plus amem. Quam qui-
 dem ad postulationem tuam consideratius rescribam,
 postea quam eos libros, quantum oportebit, in mani-
 bus habuero. Hæc autem scripsi; ut scires, & illos
 mihi redditos fuisse, & incredibiliter placuisse. Qua
 in uoluptate illud mihi profecto iocundissimum atq;
 gratissimum fuit: quòd de me Sadoletus ijs in libris
 non iam semel; sed omnino bis honorifice amanti-
 meq; loquitur. Ut omnes homines intelligant, de no-
 stra uetere beneuolentia fortunam, quæ nos tantope-
 re disiunxit, nihil detraxisse. Venio nunc ad illam
 partem tuarum litterarum: qua mihi spem facis te
 ad me uenturum; modo in Aprilem mensem tuus in
 Galliam reditus differatur. Ego uero te mi Paule etiã
 atq; etiam rogo; ut siue Aprili mense rediturus es,
 siue ante id tempus; Patauium uenias: ut ego te;
 quem quidem propter tuas, de quibus omnes præ-
 dicant, plurimas suauissimasq; uirtutes, nihilo sane
 minus, quam si mihi esses filius, amandum sumpsi;
 uidere atq; alloqui possim; præsertim cum te uide-
 rim ante hac nunquam. Non possum commemorare
 quãtopere id cupiam; quantumq; tibi debere me sim
 existimaturus; si te uidero. Da hoc amori erga te
 meo; cui quantum debeas, ipse uerius constituere po-
 tes, quam ego scribere: aliquantum debes certe: est
 enim

enim prope singularis : da illi necessitudini ; de qua dixi ; quæq; sane inter patrum tuum atq; me a primis utriusq; nostrum annis intercessit nõ modo summa ; sed etiam propter collegij nostri celebritatem plurimaq; mutua officia , addo etiam scripta , perillustres . Omnino ut Bononia flectas ad me ; quam ad urbem Roma tibi reuertenti est eundem ; iter bidui , aut summum tridui ad totius uia spatium addideris : & mihi gratissimum feceris . Quæ autem alia te uidendi occasio mihi sit præterea expectanda ; si hæc effluerit ; non uideo : qui sextum & sexagesimum ætatis annum ago . Quare noli committere ; ut me in hanc aduentus tui expectationẽ temere uideri possis adduxisse : cum id facillimum factu sit . Non dicam , te Patauij plerosq; homines doctissimos uisurum : quorum singuli , ut hoc itineris suscipias , incendere te sane debent : multa præterea oppida ipsa in uia , qua te domum referes , egregia & præclara ; quæ magnã tibi uoluptatem suo sint aspectu allatura : ne uidear minus tibi debere uelle ; si alias etiã causas attulero ; quibus ad id impelli possis . Vnum dicam : si ueneris ; meũ patrii tui desiderium ; quo undecim iam annos pene conficior , dum illius optatissimo conspectu & consuetudine suauissima careo ; magna te ex parte leniturum . Ab Lazaro & Lampidio multã salutem . Vale . Pridie kalen. Ianuarias . MDXXXV . Patauius .

R O M A M.

P. B. Benedicto Accolto Cardinali S. P. D.

E V S E B I I liber græce scriptus περὶ εὐαγγελικῆς προπαρασκευῆς, de quo scribis, apud me non est. Est tamen in reip. bibliotheca, cui præsum. Eum, si uoles, tibi describendum curabo: nam mittendi libros illos extra urbem lege prohibeor. Erit autem multorum dierum negotium: nam librariorum quidem, fidelium præsertim & proborum, magna penuria est. Sed indicabo tibi uiam; qua tu uia, breuiore certe itinere multoq; faciliore id, quod postulas, assequere. Eum ipsum librum ex bibliothecæ mihi creditæ libris descriptum misit his proximis diebus Romam ad Egidium Cardinalem Gabriel Venetus Augustinianorum Eremitarum magister. Non uereor; quin Egidius tibi illum uel ad legendam, uel ad describendum sit commodaturus. Tu tamen si malueris hic illum describi, tibiq; mitti; facies ut sciã. Dabo confestim operam, ut tibi mos geratur. Cæterum quod mutue nostræ beneuolentiæ, quodq; meo in te quidem summo perq; ueteri amori te multum confidere humanissime scribis; est mihi gratum, ita sane; ut nihil possit esse gratius. Ea enim amplitudo tua est, claritas, dignitas; ut magni etiam reges tuam exoptent beneuolentiam; seseq; amari abs te sibi pulchrum atq; honestum putent. Volo autem te plane scire; nihil tam esse in tuo are, quam me ipsum. Id

sum. Id cum tuis plurimis maximisq; uirtutibus deo : tum uoluntate quadam mea propensa atq; misericordia ad te colendum atq; amandum trahor, animiq; mei iudicio iam inde ab ineunte etate tua constituto: cum te puerum optimis artibus deditum nihil omnino, nisi bona studia bonosq; mores cogitare atq; colere uiderem: quod quidem homines optimi multorum annorum spatio confirmati uix ægreq; faciunt. Itaq; redeo ad illud; ut siquid porro aut est nunc, aut erit ullo tempore, in quo tibi esse usui studium, cura, diligentia, labor etiam meus possit; ne grauere de eo me certiozem facere. Non Venetæ quidem historiæ institutio suscepta iam a nobis, quam commemoras; non ulla certe res me impediet; quin mandata omnia exhauriam atque perficiam tua. In quo illud erit iocundissimum; quod existimabo amari me abs te; siquid mihi oneris imposueris; eoq; magis, quo id procliuius, quoue crebrius feceris. Flauium saluere iubeo. Vale. Tertio Idus sept. MDXXXI. Patavio.

ROMAM.

P. B. Benedicto Cardinali Rauennæ S. P. D.

LEGATIONEM Piceni tibi delatam esse uehementer gaudeo. Quotquot enim accessiones dignitatis tuæ fiunt; easdē pro meo uetere in te amore, obseruantia, studio, mihi ipsi fieri existimo. Itaque cum de ea tibi uere atque ex animo gratulor: tum ut
perpetua

perpetuae uoluptati tibi sit iste magistratus, magno-
pere a Dijs quæso & opto . Vale patrone optime
atque amplissime . Decimoquarto kalen. Augusti .
M D X X X I I . Patauio .

N E A P O L I M .

Petrus Bembus Garzilaffo Hispano S. P. D.

E x ijs carminibus, quæ ad me pridem scripsisti,
& quantum me amares, libentissime perspexi: qui
neque familiarem tibi hominem, neque de facie co-
gnitum tam honorifice appellauisses, tantisq; ornates
laudibus: & quantus ipsa esses in lyricis pangendis,
quantumq; prestares ingenij luminibus amabilitateq;
scribendi; facile cognoui. Quorum alterum eiusmodi
est; ut nihil mihi potuerit accidere iocundius. Quid
est enim; quod possit cum præstantissimi poetæ amo-
re atque beneuolentia comparari? Reliqua enim om-
nia, quæ honesta & cara homines habent, una cum
ijs, qui ea possident, breui tempore intereunt. Poetæ
uni uiuunt, longæuiq; ac diurni sunt: eandemq; uitam
ac diurnitatem, quibus uolunt, impartuntur. In al-
tero illud perfecisti; ut non solum Hispanos tuos om-
nibus, qui se Apollini Musisq; dederunt, longe nu-
meris superes & præcurras tuis: sed Italiam etiã ho-
minibus stimulum addas; quo magis magisq; se ex-
citent: si modo uolent in hoc abs te certamine atque
his in studijs ipsi quoq; non præteriri. Quem quid-
dem meum de te sensum atq; iudicium alia tua non
nulla

nulla eiusdē generis mihi Neapoli nuper missa scri-
 pta confirmauerunt. Nihil enim legi fere hac atate
 confectum aut elegantius, aut omnino probius et pu-
 rius, aut certe maiori cum dignitate. Itaq; quod me
 amas; mihi uerissime iustissimeq; lætor: quod egre-
 gius es uir atque magnus; cum tibi in primis gratule-
 or; tum uero plurimum terræ Hispaniæ, patriæ atq;
 altrici tuæ: cui quidem est hoc nomine amplissimus
 bonæ laudis atque gloriæ cumulus accessurus. Ta-
 met si est etiam aliud; quod quidem auget magnope-
 re lætitiā ex te conceptam meam. Nam cum nu-
 per mecum Honoratus monachus; quem tibi fama
 notum esse uideo; in eum sermonem esset ingressus;
 ut quid de tuis carminibus sentirem, me interroga-
 uisset: ego uerò illi meum iudicium patefecissem:
 quod quidem accidit ei par atq; simillimum suo (est
 autem peracri uir ingenio atque in poëticijs studijs
 pererudito) ea mihi de tuis plurimis maximisq;
 uirtutibus, de morum suauitate, de integritate uir-
 tute, de humanitate tua dixit; quæ amici ei sui per
 litteras significauissent: ut hoc adderet: omniū Nea-
 politanorum, qui te nouissent, sermonibus attesta-
 tionibusq; confirmari; his temporibus; quibus ma-
 xime Italianæ nationes referferunt; quem om-
 nes plane homines te uno ardentius amauerint, cuiq;
 plus tribuerint; illam ad urbem ex Hispania uenisse
 porro nullū. Quamobrē magnū me fecisse lucrū sta-
 tuo: qui nullo meo labore in tuam beneuolentiā per-
 uenerim: tuq; ita me complexus sis; ut, etiam or-
 nes Musæ

nes Muse tue præconio tam illustri. Quibus quidē fit rebus; ut nisi te contra ipse quàm plurimum & amauero & coluero; hominem profecto esse me nequaquam putem. Sed amoris erga te mei atque obseruantie studium testatum tibi. facere hoc ab initio decreui: ut eundem Honoratum, de quo supra commemorauī, qui te impense diligit, ad teq; in præsentia proficiscitur; summa tibi diligentia commendare. Ut hinc potissimum cognosceres, quid de me tibi ipse polliceri possis: cū me uideas id abs te audere petere; quod mihi esse maximū maximeq; expetendum statuissem. Illius fratrum, hominum innocentium & plane bonorum patrimonium quemadmodū nulla ipsorum culpa in Gallici belli præda fuerit; scire te arbitror. Itaq; de eo nihil dicam. Nunc autem cum hi ab Carolo Imperatore, omnium, qui unquam nati sunt, regum atque principum optimo iniuste amissa repetere statuerint: si te unum eius rei adiutorem habebunt; sperant se, quod honeste cupiunt, etiam facile consequi posse: ea tua est et apud Imperatorem ipsum gratia, & apud illos, qui ei charissimi sunt, auctoritas, familiaritas, necessitudo. Quare magnopere te rogo; ut rem suscipias; fratresq; illos atq; familiam in pristinum fortunæ statum tua cura procurationeq; restituas. Homines honestissimos tuiq; studiosissimos tibi in perpetuum deuincies. Mihi uero tam gratum feceris, ut illo ipso patrimonio me abs te iri auctum et ornatū putē. Honoratū enim tā diligo, quā si meus esset frater: tāti facio; ut æque per paucos: tam illi cupio

cupio hac in re tuo beneficio, et usui et uoluptati esse; ut ipse, cuius fratrum interest, magis idem cupere non possit, aut magis animo laborare; quam ipse plane laboro. Sed hunc laborem meum tu; qui me tua sponte diligis; dexteritate illa tua, qua excellis, et ingenio, quo te charum et peramabilem apud omnes homines reddis, mihi, ut spero, celeriter eripies. Quod ut facias; naturae bonitati ac lenitati confisus tuae, non iam, ut nouus tibi amicus, pudenter atque subtimide; sed quemadmodum ueteres necessarij solent, etiam atque etiam abs te peto. Vale. Sept. kalen. Septembres. MDXXXV. Pataui.

FLORENTIAM.

Petrus Bembus Benedicto Varicensi S. P. D.

IOANEM Baptistam Braccium adolescentem; quem mihi diligenter commendas; et uidi libentissime; et rogavi, ut me, tanquam te uteretur: siquid esset; in quo illi usui esse posset domus, res, studium meum, denique etiam diligentia. Omnino tibi tam multis uerbis nihil opus fuit; ut me illi beneuolum redderes. Satis erat, scire me, tibi eum amicum esse. Benuenutum nostrum morbi sui reliquias abieciisse, plane gaudeo. Itaque; quando ad me tam amanter uenire decreuistis; te atque illum magnopere expecto. Nihil mihi esse gratius aut iocundius poterit uobis duobus. Versiculos tuos uernaculo sermone conscriptos deosculatus sum: ita mihi uisi sunt tuum illum
erga

erga me amorem præ se ferre : cui te nimis indulgē-
tem esse sane puto . Sed hoc tu uideris . Petro Vi-
ctorio , a quo mihi salutem dixisti , a me item pluri-
mam atq; amabiliter dicito . Vale . Nonis Ianuar.
M D X X X V I . Patauio .

V E N E T I A S .

P. B. Victori Trincauello Phisico S. P. D.

D E Stobæo ; quem quidem tua cura et diligen-
tia fidelibus pulcherrimisq; formulis impressum do-
no mihi misisti unâ cum epistola eius muneris teste ,
quam liber ipse præ se fert ; ualde me hercule te amo .
Ea enim re , quanti me faceres , ostendisti : cum tuâ
industriam nomini meo das ; qui cum in lucem atque
in manus hominum prodeat . Itaq; tua ista erga me
amoris & beneuolentiæ perhonorifica perq; illustris
significatio mihi magnæ uoluptati fuit : deq; ea tibi
plurimum debere me profiteor . Quinquàm quidem
omnes etiam homines , qui bonas litteras colunt , eo
nomine tibi sane debituros puto : quòd illis eum li-
brum dederis , qui omnibus in uitæ rationibus , ac
pene etiam sermonibus & usui & oblectationi esse
maiores in modum possit . Nam ut sunt quidam ho-
mines uita & moribus ita suaues ; ut nunquàm non
grata sit eorum consuetudo atque uictus : sic Stobæi
liber habet ille quidem semper aliquid , quo delecte-
re : neque ullus alius est omnium horarum & loco-
rum magis . Sed hæc tu optime intelligis .

Y Reliquarum,

Reliquarum, de quibus scribis, rerum tibi a me
 nihil deerit. Vale. Idib. Februar. MDXXXVI.
 Patauio.

MESSANAM.

P. B. Franciscus Maurolyco Messanenſi S. P. D.

AMOREM tuum; quo impulsus & iam pri-
 dem è Sicilia Romam uidendi mei cupidum te, ut
 scribis, contulisti; cum ego paulo ante Roma pro-
 fectus fuiffem: & nunc per litteras beneuolentiam
 meam diligenter honorificisq; uerbis expetis: ualde
 me hercule amo. Nihil enim mihi æque gratum esse
 atque iocundum potest, quàm amari me à doctis ho-
 minibus: quorum è numero te excellere, non tam Pe-
 tri Pharaoni clariffimi uiri perſuaſus litteris arbi-
 tror (quanquàm id quidem maxime) quàm pla-
 ne ſentio & agnoſco in tuis. Caue enim putes illas
 ad me litteras amabiliores ijs hoc anno toto fuiſſe
 perlatas. Nam & illius tēporis; quo Meſſane Gra-
 corum ediscendis litteris fui; omnibus alijs, que de-
 inceps uixi, temporibus non iocundioris modo, ſed
 certe etiã fructuoſioris: et Cōſtantini Laſcaris opti-
 mi ſanctiſſimiq; uiri, qui me erudit, memoriam ad
 meos ſenſus atque animum ſuauiſſima commemora-
 tione reuocatam excitauit: & de tuis in Mathe-
 maticis ſtudijs ac ſcriptis multa narras; que & maguā
 mihi uoluptatem attulerunt; & quanto cum fructu
 nominisq; tui gloria uerſatus in illis ſis, facile ut co-
 gnoſcerem

gnoscerem effecerunt. Quid illud autem præterea est; quæue ea tuarum litterarum pars, Quam noua, Quam iocunda: in qua de Aethiæ uestriæ incendio maximis cum tremotibus & earum regionum uastitate nuper excitato; cum annos quadraginta continenter siluisset; me certiozem facis? An non mihi ipse uisus sum, dum tuas litteras lego, montem illum fluuios igneos euomentem intueri? ut eodem pene timore unâ cum legendi uoluptate afficerer; quo exterritos ob repentinam illuuiem fuisse populos eos omnes dicis. Omnino cum reliqua, de quibus scribis, omnia: Sunt enim eiusmodi; ut nihil possit esse doctius: tum uero illa me pars epistolæ tuæ, quam dico, mirifice delectauit; credo propterea; quod cum adiuui montem, dum istic moram traherem; neq; uidi unquam quicquam in uita; quod me uidisse magis gaudeam. Scripsit etiam de ea re dialogum admodum adulescens: qui quidem circūfertur. Itaque plura sunt; quæ mihi lectionem illam iocundam per sese, multo etiam iocundiozem effecerunt. Quare uelim sic existimes: quod plerique homines multis annorum spatijs & longo uitæ usu consequuntur; ut, amicitiam cum eo, quem diligunt, bene sibi esse constitutam putent: te id unis his tuis litteris perfecisse: ut ipse te tam diligam iam, uel amem potius; Quam qui maxime: tuq; mihi sis & charus & iocundus & optatus. Sed omnino ad superiorem illam partem epistolæ tuæ; in qua de Mathematicis disseris; reuerti paulisper uolo. Nam quod scribis dialogos tres de

forma & numero & ordine elementorum & cœlo-
rum; de Sphære circulis & Planetarum motibus;
deq; anno et reliquis temporum spatijs te confecisse;
eosq; mihi libros dono dare decreuisse, si uelim: ego
uero istud mi Franciscæ sane peruelim. Quod enim
munus alicui, qui uir sit, charius & optabilius af-
ferri; aut quæ uberioris donationis inter uiuos fieri
stipulatio potest: quã eius; quæ nostri nominis me-
moriã in omnem sit posteritatem propagatura?
Non enim uereor, quin tua scripta sint eiusmodi, ut
te quidem certe ipsum; sed & illos etiam, ad quos
scribis, in omne æuum proferant. Itaq; tam præcla-
rum tui erga me amoris testimonium non modo li-
bentissime, sed etiam cupidissime, ut uerum fatear,
expectabo. Quod quereris de librorum ea in disci-
plina conscriptorum deprauatis & peruersis locis:
equidem tecum sentio, non tam quidem mea cura
& diligentia eiusmodi cognitionem assequutus; quã
Federici Delphini clari in Mathematicis disciplinis
uiri iudicio: quem domi meæ multos iam annos ha-
beo contubernalem unum omnium suauissimum &
egregia doctrina innocentiaq; præstantem: quiq; in
ludo Patauino publice iuuentutem cœli conuersiones
& astrorum cursus & rationes docet. Nam cano-
nes super Alfonsinis numeris; quos coinquinatos
mendis dicis; sunt illi quidem haud magna etiã apud
nos fide: quippe quos Ioannes nescio quis è Saxonia
conscripsit homo maiorum suorum moribus non dis-
similis: qui æs pro auro uendiderit. Quod scripto-
rum

rum tuorum sane quam plurimorum argumenta mihi esse cognita uoluisti : profecto in eo quam solidam quamq; stabilia nostrae necessitudinis fundamenta ieceris ; uideo . Neque enim uel cæmentis probe coalitis, uel quadratris lapidibus subiectis ulli parietes surgere firmiores et diuturniores queunt illa beneuolentia ; cuius institutionis est origo & initium commemoratio doctrinae atq; uirtutis . De patre tuo ; quæ fuisse mihi notum putas : ego uerò sum eius rei prorsus immemor . De mittendis ad te disciplinae tuae libris ; siqui apud nos sunt ; quos te uelle legere existimem : sunt quidem Procli libri tres Græcè scripti ; quos ille in primum Euclidis librum edidit ; ualde , ut audio , probati . Quos ad te mitterem : nisi te illos contriuisse iam legendo existimarem . Impressi enim aliquot ab hinc annos in Germania una cum libris Euclidis uulgo ueneunt . Quod autē postulas , ut litteris mittēdis inter nos desideria uterq; nostra leniamus : erit id quidē certe iustissimij : eoq; magis ; quod ipse iā septimum & sexagesimum annum ago : ut quo minus uiae superest ; eo crebrius , tanquam in diuersorijis , sic nostris in litteris utrinque accipiendis conquiescamus . Vale . Sexto kalen. Quintiles .
 MDXXXVI. Patauiō .

MESSANAM.

P. B. Francisco Maurolyco Messanensi S. P. D.

DIALOGOS tuos; quos de cælo & elementorum atq; astrorū rationibus scripsisti, ad meq; misisti; ut primum cœpi legere; amorem erga me tuum deosculatus sum. Valde enim mihi gratum & iocundum fuit tam illustre testimonium tuæ erga me benevolentie nostris hominibus te dedisse. Deinde cū omnes eos perlegissem; cognoui te præstanti singulariq; doctrina & perillustri scientia experientiaq; præditum: qui tot res cognitu sane arduas, explicatu uerò multo difficillimas, sermone probo & erudito sis complexus. Nam ut uere tecum loquar, superasti tu quidem expectationem illam de te meam; quam tuis ad me amantissimis litteris ante biennium hoc datis excitaueras. Itaq; tota de re deq; libris his tibi, ut debeo, ex animo atq; magnopere gratulor. Eiusmodi enim sunt; ut cum tibi nominiq; tuo magnam apud omnes homines, qui quidem eo cognitionis & doctrinae genere delectantur; laudem sint gloriamq; parituri: tum uerò etiam multum adiumenti ad illa cognoscenda ijs, qui institui & doceri cupiūt, allaturi. Nam & ordine usus es egregio in illis contextendis: & non paruam rerum optimarum sylvā in disputationes tuas attulisti. Stilus autem tuus tametsi Latinum illum antiquorum hominum candorē grauitatemq; omnibus numeris non expresserit: superauit

perauit tamen plurimorum eorum, qui his de rebus uolumina nostris temporibus confecerunt, dictionem facultatemq; scribendi. Nam ijs; quæ ante hos dialogos primis in libelli paginis collegisti scripsisse iā te; ut studiorum & scriptorum tuorum reliquorum mihi rationē explicares; omnes profecto partes atque uniuersi mathematicarū rerum articuli cōtineri abs teq; declarari mihi quidem uidentur: ut nihil fere extra ea possit esse; quod sciri opus sit, aut sane de quo inuestigatione ac disputationibus quærat. Sed ut ad eos ipsos, quos ad me misisti sermones tuos redeam: eæ quidem magnopere legentium animos delectabunt rationes; quibus à te planetarū à terra spatia comprobantur. Delectabiles enim ualidæq; sunt. Illud unum fortasse aliquibus præpostere uideri posset positum; quod est in primi libri fine de solis ad planetas reliquos conuenientia disputatū. Continet enim motuum ipsorum cognitionem & scientiā; de quibus in tertij libri fine, qui est ultimus, differis. In secundo sane libro uideo te diutius, quā necesse erat, nisi me meus erga te amor fallit, in uentorum & in temporis partibus recensendis sermonem tenuisse. Ipsa uerò errantium Canonica non nimis abundant positionibus figurarum: quæ profecto res difficultatem parit ad eas intelligendas ijs, qui docendi sunt. Consideratio quidem illa, quam te legisse arbitror, Abraham Rhodij, quæq; hominem de solis apside, deq; illius à centro remotione admonuit; ualde bella est, ut mihi quidem uidetur. Eam situ in solis Theorematis

posuisses; sermonem tuū doctiorem reddere, & uerò etiam delectabiliorem potuisses. Vbi autem de ortu occasuq; signorū loqueris: si latius atq; apertius aliquanto ea ipsa, quæ in poetis quæq; in agricolis nobilibus de eo legūtur, aspersisses: nō parum sane decoris, ut mihi quidē uidetur, sermoni illi tuo addidisses. est enim pars cum apta, tum plausibilis, neq; ab ullo, quod plane sciam, satis apte aut dilucide tractata. Atq; hæc quidem ipsa in hanc epistolam non tā ut te admoneam conieci; quā ut cognosceres tuos me dialogos diligenter perlegisse: quos me hercule pluris facio; quā eam ipsam dignitatem, qua de mecum amantissime loqueris. Neq; enim ij mihi minus chari aut iocundi sunt; quā hæc fortunæ sæpius, quā uirtutum insignia. Quibus in rebus tamē si quid erit, quo tibi usui & dignitati possim esse uelim ita cogites; non minus tibi eam dignitatem esse partam, quā ipsi mihi. Hoc excellens tua doctrina & uirtus, et meus sūmus erga te amor postulat. Petro Pharaoni uiro illustri, amicitiae utriusq; nostrum auctori; cui hac de causa omnia debeo; plurimam amantissimamq; meo nomine salutem dices. Vale. Decimo septimo kalen. Maias. MDXL. Roma.

ROMAM.

Petrus Bembus Francisco Molsæ

S. P. D.

SERIVS tibi respondeo, quā uolebā, propter continententes occupationes meas: ad quas accessit pituita;

fit pituita; quæ me diu male habuit: fuit enim per-
 molesta: neq; dum abiit. Sed quia minus urget; sum-
 psi calamum, ut ad tuas litteras rescriberem. Subin-
 uideo tibi mi Molsa, primum, quòd ab Apennini
 radicibus Romã usq; una cum Sadoletto iter, ut scri-
 bis, confecisti. O iocundos uestros & festiuos dies.
 Neq; enim uereor; quin te ille optatissimum, eius uic-
 comitem habuerit æque, atq; illum tu. Deinde quòd
 te ad Romani cœli temperiem hac hyeme contulisti:
 eaq; fruieris: dum nos hic niuibus obruti pene obri-
 guimus gelu. Postremo, quòd in ea luce hominum
 uersaris: quæ aliquanto est nunc, quàm antea fue-
 rit, clarior propter eorum splendorem, quos ad ur-
 bem Paulus Pont. Max. euocauit: quibuscum te fre-
 quenter esse non dubito; Sadoletto ipso meo, Federi-
 co Episc.º Salernitanorum, Reginaldo Polo, quo est
 uno lōge Britãnia illustrior, Gregorio Cortesio opti-
 mo doctissimoq; uiro ciue tuo, Priolo etiam nostro:
 cuius te consuetudine, litteris, morib. delectari ma-
 iorem in modum cognoui. Quibuscum uiris esse tibi
 quotidie cum liceat; miror te eam ægritudinem, quã
 Medicis tui morte contraxeras, adhuc non abiicisse.
 Sed de eo tu uideris. Illud, tot atque tantis bonis frui
 te, quis omnino tibi non inuideat? Præsertim cum
 hoc tempore pauci sint; qui unum modo tantulumq;
 bonum teneant. Venio nunc ad priorem partem tua-
 rum litterarum: Qua de parte, dum felicitates istas
 commemoro tuas, silendum mihi putauit. Equidem
 probari tibi eos epistolarum libros; quos a me Leo-
 nis x.^{ma}

nis x. ^{mi} pont. max. nomine conscriptos nuper edidi,
 atq; ad te perferri iussi; ualde letor. Fructum enim
 istum labori meo datum iri maximam atque uberrimam
 semper duxi: si tu, qui mihi es pro multis mil-
 libus, factum meum iudicio laudauisses & confir-
 mauisses tuo. Itaq; nihil mihi afferri gratius aut io-
 cundius potuit tuis litteris. Neque me mouent eorū
 hominum sermones: qui cum nihil scribant ipsi; om-
 nia aliorum scripta, tanquam suae laudi officiant,
 carpunt atque improbant. Nam quod me amantis-
 sime admones esse nonnullos, qui me in laudando
 Paulo Pont. Max. longius progressum putent, quam
 aut mei mores, aut summa in me Leonis x. officia,
 aut ueritas omnino ipsa postularit: Ego uero cum
 probandum esset populo & scenae meum illud consti-
 lium; quo, ut illos libros ad Paulum mitterem; per-
 suasus sum: quid potui afferre aptius atque accom-
 modatius; quam si eum a mitiorum studiorum ele-
 gantia, quorum in genere scriptorum illi ipsi libri
 sunt, laudauissem, Leoniq; praetulissem? Fuit autem
 illud quidem in Leone non tam animi, quam fortu-
 nae culpa, minus accumulatum & redundans bonum.
 Quae cum eum fortuna multis incommodorum ge-
 neribus diutissime uersarit; fugae, direptionis, exi-
 lij, egestatis: dare sese ille bonarum artium studijs
 magnopere non potuit. In quibus si ei Paulum ante-
 posui: non item in prudentiae aut sapientiae muneri-
 bus, non in tractanda regendaq; rep. non in constan-
 tia, temperantia, probitate, liberalitate; quae sunt
ueræ

uera solidaq; uirtutes, quasq; omnes homines Pau-
 lo magnopere attribuunt; anteposui. Non enim meum
 illud iudicium fuit. Quibus in uirtutibus Leonis cum
 ingenium, tum institutio eiusmodi à me informata il-
 lis in libris est: ut non modo memorem illius benefi-
 ciorum me fuisse; sed in eo illi amplissime etiã a me
 relatam esse gratiam putem. Quod qui legent, fa-
 cile intuebuntur. Itaq; mei pristini mores; qui om-
 ni tempore ab ingrati animi culpa longissime abesse
 consueuerunt; profecto erga illum extiterunt. Quod
 autem summa in me Leonis fuisse officia commemo-
 rant: omnino illa quidem non tam ullius hominis,
 quam mea prædicatione eiusmodi sunt habita. Ta-
 met si mediam plus partem earum, quas habeo, for-
 tunarum omnium Iulius Secundus Pont. max. cui nun-
 quam inferuiui, contulit. Ut minus mirari homines
 debeant, alteram earum partem, assiduis meis noue
 annorum diurnis nocturnisq; laboribus & inexhau-
 ste fidelitati ab Leone ipso datam: eamq; non tam
 in summorum tradentis officiorum, quam in remun-
 erationis genere pro summis accipientis meritis es-
 se reponendam facile iudicent. Postrema est eorũ ac-
 cusatio; qui me non uera loquutum dicunt. Qui sa-
 ne mihi parum uidentur cognouisse; quæ Leonis do-
 ctrina in eiusmodi litteris fuerit; quæue sit Pauli,
 quem illi prætuli. Id autem non tam est anceps atq;
 ambiguum; ut sermonis egeat mei; præsertim apud
 te: cuius est et doctrina & iudicium æque summum.
 Quare cum ij nihil laborent si uera an falsa pronun-
 tiant:

tiant : ego quoq; , quò illi damnent atq; improbent , non laboro . Ac si a uobis & doctis uiris , & optimis hominibus non reprehendar : facile me tuebor uel uestro ipsorum iudicio , uel natura mea ; qua cū nemini male cupio : tum Leonis clarum atq; sanctū omnibus & gentibus & seculis nomen beatissimosq; manes ea pietate semper colui : ut cum nonnulli maximas ab illo opes amplissimosq; magistratus consequuti in eius tamen uitam probris & maledictis nimis sepe inuebantur : ut sunt quorundam hominum praua iniustaq; ingenia : nulla unquā tamē mea est uox ab ullo audita uel meo in illum perpetuo & cōstanti amore ac fide , uel eius in me liberalitate atq; officijs indigna . Vale . Nosq; ut facis , dilige ; tuiq; esse amantissimos existima . Nono kalen. Ianuarias .
M D X X X V I . Patauio .

V I E N N A M .

P. B. Adamo Carolo, Regis Romanorum à Secretis
S. P. D.

A M A B A M te antea ex Brassicani sermone , quem is mecum habuerat : Idq; ut tu aliquo argumento cognosceres ; dedi ei librum meum , quem ad te mitteret ; pusillum sane munus ; sed quod tibi nō ingratum putauī fore uel propter tui magistratus rationem persimilem ei magistratui , quem ego tum gerebam , cum eum librum conscripsi : uel propter meum in ea re studium querentis aditum ad beneuolentiam

lentiam tuam. Nunc uero lectis litteris tuis; quæ me de tuo erga me beneuolentiſſimo amantiſſimoq; animo, deq; tua eo ex libro percepta uoluptate, demum de tuo perhonorifico de meis ſcriptis iudicio certiorum fecerunt; ualde letor, me, quod magnopere cupiebam, fuiſſe conſequutum: ut ſcilicet diligerer abs te. Nam ut mihi tantopere tribueres, tantisq; me ornareſ laudibus; ſane non expecebam. Id quoniam præter ſpem accidit; maiorem in modum auxit uoluptatem meam. Illam enim ueram eſſe laudẽ, ſemper duxi: quæ à doctis hominibus atq; iſſdem claris uiris proficiſcitur. Doctrina mihi tua tuis in litteriſe oſtendit: quæ quidem litteræ magnam recte ſcribendi facultatem, magnum ſtili dictioniſq; ſplendorem præ ſe ferunt. Claritatem tuam loci celebritas, quem apud regem tuum obtines, omnium hominum oculiſ ita proponit; ut nulla prope eſſe uel teſtator, uel peruagator proſecto poſſit. Quare cum tu eadem epiſtola & beneuolentiæ mihi ſigna plurima, & iudicij teſtimonium locupletiſſimum dederiſ: potes iam uel tacente me, quàm grata mihi utraq; ea res fuerit, ipſe per te exiſtimare. Quarum in altera uinci nõ patiar: ut tu me plus diligas; quàm ego te; qui tam es amandus. In altera ſi lapſus es; ut à te multo pluris ſiam, quàm oportet: tamẽ gaudeo; quòd te ita ſenſiſſe uel amoris abundantia, uel naturæ liberalitate, optimiſ humani animi affectionibus, deceptum puto. Quàm uero exiſtimas libenter me eam epiſtolæ tuæ partem legiſſe; in qua ſcribiſ magnopere

gnopere laborasse te; ut meus tibi liber mitteretur? Quam illam; in qua de tui erga me amoris ortu atq; initio commemoras? aut in qua de Budei epistolis deq; Erasmi erga me sensu mentionem facis? Reliqua ne colligam; pudore mediufidius impediatur. Sed omnia eodem spectant; ut tibi me debere plurimum sentiam; idq; libentissime profitear: simul ut existimem, nihil esse te uno humanius, nihil probius, nihil amabilius. Quare peto abs te; ut non tam ex huius temporis breuitate, cum te coepi diligere, quantum te diligam, aestimes: Quam ex eo; quod tu mihi plurimas maximasq; causas uno tempore das, uel potius ingeris, & tanquam stimulos adhibes iocundissimos illos quidem suauissimosq; te amandi. Braſſicanus; quem mihi commendas; quiq; mihi est, uti debet, sane charissimus; superioribus diebus me salutato in Germaniam se redire dixit. Te ab illo iam conuentum puto. Si reuertetur ad nos: erit mihi tua commendatione multo etiam charior. Stephanum Brodericum Episcopum Quinqueecclesiensem; si adhuc apud uos est; saluere uelim iubeas meis uerbis. Vale: meq; in tuo aere esse ualde existima. III kalen. Febr. MDXXXVII. Patauio.

PATAVIUM.

P. B. Dominico Bonfilio Bononiensi S. P. D.

LIBRUM de immortalitate animorum tuum
ad me amantissime scriptum; quem mihi frater tuus
reddidit;

reddidit; legi magna cum uoluptate. Est enim & doctrina tua & beneuolentia nostra dignus; et mihi multo gratissimus: qui nihil omnino aut lego iam priorem, aut audio, ea disputatione sententiâq; libentius. Itaq; de isto tuo labore tibi gratias habeo; quas quidem debeo: immortales scilicet: ut tui operis argumēto mea in te uoluntas esse par atq; mutua uideatur. De tota uero disputatione tua, cum Pataviū rediero, colloquemur inter nos; ut consuetudo nostra, atque amor in te summus meus postulat. Vale. Octauo Id. Februarias. M L X X X V I I I . Venetijs.

ROMAN.

Petrus Bembo Vbalino Bandinello S. P. D.

LITTERIS tuis: quibus te purgas de eo, quod ad me delatum sciebas, te in meis Pontificalium epistolarum libris nonnulla improbauisse uitioq; cū communibus amicis uertisse: mihi quidem nihil opus fuit: cum certe uno ipso ea de re per litteras Iacobi Saloleti Cardinalis testimonio interposito acquiescens omnem illam, quam de tuis reprehensionibus opinionem ex Nigri litteris in animum induxeram; me abiecisse ad illum rescripsissem: amoremq; insuper illi meum erga te atq; beneuolentiam obtulissem. Non enim modò id, quod ei te cupere ostenderas, ut ipse de te nihil eiusmodi crederem, cōfectum erat iâ & explicatum: sed illud etiam; quod tamen quanti tibi faciendum sit, statues profecto ipse; ut me tibi fore

fore amicū atq; beneuolum, si uellet, confirmarem. Quæ cū ita se haberent: grata tamē eo nomine mihi tuæ litteræ acciderunt: quod cū ego scripti a te nihil unquā legissem; omnino ex ijs, quā in eo genere excellas præstansq; tuū ac perelegans ingenū quantos progressus in recta scribēdi ratione fecerit, plane cognoui. Ita qui antea bene de te quidē sentiebam doctrinæ tuæ impulsus fama, quā multorū hominum sermonibus auditionibusq; perceperā: non iam ullius prædicatione, aut sadoleti iussu, quemadmodū ad illū scripserā; sed mea ipsius sponte atq; iudicio te deinceps diligā. Respondere me ad singulas epistolæ tuæ partes nō necesse esse duxi. Tu si meorū uerborū sensa perinde interpretatus fuisses, ac meretur: et quod te decebat; si tam es, ut scribis, innocens; in primis fecisses: & laborem superuacaneum litterarum neq; ipse sumpsisses, neq; mihi dedisses. Vale. Quarto kalen. Martias. MDXXXVII. Patauiō.

Herculi Cardinali Mantuano: quē ego uirum propter eximiam eius uirtutem & in optimarum artū studijs singularem præstantiam colo summo opere iā pridem atq; amo: salutem dicito.

VENETIAS.

P. B. Antonio Eparcho Corcyraeo S. P. D.

LITTERÆ tuæ, quas ad me græce scriptas misisti; ut uere dicam, quod sentio; me cum uoluptate, tum uero etiam dolore sane magnopere affecterunt.

cerunt . Nam quod erat earum sermo purus , suavis ,
doctus , Athenas ipsas redolens ; tum etiam philoso=
phie sensu ac praeceptis pictus & perpolitus : maio=
rem in modum tuarum litterarum lectione sum dele=
ctatus : eoq; amplius ; quod noua mihi hercle tota ea
res inopinataq; acciderat . Neq; enim putabam his
quidem tempestatibus ; cum è Grecia bonarum litte=
rarum studia penitus emigrauissent ; tam egregium
tamq; praestantem optimis artibus ac disciplinis ui=
rum , ut te esse uideo , Corcyram Insulam non nimis e=
legantem alere ac erudire potuisse . Itaque eam prae=
oculis pagellam diu tenui : quae tuae mihi doctrine
tuorumq; morum testis & plane obses fuit . Quae ue=
ro earundem litterarum tuarum pars illatã tibi pro=
ximo bello Thracio à fortuna tam insignem iniuriã
continuit ; ut à solo patrio fugiens nihil inde tuarum
rerum tecum abstuleris , praeter nudos liberos , ad
quos quidem nutriendos & tuendos ; teq; unã cum
illis sustinendum , coactus fueris ludum litterarũ Ve=
netijs aperuisse : ea mihi porro aegritudini ac dolo=
ri magno fuit . Anzi enim te ac perturbari curis ani=
mi atq; laboribus hominem ad scribendum & ad po=
steritatem natum , tuaq; studia durissimis uitae dif=
ficultatibus impediri ; quis est tam illiberali porro
ingenio ; cui non id permolestum esse ac plane mise=
rum debeat ? Quare mihi : ut ad illud redeam , quod
initio dixi : & haec uirtutum tuarũ percepta ex tuis
litteris cognitio uoluptatis plurimũ attulit ; et tua=
rum molestiarum lectio atque cogitatio plurimum
Z acerbatis .

acerbitatis . In qua tamen ea me spes recreat ; quod te confido in istis mœroribus nō diutissime futurum . Vel enim fortuna eadem , quæ te pressit , etiam subleuabit : Vel uirtus ipsa te restituet tua ; multoq̃ ; reddet clariorem atque illustriorem ; quàm si domi tuæ nulla re offensus permansisses . Quod ad me attinet ; si quem hic nactus fuero ex ijs , quos commemoras ; eum tibi amicum omni studio comparabo . Sed mira paucitas est : omnesq̃ ; fere non tam , ut recte addiscant ; quàm ut paruo , curare atq̃ ; perpendere uidentur . Ego , ut spero , propediem te uidebo . Vale .
 XVII kalen . Ianuarias . MDXXXVII .
 Patauiō .

MANTVAM .

P. B. Herculi Gonzagæ Cardinali

S. P. D.

DIALOGVM de Metaurensum ducibus meum : quem oblitus fuerã ad te mittere : quod quidem tibi ostenderam facturum , cum me domum recepissem : à Gregorio Cortesio monacho admonitus ad te mitto . Atque ut obliuionis eiusmodi culpa me subleues ; alios etiam dialogos meos , quos una edidi , ei dialogo adieci . Formam Iuliani pontis , quam tibi dixi habere me recte confectam ; ut mihi quidem uidetur : de qua idem me monachus admonuit : quod propter magnitudinem minus est ei rei habilis ; non mitto . Paruula uero forma ; quæ quidem fabricari potuisset , ad teq̃ ; mitti ; omnes pontis partes non
 tam

tam apte, quàm necesse est, tibi planas exploratasq;
fecisset. Tum nisi ego præsens sim; qui te alloquar;
ostendamq; ea, quæ ostendenda sunt; muta forma
la erudire te non poterit ita; ut tibi Caesaris uerba
singula explicari impleriq; uideantur. Quanquam:
tametsi de Dialogo sum oblitus: illud tamē sane me-
mini; me tibi recepisse, cum Patavium uenisses, eam
tibi formā ostensurum: Quod & ad rē erit aptius:
& mihi multo iocundius, te uidere & colloqui.

Matrem tuam fœminam cum fortunatissimam, tum
uero etiam prudentissimam fœminarum omnium,
saluere uelim iubeas meis uerbis. Decimo kalen.
Sept. M D X X X V I I. E Noniano.

M E D I O L A N V M .

P. B. Paulo Petrusanctæ Iureconsulto S. P. D.

A C C E P I tuas litteras: ex quibus, quàm me
amares, facile cognoui. Cuius tu amoris tui si eam
habes causam, quam prædicas: letor esse in me ali-
quid; quod impellere doctos uiros ad me amandum
non omnino nequeat. Si non habes: tamen gaudeo
te in eo decipi, meq; abs te propterea diligi. Cete-
rum uidēdi mei desiderio teneri te quod scribis: spe-
ro fore; ut uterque nostrum id, quod optat, aliquan-
do consequatur. Volo enim cogites & amari te a
me; & me cupere, ut alloquendi tui potestas mihi
fiat. Vale: meq; in tuis esse rebus admodum exi-
stima: quando te tuaq; omnia in meo esse ere uti

credam, postulas. kalen. Octobrib. MDXXXVII.
Patauo.

I N H I S P A N I A M.

P. B. Carolo Quinto Imperatori S. P. D.

CUM te eum fortuna primum, deinde uirtus
industriaq; tua fecerit; à quo uno omnes plane ho-
mines, qui iniuste premerentur, uel priuatim, uel
publicè suis rebus auxilia communi iure peterent:
deesse mihi ipse nolui; quin à te suppliciter postula-
rem; ut meam causam, quæ tuæ opis magnopere in-
diget, pro tua pietate atq; iustitia susciperes tuen-
dam. Neq; me ab hoc consilio ea res deterruit; quòd
nulla mihi tecum non modo familiaritas & consue-
tudo; sed ne sermo quidem aliquis aut omnino salu-
tatio intercessit. Non enim eiusmodi est aut Imperij
tui amplitudo; ut omnes tuo nomini dediti homines
tibi noti & familiares queant esse: aut nature ani-
miq; tui uis & temperatio; ut quempiam, cui pro-
desse possis, respuas; modo is iusta in re atq; causa
opem atq; auctoritatem requirat tuam. Illud uerò
mihi etiam animum addidit; ne dubitarem tuæ boni-
tati atq; in humano genere iuuādo uoluntati uel cu-
pitudini potius confidere: quòd cum Veneta ciuitas
sefe tecum fœdere amantiſſime cõiunxerit: reliquos
reges; qui eam sociam sibi facere maiorem in mo-
dum cupiebant; repudiarit: tu ciuem Venetum; qui
tuæ pietati ius et dignitatem commendat suam; rei-
cere

cere non sustinebis : ne qui uniuersi tuam beneuolē-
tiam faciunt sane plurimi ; tu ex illis ne uni quidem
te beneuolum uideare prestitisse . Causa quæ sit mea,
quæq; in re prouehere ac regere me possit fluctuan-
tem atq; in portu sistere aura liberalitatis tuæ : tui
tibi familiares explicabunt ; ad quos de eo litteras
dedi . Itaq; non interpellabo te pluribus . Vnum di-
ram : Si meæ hoc tempore fortunæ ; quæ uim nō bo-
norum hominum passæ complures annos alienis do-
minis seruiuerunt ; per te constituentur : dabo ipse
operam ; enitar , perficiam deniq; ; ut me tibi gra-
tum & presentes homines intueantur , & posteri-
tas sentiat . Vale . Quinto kalen. Decembris .

M D X X X V I I I . Venetijs .

P. B. Nicolao Perennoto, Domino de Granuella
Caesaris Consiliario S. P. D.

Ego & ingenium tuum eximium atq; mirifi-
cum omnium maximarum rerum capax , uirtutesq;
summas & præstantissimas una cum singulari opti-
morum studiorum doctrina coniunctas tuas iam pri-
dem suspiciens , te intimis animi mei sensibus cōplu-
res annos tacitus colui : & liberos tuos primarios
adolescentes ac supra ætatem morum & litterarum
elegantia præditos ; qui Patauij bonis artibus operā
dabant ; amaui , uti debui , sane plurimum . Itaq; cū
hoc tempore patrociniij apud Carolum Imperatorem
tui magnopere indigeā : facile in eam spem ueni ; ut
F. B. A. P. S.

Z 3 tu, quæ

tu, quæ tua est humanitas, mihi illum sis tua commendatione propitium atq; beneficum præstaturus. Georgius Palleanus; quem quidem unice diligo, atq; ab eo diligi me sentio; causam meam remq; totam ad te deferet. Oro igitur obsecroq; te; ut tantū mihi de tua illa prona ad bene de humano genere merendum probitate hac in causa commodes: ut meam dignitatem measq; fortunas; quæ quidem iniustissime diutissimeq; iacuerunt; per te unum aliquando tandem erectas mihiq; restitutas putem. Non dubito, quin plurimis magnis uiris tuam opem implorantibus auxilio sæpe fueris: eorum causas defenderis: nomen illustraueris: ipsos tibi omnia debentes dimiseris. Neq; enim aliter cum de ea, quam habes, hominibus iuuandis facultate; tum de natura nobilissima, mitissimaq; tua est existimandū. Sed si nos unos; qui minus etiam quàm mediocres sumus; illis omnibus adiunxeris: non erimus fortasse in postremo eorum numero; quibus ornamento te fuisse, non dicā letere; sed certe nunquàm poeniteat. Carolo quidem ipsi, si à me referri gratiæ non poterunt: ita tamen habebuntur: ut confidam, illi me ingratum non fuisse omnes homines existimatuos. Vale Quinto kalen. Decembris. MDXXXVIII. Venetijs.

P. B. Aloisio Stunica Abulensi, Caesaris Cubiculario
S. P. D.

Q V O N I A M probitas eximia & mores
suauissimi amabilissimiq; tui apud Carolum Impera-
torem eum tibi locum aperuerunt, eamq; beneuolen-
tiam pepererunt; ut nemo illi sit te uno charior, nemo
interioris uitæ usu atq; omni familiaritate & neces-
situdine coniunctior: ea sum re magnopere gauisus;
quòd intelligebam cum reliquis tuis plurimis maxi-
misq; uirtutibus præstantem etiam optimarum litte-
rarum doctrinam esse coniunctam. Putabam enim
propterea quòd ipse quoque bonas artes usq; à pue-
ro coluissim; uitamq; omnem fere in illis insumpsis-
sem; fore, ut studiorum similitudo tuam mihi bene-
uolentiam, cuius hoc tempore maiorem in modum in-
digeo, non difficulter conciliaret. Fit enim communi
ui naturæ: ut quas quisq; artes magnopere adama-
rit; qui eisdem sese artibus tradiderit, facile diligat;
præsertim si is prior suam beneuolentiã illi ipsi præ-
se ferat. Quæ cum ita sint: peto à te, quantum pos-
sum maxime atq; diligentissime: primum; ut me in
tuam beneuolentiã recipias: deq; hoc mihi; ut quod
ante fieri oportuit, ut quantum id cuperem quanti-
facerem, tibi declararem; tu id, quasi factum sit, exi-
stimes: cõcedasq; uel amoris in te mei stimulis, qui-
bus incendor; uel festinationi, qua ducor mutuum
tuum erga me animum promerendi; ut mihi pluscu-

lum etiam, quàm quod amicitiae nouitas postulet, de
 tuis candidissimis moribus, de tua singulari humani-
 tate liberalitateq; largiari: Deinde: ut quando meæ
 rationes ferunt: ut ab Imperatore operam atq; auxi-
 lium meis rebus implorare me oporteat: commendes
 tu ei meam causam, de qua te Georgius Palleanus al-
 loquetur: atq; ita planè comendes: ut quod ius, a qui-
 tas, leges, religio ipsa expetit, ut mihi tribuatur: à
 Rege Ferdinando eius fratre aliquando tandem con-
 sequar. Equidem arbitror teneri te quotidie illorum
 precibus, qui se à te commendari Carolo postulent.
 Quis enim id non credat, qui nouerit maximam ter-
 rarum orbis partem ab illo regi: cui tu sis & supra
 ceteros familiares intimus, & omnium hominum io-
 cundissimus: qui te apud se usquequaq; uelit esse: qui
 tecum, uti secum, loquatur: quiq; familiaris uitæ suæ
 atq; uictus participem potius te, quàm administrum
 habeat: ut ab illius animo rectius, quàm à cubiculo
 esse appellandus uideare. Verūtamen hoc etiam sic
 existimo: mea te causa iustiore causam, ei quam
 probares, non facile ullo tempore habuisse. Allud etiã
 perspectũ planè habeo: quæ tua est humanitas, nuli
 te homini: qui unum modo commendationis ad te
 aditum habuerit, studia commerciumq; litterarum:
 tuam opem, tuum auxilium negauisse: plurimis ma-
 gno adiuuamento, magno ornamento tuam beneuolen-
 tiam fuisse. Quæ me omnia in eam spem adducunt:
 ut meam dignitatem measq; fortunas: quibus inui-
 sissimè per plures annos careo: breui per te mihi re-
 stitutum

stitutum iri putem . Quod si erit : ecquid propterea polliceri tibi & spondere possim , haud sane habeo ; praeter hoc unum ; quod tibi audacter spondeo , atq; in me persancte recipio : me tibi gratum animum , quãdiu uixerò , praestaturum . De tuo uero Imperatore ; si meas preces non erit aspernatus ; si mea posthac uita eius erit opera illustrior ; illud tibi possum dicere (tu ei si dices ; à te rogo dixeris ; ne se a me prolatũ esse sentiat ; arrogans uidear ; qui porro esse illi quã probatissimus cupio) plurima eius in plurimos promerita beneficiaq; silebuntur ; cum de eo , quod in me contulerit , sermo habebitur .

Vale . Quinto kalen. Decemb. MDXXXVIII .
Venetijs .

P. B. Cardinalis Aloisio Stunicae S. P. D.

MAGNAS tibi gratias habeo de secundis Caesaris ad Ferdinandum regem in me illi commendando Latine scriptis litteris . In quibus uideo , quanti me nouum tibi hominem feceris . Nam neq; amantiores aut officiosiores scribere pro me ipse potuissẽ ; neq; non clarissimum tuã liberalitatis tuãq; beneuolentiã signum illud fuit ; te prioribus Gallicẽq; scriptis , quarum quidem exemplum mihi ualde probabatur , contentum non fuisse . Itaq; quantum tibi ea ex re debeam , non dicam . Qui enim possum ; cũ sane uideã , tui te beneficij magnitudine omnẽ meam expectationem , omnem etiam cogitationem supera-

uisse ?

uisse? Sed omnino tibi omnia debeo. Speroq; fore; ut Ferdinandus Caroli fratris tam beneuola commēdatione permoueatur: detq; operam; ut quod iure multos iam annos mihi debetur; aliquando tandem consequar. Id omne, quantuncūq; erit; me abs te accepisse arbitrabor. Cæsari si plurimam salutem dixeris, meq; illi gratum semper futurum sponsor fueris; omnes beneuolentiæ numeros impleueris. Vale. Decimo kalen. Maias. M D X X X I X. Venetijs.

P. B. Alphonso Idiaqui, Cæsaris a litteris & consiliario S. P. D.

T A M E T S I ego adhuc quidem neque beneuolentiæ, neq; ullius omnino necessitudinis ad te semitam atq; aditum habuerim: tamen cum hoc tempore mea in re mihi quidem pro fortunis meis maxima maximeq; necessaria opem atque auxilium me abs te petere oporteat: nolui mihi deesse; quin ad te de eo scriberem: præsertim cum scirem haud sane minus in te uoluntatis ad iuuandos homines inesse, quam facultatis, certiorq; fierem, cum singulari humanitate nobilissimāq; natura tua mitiores etiā literas, & ea, quæ ipse plurimum semper colui studia, ita te concinnauisse; ut quæ nam earum rerum potiores in te partes habeat, non sit facile dispicere. Georgius Palleanus, quæ te cognosse arbitror, meâ tibi causam proponet; quidq; à te postulē, exponet.

ponet. Exorandus scilicet est nobis Carolus Imperator herus tuus: ut me apud Ferdinandū regē fratrem suam cōmendatione sua iuuet: impetretq; ut is mihi Pannonici sacerdotij, quod Prioratū appellant, possessionē tradi mandet: qua omnino illius nationis ab hominibus non iure capta, sed ui intercepta, contra leges, contra bonos mores, contraq; religionē diutissime sane careo. Rogo igitur te, & quidem precibus omnibus: ut tantū mihi de tuis uirtutibus promas; propter quas Carolo ipsi es omnium sermone probatissimus; ut quod iure peto, etiam consequar. Quod si erit: fortunas omnes meas & dignitatē, omnia uitæ ornamenta me à te accepisse profitebor: atq; illa ipsa uniuersa ego et propinqui posteritasq; mea omnis tibi debēbimus. Vale Quinto kalen. Decemb. MDXXXVIII. Venetijs.

P. B. Michaëli Maio, Cæsaris Vicecancellario

Et si postea quā ab Italia decedēs in Hispaniam redijsti, nullas ad te litteras dedi: spero tamen te memoria tenere; quanti te, dum nobiscum esses, quanti doctrinam præstantissimam tuam, probitatē, humanitatem, morum suauitatem semper fecerim: quantumq; te eos omnes annos amauerim, obseruauerim, coluerim. Cuius mei erga te animi testē habeo præter ceteros & quidem locupletissimum Victorem Superantium: qui te mirifice diligit. Sæpe enim in nostris

nostris te sermonibus habuimus; dum tuas uirtutes
 fionnis laudibus in coelum tolleremus, faciliusq; ini-
 tium de te loquendi quam finem, facere uterq; nostru
 posset. Atq; hæc quidem nostri erga te amoris com-
 memoratio eo spectat: ut te quoq; tuum in nos non
 abiecisse proxime aut æque etiam existimem. Probo
 enim homini & pudenti nihil est tam prouum atque
 proprium; Quam semel constitutas à se clientelas et
 necessitudines nunquam obliuisci. Quæ cum ita sint;
 id, quod hoc tempore mea magnopere interest, confi-
 do me abs te non difficulter impetraturum: opem
 scilicet atq; auctoritatem in me commendando apud
 Carolum Imperatorem tuam. Georgius Palleanus
 meam causam tibi planam faciet: qua quidem causa
 nihil esse iustius cognosces, nihil æquitate fultu ma-
 gis; addo etiam dignitate, religione, pietate. Oro
 obsecroq; te, ut rem suscipias. Non dubito; si pa-
 rumper modo in eo ingenium excitabis & calfacies
 tuum; quin quod opto, etiam consequar. Quod si
 erit: quantum tibi debiturus sim; & tu facile iudi-
 cabis; & ego, ut bene operam posuisse te sentias; o-
 mni tempore curabo. **A.** Superantio multã tibi sa-
 lutem dicimus. Vale. **Quinto kalen. Decemb.**
M D X X V I I I. Venetijs.

P. B. Gonsalo Piresto, Archidiaconus Vigliena, Caesaris
Sacellario S. P. D.

MAGNAS tibi gratias de eo sermone habeo ;
quem proximis diebus cum Georgio Palleano meis de
rebus Pannonicis ; Sacerdotij rationibus habuisti ;
deoque eo , quod uideri tibi tentandum a me conandūque
esse ostendisti ; ut causa ipsa ad eum , quem uolumus
exitum perducatur . Prudentis enim hominis et me
amantis consilium id fuit . Qua in re tibi eo etiā iu-
stius debeo : quo pauciores sunt ; qui alienum homi-
nem a recta aberrantem uia regant : praesertim cum
neque planum neque non perplexum sit illis iter ca-
pescendum , qui regendi sunt : cuiusmodi esse hanc
nostrarum rerum ineundam semitam uides . Omnia
quidem feci ; quae tu uti fierent , suastisti : quemadmo-
dum ab ipso Georgio cognosces . Quem quidem cer-
te uirum et ego unice amo ; et amari abs te non me-
diocriter , quemadmodum coniectura consequor , ualde
gaudeo . Quod superest , rogo te mi Consalue :
(meum autem iam te dicere recte sane possum ; qui
mibi te amicum praestas , meque iuuas tuo consilio plu-
rimum) ut et Georgio auctor sis , doceasque , quid
illum facere mea in re oporteat : et herum tuum
maximum clarissimumque uirum ita mihi concilies ,
et propitium pares ; ut extet fructus operae atque of-
ficij tui . Cuius quidem ipse operae si referre tibi gra-
tiam non potero : DEVS opt. max. aliquando cer-
te referet .

te referet. Ille enim pro ijs, qui soluendo non sunt, sæpe dependit; maximeq; cum bonis liberalibusq; debent uiris: qualem te esse plane uideo. Sed omnino tui studij tuæq; in me beneuolentiæ memoria nunquã meo ex animo effluet. Vale. Quinto kalen. Decẽ.
M D X X X V I I I. Venetijs.

P. B. Cardinalis Gonsalo Piresto

S. P. D.

PLVRIMVM tibi sane debeo: qui curam adhibueris, ut alteræ ab Imperatore litteræ ad Ferdinandum fratrem Latine scriberentur multo etiam diligentius multoq; accuratius; quàm priores ille, quæ Gallice erant conscriptæ. De eo, uti me admones, scripsi ad Ludouicum Stunicam: egiq; ei gratias, quòd tam studiose eam rem egerit. Tibi hoc uere possum dicere; nihil illo uno humanius, nihil officiosius fieri potuisse. Litteræ utræq; ad Ferdinandum eodem in fasciculo sunt missæ. Siquid ab eo impetrauero; statim scies. Interim spes est aliqua, fore uti uolumus. Stunicæ multam salutem. Vale.
Decimo kalen. Maias. M D X X X I X. Venetijs

P. B. Adamo Carolo, à litteris Regis Romanorum

S. P. D.

SENATVS reiç; publicæ nostræ ad Regem tuum litteras de me illi commẽdando diligenter scriptas, aut legisse iam te; aut lecturum puto. Ex ijs
qua in

qua in re illius auctoritate mihi opus sit, facile intelliges. Rogo te pro eo, quantum me amas (quod quidem esse plurimum non tam pro meis opibus, quæ nullæ sunt; quam pro humanitate tua, qua maxime abundas; existimo) ut rem meam commendatione studioq; tuo iuues: desq; operam, si tibi erit commodum; ut quod iure peto, etiam consequar. Vale.
Idib. Martijs. MDXXXIX. Venetijs.

R O M A M.

P. B. Cardinalis August. Triultio Card. S. P. D.

L I T T E R A E tuæ; quibus me Cardinalem esse factum gratularis; multo mihi gratissimæ multoq; iocundissimæ fuerunt. Nam & te tantum ac tã præclarum in grauißimo senatu uirum de hac mea dignitatis accessione uoluptatẽ cepisse sane gaudeo: & nostræ ueteris beneuolentiæ memoriam tibi tot annos in orbis terrarum theatro uersanti, maximisq; in reip. rebus occupato non excidisse, ualde lætor. Nihil enim contingere mihi cum optabilius, tum uero etiam conducibilius poterat: quàm te habere non solum amplissimi collegij socium; sed etiam in reliqua mea uita eundem illum mei amantem meiq; cupidum; quem in Leonis x. pontificatu uniuerso habui. Tametsi te non tam collega, quàm magistro et patrono uti cogito. Id enim et pro tua singulari prudentia et gerendarum rerum usu præstantiq; doctrina, & pro mea uetere erga te obseruantia mihi esse faciendum

se faciendum plane puto . Quia ex re plenior multo atq; uberior Pauli Pōt. Max. erga me liberalitas exstitit : quod te ; quem quidem absens summo studio summaq; animi propensione semper colui ; deinceps & presentem intueri , & presentis consilio iuuari , & tua consuetudine tuisq; uirtutibus & amore frui , cum me Romam contulero , mihi , ut uideo , licebit . Valde enim libenter eam tuarum litterarum partem legi ; qua futurum existimas ; ut nos uberiores beneuolentiæ nostræ fructus sinus , cum una erimus , percepturi . Nam quod scribis dignitati meæ atq; commodis omni te studio & diligentia obsequiturum : tu uerò in eo meas mihi præripis , & tibi sumis partes : qui te colere , tibi obsequi , tuamq; dignitatem atq; amplitudinem omnibus numeris uelle auctā maxime omnium debeo . Quare sic uelim existimes ; è nostro te collegio me uno amantiorem , studiosiore , obseruantiore tui , habiturum porro neminem . Id ut re possis cognoscere ; cum se occasio dederit , libentissime diligentissimeq; procurabo . Euangelistā tuum si saluere iusseris ; erit mihi gratum . Vale .
Idib. Aprilibus. MDXXXIX. Venetijs .

VENETIAS .

Petrus Bembus Bartholomeo Riccio S. P. D.

GRATVS mihi tuarum litterarum sermo elegans et doctrinæ plenus fuit : Quibus litteris gratularis me a Paulo Tertio Pont. max. in Cardinaliū collegium,

collegium, quos pontifices appellas, fuisse cooptatū.
 Tametsi tu quidē parcior multo continentiorq; de-
 bueras in me laudando esse. Sed tuæ te eloquentiæ
 flumen altum profecto atq; latum, ut à ripa soluisti,
 liberius rapidiusq; uexit; quàm oportebat. Qua de
 re maiores tibi gratias & nunc ago; & referam, cū
 potero. Vale. Nono kalen. Iunias. MDXXXIX.
 Patauio.

FERRARIAM.

Petrus Bembus Georgio Giraldo

S. P. D.

A C C E P I gratulationem tuam humanitatis
 & benevolentiae plenissimam. Nihil est enim a te
 pretermissum earum rerum; quarum commemora-
 tione probari Pauli Pont. Max. de me iudicium &
 cooptatio potuerit testimonio tuo. Quo quidē nihil
 mihi gratius potuit accidere. Sed ueror; ne te eum
 sermonem ingressum longius, quàm par erat, proue-
 xerit uoluntas ipsa in me ornando tua. Quod si est;
 eo tibi etiam largius debeo; quo tu plura in nos, quā
 quæ agnosci possent, uirtutum ornamenta contulisti.
 Omnino tota de re tuisq; his tam beneuolis litteris
 ualde mediusfidius te amo: doctrinamq; tuam facio
 sane plurimi. Quòd si se mihi occasio aliqua dederit,
 ut tibi usui sim: te magnopere & amari a me &
 probari senties. Vale. Nono kalen. Iunias.
 MDXXXIX. Patauio.

P. B. Domino de Frangipanibus, Episcopo Agriensi
S. P. D.

ACCEPI tuas litteras XIII kalen. Maij
datas Budæ: quibus mihi de mea dignitate gratula-
ris. Equidem, ut tibi, cum esses Venetijs, memini me
dicere; institutam à Paulo Pontifice Max. cogitatio-
nem de me in Cardinalium collegium cooptando, ser-
monemq; hominum, qui de ea re percrebuerat, ad ni-
bilum putavi recasuros, nulla cum mea certe mole-
stia: à quo libertas ipsa uiuendi, uti consueueram,
atq; in meis studijs quiescendi uoluptas omnibus ho-
norum & dignitatum insignib. præferebantur. Nunc
uerò; cum DEO Opt. Max. aliter uideã placuisse;
primum quidem tibi de tua ista gratulatione pluri-
mum debeo. Est enim mihi plane gratissimum ama-
ri me abs te homine optimo atque in DEI ecclesia
magno ac præclaro uiro. Cuius tamen tui erga me
amoris & benenolentiæ certa signa atq; indicia non
semel habui: quæ meo ex animo nunquam effluent.
Dabo deinde operam; cum ut expectationi hominũ,
si qua est de me, DEI munere benignitateq; parè
me; uti & debeo, & tu me amantissime admones;
præstem: tum, ut, si tibi esse usui hæc mea honoris
amplificatio poterit; nulla in re sim ea libentius;
Quàm in te ornando tibiq; gratificando usurus. Vo-
lo enim te existimare, omnia tibi à me fraternæ cha-
ritatis officia & studia esse profectura. Non fallam
existimationem

existimationem tuam. Ego, quod te uelle cognoui; in eo admoneri me à te non expectabo. Si qua præterea erunt eiusmodi, ut mihi nota non possint esse: peto abs te, ut des ad me de ijs litteras; mandesq; quid fieri uelis. Vale. Decimo kalen. Iunias.
M D X X X I X. Patauio.

P. B. Paulo Archiepiscopo Strigonie S. P. D.

C V M hoc tempore cuperem, ut rex Romanorum Ferdinandus Auraniae Prioratus locorum, quæ in regno eius Pammonico sunt, possessionem pleno iure mihi debitam tradi meis procuratoribus imperaret: intelligeremq; te propter tuam eximiam dignitatem tuasq; plurimas præstantissimasq; uirtutes apud Regem gratia & auctoritate maxime omnium poliere: has ad te litteras dare uolui: quibus abs te peterem; ut causam meam pro tua humanitate tuasq; iustitia regendam & tuendam susciperes. Equidem utrunq; uideo; & me nouum tibi hominem esse, qui à te id peto: & rem non minimi ponderis uisum iri tibi hanc, de qua te rogo. Veruntamen & alterum quidem, cum magnis grauissimisq; rebus nõ solum interesse, sed etiam præesse quotidie solcas, usu tibi familiare factum existimo; ut ad te non cogniti antea tibi homines sese conferant tuam opem atq; auxilium postulatum: & in altero plane confido te equitate meæ causæ cognita pro tua bonitate nihil recusaturum; plurisq; apud te iustitiæ partes, quam

A a 2 reliqua

reliqua omnia futuras puto. Mea statim causae. Mar-
 tinus Iustinianus reip. Venetae Legatus tibi notam
 atq; claram faciet. Rogo obsecroq; te; ut tuo fauore
 tuaq; opera mihi ne desis: ut res ad eum, quem
 cupimus, exitum pro iustitia perducatur. Id si fiet;
 quid tibi ego polliceri contra possim uiro maximo
 atq; amplissimo non sane intelligo. Vnum hoc &
 polliceri & profiteri et prae me ferre non dubitabo;
 memorem me eius tui officij uel potius beneficij om-
 ni tempore futurum. Si uerò etiam occasio aliqua
 se dederit, ut tibi usui & dignitati possim esse: effi-
 cia profecto, ut te grato homini nauasse operam exi-
 stimes. Vale. x kalen. Iunias. MDXXXIX.
 Patauius.

P. B. M. Hieronymo Vide, Albæ Episcopo
 S. P. D.

AMABILISSIMAS tuas accepi litteras kalen.
 Iulij datas: quibus mihi de mea dignitate gratularis.
 Quas quidem litteras non libenter modo legi: sed etiã
 cupidissime audivissimeq; perlegi, ipso titulo pelle-
 ctus: quod mihi a Vida; hoc est ab homine omnium no-
 stri seculi clariss.^o mittebatur. Gaudeo recentem Pauli
 Pont. Max. cooptationem; qua me in Cardinalium
 collegium asciuit; tibi gratam & iocundam accidisse.
 Nihil enim malo; quam à te tuiq; similibus, si qui
 sunt, diligi. Sed omnino siue sunt, siue non sunt; à
 te certe omnium maxime & amari & probari cue-

pio. Quod autem eam dignitatem meam uel doctrinae, uel uirtuti fuisse traditam existimas; easque ornatas miris laudibus: non dubito; quin plus in eo ducite à beneuolentia, quam à iudicio permiseris. Verūtamen, utcunq; se res habet; debeo tibi, si minus de altero; de amore quidem certe erga me tuo sane plurimum. In eo profecto non falleris; quod me meo otio meoque uitae genere contentum nihil de his honorum splendoribus putas cogitauisse, neque eos appetiisse. Nam; ut uere tecum loquar; saepius fit, ut peccasse me existimem; qui pristinam uiuendi rationem proiecerim: quam gaudeam propterea, quod maxima clarissimaque dignitate auctum me atque honestatum sentiam. Quod uero me hortaris; ut à studijs nostris mitioribus ad Christianam rem tractandam et iuuandam me conuertam: uelim sic existimes; me id unum dies noctesque meditari. Quid enim aliud agam his insignibus et nominibus susceptis? Sed neque dum Romae sum; ut possim boni aliquid in medium afferre: et quanta nobis mala impendeant, uides. Ut uerendum sit; ne, qui reip. praesunt, sedare uniuersi tempestatem tantam non possint: nedum mea unius industria hoc tempore sit magnopere profutura. Sed profecto reip. fluctuanti non deero: et ei operam, quam potero, nauabo. Reliquum est, ut me, ut facis, diligas. Quod si etiam litteras ad me, cum otiosus eris, dederis: ut quid agas; quibus in studijs te oblectes; quid omnino scribas; scire possim: erit mihi gratum. Vale. Nonis Augusti. MDXXXIX. Patauio.

P. B. Sigismondo Regi Poloniæ

S. P. D.

LEGI tuas ad Ioannem Vincentium Dulcem
 litteras: quibus ab illo petis, ut me abs te saluere iubeat; mihiq; de mea dignitate gratuletur. Addis etiã, ut te in meam beneuolentiam insinuet. Ego uero mi Rex, quanquã quidem multos iam annos & amari coluiq; te; quod intelligebam maximis te uirtutibus præditum pulcherrime iustissimeq; regnare: & tu nostrorum hominum animos ex illo tempore tibi conciliaſti, cum uirginem Italam Mediolani Ducis filiam Neapolitani regis Neptem in matrimonium duxisti: Tamen his litteris lectis; quæ mihi facile quanta humanitate atq; anabilitate reliquas tuas uirtutes Maieſtatemq; istam regiam condias, ostenderunt: non possum dicere, quã mirifica quãmq; ardens ad pristinum meum erga te amorem accessio sit facta. Quare peto abs te; ut quoniam utriq; senes sumus; putes me tuo in ære non modo esse nunc; uerum etiã diutissime fuisse: quòdque multo antea fecisse me oportuit, ut tibi studium & beneuolentiam dicarem meam; ijs ipsis, tanquã antiquitus constitutis & ueteribus, deinceps & sæpius & familiarius utare. Si modo erit aliquid; in quo animus hic meus tibi usui & uoluptati esse possit. Multa quidem mihi iocunda & grata ab ipso Vincentio sæpe acciderunt. Est enim & bonus & doctus sane uir, & prudens.

Verum

Verum nihil gratius hoc uno, quod illum uideo huiusce meae in te ardentioris obsequantiae, tuaeque erga me propensae beneuolaeque uoluntatis auctorem extitisse. Itaque si tu illum deinceps hoc nomine aliquanto plus amaueris; erit mihi gratum. Ego propterea ualde eum plus in posterum amabo, plurisque faciam. Vale. Quinto kalen. Octobris. M D X X X I X. Patauius.

C R A C O V I A M.

Petrus Bembus, Petro Kmythae Principi Pannonio
S. P. D.

DEBEO tibi quidem plurimum: quod ad me non cognitum tibi hominem perhumaniter scriptas litteras dederis: quibus mihi de mea in Cardinalium collegium cooptatione gratularis honorificentissimis amantissimisque uerbis. Tametsi ea, quae tu de me praedicas, non agnosco; nisi quatenus amorem erga me tuum praeseferunt. Qui sane amor eo mihi et charior est et iocundior; quo tu in maximis fortunis amplissimaque dignitate constitutus prior ad me amandum accessisti. Quamobrem sic existimes uelim; nihil me hoc tempore libentius legisse tuis litteris: perque gratum mihi fecisse Ioannem Vincentium Dulcem: quem ego uirum propter eius plurimas uirtutes magnopere amo: cum mihi tuas litteras reddidit. Puto enim illum; ut est magnus amicitiarum concinnator; auctorem tibi fuisse ad me scribendi.

Quod si occasio sese aliqua aliquando dederit, ut tibi usui possim esse: Quanquam porro in tam longinqua regione positus pro te tãto tamq̃; illustri homine quid omnino sperem posse me, non uideo: Tamen si acciderit, ut mea opera uti uelis; efficiã profecto, ut amorì erga me tuo satis esse factum existimes. Vale Quinto kalen. Octobris. MDXXXIX.
Patauio.

P. B. Marcello Ceruino Cardinali S. P. D.

ET si pro tuis erga me promeritis putem te etiã sine mearum litterarum testificatione existimaturũ magnam me lætitiã de tua dignitate cepisse: Statui tamen esse mihi faciendum, ut tibi per litteras gratularer. Caue enim putes ullum mihi diem, postea quã Romæ sum, illo die, quo te Paulus Pont. Max. Cardinalem creauit, gratiorem aut iocundiozem illuxisse. Valde enim confido fore; ut singularis tua & eximia probitas, ingenij præstantia, uitæ constantia, iudicium, plurimæ tuæ maximæq̃; uirtutes magnam sint auctoritatem Christianæ reip. & huic sanctæ sedi allaturæ; magno illis usui & ornamento futuræ. Quare non tibi uni de eo tantum gratulor: sed & ijs publicis, quas commemorauì, rebus, & nostro in primis ordini, quem tua præsentia honestabis; ac ipsi mihi: qui de tua tam illustri honoris & dignitatis acceßione triumpho & gaudeo. Reliquum est; ut me, ut soles, ames: Alexandrumq̃;

Farnesium

Farnesium Cardinalem et Legatum patronũ & propugnatorẽ meum saluere plurimum iubeas meis uerbis : curesq; ; ut uterq; uestrum è peregrinatione ista tam longinqua bene procuratis rebus saluus sospesq; ad nos atque ad urbem reuertatur . Vale . Nono kalen. Ianuarias . MDXXXIX . Roma .

Petrus Bembus, Damiano Lusitano

S. P. D.

DELECTATVS magnopere sum litteris tuis : quæ me tui cupidissimũ de omni statu tuo eruerunt . Itaq; gratulor te uxorem duxisse , atq; ita consulere posteritati uoluisse . Quam tibi rẽ DEVM Opt. Max. fortunare uolo . De me quod scire optas , nihil possum dicere , præter hoc unum , me in Cardinalium collegium à Paulo tertio Pon. Max. nõ modo non petentem , sed ne cogitantem quidem ea de re quicquàm , fuisse cooptatum . Nunc me comparo , ut ad illum proficiscar , id enim me quàm primum facere uult . Te amantissimum mei esse , ut scribis , ualde gaudeo . Idem de me tu ut cogites , exploratumq; habeas , à te peto . Resendij litteræ si uenerint , erunt mihi gratæ . Vale . Nonis Aprilibus MDXXXIX . Venetijs .

Petrus Bembus, Damiano Lusitano

S. P. D.

HISTORIOLAM de bello apud Diuum Indie oppidum à Thracibus gesto tuam ; quam ad me amantissime

amantissime scriptam misisti; legi summa cum uoluptate. Nam et Lusitanorum uirtutum, qua magno-
 pere delectatus sum; & Thracum perfidiam, quam
 quidem omnibus hominibus esse notam atq; perspe-
 ctam operæpretiū est; ac uarios rerū & impressio-
 num euentus continet cum illustri nostræ necessitu-
 dinis tuæq; in me singularis beneuolentiæ ostensione:
 qua nihil mihi potuit esse iocundius. Itaq; de eo ualde
 de me hercule te amo. Tibi uerò; quod re familiari
 constituta te ad scribendum contuleris ea præsertim
 bella & actiones, quæ Regis tui tuorumq; ciuium
 gloriam sint propagaturæ, multum sane gratulor.
 Te enim ipsum una cum illis illustrabis, capiesq; stu-
 diorum tuorum eum fructum, qui esse maximus po-
 test, hominum laudem beneuolentiæq; omnium, qui
 Latinis se litteris dediderunt. Quibus omnino quid
 esse delectabilius potest; quàm earum rerum, quas
 in tam longinquis regionibus & populis nostri ho-
 mines fortiter gesserint, conscriptarum suauis et io-
 cunda lectio? Quare & gratum plurimis feceris, et
 tibi certe perhonorificum: si reliqua etiam; quæ uel
 gesta per Lusitanos illis in locis iam sunt, quæ scio
 esse plurima atq; maxima, uel posthac gerentur;
 sumes scribenda: quemadmodum te facturum polli-
 ceris. Nannio tuo debeo sane plurimum; qui plus
 mihi suis in elegis tribuit, quàm qui non amoris abun-
 dantia ducatur, possit agnoscere. Itaq; erit mihi &
 sua doctrina & tua cōmédatione plane charissimus.
 Quod scribis; ut ei uacationem horas, ut appellant,
 sacras

sacras singulis diebus recitandi propter ualitudinis imbecillitatem & studiosorum, quos ille bonas artes docet, utilitatem, impetrem: scire te uolo, ne mini homini id eis de causis solere tribui. Quod ab uxore tua me saluere iubes; est mihi sane iocundum: quàm esse iam prægnantem, ut scribis, lætor. Et dicces; ut se tibi sospitem seruet; & filiolum patri similem edat, cum pariendi tempus uenerit. Vale. Pridie kalen. Ianuarias. MDXXXIX. Roma.

P. B. Alphonso Cardinali Lusitaniæ S. P. D.

GRATVLATIO tua de mea dignitate, tueq; ad me ea de re humanissime amantissimeq; scriptæ litteræ magnam mihi uoluptatem attulerunt. Nam cum nihil fere minus cogitarem, aut omnino crederem; quàm notum tibi esse nomen ipsum meum; qui me in Italia quadraginta ipsos annos continuerim: tu uerò, quem quidem id ætatis nondum esse intelligo, tam longinquus ab ea omni tempore fueris: luculentum mihi atq; illustre testimonium dedisti, non modo sciri abs te qui sim; sed etiam amari me, tuq; in beneuolentia non postremum locum obtinere. Caue enim putes ullas me litteras tuis his litteris aut grauiores aut significantiores hoc in genere accepisse. Quare scito me tui amantissimum tuiq; cupidissimum earum lectione esse factum. Quis est enim qui tanto ac tam præclaro uiro, maximi regis fratri, multa doctrina, omnibus uirtutibus perornato;

amanti

amanti præsertim, & eius beneuolentiam cupide
 requirenti, non se totum statim tradat deditq; a-
 nimo libentissimo? Atq; utinam eæ meæ facultates
 essent, eâ industria; non ut ipse me, quemadmodû
 quidem scribis, existimare potueris usui atq; orna-
 mento nostro ordini multis nominibus futurum: sed
 ut tibi uni uel usui uel uoluptati possim esse. Verim
 tu de eo iudicabis: si mea opera, studio, diligentia,
 tuis in rebus, quas hic curari uoles, tibi esse uten-
 dum statueris. Quod ut facias, mihiq; tantum tri-
 buas; etiam atque etiam abs te peto. Amorem qui-
 dem erga te meum & propensam in te colendo uo-
 luntatē spero me tuæ bonitati, si minus amplitudini,
 probaturum. Quod si etiam rogari te à me permit-
 tis ea in re, quæ tota tui consilij est tuæq; prudenti-
 æ: oro quæsoq; ut de tuo ad urbem aduentu atq;
 ad Pontificem Max. Cardinaliumq; collegium; quo-
 rum in ordine uiginti iam annos absens fuisti, quiq;
 me hercule uniuersi uidere te atque amplecti ma-
 gnopere cupimus; aliquando tandem cogites. Vale
 mi Alphonse optime atq; amplissime. Nonis April.
 M D X L. Roma.

P. B. Basilio Zanco Monacho

S. P. D.

L I B R I tui de Sophie horto heroicis uersibus
 duo; quos ad me amantissime scriptos misisti; ualde
 me delectarunt. Vniuersam enim fere nostrorû ho-
 minum theologiam breuibus sententijs complexi or-
 nate

nate grauiterq; (quod erat unum omnium difficilissimū) ijs de rebus loquuntur ; quæ profecto soluta oratio posse capere ita ; ut legentes delectaret , & se in dignitate contineret ; uix ægrèq; mihi quidem uidebatur . Itaq; tuorum carminum præstantiam , feci , uti debui , plurimi . Amoris præterea erga me tui locupletissimi testes sunt , ueterisq; nostræ beneuolentiæ : ut nihil mihi abs te gratius , nihil omnino iocundius potuerit proficisci . Quare nõ solum plurimas tibi de eo gratias habeo : sed etiam gratulor ; quod ad poëtices studia , quæ quidem monachorum uitam multis ab hinc ingressus annis postea nunquã attigisti , atq; ad Musas deliciores illas tuas , tanquã postliminio rediēs , leto ab illis uultu susceptus fueris ; nihilq; tibi , tam diu speretas se abs te fuisse , succensuerint . Itaq; erit humanitatis tuæ ; si te interdum posthac ad suos , ut erant solitæ , numeros inuitabūt ; præsto illis esse : quando præsertim magno me hercule cū scœnore tuiq; nominis gloria tuam illis operam nauare te intelligis . Vale . Quarto Id. Nouembres M D X L . de Vaticano .

P. B. Georgio Cœlio Lusitano

S. P. D.

LITTE R A E tuæ perhumaniter scriptæ ; quibus te amantem mei esse me certiozem facis : eò gratiores mihi fuerunt , quo minus mihi antea notus fuisti ; ut eodem tēpore & nomen audirem tuum , & mihi te beneuolum atq; amicum scirem esse . Quã
quidem

quidem meam uoluptatem ea tua scripta, quæ mihi unâ cum epistola misisti, non unius scilicet generis carmina, & Luciani de Dea Syria historiola abs te latina facta, magnopere auxerunt. Cognoui enim ex ijs te & illustrem poëtam, & oratorē magnum esse: quibus de rebus tibi ex animo gratulor. Claræ enim artes sunt, summisq; dignæ laudibus; quibus in utrisque doctorum hominum animi libentissime conquiescunt; & laborum suorum in illis addiscendis susceptorum maximum cum fructum capiūt; se confidere in futurorum hominum et sæculorum memoriam sua nomina, sua studia, suasq; uirtutes peruenturas. Reliquum est, ut tu quoq; me tui cupidum esse tibi persuadeas, & si tibi esse usui poterit mea eiusmodi erga te uoluntas; ea tuis in rebus utare: promptam tibi et paratam esse senties. Vale Quinto Id. Aprilis.
M D X L I. Roma.

Petrus Bembus, Gregorio Cortesio Cardinali
S. P. D.

HERI te in nostrum Cardinalium collegium a Paulo Tertio Pont. Max. incredibili totius ordinis consensu cooptatum fuisse ualde lætor. Quod quidē tametsi serius factum est, quàm oportuit, quàmq; ipse credideram futurum: nam cum anno superiore apud illum hac ipsa in causa plurimum de te sermonem habuissem; sic ab eo discepsi; ut considerem cum ijs, qui paucos post dies eundem honorem assequuti sunt,

sunt, te renunciatum iri: tamen cum sit is uniuersus
Christiani orbis concilium hyeme proxima concele-
braturus: à Deo Opt. Max. te in hoc tempus reser-
uatum fuisse mihi quidem persuadeo: ut tibi ad hoc
muneris accersito statim quasi cāpus latissimus pa-
teat; in quo se uirtus laudabiliter ostendere et exer-
cere possit tua. Quare de eo non tibi soli gratulor;
cuius nomen doctrina tua excellens, religio, pietas,
incomparabilis prudentia tam clarū iam apud om-
nes gentes reddiderunt; ut postrema hæc dignitas
non tam priorem tuam dignitatem auxisse, quā ad
illā accessisse uideatur: sed & collegio ipsi nostro;
quod me hercule te addito ualde erit posthac orna-
tius; et toti planè reip. quā quidē es ab ijs hominibus,
qui eā hostiliter inuadūt, tuo illo propè diuino inge-
nio, & sapientia, & reliquarum uirtutum plurima-
rum tanquā acie ac robore peropportune defensu-
rus; eiq; magnæ tum gloriæ, tum utilitati futurus.
Me quidem habebis eundem in posterum; quem mul-
tos ab hinc annos habuisti; amantissimum & cupi-
dissimum tui; & præterea, quoniam in eodem colle-
gio erimus; & in cōsilijs capiendis, & in sententijs
dicendis, & in omni uita tecum in primis coniunctis-
simum. Vale. Tertio Nonas Iunias. MDXLII.
Roma.

PATAVIUM.

Petrus Bembus, Torquato Bembo filio S. P. D.

EQVVM quem tibi pollicitus fueram me mis-
surum, Ioanni Caroli nostri familiari ad te Patauiū
perducendum dedi. Eo te perbelle usurū puto. Dedi
etiam horologiolum in Gallia transalpina confectū,
& quidem eiusmodi; ut uel noctu, & sine lumini-
bus, quota hora sit, possis ab eo summi tactu digiti
fieri certior, Moneo autē; ne eo uti incipias; nisi ab
eius artis magistris, quo id pacto recte fiat, prius
edoceare. Parua enim culpa omnis illa motuum &
rotarum temperatio perturbatur. Hęcque me unum
disces: neruus ut is; cuius unius ui reliqua omnia cō-
uoluuntur, suamq; uicem faciunt; bis à te in die in-
tendatur; ante prandium semel, ante quàm dormitū
eas, iterū. Quod te hac hyeme intelligo nauasse ope-
rā bonis artibus satis diligenter; ualde gaudeo: atq;
ut in eo constes, te hortor. Colæ, Federico, Bonfadio
doctoribus tuis multam salutem. In postremis tuis
litteris dies adscripta non erat. Vale. pridie kalen.
Februarias. MDXLII. Roma.

Petrus Bembus, Torquato Bembo filio S. P. B.

TE fructum plurimum cepisse ex Pierij optimi
& doctissimi uiri, & mei amantis, & quem ego
unice diligo; paucorum dierum, quos istic confecit,
consuetudine;

consuetudine ; plane gaudeo . Cognoui enim ex ijs litteris , quas ad me octauo Idus Iulias dedisti , te aliquanto eruditiozem in scribendo & diligentiozem eius præceptis factum . Itaque iudicium de illo tuū ; quem summis laudibus ad cœlum fers , & cui te totum tradidisti ; mihi quidem probatur . Quamobrē elabora , enitere , perfice : ut ei cum in scriptorum elegantia , tum in morum suauitate quàm simillimus euadas . Nihil neque tibi aptius in omnem uitam ; neq; mihi ad senectutem meam reliquam gratius fieri abs te poterit . Vale . Ioanni Antonio multam salutem . Septimo kalen. Augusti . MDXLIIII . Roma .

Petrus Bembus, Laurentio Massulo Monacho

S. P. . P.

L I B E R de laudibus historiæ tuus , quem mihi Flaminius Tomarotius isthinc rediens tuo nomine legendum attulit , summa me uoluptate affecit . Nam , & grauitate sententiarum , & dicendi copia ita undiq; refertus est , ut non modò me , qui huiusmodi studijs semper delectatus sum , uerùm etiam quemlibet ab omni prorsus humanitate alienū , eius lectio maxime allicere possit . Itaq; hortatu meo quidem , illum imprimendum curabis : uel ut publice studiosorum consulas utilitati , cum de modo rationeq; conscribendæ historiæ , nihil apud Latinos extet , quod lectu dignum sit ; uel ut eam laborum tuorum

B b mercedem

mercedem consequare, quam nulla sit unquam aetas
delatura. Vale. Idibus Iun. MDXLI III.
Roma.

Petrus Bembus, Torquato Bembo filio S. P. D.

HOROLOGIO è mea bibliotheca tibi al-
lato; à quo experges fieri, qua hora uoles, possis;
te libenter uti, non moleste fero. Modò te id nõ in-
temperate a somno auocet. Valetudinis enim tuæ cu-
ram te habere in primis uolo. De tuorum studiorum
ratione, nihil tibi mando nunc quidem; nisi unum.
Fac; ut in tuis, quas ad me das litteris, Ciceronem
accuratius exprimas; moremque illius scribendi, uer-
ba, numeros, grauitatem, lenitatem diligentius imi-
tere. Hoc si feceris; omnia te assequutum putabo.
Præceptorum tuo multam salutem; Tufeto etiam.
Vale. Sextodecimo kalen. Februar. MDXLI III.
Roma.

P. B. Canonicis & Societati Ecclesiæ Bergom.
S. P. D.

VESTRÆ mihi litteræ gratissimæ fuerunt:
tametsi serò redditæ. Sed nulla quidem sera esse amæ-
bilis uoluntas potest. Itaque in eo, de quo mihi gra-
tulamini, agnoui beneuolentiam erga me uestram:
officium autem & studium ualde amo: tum illud;
quòd de meo erga uos uestramque ciuitatem ani-
mo optime

mò optime sentire uos & cogitare uideo, repetita usque à Bembo patre meo prætura Bergomensis; qua in prætura cum illo biennium adolescens cum fuisssem; apud illū sic a uestra urbe discessi; ut eius recordatio omni quidem tēpore in memoria & sensibus grata & iocunda infederit meis. De meo ad uos aduētū, quē optare magnopere ostenditis; quid dicam non habeo: constituere enim de eo nihil possum, homo neque mei iuris, neq; propter senectutem satis firmus, Sed dabo operam, ut officium meū uobis præstem etiam absens haud minus diligenter atque amanter, quàm si adesssem. Quod uos usu ipso cognituros breui confido. Valete. Tertio Non. Maias. M D X L I I I I. Roma.

Petrus Bembus, Antianis Bergomi

S. P. D.

QV A S ad me litteras dedistis; eā mihi & egregiam erga me beneuolentiam uestram singulis prope in uerbis, & iocundam ciuitatis uestre in Bembum patrem meum uigere memoriam ostenderunt. Quibus duabus rebus à uobis nihil mihi potuit afferri gratius. Auxit uoluptatē meā ciuis uester eques Tassus bonus & prudens uir: qui mecum de uestre urbis Episcopatu à Paulo Tertio Pont. Max. mihi delato, & amanter gratulatus est uestro nomine; et omnia uestra in me studia officiaq; pollicitus, optatissimum uobis fore significauit; si me ad Episcopatum meum contulero. Quod quidem faciam, si pote-

ro, non libenter modo; sed etiam plurima cū uoluptate: qui uos inuisere, & urbem istam præclaram; in qua biennium adulescens amabiliter uixi; reuisere ualde me hercule cupio. Sed est eius itineris occasio aliqua expectanda: quæ tamen, ut nunc res se habent, non ualde proxima uidetur esse. DEVS autē Opt. Max. cōsilia et actiones nostras reget. Valet: Non. Maij. MDXLI III. Roma.

P. B. Georgio Sabino Germano

S. P. D.

ELEGOS tuos, quos postremo ad me misisti, libentissime legi, uel potius cupidissime. Redolent enim; ut non semel tibi me dicere memini, Ouidianum morē & lenitatem illam scribendi. Itaq; debeo tibi; quod ea me uoluptate affeceris; addiderisq; ad eos elegos alia etiam tua carmina; quæ me apprime delectarunt. In quibus illud te præclare assequutum esse uideo: quod difficillimis scribendis rebus non lumen modo; sed etiam facilitatem & amabilitatem plurimam contulisti. Quas ob res si te Germani tui non maximi faciunt, non in coelum ferunt laudibus, non in te honestando certatim studia sua conferunt: indigni sunt qui te habeant, à quo laudentur, & quorum benefacta labore & ingenio aternitati commēdes tuo. Mea carmina quod requiris; facis ex tui erga me amoris abundantia. Ego autem ab eiusmodi scriptis nunc quidem absom plane longissime. Sed iussi; ut aliqua transcriberentur, tibiq; mitterentur:
ne d

ne à me quicquàm frustra petijſſe uideare . Vale ;
 & te à me amari magnopere exiſtima . Sexto Cal.
 Maias . M D X L I I I I . Roma .

P. B. Adamo Carolo, Regis Ferdinandi à Secretis
 S. P. D.

S C R I B O Regi tuo optimo principi de re
 Auguſtini Beatiani probi uiri & docti me hercule
 hominis: cuius ſacerdotij ex ijs , quæ ſunt in ſocietate
 Hieroſolymitanorum ; quorum ego protectorem , ut
 appellant , gero ; in Aquileiæ ſuinibus prædia & for-
 tunas omneis Regij miniſtri contra ſas , contra bo-
 nos mores , contraq; omnia omnibus hominibus pro-
 bata & ſancta ſociorum inſtituta auare turpiterq;
 diripientes ſub corona uendiderunt . Quamobrem
 pro tuo in me amore , præque mea in te ac uirtutes
 tuas plurimas ſingulari propenſione abs te peto &
 quaſo ; ut hominem egregium & indignum , in quem
 tam inſolita exerceanur , auctoritate tua iuues ;
 incolumemq; uelis eſſe . Ne ſocietas egregia & per-
 antiqua , deq; nomine Chriſtiano optime merita iniu-
 ſte ledatur . Omnem rei ſeriem ab alijs intelliges :
 Hoc de me . Si feceris ea in cauſa id ; quod te facere
 cum pietatem atque officium , tum rectam ac bene-
 ficam naturam tuam decet maxime : mihi gratiſi-
 mum iocundiſſimumq; feceris : nihilq; erit quod tibi
 non ex eo libentiſſime debeam . Vale . x v Cal.
 Septemb. M D X L I I I I . Roma .

Petrus Bembus, Danieli Barbaro Philosopho
S. P. D.

LIBRUM de uniuerſa naturali philoſophia
ab Hermolao Barbaro patruo magno tuo breuiſſi-
mis propoſitionibus conſectum; quæ tuæ ad me miſ-
ſe proximis diebus litteræ eleganter me hercule &
prudenter ſcriptæ ſecum habuerunt; legi magna cum
uoluptate. Nam & res ipſæ, quibus in rebus om-
nes naturæ partes continentur, paruo ſcriptionis in-
cluſæ ſpatio eo mihi plus delectationis attulerunt;
quo minus in perlegendo moræ hominem planè oc-
cupatum me inſumere oportuit, concinnæ præſertim
& multa cum dignitate conſcriptæ: & patruſi tui
doctiſſimi præſtatiſſimiq; omnibus in diſciplinis ui-
ri ſanctiſſimiq; hominis recordatio animo meo io-
cundiſſima ſanè fuit. Qui enim illum è noſtris ciui-
bus aut plus amauerit, quàm Bembus pater meus;
aut plus coluerit, & ei ſuis ſcriptis plus tribuerit,
quàm ego, haud facile reperiſ. Tui etiam erga me
amoris atteſtatione meaq; in te beneuolentiæ com-
memoratione abs te perhumaniter adducta, ſum ma-
gnopere oblectatus. Nam quoniam te adhuc quidem
planè puero; ut primum ingenij tui uim & ardene-
tem in bonarum artium ſtudijs uoluntatem & pro-
penſionem cognoui; magnam in ſpem ueni, clarum
te in uirum, ſi tibi uita ſuppeteret, euasurum (quam
certe meam ſpem & expectationem non modò ſuſti-
nes probe

nes probe tu nunc quidem atque imple, sed etiam multis partibus exuperas) non possum dicere, quanto me gaudio ijs tuis litteris affecisti. Video enim et me tanto ante uerissimum de te iudicium fecisse; & te iam, quò uterque nostrum maxime cupiebamus, recto cursu peruenisse. Cum uero meæ fidei eum ipsum tradis & commendas librum; nihil omnino est, quod tibi iam nõ debeam: qui me ornas optimo suauissimoq; munere. Tametsi unum ipsum Hermolai nomen satis illi quidem ad omnium hominum beneuolentiam promerendam auctoritatemq; adipiscendam futurum puto. Cuius te nominis gloriam scriptis monumentisq; tuis æquare uoluisse, et quod uolueris perfecisse, nostri homines si existimabunt: et ipse uberem tuorum laborum & uigiliarum fructum capies, & tua familia in pulcherrimæ laudis titulo, tanquam in possessione à maioribus tuis parta atque ipsorum posteris relicta, præclare confirmabitur. Vale. Pridie Nonas Februarias. M D X L V. Roma.

Petrus Bembus, Scipioni Capicio

S. P. D.

P O E M A de principijs rerum tuum heroicis carminibus conscriptum, in tres diuisum libros; legi sanè libentissime, est enim eiusmodi; ut magnopere cum Lucretij stilum & eloquentiam, tum antiquorum hominum etatem cultam et perpolitam reuoleat. Itaq; & tibi gratias habeo; qui me iocunda

diſſima tuorum librorum lectione oblectaueris : &
 Taſſum noſtrum ea de re pluſculum etiam, quàm ſo-
 leo, amo : Soleo autem, & debeo certe plurimum :
 quòd cum puto tibi auctorem fuiſſe, ut mihi illos
 mitteres. Ab ipſo enim accepi. Quamobrem ſi eos
 apud te libros ſatis iam diu tenuiſti; præceptoq; Ho-
 ratiano ſatiſfecidi : edas illos cenſeo, ſinasq; per
 manus perq; ora gentium peruagari. Magna enim
 tua cum laude nomen ipſum proferent, & aterni-
 tati conſecrabit tuum. Quod rogas, ut te in clien-
 telam meam recipiam : Ego uero tui ſimiles, ſi qui
 ſunt; in fratrum chariſſimorum loco habeo; neque
 hercle minus illis cupio; quàm ipſi mihi. Reliqua de
 Taſſo, cum ad te redierit, intelliges. Vale. Quar-
 to Non. Iul. M D X L V Roma.

Petrus Bembus, Ranutio Farnesſo Cardinali

S. P. D.

P A V L V M Pont. Max. auum tuum heri te in
 noſtrum Cardinalium collegium cooptauiffè tibi ue-
 rè & ex animo gratulor : eoq; magis : quòd nõ mo-
 do libentiſſimis omnibus, ſed etiam propè certanti-
 bus te ut plurimis quilibet morum optimorum egre-
 gieq; in litteris eruditionis & uirtutum cæterarum
 laudibus cumularet, es tu quidem maximo eam di-
 gnitatem honorificentiffimoq; totius collegij conſen-
 ſu conſequutus. Que quidem certe actio quanta me
 letitia

Letitia perfuderit ; pro meo in te amore tibi planè ,
ut arbitror , cognito malo te æstimare , quàm me scri-
bere . Tametsi erudire te etiam de eo poterunt ij ,
qui tibi has litteras reddiderunt , Carolus meus &
Vgolinus eius filius familiaris tuus . Quem ego Vgo-
linum summa probitate , officio , fide , modestia iu-
uenem tibi commendarem in maiorem modum ; cu-
pit enim apud te esse ; nisi se ipse iam sua erga te di-
ligenti multorum annorum obseruantia & cultu cõ-
mendauisset . Sed commendo tamen . Reliquum est ,
ut te id pro mea charitate unum moneam ; quod ta-
men te facturum per te ipsum certo scio : scilicet ut
te hoc ipso aui tui diuini sanè hominis nostroq; sin-
gularum de te iudicio atq; hoc tam illustri tibi tra-
dito munere omnibus numeris dignum præstes : &
quemadmodum adhuc quidem planè puer reliquo-
rum ætate tibi æqualium ingenia , studia , industriam ,
laborem , spem denique , quam ipsi suis dant ; lon-
go mediusfidius interuallo superasti : ita etiam post-
hac in reliqua uita cum bonis artibus omnibus adia-
piscendis , tum uerò in primis recte agendo recteq;
sentiendo tecum ipse certes , teq; uincas , & celerio-
re in dies ad omnem uirtutem cursu inito quasi præ-
tereas . Vale . Sextodecimo kalen . Ianuar . MDXLV
Roma .

P. B. Iacobo & Ioanni Baptistæ Lomellinis
fratribus S. P. D.

A M A B A M uos quidem antea multis nominibus plurimū. Nunc uerò quas ad me litteras Patuio dedistis: eæ me uestri multo etiam amantiorē reddiderunt. Sunt enim & plenæ officij, & amabiliter scriptæ, & quæ uestram uos operam in optimis artibus ediscendis bene posuisse adhuc quidem facile ostenderunt. Itaq; uestra ea de re cura & diligentia mihi magnopere probatur: hortorq; uos; ut, quod laudabiliter incepistis, etiam ad exitum perducatis. Nihil omnino uobis ipsis ad dignitatem atq; ad omnes uitæ uestræ rationes poterit esse aptius, opportunius, conducibilius: nihil patri patruoq; uestro; qui uobis istud otij & facultatis comparauerunt; planè iocundius: Quorum alterum doctum sanè hominem, & summa prudentia uirū plures iam annos unice diligo: utorq; eius consuetudine & beneuolentia perfamiliariter: alter autem, quoniam uobis præter est, tametsi cum nunquam uidi, à me tamen nequitquam diligi qui potest? Me quidem habebitis; cui æque chari sitis, ac estis patruo; paulo autem minus chari, quam ipsi patri; Quod superest amabitis inter uos amore uere fraterno, & ualebitis. Sexto decimo kalen. Octobris MDXLVI. Roma.

Petrus

Petrus Bembus, Damiano Goes Lusitano

S. P. D.

T B à Rege tuo è Gallia reuocatum cum uxore liberisq; Olisipponē reuertisse, planè gaudeo: tuaq; ista post tot annos domum reditione nihil puto tibi fuisse iocundius: laudabilius quidem fieri profectò nihil potuit. Quid enim potest homo prudens: qui multa uiderit, multum terrarum obierit, multas fortunæ uarietates temporūq; uicissitudines sit expertus; agere melius: quàm domesticis rebus & familia constituta sua in patria unà cum suis ciuibus pacate atq; honeste uitam ducere: præsertim optimarum artium studijs & doctrina præditus, & scribendis rerum pulcherrimarum commentarijs assuetus non sine dignitate? Vnus quippe dies ita confectus anno tibi erit aliter peracto dulcior. Itaq; pergratum mihi fecisti; quòd ea ut scirem uolueris. Nam te quas scribis dedisse antea plures ad me litteras: earum unæ tantum meas ad manus peruenerunt, plene tuarum molestiarum: quibus quidem mederi non poteram, tam longo abs te locorum diuisus spatio; tã incertus qui essent qui te captiuū fecerant. Sed acta ue agamus, Ego me hercule de tuo reditu ad tuos tibi quidè ualde gratulor: optoq; ut et Regis tui optimi & religiosissimi omnium hominum principis liberalitas, & tua excellens uirtus breui tuos tibi labores & crummas resarciant. Resendij tui poëtæ illustris hexametri;

hexametri; quos accepi unda cum tuis litteris; maior
iorem in modum me delectauerunt. Sunt enim &
probi, & perelegantes, & mirifica cum ipsius in me
benevolentiae commemoratione suauitateq; conscri-
pti. Ei tu magnas ages gratias meis uerbis: meq; il-
li omnia debere significabis; qui tam profuse cum me
amet; tum de me tam honorifice & loquatur & sen-
tiant. Eum carminibus remunerari non sum ausus.
Quis est enim hoc tempore a multis me uno alienior?
Et quidem haec dies aliam uitam; alios mores po-
stulat: ut te non fugit. Retinebo autem eorum car-
minum uerba singula meo in animo inscripta, uel in-
sculpta potius; quo ad mihi uita suppeditabit. Quod
mihi eum commendas, qui mihi tuas litteras reddidit;
est omnino gratum. Visus est enim mihi aspectu ip-
so & facie eiusmodi esse, ut scribis; homo scilicet
amabilis & ingenio perliberali. Dixi illi, si quid
possem, mea opera uteretur: ei me tua causa non de-
futurum: utq; uteretur, ambitiose etiam ab eo pe-
tij. Iacobus Sadoletus Cardinalis legit tuas ad me
litteras; tibiq; gratulatur & multam salutem dicit.
Vale. V. Non. Octobris M D X L V I. Roma.

VENETIAS.

P. B. Iouitae Rapicio uiro illustri

S. P. D.

AMAVI te quidem omni tempore, doctrinae
praestantissimae tuae incensus splendore ac nomine: quae
sanctum amorem erga te meum auxerunt cum et mores
honestissimi

honestissimi tui, & inculpatae uitae sanctitas, tum uero quod sciebam amari me abs te nullius mei erga te officij causa; sed planè bonitate illa tua; qua excelsis, & propenso bene de humano genere merèdi studio & uoluntate. Nunc autem quum Ioannis Baptistae Rhamnusii antiqua mihi necessitudine ac familiaritate coniuncti litteris certior factus sim, quã lubèti animo pollicitus fueris te omnem operã daturum in erudiendo Caroli Fanensis mei filio Horatio; quem ad te propterea mittere cupiebam, quãque de re ad Rhamnusium, cuius in domo & cõuictu esses, scripsisti sanè diligentissime: nõ possum dicere, quãtus ad meũ pristinum erga te amorem beneuolentiæ cumulus accesserit. Tametsi non id solum: quod erat tamè magnum ipsum per sese, quodq; unum mihi abs te dari expetebã, ut puero bonis artibus instituendo studium afferre uelles tuum: sed illud etiã te meditari intellico: ut, cura tua, ab ijs etiam doctoribus quos Rhamnusius Pauli filij sui gratia conductos domi tecũ habet, græcas litteras & mathematicas disciplinas quã maxima fieri poterit diligentia, percipiat: et nullam temporis partem, nisi quãtum ualetudinis ratio postularit, elabi permittat. Quam ob rem scire te planè uolo, me nõ in meorum familiarium numero, quod uideris tantũ uelle: sed in amantissimi mihi hominis & certe coniunctissimi loco te deinceps habiturum. Rhamnusium nostrum post tot egregios doctores, nõ ueterem modo, sed recentem quoq; istam & nouam geographiam illis obiter traditurum uãhemèter lætor: eiq;

tor: eiq; propediem etiam hoc ipso nomine quas de
 beo, gratias agam. Tu uelim ijs quos dixi docendi
 magistris meo quoq; nomine denūcies, si suas partes
 ad instituendū puerum libenter adhibuerint, me eis
 magnopere debiturū: req; ita esse, quū se occasio de-
 derit diligenter cupideq; ostensurū. De Caroli filio
 hoc tibi possum dicere, illum ad uos optimā indolem,
 et ingeniū, uti pueri duodecim annorū, Satis quidem
 aptum ad discendum, ad pronuntiandum autē & re-
 citandum ea quæ didicerit, etiam suaue & iocundum
 allaturum. Vale. VII. Idibus Aprilis.

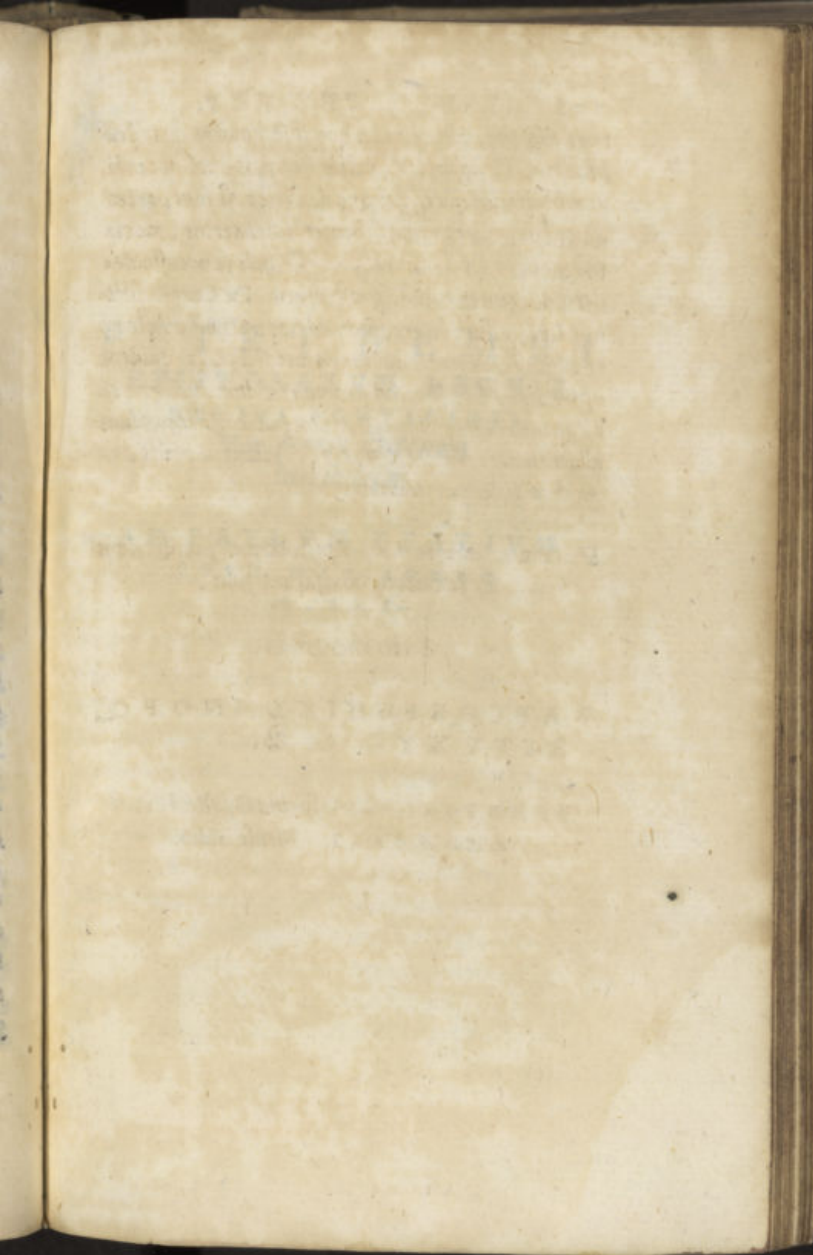
MDXLVI. Roma.

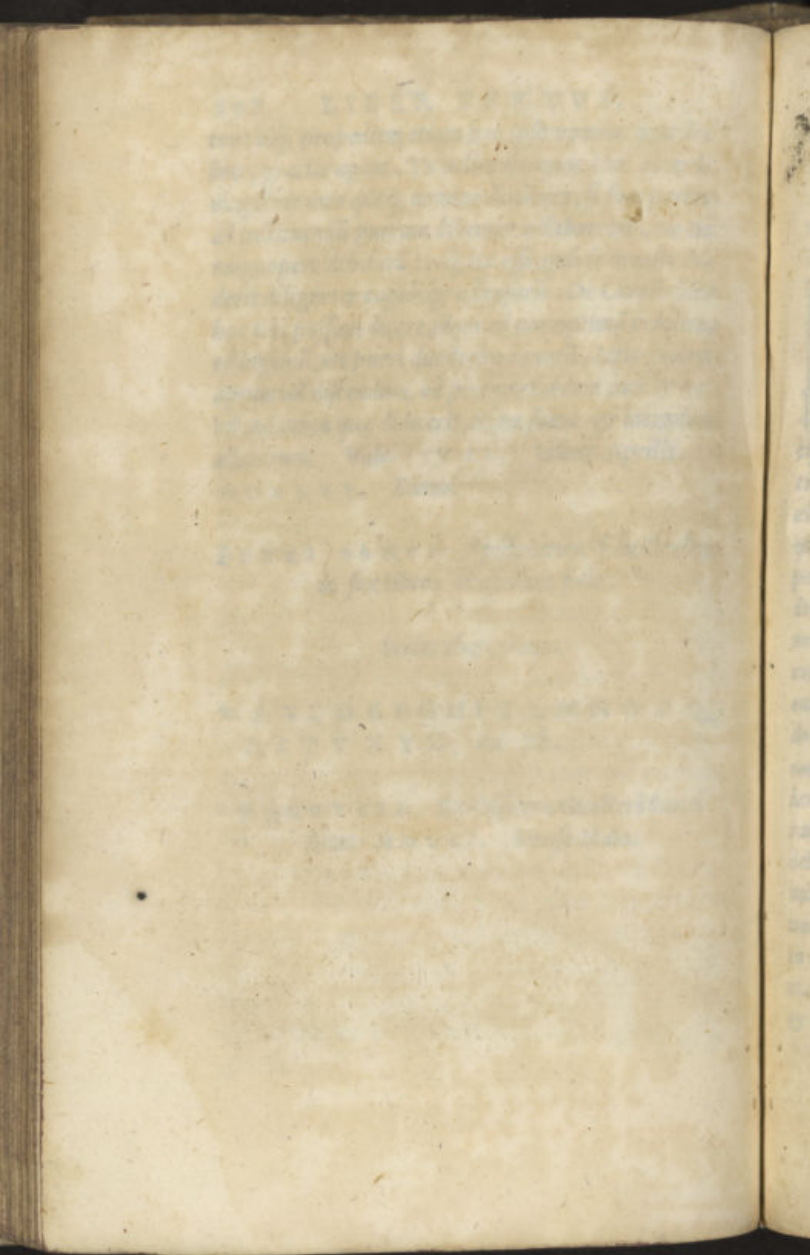
PETRI BBMBI Epistolarum familiarium
 in sex libros diuisarum finis.

Series chartarum.

* A B C D E F G H I K L M N O P Q
 R S T V X Y Z Aa Bb.

VENETIIS Ex Officina Gualteri Scotti
 Anno MDLII. Mense Maio.

PETRI BEMBI
EPISTOLARVM LEONIS
DECIMI PONTIFICIS

*Max. nomine scriptarum
libri sexdecim*

AD PAVLVM TERTIVM
PONT. MAX. ROMAM
M I S S I.

P E T R I B E N E D I
E P I S T O L A R U M T E O R I S
D E C I M I P O N T I F I C I S
M A X . N O M I N E S E P T I M I
L I B E R T I N U M

A D P A V L U M T E R T I U M
P O N T . M A X . N O M I N E
M I S S I

tij
tio
es
qu
po
den
non
exē
eni
do
tue
lam
ram
debe
min
liar
tu
man
e

PETRVS BEMBEVS

PAVLO TERTIO

PONT. MAX.

S. P. D.

VM Latinus Iuuenalis internun-
cius apud remp. nostram tuus his
proximis brumæ diebus Patavium
uenisset: proq; iure uetustæ no-
stræ necessitudinis apud me diuer-
tisset: iocundissimis inter nos sermonibus percuncta-
tionibusq; habitis, & curato corpore bibliothecam
est ingressus: erat enim eius cubiculo proxima. Itaq;
que libros singulos excutens in uolumen incidit se-
positum, nec satis explicatū epistolarum; quas qui-
dem ego in Leonis Decimi Pontificatu maximo eius
nomine conscripseram; nō plane omnium: nam tot
exēpla difficile fuisset uno uolumine includere: erāt
enim prope innumerabilia; sed illarum tantummo-
do: quas porro propterea, quod erant multorum
euentuum & rerum uariarum pleniores; in arcua-
lam aliorum scriptorum Roma proficiscens coniece-
ram, Earum ille aliquot non sine uoluptate, ut ui-
debat, perlectis: illius enim temporis libenter re-
miniscebatur; quo & ipse Leoni Decimo perfamie-
liaris fuit: reliquarum autē congerie inspecta; Quid
tu, inquit, Bembe has lucubrationes tuas prodire in
manus hominum non sinis? Debueras profecto. Nam
& eius muneris; quo apud Pontificem illum maxi-

mum fungebare; erunt illæ quidem semper testes: & rerum ab illo gestarum memoriam continebunt: ut eius ipsius regni tanquam historiam uideri possis, si eas edideris, confecisse. Te autem unum maxime omnium conuenit; qui res Venetas posteris tradendi laborem suscepisti; tui etiam Pontificis partem illã uitæ in illustri orbis terrarum theatro positam, cursumq; muneris omnium maximi cognoscendum his tuis litteris posteritati mandauisse. Equidem fateor, is amici hominis et prudentis uiri sermo me magno pere commouit. Cumq; multa ea de re inter nos essent dicta: addidissetq; ille, existimare sese tibi eam scribendi rationem ualde placitum & probatum iri: pollicitus ei sum, me, quod suadebat atque hortabatur, breui facturum: quod quidem nunc facio. Eas autem ad te Paule potissimum litteras mitto: qui et Pontifex Maximus es, ut Leo Decimus fuit; & in optimarum artium disciplinis multo, quam ille, habitus doctio. Vera enim fateri omnes non solum honeste possumus; sed etiam debemus. Præter hæc ut meæ peruerteris in te obseruantia, pietatis, cultus, hos sexdecim epistolarum libros: tot enim sunt: tanquam indices & quasi prædes tu a me primum, deinde cæteri abs te habeant; ualde cupio: eaq; me cogitatio uehementer delectat. Qui etiam eo iustius ad te libri ueniunt omnibus politioribus litteris & doctis latinis perornatum: quo magis ipsi ea latine loquuntur: quæ adhuc quidem satis uel inepte, uel etiam perperam, nulla quidem certe cum dignitate, more exemploq;

exēploq; urbanæ forensis disciplinæ solita sunt scri-
 bi ab epistolarum Pontificalium magistris : qui tri-
 ginta esse consueuerunt . Hæ quoniam epistolæ mul-
 tas ad exterarum per sepe nationes perferuntur : esse
 usui nostra hæc diligentia poterit nō hominibus so-
 lum nostris ; sed illis etiam ; ad quos ea non Roma-
 ne scribendi consuetudo , quod a Romanis Pontifici-
 bus proficiscitur , contagionem quandam affert tra-
 dentium maiestate fultam & comprobata : ut er-
 rare se sic scribentes non existiment . In eo siquid ip-
 si profuerimus : tibi id uni maxime acceptum refer-
 ri oportebit : cuius auctoritate moti hos & digesti-
 mus libros & edidimus . Vale . Idibus Ianuarij .

M D X X X V . Patauio .

P E T R I B E M B I

EPISTOLARVM LEONIS

DECIMI PONT. MAX.

nomine scriptarum,

LIBER PRIMVS.

Leonardo Lauredano reip. Venetorum Principi.

E T SI NON DVBITO,
quin ab legato tuo homine et pru-
dente & diligente ea libenter in-
tellexeris, quæ hic proxime ac-
ciderunt: tamen illa ipsa si meis

etiam litteris ad te perferrentur; multo tibi iucun-
diora putavi fore. Nam cum Iulius secundus Roma-
nus Põtifex; quem quidem iam ad se reuocare DEVS
Opt. Max. constituerat; rebus omnibus, quæ ad bre-
ui morituros pertinent, sancte compositis, ad extre-
mum unctus Nono Cal. Martias de uita placide con-
stanterq; decessisset: atq; ego, qui tum Cardinalem
gerebam, ceteriq; ex eodem collegio principes eius
funeri celebrando præstitutum lege tempus dedisse-
mus; diuinæ mentis auram suppliciter precati, quæ
incepta nostra cogitationesq; prouerberet, unum in
locum in Vaticano conuenimus; ut nouum Pontifi-
cem more maiorum legeremus. Itaq; quem admodum
ei placuit; qui Petrum legit, ut suum uicarium in
terris gereret, cuius deinceps munus reliqui summi

Pontifices gereremus ; omnium Cardinalium suffra-
 gia me in demortui locum ad diē quintum Idus Mar-
 tias legerunt , & summum Pontificem creauerunt .
 Quæ cum ita se habeant ; hæc ad te scripsi , non so-
 lum ut scires me ; qui profecto quandiu inter Cardia-
 nales fui , te , remq̃ ; istam pub. magno amore sum
 complexus , a paterni animi beneuolentia atque of-
 ficio posthac non discessurum : sed etiam ut te cer-
 tiorem facerem ; magnam me iam spem recte atque
 cum dignitate rem Romanam administrandi in Se-
 natus tui , qui grauisissimus semper est habitus , sa-
 pientia , consilij , equitate , quodq̃ ; omnium est ma-
 ximum , erga nos perueteri constantiq̃ ; amore po-
 fuisse . Datis Prid. Id. Martias . **MDXIII.**
 Ante coronationem . Roma .

Francisco Gonzagæ Marchioni Mantuæ .

I V L I O secundo Pontifice Max. ex hominibus
 compositæ sancteq̃ ; abeunte , coelestemq̃ ; in patriam
 a summo reuocato ac restituto **D E O** ; quod quidem
 Nono Cal. Martias ante lucem fuit ; ego & reliqui
 fratres mei Ecclesiæ Romanæ Cardinales , cum ei sua
 nus concelebrauissimus , in conclaue una omnes se-
 cessimus : ubi sacris factis adhibitisq̃ ; precibus more
 institutoq̃ ; maiorum , omnibus ad unum suffragijs ad
 diem quintum Idus Martias me in eius locum suble-
 gerunt , Pontificemq̃ ; Max. declarauerunt . Cuius te
 rei certiore facere uolui ; ut quoniam quo tempo-

re in

re in Cardinaliū ordine uersatus sum, te amari semper equidem plurimum; plane scires, atque confideres, me in posterum etiam omnibus in rebus, quæ ad tuam dignitatem pertinebunt, propensum animum & paternam uoluntatem allaturum. Datis Idib. Martijs. MDXIII. Ante coronationem. Roma.

Petro Bibienæ.

CUM ingenium, probitatem, moresq; optimos; tum fidem & obseruantiam erga me tuam et iam inde a te sub maiorum meorum clientela susceptam, & post magna cum tua laude multis in rebus declaratam atq; adhibitam qui ignoret, nosq; cognouerit; esse neminem existimo: Sed quoniam inter reliqua tua in me Cardinalem periocunda perq; grata officia ea mihi optatissima fuerunt; quæ apud Venetos, quorum præclara urbs multos iam annos, te continuit, plurima & maxima mihi atq; meis præstitisti: nunc quidem, cum summi DEI largitate ac munere ad Petri nauis gubernacula regenda euocatus atq; constitutus sum; uirtutem & fidem eandem tuam; quas plurimi semper feceram, honestas mihi esse atque ornandas putauī. Itaq; internuncium te meum atq; interpretem apud Leonardum Lauredanum Venetorum Principem remq; istam publicam atq; senatū facio: cui te muneri diligēter administrādo, idoneum propter tuam prudentiam; propter uero consuetudinem

ro consuetudinem multorum annorum, quam habes cum ista ciuitate, illi etiam reipublicæ gratum & optatum magnopere confido fore. Datis. xvi. Cal. April. MDXIII. Ante coronationē. Roma.
Leonardo Lauredano Venetorum Principi.

IVSSIMVS interpretem apud te remq; pub.tuam esse nostrum Petrum Bibienam cum prudentia et rerum gerendarum usu præditum hominem, tum in primis nobis & probatum & gratum: scripsimusq; ad illum ea de re. Quamobrem abs te petimus; ut omnibus in rebus, quas is nostro nomine ad te perferet, eandem illi fidem habeas; quam haberes nobisipsis, si te coram alloqueremur. Datis. xvi. Cal. April. MDXIII. Ante coronationem. Roma.

Sigismundo Poloniæ Regi.

INTELLEXI magna quidem cum molestia inter te atq; Albertum Marchionem, ut appellant, Brädeburgensem societatis Marianorum Theutonicorum in Prusia magistrum, plurimas atq; maximas iam inde a uestris maioribus ortas atq; traditas dissensiones extitisse: eamq; ob rem omnes homines, quibus uestre utriusq; rationes atque causæ cognitæ essent, magnopere uereri; ne post eum diē, qui dies erit pridie Id. Martias, magnum atq; aper-

tum

tum bellum inter uos commoueat; maximisq; cū gentium & populorum, qui uestro in imperio sunt, detrimentis atq; cladibus exerceatur: qui dies præstitutus a uobis fuit; quo die ille statueret utrum a te imperata faceret, an se in libertatem uendicaret. Itaq; uel pro mea in omnem CHRISTI populum cura & studio, uel maxime pro ea uoluntate, quam quidem erga te beneuolam & propensam in primis habeo, grauitè tuli hoc ingressu atq; initio mei Pontificatus certiozem me fieri, noua tam iamq; a uobis bella imminere, nouos armorum motus, noua incendia excitari: cum illud in primis cupiam; eiq; rei omnem meam curam & cogitationem adhibendam statuerim; ut ea, quæ dudum succensa ardere adhuc flagrareq; uidentur, bella inimicitiaq; magnorum principum, modis omnibus restinguantur. Quod quidem DEI Opt. Max. auxilio; qui ad se tendentes, seq; unum respicientes conatus hominum consiliaq; nō deserit; breui fore confidebam. Quam obrem paterno te & amore & studio esse hortandum putauit; ut cursum atq; impetum irarum tuarū tantisper sustineres, dum a me legatus amplissima cum potestate istuc uenit: qui uestris causis & controuersis cognitis, quæ æqua sint, amice statuatur; concordēsq; uos, si fieri potest, & pacatos reddat. Decreui enim meos legatos magnos uiros ad plurimas quàm primum nationes mittere. Vel tu, si id tibi erit antiquius, rem totam integrasq; partes tuas Lateranensi concilio iam incepto agi remittas atq; reijcias:

reiciat: a quo porro maxime conuenit Regum & Ducum & magnorum principum contentiones controuersiasq; terminari. Quod & nobis erit gratius; ut causa ipsa, cuius nonnullas sæpius partes aliquot ante me Romani Pontifices recte utriq; uestrum cõsulentem attigerunt, Romæ per concilium transigatur: et tibi certe cum ad rerum tuarum statum securitatemq; conducibilius, tum ad animi tui quietem & tranquillitatem longe aptius; nõ unum modo Ro. Pontificem, sed unã cum ipso etiam reliquos omnes uniuersamq; remp. uestrarum litium, ex postulationum, discordiarum disceptatricẽ extitisse: cum existimandum sit, quæ totius reip. oculis perspecta decernuntur; ea & rectissime confici, & firma atque solida plane fore. Iniquum est etiã et profecto miserũ, optimas populosissimasq; nationes; quæ ad Christianæ ditionis atque gloriæ terminos propagandos uel propter fortitudinem animorumq; robur omnium aptissimæ, uel propter locorũ naturã opportunissimæ uideantur esse: suis inter se odijs conteri, suis ipsarum simultatibus infringi & debilitari. Tum illud uehemẽter timeo; ne si uos magnos principes hostes perpetui nostri Turcæ, quos habetis finitimos, conuersis contra uos armis concurrere male animatos senserint; magna ipsi ex ea re letitia uoluptatẽque percepta opperientes dum uestris cladibus uires opeisq; uestre fractæ ac debilitate sint, unanimes atq; integri uos adoriantur; & magno uestro cum malo, quod DEVS omem obruat, Christiano nomini

notam

notam aliquam insignem atq; perpetuam inurant.
 Hoc cauere ipse; cui quidem uniuersi gregis manda-
 ta cura atq; sanatio est; maxime omnium debeo: &
 profecto cauebo; si te de me, deq; re Christiana pu-
 blica bene merendi studium cogitatioq; excitabit:
 qua nulla esse regibus magis propria, nulla honestior
 ac plane laudabilior potest. Quod quidem te factu-
 rum tua uirtute atq; prudentia fretus sane confido.
 Atq; id quo lubentius facias; scire te uolo eadem me
 de re ad Albertum litteras daturum; ab eoq; postu-
 laturum, ut se contineat. Verum quo tu propter
 Regiam dignitatem atq; amplitudinem apud omnes
 homines maior excelsiorq; es; eo te cupinus prio-
 rem facilioremq; meis hortatibus praesto esse. Quã-
 to enim te ipse leniorem & placabiliorem mihi &
 reip. praestiteris; tanto se D E V S omnibus tuis age-
 grediendis tractandisq; rebus magis beneuolum atq;
 propitium adiunget. Datis xv. Cal. April.

M D X I I I. Ante coronationem. Roma.

Episcopo Efermie designato, Iulij Pont. Max. apud
 Venetos internuncio. 6

N E ad te de eo, quod Pontifex Maximus factus
 sum, more maiorum scriberem; nuncij, qui de tua
 morte ad me allati sunt, sane fecerunt: quos fuisse
 falsos, letor; deq; incolumitate tua uoluptatem
 magnam capio. Quae scribis de tui gaudij magnitu-
 dine, deq; istius urbis letitia ex summo pontificatu
 meo

meo percepta ; ea nobis gratissima fuerūt : itaq; fore pro tua in nos obseruātia, p̄q; eo amore & charitate, quibus semper ergā illā remp. fuimus, certum exploratumq; habebamus. Reliquas, de quibus scribis, res in tuum aduentum reiicimus. Poteris autem ; quoniam audita morte tua Petrum Bibienam ueterem clientem & familiarem meum apud istam remp. meum internuncium esse uolui ; ad urbem atq; ad me duce isto & Senatu salutato redire. Data XV Cal. April. MDXIII. Ante coronationem. Roma.

Raimundo Cardone Proregi, reliquisq; magistratibus regni Neapolitani.

CERTIORES facti sumus Selinum Maumethē Turcarum regem classē ualidam & terrestres copias permagnas, quibus transmissis Rhodum insulam inuadat, summa diligentia comparare : præmississe etiam iam nunc naues longas, quas habebat paratas, ad tentandos eius insulæ aditus, portusq; idoneos capiendos : ut bellum ex sententia conficere facilius atq; celerius possit. Quibus rebus cum in tempore occurrere, & societatis Hierosolimitanæ de re Romana deq; Christiana uniuersa optime merite cōsulere incolumitati magnopere statuerim, te magistratusq; istius regni omnes diligentissime hortor ; ut Guidonis eius societatis magistri, & Ludouici Gallie Cisalpinae Prioris eiusdem societatis promagistri,

gistrū, & Fabritij Legati procuratoribus commea-
tum omnis generis, armamenta, reliquasq; res ad
munitionem & tutelam eius insule oportunas atque
idoneas uestris ex locis exportare libere permittatis:
auxilio etiam, si opus erit, uestro ac diligentia ip-
sos ad ea quæ uolēt transportanda iuuetis: ut citius
comparare se ad propulsandum bellum possint.

Datis. XI Cal. April. MDXIII. Anno
primo. Roma.

Duci & Decurionibus Genue.

MAGNOPERE uos hortor: ut Hieroso-
limitanis militibus, qui duas naues ad bellum ido-
neas comparandi causa istuc ueniunt, omnem uestrā
operam, curam, studiū, auxilium præbeat; ut cele-
riter eas naues coëmere, atq; omnibus & ad nauig-
andum & ad bellum gerendum oportunis rebus or-
nare atq; instruere possint; seq; ijs insulamq; Rho-
dum tueri: quam ad opprimendam Turcarum Rex
ingentem classē atq; exercitum comparat. Quod
quidem eo etiam diligentius facio, ut uos commo-
neam; quod cognoui fœdere uos atque sanctionibus
inter illam societatem ciuitatemq; uestram interpo-
sitis ad id teneri. Quamquam quidem; quæ rei ma-
gnitudo atq; periculū est, ac certe uestra in me obser-
uantia; plane confido etiam sine ullis fœderibus spō-
te uos ac libere nobis id petentibus tributuros. Dat.
XI Cal. Aprilis. MDXIII. Anno primo. Roma.

Prospero

Prospero Columnæ.

9

Q V O D antea tuo nomine fecerat Fabritius Columna frater tuus, ut mihi, quod Pontifex Max. declaratus essem, gratularetur; te etiam per litteras fecisse, animiq; tui lætitiã ostendere cumulate uoluisse, mihi certe gratissimum fuit: qui & te amaui; & uirtutem tuam feci semper plurimi: quæ quidem te in primis uirtus clarum apud omnes homines facit. Itaq; istam tuæ in me obseruantie repetitam testificationem læto animo accipio. Quod autem scribis te nobis præsto semper futurum, offersq; mihi te amantissimis uerbis; uelim sic existimes; mihi te & fuisse antea omni tempore carissimum, & nunc ista tua in nos uoluntate cognita esse etiam cariozem. Potes igitur, uel debes potius confidere; quæ ad tuã dignitatem conseruandam augendamq; pertinebunt, ea tibi a me pro mea in te uoluntate, proq; mei muneris ratione semper fore paratissima. Dat. VIII. Cal. April. M D X I I I Anno primo. Roma.

Prolegato Piceni.

10

R E N U N C I A T U M mihi est, Esinos his proxime præteritis interregni diebus cõtra bonos mores, contraq; iudicia a fratribus meis Bernardino sanctæ Crucis & Antonio sancti Vitalis Cardinalibus facta atq; a Romano Pontifice comprobata, armatos
in agrum

in agrum Anconitanū hostiliter irruisse; crassatosq̄;
 quandiu libuit domum reuertisse: Anconitanos au-
 tem & ipsos arma sumpsisse; seq̄; ulcisci, controuer-
 siasq̄; cum Efinis suas ferro decernere tentauisse.
 Quarum rerum indignitatem pro huius imperij ma-
 iestate grauiter, ut debui, tuli. Mando igitur tibi,
 ut magistratui & x ciuibus Efinæ urbis abs te ap-
 pellandis denunties, ad nos se ut conferant: Anco-
 niæ item sex, quos uoles, ciuibus imperes ut idem fa-
 ciant; die utrisq̄; præstituta ad nos ueniendi, ac pœ-
 na, quanta tibi uidebitur, committenda, si non uene-
 rint. Dat. VIII. Cal. April. MDXIII
 Anno primo. Roma.

Paulo Capello Veneto.

11

ET si etiam sine tuis litteris me ad summum pō-
 tificatū DEI Opt. Max. aura prouectum esse te ma-
 gnopere letari, pro tua in me uctere beneuolētia fa-
 cile existimare potuissem: tua tamen per litteras ea-
 de re uoluptatis abs te perceptæ tam illustris signi-
 ficatio mihi gratissima iocundissimaq̄; sane fuit. Et
 amari enim te omni tempore, dum Cardinalem gessi;
 & abs te amari uolui: tuq̄; omnibus in me studijs at-
 que officijs functus es & optimi amicisimiq̄; homi-
 nis, & grati uiri. Illud etiam pergratum nobis acci-
 dit; quod scribis ciuitatem istam uestram & Senatū
 eum nuncium hilari animo priuatim publiceq̄; acce-
 pisse. In quo cum ipsi illud egeritis, ut nostro erga

BB UOS

uos beniuolo atq; propenso animo pares officij ac pietatis partes attulisse uideamini; nos id curabimus, quoad Romanae rei dignitas rationesq; patietur; ut nec frustra nec immerito uos ad nostri pōtificatus nūcium gauisos fuisse perpetuo cognoscatis. Dat. VII. Cal. April. Anno primo. Roma.

Guidoni magno Magistro & cōuentui Rhodio. 12

AD diem nonum Cal. Martij Iulio secundo Pōtifice Max. coelestibus restituto; quam quidem ille migrationem omnibus sancte obeūdi muneribus perfunctus placide atq; constanter pertulit; fratres mei Ecclesiae Romanae Cardinales, quorum ipse in collegio tunc eum magistratum exercebam, cunctis suffragijs demortui mihi locum atq; munus detulerunt; Pontificemq; maximum fecerunt. Qua de re dādas ad uos esse litteras duxi, nō solū ut de mea declaratione certiores ipse uos facerē, sed etiā uel maxime ut illud sciretis, me pro antiquo perpetuoq; uestro in re Christiana conseruanda studio diligentia laboribus atq; in Romanos pontifices pietate & fide uobis ordinisq; uestro nulla in re, quae ad uestram incolumitatem dignitatemq; pertineat, defuturum. Ceterū ex ijs litteris; quas Iulio Pont. Max. IIII. Non. Feb. dedistis; ea, quae Selinus Turcarum Rex contra uos insulamq; uestram cogitet, facile cognoui; quantumq; iam longarum nauium, quantum militum habeat in uicinis uobis portubus & locis. Quā
quidem

quidem ut debui rem grauius molesteq; tuli. Itaq; cum uestra postulata mihi maxime probarentur; omnibus uestræ societatis militibus, qui Rhodi non essent, imperaui, ut ante Cal. Maias, uel summum ante Id. Maias se ad uos conferant: Omnes etiam Christianos homines aliquid hoc in bello muneris uobis defendendis hostibusq; uestris propulsandis obeuntes omni animorum contracta labe purgaui; litterasq; ea de re dedimus cõceptis uerbis: quos quidem fore permultos, expectationemq; hominum longe superaturos puto. Legatum præterea uestrum cum duabus nauibus magnis commeatu, armamentis, rebus bellicis omnibus, et bono in primis milite optime instructis ad uos propediem transmittam. Hortor autem uos; ut forti atq; inuicto animo huius belli rationem administretis; meminertisq; quantã quãq; ueram gloriã maiores uestri Rhodo insula ab exercitibus classibusq; Sultani huius Selini aui defensa sint consequuti. Quo in bello quoniam pietatem, quoniã CHRISTI rem, quoniã DEI Opt. Max. causam defenditis; sperandum certe est, omnia uobis prospere atq; feliciter euentura. De me uero ita uobis ipsi pollicemini, uel potius plane recipite; pro istius insule uestræq; societatis defensione me omnes meas uires, opes, omnium studia prompturum; in unumq; collaturum. Extremum illud est; ut me de rebus singulis, quæ istic agantur, certiozem quã creberrime quãq; diligentissime faciat. Datis VII. Cal. April. MDXIII Anno primo. Roma.

Thomæ Campegio, Episcopo Feltrinorum designato,
internuncio apud Ducem Mediolanensem.

ET magna nobis beneuolentia Cardinalem ge-
rentibus cum Palauicinorum familia intercessit: &
nūc DEI benignitate ac munere ampliori loco po-
siti eius ipsius gentis erga nos Romanosq; pontifices
egregia promerita memoria repetentes, illud in pri-
mis magnopere confidimus, ad nostrorum oppidorū
Parmæ Placentiæq; conseruationem & incolumita-
tem eam familiam magno esse usui semper posse, ma-
gnoq; ea de causa eius familie fidem & diligentiam
nobis adiumento futuras. Itaq; Galeatium Palauici-
num in nostris nobis militibus placet esse; & cata-
phractis equitibus cētum præesse: etq; ea stipendia
dari uolumus; quibus eum militum numerum alat;
quæ dari nostris totidem equitum præfectis consue-
uerunt. Quos quidem centum equites celeriter ab
illo confici magnopere cupio: ut minus moræ sit, dū
se utiliter gerere, nobisq; præsto esse possit. Hanc tu
illi rem significabis meis uerbis: quemadmodum etiā
Iulius Medices Archiepiscopus Florentinorum de-
signatus & Bernardus Bibiena Questor noster his
de rebus diligentius ad te perscribent. Dat. quarto
Cal. April. MDXIII Anno primo. Roma.

Marco Antonio Columnæ.

14

ET animi tui præstantiam & fidem erga me Romanosq; Pontifices tuam omnibus in rebus facile cognoui. Itaq; te de altera facio equidẽ plurimi; uirtusq; tua nobis antea probata & cognita eo nũc & optatior est & iocundior; quo ad uoluntatem illam meam, quam tibi dudum perspectam esse non dubito, amplificandi dignitatem tuam, **DEVS** Opt. Max. etiam facultatem adiunxit. De altera nihil miror; qui antehac & huius reipublicæ maiestatem omni semper studio ac pietate fueris profectus, & nos amaueris; eandem te habere nunc, uel etiam propensorem in utrosq; uoluntatem; cum & tui amantes nos ampliori loco positos, & illam ad hominis tibi amicissimi curam, & procurationem uideas peruenisse. Cæterum de militum numero in ista urbe nobis carissima retinendo, reliquisq; de rebus, quæ scribis; ea nobis omnia ualde probantur. His de rebus quoniam litteras ad Episcopũ Pole Bononiæ magistratum dedi; eas ad litteras te remitto: ex quibus ea, quæ per uos curari atq; administrari uolumus, perspicias. Datis v. Cal. Apr. MDXIII Anno primo. Roma.

Raimundo Cardonæ Proregi Neapolis.

15

INTELLEXIMVS oppidum nostrum Regium Lepidi de re Romana optime meritum propter plurimas grauissimasq; ea in turbe atq; agro multorum exercituum moras, quas aliquot annos pertulit, ita fessum laboribus, ita iam exhaustum impēstis ac prope consumptum esse; tuos ut milites, quos Regij & in Regiensi habes, alere ulterius nō queat. Quamobrem ego; qui eam ciuitatem ualde diligo, incolu memq; esse, quanquam hoc quidem fieri iam uix potest, maxime cupio; te etiam atq; etiam hortor; ut ad tua erga nos nondum hoc loci positos plurima industriaq; promerita hoc etiam adiungas; quod quidem nobis erit maximum atq; luculentissimum; ut ex eo oppido, atq; agro tuos milites deducas: ne Regienses pro suo erga nos studio ultima se damna pati sentiāt; difficillimoq; tempore suis precibus apud me nullum esse locum conquerantur. Id tu si feceris; tam nobis erit gratum, quam si tantūdem atq; etiam eo amplius oneris Romæ ipsi detraxisses. Dat. tertio Cal. April. M D X I I I Anno primo. Roma.

Magistratibus Regij Lepidi.

16

ET fides erga Romanos Pontifices, & pietas erga nos uestra; quas quidem multis in rebus perspeximus; nobis gratissimæ iocundissimæq; ceciderunt.

runt. Itaq; scire uos uolumus, istam nobis ciuitatem uosq; singulos plane carissimos esse: incolumitatemq; uestrā & fortunas omneis eo à me studio defensum iri; ut uos uestri officij nunquam poeniteat. Quod cum faciam; ad eam procurationem; quam prestare omnibus ijs, qui ad huius reip. fidem se cōtulerunt, eiusq; sub tutela sunt, pro cura magistratus mei magnopere debeo; propriam etiam uoluntatem erga uos amoremq; præcipuum & germanum adiūgam. Quod attinet ad Neapolis Proregis milites a uestra urbe uestroq; agro deducendos; scripsimus ad illum hac de re diligenter: confidoq; uos ea, que uultis, consequuturos. Prid. Cal. April. Anno primo. Roma.

Antonio Cardonæ Marchioni Padule.

17

PROCVRATORES Regiensium; quorum ciuitatem optime de rep. esse promeritam omnes homines intelligunt; apud me conquesti sunt; propterea quod annos aliquot plurimorum exercituum & impressiones exceperunt & moras pertulerunt, ita se nunc attritos, ita plane confectos esse; ut Proregis Neapolitani milites ferre alerēque nullo modo possint. Itaq; a me precibus omnibus orantes obsecrantesq; contenderunt; ne pro suis erga nos fidei obseruantie studiorum laborum meritis damna ultima perpeterentur; darem operam, eam urbem atq; agrum uti Prorex suis militibus subleuaret. Id ille

BB 4 ni faceret

ni faceret ; quo pacto quaq; uia tantum ipsi oneris sustinere, tantum perferre calamitatis possent, plane affirmarunt se nescire. Eas ego preces, ut debebam, pro cura pontificatus mei, proq; mea in illos charitate neq; inanes esse neq; irritas cum magnopere cuperē ; æquissima enim postulabant ; litteras ad Proregem dedi ea de re quàm potui studiosiores & diligentiores. Quem quidem tamen confido ; quem admodum sæpe mihi alias, dum Cardinalem gererem, plurimis maximisq; in rebus satisfecit ; ita nunc etiã pro sua in me obseruãtia facile, quæ uolo, esse facturum : cupio tamen, magnopereq; abs te peto ; ut rē apud illum iuues : tuãq; illa mirifica prudentia incredibiliq; lenitate, quibus quidem uirtutibus magnopere abūdas, hac in re sic utare ; ut quæ ipsum per se facturum puto, te hortatore libentius atque celerius faciat : prædemq; te illi des ; id ab eo si consequemur, permagni nos eam rem beneficij loco esse habituros. Tibi quidem certe tantum debebo ; ut ad meum pristinum erga te amorē necessitudinemq; nostrã magnus cumulus sit accessurus. Dat. Prid. Cal. April. MDXIII. Anno primo. Roma.

Juliano Medici fratri. Florentiam.

18

Ex tuis litteris intellexi, te a legato istius reip. atq; tuo, qui apud Ludouicum Regem Gallorum est, certiore esse factum, de summi pontificis munere mihi credito Regem illum magnam lætitiã cepisset: deq;

deq; me multa grauissimis amantissimisq; uerbis fuisse loquutum. Quaeq; idem Rex de te cum illo egerit summa cum tua dignitate & illustri testificatione amoris erga te sui, quantumq; tibi tribuerit, libentissime cognoui. Iocunda etiam mihi fuit uoluntas; quam praeter te fers, gratum te ei atq; memorem illius in te beneuolentiae ostendendi: rationesq; tuae; quibus me de tractanda pace uti cogitem hortaris; multa illae quidem prudenterq; collectae, mihi magnopere probantur. Quibus de rebus omnibus hoc te primum scire uolo; nullam me ad rem tam prouum tamq; propensum esse; quam ad omnium Christianorum Principum animos sanctissimis concordiae uinculis colligandos inter seq; conglutinandos; nihil plane tam cupere, quam pacem. Quam quidem si pacem omni tempore humiliorq; in fortuna summopere concupiui; cuius tu meae uoluntatis optimus atq; locupletissimus esse testis potes; certe nunc Pontifex Maximus, cum CHRISTI uicarium gero, qui pacis fons atq; auctor pacem hominibus diligentissime commendauit; multo magis eam uelle, multo curare impensius debeo. Neq; mea est memoria excidit, quantum Rex te amauerit, cum in Galliam turbulentis illis nostris temporibus te contulisses; quouero loco apud se habuerit: quanta semper etiam in Gallorum reges cum patriae, tum familiae in primis nostrae obseruantia extiterit: in qua manere te, modo cum dignitate fiat, non solum uolumus, sed etiam optamus. Eorundem Regum quanta fuerint in rem Romanam merita, quanta

ta, quanta huius ipse; non sum oblitus. Ipse quoque; si per illum non steterit; omnia ei paterna officia ita sum præstaturus; ut quæ tu, quæ familia nostra reliqua illi debet, etiam persolvere uideamur uoluisse. Quod si, ut scribis, eius animus ea quæ reata sunt cogitat; facile et ipsi inter nos cõueniemus; et tu, quæ uis hac in re quæq; optas, assequere: tuamq; apud me auctoritatem, tuas cohortationes plurimum ualuisse cognosces. Vnum illud cogitare te est æquisimum: ut quoniam rex te internuncio uti apud nos uoluit; non tu illum minus ad bene de nobis merendum tuis litteris excites, quàm me ad illum amantissime complectendum es cohortatus. Extremum est; de quo te regem certiorẽ facere plane uolo; ut intelligas me daturum operam, ut illum de pontificatu meo gauisum fuisse, nunquam pœniteat: præsertim si æquas atq; honestas, hoc est cū huius reip. maiestate cõiunctas pacis cõditiones proponet. Dat. Prid. Cal. April. M D X I I I. Anno primo. Roma.

Antonio Cardonæ Marchioni Padule.

19

T V I presentis ijs tractandis rebus, quæ ad te magna ex parte pertinent, ualde egeo. Itaq; te hortor, quod bona cum uenia Proregis Neapolitani fieri possit, ad nos uenias. Dat. Cal. April. M D X I I I. Anno primo. Roma.

Raimundo

Raimundo Cardonæ pro rege Neapolis. 20

Q V O N I A M cum Antonio Marchione; sic enim appellât; Padulæ quædam nobis tractâda sunt rationem stipendiorum et cõditiones ab eo cum Florentinis incundas firmandasq; spectantia, te hortamur; quatenus sine tuo incommodo fiat; ei permissas, ut ad nos se conferat. Dat. Cal. Apr. MDXIII. Anno primo. Roma.

Vladislao Pannoniæ Boëmiæq; Regi. 21

N V N C I A T V M nobis est, certos Boëmorum militum duces magnis pollicitationibus per fautores schismatis excitatos bellũ cogitare: quo bello schismaticis auxilio sint; cumq; ijs coniuncti populos recte sentientes, quiq; nobis parent, aggrediantur, remq; Christianam exagitent atq; perturbent. Id ipse egre molesteq; ferens; qui quidem a D E O uocatus, ut C H R I S T I uicarium geram, Christiani gregis incolumitati salutiq; consulere in primis debeo; magnopere te hortor, abs teq; amanter ac uere patrio animo peto; ut eos Boëmorum motus cõprimas; ardoremq; animorum malis artibus sollicitatum restinguas; ducesq; illos in officio contineas. Nam si se schismaticis adiunxerint; præter quã quod pœnam a Iulio secũdo Pont. Max. schismaticis constitutam ipsi committent; ego etiam pro mei officij ratione,

ratione, quin eos sacris interdiciam, pœnisq; grauissimis dedam, facere non potero. Erit itaq; optimum, ac propter tuam & eximiam in rebus omnibus prudentiam & perpetuam in Romanos Pont. pietatem expectatum abs te, uel plane etiam postulatum; & tum illis salutare, tum tibi ad laudem & gloriam amplissimum; des operam, ut Boëmis meliora cogitantibus facilius cōtra hostes Christiani nominis nostra arma conuerti possint. Id si feceris; cum nobis, qui propēso animo erga te atq; beneuolo sumus, rem gratissimam facies; omniaq; ad tuam dignitatem atque amplitudinem ornandam nostra studia cōfirmabis: tum de hac rep. cuius nomen Regibus præcipue sanctissimum debet esse, longeq; commendatissimum; bene ampliterq; promerere. Dat. Cal. April.
M D X I I I. Anno primo. Roma.

Sigismundo Poloniæ Regi.

22

POST eas litteras, quas proxime ad te dedi, Maximilianus designatus Romanorū imperator mihi per litteras et per legatum suū significauit, Regni sui ac totius Germaniæ permagni interesse, ne Marianorum Theutonicorum societas ulla in re uel armis uel etiam concordie nomine abs te ledatur. Itaq; a nobis petijt, quorum auctoritatem apud omnes nationes maximi fore non dubitabat; curaremus eam rem; utq; eæ controuersiæ, quæ inter uos sunt, aut iudicarentur, aut certe sustinerentur, efficeremus.
Quamobrem

Quamobrem ego; qui antea illis tātūmodo de cau-
 sis, quas ad te perscripsi, uehementer optabam, ut
 uel meo Legato, quem istuc mittere decreui, uel sa-
 cro Lateranensi concilio, quod mihi magis probaba-
 tur, causam totam cognoscendam terminandamq;
 remitteres: nunc quidem, cum a Maximiliano cer-
 tiores facti sumus ad se suumq; imperium atq; ad o-
 mnes Germanos eas controuersias pertinere; petatq;
 a nobis ut pro nostri officij cura demus operam, ne-
 quid ex ijs controuersis detrimenti Christiana resp.
 capiat; te magis magisq; hortari & monere uolui,
 abs teq; pro meo in te amore, proq; tua in eum quem
 gero CHRISTI uicarium obseruantia iam et pete-
 re & liberius contendere; uelis tuam causam, ut ma-
 iori cum dignitate transigatur, a Lateranensi con-
 cilio cognosci & terminari. Primum enim tua, de-
 inde Imperatoris totiusq; Germaniæ, demum etiam
 nostra maxime interest, quibus quidem ea societas
 præcipue subest, ei societati præiudicium non infer-
 ri ullo modo. Cogitare etiam illud debes, firmā qui-
 dem inter uos concordie rationem posse nullam in-
 ueniri; nullam esse pacem, nulla fœdera diutius per-
 mansura; quæ non eorum omnium, quorum interest,
 consensu uoluntateq; sanciantur. Id autem, nisi Ro-
 mæ conficitur, quo pacto fieri apte possit, plane nō
 uideo. Quamobrem si in eam cogitationem diligen-
 tius incubueris, ut des operam, ne frustra scripsisse,
 ac temere in nostris hortationibus spem hæc ut uolu-
 mus transigēdi posuisse uideamur; de ipsa certe rep.
 deq;

deq; nobis bene te esse meritum, & ipse profitebor,
 & tu senties. Dat. Cal. April. M D X I I I.
 Anno primo. Roma.

Henrico Regi Britanniae.

23

ET si ea; quae de tua religione atq; in hac temp.
 nosq; ipsos propensa praestantiq; uoluntate, deq; tuis
 plurimis egregijsq; uirtutibus Episcopus Vnigornie-
 sis Legatus tuus quotidie commemorat; mihi per se-
 gratissima iocundissimaq; sunt: tamen illa ipsa gra-
 tiora etiam & iocundiora efficit eiusdem oratoris
 probitas, prudentia, uirtus, atq; is, quo illum am-
 plexus magnopere sum, amor charitasq; mea prope
 singularis. Itaq; cum de te ea, quae uolo, quaeq; de
 Rege praestantissimo magnaq; spei adolescente pos-
 sunt dici, libenter exaudio: tum propterea, quod
 ab homine nobis amicissimo & uirtute praedito tuae
 uirtutes praedicantur; uberiolem ea res nostram eam
 uoluptatem facit. Spem enim capio fore; ut; quo-
 niam animi tui magnitudinem atq; praestantiam cum
 egregia in DEVM Opt. Max. pietate, in Romanos
 Pontifices obseruantia maxime coniunctam & con-
 sociatam esse intelligo; & tu de tuis uirtutibus uber-
 rimos iocundissimosq; fructus, & Christiana resp.
 de te magnos prouentus, egregia incrementa, illu-
 stres utilitates sit perceptura. Quam te in cogita-
 tionem incumbere noctes atq; dies decet; ut in ista
 adolescentia florentiq; tua aetate ea fundamenta iac-

cias

cias uirtutis & probitatis tue; quibus reliqua etas
 omnis egregie præclareq; nitatur. Quod erit; si in
 huius Pontificatus obseruantia non modo permane-
 bis; sed etiam in dies singulos magis magisq; te ac-
 cendes ad eius dignitatem maiestatem gloriã & tuẽ-
 dam & augendam. Id cum, ut spero, ipse feceris:
 curabo profecto ego enitarq; ut ea tibi a me orna-
 menta proficiscantur; quibus letari facile possis te
 eiusmodi cogitationes suscepisse. Hæc autem, atque
 his longe plura, deq; mea non solum spe, sed etiam
 erga te mente, quanquam multa cum oratore tuo e-
 gerim; in meas tamen etiam ad te litteras partem
 eorum aliquam facile conieci; ut tibi ipse omnia de
 me paterna officia polliceri uberius & cumulatius
 posses. Reliquum est, ut intelligas, eundem ipsum
 oratorem tuum; quem tum etiam, cum fortuna le-
 uiore nitebamur, unice semper dileximus; nunc, quid
 is egregiam tibi singularemq; operam præstat, a no-
 bis etiam impensius amari. Eius enim & prudẽtiam
 atque agendis rebus probitatem cognitam perspe-
 ctamq; habuimus iam inde ab illis temporibus; cum
 is uiri clarissimi patris tui istiusq; regni res nego-
 tiaq; procurabat summa atq; mirifica diligentia: &
 postea ex aduersis eius turbulentisq; rebus, quæ sunt
 illa tempora consequutæ, magnam molestiam cepi-
 mus: utq; hominis plane probi & nobis amicissimi
 ægre molesteq; tulimus illam calamitatem. Quas ob
 res atq; causas omneis cum eum tibi esse carissimum
 existimem; illud magnopere cupio, ut mea commẽ-
 datione

datione tibi sit etiam carior; omnibusq; in rebus, quæ ad eius dignitatem pertinebunt; quibus in rebus ei aspirare prouehereq; illum possit aura studij & fauoris tui; quæ quidem res erunt semper plurimæ atq; maximæ; & fidem illius erga te, & meam in illum benevolentiam charitatemq; recordere.

Dat. tertio Non. April. MDXIII. Roma.

Sacris Virginibus muratarum Florentiæ. 24

N V M O S aureos ducentos procuratori uestro curari iussi, munus quidem pro mea in uos uoluntate sane pusillum: sed hoc leuius initium meam erga uos liberalitatem promendi uberiores in dies largitiones consequentur. Vos tantum & hortor singulas, & amanter ac paterne rogo; DEO Opt. Max. beatissimæq; matri semper uirgini, quibus quidem uestras preces esse gratas & probatas puto, eo nomine gratias agatis; quod me nihil omnino de sese meritum sui uicarium filij gerere in terris uoluerunt; atq; in huius Pontificatus tã illustri fastigio collocauerunt. Qua quidem in statione atque munere me ut excitent ad ea & cogitanda & procuranda, quæ sue maxime uoluntati consentanea sciunt esse, ut ab ijs suppliciter petatis; ego a uobis diligenter peto & postulo. Dat. tertio Non. April. MDXIII. Anno primo. Roma.

Raimundo

Raimundo Cardonæ pro rege Neapolis.

25

GALÆATIVM, Antonium Mariam, Octavianum, & Christophorum fratres Marchiones Palauicinos; quorum egregiam erga Romanos Pontifices fidem et obseruantiam plurimis in rebus perspexi; tibi magnopere commendo: hortorq; te; ut omnibus in rebus, quæ quidem ad dignitatem eorum commodaq; pertineat, eos eorumq; necessarios tuare: cogitesq; ; si uniuersam illam familiam carissimam habueris, teq; illi comodum beneuolumq; præbueris; te mihi rem gratissimam esse facturum.

Dat. tertio Non. April. MDXIII. Anno primo.

Roma.

Maximiliano Mariæ Mediolanensium Duci.

26

ET antehac Galeatij, Antonij Mariæ, Octauiani fratrum Marchionum Palauicinorum, uniuersaq; eorum familie in hanc rem. pietas perspecta & cognita nobis fuerat, cum in Cardinalium collegio uersaremur: & nunc plane illam illustriore fecit Christophorus eorum frater: qui accepto de Pontificatu nostro nuncio ad nos se contulit: ostenditq; quanti nos faceret multis amantissimisq; uerbis. Itaq; eos ipsos, necessariosq; eorum omnes summo opere diligimus; charissimosq; habemus, & certe sumus habituri. Hæc ideo scire te uolui; ut tametsi considerem

CC uel

uel propter familiæ splendorem, uel per sese charos tibi eos fratres esse; haberes tamen ipsos multo etiã meo nomine chariores; omnibusque eorum in rebus amori erga illos meo tantum tribueres; quantum pro ea, qua te amplector, charitate ij, qui mihi sunt charissimi, expectare a te non temere possunt. Itaq; eos tibi omnes commendo maiorem in modum: utq; ipsos mea causa perhumaniter amplectare, plane abs te peto. Erit id mihi sane gratissimum. Dat. tertio Non. April. M D X I I I. Anno primo. Roma.

Ferdinando Hispaniæ Regi.

PRAETER eam; quam tu quidem omni tempore Romanæ reip. fidem pietatemq; præstitisti; pro cuius auctoritate maiestateq; defendenda plurimas grauiissimasq; cõtentiones nõ es ueritus subire atq; suscipere: præterq; illã singularẽ beneuolẽtiam; qua nos a mea, familiam uero nostram ab ineunte tua ætate es prosequutus; ea etiam res nos delectat; quod qui me leuioribus in fortunis degentem semper iuuiisti, maioremq; esse uoluisti; eundem te nunc, cum quidem hoc in statu & dignitate summi Pontificatus DEI Opt. Max. clementia nos collocarit, libentiori animo confidimus omnia curaturum, quæ ad nostram cum huius imperij maiestate cõsociatam dignitatem tuendam amplificandamq; pertinebunt. Itaq; inter alia; quæ mihi quidẽ pro mea pietate uoluptati at-

que

que lætitiæ sunt ; tuum & in Romanos Pontifices animum, & in me amorē in primis pono . Sed & hæc, & alia plura cum Hieronymo Vicco Legato tuo homine singulari prudentia prædito nobisq; gratissimo communicauimus : qui ad te omnia diligēter perscribet . Ea tu intelliges : dabisq; operam ; ut , quæ ad Petri nauis trāquillum prosperumq; cursum pertinent , ita cogites ; ut tuam ueterem in CHRISTI uicarios pietatem nobis in puppi sedentibus etiā auxisse uideare . Ego certe nulla in re dignitati , amplitudini , gloriæq; tuæ deero . Dat. Prid. Non. April. MDXIII. Anno primo . Roma .

Bernardino Seuerinati Bisinianorum Principi . 28

QVAM mihi tuo nomine reddidit Manuæ paxidem miles Hierosolimitanus Vincentius ; ea sane munus quidem & per se elegans , & mihi gratum fuit . Vincētium etiam ; ut ueterem familiarem meū , quemq; in primis diligo ; & uidi ipsum libenter ; & quæ abs te attulit cognoui diligenter . Quibus in rebus ab eo meum consilium intelliges . Dat. V III Id. April. MDXIII. Anno primo . Roma .

Ioanni Boiardo Regiensi .

29

E A ; quæ tu his diebus proximis & amanter , & forti magnoq; animo egisti ista in ciuitate mihi carissima , deq; me optime merita in officio retinen-

CC 2 da ; mihi

da; mihi sane gratissima ceciderunt. Itaq; te de hac
tua tam præstanti uoluntate uehementer laudo; fi-
demq; & probitatem tuam facio plurimi: scireq; te
uolo; tuam mihi rem, dignitatem, familiam, tuos
omneis magna cura & esse nunc, & semper fore.
Modo tu, quod reliquum est, eundem te in posterum,
qui quidem adhuc fuisti, tuiq; similem & germanum
præsta. Porro officium optime te posuisse cognosces.
Dat. VII Id. April. Anno primo. Roma.

Laurentio Campegio, Feltrinorū Episcopo, & Cor-
nelio Galanti, meis apud Ducem Mediolanensium
internuncijs. 30

MANDAUI Bernardo Bibienæ. Quæstori
meo, scriberet ad uos ea, quæ scribenda erant hoc
tempore: & erant illa quidem non minimi pōderis.
Quamobrem eius litteris fidem omnem habebitis:
quæq; uolo per uos fieri, sic ea conficietis; ut de ue-
stra diligentia & studio uos & laudandos & ornā-
dos putem. Dat. VI Id. April. MDXIII. Anno
primo. Roma.

P E T R I B E M B I

E P I S T O L A R V M L E O N I S

D E C I M I P O N T . M A X .

N o m i n e s c r i p t a r u m ,

L I B E R S E C V N D V S .

Petro Bibienæ nostro apud Venetos internuncio. 1

L L A T V M ad nos est, Senatū
 istum Venetum remq; pub. cum
 Ludouico Gallorum Rege fœdus
 percussisse, pactionesq; inter se
 atq; illū firmauisse. Ea de re quo-
 niam neq; ab Legato Veneto, neq; abs te uerbum ul-
 lum: esse autem ita de ista rep. meriti uidebamur, ut
 celari ab illa tantis de rebus non debuissimus: uera
 esse quæ feruntur non existimo. Quia uero a multis
 magnis illis quidem & probandis auctoribus nun-
 ciantur; nullam illis fidem habere plane non queo.
 Itaq; quoniam res est eiusmodi, ut maxima momenta
 uideatur habitura, maximasq; & periculosissimas
 rerum conuersiones allatura; has ad te litteras per
 meum tabellarium magnis itineribus perferri uolui:
 tibiq; mando; ut ab isto Senatu; cuius quidem & er-
 ga Romanam Remp. illustri obseruantia, & erga me
 spectato perueteriq; amore multum confido; cures
 ea te de re fieri quàm diligentissime certiolem: ip-
 sumq;

sumq; horteris ad omnes suas cogitationes nobiscum communicandas. Esse enim illi exploratissimum debet, suam sibi incolunitatem, dignitatem prope non maiori curæ esse; quàm sint mihi. Quibus de rebus omnibus per eundem tabellarium ad me rescribes, quæ cognoueris: dabisq; operam, ut is ad nos quàm ocissime reuertatur. Dat. v Id. April. MDXIII. Anno primo. Roma.

Guidoni magno Magistro & conuentui Rhodio. 2

VINCENTIVM equitem Hierosolimitanum ueterem familiarem meum unice diligo: eius etiam & opera & fide & utor multis in rebus hoc tempore, & uti in posterum cogito. Itaq; esse illum iussi apud me. Qua de re certiores uos fieri uolui; ut, si is cum reliquis uestræ societatis militibus, qui quidem ad defendendam Rhodum præsto uobis esse compelluntur, non erit; culpam in ipsum ne uertatis; neue pœnis in illos a uobis constitutis, qui edictis uestris non paruerint, eum mulctandum statuatis: sed potius uti mea causa manere hic iusso æquos uos illi atq; beneuolos præbeatis. Erit id nobis gratū. Dat. quarto Id. April. MDXIII. Anno primo. Roma.

Raphaello Besalū & socijs apud Venetos mercatoribus. 3

MANDO uobis; ut omnem pecuniæ summam, quam

quam habetis ex rationibus Michaëlis episcopi Monopolitani, eam Petro Bibienæ internuncio meo quã primum curetis. Dat. tertio Id. April. MDXIII. Anno primo. Roma.

Antonio Mariæ Marchioni Palauicino.

4

T V A M quidem & fratrum tuorum atq; uniuersæ prope familiæ gentisq; uestræ in summos Pöt. fidem & pietatem multis illam quidem in rebus mihi antea plane cognitam, nuper ex oratione Christophori fratris tui etiam libèter agnoui. Amorem autem & beneuolentiam officiaq; uestra; quæ quidem in me nondum Pontificem Max. multa & præclara contulistis; non tam ex ipsius uerbis, parce enim & pudenter eam rem attigit, quam meo more illum intuens sum recordatus. Itaq; uos omnes, teq; in primis cum propter meas rationes, tum uestra ipsorum causa ualde amo, habeoq; charissimos. Tuam uero præcipue uirtutem etiam ornare magnopere cupio. Itaq; cum primum se occasio dederit, ut militum res Romana indigeat; te uocabo, & in nostris exercitiis loco egregio habere, tuamq; dignitatem amplificare in primis curabo. Quanquam etiam fratres tuos eo tempore inornatos non relinquam. Hanc meam uoluntatem latere te nolui; ut scires non solum amari te a me; sed etiã tuos omnes, teq; in primis magnæ mihi curæ esse. Dat. tertio Id. April. MDXIII. Anno primo. Roma.

CC 4

Ioanni

Ioanni Paulo Balioni.

MITTIVS Perusiam Matthæū familia-
rem nostrum ad perquirendum Nicolaum Foroli-
uiensem; quem istic latere certiores facti sumus; cu-
rādumq; ut is in custodia quā primū fieri potest,
habeatur. Quamobrem magnopere te hortor, proq;
nostra dignitate etiam atque etiam moneo; ut Mat-
thæum cura, studio, fauore tuo iuues; omnibusq; in
rebus illi præsto sis; ut facilius atq; celerius ea, que
uolumus, curare atq; conficere possit. Dat. Prid.
Id. April. Anno primo. Roma.

Francisco Pulicæ. 6

ET diligentia tua in nostris mandatis peragen-
dis, & Bretinori Decurionum alacritas & fides in
illis accipiendis, mihi probatur. Quamobrem ad eas,
quas ad me dedisti litteras ita tibi respondeo; ut si
tibi a Bretinorianis satisfactum abūde est; culpamq;
ab ijs ex eo tempore, quo te Bretinorum misimus,
abesse cognosces; Præfecto nostrorum militum, ip-
sisq; militibus mandes ut ad Bretinorum ne acce-
dant, neue in agrum Bretinorianum impetum fa-
ciant: si qui in eo nunc sunt, uti inde quā primū
decedant; eorumq; res intactas posthac, atq; ipsos
incolumes sināt esse. Id ni fecerint; multam, quam
uoles, eis statuendi tibi ius facultasq; esto. Quod ue-
ro attinet

ro attinet ad priorem eorum in nos mandataq; nostra temeritatem & arrogantiam; ea de re uolumus, ut Episcopus Polæ Bononiæ magistratus iudicet; condemnetq; illos, uti sibi æquum & iustum uidebitur. Alexandrum autem, quem istic in custodia scribis esse; eidem magistratui mittes; ut is de eo modis omnibus querere possit, quæ sunt querenda; & statuere, quæ statuenda sunt. Quibus tu confectis rebus, & recte ut uolumus cõstitutis, ad nos te referes. Dat. Id. April. M D X I I I. Anno primo. Roma.

Altobello Episcopo Polæ, Bononiæ Magistratui. 7

D B Alexandro Nauio; quem ad te in custodia mitti iussi; diligenter abs te quæstionem haberi uolo ad ueritatem admissi facinoris inuestigandam: quo rectius quæ æqua sunt, decernere atq; statuere possis. Eius potestas tibi fiet a Francisco Pulica internuncio apud Bretinorianos meo: ad quem litteras dedi ea de re. Id tu pro tua diligentia curabis: meq; facies de eo, quod egeris, certiozem. Præterea quoniam Nicolaum Foroliuensem esse Perusiæ intellexi; isq; se unà cum Ioanne Paulo Balione, qui est propediem ad Venetorum castra profecturus, fortasse in uiam dabit, ut se in tutum recipiat; iterq; istac faciet: mando tibi; ut diligenter illum inuestigari ac perquiri cures. Qui si in illius comitatu erit; des operã, ut uel a Balione ipso tibi dedatur; uel a te intercipiatur: omnibusq; modis caueas, ne elabi subterfugereq;

gereq; te possit. Cæterum tuæ prudentiæ permitto; ut prioris Bretinorianorum in nos audaciæ & sceleris de ipsis sumere poenas possis. Aequum est autem, illud te prius diligenter inspicere; metûne illi nostrorum militum tuos admittere ad sese homines, tua facere mandata recusarint. Id si ita est; ignoscere te eis uolo, nec seuerius quicquam in eos decernere. Sin aliter se res habet; ex nostra dignitate negotiû administrabis, quemadmodum tibi æquum & iustum esse uidebitur. Dat. Id. April. M D X I I I. Anno primo. Roma.

Francisco Mariæ, Vrbinatum Duci, Vrbis &
reip. militum præfecto. 8

ET uirtus & diligentia in regendis exercitibus tua egregiaq; in nos obseruantia; amor etiam erga familiam nostram tuus; qui profecto, dum nos ipsi in collegio Cardinalium uersaremur, omnibus in rebus semper enituit; nunc quidem, cum DEI Opt. Max. benignitate summus nobis Pontificatus creditus delatusq; est; nos admonent, ut te ijs ornamentis afficiamus; quibus a nobis non præteritus hoc ingressu nostri muneris uideri possis. Itaq; nobismet ipsi pollicentes, eundem tuum animum, eandem nobis fidem posthac nõ solum præstitum abs te, sed auctum etiam & cumulatam iri; neq; modo adolescentiam, sed uirtutes etiam tuas suum certe robur incrementumq; capturas; quo eras loco & statu apud
Iulium

Iulium patrum tuum, qui Pontifex Max. ante nos fuit; in eodem etiam apud nos esse te uolumus: tibiq; imperium nostrorum exercituum, quò cum imperio nunc es, in annum quidem proximum certe, in alterum autem, quoad nobis libebit, extendimus & prorogamus, cum eadem, quam habes, turma ducentorum equitum cataphractorum, & leuis armaturæ equitum centum; eodemq; ad eos alēdos stipendio tibi solito dari numum aureorum tricies mille; ad te uero ipsum decies & ter mille atq; octingentorum quadraginta quatuor. Quod quidē certe munus meæ in te beneuolentiæ si ut libenti animo tibi a me defertur, ita tu eo munere nauiter atq; strenue fueris usus; quemadmodum plane confidimus te facturum; non uereor, ne ad ueterem meum uere paternum in te amorem adiunctis in dies singulos recentibus tuis in reip. meritis a nobis omnia sis impetraturus; quæ ad tua commoda, dignitatem, amplitudinem ab huius Pontificatus maiestate non abhorrentia pertinebunt. Dat. XVI Cal. Maias. MDXIII. Anno primo. Roma.

Petro Bibienæ internuncio .

9

SCRIPSIMVS de mense Martij Leonardo Lauredano Venetiarum Principi; mandaret ut fructus ecclesiæ Adriane, qui per ipsius ministros contra fas impediri dicebantur, Beltrandi Episcopi Adriæ procuratoribus restituerentur. Id quoniam factum

Etum adhuc non est : causam autem eius rei dicunt esse ; quod quibusdam sacris uirginibus Venetis in Ferrariensi agro sui item fructus iniuste detinentur : mando tibi , ut eundem Leonardum horteris ; quæ Episcopo Adriano contra ius detenta sunt ; quoniam is nihil habet cum illis uirginibus commune ; ea reddi aliquando tãdem eius procuratoribus imperet . Qui uero illarum uirginũ fructus a Ferrariensibus intercepti dicuntur esse ; de ijs me confidat esse ius petentibus administraturum . Dat. XII Cal. Maias. MDXIII. Anno primo. Roma.

Octauiano Episcopo Laudis Pompeiæ designato. IO

CUM pluribus te de causis alloqui magnopere cupiã ; ualde te hortor ; ut ad urbẽ uenias : ut possim coram tecum agere , quæ uolo . Erit id mihi uehementer gratum . Dat. IX Cal. Maias. MDXIII. Anno primo. Roma.

Maximiliano Mariæ Mediolanensium Duci. II

QUONIAM Octavianum Episcopum Laudis Pompeiæ designatum pluribus de causis esse hic magnopere cupio ; peto abs te , ut illi ad nos ut ueniat , non permittas solum ; sed etiam suadeas : quem quidem sum , si uenerit , amanter paterneq. suscepturus . Dat. IX Cal. Maias. NDXIII. Anno primo. Roma.

Magistratibus

Magistratibus Ariminensium. 12

Mando uobis ; ut Achillem Taurellium cum suis equitibus omnibus uestrum in agrum recipiatis ; & quæ dari nostris militibus solita sunt , ei militibusq; eius dari iubeatis : neq; difficiles uos præbeatis ea in re ; quemadmodum quidem mihi demonstratum est solere uos persepe facere . Id autem eo uobis erit leuius ; quo isti ipsi paucos apud uos dies sunt milites commoraturi . Dat. 1x Cal.Maias. Anno primo. Roma .

Thomæ Episcopo Feltrinorum internuncio. 13

EXEMPLVM litterarum , quas ad Maximilianum Mariam Ducem Mediolanensium dedi de restituenda Marco Cardinali Senogallienfi oppidi Cugnoli possessione , habebis cum his litteris . Tibi uero mando ; ut cum ipso Duce agas curesq; diligenter eam rem ; quã tu ijs ex litteris uelle me magno pere cognosces : ut Cardinalis ius suum obtineat : ne iam mihi sepius eadem de re sit scribendum . Dat. sexto Cal.Maias. Anno primo . Roma .

Alphonso Atestino Ferrariensium Duci. 14

FRANCISCVM & Pasotum Fantutios ciues Bononienses bene de nobis meritos captos a tuis ministris

ministris complures iam menses in custodia magi-
 stratus tui habent. Eos quoniam & amo ipsos ; &
 mihi admodum indecorum est meos homines hone-
 stos uiros sic affectos & captos abs te detineri: con-
 stitutum mihi erat, cum hic esses, te presentem al-
 loqui ac plane abs te petere, ut eos permitteres do-
 mum redire. Verū tamen id facere ante quā ea, quā
 habes mecum, magni ponderis causa componeretur,
 haberetq; finem suum; sane nolebam: ne quæ leuio-
 ra essent, grauioribus anteferrentur. Itaque tu quia
 confecta nondum re Roma discedere uoluisti; Fan-
 tutiorum liberationem etiam differre aliud in tem-
 pus statueram: & profecto distulissimam; nisi, ut po-
 stea intellexi, tantula illis mora, quorum mihi sa-
 lus charissima debet esse, magnum esset detrimentū,
 magnam calamitatem allatura. Nam præter quā
 quod in custodia esse atq; in carcere per se miserum
 calamitosumq; est: permagni eorum interest ipsos
 hoc tempore cum domi esse posse, tum uel maxime
 ad nos accedere suarum fortunarum prope omnium
 constituendarum causa. Quamobrem ne rei eiusmo-
 di tam per se piæ, tam mihi debitæ, tam illis salu-
 taris confectio diutius proferatur; te iam nunc etiā
 atq; etiam hortor, ut eos missos facias; ut redire in
 patriam, atque ad me uenire possint. In eo tametsi
 boni principis munere eris ipse functus; quod per
 te facere semper debes; tuum tamen tum facilem &
 liberalem, tum uero propensum ad bene de me me-
 rendum animum etiam libenter agnoscam.

Dat.
 quinto

quinto Cal. Maias. Anno primo. Roma.

Francisco Gonzagæ Marchioni Mantuæ. 15

INTELLEXIMVS de Alexandro Gabloneta procuratore tuo certiozem te esse factum, quosdam principes in Italia uiros contra te cogitare; armaq; ab ijs comparari, quibus te ditionemque tuam agrediantur. Itaq; te precibus omnibus petere; ne tuos populos tuasq; fortunas ullorum hominum cupiditate atq; libidine turbari diuexariq; pateremur. Quas ad res ita illi respōdimus; existimare nos neminem quidem in nostri Signiferi ditionē armis inuasurum; præsertim nobis charissimi, atq; in nostræ beneuolentiæ tutelam & curam amantissime recepti. Veruntamen si quis erit tam a nobis alienus, in te ut sit atque in tuos eiusmodi quidpiam moliturus; polliciti illi sumus, nos tibi præsto futuros, eiq; interminatos, ut se contineat. Quod si ij nostri monitus atque minæ nihil proderunt: exercitus ipsos nostros Franciscumq; Mariam Vrbinatium Ducem generum tuum cum imperio ad te defendendum, hostesq; tuos, quos esse nostros existimabimus, propulsandos & profligandos mittemus. Itaq; te uolumus bono animo esse, atque existimare urbem istam nobis tuam tuosq; populos non minori curæ esse; quàm quæ urbes quiq; populi sub nostra ipsorum ditione sunt: eadem utrosq; fortunam, idem periculum subituros. Quæ quidem omnia tametsi Alexandrum ipsum ad te scripsisse

te scripsisse diligenter existimo : uolui tamen nostris etiam litteris ad te perferri : ut per me quoque de meo in te animo ac uoluntate fieres certior . Dat. tertio Cal. Maias. Anno primo . Roma .

S. Daciae Regi . 16

PERLATVM est ad me , quod quidem mihi iocundissimum fuit , magno te istarum nationum fauore incredibiliq; uoluntate Regem Daciae salutatum illustris uiri patris tui loco bene & cum laude regnare ; adolescentiaeq; tuae annos egregia spe tuorum de te populorum firmare : itaq; eiusdem patris tui desiderium praesenti tua praestatiq; uirtute facile leniri . Quam nos rem , euentumq; tum fortunae tum prudentiae in primis tuae animi erga te nostri propensione sociantes , te paterna nostra charitate ac pietate amantissime complectimur : omniaq; tibi , quae quidem ad Regium honorem dignitatemq; tuae confirmandam augendamq; pertinebunt , quoad nostrae rationes patientur , libentissime polliceor . Quoniam autem ea nostra mens est , is animus ; ut Christiani Reges atq; Principes , qui dissentiunt inter se , concilientur ; ut ad Christiani hostes nominis repellendos , suscipiendumq; contra Turcas bellum conuertere cogitationes nostras possimus : te hortor ; ut hanc nostram uoluntatem iuues . Id optime fiet ; si in Reges Christianos , quique sunt , tua arma non mouebis ; tuasq; uires non exercebis . Quorum quidem
quod

quod unus in primis Henricus Britanniae Rex multis de causis mihi esse charissimus debet: illud abs te impensius peto & postulo; ne eum Regem eiusq; populos aut laceffas & perturbes ipse, aut id fieri permittas a tuis. Hoc nobis gratius facere nihil potes.

Dat. tertio Cal. Maias. M D X I I I . Anno primo. Roma.

Hippolyto Cardinali Atestino

17

Ex tuis litteris intellexi id, quod etiam sine ijs exploratum mihi erat; Pontificatus mei nuncio aucto te magnam letitiam cepisse. Itaq; mihi ea de re officiosissime amantissimisq; uerbis gratularis. Aegre fers etiam suffragiorum ferendorum tempore te non affuisse. Quae quidem mihi omnia optatissima legenti iocundissimaq; fuerunt; ex animo enim beneuolentissimo mihi dudum perspecto & cognito sane proueniunt. Magnopere autem uellem eo te tempore Romae fuisse: rem enim nostram, qui tuus est in me amor, profecto in primis iuuiesses. De meo uero in te animo ita te uolo existimare: amorem meum; qui quidem antea erga te atq; Alphonsum Ducem Ferrariensem fratrem tuum eximius semper fuit; hac in me DEI Opt. Max. benignitate ac munere etiam auctum multiplicatumq; esse: ut quo maior ipse sum, eo uterq; uestrum & coniunctior mihi sit, & certe carior. Quod autem mihi eundem fratrem tuum commendas: uoluit is iustis quidem de causis, quas ab ipso intelliges,

DD so intelliges,

so intelliges, in fectis rebus suis Roma proficisci. Spero tamen, quoniam eius rei fundamenta iecimus; quod superest, me daturum operam; ut intelligatis nos mihi ambos incolunitatemq; uestrā magnæ curæ esse. Dat. tertio Cal. Maias. M D X I I I. Anno primo. Roma.

Paulo Germano Migdelburgensi Forosempronienſium Episcopo. 18

EGREGIAM in omni prope disciplina doctrinam tuam, plurimarumq; optimarum artium scientiam maximi semper feci. Quamobrē excellens tuū ingenium studio ac fauore meo commendare aliquantunc iam in re atq; prosequi cupiens, libros de Pasce obseruatione ac mortis Dominicæ die; quos nouissime confecisti, uolo, atq; igni & aqua interdico & mando, nequis imprimere possit, imprimere facere, aut impressos uenundare, quoad uixeris; præter te: ut usum aliquem ex tuis laboribus hac etiam ex parte percipias: ipsiq; tui libri diligentius impressi in lucem prodeant. Dat. Prid. Cal. Maias. M D X I I I. Anno primo. Roma.

Sigismundo Regi Poloniæ. 19

PROXIMIS diebus te hortari unis atq; alteris litteris non destitimus; controuersiam, quam cū Alberto Prusiæ Magistro aliquot iā annos habes, habuistiq;

habuisti; cum eorū nonnullis, qui ante illum Magi-
 stri fuerunt; ut aliquando tandem terminari sine ar-
 mis posset; uelles eam sacro Lateranensi Concilio re-
 mittere; a quo quidem maxime conuenit Regū cau-
 sas disceptationesq; iudicari. Qua in re si meis hor-
 tationibus animum adhibuisti; quæq; te facere ipse
 æquum & iustum putabam, ea concordia inter te atq;
 illum uoluntate es iam ita complexus, ut ei Concilio
 uterq; uestrum suam causam remittendam statuerit;
 eiusmodi nuncium leto animo accipiam: teq; de tua
 ista lenitate atq; in remp. obseruantia magnopere
 commendabo. Sin autem; quemadmodum & a Tho-
 ma sancti Martini & ab A. sancti Sixti Cardinali-
 bus; qui te summopere diligunt, & quibus incolu-
 mitas tua, dignitas, amplitudo magnæ curæ est, nup-
 intellexi, lubens ipse paratusq; es ad ea pacta fœde-
 raq; seruanda, quæ quidem solemniter inter uos no-
 uissime statuta sanctaq; sunt, quæq; propediem sunt
 sancienda; tua ista uoluntas etiam atq; ad pacem pro-
 pensus animus mihi plane uehementer probatur. Teq;
 magnopere hortor, ab illis ipsis, quas commemorau-
 tum factis tum ijs quæ fiunt pactionibus ne recedas:
 modo eiusmodi sint; quibus arma & discordiæ aufe-
 rantur, pax atq; tranquillitas exortatur. Si enim is
 exitus istic aut partus iam est, aut comparari, modo
 uelitis, potest; quid attinet noua iudicia querere:
 quæ quidem ut suum ad finem perducì possint; neq;
 breuis temporis, neq; parui sumptus propter loco-
 rum longinquitatem indigeant necesse est.

rem abs te nunc quidem uehementer quaeso et opto;
 primum ut in eadem sententia te te confirmes ac pla-
 ne persites: deinde ut nullam prorsus ansam Prusie
 Magistro des a pacto inter uos fœdere desciscendi:
 uel potius ut omnia cogites, omnia prœmunias, om-
 nia moliare; quibus ille nihil queri de te, nihil inue-
 nire causæ possit ad pacem concordiamq; reijciendâ.
 Hoc nos hortari monereq; te non magis nostrum est;
 quanquàm id quidem nostrum maxime: pacem enim
 a Domino relictam nobis atque traditam cum alijs
 uelle communicare magnopere omnes debemus: quâ
 tuum etiam modis omnibus præstare atq; efficere, ne
 te frustra monuisse uideamur. Quæ in re præter quâ
 quod tuæ tuorumq; populorum quieti optime abs te
 consuletur, nobis etiam rem gratissimam facies: De
 re autem p. cuius te obseruantissimum semper fuisse
 omnes prædicant, etiam bene merebere. Dat. Prid.
 Cal. Maias. MDXIII. Anno primo. Roma.

Alberto societatis Marianorum Theutonicorum
 magno Magistro.

SVPERIORI epistola te etiam atq; etiam mo-
 nuimus, uelles eam controuersiam, quam cum Sigismundo
 Rege Poloniae multos iam annos habes; ut aliquan-
 do res ipsa atq; causa confici sine armis posset; uel
 tantisper sustinere, dum noster Legatus ad istas re-
 giones mitteretur; qui quæ æqua essent, inter uos
 statueret: uel sacro Lateranensi Concilio remittere:

a quo

a quo maxime conuenit magnorum Principum cau-
 sas disceptationesq; iudicari. Nunc autem quoniam
 ijs de rebus diligētius perquirētes intelleximus pro-
 xime inter uos pactum sanctumq; esse quid uterq;
 uestrū facere, quibus stare conditionibus debeat: quo
 ex fœdere erat statutum, ut quæ superessent contro-
 uersie inter uos, pactis eæ atq; fœderibus ad octauū
 Idus Maias terminarentur: quanto maiore possum
 studio ac diligentia te plane hortor; quæ solemniter
 celebrata inter te & Regem Poloniæ pacta conuen-
 tionesq; sunt, eas ne reijcias; celebresq; quæ sunt ce-
 lebranda, sic plane, si erunt eiusmodi; ut bella contē-
 tionesq; deponantur; securitas atq; ociū subsequa-
 tur. Nam si is istic finis uel paratus iam est, uel pa-
 rari uobis uolentibus potest: quid opus est nouorum
 iudiciorum: ad quæ quidem terminanda neq; breuis-
 simi temporis, neq; minimæ impensæ propter regio-
 num longinquitatem uterq; uestrū indigebit? Quan-
 quam, ut uerum fatear, pupugit me rumor quidam
 tibi plane non honorificus, mihi etiam permolestus;
 qui multorum iam uocibus & sermone percrebuit;
 iactantium, per te fieri, abs teq; impediri, ne res ad
 exitum perducatur. Quare his quidem litteris im-
 pensius etiam abs te postulo & peto; ut quibus pa-
 ctionibus pollicitus es te staturum; ijs ne te laxes;
 fidemq; tuam præstes; omniaq; agas, coneris, efficias
 deniq; ut pax inter uos conficiatur, neq; Rex Polo-
 niæ conqueri de te apud nos ullo modo possit. Quā
 plane te ad rem uel hortari uel monere, non magis

mei muneris est; quod tamen est in primis meum; quam tui etiam efficere, ne frustra operam posuisse nos appareat. Ita enim & tuæ tuorumq; quieti magnopere consulēs; & tua in nos præclare officia cōstabunt. Dat. Prid. Cal. Maias. MDXIII. Anno primo. Roma.

Cōuentui et Societati Marianorū Theutonicorū. 21

SCRIBIMVS Alberto Marchioni Brandeburgensi Societatis uestræ Magistro; eumq; etiam atq; etiam hortamur, ut ei controuersie, quam cum Sigismundo Rege Poloniae habet, finem atq; modum adhibeat; quantumq; in se est, efficiat, ut ad pacis tandem studium res consensumq; perducatur. Tum illud addimus; ut quoniam nobis renunciatum est per illud stare, quominus causa eum quem commemorauimus exitum habeat; det operam nequis ipsum nolle pacē atq; concordia apud nos queri iure possit. Quæ quidem omnia uobis etiam perscribere uolui cum quia exploratum habeo conuentum istum uestrum magna apud illum auctoritatis esse; eaq; fere cogitare ipsum atq; agere, quæ uobis unis probantur: tum quod intelligo huius ipsius culpam rei, quod adhuc confecta non sit, in uos reijci. Itaq; uos uniuersos & hortor & more patrio moneo non id solum; ut Magistrum uestrum ad pacem atq; concordiam cum Rege Poloniae ineundam ne impediatis: sed ut omni etiam uestra diligentia & auctoritate compellatis, ad ea
pacta

pacta foederaq; , quæ confecta proxime inter illos
 sunt, amplectenda atq; seruanda: quæ uero conficien-
 da sunt, ea ut conficiat: ut discordia omnis atq; dis-
 sensio tam utriq; eorum detrimentosa, tam indigna
 Christianis Principibus, tam nobis molesta, aliquæ
 aliquando tandem exitum nanciscatur: ne dissentien-
 tibus studijs nationes istæ, quæ ad Christianam glo-
 riam augendam atque propagandam sunt aptissime,
 simultates inter se atq; odia semper exercent, suis
 semper uiribus conterantur. Id si uos in animum in-
 duxeritis, communiq; consilio effeceritis; egregie
 de me atque ampliter uos esse meritos profitebor:
 rem uero atq; operam ipsis uobis magnopere debi-
 tam, & uirtute dignam uestra bonitateq; nauabitis.
 Dat. Prid. Cal. Maias. MDXIII. Anno primo.
 Roma.

Magistratui Bononiæ.

22

DEMONSTRATVM mihi est nostra interes-
 se, ut Regij Lepidi forum aliquot peditū tutela mu-
 niatur. Quamobrem mando tibi, ut ex ijs militi-
 bus, qui apud te sunt, uiginti quinque pedites, qui
 præfectum suum habeant strenuum aliquem ac ido-
 neum uirum, illò mittas. Ante tamen quàm id fa-
 cias, nostrum hoc consilium cum Rufino Regienstem
 Magistratu communicabis. Qui si etiã equitatu pe-
 ditatūque opus esse duxerit ad reliquum oppidum,
 eiusq; agrum muniendum; xxv equites leuis arma-

DD 4 turæ

turæ cum peditibus alteris totidem eorumq; præfe-
ctis ad eum mittes. Dat. Cal. Maij. MDXIII.
Anno primo. Roma.

Rufino Regij Lepidi Magistratui. 23

INTELLEXI operæpretium esse, istius
oppidi forum aliquo militum numero præmuniri.
Quamobrè mandavi Bononiæ Magistratui, ut xxv
pedites ad te mitteret cum eorum præfecto. Quibus
tu stipendium dari solitum ex istius ærarij pro-
uentibus conficies. Ceterum si ad reliquum oppidi
eiusq; agrũ tuendum uel peditatus alicuius uel equi-
tatus indigebis; eos a Bononiæ Magistratu, cum erit
opus, petes. Dat. Cal. Maij. Anno primo. Roma.

Marco Martello, Regij Lepidi Questori. 24

MANDO tibi, ut quæ Iulij secundi Pont. Max.
tempore ex salis aliarumq; rerum uectigalibus æra-
rio isti nostro publicanorum reliqua debebantur; ea
omnia cures atque exigas. Quam quidem tu ad rem
istius Magistratus opis atq; auxilij si indigebis; uo-
lo, hisq; ipsis litteris ei mando, ut te omnibus in re-
bus ita iuuet; ut negotium recte atq; celeriter confi-
ciatur. Dat. Cal. Maij. MDXIII. Anno
primo. Roma.

Ciuiibus

Ciuiibus & mercatoribus Lucensibus tribus. 25

F I D E atq; integritate uestra optimorum hominum ac præstantium uirorum testimonio præclare cognita, unicuique uestrum largior; ut & merces uestras omnis generis in Galliam transalpinam mittere; & in Gallia quicquid libuerit mercium emere, & emptum in Italiam transportare; summatimq; mercaturam exercere; omniaq; agere, ut soliti estis, & uobis usui uenerit, libere atq; secure liceat duobus anni temporibus & mercatibus, qui Lugduni fiunt ad Augusti atque Nouembris Calendas. Dat. xii Cal. Iun. Anno primo. Roma.

Euangelistæ Tarasconio, & Iacobo Gambaro, meis apud Placentinos internuncijs. 26

M A N D O uobis, ut si Raimundus Cardona noster fœderatorumq; nostrorum Imperator exercitum sibi a Ferdinando Hispaniarum Rege creditum educere e Gallia citeriore uoluerit; ipsum exercitumq; eius nostro nomine recipiatis; atq; a Placentia quo ei libuerit uersus per loca prouinciasq; nostras comitemini; curamq; & diligentiam adhibeatis; ut quæ solita sunt per nostros homines amicissimis exercitibus parari; ea ipsi militibusq; eius per uos parentur: quos quidem meos internuncios procuratoresq; hac in re atque illo traducendo exercitum uolo

uolo esse. Dat. x Cal. Iunias. MDXIII.
Anno primo. Roma.

Monachis Neapolitanis.

INTELLEXI uelle uos Gasparis Hispani
praefecti militum cadauer ab illo, quo illatum con-
sentientibus uobis fuerat loco, in alium minus ido-
neum locum transferre. Quam rem quoniam eos,
quorum interest, egre molesteq; ferre audio: uos
hortor, ne eorum animos ea de causa moerore affi-
ciatis; cadauerq; ne amoueatis. A quo si religione
impedimini, uel aliqua alia mutandi loci satis iusta
causa uos mouet; id omne ad nos defertote: qui, quod
erit equum atq; iustum, statuemus. Dat. VII
Cal. Iunias. MDXIII. Anno primo. Roma.

Hannibali, Antonio Galeatio, Alexandro, Hermeti
Bentiuolis germanis fratribus.

OBSEQUIVM humilitasq; uestra; quam
ad me partim ipsi accedentes pedibusq; meis aduolu-
ti, partim per internuncios idem agentes modis om-
nibus supplices praestitistis; precesq; interposita ue-
strae atq; effusa lachrymae largiter; quibus quidem
subiectissime petijstis, ut uestras, qualescunque es-
sent, in Romanos Pontifices culpas errataq; ne ple-
cterem; ignosceremq; uobis necessitate potius et ui,
quam uel sponte uel ullo certo consilio compulsis ea
facere.

facere , quæ fecistis ; me in eam cogitationem addu-
 xerunt , ut uos non indignos uenia ducerem . Qua-
 re sic existimans , uobis mala multa aliquot perpes-
 sis annos nihil esse antiquius , quàm sub hoc imperio
 posse honeste pacateq; uiuere ; uestrum istum bonũ,
 ut uidetur , perhumilemq; animum favore uel amore
 potius amplectens meo , nec tam poena , quàm poe-
 nitentia uestra contentus , primum quidem uobis cũ
 uestra in eos ; qui ante me fuerunt , Romanos Pont-
 omnis generis delicta ; tum poenas ob id lege Iulia cõ-
 stitutas remitto atq; aboleo ita quidem , si mihi præ-
 des dederitis sestertium duum milium , uos a meo &
 eorum , qui mihi successuri sunt , Pontificum Maxi-
 morum imperio mandatisq; non discessuros ; neque
 quicquàm unquam contra me atq; illos tentaturos .
 Domos deinde , uillas , fundos , bonaq; omnia sacera-
 dotijs exceptis ; quæ quidem bona ante diem Calen-
 darum Nouembris M D X I Ioannes Bentiuolus &
 Geneuera parentes uestri uestrumq; singuli quocunq;
 nomine habebatis , possidebatis ; ea uobis uniuersa ,
 etiam si in alios translata sint , condono ea lege ; diũ
 quæ a uobis rerum & pecuniarum summæ debentur ,
 quibus de summis liquet ; earum creditoribus antea
 satisfactum sit ; quibus uero de summis nondum li-
 quet ; de ijs uos omnibus , cum liquebit , satisfactu-
 ros : deq; iuri stando prædes a uobis cautionesq; sint
 datae : quos prædes quasq; cautiones esse idoneas ma-
 gistratibus sit probatum . Denique uniuersam uestrã
 familiam atque eos omnes ; qui aut uobiscum exilio
 mulctati

multacti sunt, aut quoniam uestrarum partium sunt
 habiti, postea in exilium sunt missi; quiq; uos se-
 quuti sunt; eundem ad statum conditionemq; repo-
 no atque restituo: & præter hæc ad patriam etiam
 reditum illis omnibus tutum atq; liberum mando es-
 se ijs exceptis, qui hominem occiderint: quos qui-
 dem uolo in eo, quo nunc sunt, exilio priuatione in-
 terdictis manere; utpote malæ fidei homines, at-
 que immeritos, quibus quicquam tale res hæc publi-
 ca largiatur. Volo item, ut illi, quorum nomina in
 nostris ad Episcopum Polæ Bononiæ Magistratum
 dandis propediem litteris ex eo numero excipiemus;
 ad patriam ne redeant; neue recuperationem bono-
 rum suorum adipiscantur, quoad aliter iussero. Quo-
 niam autem perdifficile admodum uobis futurum in-
 telligo, duum milium sestertium prædes arario dæ-
 dos nostro reperire, qui perpetui maneant: satis hæ-
 bebimus eos a uobis per triennium duraturos & ua-
 lituros dari: quo in tēpore aut rē totā terminabo aut
 alteros a uobis prædes datum iri, quoad opus erit, iu-
 bebo. Quæ quidē omnia de plena CHRISTI gratia
 munificoq; sinu deprōpta collataq; in uos si ad bonā
 mentem reuersos perinde accepisse uos intellexero, ut
 propensa perpetuaq; uestra in nos obseruantia cultu
 studijs officijs diligentia huius uos nostri muneris in
 posterum esse meriti atq; grati uideamini; uoluntas
 erga uos mea pronusque ad incolumitatem ue-
 stram animus etiam augebitur: deq; uestro ipsorum
 ad patriam atque lares uestros reditu, quem adhuc
 uobis

uobis liberisq; uestris præcludimus; ea, quæ a nobis præcibus omnibus petijstis, quæq; uultis, aliquando statuemus. Dat. VII Cal. Iun. Anno primo. Roma.

Bononiæ Magistratui. 29

MAXIMILIANVM Romanorum Imperatorem designatum summopere amo: eiusq; maiestas amplitudo dignitas resq; omnes mihi magnæ curæ sunt. Itaque cum intelligam in illius oppido Mutina periculum esse, ne per seditiosos homines tumultus aliquis excitetur; qui in eius fraudem uergat, inclinationemq; afferat eius rebus; quibus de omnibus ualde quidem sollicitus sum: mando tibi; ut si Vitus Erusto, qui eius nomine ei oppido præest, seditio- num & nouarum rerum causa, quas is commoueri uideat, abs te auxilium petierit; omnem eam armatorum hominum & militum nostrorum manum illi mittas ad urbem tuendam tumultusq; compescendos; quam is uolet: curesq; omni studio, ut Imperatoris res tam sint tutæ; quam huius reip. atque uostræ. Dat. Prid. Cal. Iun. Anno primo. Roma.

Heluetiorum pagis duodecim. 30

LECTIS uestris litteris, quibus a me petitis, ut declarationem uestram de Episcopo Gebennensi factam uelim ratam probatamq; esse: Equidem libenter

benter hac in re uestris postulatis annuissim; nisi
 Duci Allobrogū antea scripsissim mihi statutum es-
 se, cuius nomen ad Episcopatum illum sim sublectu-
 rus. Itaq; uos potius hortor, ut eum ipsum, quem no-
 minabo, gratum optatumq; habeatis. Id si feceritis;
 & erit mihi sane gratum; & reip. dignitatis per
 uos ratio habebitur. Dat. Prid. Cal. Iun. MDXIII.
 Anno primo. Roma.

Magistratui Regij Lepidi, & M. Martello
 Questori.

VOLO & uobis mando; ut omnes istius a-
 rarij prouentus & uectigalia pristinum ad statum
 & rationem, atque eam, quam lege Iulia formam ac-
 ceperāt, reuocetis: eaq; deinceps utamini. Cal. Maij.
 MDXIII. Anno primo. Roma.

Petro Bibienæ Internuncio.

EXEMPLVM litterarum, quibus litteris ad
 Leonardum Lauredanum Venetiarum Principē scri-
 binus Franciscum Marchionem Mantuæ in nostram
 fidem esse receptum, ipsasq; litteras cū his ad te lit-
 teris mitto; ut & nunc quidem eam illi rem meo no-
 mine significes, reddasq; , quas ad eum litteras dedi;
 et posthac quibuscunq; in rebus Francisco ipsi apud
 istum senatum esse usui possis, eum inues, uti & ho-
 minem de nobis optime meritū nobisq; charissimū,
 & Signiferum

et Signiferum nostrum, et in fidem nostram receptum. Dat. VI Non. Maias. Anno primo.
Roma.

Leonardo Lauredano Venetiarum Principi. 33

FRANCISCVM Gonzagã Marchionem Mantuæ urbemq; eius et ditionem in benevolentie nostræ fidem et patrociniũ recepi. Nam et amari hominem, cum inter Cardinales essem, omni tempore; et amari me ab illo plane perspexi: plurimaq; eius in nos familiamq; nostram egregia officia et studia extiterunt. Eam rem tibi esse cognitam uolui; primum ut ipse pro eo, quo te remq; istam publicam amore charitateq; amplector, mea omnia, benevolentieq; in primis rationes tibi senatuiq; tuo notas atque declaratas facerem: deinde ut tu illum eiusq; oppidum populos reliqua omnia omnibus posthac in rebus ita tractares; ut intelligeret, cuius ipsius tuendi nos curam studiumq; susceperimus, cum non solum propter huius imperij maiestatem Signiferiq; officium, quem gerit; sed etiam quod a nobis unice diligitur, abs te tuaq; repub. esse tutissimum. Dat. VI Non. Maias. MDXIII. Anno primo.
Roma.

Magistratibus

Magistratibus Parme. Dat. t. 34

OPTIMUM uestrum in nos alacremq; animum, quem quidem mihi Benedictus Rubeus uestro nomine detulit; libenter agnosco. Et quoniam diligentiam adhibui, ut sub reip. imperium rediretis; redeuntibus nunc uos paterno amore charitateq; amplector atq; recipio: dabiturq; a me quidem opera, ut uos ciuitatemq; istam perinde tractem; ut neq; me diligentie in ea recuperanda, neq; uos uestri in rep. recolenda studij obseruantieq; poeniteat. Dat. tertio Non. Maiis. Anno primo. Roma.

Magistratibus Placentie. 35

ET obsequium uestrum & cultus, quem mihi Lazarus Maluicinus, & Nicolaus Scottus, Interpretes uestri diligenter prestiterunt; gratus mihi atque optatus accidit. Itaque de eo uos studio; quod quidem maximum, ut sub huius reip. imperium rediretis, communi omnium consensu adhibuistis; & laudo; & redeuntibus in fidem meam clientelamq; recipio: daboq; operam, ut magis magisque in dies singulos id uoluisse uos atq; fecisse letemini. Dat. tertio Non. Maiis. Anno primo. Roma.

Thomæ Episcopo Feltrinorum apud Mediolanenses
Internuncio ;

36

M A N D O tibi, ut oppida Placentiam & Parmam sub reip. imperium redeūtia nostro nomine recipias, liberaliterq; tractes ; quemadmodum quidem eorum civium erga nos uoluntas, Studium, pietasq; postulat. Dat. III Non. Maias. Anno I. in Roma.

M. Antonio Columnæ. 37

M A N D O tibi, ut Cotignolam oppidum in deditionem nostro nomine recipias ; itaque tractes ; ut eius municipibus atq; incolis nihil detrimenti tuis a militibus inferatur. Cæterum quod ad arrogantiam ipsorum attinet, mulctamq; ea de causa Decurionibus statuendam ; quid fieri oporteat, scribā ad Bononiæ Magistratum propediem. Dat. tertio Non. Maias. Anno primo. Roma.

Magistratui Bononiæ. 38

M A N D O tibi ut Achillis Taurellij, cui nuper præfecturam militarem cõtuli, eiusq; militibus statua des eo in loco, qui tibi esse opportunior uidebitur : eisq; dari mandes tectum, lignum, stipulam ; uti solitum est ; maximèque conuenit. Dat. quinto Id. Maias. Anno primo. Roma.

EE Guido

Guido Vainæ. 39

CUM tibi certum statutumq; sit Roma discedere; idq; ut nobis uolentibus tibi facere liceat, precibus omnibus petieris: uti de Iulio Secundo, cuius stipendia annos aliquot multa cum laude fecisti; optime merito tibi quod petis, do atq; tribuo. Itaque & Roma proficiscendi, & ad quascunque nationes Reges populos te conferendi, atque ubi uolueris gentium commorandi, harum litterarum significatione tibi facultas esto: teq; illis ipsis, ad quos accesseris; quemadmodum quidem de uiro egregia spectat: eaq; uirtutis, deq; homine meis omnibus ualde amico mihiq; percharo facere me conuenit, studiose diligenterq; commendo. Dat. tertio Id. Maias. Anno primo. Roma.

Francisco Marchioni Mantuæ. 40

INTER Petiliani Comites; quemadmodum appellant; & meam familiam meq; ipsum in primis, quo tempore Cardinalem gessi, plurima beneuolentia necessitudinisq; officia paria et mutua extiterunt: ut nihil nolle nos eorum causa, nihil ipsi nostra potuerint, quod ab amantissimis coniunctissimisq; hominibus esset petendum. Ea necessitudo a maioribus nostris constituta eo nunc quidem cum ijs, qui supersites sunt, seruatur a me diligentius; quo ipsi magis de

gis de rep. benemerentur ; cui præesse me DEI largitas atque benignitas uoluit . Quamobrem etiam atque etiam abs te peto ; ut Colæ Chiappino bonorum , quæ ab egregio uiro patre suo amantissimo tui sibi relicta in Brixiano habet , Asulanam possessionem ne perturbes ; sed ipsum patris sui hereditate optime parta frui permittas , uel quia ita te uelle æquum honestumq̃ est ; uel quod in eo mihi ipsi gratissimum feceris . Dat. Prid. Id. Maias . Anno primo . Roma .

Magistratui Bononiæ .

41

EX tuis litteris intellexi Cotignolæ oppidum sese nostris militibus dedidisse . Itaque postulas ut tibi mentem meam in eo significem . Qua in re uolo , & tibi mando , ut oppidanos ita mulctes itaque punias ; ut arrogantia , qua in nos sunt usi , eos puniteat , discantq̃ se gerere reuerenter ; exemploq̃ cæteris sint , nihil temere faciendi . Dat. Prid. Id. Maias . Anno primo . Roma .

Magistratui Foroliuiensium .

42

MANDO tibi , ut quicquid stipendij nomine M. Antonio & Mutio Columnæ Præfectis equitum nostris ab ista ciuitate dudum instituti atq̃ recepti debetur : Debetur autem , ut mihi demonstratum est , Mutio quidem prope integrum solidum ; M. Anto-

EE 2

nio uerò

nio uerò non minima certe portio : id eis omne sub-
ductis rationibus curari iubeas sine ulla mora . Dat.
quarto Non . Iun . Anno primo . Roma .

Alphonso Atestino Ferrariensium Duci . 43

SVPERIORIBVS diebus te sum per litteras
hortatus uelles Franciscum & Pasottum Fantutios
ciues Bononienses huius reip . homines captos a tuis
liberos missosq; facere , sperans me id abs te pro
reip . dignitate facile impetraturum . Postea uero ,
quàm ab Hadrianorum Episcopo legato tuo cogno-
ui te laxiorem quidem illis commodioremq; carceris
conditionem mea causa dedisse : de libertate uero eis
resituenda tempus ad deliberandum sumpsisse dum
Hippolytus Cardinalis frater tuus Romam accede-
ret : iterum te atq; sæpius & hortor & moneo , co-
gites , quàm sit honestum nostros municipes , hone-
stissimos uiros abs te captos tandiu detineri . Quæ
quidem res quoniam sine nostræ dignitatis diminu-
tione differri diutius nõ potest; præter quã quod il-
lis nihil tale meritis mora omnis laboriosissima erũ-
nosissimaq; est : abs te magnopere peto , ne Fantutio-
rum liberationi tempus ullum ulterius des : ut gra-
tus erga DEVM humilisq; animus , atq; officiosa in-
eius Vicarium mens esse tua facile appareat : quo
nihil potest esse laudabilius . Dat. Octauo Id . Iun .
Anno primo . Roma .

Leonardo

Leonardo Lauredano Venetiarum Principi. 44

V E N I T ad me Hercules Atestinus ; narrauitq; mihi ab Augustinis ciuibus tuis ad festertium ducenties sibi iam pridem deberi : proq; ea summa adamantem eum, quem ab ipsis Iulio Secundo diuentum nos habemus, obligatum sibi esse affirmavit. itaq; petijt agerem tecum, ut Augustinis mandares, sibi quod debent, persoluerent : id ni facerent ; a me, cuius in potestate adamas est, eos numos sese dixit petiturum. Quamobrem quoniam Iulio nihil omnino harum rerum denunciatum fuit ; isq; gemmam eam aperte mercatus omne illis pretium persoluit, quo de pretio atq; summa pacta inter ipsos stipulationesq; extiterunt : ego sane, qui nihil eius rei habeo, quod nō sit reip. pecunia comparatum ; te etiā atq; etiam hortor, cogas ipsos ciues tuos Herculi sibi dem soluere ; ut & is perspicua in re neq; sane noua perueniat ad suum, & mihi molestia ea de causa non exhibeatur. Dat. octauo Id. Iun. Anno primo.
Roma.

Magistratui Bononiæ.

45

E T si mihi dubium non est, quin omnes nostri prefeci militum paratissimi sint, quocunque oporteat, proficisci : uolo tamen, ut ijs omnibus eorumq; vicarijs, qui istic sunt, significes, sese mihi rem gratissimam

E E 3 tiffimam

tiſſimam eſſe facturos, ſi quã primum cum ſuis mi-
litibus Parmam Placentiamq; ſe cõferent tantisper,
dum ea municipia in ijs bellorum motibus, quos illis
in locis excitari audio, ſe a me deſerta eſſe deſtitu-
taq; ne arbitrentur: quæ quidem certe merita de no-
bis ſunt, ut eorum incolumitatem ſalutem fortunæ
non negligamus. Id ut libentius faciant, recipere te
eis uolo, quartam alteram unius anni ſtipendiorum
partem, quam adhuc non merent, a Quæſtoribus rea-
preſentatum iri. Quod ſi nihilo ſecius profectionis
excufationem aliquã quiſpiam aſſeret; ei te uolo di-
cere, abũde me ea incommoda repoſiturum: nõ enim
facti modo prædicationem atq; laudem, ſed etiam
laborum ſuorum præmium conſequetur. Dat. quinto
Id. Iun. Anno primo. Roma.

Præfectis militum, eorumq; uicarijs. 46

C V M magnopere uos cupiam, cum ea manu,
quam habetis, Parmam atq; Placentiam accedere ad
ea municipia nobis quidem cariffima tuenda atque
munienda; ne ſe illi a me ciues atq; municipes in his
rerum motibus turbulētisq; temporibus uel obliuio-
ne præteritos, uel amore ac ſtudio deſtitutos putent:
ſcripſi ea de re ad Magiſtratum Bononiæ pluribus
uerbis: quas ad litteras uos reiſcio. His tantum uo-
bis litteris exploratum eſſe cupio; ſi eam profectione-
nem alacri animo atq; ſtudio ſuſceperitis; apud me
præclare poſueritis. Dat. V Id. Iun. Anno I. Roma.

P E T R I

P E T R I B E M B I

EPISTOLARVM LEONIS

DECIMI PONT. MAX.

nomine scriptarum,

LIBER TERTIVS.

Maximiliano Mariæ Mediolanensium Duci. 2

L L A T V M est Heluetios pro
 tua ditionisq; tue propugnatione
 cum Gallis apud Nouariam con-
 fluxisse, eosq; superauisse, ac pro-
 pe ad internitionem pulsos fuga-
 tosq; redegisse. Ea res tametsi propter occisorum
 magnum numerum, qui quidem Christianæ reip. esse
 usui aliquando potuissent, meum animum dolore ad
 modum perculit; tamen pro tua in nos obseruantia
 & meo in te tuosq; omneis ueteri singulariq; amore
 magnopere gauisus sum; qui te de statu rerum tua-
 rum deturbare atq; expellere sunt aggressi, eorum
 conatus cogitationesq; non solum irritas & inanes
 fuisse, sed ipsis etiam insignem cladē attulisse. Cuius
 quidem euenti atq; uictoriæ DEO Opt. Max. qui te
 tueri atq; defendere uoluit gratias agere, tatorumq;
 beneficiorum summam illi acceptā referre te in pri-
 mis decet: ut pius in illum esse, ac dignus eo munere
 maxime fuisse uideare. Quod quidem fiet; si duci ef-
 EE 4 ferriq;

ferriq; te uictoriae dulcedine non fines; neq; statues eos omnes, qui contra te aliquid conati sunt, usquequaq; uelle te perdere ac persequi. Quam in cogitationem ut incumbas, lenissimeq; agas, eodem illo meo in te amore beneuolentiãq; admonitus uel potius impulsus te rogo, & quidem ualde rogo: atq; ut siquid a quoquam erratum peccatumq; est, est autem fortasse a multis; uenia id magis, quam uindicta dignũ existimes, a te peto. Sic enim melius eorum, qui abalienati sunt, animos tibi beneuolos reddes: neq; infirmabis ullam rerum tuarum partem. Qui enim potes in ullos animaduertere; quin ditionis tuæ homines multos ac punitas? quod si sepe facias; tuas ipsius opes debilitaueris. Accidet enim id, quod esse tibi exploratissimum debet; ut minus multa perficias, cum timore, non beneuolentia, erunt negotia constituenda. Extremum illud adiungitur; quod quidem baud scio, an omnium primũ atq; maximũ sit; quod si parces multis, si ueniam pluribus dabis; imitatus Dominum fueris; qui tibi uires subministravit ad tui nominis hostes fugandos atq; propulsandos. Nihil enim illo mitius, nihil iniuriarum minus retinens, nihil ad parcendum, ad miserandum pronius atq; profusus unquam fuit. Quamobrem redeo ad illud, ut te amantissime hortor, ut tua uictoria quam moderatissimo quamq; leuissimo animo utare. Quod si feceris, neq; aures maleuolis hominibus præbueris; id, quod solet esse difficillimũ, efficies; prudentiãq; cum fortuna cõiunges. Dat. 11 Id. Iun. Anno 1. Roma.

Raimundo

Raimundo Cardonæ Proregi Neapolis. 2

HELVETIORVM contra Gallos uictoria: de qua nuncij nuper ad me sunt allati; non solum propter Maximiliani Insubrum Ducis incolumitatē fortunāq; eo prælio restitutas plane atq; confirmatas; sed etiam quia tu pro illo laborasti, mihi gratissima atq; iocundissima accidit. Quāquā sane tot fortes homines, tot claros uiros, tantam tamq; bellicosam manum; quæ quidem reip. Christianæ dignitatem tueri facile propagareq; potuisset, funditus perijsse non molestissime ferre nō potui. Pacem enim maxime, non bella, hominumq; in DEVM pietatem, non iacturam Christiani sanguinis, aut prælij dimicationem cupere singuli exoptareq; debemus. Quoniam autem ad Maximilianum dedi litteras; quibus litteris hortatus eum sum, ne omnes illos, qui aliquid in se conati molitiue sunt, dignos putaret quos usq; ad internitionem persequeretur; peto abs te, quæ quidem scio plurimum apud ipsum ualere; ut auctoritate tua studium meum iuues; ostendasq; ei nihil esse uiro Principe dignius, nihil omnino laudabilius placabilitate, lenitate, misericordia; nihil contra detestabilius inclementia, iracundia, crudelitate. Itaq; uelit iniuriarum obliuisci, mitemq; se atq; flexibilens ad humanitatem præbere: ut & dignus eo munere, & optimi tranquilliq; animi atq; in primis D E O grati esse maxime uideatur; suorumq; populorum

nō tam fortunatus, quā etiam animos possidere, eisq; amicissimis & beneuolentissimis uti possit. Id si feceris; & ipsi optime cōsuleris; et certe mihi, qui sūma illum beneuolētia sum complexus, quietemq; & multorum finem laborum cum omnibus, tum illis maxime populis aliquando tandem dari cupio, feceris gratissimum. Dat. tertio Id. Iun. Anno primo. Roma.

Maximiliano Mariæ Mediolanensium Duci. 3

HERI pro meo singulari in te amore & studio te sum per litteras hortatus, uelles in ista tua recenti contra Gallos uictoria moderatissimo animo uti; neq; duceres eos uniuersos, qui quidem aliquid in te conati sunt, esse usquequaque persequendos: rationesq;, quæ me ad eas hortationes impellebant, illis in litteris exposui. His autem litteris Gulielmū Marchionem Montisferrati eadem de causa tibi magnopere diligenterq; commendo. Qui quoniam tenuem ditionem, neque opibus neque uiris præstantē habet; non potuit se inimicis tuis opponere, eisq; interdiceret ne per ipsius fines cōtra te copias suas ducerent; aut etiam ne illis ex locis secum traherent, quos uellent: tibi idem permissurus; si tu in Galliā exercitum ducere uoluisses. Quamobrem cum mihi omnium Principum Christianorum, omnium populorum salus incolumitasq; curæ esse maxime debeat, existimaui esse te commune faciendum, malles in eū;

qui

qui præter ea nobis familiarisq; nostræ omni est necessitudine coniunctissimus, liberalitatem & benevolentiam, quàm uel odia uel crudelitatem exercere. Sic enim & quæte digna sunt, statues; & ditionem tuæ ditioni proximam eo tibi officio magnopere deuincies; & mihi erit gratissimum, si te in illum mitissimo esse anime atque amicissimo intellexero. DEVS etiam; qui tantum in te præsidij tantum gloriæ contulit; ea de re atque clementia magis magisq; in dies & amabit & tuebitur. Dat. secundo Id. Iun. Anno primo. Roma.

Rainundo Proregi Neapolis. 4

GVLIELMVM Marchionem Montisferrati uirum probum & spectata uirtute hominem; et cum mihi plane carissimum, tum meis prope omnibus ueteri beneuolentia & necessitudine coniunctissimum commendo tibi sane quàm diligenter: Petoq; abs te; ut Maximiliano Insubrum Duci persuadeas, ne in eum ditionem eius uelit quicquàm durius aut acerbius cogitare propterea, quod is Gallorum rebus non aduersissimus fuerit. Is est enim eius Regni status atque conlitis; ut inimicus esse Gallis etiam si uelit non possit. Sed quoquo modo se res habet; mihi gratissimum feceris, & DEI Opt. uoluntati maxime consentaneum; qui suas iniurias obliuisci, quàm uindicare mauult; quemq; imitari nos oportet; si Gulielmum cura ope studio auctoritate tua iuueris.

Idq;

Idq; ut facias te plane rogo. Ipsum autem gratissimum & tua beneuolentia dignissimum cognosces.

Dat. Id. Iun. Anno primo. Roma.

Maximiliano Mariæ Duci Mediolanensium.

PALAVICINORVM gētem tibi quidem magnopere deditam tuiq; nominis obseruantem omni tempore fuisse non dubito. Ego certe uniuersam singulari beneuolentia sum complexus. Itaque te plane hortor; ut in hac tua illustri contra Gallos uictoria Palauicinos omnes liberaliter tractes; habeasq; meo nomine commendatissimos. Quorum si quis etiā in his rerum mutationibus animorumq; fluctibus, quos hæc tempora tulerunt, a te alienior fuit; quāquam id quidem credere uix possum; sed tamen si fuit; eam tu rem ne uindices, neue propterea in illū animaduertas, abs te peto: sed ut lenissimo animo sis, atque, ut Principem uirum decet, plane mitissimo ac liberalissimo. Dat. Id. Iun. Anno primo. Roma.

Maximiliano Mariæ Mediolanensium Duci.

CONSTANTINVM Cominatum Achaeorum Ducem Macedoniaq; Principem & Concilij Lateranensis custodem; quem propter eius plurimas egregiasq; uirtutes, atq; in Romanos Pont. merita perq; ueterem obseruantiam tuendum mihi atq; ornandum suscepi;

suscepi; auxilio tuo ijs in rebus, quas in Montefera-
 ratensi habet, egere magnopere intellexi. Eum igitur
 tibi commendo in maiorem modum. Rem profecto
 mihi gratissimam feceris; si omnibus in rebus,
 in quibus illi esse usui poterit studium & liberalitas
 tua, Constantinum iuueris. In quo certe tuam in me
 obseruantiam maxime agnoscam. Id ut facias; pro
 meo quidem in te amore paterne, pro nostra uero in
 illum beneuolentia studiose diligenterq; abs te peto.
 Dat. Id. Iun. Anno primo. Roma.

Magistratui Parmensium.

CONTVLIT se ad militiam nostram Bene-
 dictus Rubeus Parmensis cum leuis armaturæ equi-
 tibus L. De cuius fide egregiaq; uoluntate ac uirtute
 locupletissimos testes habeo municipes eius prope
 uniuersos. Quamobrem mando tibi, ut ei statiuam tri-
 buas, quo in loco agri Parmensis aptius atque com-
 modius id fieri posse constitues: stipendiumq; des,
 quemadmodum solitum est dari. Et præter hæc eum
 ita tractes; ut mihi esse plane charus uideatur. Dat.
 xv Cal. Iulij. Anno primo. Roma.

Guidoni Magno Magistro & Conuentui Rhodio.

SCRIPSIT ad me Anconitanorum ciuitas
 nauem eorum permagnam Byzantium euntem, cui
 Vincentius Anconitanus præerat, mercibus Floren-
 tinorum

tinorum & Picentium onustam apud Melum insulã
 a Santolino Rhodio pyrata nulla reip. Florentine,
 nulla huius imperij ratione habita captam atque ab-
 ductam fuisse. Eam ego rem, ut debui, ægre mole-
 steq; tuli; a uestris scilicet ciuibus; qui quidem om-
 ni tempore Christianæ reip. propugnatores acerrimi
 omnibus ab hominibus sunt habiti; cum amicos &
 socios, tum etiam uectigales meos ita turpiter esse
 uiolatos. Itaq; te Conuentumq; istum tuum diligen-
 ter maximopereq; hortor, des quo celerius fieri po-
 test operam, ut ea nauis cum mercibus omnibus, quæ
 quidem merces in ea erant tum cum est capta, ea-
 rum dominis sine ulla impensa restituatur. Aiunt enim
 pyratham illum sextertia centum sexaginta captiuis
 dimittendis, nauis mercibusq; reddendis petiisse. Ad tu-
 cum pro reip. dignitate efficies; ut ea, quæ omnium
 Christianorum communis est mater, lesa proditaq;
 a tuis te, quasi gratum filium sui defensorem habeat:
 tum certe ut iustitiæ seruias; ne cuiquam quicquam
 per tuos cõtra fas contra equũ contraq; bonos mo-
 res auferatur. Sed omnino etiam ea te causa mouere
 debet maxime; ne istius societatis optimum sanctif-
 simumq; adhuc nomen illustrisq; gloria notam hanc
 ignominie contrahat. Quibus quidem causis ratio-
 nibusq; omnibus illud adiunges; te in eo mihi, qui te
 summopere diligo, rem gratissimam esse facturum.
 Dat. xvi Cal. Iul. Anno primo. Roma.

Magistratui

Magistratui Bononiensi .

9

M A N D O tibi, ut Petro Flisco Cesenæ Magi-
 stratui eum militum numerum mittas, quem is abs te
 petierit, ad factiosos sceleratosq; latronum duces,
 quos illis in locis impune uersari audio, compescen-
 dos & comprehendendos. Is enim animi nostri sen-
 sus est; ut qui male uiuunt flagitiosiq; sunt, suorum
 scelerum pœnas luant. Dat. xii Cal. Iul. Anno
 primo. Roma.

Guidoni magno Magistro & conuentui Rhodio. 10

S C R I P T I S prioribus litteris; quibus tecum
 egeram de nauī Anconitanorum, quam Santolinus
 Rhodius interceperat, restituenda; certior factus
 sum præter eorum, quos commemorauī, Senensium
 etiam ciuium sericas laneasq; merces magni pretij ea
 in nauī fuisse. Quamobrem ut idem illud conficias,
 eo maiori studio te nūc hortor; quo nobilissimæ ur-
 bis & nostri studiosissimæ deq; nobis optime merita
 te ciuium damna detrimentaq; adiuncta sunt cum
 Florentinorum & Picentum tacturis. Itaque ad eas
 hortationes, quas illæ meæ litteræ continebant, ma-
 gnum ut cumulum his additum litteris existimes ad
 te Conuentumq; istum accendendum, ut eam curam
 procurationemq; suscipiatis; magnopere a uobis pe-
 to. Erit id mihi supra quàm dici possit gratum.
 Dat. xiii Cal. Iul. Anno primo. Roma.

Alphonso

Alphonso Duci Ferrariensium.

11

S I te non amarem, neq; tua mihi dignitas cura
 esset; tamen pro reip. maiestate te hortarer, uelles
 Franciscum & Paulū ciues Vicetinos ex nobili Por-
 torum familia honestos homines quodq; maxime ad
 rem pertinet, sacerdotio adlectos, quos quidem ad
 urbem uenientes captos in mari multos iam menses
 in custodia istic habes; aliquando tādē missos fa-
 cere. Aequum est enim, ut qui omnium Christiano-
 rum omnibus in terris curam tuendorum & conser-
 uandorum gero; eorum, qui Romæ in Cardinalium
 familijs, in ore Pontificum Maximorum, in sacera-
 dotum collegio plures sunt annos laudabiliter uersa-
 ti, iacturas incommodaq; non negligam. Nunc au-
 tem, cum ea benevolentia erga te sit nostra, ut tua-
 rum actionum famæ nominis rationem habeamus; te
 etiam atque etiam eadem de re his duxi litteris esse
 commonefaciendum. Peto igitur abs te, ne id ulte-
 rius malum sinas progredi; quod cum tibi in primis
 dedecori est, dum quos ubiq; gentium tutos esse cō-
 uenit, ij abs te uiolantur; tum reip. fraudem indigni-
 tatemq; continet: quæ probos & egregios uiros ac
 diu Romæ multa cum laude uersatos sacris præfer-
 tim addictos male abs te haberi aut negligat; aut si
 non negligit, tamen ferat. Sed ipsos quamprimum
 in libertatem restituas. Neq; enim quæ fortasse ra-
 tio illos capiendi tunc fuit; quanquā quidē nulla
 adduci

adduci ratio eius rei satis iusta potest; ea nunc est etiam retinendi: cum non solum commercia cum nostris hominibus & locis tua oppida tuiq; populi habeant, sed tu ipse quoq; fauore meo studio beneuolentia tuis iam in rebus non semel usus fueris. Quam obrem ne uel Pontificis Maximi ratio, uel meus in te amor parum apud te habere ponderis uideatur; erit tuae & prudentiae & probitatis, dare operam, ut illi ad urbem uenire quam primum possint. Dat. XII. Cal. Iul. Anno primo. Roma.

Magistratui Bononiae.

Q U O N I A M satis confidimus omnes nostros militum praefectos paratissimos esse, quocumq; opus est, sine ulla mora proficisci: mando tibi, ut eos omnes eorumq; uicarios, qui istic sunt adhibeas, eisq; meis uerbis denuncies, ut ad urbem Veronam Maximiliano Imperatori contra Venetos defendendam se quam primum conferant: qui quidem meritis de nobis est, ne eius ditione ullis ab hominibus uexari de ripiq; permittamus. Quod ut etiam facere libentius aggrediantur; recipere te eis uolo quartam alteram unius anni stipendiorum partem per Quaestores eis nostros propediem datum iri. Dat. XIII. Cal. Iul. Anno primo. Roma.

FF Magistratui

Magistratui Rauennæ.

13

ADLATVM ad nos est Federicum Gonzagam
 Francisci Marchionis Mantuæ filium ; dum a me , ad
 quem quidem officij causa uenerat , in patriã rediens
 iter per agrum Rauennatem faceret ; ab agricolarũ
 magna manu , qui se insidijs locauerant , ita exceptũ
 fuisse , ut parum absuerit , quin ab illis trucidaretur :
 ancipitiq; fuga atq; cursu extra illius agri fines se
 celeriter eripientem , equos , uestem suam atq; suo-
 rum ui ab armatis interceptam direptamq; amisisse .
 Quod quoniam indignissimum factu est & a nostra
 dignitate meoq; studio alienissimum : qui non illum
 modo optime de me meritum ; sed omnes etiam , qui
 bene uiuunt , homines in huius reip. ditione tutos
 esse magnopere uolo ; mado tibi , ut super ea re qua-
 ras diligentissime , perscrutereq; eius sceleris omnes
 partes ; atq; in reos animaduertas , quemadmodum
 tibi æquum & iustũ uidebitur : in primisq; ut abla-
 ta omnia restitui cures Federici procuratoribus , si
 reperiri poterunt : uel eorum pretium , si distracta
 fuerint . Quibus in rebus omnibus administrandis
 conficieudisq; ita te geres ; ut egregij adolescentis ,
 qui quidem a me propter suam iam indolem & mo-
 res regio nobilitatemq; generis paterne diligitur ,
 detrimentis per te atq; iniuriæ recte atq; abunde cõ-
 sulatur . Dat . V I I I . Cal . Iul . Anno primo .
 Roma .

Maximiliano

Maximiliano Mariæ, Duci Mediolanensium. 14

CERTIOR factus sum Scipionem Fliscum & Hieronymum Adornium ad te atq; ad Heluetios fœderatos meos ex agro Genuësi magnis itineribus cōtendisse; ut te atq; illos ad Octauiani Fregosii Genuensium Ducis nuper lecti res cogitationesq; perturbandas excitarent. Quamobrem statui has ad te litteras quàm primum dare; ut intelligeres eum me uirum propter eius plurimas excellentesq; uirtutes magni semper fecisse; atq; uniuersa nostra cum gēte atq; familia omni officio necessitudinis cōiunctissimum habuisse. Quas ad res accessit cum ipse Octauiani, tum etiam Federici Archiepiscopi Salernitanorum eius fratris uiri omnium uirtutum genere perornati, quem etiam inter sacrorum nostrorū ministros domesticos asciuimus, in Romanos quidem Pōtificates perpetuus cultus; in me uero egregia præter id singularisq; obseruantia & studium: ut nihil ab illis unquam prætermisum sit; quod ab optimis spectatissimisq; hominibus & Pontificum Maximorū studiosissimis optari expectariq; potuisset. Itaq; illos in fidem cliētelaq; meam libentissime suscepi; animoq; meo gratissimos sane atq; charissimos habeo. Quapropter non solum te hortor, sed etiam magnopere abs te peto; ut cū his de causis omnibus, quas commemorauī, tum uel maxime, ne ulterius ea ciuitas tam egregia tanq; illustris nouis rebus exci-

tandis perturbetur; Scipionem & Hieronymū contra Octavianum aliquid abs te postulātes ne audias; nēue eos, quantum in te erit, impetrare ab Heluetijs quicquam sinas hac in re: sed persuadeas quiescere, tranquillitatemq; suā potius amare patriæ, quod bonos uiros facere egregiosq; ciues decet; quā sua ipsorum desideria & cupiditates sequi. Quod si feceris; tuæ in me obseruantie consuetudine atq; officio maxime usus fueris; remq; feceris tum & rectā per sese & honestam, tum mihi in primis & gratam & iocundam & optatam: quemadmodum etiam tecum aget Fabritius familiaris meus: quem ad te hac de causa his cum litteris misi. Dat. VIII. Cal. Iul. Anno primo. Roma.

Alphonso Duci Ferrariensium.

15

MAGNOPERE te hortor; ut si Raimundus Neapolis Pro rex, qui exercitum foederatorum cum imperio habet, tormēta ulla bellica, quæq; ad ea exercenda usui sunt, abs te petierit; eum tua ope iuues, commodesq; ei quibuscunq; in rebus poteris. Quod eo facere libentius debebis; quod is tormentis illis ad defendendum Maximiliani Imperatoris oppidū Veronam uti uult. Id si feceris quemadmodum te futurum confido; cum Ferdinando Hispaniæ Regi, tū erit mihi plane gratissimum. De Maximiliano uero ipso optime præclareq; merebere. Dat. VIII. Cal. Iul. Anno primo. Roma.

Eidem.

Eidem.

16

RES rationesq; omnes Archiepiscopi Rauenna commendo tibi sane per diligentem, eaq; præsertim, quæ ad immunitates eius pertinent. Is quoniam in primis cupit possessiones emphyteoticas, quæ quidem ad Ecclesiam suam reciderunt propterea, quod qui eas habebant, pensionem, quam tenebantur, non persoluerant, neq; pactionibus steterant, recuperandi sibi ius & potestatem dari; te hortor, ut ei te tam facile hac in re tamq; beneuolum præbeas; ut quæ a religioso Principe impetrari fas est, ea is abs te cōmēdatione mea impetret. Dat. VII. Cal. Iul. Anno primo. Roma.

Francisco Mariæ, Vrbinatium Duci.

17

SCRIPSIMVS ad eam nostram militum equitumq; manum, quæ Bononiæ atq; illis in locis hyemauit; ut quàm primum Veronam se conferrēt, eamq; urbem, quam uelle aggredi Venetos intelligo, tueantur & muniant. Quoniam autem puto fore, ut te quoque cum tua manui illuc accedere oporteat; uolo ut te tuosq; omneis uie atq; itineri compares: nequid more per te sit, quin ei profectioni, cum aduero, præsto esse possis. Dat. quinto Cale. Iul. Anno primo. Roma.

FF 3

Heluetijs.

SCRIPSI nudius tertius ad uos; quantoq̄ amore Octavianum Genuensium Ducem complecterer, sane ostendi. Quem quoniam cum ipsum maxime, tum etiam Federicum Archiepiscopum Salernitanorum eius fratrem familiarem meum mihiq̄; in sacrificijs assidentem in meam fidem tutelamq̄; receperam; hortatus sum uos, ne ullos homines contra eos quippiã apud uos molientes audiretis; neue pmitteretis eam urbem tam egregiam tamq̄; illustrem bellis ciuilibus diu uexatam, quæ sibi finem bellorum & laborum omnium in illo Duce creando magnopere sperauit fore, posthac ulterius nouis rebus exci- tandis conflictari: eaq̄; de causa Fabritium familiarum meum ad uos cum mandatis misi: qui uobis mentem super ea re meam, quam ipsi aperueram, latius atq̄; commodius explicaret. Nunc autem tamen si pro mea in uos singulari beneuolentia, proq̄; uestro in Romanos Pontifices cultu existimẽ plane uos quæ uolo esse facturos: tamen quia certior factus sum, eosdem illos, de quibus ad uos scripsi, a suis apud uos postulatis non recedere; sed omni conatu contendere, ut Fregosios fratres & a reip. administratione prohibeatis, & domo expellatis: iterum uos hortandos monēdosq̄; esse magnopere existimaui, nequid omnino contra illos susciperetis. Ego enim, qui quidem mores eorum & uirtutes optime cogni-

tas & perspectas habeo; uobis polliceor & spōdeo, si id, quod peto feceritis, uos apud ipsos præclarissime posituros; suamq; illos beneuolentiam, suum uobis studium cumulatissime præstatorios: eiusq; rei uadem me pro illis apud uos constituo; nèquid amplius dubitare possitis; quin si a uobis contra illos quis impetrare quippiam uolet, causam reijciatis. Nemo enim uobis illis fratribus amior, nemo fide præstantior, nemo certe in officio constantior atq; perseuerantior est futurus. Quare totam hanc rem atq; causam ita uobis commendo; ut maiore studio & diligentia commendare nihil possim. Magni enim & nostra, & uestra, atque in primis Maximiliani Mariæ Insubrum Ducis interest, eos fratres, de quorum fide probitate constantia magnopere confido, ei urbi præesse: quæ magni sane momenti ad res Italiae uel turbandas, uel confirmandas semper fuit. Dat. quarto Cal. Iul. Anno primo. Roma.

Maximiliano Mariæ, Insubrum Duci. 19

ET si existimem ijs te litteris lectis, quas Fabricio familiari meo ad te dedi, ipsoq; audito in causa Fregosiorum ea quæ uolo esse facturum: tamen quoniam postea intellexi te arcem Genuæ ab Octauiano petere, eamq; uelle tuis militibus communire; ut securus esse possis eum tecum in officio futurum: has alteras etiam dandas ad te litteras duxi; quibus te commonescerem, nè quid omnino contra Octa-

uianum statueres propter eam causam. Ego enim,
 cui tota eius uiri uita, natura, mores omnes per-
 spectissimi sunt; quiq; tum ipsum, tum Federicū Ar-
 chiepiscopum Salernitanorum eius fratrem mea fide
 & clientela sum complexus; spondeo tibi, in meq;
 recipio, fore utrunq; tui studiosissimum: nequid tibi
 posthac dubitandum sit, quin omnes contra illos quip-
 piam abs te postulantes reijcias. Nemo enim illis ti-
 bi uel in beneuolentia officiosior, uel in fide atq; per-
 feuerantia constantior, uel in reddenda gratia dili-
 gentior, uel in uicinitate utilior & fructuosior est
 futurus. Itaq; non iam nostra modo & reip. dignita-
 tis maiestatisq; interest Octauiano & Federico nihil
 abs te laboris nihil molestie adhiberi: sed maxime
 etiam tua: qui ab optimis illis fratribus & magni
 erectiq; animi uiris & summa prudētia summaq; in-
 tegritate præditis hominibus, quoad illi ciuitati
 præerunt, sperare debes plurimas te utilitates adiu-
 mentaq; esse maxima atq; firmissima percepturum.
 Quas ob res omneis si non solum mihi rem gratissi-
 mam, sed tibi quoq; maxime commodam maximeq;
 salutarem facere uis; eos fratres ad illius reip. admi-
 nistrationem a suis ciuibus uocatos non modo nõ ue-
 xabis ipse: sed si qui erunt, qui id facere quoquo mo-
 do animati sint, etiam defendes. Dat. quarto Cal.
 Iul. Anno primo. Roma.

Francisco

Francisco Marie, Metaurēsum Duci. 20

DE cura studio diligentiaq; tua in Fani municipium sedādis factionibus adhibita, de qua certior factus sum multorum sermonibus et litteris epistolaq; tua grauiter & prudenter scripta: scire te uolo, mihi in eo rem gratissimam te fecisse. Nihil enim æque cupio, quàm ut populi, quibus præsum, nulla inter se odia nullas simultates exerceant: sed mutuis animorum studijs & beneuolentia coniungantur. Verum quia non solum bonarum rerum fundamenta iacere, sed eas etiam altius construere ac plane perficere oportet; etiam atq; etiam te hortor, ut adhibitis, si tibi uidebitur, ad consiliorum tuorum administrationem teq; leuandum laboribus Episcopo Polycastresī & Bernardo Cardulo familiari meo, opus iam abs te præclare inceptum erigas, producasq; ad summum: desq; operam, ut illius oppidi ciuū omni ex parte odia simultatesq; sedentur ipsos quibuscunq; uoles luendis pœnis dandisq; cautionibus obstringēdo. Volo enim tibi liceat omnia facere atq; cōstituere super ea re, perinde atq; mihi si adessent liceret: non solum ratum sed plane etiam gratum habiturus, quicquid statueris, egeris, iusseris: dum id unum abs te contendatur; ut earum ininicitiarum & factionum, quas extinguī & aboleri cupio, nullæ porro semina, nullæ renascendi facultates relinquantur. Quod si quemadmodum de tua uirtute confido,

ita

ita rem confeceris : præter quàm quod erit id mihi
 supra quàm dici possit gratum ; resp. tibi etiã mul-
 tum debebit. Quarto Cal. Iul. Anno primo.
 Roma.

Maximiliano Romanorũ Imperatori designato. 21

HERI quemadmodum DEO Opt. Max. pla-
 cuit, qui delinquentium interitum nõ uult, sed ut eos
 pœniteat & uiuant ; Bernardinus Carauaialis Epi-
 scopus & Federicus Seuerinas Diaconus Cardinales ;
 quos antea propterea quod in DEI Ecclesia sacro-
 sancta atram perniciosamq̃; schismatis nebulam ex-
 citauissent, Pisanũq̃; Concilium confluissent, Iulius
 Secundus Pontifex Max. Cardinalatus amplitudine
 ac munere sacerdotijsq̃; omnibus multauerat, priua-
 tosq̃; reddiderat ; aura Zephiri cœlestis afflati ad
 ueram pœnitentiam reuertentes frequenti fratrum
 meorum Cardinalium Conuentu populari in ueste ad
 pedes se nostros demissi supplicesq̃; proiecerũt ; ue-
 niamq̃; suorum erratorum et delictorum precibus o-
 mnibus petiuerunt ; paratosq̃; se dixerunt esse, quam
 ipsi cunq̃; pœnam statuissimus, eam luere & per-
 peti animis libentissimis : pollicitiq̃; sunt se posthac
 sacro Lateranensi Concilio semper adhesuros, sem-
 per meæ fratrumq̃; meorum uolũtati mandatisq̃; ob-
 temperaturos. Quod ipsum tametsi antea per eam
 schedam manu sua scriptam fecerant, quæ in postre-
 mo eiusdem Concilij die perlecta pœnitentiam corũ
 humilitatemq̃;

humilitatemq; declarauit : idem tamen multo quidē
 clarius atque apertius presentes egerunt : Pisanoq;
 Cōcilio repudiato altera a se perlecta scheda plenio=
 re scilicet expressiorisq; sentētiæ planeq; submissio=
 ris , quæcunq; in eo acta essent , damnauerunt , ma=
 gnopereq; improbauerunt . Quamobrem nos , quos
 quidem ea lege uniuersæ Christianæ reip. **D E V S**
 præposuit , ut nemini uere pœnitenti pietatis suæ ,
 cuius nos ministros esse uoluit , fores occluderemus;
 humilitatem eorum , confessionem , pœnitentiã gra=
 tissimum **D E O** sacrificium sperantes futuras , eos
 ambos paterne quidem antea reprehensos atq; casti=
 gatos eorundem Cardinalium cōsensu ad Cardinalat=
 us officium dignitatem sessionemq; , qua prius ute=
 bantur , restituiimus . Quod eo libentius feci ; quod
 perniciosum illud schismatis uulnus , quo tunc eccle=
 sia **D E I** scissa disiectaq; ab illis non solis fuit , eo=
 rum duorum ad ueram pœnitentiã reditu coire pla=
 ne iam sanariq; uidebatur . Ad cuius quidem schisma=
 tis nomē extinguendum atq; delendum ipse certe ne=
 gligentior ac dissolutior si fuisset ; tuæ tamen pru=
 dentes hortationes me in primis excitare potuissent ,
 ut nihil prætermitterem ; quod ad negotium confici=
 endum ad exitumq; perducendum posse aliquid af=
 ferre opis & facultatis uideretur . Itaq; cum per me
 ipse nihil æque unquam optauissem , quam in **D E I**
 sponse uultu eam notā cicatricemq; aboleri ; te hor=
 tatore libentius atq; procliuius in eam cogitationem
 incubui ; ut eos uiros , quos commemorauī , abalie=
 natos

natos dudum a rep. desciscētesq; ad ueritatis fontem
 recta redeuntes uia amice paterneq; exciperem. Qua
 omnino de re non solum nos, sed uniuersa urbs ui-
 sa est magnam uoluptatem cepisse; seq; admodū au-
 dito eiusmodi humilitatis poenitētiæ restitutionisq;
 nūcio exhilarauisse. Ipse autem maximas DEO gra-
 tias cum egissem; qui suos de alienis facit, quiq; no-
 bis dedit tanti sceleris, comprimendi facultatem; hæc
 tibi omnia in primis duxi esse significanda: quæ qui-
 dem pro tua in rep. conseruandam atq; amplifican-
 dam cura studio diligentia labore plane scio libenti
 animo has litteras perlecturum: in quibus erit utra-
 runq; de quibus mentionem feci, schedarum & cum
 ijs abolitionis nostræ eorum peccati, restitutionisq;
 ad priorem statum exemplum: quo cognoscere sin-
 gula melius atq; facilius possis. Te uero: tametsi mi-
 nus id quidem necesse est facere me; sed pro meo in-
 te studio mihi tamen faciendum puto: amantissime
 sane hortor; ut, quod adhuc quidem semper fecisti,
 posthac etiā facias; piāq; matrem omniū DEVM
 amantium ecclesiam; cuius protegendæ causa post
 CHRISTI uicarios maximum ipse in terris
 magistratum geris; ab omnibus eius pacem atque
 concordiam perturbantibus uindices atque defen-
 das. Dat. quarto Cal. Iul. Anno primo.
 Roma.

Petro Bibienæ apud Venetos Internuncio. 22

INTELLEXI Pontechianos; qui uicus in Rodigiensi est Hadrianae dioceſeos; nolte Aloisii Durantis ipſorum phano præſecti procuratoribus eos fructus decimasq; perſoluere; qui fructus quæq; decimæ ad eum iure ſpectant: idq; pernegare ſe facturos. Quod quoniam & periniquum quidem eſt, & a noſtra dignitate ualde alienum; mado tibi ut Leonardum Lauredanum Venetiarum Principem meis uerbis moneas, ne permittat ad templi ſui fructus percipiendos ullis ab hominibus Durati moram fieri: mandetq; magistratibus, det operã, ut nihil poſt hac moleſtiæ Pontechiani eius procuratoribus exhibeant. Ea in re tota omne tuum ſtudium ſic adhibebis, ut non uidear fruſtra ſcripſiſſe. Erit hoc & honeſtum ipſum per ſe; et mihi in primis gratum: illi autem etiam neceſſarium; qui ex ijs prouentibus ſe ſuſtentat. Dat. prid. Cal. Iul. Anno primo.
Roma.

Maximiliano Mariæ, Mediolanenſium Duci. 23

ALLATVM ad nos eſt, Sebastianum Bonum, Vincentium Venerium, & Bernardinũ Taia petram ciues Venetos; cū captiui apud Gallos quatuor ipſos annos fuiſſent; miſſos tandem factos, eq; Gallia in patriam redeuntes in tuo regno iterum captos

ptos fuisse; esseq; nunc apud Iacobum Galerantum
 Mediolanensem ciuem in custodia. Quod quoniam
 per se quidem illiberale admodum est, a tui uero no-
 minis gloria etiam abhorrens; eos; qui nullam par-
 tem militiae attigerunt, quiq; per tua loca, quo ma-
 gis tui essent, iter faciebant, pacis & quietis ho-
 mines a tuis male haberi: etiam atque etiam te hor-
 tor, uelis eos sine ulla mercede quam primum missos
 facere. Quae res eo etiam erit iustior; quod Medio-
 lanenses ciues tui apud Venetos tam secure tamq; li-
 bere degunt; quam Mediolani: neq; illos quisquam
 captiuos ullis in eorum locis facit. Vterer pluribus
 uerbis; nisi res satis per se ipsa loqueretur. Vnũ ad-
 dam; quod quanti tibi faciendum sit, statues ipse:
 si Venetos liberaueris; occasionem eorum reip. eri-
 pies male in tuos cogitandi. Dat. quinto Non. Iul.
 Anno primo. Roma.

Ioacchino Marchioni Brandeburgensi. 24

L I T T E R A E tuæ, quibus mihi de Pontifi-
 catu Maximo gratularis, pergratae mihi perq; iocun-
 dae fuerunt. Nam & tuum in reip. obsequium atq;
 cultum, & in me ipsum ueterem obseruantiam &
 studium præ se tulerunt. Itaq; siquid erit, in quo am-
 plificare tua commoda tuamq; dignitatem possim;
 meam tibi operam in eo libentissime polliceor. Quod
 autem mihi Ioannem Plächeselem iurisperitum pro-
 curatorem tuum doctum sane hominem, & pruden-
 tem

tem uirum, & agendis rebus in primis idoneum diligenter commendas; facis & ex more boni Principis, & ex ipsius, ut mihi uidetur, meritis. Quam obrem & complector iam illum libenter per me ipse; & posthac tua cōmendatione mihi erit etiā charior. Dat. quinto Non. Iul. Anno primo Roma.

Maximiliano Maria, Insubrum Duci. 25

IOANNIS Galeatij Corrigij ius; quod super oppido Castellatio, cuius est ipse dominus, uel, ut uulgo dicitur, Comes, ratione dotis auitæ habet; tibi magnopere commendo. Is eo oppido a Gallis uicinatq; iniuria expulsus, quo primum tempore rebus Mediolanensibus sunt potiti; nunc, cum tu illos e tuo Regno expulisti, restitui per te in eius oppidi possessionem cupit: speratq; fore; ut id, quod optat, nobis commendantibus facile assequatur. Ea opinione cum fallat; abs te peto cum ipsius, quem unice diligo, causa; tum maxime tua: ut in ista tua surgenti adhuc ætate ea fundamenta iacias optimi iustissimiq; Principis; ut a te quilibet, quod sui iuris sit, facile se obtenturum existimet; eaq; de causa & hominibus omnium Principum charissimus, & DEO Opt. Max. omnium hominum gratissimus esse possis. Dat. Non. Iulij. Anno primo. Roma.

Francisco

Francisco Mariae, Metaurensium Duci. 26

CONCESSERAM superioribus diebus Ioanni Mariae Germano uiro artis musices peritissimo meo-
que familiari sane perueteri arcem Verruchianā per
Vicarium custodiendam. Nunc autem quoniam cer-
tior factus sum ueterē arcis Praefectum oppidanosq;
ipsum omne studium adhibituros esse; ne is aut eius
Vicarius ad arcis custodiam admittatur: te hortor;
ut Ioanni Mariae tantum auxilij tui des; quantum ei
satis sit ad ineundam illius arcis custodiam. Dat.
octauo Id. Iul. Anno primo. Roma.

Magistratibus Bononiensibus. 27

AD ea, quae nouissime Bernardo Bibienae Qua-
estori meo scripsistis de ijs, qui se defendunt moramq;
faciunt restitutioni quam de rebus Bentiuolorum fie-
ri iussimus: appellationibus Romae interpositis alijsq;
eiusdemmodi adminiculis nixi; ita uobis et respon-
deo breuiter, et mando; ut ea tantum uobis curan-
da esse tractandaq; statuatis; quae in nostris ad ipsos
Bentiuolos fratres litteris, quarum exemplum ad uos
misimus, continentur: neq; ullius hominis tergiuer-
sationes et mora, quae contra eas concessionem fiat,
uobis impedimento sint, quo minus, quae impera-
ui, per uos conficiantur, ad exitumq; perducantur.
Dat. VII. Id. Iul. Anno primo. Roma.

Maximiliano

Maximiliano Mariae, Mediolanensium Duci. 28

GRAVITER ac permolestè accèpi, te Fabricio familiari meo ad te propterea missò; ut tum Episcopo Comensi, tum Petro & Augustino & Philippo Triultijs fratribus possessiones bonorum uel hereditatum retentione uel alijs nominibus iure quaesitorum per te illis impeditæ restituerentur; respondisse, te; quæ feceris, iure fecisse; scireq; te nos ita iudicaturos fuisse, si rem atq; causam intellexissemus: misisse autem te magnis itineribus Romam cū litteris certum hominem; qui me omnibus de rebus doceret. Nam neq; ullas abs te litteras accèpi; neq; tuorum uidi quempiam: qui etiam si nulla itineris celeritate usus esset; Romæ tamen esse hoc temporis potuisset. Vereor autem; ne dum abs te facti rationem expecto; frumenta eorum interea per tuos & messes, quæ adhuc quidem in agris sunt, & diripiantur, & distrahantur; eaq; de causa sint istæ interpositæ moræ. Quid enim in te admittere ij; qui apud nos uiuunt, qui nobis præsto sunt, qui reip. operam suam dant, fratres Episcopusq; potuerunt? De eorum propinquis & necessarijs, si in aliquo deliquerunt; nihil tibi mando, quo minus in eos animaduertas, ut uoles. Tametsi nihil Principe uiro dignius, nihil est altis erectisq; animis magis propriè liberalitate atq; clementia. Hos; qui Romæ degunt; qui nostros ob oculos quotidie uersantur; quiq; in

DEI Ecclesia, in ipsa Petri puppe nostro se ministerio dederunt; eos quidem et tuos mihi esse magno-
pere existimo; & nisi per tuos impediri rectas & cogitationes & actiones meas pateris, sane tuebor. Nam uelle te eis ire ipsum obuiam, existimare nullo modo possum. Veruntamen quoquo modo se res habet; non hortor modo, sed etiam atque etiam abs te peto; ut uel iustitiae inductu, quam quidem tueri ipse omnibus modis debes; uel meo, qui tuas res omnes paterno amore charitateque sum complexus, atque ita complexus, ut nullas magis; sine ulla excusatione aut mora eorum, quos commemoravi, honorum possessiones uniuersas atque integras ipsorum procuratoribus mandes restitui, tum etiam reponi, si quid ablatum interea fuerit. Ne ipse; qui pro tuo statu dignitateque tuenda atque conseruanda nihil praetermitto aut cogitationis, aut studij, aut laboris, aut certe beneuolentiae; homines honestissimos mihique charissimos ac bene de me meritos male a tuis habitos tueri apud te atque defendere non possim: neue mihi toties eadem ad te de re sit scribendum: Quod quidem quam indignum sit; existimare per te ipse facile potes; atque ut existimes sane uelim: quam uero egre a me molesteque feratur; idem tibi Fabritius exponet: quem ad te propterea remitto. Sexto Id. Iul. Anno primo. Roma.

Altosaxo exercitus Heluetiorum Duci.

129

C V M de tuo forti magnoq; animo & in nos propensissimo, & a M. Cardinali Seduno; qui de te nobiscum saepe summa cum tua laude ac dignitate est loquutus; & fama ipsa ac rumore nuncio ea, quae de claro & excellenti uiro dici possunt, auribus libentissimis audierim; & uirtutem tuam plurimi facio; & te magnopere diligo. Itaq; filium tuum ab eodem Cardinali mihi tuo nomine diligenter commendatum in ipso iam paternae nostrae charitatis sinu collocatum esse existimare te plane uolo, ornaturus iuuenem, cum primum se occasio nobis dederit, ijs ornamentis; quibus perspicere possis quantum te amem. Neque tamen non te ipsum etiam multo maioribus aliquando praemijs atque muneribus afficiam; ut agnoscere meam erga te uoluntatem omnibus in rebus facile possis. Hortor autem te; ut quem adhuc quidem te in DEI Ecclesiam Romanosq; Pontifices praebuisti; eundem posthac etiam praestes: gloriamq; tuam; quam es pie fortiterq; agendo consequutus; eisdem artibus non conserues solum, sed etiam augeas. Dat. quarto Id. Iul. Anno primo. Roma.

Anselmo Craesio Acolito.

30

S T V D I V M & diligentia in rem Romanam atq; nos tua mihi sane gratissima accidit: quemad-

GG 2 modum

modum cum M. Cardinali Seduno loquutus sum; qui
 mihi sepe de te honorifice multa narrauit. Itaq; te
 sublegi ad ea sacerdotia; quæ putauit ex tuo usu ani-
 mæq; salute tibi fore; cuius rei litteras ad te conse-
 ctas mittimus: ut & bene sperare de nobis possis;
 & in tuo erga nos officio posthac libentius constā-
 tiusq; permanear. Dat. quarto Id. Iul. Anno
 primo. ad Roma.

P E T R I B E M B I

E P I S T O L A R V M L E O N I S

D E C I M I P O N T. M A X.

nomine scriptarum,

L I B E R Q V A R T V S.

Heluetijs, libertatis Ecclesiasticæ defensoribus, fœderatis nostris. 1

Q V I D E M cum in ea uictoria; quã superioribus diebus maximam estis atq; clarissimam cõsequuti; unum illud uel pro natura meæ sensu & lenitate, uel pro credito mihi communis parentis atq; Pontificis munere doluerim, tantum scilicet humani sanguinis effusum esse, tantam Christianorum hominum manum tamq; fortem cecidisse: ualde tamen uehementerq; letor; uos, qui Ecclesiæ Romanæ libertatem defendendam tuendamq; suscepistis, uestros & eiusdem libertatis hostes fugauisse propeq; deleuisse. Qua ex re magna uos gloria magnaq; utilitates sunt subsequuntur. Neq; enim minorem ex uestris commodis honoribus incrementis uoluptatẽ capio; quàm par est patrem capere in optimorum & charissimorum filiorum prosperis felicibusq; rebus. Illud etiam me uoluptate magnopere afficit; quod qui legitimam

D E I sponsam uexare, non sutilemque; **CHRISTI**
 tunicam scindere sunt aggressi; quos quidem ante
 quam in eam cogitationem atque scelus animum indu-
 xissent, omnium rerum gloria florere uidebamus; ut
 primum se malis conatibus dederunt, infeceruntque;
 schismaticis prauitatibus, execrationumque; Iuliana-
 rum iustissimis uocibus tacti percussique; sunt; statim
 illis amare omnia infeliciterque; ceciderunt: partaque;
 ab ipsis gloria simul cum Regno ad eos, qui aut Ec-
 clesie Romane parent, aut eam tuentur, facile tra-
 nsiit. Quibus de rebus omnibus ago maximas immor-
 tali optimoque; **D E O** gratias, agamque; dum uiuam: qui
 ab alienatis a se discipientesque; respuit: suos aut ia-
 centes subleuat, aut stantes non deserit. Vos autem;
 quos idem **D E V S** suae uoluntatis esse ministros uo-
 luit; charissimos animoque meo sensibusque; omnibus
 plane habeo coniunctissimos. Neque uos moueant im-
 proborum uoces, quae ut intelligo iactantur temere
 ille quidem atque iniuste, nos reliquosque; foederatos
 nostros compositis et pacatis rebus uestrum prae-
 rea nomen uestramque; beneuolentiam non curaturos.
 Nam me quidem ab eo foedere, quod mihi uobiscum
 est, quoad uos non poenitebit, nihil profecto abdu-
 cet. Quin illud etiam dies noctesque; cogito ac uer-
 so; quoniam uos pacto cum omnibus foederatis mihi
 Regibus ac populis coniunctos facere atque foedera-
 tos possim: ut et securiores esse maiori fulti praesi-
 dio possitis, et eorum omnium adiumento et con-
 spiratione ornatiores. Quod **D E I** benignitate bre-
 ui futurum

ni futurum confido . Itaque hoc sic habetote ; ut de
 mea prona propensaq; ad uos amandos ornandosq;
 uoluntate studio beneuolentia nobismet ipsi omnia
 polliceamini ; quæ expectari possunt ab huius reip.
 Præsfecto uestri nominis amantissimo uobiscumq; cõ-
 sociatissimo . Hortor autem uos , planeq; a uobis etiã
 atq; etiam peto & postulo ; ut quemadmodum ada-
 huc quidẽ egregie laudabiliterq; fecistis , seduci uos
 ab alienariq; a nobis quorũquã maleuorum artibus
 posthac ne permittatis : sed cõtra erigatis potius ; di-
 ligentiamq; uestram ea in re etiam adaugeatis . Qui-
 bus de rebus omnibus Ennius Episcopus Verulanus
 aget uobiscum latius . Dat. Prid. Id. Iul. Anno
 primo . Roma .

Maximiliano Mariæ , Insubrum Duci . 2

INTELLEXI, quod quidem mihi permolestum
 accidit, te quorundam non optimorum hominũ hor-
 tationibus Augustinum Panigarolam Genuensem ui-
 rum egregia uirtute & iuris ciuilibus scientia in pri-
 mis clarum una cum eius filio comprehẽdi a tuis cu-
 stodiriq; iussisse, cum existimares uera esse posse, quæ
 de eo iactabatur; ipsum scilicet contra te ditionemq;
 tuam cogitauisse facereq; uoluisse : Quam rem cum
 melius intellexisses, neq; quicquã uere ab eo con-
 tra te perpetratum comperisses; laxiorem ei te cara-
 cerem dari mandauisse : fortasse etiam nihil in illum
 durius atq; acerbius præterea cogitare . Id autem

non statim ab initio intellectū est. Itaq; primus eius rei nuncius mihi, ut dixi; molestissimus fuit. Secundus aliquātum de mea priore molestia detraxit. Verum quoniam eum uirum propter eius egregias plurimasq; uirtutes & excellentem doctrinam & amari multum quidem ante quā essem Pontifex Maximus; eiusq; in me beneuolētia opera studio multis in rebus usus sum; & nunc etiā uti certis in causis maximis atq; grauissimis cogitabam; eramq; ad illū ijs de rebus litteras iam daturus: te, quantum consequi amore erga te meo possum, hortor; ut quicquid illud est, quod superest aut suspicionis aut causae, quin illū missum facias; id omne mihi remittas et condones; ipsumq; Augustinum & eius filium rogatu meo statim non solum restitui mandes suis; sed etiam eo loco habeas apud te, quo habebas antea; tuamq; illi beneuolentiam integram atq; solidā reddas: quemadmodum & ipsius uirtus meretur, & mea in te charitati largiendum est: ut eo uiro uti, atq; illi ea, quae uolo, curanda tractandaq; mandare quā primum possim. Erit id mihi tam gratū, ut nihil gratius. Dat. xv. Cal. Aug. Anno primo. Roma.

Lucretiae Duci Ferrariensium.

COGITATIONES tuas ardoremq; mentis et propensum ad religionem studium & amari antea, plurimiq; semper feci, pulchrum atq; arduum existimans te in magna deliciarum omnium affluentia propter

propter domesticam amplitudinem splendoremq; positam continere in timore DEI cogitationes tuas; dareq; te in omnia pietatis officia, erectoq; animo caelestia aeternaq; spectare: Et nunc studium idem tuum prosequi amplectiq; favore aliquo meo cupiens, id, de quo me diligentissime rogas, feci: ut quaecunq; tibi & Alexander VI & Iulius Secundus Pontifices Maximi ad tuae animae salutem spectantia suis ad te datis litteris concesserunt, aut etiam quoquo modo tibi condonauerunt; ea omnia, uti recte rationeq; concessa magnopere probare. Quod quidem & si erat ipsum satis amplum per sese ad id, quod optas consequendum: tamen quo melius atq; facilius uoluntatem erga te meam perspicere possis; quatenus opus sit, eadem illa tibi ipse etiam concedo & largior. Quorum omnium sensum non secus, atq; si eum his in litteris expressissem, certum & ratum haberi uolo: de quo quicquid officere huic meae uel confirmationi, uel concessioni atq; muneri potest. His autem ad te datis litteris eo promior fui; quod te spero de caelesti DEI gratia deoq; bonitatis eius fonte uberius haurietem in illius puri cultu, atq; in omnia laudabilia et illi grata studia animaeq; tuae salutaria libentius etiam post hac atq; ardentius quotidie ituram. Reliquum est; ut tibi persuadeas, me earum rerum omnium, quae honestam tui animi uoluptatem, commoda praeterea incolumitatemq; tuam contineant; nihil tibi unquam negaturum. Dat. XIII. Cal. Aug. Anno primo. Roma.

Herculi

Herculi Marefcotto Bononiensī. 4

GRATIAE mihi tuæ littere fuerunt: & amo enim te quidem ipse: & ex te mihi omnia sunt iocunda. Itaq; uelim tibi persuadeas charissimū te mihi esse. Quoniam autem certior factus sum Ioannem Aloisium & Aemilium liberos tuos haud ita moderate temperanterq; uiuere, ut ex te natos decet: de quibus meminisse potes quem tecum sermonem habuerim, dum Bononiæ Legatum agerem: uolo ut illos Roman mittas tantisper, dum continere discant sese, paternamq; uirtutem atq; modestiam imitari: quos quidem pro eo, quo te complector animo, & libet̄ uidebo & tuebor diligentissime. Dat. x. Cal. Aug. Anno primo. Roma.

Marco Antonio Columnæ

ALLATVM ad nos est, te certis hominibus locum ad certamen singulare, tuis in oppidis, quæ oppida in huius reip. imperio sunt, concessisse. Id quoniam est contra Iulij Secundi Pontificis Max. litteras; quibus in litteris eam certaminis rationē grauiissimis pœnis interdicat: mando tibi ut nullo pacto tuis in oppidis atq; locis certamen aliquod singulare permittas fieri: easq; de quibus dixi, Iulianas litteras omni ex parte & ipse per te ratas habeas, & haberi mandes a tuis: quarum exemplum his cum litteris

teris ad te misi. Dat. VIII. Cal. Aug. M D X III
Anno primo. Roma.

Magistratui & XL uiris Bononiensibus. 6

Q V O N I A M & urbem Bononiam singulari
beneuolentia sum complexus, & eius urbis ciues in-
colasq; omnes pacate atque tranquille posse degere
maxime cupio: eos homines abesse ab ea urbe uolui,
quibus presentibus nos minus odijs ciuilibusq; sedi-
tionibus uacuos putabam fore. Nunc autem cum in-
telligam redire Bononiam quotidie sine uenia con-
cessioneq; nostra nonnullos ex illis ipsis, quos dico:
ea res cum propterea quod contra uoluntatem meam
in primis est, tum uel maxime quod sine fraude istius
ciuitatis & bonorum offensione accidere non potest;
ferenda mihi esse nullo pacto uidetur. Itaq; uolo edi-
coq; , ut qui dolo malo non datis cautionibus, spre-
tisq; eis conditionibus, quæ in nostris de Bentiuolo-
rum restitutione scriptis litteris continentur, ad ur-
bem istã reuertuntur; ij animaduersionibus per ma-
gistratum adhibitis puniantur; ut & ipsorum retū-
datur audacia, & reliqui discant nihil contra con-
cessiones nostras audere. Eorum si quis erit; qui non
tam malitiose, quã incōsiderate, neq; malo animo re-
dierit ad suos: is exire confestim iubeatur de Bono-
niæ finibus. Præterea quoniam certior factus sum il-
lis plane absentibus, quos abesse in primis uolui, nō
desore in ista ciuitate, qui sese in eorum locum ipsi
subrogent;

subrogent; libidinemq; pro temperantia, audaciam pro uirtute exercentes sibi unis omnia licere arbitrentur: his uos litteris commonefacio; ut eam animorum improbitatem esse uobis comprimendam statuatis modis omnibus, qui a iustitia profiscantur; idq; in primis curandum, ut quæ iustis de causis a magistratu imperantur, ea quam primum explicentur, conficianturq; non secus, ac si essent me presente imperata: neq; aliquis sit, qui ea negligat: quos quidem esse sæpe multos intelligo. Id si feceritis, temeritatemq; certorum hominum uestrorum ciuium surgentem ac iam plane nimium lasciuientem cõpescueritis; mos certe, consuetudo, lenitasq; mea nihil inmutabitur. Sin autem, quod uereor, indulgentia uestra de sua insolentia uestri, qui male uiuunt, ciues nihil remittent; cogar ipse ea, quæ mihi opportunior esse uidebitur, ratione publice istius urbis incolumitati salutiq; consulere. Ea enim mens est nostra; ut paucorum hominum causa populorum pax atque tranquillitas ne impediatur. Dat. viii. Cal. Augusti. Anno primo. Roma.

Maximiliano Mariæ, Insubrum Duci. 7

EXISTIMABAM te & meo rogatu & publice utilitatis causa permotum Octauiani Fregosii Genuensium Ducis rebus nullum negotium, nullam omnino molestiam allaturum; ut primum certior factus esses, illum fratremq; eius Federicum Salernitanorū
 Archiepiscopum

Archiepiscopum in meam societatem esse receptos :
 illosq; & fuisse antea mecum et cū mea familia uni=
 uersa omni necessitudinis genere coniunctissimos ; &
 nunc amari a me ita paterne, ut eos apud me in opti=
 morum & charissimorum filiorum loco positos ha=
 beam. Putabam enim eos omnes, quos amarem tue=
 rerq; ipse, eosdem abs te non minus tutos esse ; quān=
 sint a me uel tui omnes ; uel ipse tu : cuius incolumi=
 tas quantæ mihi curæ semper fuerit, non dicam ; ne
 uidear benevolentiam erga te meam uerbis repetens.
 de tuo in me studio minus liberali uelle conqueri :
 Nunc autem cum intelligam ipsum Octavianum sol=
 licitari a tuis postea quān nō unus a me ijs de rebus
 litteras acceperis ; petiq; tuo nomine quandam pecu=
 niæ summam ab eius legatis, si se tutum esse a tuo im=
 perio uult ; non potui non ægre molesteq; ferre istā
 indignitatem : quam tamen ipsam proficisci abs te
 uix adduci possum ut existimem . Itaq; illam in tuos
 ministros libenter reijcio . Verum utcunq; se res ha=
 bet ; te quo maiore studio possum, hortor, neq; solum
 hortor, sed plane etiā commonefacio ; uel mando po=
 tius, eo more scilicet ; quo, qui amāt, ijs, quorū aman=
 tes sunt, mādandi ius habent æquissimū atq; optimū ;
 ne permittas Octauiani rebus tua causa quicquā mo=
 lestiæ adhiberi : quæ tã mihi curæ nunc quidem sunt ;
 quā res Florentiæ atq; nostræ ; neq; minus cordi un=
 quā fuerunt, quā ipse tuæ semper fuerint. Sed potius
 siqui sunt, qui id facere conentur ; eis tu aut per=
 suadeas ne faciant ; aut, quantum in te est, prohibeas :

beas : existimesq; : si modo ea cogitatio mouere animum tuum potest, ut Octauiano etiam amicus auxiliatorq; uelis esse : nulla te in re æque de me mereri posse ; ac si illi te beneuolum beneficumq; præbueris. *lis autem uirtutibus cum Octauianus ipse, tum eius est frater præditus ; nullum ut officium ponere melius queas ; quàm quod in eorum beneficio posueris ; etiam si socij nostri non essent ; nosq; ipsi pro eorū incolumitate dignitateq; uel conseruanda uel etiam augenda non laboraremus. Quod si unquam quicquam operæ in eorum commodum quietemq; adhibuisti ; quod ab initio ex ipsis intelligebam fecisse te ; scire te plane uolo, id mihi tam esse gratum, quàm quod gratissimum. Dat. IX Cal. Aug. MDXIII Anno primo. Roma.*

Marco Musuro Cretensf.

8

CUM magnopere cupiam Græcorum sermonē & Græcas disciplinas iam prope abolitas atq; deperditas restituere, & quantum in me positum est, consulere bonis artibus : exploratumq; habeam & præstanti te doctrina & iudicio esse præditum singulari : mando tibi, ut suscipias diligentem curam adducendi ad nos e Græcia decem aut duodecim aut sane quot uoles ipse, liberalis ingenij bonaq; indolis pueros : unde latinis hominibus linguæ illius uerus germanusq; usus, rectaq; cognitio, & tanquàm seminarium quoddam bonorum studiorum commode confici

confici & comparari possit. Qua de re Ioannes La-
 scaris uir propter suas uirtutes & multam ijs in lit-
 teris doctrinam mihi ualde charus scribet ad te plu-
 ribus uerbis. Te uero pro tua uetere in me obserua-
 tia, quæ opus esse ad eorum studiorum rationem &
 hanc rem, quã paro, cognoueris, sane confido summa
 diligentia curaturum. Dat. VIII Id. Aug. MDXIII
 Anno primo. Roma.

Verruchianæ arcis Prefecto. 9

C V M mea uoluntas sit, ut tibi de stipendio, quod
 ex custodia arcis Verruchianæ debetur, integre satis-
 fiat: itemq; si quid aliud est, quod ad te iure aliquo
 spectet, de eo tibi pro iustitia consulatur, ut sine tuo
 damno arcẽ ipsam uel Ioanni Mariæ familiari meo,
 cui eam arcem concessi, uel eius procuratori tradere
 possis: mando tibi, ut sine ulla excusatione aut mo-
 ra ad nos uenias: ut ex te intelligere possim, quæ uo-
 lo. Dabitur autem a me opera, ut rebus tuis bene
 compositis Roma proficiscare. Dat. tertio Id. Aug.
 Anno primo. Roma.

Maximiliano Imperatori designato. 10

ANTONIUM Cominatum, quem ad me misisti,
 & uidi & audiui libentissime cū propter ipsius uir-
 tutem & in rebus, quas mecum egit, enunciandis mi-
 rificam prudentiã; tum uel maxime quod abs te ue-
 niebat;

niebat; a quo nihil mihi esse nō gratissimum potest: Eum autem cum celeriter confectis constitutisq; de quibus agendum erat, rebus ad te remittere maxime cuperem; tamen eæ fuerunt eiusmodi; ut is propter temporum difficultatem, dum diem ex die ducimus spe expectationeq; ea, quæ uolebamus, ex sententia conficiendi, suum ad te reditum meo iussu ad hoc diei distulerit. Quinquam quidem non illum idcirco nūc ad te remitto; quod omnia, quæ per me confici cupiebamus, confecta iam explicataq; sint: de certis enim adhuc rebus constituere ea, de qua dixi, temporum difficultate impediēte sane non potui. Sed uolui, ut & rerum non confectarum causas, & reliquarum rationem et statum mentemq; super ijs meā eodem Internuncio cognoscendi diutius tibi facultas ne deesset. Itaque illum ad te remitto: cui animum meum aperui: eius omnem sensum, quæ est probitate, ipsum ad te diligenter perlaturum plane confido.

Dat. Id. Aug. Anno primo. Roma.

Angelo Cospo.

ACCIPIO excusationem tuam; quam affers de aduētus Vlixis fratris tui ad nos dilatione & mora, ægram scilicet ipsius ualetudinem: quæ quidem mihi permolesta est: amo enim te atq; illum, ut scis, charosq; habeo. Itaq; illi meis uerbis denunciabis, curet ualetudinem suam: quam quidem cum recuperarit; det se itineri, ad nosq; ueniat: quemadmodum

Bononie

Bononiæ Magistratui etiã scribimus hac de re: quas
ad litteras te atq; illum reijcio. Dat. xviii
Cal. Septemb. Anno primo. Roma.

Herculi Marefco. 12

AD tuas litteras, quibus excusas te ad ea, qua
scripsi de mittendis Romam liberis tuis; breuiter sic
respõdeo: amari te a me; excusationemq; tuam ac-
cipi bonam in partem: Verum uelle me, te omnino
eos Romam mittere: ut etiam Magistratui Bononiæ
scripsi. Dat. xviii Cal. Septemb. Anno
primo. Roma.

Laurentio Maluitio. 13

EXCUSATIONEM tuam, qua mecum per lit-
teras uteris de tuo ad nos aduentu, eatenus admitto;
ut te bono in me animo esse plane existimem. Volo
autem, & tibi mando; ut reiectis omnibus impedi-
mentis Romam uenias. Cæterum ad eas litteras, quas
hac de re tota Magistratui Bononiæ dedi, te referes:
quæq; tibi is meo nomine mandauerit, ea facies sine
ulla tergiuersatione aut mora. Dat. xviii
Cal. Septemb. M D X I I I. Anno primo.
Roma.

Annibali Bentiuolo .

ALLATVM ad nos est te quedam contra meã
 & reip. dignitatem libertatemq; moliri: quod quidẽ
 ut crederem, non potui adduci. Excidisse enim ex
 animo tuo qua in te liberalitate usus sim, non existi-
 mo. Itaq; potius a maleuolis hominibus ea iactari et
 fingi putavi. Verum ne illis, si qui sunt, tui ulterius
 criminandi des locum, tuq; eas calumnias diluas; te
 hortor, ut una cum filio tuo Constantio ad me quã
 primum uenias: te enim ego atq; illum amico, ut so-
 leo, animo paternoq; uidebo: tuq; ijs de rebus, que
 tibi obijciuntur, presens melius & facilius nobiscũ
 transiges. Dat. quinto Cal. Sept. Anno primo.
 Roma.

Magistratui Perusie .

HERI media in urbe Carolus Gratianus sica-
 rijq; qui cum eo erant, quinque Gentilem Marcianũ
 districtis gladijs aggressi trucidauerunt. Que res tã
 mihi molesta accidit; ut omnem curam adhibendam
 statuerim, ut illi latrones sui sceleris pœnas luant.
 Quamobrem mando tibi cum indignationis nostre,
 tum aque & ignis interdicti pœna; ut nihil præter-
 mittas eorum, que ad illos omnes capiendos con-
 ferre iuuareq; te poterunt. Itaq; si de me bene me-
 reri postulas; cura, enitere, confice; primum ut Ca-

rolum

rolium ipsum tanti facinoris caput, deinde reliquos
 quinque comprehendas tradasq; custodiae. Id si asse-
 qui poteris; statim ad me ea de re mittito. Scribo
 autem in hanc fere sententiam Malatestæ Balioni:
 qui cum rem omnem communicabis. Spero enim ip-
 sum pro ea, qua illū prosequor, charitate, proq; eius
 in me studio omnia facturum, quæ ad ea, quæ uolu-
 mus, conficienda pertinebunt. Tu uero si ulla in re
 alia studium diligētiamq; in me tuam ostendisti, aut
 ostendere concupiuiisti; hanc ipsam mihi te in poste-
 rum commendandi occasionem ne prætermiseris.
 Dat. quarto Cal. Sept. Anno primo. Roma.

Malatestæ Balioni. 116

Q uo te amore cōplexus semper fuerim; quā-
 toq; studio ornandi tui, tuasq; fortunas dignitatēq;
 amplificandi teneam; profecto tibi esse debet explo-
 ratissimum. Multa enim atq; illustria mea in te pæ-
 terna officia & studia extiterunt. Hanc beneuolen-
 tiam uoluntatemq; erga te meam longe maiorem at-
 que in tua commoda paratiorem & prouentiuorem effi-
 ciedi pulcherrima tibi sese facultas obtulit. Heri me-
 dia in Vrbe Carolus Gratianus socij; , qui cum ip-
 so erant, quinque Gentilem Marcianum multis uul-
 neribus confossum turpiter fœdeq; interfecerunt.
 Quæ res ita me uehementer commouit; ut omnem
 curam adhibendam statuerim, ut illi sicarij pro sui
 sceleris atrocitate puniantur. Quid enim ulli tutū,

aut quis esse locus securus potest ; si talia Romano prope in foro moliri atq; patrare homines audeant ? Quamobrem mando tibi atque impero ; ut una cum Perusie magistratu des operã ; ut Carolum sociosq; quibuscunq; modis atq; artibus comprehēdatis. Quã sane rem eo curare diligētius debebis ; quod eius sceleris audacia notam atq; ignominiam affert Gentili Balioni propinquo tuo ; qui cum nefarius ille trucidator Romam uenerat . Itaq; ut mentis animiq; mei sensum melius atq; apertius intelligas ; scire te plane uolo ; si mandatis imperioq; meo ea in re obtemperaueris, Carolumq; ipsum & socios captos comprehensosq; Magistratui tradideris ; me daturum operã ut intelligas te mihi rem gratissimam fecisse ; melioreq; , quã adhuc fueris , loco apud me futurum. Sin aliter , ac spero & studio diligentiaq; tuã confido , tibi statues esse faciendum ; hoc est , si latrones illi tua cura tuoq; studio fulti nõ capientur ; quo te magis amo , charioremq; habeo , fortunasq; tuas dignitatemq; amplificare magis cupio ; eo te grauioribus indignationis odijq; mei stimulis insectabor . Dat. Quarto Cal. Sept. M D X I I I . Anno primo. Roma .

Malatestæ Balioni .

17

INTELLEXI profectum te in Volscos esse , ut id municipium Hippolyto Atestino Cardinali traderes . In quo tametsi gratius mihi fecisses , si eam profectiorem

fectionē mihi antea per litteras significauisses, meq̄
 uel mandante uel admonito suscepisses: te tamen de
 eo adhuc officio non culpo. Mando autem tibi atque
 ijs, qui tecum sunt, ut domum quā primum redea-
 tis; neue ullum aliud municipiū aggrediamini. Quod
 si, ante quā hęc tibi litterę sint redditę, locum iam
 aliquem fueris aggressus; impero, ut eo statim re-
 licto omnibusq̄ tuis abductis militibus ab eo recedas.
 Id qui non fecerint, ea poena, quę est de lesa maiesta-
 te, teneantur. Ceterum quoniam heri ad te scripsi de
 scelere per Carolum Gratianū sociosq̄ perpetrato;
 te hortor, ut cura studio diligentia labore deniq̄ om-
 nni tuo mandata nostra explices. Nihil enim mihi
 aut gratius potes facere, quā si rem cōfeceris: aut
 molestius; quā si mihi non paruēris præstoq̄ fue-
 ris, quodq̄ magis indignationem in te meam exci-
 tare possit. Dat. tertio Cal. Sept. Anno primo.
 Roma.

Magistratui Foroliuiensium. 18

ATTULERVNT mihi non mediocrem mole-
 stiam ea, quę scribis de parricidio isto in agro per-
 petrato. Quamobrem non diligentia solum tua, quā
 adhibes in cōquirendis eius sceleris sicarijs mihi ma-
 gnopere probatur: sed mando etiam tibi, ut in illis
 puniendis, si eos comprehendes, nihil remittas se-
 ueritatis: quę cum iustitia coniuncta sit: sed ita a-
 gas; ut id, quod egeris, exemplum ceteris præbeat,
 HH 3 quo

quo exemplo ab eiusmodi concipiendis facinoribus
absterreantur. Dat. Prid. Cal. Sept. MDXIII.
Anno primo. Roma.

Sixto Cardinali Sancti Petri ad uincula, Procan-
cellario. 19

SIGNIFICAVIT mihi Bernardus Bibiena
Quæstor meus Nicolai fratris tui nomine, Episco-
patum te Lucensem Andreæ Franciotto uelle trade-
re. Quæ quidem mihi res uehementer probatur. Amo-
enim ualde hominem cum mea quidem sponte; tum
uel maxime, quod is charissimus fuit Galeotto Car-
dinali fratri tuo; qui cum mihi, ut scis, summa neces-
sitas singularisq; beneuolentia intercesserat. Itaq;
non solum ea de re te magnopere laudo: sed hortor
etiam, ut quod semel in animum induxisti tuum uel-
le facere te, id re efficias. Quod ut commodius fa-
cere possis; pollicor tibi, me & Episcopatus tui
tibi quamdiu uixeris, et Præfecturarum militū Hiero-
solimitanorum, quas ille possidet, fructus ipsi An-
dreæ reseruaturum. Quin etiam, si erit opus, tuq; ita
statues esse faciendum; Episcopatus tui fructus alio-
rum sacerdotiorum fructibus, qui tantidem sint, tibi
facile compensabo: nihilq; prætermittam earum re-
rum, quas tu fieri uoles; ut id iam ipsum libētius fa-
cias. Dat. Prid. Non. Sept. MDXIII. Anno
primo. Roma.

Regij Lepidi & Parmæ Magistratui.

20

DE istarum ciuitatum nostrarum nobisq; multas ob causas charissimarum Parmæ ac Regij pro penso spectatoq; in me animo quæ scripsisti multa cum ipsarum laude municipumq; prope omnium cōmendatione; ea mihi optatissima fuere. Nihil enim æque cupio; quàm eos, qui hoc in Imperio sunt, cum esse ipsos egregia probataq; uirtute; tum nostræ in eos beneuolentiæ atq; amori cumulate respondere. Dabo autē operam; ut sese bene posuisse cogitationes suas eiusmodiq; officia cognoscant: neq; eorum commodis utilitati dignitati neq; negligentē, & certe gratum experiantur. Quo enim ipsi ad huius reip. Imperium & ardentius se contulerunt, & in eo cōstantius permanēt; eo magis conuenit me omnia cogitare & statuere; quæ quidem aut hanc ipsorum egregiam uoluntatem augeant; aut certe perpetuā faciant. Qua in re nihil omnino uel studij præmittam uel laboris. Itaq; utraq; ciuitatem meis uerbis bono animo iubebis esse, tuq; eas iuste continenterq; reges. Quod facies; si te non tanquàm ad tēpus propositum istis ciuitatibus; sed quasi uerū atque a natura institutum uniuscuiusq; ciuis esse te parentem existimabis. Dat. Prid. Non. Sept. Anno primo. Roma.

Regij Lepidi Magistratui. 21

LEGI permoleste tuas litteras; quibus me de duobus ciuibus isto ipso in foro trucidatis certio- rem facis. Itaq; quoniam municipes istos & magnopere diligo, & esse cupio quàm tutissimos; ages contra illos, qui tam audax tamq; atrox facinus atq; scelus perpetrauerunt, non solum iuste, sed etiam seueritate summa: ut exemplum ceteris statuas ab eius- modi facinoribus se cōtinendi. Reliquis de rebus pro- ximis ad te litteris scripsi. Itaque nihil addam nunc quidem. Tu uero mandata nostra conficies curabisq; diligenter, quæ curanda sunt. Dat. Prid. Non. Sept. Anno primo. Roma.

Vladislao Pannoniæ Boëmiæq; Regi. 22

LECTIS tuis ad me fratresq; meos Cardinales litteris; quæ quo in discrimine tuum Pannoniæ Re- gnum ob Turcarum apparatus uersaretur, signifi- cabant; & Martino Colocensis Ecclesiæ custode In- ternuncio tuo audito; statim una omnes tota re die- ligenter atque amanter cogitata statuimus; ut nihil eorum, quæ ad tuam ditionem tuendam, communesq; Christiani nominis hostes hoc tempore a tuis fini- bus repellendos esse usui possent, a nobis prætermi- teretur. Existimabamus enim & pro tua maiorūq; tuorum in Romanos Pontifices obseruantia; & pro gentium,

gentium, quæ tuo in Imperio sunt, fortitudine bellandi; usu prope assiduo quotidianoque; cum Turcis; si quo incommodo tuum istud Regnum tuique; populi afficerentur; id omne huius certe Reipub. nostræque; singulorum incommodum plane futurum. Itaque, quod primum petijsti de tributi auxilio; quantum quidem presentium rerum status atque; hæc tempora tulerunt; tibi id permisimus, ijs ut opibus ad te leuandum bellumque; administrandum uti posses. Deinde, quod nos rogas, ut sedandis Christianorum Regum et Principum inter se dissidentium animis, atque; ad commune bellum contra Turcas incitandis curam et studium adhibeamus: in eo dies ac noctes cogitationes meas plane consumpsi. Mitto autem nunc quidem ad illos ea de causa Internuncios meos Episcopos viros auctoritate experientia doctrinaque; præstantes; qui eorum controuersias componant, ipsosque; concilient. Quos quidem singulos tandiu hortari urgereque; per eosdem Internuncios non desistam; quoad res ad eum, quem uolumus exitum perducatur. Id si confieri per illos minus commode poterit: aliquot ex meis fratribus B. R. Cardinalibus legabo; qui ad illos propere se conferant; remque; conficiant. Qua confecta, foedereque; ab Regibus inito tributum ipsum per uniuersum Christianum orbem edictis amplissimis promulgabo: sacerdotibusque; cum sanctissimis, tum eloquentia clarissimis mandabo, ut omnes homines ad id non minus pium, quam necessarium bellum accedant: ut celesterrime periclitanti sane, totque; iam damna, tot porro calamitates

ro calamitates p̄pessæ Christianæ Reip. tuoq; in primis Regno optime de ea merito succurratur. Quod quidem certe bellum hoc si tempore a nobis susciperetur; irritos conatus nostros omnes atq; inanes ipsa tempora facerent. Quis enim pecuniam, quis militem remotissimis a se gētibus tribuat; qui pro patria, pro liberis, pro salute sua arma domi tractare cogatur, hostemq; intra lares suos habeat? Neque Principes sane ipsi, etiam si populi sui uelint, in præsentis rerum perturbatione militem egredi, pecuniam erogari, arma, opes ullas exportari suis e finibus patientur. Nos uero ipsi per nos mouere aggrediq; tãtam rem fortasse possumus: sustinere atq; perficere non possumus. Quæ cum ita sint; confido tamen, & pacem eam, quam omnes uotis omnibus concupiui-mus, Christianos inter Principes mature posse con-fici; & tua incommoda, de quibus ad nos scripsisti; uel cū scœnore celerrime reponi. DEVS enim Opt. Max. qui ob eximium rerum optimarum euentum præclarosq; exitus interdum malum finit aliquod nõ maximum existere; istos tuos labores, eum Turcarũ apparatus ad conciliandos Christianorum Regum animos quasi molitionem quandam adhibet; quæ infectas odijs malisq; cupiditatibus obstructas eorum mentes ad eam, quam uolumus, coitionem consensumq; attrahat; impiaq; illorum adhuc quidẽ arma ad mutuam aliquando tandem pietatem communẽq; cum utilitatem, tum etiam dignitatem conuertantur. Quamobrem fili mihi quidem charissime atq;
optatissime

optatissime erit tuæ fidei atq; prudētiae Domino atque eius uiribus confidere. Neq; enim a militum robore & numero, aut ab apparatu ullo bellico; sed a DEI uirtute, sed a Domini nutu de tuis atq; nostris hostibus tibi uictoria est expectāda. Recordare, quæ is quondam facinora, quas res quamq; magnas per Gedeonis, per Ieptæ, Ionatæ, Dauidis, per Iudæ Machabæi manus confecerit: quarum rerum memoriam antiquæ litteræ sempiternam esse uoluerunt. Quæ profecto omnia maximam tibi afferre spem debent, eodem a Domino nihil omnino tuis conatibus in tempore defuturum. Atq; ut aliena uetustissimæq; prætereantur; ea repete; quæ ipso tuo in Regno Dominus apud Taurunum oppidum paucos ante nostram ætatem annos per Ioannem Capistranum confecit plebeum prope hominem; quem ad maximas tractandas res suæ porro uoluntatis & interpretem esse uoluit & administrum. Nostra uero ætate Rhodij perexiguo militum numero gloriandum iam ac prope uictorem Turcarum exercitum numerosissimum instructissimumq; fugauerunt. Nō est debiliior nunc, quam olim fuerit, DEI Dominiq; nostri dextera: neq; tu Vladislæ fili Ioāne Vauoda, qui una cum Capistrano Turcas superauit, es inferior. Id ex eo intelligi potest; quod dum hæc ipsa, quæ supra scripta sunt, cogitationes nostras exhauriunt, exercitasq; habent; tuæq; nos res maxime commouent: allatum ad nos est a tuorum militum pusilla sane manu multa milia Turcarum militum,

tum, quæ Illyricū uastabant, caesa ad unum interijſſe.
 Ita qui tibi ſemel affuit **D E V S**; conſidere pro-
 fecto debes eū tibi poſthac rite præſertim atq; ſup-
 pliciter precanti non defuturum. Cuius ego in ter-
 ris uicarium gerens, fratresq; mei Cardinales; ut
 ad id redeam, quod initio dixi; nihil eorum; quæ ad
 tui, qui nobis es chariſſimus; Regnorumq; tuorum,
 quæ profecto totius Chriſtianæ Reip. quaſi ualli qui-
 dam & muri ſane ſolidi contra illorū impetum ſem-
 per fuere propugnationem et deſenſionem attineat,
 omitemus. Creaueramus autem iam ante, quàm tuas
 ipſas litteras accepiſſemus, rumore tantum eius rei
 audito, qui ad nos incertis authoribus & priuatorū
 litteris afferebatur, utpote tuis de rebus etiam ad
 primas eiſmodi uoces plane ſolliciti, Thomam Car-
 dinalem Strigoniensem: qui Legatum noſtrum tuis
 in Regnis ageret: cuius tu prudentiam diligentiam
 fidelitatē erga te plurimis maximisq; in rebus opti-
 me omnium cognouiſti: ut ijs, quæ nunciabantur,
 de immineti Regnis tuis periculo obuiam celeriter
 iretur. Is tametſi iam ſe ad iter explicabat per ſeſe;
 mādauit tamen ei acceptis tuis litteris, ut id etiā dili-
 gentius maturiusq; contēderet. In quo quidē ita nobis
 morē gerit; ut nihil illo fieri poſſit ardentius. Ex eo
 plenius meam in te tuasq; res paternam uoluntatem
 & ſtudioſiſſimum bene conſulendi Chriſtianæ Reip.
 animū cognosces: pro qua tuenda, atq; in ea; in qua
 oportebat, pace trāquillitateq; reſtituenda neq; ope-
 ræ, neq; uigilijs, neq; laboribus parcā: libentiſſimeq;
 in ea

in ea cura & administratione uitã posuero. Vale.
 Dat. Non. Sept. M D X I I I. Anno primo.
 Roma.

Antonio Abbati sancti Bertini.

23

VOLVPTAS ; quã ex eo, quod Pontifex Max. declaratus sum, accepisse te mirificam atq; incredibilem scribis ; etsi ea nihil mihi noui attulit : amoris enim erga me tui abundantiam dudum cognitam atq; perspectam habeo : mihi tamen sane gratissima iocundissimaq; accidit. Visus enim mihi ipse sum, dũ tuas litteras legerem, illo ipso tuo uultu atq; cõspectu suauissimo & liberalissimo perfrui ; quo me olim per Germaniam atq; ista per loca iter facientẽ amãtissime suscepisti. Itaq; mihi in memoriam reuocasti eos ipsos dies, quos una fuimus : qui quidẽ tamẽ dies nunquã ex animo meo exciderunt. Quamobrẽ scire te plane uolo, & amari te a me unice ; charissimũq; mihi esse ac semper fore : & si unquã occasio dabitur uidendi tui ; quod sine tuo incõmodo posse fieri sane peruelim ; id mihi non minori uoluptati fore ; quã si meorũ quempiam mihi sanguine coniunctissimum usu & consuetudine optatissimum longo non uisum tempore conueniendi amplectendiq; potestas fieret. Quo fit, ut ijs quæ scribis, teneri te scilicet incredibili desiderio uidendi mei, facile fidem habeam. Reliquũ est ; ut si quid erit, quod impetrare a me uel tibi cupias, uel tuis ; scribas id ad nos certa cum spe, nihil

nihil te frustra petiturum. Vale. Dat. VII. Id. Sept.
Anno primo. Roma.

Ioanni Saxatello.

24

INTELLEXI te ab Annibale Bentiuolo possessiones cum molis frumentarijs, quas ille in Rheno uico habet, nuper emisse, aut certe emere statuisse. Eam emptionem contra Bononiensium decreta esse certior factus sum. Itaque quoniam nolo ulla in re eorum legibus preiudicium fieri; mado tibi, ut ab ea emptione prorsus abstineas. Quod si aliquam in eo pecunie summam expendisti aut fortasse totum iam pretium persoluisti; dabo operam, ut ab ipso Annibale tibi omne persolutum restituatur. Dat. XVI. Cal. Octob. MDXIII Anno primo. Roma.

Sigismundo Gonzagæ Cardinali Mantuano. 25

REDDITAE mihi sunt abs te litterae gratæ ille quidē & optatæ, utpote amore illo tuo uere fraterno plenissimæ; sed tamen quæ mihi uoluptatem illam, quam ex tuis litteris capere soleo, magna ex parte imminutam attulerunt. Significabant enim te in quartanam incidisse. Itaque pupugit me, ut sane debuit, incommodum ualitudinis tuæ; quæ mihi curæ est æque, atque ipsa mea. Hortor autem te; uel potius abs te quaeso & peto; ut omnem curam & diligentiam adhibeas, ut quàm celerrime conualescas: ut
integra

integra uale tudine & corpore bene confirmato ad
 urbem atq; ad nos, qui te uidere atq; amplecti cupi-
 mus, reuerti possis: quod tamen efficies cōmodo tuo.
 Interea uolo tibi persuadeas, res tuas, eaq; omnia,
 quæ ad dignitatem tuam pertinet, curæ mihi et cor-
 di fore. Cæterum Franciscum Marchionem Mantuæ
 fratrem tuum, qui a me unice diligitur, si saluere ius-
 seris; erit mihi gratum. Dat. xvii. Cal. Octob.
 MDXIII. Anno primo. Roma.

P E T R I B E M B I

EPISTOLARVM LEONIS

DECIMI PONT. MAX.

nomine scriptarum,

LIBER QVINTVS.

Sixto Cardinali sancti Petri ad Vincula. 1

LECTIS tuis litteris, quibus me certio- rem facis ad aquarum Ve- neris balnea curandi tui causa te accessisse: neq; nunc quidem sine tuae ualetudinis incommodo posse isthinc discedere. Itaq; rogas, ne te accusem si ad Car- dinaliũ comitia Romæ esse, quemadmodum tibi scri- psi cupere me, eiq; rei interesse nequiuisti: Ego ue- ro Sixte te excuso: ualetudinisq; tuæ rationem tibi in primis esse habendam statuo. Quid enim possu- mus, aut quid plane sumus ægroti? Quare manebis tu quidem isto in loco perlibente me tandiu, quoad tibi usui erunt aquæ istæ: a quibus tibi profici ualde cupio: ut recta posthac ualetudine uti possis; mecũq; cum nostris fratribus Romæ esse. Hortor autem te, quo res melius tuo etiam consensu transigatur; ut tuo chirographo, uel mihi, uel cuiuis, qui tibi ad eam esse rem idoneus uideatur, mandes tuam uicem: ut is in creandis Cardinalibus Laurentio Puccio,

Iulio

Julio Medice, Bernardo Bibiena, & Innocentio Cibo;
 quæ tu dicere agere, si adesses, posses, dicere agere
 ipse quoq; possit. Dat. xvi Cal. Octob. MDXIII
 Anno primo. Roma.

Francisco Gonzagæ Marchioni Mantuæ. 2

Q V O amore quæue charitate cõplexus sem-
 per fuerim Carolũ Orpheum templi Marciiani istius
 oppidi Præfectum a me ipse intellexisti, quo tempo-
 re anno superiore apud te aliquot dies fui. Ei nũc in
 Galliam proficiscenti mandavi te ut uiseret, salutẽq;
 plurimam tibi diceret meis uerbis. Peto autem abs
 te, ut eum suscipias uti hominem propter plurimas
 eius uirtutes egregiamq; ac ueterem in me fidem &
 pietatem mihi sane charissimum; propter meam ue-
 ro in te beneuolentiam abs te etiam amandum atq;
 inter tuos collocandum. Id si feceris; erit mihi ma-
 iorem in modum gratum. Ipsum enim Orpheum ad
 me reuerti hac de causa tibi plurimum debentẽ tuaq;
 liberalitate maxime deuinctum, ualde cupio. Dat.
 xv. Cal. Octob. Anno primo. Roma.

Sigismundo Gonzagæ Cardinali. 3

C A R O L V M Orpheum unum ex ijs, qui mihi
 sunt charissimi, hominem plurimis uirtutibus præ-
 ditum, proficiscentem ad te commendo tibi maiore
 in modum. Porro mihi gratissimum feceris; si eum
 ita

ita suscipies tractabisq; ; ut intelligat se, quoniam a
me diligitur, abs te amari. Dat. xv. Cal. Octob.
Anno primo. Roma.

Maximiliano Mariae, Insubrum Duci. 4

AMAVI semper multum Octavianum Mar-
chionem Palauicinum cum pro ea; quam in me, dñe
Cardinalem gerebam, familiamq; meam omni tem-
pore benevolentiam miro studio conseruauit; tum
pro eius egregia in Rēp. obseruātia et cultu, ut mul-
tis in rebus expertus sum, prope singulari. Quare
illum ita tibi commendo; ut maiore studio et dili-
gentia commendare nō possim: teq; hortor; ut qui-
buscunq; rebus poteris: meo rogatu cum ita tractes;
ut intelligat eos, qui mihi charissimi sunt, tibi quoq;
esse commendatissimos. Equidem te de eo aliquanto
plus etiam diligā; si efficies ut Octavianus propter
has meas ad te litteras mihi plurimas gratias, agat.
Dat. xv. Cal. Octob. Anno primo. Roma.

Magistratui Regij Lepidi. 5

EXEMPLVM litterarum, quas Ioanni Boiar-
do scripsimus, habuisti cum his litteris. Mando autem
tibi, ut ei meis uerbis imperes eisdem propositis pœ-
nis, quas ei constitui; ne contra Maximiliani Ro-
manorum Imperatoris designati municipes quicquā
tentare armatis hominibus audeat. Itaq; litterarum
mearum

meorum sensum mādatis tuis auctum consociatumq̄
accipiens & ipse quiescat, & alios ne perturbet. Sed
iuri equitatiq; suas iniurias, si quas habet, remittat.
Dat. XIII Cal. Octob. Anno primo. Roma.

Ioanni Boiardo. 6

ALLATVM ad nos est, te armatorum hominū
manum cogere; ut ea certos homines ciues Mutinē-
ses, qui in Maximiliani Imperatoris designati Regno
ditioneq; sunt, impetum facias; quibus a ciuibus illa-
tas tibi esse iniurias prae te fers. Quae res cum mihi
permolesta sit; qui Maximiliani oppidorū aequae at-
que meorum otio quieti paci consuli cupio; mando
tibi; ne te aut tuorum quempiam contra illos com-
moueas; neue eos coacta manu perturbes. Teneri
autem te ijs poenis, quae de laesa Maestate sunt, uo-
lo; nisi parueris. Quod si te ab illis offensum existi-
mas; pergas ea in re legum & iudiciorum uia: neq;
enim sumus tua iura impedituri: sed potius curatu-
ri, ut tibi ius abunde ac sine dilatione administretur.
Dat. XIII Cal. Octob. Anno primo. Roma.

Ferdinando Hispaniae Regi. 7

ET si scio ijs de rebus, quae per nos publice ge-
runtur, a Legato tuo homine per diligēte fieri te quo-
tidie certiolem: uolui tamen, ut quod nouissime pro
Reip. ornamento et incremento statui esse faciendū,
II 2 id meis

id meis etiam litteris cognosceres. Non enim uereor,
 quin tibi pro tuo erga me amore Remq; pub. Chri-
 stianã studio, eiusmodi omnia æque iocunda sint, atq;
 ipsi mihi. Itaq; scies me ad x i Cal. Octob. fratribus
 meis E. R. Cardinalibus consentientibus Laurentium
 Puccium familiarem meum a dandis litteris, & Iuliu
 Medicem Archiepiscopum Florëtiae designatum pa-
 trulem meum, & Bernardum Diuitium Bibienam
 Quæstorem, atque Innocentium Cibum sororis meæ
 filium, Innocentij Papæ Octauï nepotẽ plurimis ma-
 ximisq; de causis in Cardinalium collegium coopta-
 uisse. Quorum trium prudentiam, integritatem agẽ-
 disq; rebus usum atq; scientiam uirtutesq; ceteras,
 & esse tibi perspectas existimo; & Reip. & hono-
 ri & præsidio confido fore. De Innocentio autẽ spe-
 ro fore, ut uolumus: habet enim egregiam indolem
 coniunctam cum optimis moribus; quos ornat litte-
 rarum & bonarum artium studijs: ut nihil iam sit
 adolescente illo probius elegantius charius. Eius rei
 confectio; quæ me magnopere delectauit; erit sane
 mihi & gratior & iocundior; si tibi quoq; qui re-
 cte omnia prudenterq; iudicas, perpenderẽq; soles,
 probabitur. Existimare autem debes; quoniam tuo-
 rum in me familiamq; meam plurimorum non solum
 officiorum, sed etiam beneficiorum illi ipsi omnium
 optimi testes semper fuere; quæ ad tuam dignitatem
 tuendam atque amplificandam pertinebunt; eos esse
 non minus diligenter, quàm quæ nostra ipsorum in-
 tererunt, omni tempore curaturos. Dat. i x.

Cal. Octob.

Cal. Octob. M D X I I I . Anno primo .

Roma .

Octaviano Fregosio Genuensium Duci .

PLVRIMA egregiaq; in me atq; in omnes
meos tua Federiciq; Archiepiscopi Salernitani fra-
tris tui officia; atq; ea quæ in uobis summa sunt, ma-
ximarum uirtutum ornamenta, te atq; illum mihi &
omni tempore charissimos reddiderunt; & nunc ut
maxime erga uos liberalitatē et beneficentiam exer-
ceam, me hortantur. Itaq; cum olim Guidus Vbaldus
Vrbinatium Dux auunculus tuus; quod durissimo ac
difficillimo eius exilij tempore strenuam ei operam
nauaueris, arcemq; & oppidum montis Feretrij ma-
ximum atq; pulcherrimum eius Regni propugnacu-
lum omnibus in difficultatibus & cunctarum rerum
angustijs positus consilijs auspicijsq; tuis & tua sine-
gulari ope atq; uirtute tutatus fueris; Sanctæ Aga-
thæ municipiū una cum omnibus eius oppidi regio-
nibus ac finibus tibi sororis suæ filio dederit, dona-
uerit; ut sui erga te amoris & beneuolentiæ tuiq; in
illum amplissimi beneficij pignus monumentumq; es-
set: nunc ut pulcherrimi eius atq; clarissimi nostra
etate facinoris testimonium ac præmium mea quo-
que ope adaugeatur; Sanctæ Agathæ oppidum om-
nisq; eius regionis ditio; quod oppidum quamq; dia-
tionem in huius Reip. Imperio nostriq; iuris constat
esse; tibi data donataq; recte sunt; eaq; donatio au-

Fortitate mea probata esto : Atq; etiam tibi illa ipse quoq; do dono largior . Quod si te sine liberis legitimis contingat mori ; hæc donatio ad Federicum fratrem tuum extenditor : ut ea, quoad uiuat, uti frui iure possit . Dat. Septimo Cal. Octob. Anno primo .
Roma .

Magistratui Bononiæ .

Q V O N I A M Antonium Cardinalem Bononiensem summopere amamus ; multumq; & fidei eius & prudentiæ atque in nos beneuolentiæ tribuimus ; uolo ut Baldasaris Catanei liberis ab eo ne repetas : sed eos permittas esse sub ipsius fide . Scribo autem Cardinali, ei me Catanei liberis ea conditione remittere ; ut , si erit opus, uel habere ipse illos hic, cum uoluero, possim ; uel ipsi isthic ita seruentur ; ut ab illis ueritas, que per nos queritur, de Bentiuolorum cogitationibus eliciatur . Dat. VI. Cal. Octob. Anno primo .
Roma .

Dominico Cardinali Grimano .

L E C T I S tuis litteris ; quibus me certio-
rem facis, te propter tabellarij tarditatem Cardinalium
creationi interesse non potuisse ; magna molestia af-
fectus sum . Qui enim te pro tuis eximijs uirtutibus
excellentiq; doctrina magnopere diligo ; ualde sane
cupiebam ei declarationi te adesse . Verum quoniam
tabellarium

tabellarium accusas ; mandavi ut is suæ negligentiae
 penas daret . Sed is ita se purgat . Ait enim , quoniam
 Vrbe ueteri te non offenderit , se Spoletum recta tea
 tendisse ; quod ad oppidum te iter fecisse intellexe
 rat . Quo cum accessisset ; rediisse te Urbem ueterem
 ei nunciatum fuisse ; eoq; reuertisse . Itaq; se tardio
 rem , quam oportebat , fuisse . Sed quoquo modo se
 res habet ; animi tui alacritatem , quam præ te fers ,
 libenter accipio . Reliqua , quæ te scire uolo ea de re ,
 nuncius tuus ad te perferet ; qui cum loquutus sum .
 Dat. v. Cal. Octob. Anno primo . Roma .

Petro Bibienæ .

11

SANE quam mihi gratum atq; optatum acci
 dit id , quod heri ex Venetorum Legato publicisq;
 istius Senatus atq; tuis litteris intellexi ; eum scilicet
 Senatum Remq; pub. nobis arbitris suarum cum Ma
 ximiliano Romanorū Imperatore designato discor
 diarum , quæ quidem diutius quam oportebat uigue
 runt , causam cognitionemq; permisisse . Eoq; acce
 pto nuncio ualde mhercule gauisus sum cum pro
 pterea , quod ista Resp. Senatusq; illustris , qui pru
 dentissimus atq; grauissimus semper fuit , de nostra
 in se uetere beneuolentia tantum spei atque fiducia
 conceperit ; ut suarum maximarum cōtrouersiarum
 atq; rerum summam mihi esse plane credendam sta
 tuerit : tum quia magnopere confido ex ea re ipsis
 quidem primum atque eorum oppidis & municipijs
 11 4 omniq;

omniq; Imperio, Italicis deinde rebus magna ex parte diuturno bello contritis atq; labentibus, toti deum Christianæ Reip. plurimas esse leuationes maximasq; utilitates prouenturas. Dabo equidem ipse operam; ut huius ipsorum de me iudicij tam illustris tamq; præclari eos nunquam poeniteat. Adq; eis tu iam nunc meis uerbis ut certum exploratumq; habeant, denūciabis. Reliquas autem huius negotij partes; quæ plurimæ quidem sunt, quas te atq; illos scire uolumus; ex litteris, quas ad te Iulius Medices Cardinalis frater patruelis meus dabit, facile intelleges. Quibus etiam de rebus omnibus cum Petro Lando eorum Oratore sum loquutus. Caput autem illud est; ut confidant, quæcunq; ad ipsorum salutem incolumitatem commoda, quæcunq; ad dignitatem retinendam pertinebunt; a me amantiſſime ac diligentissime curatum iri. Dat. tertio Cal. Octob. Anno primo. Roma.

Achilli Craſſo Cardinali Bononiensī. 12

CONTROVERSIAM; quam Borninus Blancus ciuis Bononiensis cum Petro et Ioanne Francisco Ocellano aliquot iam annos habet de fundo & uilla satis quidem luculenta; componere iam tum, atque ipsos conciliare cupiebam; dum in Cardinalium collegio positus istius oppidi Legatum agerem. Itaq; rem aggressus breui eam ex sententia confecissem; nisi confestim Bononia decedere mearum me rerum

CURSUS

cursus atq; celeritas coëgisset. Idem autem mihi nūc
 quoq; animus uoluntasq; cum sit, maximeq; cupiam,
 ut ab honestis istius oppidi municipibus nullæ offensa
 nullaq; odia exerceantur; tuq; unus apud eos om-
 nnes auctoritate & gratia plurimum ualeas; peto
 abs te, des operam, ut inter utraq; parteis ea de re
 atque causa omnes controuersie sedentur; lisq; uni-
 uersa componatur, concordiaq; uia finiatur. Erit
 ea res & ingenio moribusq; tuis propria, qui pacis
 es & quietis amantissimus; & mee de tua lenitate
 atque prudentia expectationi non aliena. Dat.
 quarto Non. Octob. Anno primo. Roma.

Municipio Rauennati.

138

MANDO uobis, ut Ioanni Baptiste Bonauē-
 tura uestre arcis Prefecto reliqua, quæ ei ex arcis
 custodia debentur, curetis ad eum usque diem; quo
 die is eam custodiam Antonio Medici tradet; quem
 ei arcis prefecimus. Dat. quarto Non. Octob.

MDXIII. Anno primo. Roma.

Magistratui Bononiæ Polæ Episcopo.

MANDO tibi, ut Nicolao Blanco ciui Bononiæ
 si reditum in patriam des; reuocesq; eum ab exilio;
 quemadmodū ego illum reuoco: itaq; statuas, ut nul-
 la posthac molestia ea de causa Nicolao asseratur.
 Dat. tertio Non. Octob. Anno primo. Roma.

Achilli

Achilli Crasso Cardinali Bononiensi. 15

SCRIBIMVS Altobello Polæ Episcopo istius oppidi Magistratui, ut Nicolaum Blancum ciuem Bononiensem exulem restituat, fruiq; patria permitat & fortunis suis omnibus. Eam rem tibi etiam meis litteris esse notam uolui: hortorq; te, ut negotium, si erit opus, auctoritate tua iuues; quo melius atque facilius explicetur. Dat. tertio Non. Octob. Anno primo. Roma.

Leonardo Lauredano Venetiarum Principi. 16

FRANCISCVS Foscarus, qui tuum Oratorem apud nos egit; perfunctusq; suo munere abs te reuocatus isthuc proficiscitur; egregiam tibi quidem omnino, Romæ dum fuit, & præstantem operam nauauit. Nam & in consilijs tuis explicandis probitatem, & in rebus tractandis prudentiam & grauitatem, & in omni genere studium & diligentiam singularem semper ostendit. Mihi uero cū his atq; cæteris suis uirtutibus, tum præclaris in rem Romanam meritis cumulate & pulcherrime satisfecit. Hæc autem ad te scribenda esse duxi non quidē, quod ea ulla ex parte latere te existimarem: sed ut meæ in illum paterne charitatis sensum; & constans de eius præstantissimis uirtutibus iudiciū meis apud te Remq; istam pub. litteris declaratum atq; testatū

tum relinquerem. Dat. octauo Id. Octob. Anno primo. Roma.

Octauiano Fregosio Genuensium Duci. 17

MITTO ad Ludouicum Gallie Regem Sebastianum Pistoriensem familiarem meum: qui iter isthac faciet. Quare abs te peto; ut cum in itinere conficiendo quibuscunq; rebus poteris, iuues. Et quoniam certior factus sum in tuae ditioni uicinis locis magna hoc tempore latrocinia fieri; per mihi erit gratum, des operam, ut Sebastianus in Galliam transalpinam tuto atq; celerrime se conferat. Dat. vi. Id. Octob. Anno primo. Roma.

Dominico Grimano Cardinali. 18

Q VONIAM ad proxime sacri Lateranensis Concilij futuros dies aliqua sunt nobis iam nunc constituenda; peto abs te, quod commodo tuo facere poteris, ut ante diem XII. Cal. Nouembris Romam te conferas. Dat. v. Id. Octob. Anno primo. Roma.

Regi Britannie. 19

LECTIS tuis litteris; quibus me de tua in Morinis contra Gallos uictoria Morinorumq; dedicatione certiores facis; magna sane letitia pro mea
in te

in te paterna beneuolentia, proq; rei confectæ ma-
 gnitudine affectus sum: habuiq; D E O Opt. Max.
 gratias; quod is eorum, qui pro huius Imperij digni-
 tate tuenda & conseruanda pio ac recto animo ar-
 ma sumpserunt, curas conatusq; fortunauerit. Quã-
 quàm id quidem certe prope pro comperto semper
 habui. Sperabam enim fore, ut omnia tibi prospere
 atq; feliciter euenirent cum propterea, quod prudẽ-
 tibus consilijs, summis opibus, magno apparatu, nu-
 merosissima ualidissimaq; manu Maximiliano etiam
 Romanorum Imperatore designato sua tecum consti-
 lia communicãte bellum hostibus inferre es aggressus:
 tum uel maxime, quia D E I causam agendam
 & defendendam suscepisti. Itaq; cum nõ multos dies
 de tua uictoria letus inter tuorum Legatorum iocũ-
 das salutationes confecissem; uellemq; ut par erat,
 ea de re tecum per litteras gratulari; ecce alteras
 abs te litteras; quæ secundam nobis partam abs te
 uictoriam longe maximam atq; clarissimam attule-
 runt; Britannicos scilicet exercitus tuos cum Iaco-
 bo Scotorum Rege; qui quidem ingenti militum nu-
 mero inuaserat in ditionem tuam; manũ conseruisse:
 eius exercitum fudisse: magnam eorum partem Re-
 ge ac Regni Principibus occisis internitioni dedisse:
 magnam eitam captiuam fecisse. Itaq; paucis te die-
 bus bellũ atrox ac periculosum felicissime cõfecisse.
 His intellectis tametsi per mihi molestum fuit tantum
 Christiani sanguinis effusum fuisse, tot hominũ millia
 e populo Dominico desiderari; tum Christianũ Re-
 gem

gem egregij sane nominis neq; spernendarum uirū ,
 sororis tue uirum Christiani Regis sibiq; coniunctis=
 simi ferro confossum cecidisse : ualde tamen sum ga=
 uisus alteros tuos exercitus tam illustrem tamq; ce=
 lerem uictoriam de alteris tuis hostibus , qui te ab
 optimo tuo incepto reuocare conabatur , reportauis=
 se . Quamobrem eundem illum , qui hos duplices
 gloriæ tue prouentus subministravit , D E V M fle=
 xis ad terram genibus erectisq; caelo manibus ado=
 rari ; quod tibi Regi plane iuueni bellorum initium
 ab Ecclesiæ suæ defensione auspici hęc rudimēta
 tam præclara tamq; conspicua , quasi fundamenta
 iecerit reliquæ sane uel gloriæ uel ætatis tue . Te ue=
 ro in primis decet existimare ab illo te omnia , nō ab
 humanis opibus accepisse : quoq; Dominus D E V S q;
 noster pluribus atq; maioribus ornamentis uirtutem
 illustrare atq; condecorare uoluit tuam ; eo te qui=
 dem certe illi humiliorem submissiorēq; fieri , erit
 uirtutis & prudentiæ singularis . Quod cum feceris ,
 non solum credibile est , fore ut tibi is secunda pro=
 speraq; omnia in ijs , quas nunc tractas , rebus atque
 bellis largiatur : sed uiam etiam muniat ; per quam
 ingrediens tuum nomē optimis atq; sanctissimis ar=
 tibus æternitati consecrare facile possis . Id erit ; cū
 tibi eas cogitationes propones ; quibus reliquis tuis
 restinctis pacatisq; bellis ad cōtundendam Turcarū
 nimis iam incitatam exultantemq; ferociam accen=
 dare . Quas ad cogitationes ineundas , quemadmodū
 nunc quidem se res habet ; multum dari nobis posse
 temporis

temporis non est existimandum. Ita iam & Pannonia Sarmaticæq; Regna populata debilitatq; ab illis sunt, premunturq; indies acrius: & ipsa Italia amissis in proximis regionibus non unis præsidij illos sibi uicinos finitimosq;, acerbum sane dolendūq; spectaculum contuetur. Hæc pericula, ut uere dicam, quod sentio, me suspensum atq; sollicitum habent; meamq; de secundis tuis rebus uoluptatem & lætitiã esse solidam atq; propriam non sinunt. Quare ab ipso immortali DEO precibus omnibus atq; uotis peto; ut quemadmodum Ecclesie sue dignitatem ab ijs, qui eius propugnationem suscipere in primis debebant, aliquando male habitam egregie prosperarimeq; est tutatus: ita eam & ab accenso ad inflammata sacrosancta eius templa atq; delubra igne, & ab imminente populorum sibi dicatorum ceruicibus ferro inimicarum perpetuo gentium aliquando tandem eripiat. Quibus de rebus omnibus cū Episcopo Vnigornienſi Legato tuo loquutus sum; ut is tibi mentem meam perscribere latius ac diligentius possit. Dat. quinto Id. Octob. Anno primo. Roma.

Episcopo Feltrinorum Magistratui Placentiæ, &
Paulo Sumontio. 20

MANDO uobis; ut quoniam Hierosolimitani milites in Insula Rhodi cōtra Turcas propugnatione hoc tempore distinentur; prouentusq; suos ea in re maxime

re maxime quidem necessaria impēdunt: ex eius ordinis possessionum atq; fructum omnis generis pensionibus in eam decimam; quam nuperrime curari exigiq; mandavi ab ijs, qui clerici essent; partem ullam ne inferatis: neue quicquam eo nomine ab ipsis militibus aut eorum procuratoribus exigatis, aut exigi erogariq; permittatis. Volo enim illum ordinem horum onerum collationunq; omnium immunē expertemq; esse. Dat. xiii Cal. Nouemb. Anno primo. Roma.

Marco Cardinali Seduno.

21

NON oblitus quantum in nos beneficiorum cōtuleris; ei, qui has tibi litteras reddidit, Goro familiari meo ad Heluetios proficiscenti mandavi, te ut uiseret, tecumq; communicaret causam profectionis sue. Qua in re peto abs te non id solum, ut eum instituas omnibus ijs in rebus, quas ad te deferet; doceasq; quid illi agendum, quid statuendū, quid conandum sit. Sed illud etiam, ut meam causam apud Heluetios agas ipse, measq; omnes suscipias parteis. Quod te facturū et facile pro ea qua plurimū apud illos polles dignitate, auctoritate, gratia; et libenter pro tua singulari atq; mirifica in nos beneuolentia plane confido. Volo autem in primis, ut ipsos Heluetios de mea propensa perpetuaq; in illos uoluntate certiores facias; doceasq; eo animo esse me; ut in eadem cum ipsis fortuna magis magisq; quotidie coniungi

coniungi & consociari cupiam: Deinde ut eos confirmes in Maximiliani Mariæ Insubrum Ducis statu atq; Imperio; quemadmodum adhuc quidem egregie fecerunt; & fulciendo & defendendo: quæ sane tibi quidem res curæ magnopere semper fuit: nobis autē non minus cordi est; quàm Florentinorū Reip. atq; urbis, quæ mihi patria est, incolumitas & cōseruatio: Quemadmodum ab ipso Goro intelliges. Qui quidem ea etiam; quæ ad te de me falso delata sunt; diluet; purgabitq; me tibi; eaq; patefaciet, quamobrem mentem erga te meam atq; animū perspicere facile possis. Te uero etiam atq; etiam hortor; eiusmodi uocibus hominum uel inuidētium nostræ coniunctioni, uel certe maleuolorum aures tuas ne præbeas. Quemadmodum & ipsi etiam fecimus, facturiq; sumus ad ea; quæ de te ad me præter tuam dignitatem & allata adhuc quidem sunt, & fortasse afferentur. Neq; enim de tuis summis præstantissimisq; uirtutibus ullorū hominum artibus tātulam quidem partem detractum iri patiar. Reliquum est, ut Goro ipsi meis te uerbis alloquenti omnem fidem habeas. Vale. Dat. sexto Cal. Nouemb. Anno primo. Roma.

Laurentio Medici fratris filio.

22

PROFICISCENTI ad Heluetios Goro, ut meū Internuncium apud illos ageret, mandauī pro mea in Rem istam pub. charitate; ut omnem suæ profectio-

nis

nis causam tibi de uia communicaret. Cui tu fidem habebis nō secus ac nobis ipsis: quæq; ex ijs, quæ ab ipso intelliges, erunt reticenda, nemini patefacies. Dat. sexto Cal. Nouemb. Anno primo. Roma.

Heluetijs.

23

MITTO ad uos Gorum familiarem meum hominem mihi uehementer probatum: ut is meum Internuncium apud uos agat. Quare uos eius uerbis tantum fidei habebitis; quantum nobismet ipsis haberetis, si uos presentes alloqueremur. Dat. sexto Cal. Nouemb. Anno primo. Roma.

Raimundo Cardonæ pro Rege Neapolis. 24

CUM id meum consilium semper fuerit; ut inter Maximilianum Romanorum Imperatorem designatum & Leonardum Lauredanum Venetorum Principem discordiæ, quas quidem uterq; diutius, quam opus fuerat, exercuit, fœdere inito componerentur; ut bella cædesq; in Italia desinerent, pax atq; tranquillitas existeret: idemq; optare prudentissimum Regē tuum sæpenumero intellexerim: gratissimus mihi atque iocundissimus is profecto nūcius fuit, quem nuper accepi; Venetos scilicet ad ineundam cum Maximiliano pacem animum induxisse; nobisq; arbitris omnem discordiarū suarum causam totiusq; rei summam uelle permittere. Ab hoc enim

KK fonte

fonte confido plurima esse atq; maxima Christianæ
 Reip. commoda, ex quibus haurire omnes homines
 possint, propediem emanatura. Hanc eorum uolun-
 tatem cum certam propemodum exploratamq; ha-
 beam; neq; dubitem, quin illi ea, quæ nunciantur,
 omnia ut uolumus sint confecturi: etiam atq; etiam
 te hortor; ut magis in ea sententia Veneti confr-
 mentur; ab armis atque in Venetos impressionibus
 abstineas tantisper, dum syngrapham, qua mihi eius
 rei potestas permittatur, ipsi consiciant. Est autem
 prudentiæ tuæ paucorum dierum moram tanti non
 aestimare; ut eam ob causam ab utrisque nostrū diu
 optatæ, communiq; consilio susceptæ, & toti rei
 Christianæ maxime profuturæ pacis atque fœderis
 confectio impediatur. Quæ quidem mora ne longior
 sit, quã necessitas postulat; Petro Bibienæ meo apud
 Venetos Internuncio mando, det operam, ut trium
 aut quatuor dierum spatio, post has sibi redditas lit-
 teras ea, quam dico, a Senatu Veneto syngrapha cõ-
 ficiatur: teq; illico tota de re certiolem faciat. Tu
 uero ea intellecta Casarianos tuosq; milites usque
 quaque continebis; dum pax ipsa fœdusq; sanciat.
 Summa hæc est ut maximi momenti atque ponderis
 rē unius quatrīdūi præstolatione hortatu meo iuues.
 Quod te facturum pro tua prudētia humanitate le-
 nitate plane confido. Dat. quarto Cal. Nouemb.
 Anno primo. Roma.

Magistratui

Magistratui Bononiæ Polæ Episcopo. 25

QVONIAM *Matthæus Cardinalis Gurcensis ad Urbem atque ad nos propediem est uenturus; uolo, ut si isthac iter faciat, omni eū honoris & liberalitatis genere excipias; itaq; tractes, ut se mihi esse charissimum intelligat. Ea in re omnes diligentie tuæ numeros te implere sane peruelim. Dat. quarto Cal. Nouemb. Anno primo. Roma.*

Maximiliano Mariæ, Mediolanensium Duci. 26

REVERTITVR ad te meo iussu *Hieronymus Moronus Interpres tuus; cuius singularem erga te fidem & diligentiam omnibus ijs in rebus, quas mecum egit, perspicere mihi uisus sum: eaq; ipsum de causa, uti probum & spectata uirtute hominem, facile amo. Is tametsi recusaret Roma te non mandante uelle discedere; ostenderetq; mihi habere se abs te plures causas apud nos commorandi; coactus tamen est a me itineri sese dare. Putaui enim eum in tractandis apud Heluetios rebus tuis magno tibi usui futurum. Qui cum multa ad tuum commodum dignitatemq; spectantia sum loquutus: eaq; collegi; quæ horum temporum conditio poscere maxime uidebatur. Ea ipsa; tum quo studio tenear, ut tibi omnia prospere atq; feliciter eueniant; ab ipso cognosces: qui quidem nostræ erga te uoluntatis locupletissimus*

KK 2

pletissimus esse testis potest. Dat. quarto Cal.
 Nouemb. Anno primo. Roma.

Magistratui Placentiæ & Paulo Sumontio. 27

MANDO uobis, ut aqua & igni interdicatis;
 ne quis ex ea pecunia; quæ ratione decimæ a sacer-
 dotibus, qui in Regno Mediolanensi sunt, exigitur;
 quicquàm capere, habereq; apud sese audeat; præ-
 ter eum, quem uos eius rei curatorem esse iusseritis:
 cuius eligendi uobis unis facultas esto. Volo enim,
 ut is tantummodo, qui a uobis erit lectus, eam pe-
 cuniam administret. Dat. quarto Cal. Nouemb.
 MDXIII. Anno primo. Roma.

Raimundo Cardonæ Proregi Neapolis. 28

POST eas, quas ad te proximis diebus dedi
 litteras; quibus te certiolem faciebam Venetorum
 Remp. discordiarum suarum cum Maximiliano Ro-
 manorū Imperatore designato causas omneis nobis
 arbitris uelle permittere: itaq; te hortabar abstine-
 re eos, qui in eorum Imperio essent, armis laceffe-
 re tantisper, dum syngrapha eius rei per Senatum
 Venetum conficeretur: eam syngrapham, quemad-
 modum uolebamus, confectam Veneti nobis miserūt.
 Quamobrem quo maiore possum studio etiam atque
 etiam abs te peto, statuas arma esse reprimenda, Ce-
 sarisq; milites atq; tuos ab omni offensionum contra
 Venetos

Venetos genere continendos ; dum res negotiumq̄
per nos transigatur . Ita enim & nos Venetis rece-
pimus te facturum : & te, cui quidē Ferdinandi Re-
gis tui mens atque animus perspectus est & cogni-
tus, maxime decet facere ; nitiq̄, ut nihil eorum, quæ
ad pacem conficiendam opportuna sint , prætermi-
tatur . Ea de re plura cum Bercenno procuratore tuo
sum loquutus . Is ad te omnia perscribet . Dat. tertio
Non. Nouemb. M D X I I I . Roma.

Francisco Maria, Vrbinatium Duci. 29

CERTIOR factus eos numos , qui Urbini per-
cutiuntur , probos esse ; uolo , ut tibi æs argentum
aurum flare ferire , quemadmodum consuisti , &
numos cudere liceat : neque ea tibi obsint ; quæ no-
stris in edictis numarijs nuper propositis continen-
tur . Dat. tertio Non. Nouemb. Anno primo. Roma.

Octauiano Fregosio Genuensium Duci. 30

ET si pro animi tui consuetudine tuaq̄, propensa
in omnem iustitiam uoluntate certum exploratumq̄;
habeam , omnes tuæ ditionis populos ipsorumq̄; in-
columitatem tibi magnæ curæ esse : tamen quoniam
Sauonem oppidum municipesq̄; illos , uel quia cum
eorū plurimis magnus mihi usus intercessit; uel quod
ij omnes uetere instituto ciuitatem Florentinam sunt
adepti ; mirum in modum diligo : non solum te hor-

tor, sed etiam ualde rogo, Sauonenſium fortunæ municipiumq; ipſum & ciues omnes habeas etiam meo nomine chariores: eoſq; ita tractes; ut intelligant meam apud te commédationem magno illis uſui fuiſſe. Erit id mihi tam gratum, quàm quod gratiſſimum. Dat. Non. Nouemb. Anno primo. Roma.

Magiſtratui Parmæ.

31

Q V O N I A M mihi ſatis conſtat Caſtrū nouum, quod eſt in Parmenſi dioceſi, ad Hippolytum Ateſtinum Cardinalem iure ſpectare: mando tibi, ut id oppidum cū iuribus eius omnibus Cardinali ipſi, uel eius procuratoribus des tradas ſine ulla mora. Quem enim utpote Reip. perutilem atque in ea admiſtranda maxime idoneum uirum præſtantemq; hominem unice diligo; impediri ei ſua iura minime omnium uolo. Itaque dabis operam; ut is ad integram eius oppidi poſſeſſionem cōfeſtim admittatur. Dat. Non. Nouemb. M D X I I I. Anno I. Roma.

Matthæo Cardinali Gurcenſi.

32

C V M certior factus ſim te ad Urbem atque ad nos aduentare: qui quidem mihi nuncius ſane gratiſſimus fuit: ſtatutumq; mihi ſit relaxandi animi cauſa hodie Roma diſcedere: ne propterea tuum aduentum differas, ſi fortaffe Romæ nobis abſentibus eſſe nō appetis; ſcire te uolo perpaucos me dies abſenturum.

futurum. Quin etiam cum appropinquare tuum aduentum intellexero; dabo operam, ut nos iam reuersos offendas; ut te alloqui, & quam primum uideri possimus. Dat. Non. Nouemb. Anno primo. Roma.

Municipio Norfino. 33

ALLATVM ad nos est exules Castianos; qui eius oppidi arcem magna cum mea indignitate ut atque armis expugnauerunt; confidere se a uobis auxilium ad se defendendos, si a nostris militibus oppugnabuntur, impetraturos. Quamobrem mando uobis ea lege, quae de Maestate est, & decem millium numorum aureorum fisco inferendorum multa; ne illis ulla in re auxilium praebatis; neue quicquam aggredi & tentare audeatis; quod eis exulibus usui & adiumento esse possit. Dat. octauo Id. Nouemb. Anno primo. Roma.

Fabritio & Marco Antonio Columnae. 34

QVONIAM exulum Castianorum audaciam; qua superioribus diebus in eius oppidi arce inuadenda capiendaque sunt uisi; egre, ut debui, molesteque tuli; atque ad arcem recuperandam studium et diligetiam adhibui; magnopere a uobis peto; ne eis exulibus quicquam opis ad se defendendos subministratis. Quod tamen si existimem uos pro uestra in

KK 4 nos

nos pietate per uos ipsos esse facturos ; uolui tamen
 ea de re litteras ad uos dare ; ut magis etiam de mea
 uoluntate certiores fieretis , cum id a me intellexis-
 setis . Dat. octauo Id. Nouemb. Anno primo .
 Roma .

Francisco Hernando Aualo, Marchioni Aterni. 35

IULIANVM Rodulphum familiarem tuum
 probum uirum & spectata uirtute hominem multos
 iam annos bene cognitum , ualde sane amo . Is quo-
 niam nobis in primis idoneus uisus est ; qui Iuliani
 Medicis fratris mei rerum domesticarum curam ad-
 ministrationemq; susciperet ; ipsum ei rei praefeci :
 speroq; fratri meo magno usui eius uirtutem et pro-
 bitatem fore . Quod te meis litteris scire uolui , cum
 ut intelligeres existimare me tibi nos non ingratum
 facere , qui familiaris tui opera nostris in rebus utamur : tu ut certior fieres nobis illum tua causa etiam
 chariorem fore . Dat. VIII. Id. Nouemb.
 Anno primo . Roma .

Francisco Gonzage Marchioni Mantuae. 36

ALOISIO Crepello Mantuano ; cuius fra-
 tio familiarissime utor ; a certis hominibus in tua
 dioccesi quedam pecuniae summa debetur : quam nisi
 te adiuuante recuperarit ; arbitratur se in perdi-
 tis & desperatis habiturum . Pergratum igitur mihi
 feceris ;

P E T R I B E M B I

E P I S T O L A R V M L E O N I S

D E C I M I P O N T . M A X .

nomine scriptarum.

L I B E R S E X T V S .

Alphonso Ferrariensium Duci.

VANQVAM iniquum sane fuerit ab huius Reip. Vicario eos homines, qui in eiusdem Reip. Imperio essent, capi, captosq; in custodia diu haberi: potuerimq; ipse Franciscum & Pasotum Fantutios ciues Bononienses captos a tuis custodiaeq; traditos reposcere abs te iuris & iustitiæ uia; petereq; ut eos in libertatē sine ulla mercede restitueres: uolui tamē & pro nostra uetere necessitudine, & pro mea recenti charitate, qua te Pontifex Max. amplector, amantissimi hominis officio uti; hortariq; te id ut faceres: ad teq; non unas litteras ea de re dedi sperans te ad id, quod æquitas ipsa postulabat, facile nobis hortantibus descensurum. Quæ res cum aliter, ac sperabam, ceciderit: teq; Pasotum quidem magna accepta pecunia missum fecisse; Franciscum uero in custodia & quidem dura etiam num habere intellexerim, deq; tua in illum asperitate nihil omnino remississe:

sisse : æquius certe erat, & huius Imperij Maiestati
 conuenientius, nihil nos te amplius per litteras hor-
 tari : ne totiens eiusdē Imperij dignitas auctoritasq;
 nostra nullius esse apud te ponderis momentiq; uide-
 retur . Quod quidem statueram facere ; atq; , ut scis,
 iam plane faciebam . Veruntamen precibus tandem
 & lachrymis Francisci necessariorum permotus idē
 illud etiam nunc scribo : abs teq; uno uerbo peto ; ut
 pro tui Magistratus officio , proq; ea , quam nobis
 obseruantiam debes , Franciscum iam tandem patriæ
 restituas & suis : neq; patiaris eius hominis liberta-
 tem ; quam tueri potius & defendere debuisses , aut
 impediri abs te , aut ullo pretio emi . Id si feceris ;
 iustitiam pietatem dignitatem meam tibi esse curæ
 non dubitabo : Si nō feceris ; & tu meam de te opi-
 nionē maxime falles ; & ego de me deq; tota re tuā .
 Dat. xii. Cal. Decemb. Anno primo . Roma .

Lucretiæ Ferrariensium Duci . 2

N O N unis litteris Alphonso uiro tuo Fantu-
 tios fratres ciues Bononienses honestos uiros no-
 stros homines commendauimus , ut quidem adhuc
 uidemur frustra . Nam cum is eos captos a suis in
 custodia iam per annum habuerit : ego autem illum
 sepius hortatus sim , Fantutios liberaret ; ne uel in
 uiros egregios , qui nihil unquam in sese deliquerint,
 agere inhumaniter ; uel Ecclesiasticam libertatē cō-
 minuere ; demum ut aliquid etiam nobis petentibus
 tribuere

tribuere uideretur : alterum quidem eorum , qui se
 magna pecunia redemit , patriæ atque suis restituit :
 alteri autem neque de carceris incommodo , neque de
 pecuniæ summa , quam ei ab initio condixerat , ade-
 hac plane quicquam remisit . Itaque , ut uerum fatear ,
 ægre molesteq; ferēs parum apud illum pietatem iu-
 stitiam Reip. dignitatem , parum etiam nostras lit-
 teras ualuisse ; statuerā nihil ei amplius ea de re scri-
 bere , indignum existimans me ; qui illū & ueteris
 beneuolentiæ & recentis Magistratus nomine mulla
 tū sane amo ; in re præsertim tā honesta tanq; ple-
 na egregiæ laudabilisq; pietatis totiens ab ipso frue-
 stra quicquā sineq; fructu petiisse . Sed uicit flexitq;
 me necessariorū Francisci perpetua obsecratio : aut
 enim ita illū aduersa ualetudine laborare ; ut si pau-
 lo modo ulterius in custodia teneatur spiritus illum
 & uita sit relictura . Itaque nos orant ; ne illū mise-
 rum atque se nostra , hoc est omni spe destitutos re-
 linquamus . Quare id , quod sæpius a uiro tuo petij ;
 idē nunc etiā ab eodem per litteras peto ; ut et illorū
 obtestationibus atque lachrymis , & rei æquitati ,
 honestati , pietati , ipsi denique humanitati , qua in-
 duimur , satisfaciā ; Franciscū Fantutiū scilicet sine
 redēptione uti missum faciat : satisq; habeat eā , quā
 a fratre pecuniā accepit . Volui autē te etiā hortari et
 monere : quæ cū foemina sis ; tangi te pietate miseri-
 cordiaq; duci uerisimilius est : ut apud uirū ea in re
 iustitiæ measq; partes amplectare atq; suscipias : etiā
 persuadeas , nostris hortationibus morem gerere ali-
 quando

quãdo tandẽ in animũ inducat suum : uelitq; hominẽ se esse meminisse . Itaque in homines durius , quã ipsa humanitas postulat , ne agat . Deniq; cum Reip. Vicariũ sustineat ; sciat indignũ atq; iniquũ sibi esse eiusdẽ Reip. homines capere , captosq; in custodia tã diu habere ipsa Repub. Põtificeq; Max. ut eos missos faciat , postulãte . Nã quoniam supra mulierũ captum te & prudentem , & plurimis maximisq; uirtutibus ornatam omnes homines prædicant , non dubito , quin a uiro tuo sis , quæcunque uoles , impetratura ; a quo te amari ijs de causis uehementer existimo . Itaque hanc tibi rem meo nomine remitto ; utpote qua huiusmodi causæ apud uirum Internuncius esse aptior atq; coniunctior nullus potest : teq; ingenijq; tui bonitatem , qua excellis , ea cura oneratam magnopere uolo . Id si feceris ; quod te facturam pro tuo mirifico in nos cultu pietateq; confido ; et mihi rem gratissimam teq; ac uirtute tua dignam facies : & uirũ ipsum tuum magna calumnia liberabis . Ero etiã ipse tuis in rebus huius officij non immemor : diligentiamq; aliquando tuam sarciam . Datæ . x i l . Cal . Decemb . Anno primo . Roma .

Maximiliano Mariæ Mediolanensium Duci. 3

INTELLEXI Gulielmum Marchionem Montisferrati abs te accersitum Mediolani propediẽ futurum ; ut de uestris rebus alloqui hominem possis . Fuit is mihi nuncius sane gratissimus . Qui enim & te uere

te uere paterna charitate sum cōplexus; & illū pro-
 pter eius plurima in nos, dum Cardinalem gereba-
 mus, officia, atq; in Romanos Pontifices perpetuā
 obseruantiam in meam fidem tutelamq; recepi: ma-
 xime opto, ut ea per uos fiant; quibus arcto inter
 uos planeq; duraturo amoris et beneuolentiæ fœdere
 deuinciamini. Quod tamen ipsum etiam pro ea uo-
 luntate, qua in omnes Christianos Principes sumus;
 quos quidē esse cupio inter se quā coniunctissimos;
 est nobis, ut debuit iocundissimum. Eo autem ad te
 scribere sum aggressus; ut te hortarer; quo maior
 ipse es; quoq; tua est & fortuna & dignitas excela-
 store loco lōgeq; illustriore posita; eo uelles Guliel-
 mum ad te uenientem amantius liberaliusq; suscipe-
 re; atq; omni beneuolentiæ ostensione ita tractare,
 ut se tibi plurimum debere fateatur. Id & ad tua
 ditionis securitatem propter uicinitatem locorū, &
 ad nominis dignitatem propter illius splēdorem ex-
 pectationemq; hominum erit aptissimum; mihi ue-
 ro tam gratū, ut in me ipsum magnum aliquod egre-
 giumq; beneficium te contulisse sim existimaturus.
 Data XII. Cal. Decemb. Anno primo. Roma.

Gulielmo Marchioni Montisferrati. 4

PER sane gratum mihi fuit id, quod proxime
 intellexi; te Maximiliani Mariæ Insubrū Ducis hor-
 tatu ad illum breui accessurum: ut is de uestris re-
 bus te alloqui, ac tecum, quæ ex usu utriusq; uestrum
 sint,

sint, commode constituere possit. Nam qui propter plurima tua in me Cardinalem familiamq; meā officia, & in Romanos Pontifices egregiam uoluntatem magnopere te amo, ualde cupio, ut ea per uos statuatur; quibus summa inter uos beneuolentia perpetuaq; coniunctio sit futura. Quod quidem pro Ducis natura optimisq; moribus fore confido: utq; fieret; quod ad illum attinet; cum per litteras sum hortatus. Abs te autem etiam atq; etiam peto: primum ut, si te itineri nondum dedisti, pergas Maxiliano ea in re morem gerere; libentissimoq; animo te ad illum quam primum conferas: deinde ut des operam, cum illō ueneris; ut is te non minus uoluntate animi tui, quam locorum uicinitate, sibi esse cōiunctum cognoscere atq; profiteri possit. Id erit mihi pro ea; quam uotis omnibus semper concupiui; Christianorum Principum unanimi uoluntate constituenda, iocundissimum. Dat. xii, Cal. Decemb. Anno primo. Roma.

Regij Lepidi Magistratui.

5

DEMONSTRATVM mihi est Ioannem Petrū Gonzagam Nuuolarie Comitem rebelles meos Regienses homines suum in oppidum recepisse. Id si ita esse compereris; meas ad illum litteras, quas unā cū his litteris accepisti, quam primum mittes. Earum exemplum has in litteras conieci; ut tuas apud illū postulationes ad earum sensum accommodare atque aptare

aptare posses. Sūma est; cures omni diligentia desq;
operam; ut eos habeas, & quemadmodum meriti
sunt, multes ac punias. Dat. VIII. Cal. Decemb.
Anno primo. Roma.

Ioanni Petro Gonzagæ Nuualarie Comiti. 6

Ex litteris optimorum uirorum intellexi id;
quod sane credere pro mea in te uetere beneuolentia
uix egreg; potui: te meis rebellibus Regiensibus tuo
in municipio receptum ac perfugium dedisse. Id si
ita est, te non solum moneo atque hortor, sed tibi
etiam præcipio ac mando; ut quotquot ex illis tuis
in locis habes; eos omnes Regij Magistratui tra-
das: qui autem posthac ad te uenerint; eos ne reci-
pias; sed expellas: ne conqueri de te merito & ma-
gna cum causa possimus. Dat. VIII. Cal. Decemb.
Anno primo. Roma.

Magistratui Bononiæ Polæ Episcopo. 7

DEDERVNT ad nos litteras ij, qui publice bo-
nas artes isto in oppido profitentur; mores atque
consuetudines illo in ludo constitutas magna ex par-
te remitti & negligi sic; ut neq; horæ profitēdi, neq;
conuentus differentium, neque Magistrorum immu-
nitates, atque comitia haberi solita custodiātur. Eam
ego rē, ut debui, egre molesteq; tuli; qui ludū istum
esse quā ornatiſſimum cupio. Mādo igitur tibi; ut
omnibus

omnibus professoribus imperes; ut leges atque consuetudines usquequaque tueantur; nihilque prætermittant eorum; quæ tum fieri assolent; tum discipulorum utilitatem atque commoda continent. Qui non fecerit; ei salarium auferri, & in ærarium inferri iubeto. Dat. V I I I. Cal. Decemb. Anno primo. Roma.

Antonio Cardinali Bononiensi. 8

CERTIOR factus Bentiuolos fratres suarum rerum recuperationem iuxta litterarum sententiam, quas ad Altobellum Pole Episcopum Bononiæ Magistratum dedimus, assequutos nondum fuisse: te & moneo & hortor; des operam, incumbasque in eam rem, ut omni ex parte ea recuperatio meis ex litteris conficiatur; neque ulterius a quopiam ullo nomine differatur. Quam sententiam uoluntatèq; meam XL uiris Bononiensibus denunciabis: eosque meis uerbis admonebis, si mihi rem gratissimam facere uolent, eiusmodi cōfectionem ne impediant. Dat. V I I I. Cal. Decemb. Anno primo. Roma.

Raimundo Cardonæ Proregi Neapolis. 9

Ex litterarum Octauiani Genuensium Ducis illiusque oppidi Decurionum ad nos exemplo; quo in loco eius ciuitatis res sint propter illorum audaciã, qui perturbare eam armis, collectisque exercitibus

LL omnia

omnia permiscere aggrediuntur; facile perspicias. Ea res cum nihilo sane minus Ferdinandi Regis tuamq; dignitatem; quorum auspicijs is, qui nunc uiget, eius urbis status magna cum omnium ciuū uoluptate fuerat constitutus; quam nostram ipso- rum, qui municipium illud in fidē & clientelam recepimus, diminuere labe factareq; uideatur, hanc mihi operam sumpsi, ut curarem, ut eorum te nihil laeteret. Que cum erunt abs te intellecta & cognita; tui consilij erit, perferre ne ac perpeti uelis tantam indignitatem; ut paucis Gallie cisalpinæ rebus reliquis, quæ turbari fortasse poterant, plane iam cōstitutis; teq; prope uno in Italia paratissimum exercitum habente; cæteris aut superatis, aut communi sententia bellum tecū administrantibus; tamen stut; qui urbem Genuam in tuam nostramq; fidem receptā oppugnare audeant sub oppidi prope iam moenibus atque ipsas ad portas positis castris. Equidem, quod ad me attinet, eos, unde illa, de qua loquor, armatorum hominū manus ad quietem eius oppidi auertendam comparari audiebatur; propterea quod eum rerum motū totius Italiae res turbandi et permiscendi, ac bellum maximum excitandi, nouasq; res molendi afferre initium existimabam; non unis uel literis, uel certis missis hominibus monui, ab incepto desisterent; presentemq; eius urbis statum mee fidei commissum & traditum ne uexarent, existimans ipsos hortatu meo facile quieturos; presentim cum scirent in eo non minus Ferdinandi Regis, quam

quàm meum nomen dignitatemq; conuelli et conteri.
Tritemes etiam meas eam ad urbem tuendam misit.
Nunc uero cum neque nostræ neque Regis tui digni-
tatis Maiestatis nominis ulla ab ipsis ratio habeatur;
æquū est te, qui exercitui lectissimo atque fortis-
simo præes, eiusdem cum Regis, tum nostras, tuas
denique ipsius partes suscipere; omnesq; nos, teq;
in primis ab iniuria tam insigni præ te ferre uindictaturum;
ne te nominisq; tui amplitudinem partaq;
iam gloriam cōtemnendam quispiam posthac ducat.
Quis enim tuæ se Regisq; tui fidei creditum tutum
securumq; existimabit; si Genuæ statum tuis armis
constitutum, in Regis tui fidem receptum uiderit uel
perueri, uel labefactari? Quamobrem incumbere in
eam cogitationem, sensusq; tuos omneis atque animum
excita; ut oppidum egregium; cuius oppidi
otium ceteris Italiae oppidis quieti, bellum tumultui
esse maxime potest; ab imminente hostium periculo
tua diligentia consilio auctoritate, armis etiam si
neceffe erit; quæ quidem arma hoc tempore tibi
præcipue parēt; tuis denique opibus eripiat. Quod
unum & Regi tuo sempiternam gloriam pariet: &
mibi tam erit gratum; ut me tibi ea de causa plurimum
debere sim existimaturus: tibi certe ipsi nomineq;
tuo magnum sane splendorem, magnam auctoritatem
asseret. Dat. VII. Cal. Decemb. Anno
primo. Roma.

Episcopo Ceruie, Cesenæ Magistratui. 10

MANDO tibi; ut apud te meo nomine adserues numos aureos mille; quos habes reliquos ex rationibus Saluatoris; qui nuper mortem obiit, cum uectigalia Flaminie administraret. Quarto Cal. Decemb. Anno primo. Roma.

Francisco Mariæ Vrbinatum Duci. 11

VALDE mihi ea omnia probantur; quæ ad Fani Fortunæ municipum quietè spectantia per tuos ad me homines perferre uoluisti, cum in persoluen- do salario Bernardo Cardulo; qui procuratorè meū eo in oppido proxime gessit; tū in restituendis Frā- cisco Alexandro Cesenati ijs, quæ ei ratione spolio- rum debentur. Quare uolumus ut sic fiat; quemad- modum ipse consulis: scilicet ut Cardulo nihil persoluator ultra id, quod tu ei curari insisti: Alexā- dro autem quæ debentur, restituendi ea ratio adhi- beatur; quæ tibi esse commodior ad otium eius op- pidi uidebitur: Mando etiam Episcopo Policastrensi Fani Fortunæ Magistratui, ut ex tua sentētia utrā- que rem administret. Dat. tertio Cal. Decemb. Anno primo. Roma.

Heluetijs , qui apud Genuam sunt .

12

NON sane quiui pro Rep. laesa spretaq; Maie-
 state non permoleste ferre , uos ; qui eiusdem Reip.
 libertatis propugnatores acerrimi nouissimis his tē-
 poribus semper fuistis ; atque ab ea magno in hono-
 re habiti praecleara ipsius erga uos atque illustria be-
 neuolentiae amoris necessitudinisq; signa monumen-
 taq; accepistis ; ad praesentē Genuae statum et Octa-
 uiani eius ciuiū Ducis quietē conturbandam collecto
 exercitu armatosq; accessisse : cū multo antea intela-
 lexissetis a meis missis ad uos ea de re Internuncijs
 ipsum Ducē fratremq; eius Federicū Archiepiscopiū
 Salernitanorum in meā fidem fuisse receptos . Quā-
 obrem Fabritium familiarem meum magnis itineri-
 bus ad uos his cum litteris mitto : ut is uobis ea , quae
 mihi aequa & iusta magnopere uisa sunt super ea re ,
 nunciet meis uerbis : cui fidem habebitis . Summa o-
 mnium est : ut sine ulla mora & a Genua exercitum
 abducatis ; & nihil agri Ligurum uastatum , nihil
 uillarū incensum relinquatis . Id si feceritis ; de mea
 in uos beneuolentia nihil remittam : quam omnia
 me quidem officiorum cultam genere , quoad ipsi uo-
 lueritis , conseruabo . Dat. Prid. Cal. Decemb.
 Anno primo . Roma .

SCRIBITVR ad nos uestrorum hominum magnam manum ad Arcem Guillelmam incurfiones fecisse; perq; eius oppidi agrum depopulabūdā prae-
dabundamq; fuisse uagatam. Id quā alienum sit a mea cum in omnes homines, qui nostro in Imperio sunt, tum uel maxime in Franciscum Mariam Urbium Ducem nostrarum copiarum Imperatorem uoluntate, ipsi per uos scire cogitareq; debeatis: neque quae iniquissima sunt, grauissimasque animaduersiones merentur; tam audacter tamque temere admittere. Quare uobis ea lege, quae de Maiestate est, praecipio & mando Primum quidem, ut ab omni non modo incurfione & praeda direptioneue eius municipij atque omnino agri; sed etiam tum a rerum Arcis Guillelmæ, tum ab hominum quantulacunque laesione offensioneque prorsus abstineatis: Deinde etiam si reliquorum ei municipio uicinorum hominum ulla manus aut in idem oppidum, aut in reliqua eius Ducis oppida incurfiones facere uolent; quantum in uestris opibus erit positum, ea uniuersa omni ab iniuria tueamini; eisque auxilium, quo se defendere & tueri possint, diligentissime amantissimeq; subministretis: In quo ipso ne studia officiaque uestra ulla ex parte, a nobis desiderentur, ut curam adhibeatis; eadem lege committenda uos moneo. Dat. tertio Id. Decemb. Anno primo. Roma.

Ant.^o Cardinali Bononiensi.

14

P E T O abs te, & quidē ualde peto; ut quoniam Baldassare Mediolanēsi municipe tuo uiro & probo & perelegāti multos iam annos familiarissime utor; des operam; ut is inter illos admittatur; qui idonei sunt; ut ad Magistratus Bononienses gerendos recipiantur. Dat. Idibus Decemb. Anno primo. Roma.

Gulielmo Marchioni Montisferrati.

15

AMAUIMUS te antea, dum Cardinalem gerēbanus, omni tempore: amari enim nos familiamq; nostram a te sciebamus: et nūc quidem, cum mihi nihil merito Pōtificatum Maximum cōtulerit DEVS, paterna te beneuolētia atque intimo amoris & charitatis meae sinu complector atque contineo. Est enim mihi exploratissima tua tuorumque maiorum in Romanos Pont. obseruantia & fides: quae te mihi praeter eam, quā me prosequeris, pietatem commendatissimū faciunt. Itaque sic uelim existimes, te tuosque omnes, uxorem, liberos, fratrem mihi magnae curae esse. Idq; ut omnes homines intelligant, nos si erit opus, operam & studium libentissime posituros. Porro quaecunq; ad tuam incolumitatem, quaecunq; ad ditionis tuae tuorumq; populorum & tuarum rerum omnium conseruationem pertinebunt; in ijs tibi nunquam deero: neq; te, uti de hoc Imperio deq;

LL 4 me optime

me optime meritum, & in meam initio Pontificatus fidem tutelamq; animo libentissimo receptum; ledi a quoquam, quoad potero, patiar. Dat. x i. Cal. Ian. Anno primo. Roma.

Ferdinando Hispania Regi. 16

INTELLEXI te Petro Cardinali Anconitano fructus Ecclesie Gaditanae retineri mandauisse. Quae mihi res & pro meo in illum fraterno amore, et pro eius in rem Romanam plurimis maximisq; promeritis non paruam sane molestiam attulit: praesertim cum perspectissimum mihi sit eum tui studiosum semper fuisse; tuasq; res, dignitatem, gloriam, rebus omnibus antetulisse. Quare te hortor; neq; hortor solum, sed etiam peto abs te diligentissime, uelis Ecclesie Gaditanae prouentus Cardinalis procuratoribus remittere: quod erit mihi tam gratum, quam quod gratissimum. Ceterum polliceor tibi, in meq; recipio; reliquis in rebus, quas cum eo tractas, quem admodum uoles ipse, sic plane fore. Dat. ix. Cal. Ian. MDXIII. Anno primo. Roma.

Internuncio Hispaniensi Episcopo Consentino. 17

EXEMPLVM litterarum, quas Ferdinando Regi scribimus postulantes ut is Ecclesie Gaditanae fructus interdictos a se Cardinalis Anconitani procuratoribus remittat; habuisti cum his litteris.

Mando

Mando autem tibi; ut apud eum agas, cures, enitaa
 re; ut res, quemadmodum uolumus, conficiatur: in
 quo nihil prætermittes: si mihi rem gratissimã uo=
 les facere, neq; diligentia, neq; studij, neque plane
 laboris. Est enim mihi permolestum, Cardinali de
 Rep. deq; nobis optime merito in colligendis Eccle=
 siae suae fructibus negotium fieri. Nam quod ad eas
 res attinet, quibus tu de rebus ad me scripsisti; cer=
 tiorem facere Regẽ poteris, me curaturum; ut quã
 admodum ipse postulat, sic aptentur. Dat. nono Cal.
 Ian. Anno primo. Roma.

Federico Archiepiscopo Salernitanorum. 18

IUSTISSIMIS me causis impellentibus man=
 do tibi; ut quem habes sacrorum tuorum in Ecclesia
 Salernitana Vicarium; eum quã primum amoueas
 ab administratione illa & loco: teq; id meo iussu fa=
 cere neq; ipsi, neq; cuiquam patefacias. Dat. quinto
 Cal. Ian. Anno primo. Roma.

Bononiae Magistratui Polae Episcopo. 19

MANDO tibi; ut ex ijs ducentis peditibus, quã
 sub Rainaldo Gazoprætorij Præfecto isthic merent
 L milites eximas: quorum stipendium in alios mili=
 tes tot numero, quot tibi & XL uiris satis esse ui=
 debuntur, per uos deligendos transferatur: quibus
 militibus ea mandetur cura, isq; præficiatur; quam
 curam

curam esse ex usu istius urbis, quemq; Praefectum ei rei fore idoneū iudicabitis: ita sane; ut posthac Rainaldus c. l. milites tantummodo habeat, quibus imperet: illi autem, qui per uos deligentur, tibi & xl uiris obediant praestoq; sint suo cum Duce. Dat. quarto Cal. Ian. MDXIII. Anno primo. Roma.

Octauiano Duci Genuensium. 20

VENIUNT ad Urbem atq; ad nos e Gallia Trāsalpina sacerdotes aliquot honore & dignitate praediti, tolēdi schismatis causa, seq; cum sacro Lateranensi Concilio reliquorum illius Ecclesiae sacerdotum nomine coniungēdi: quibus obuiam mitto eū; cui has ad te litteras dedi; uiatorem meum: qui cum tutius atq; securius accedere Romam possint. Quare abs te peto, des operam non solum ut ij sine ullo impedimēto per tuae ditionis loca iter faciant: sed etiā ut a tuis & amice & liberaliter excipiantur. Dat. Cal. Ian. MDXIII. Anno primo. Roma.

Petro Bibienae apud Venetos Internuncio. 21

INTER eos, qui meo stipendio aluntur, est Augustinus Coppus istius Urbis ciuis uir & multū terrarum peruagatus, & omnis laboris experientissimus; tum & industrius & elegans et plane comis, & mihi certe gratus. Is quoniā a patria sua in exilium

lium missus multos iam annos externis in locis duriter & laboriose confecit; cupitq; quam maxime, ut sibi redire ad lares suos liceat; mando tibi; ut Leonardum Lauredanum Principesq; ciuitatis adeas; horterisq; meis uerbis, uelint rogatu meo Augustinum ab exilio restituere: eisq; persuadeas; ut exemplo Domini; qui quidem delinquentis poenitentiam, quam mortem mauult; ea in re pietate potius & misericordia, quam uindicta utantur. Quod quidem tanetsi pro istius in me Reip. uoluntate facile me assequuturum confido: uolo tamen ut eam rem diligenter administres; ostendasq; Senatui istum mihi plane gratissimum facturum; si in Augustino ad patriam reuocando nitentem se liberalemq; praebuerit. Tota autem de re quid egeris; facies me quam primum tuis litteris certiozem. Dat. Prid. Non. Ian. MDXIII. Anno primo. Roma.

Maximiliano Imperatori designato. 22

ET si et animo semper agitauit ex eo tempore, cum Pontifex Max. creatus sum; ut pro Reip. Christianae otio comuniq; bono te ab armis, ab ardore animi, ab odio exercendo cum ijs, quos hostes tuos appellas, Christianis Regibus atq; Principibus, ad pacem atq; amicitiam reuocarem: et postea quam Matthaeus Cardinalis Gurcensis Vicarius rerum Italicarum tuus prudens excellensq; uir Romam se contulit, cum eo saepius eadem de re sum loquutus: Tamen quoniam

niam ijs diebus fratres mei E. R. Cardinales nõ solũ separatim, ut cuiq; usui fuit; quod sæpe antea fecerant; sed etiam una omnes atq; palam nos ea de re multo diligentius atq; accuratius monuerunt ueriti, ne si paulo modo ulterius nostrorum Principum discordiæ inter eos uiguisent; Christianã Remp. bellicis ciuilibus debilitatã ualidissimi hostes nostri Turcæ adorirentur atq; opprimerent; qui tractare arma, parare exercitus, classem conficere audiebantur: idem nunc quoq; mihi tecum per litteras multo accuratissime agendum esse contendendumq; existimaui: præsertim cū & nonnullorum Regũ ac Principum querelæ accesserint litteris eorũ & nuncijs ad nos perlatae, petentium, ne Christianos populos nostræ curæ fideiq; creditos diutius inter se concurrere collidiq; sineremus: & ipse Italiæ deuastatæ prope ac desolatæ uocibus & quasi lachrymis exciter; ut de grege Domini passim pereunte ac se conterente sollicitus nihil non curæ in eo continendo conseruandoq; adhibeam, nihil remittam laboris. Itaq; te & moneo & hortor & plane etiam atq; etiam rogo per DEI Opt. Maximi nomen; a quo tuo sane nomini dignitas omnis Maiestasq; accessit: per sedem hanc Christianæ Reip. cuius unius tuendæ cogitatio ad te maxime omnium atq; iustissime pertinet: per tot sanctorum uirorum humata hac in urbe atq; telure corpora; qui multos labores, multas ærumnas pertulerunt, multum etiam sanguinis instituendis nostris sacris augendisq; profuderunt; ut ad pacem
cum

cum tuis hostibus in eundem animum & cogitationem tuam des; eamque de sedibus deique populis Domini prope expulsam, te quidem certe implorantem ne aspernere: praesertim si aequas illam ad te condiciones asferre perspexeris. Quam certe in sententiam adducere facilius debes; quo laudabile illud propositum animi tui, qui cum in primis ad arma prosiluisti, ut libertatem ecclesiasticam audacia nonnullorum uiolatam comminutamque defenderes, dignitatemque nostram ab iniuria uendicares; suos iam exitus habet: hostesque tui DEI munere ac tua incredibili uirtute tuorumque foederatorum auxilio positis animis contumacibus ad huius Reip. cultum & obseruantiam humiles accesserunt. Certe quemadmodum te bello fortissimum atque inuictum adhuc quidem omni tempore praestitisti: ita optimis consilijs tractabilem dari nunc te; erit non minus prudentiae tuae; quam illud fuerit fortitudinis. Meminisse etiam debes; cum omnium Christianorum Imperatorem geras; datum te a DEO esse quasi tutorem eius populis; ut non tam tibi cogitandum sit, quos uincere atque subijcere tuae ditioni possis; quam ut omnes esse incolumes te procurante conspiciantur. Deinde quo maior ipse excelsiorque es; eo te decet omnibus hominibus faciliorem commodioremque esse; benignitatemque, non acerbam naturam; obliuionem iniuriarum, non uindictam; liberalitatem non potentiam exercere: neque tam quaerere, quibus artibus latiores Imperij tui fines habeas; quam quibus uirtutibus gloriam tui nominis

nomini extendere, hominumq; in te benevolentiam augere atq; amplificare melius atq; facilius possis. Quamobrem, ut ad illud redeam, quod initio dixi; rogo obtestorq; te, primum quidem, ut animum tuum ad pacem inter omnes Christianos Principes conciliandam applices: Deinde ut te ad eas pacis conditiones cum tuis hostibus deducas; quæ si non tales erunt, quales ipse uoles maxime; sint tamen eiusmodi; ut qui te summopere diligunt, non esse eas abs te reiiciendas putent. Cruentari enim gladios, uastari prouincias, oppida dirui; quæ quidem mala cum bellis semper coniuncta sunt; exerceri denique inter Christianos Principes tam acerbas contentiones, non solum Reip. Christianæ periculosum est; sed ne illis quidem ipsis, qui eas exercent, non triste, non miserum, non fugiendum. Ad si ipse per te feceris; plane confido reliqua bella omnia in uniuerso eiusdem Reip. Imperio, omnibus hominibus tuum unius præclarum factum respicientibus, facile quietura: quiq; nostris ceruicibus imminens hostis nostrer perpetuus Turca, deq; nostris seditionibus incredibilem letitiam capiens nos eam ob causam a sese facilius debellatum iri spem non dubiam alit; uel se intra suos limites continebit; uel nos unâ in redimendis a seruitute Christianis gentibus conspicientes aliquando uictores sentiet. Me quidem ipsum, qui te unice atq; summopere amo; fratrumq; meorum Cardinalium collegium, uel potius Christianam rem uniuersam tibi egregie atq; in omne tempus

pus deuincies . Dominus autem ; ut est in remunerãdo benefacta hominum largus ; quicquid hac in re atque hoc tempore amore sui me hortatore tuis hostibus remiseris ; tibi nominisq; tuo Augusto reliquis tuis in rebus postulatisq; decupla mensura atque centupla sarciet . Dat. quinto Cal. Ian. MDXIII Anno primo . Roma .

Singulis ijs, qui creãdi Imperatorem ius habent. 23

EXEMPLVM litterarum, quas ad Maximilianum Imper. def. dedimus ; quibus cum ab armis, a bello, a contentionibus cum Christianis Principibus exercendis, ad pacis studia cogitationemq; reuocamus ; habuisti cum is litteris . Ex eo curam in ea re nostram, diligentiam, studium, pietatem deniq; ; quam adhibemus, ut eius ceterorumq; Principum animi pacem ineant ; facile perspicias . Quare cum te plurimis legitimisq; de causis magnæ esse apud illum auctoritatis exploratum habeam; nec dubitem, quin pro tua uirtute animiq; temperantia, proq; officio optimi prudentissimiq; Principis te quoque cõmunia Christianorum populorum mala uel presentia, uel etiam impẽdentia commoueant ; prorsus uehementer etiam atq; etiam abs te peto ; ut meas apud illum hortationes litteris, postulationibus, Internuncijs, per te ipsum denique, si fieri poterit, & quantum poteris, iuues . Plane enim cum in eo, qui tuos conatus adiuuabit DEVS ; tum in tua diligentia,

diligentia, prudentia, auctoritate, spem maximam habeo, fore, ut ab illo sis quaecumque uoles impetraturus, tam iusta praesertim in re atque causa: quae quidem id agit; ut Christiani sanguinis, quæ exhauriri profundiq; tam largiter his temporibus perditis atq; miseris uidimus, aliquando tandem ratio habeatur; resq; Christiana publica uel neruos atque uires resumat, proferatq; in dies sese; quod erat sane conuenientius; uel ne perpetuis nostris hostibus ludibrio internecioniq; dedatur. Id si tu quidem fili mihi animoq; meo pergrate, quantum in te erit, confeceris; & DEI causa per te sustinebitur; & me beneficio tuo deuincies; & tibi ipse gloriam paries sempiternam. Dat. quarto Cal. Ian. M D X I I I I. Anno primo. Roma.

Laurentio Episcopo Feltrinorum Internuncio. 24

Ex litterarum exemplo; quas & Maximiliano Imper. designato & ijs, qui Imperatorem creandi ius habent, dedimus; ea, quæ de pace inter Christianos Principes concilianda ad eos scribimus, intelleges, quæ quidem exempla atq; ipsæ etiam nostræ ad eos litteræ tibi redditæ sunt cum his litteris. Volo autem, primum quidem, ut eas litteras ijs, ad quos datæ sunt, quàm primum quàmq; diligenter cures reddendas & perferendas: Deinde ut quantum in te erit, omni studio, diligentia, labore, omnibus animi tui sensibus rem consiliumq; nostrum apud eos singulos

singulos iuues ; nihilq; omnino prætermittas , quod ad persuadendam Imperatori concordiam & pacem esse usui & adiumento possit : nullaq; te in re existimes æque gratum nobis facere posse ; quàm si hac in re id , quod uolumus , confeceris . Dat. quarto Cal. Ian. M D X I I I I . Anno primo . Roma .

Vladislao Regi Pannoniæ . 29

SCRIPSIMVS & Maximiliano Romanorum Imper. designato, & Ferdinando Hispaniarum Regi, & Henrico Regi Britanniæ diligentissime : qui quidem Reges nonnullis cum Regibus & Principibus Christianis bellum gerunt : eosq; pro nostri muneris officio ac propensa in rem Christianam pub. uoluntate hortati sumus ; ut ab armis inter se exercendis ; quæ sane diutius , quàm oportebat tractata uibrataq; uiguerunt ; ad pacis aliquando tandem studia cõuerterentur . Nam præterquàm quod plurima semper cum bellis mala calamitatesq; cõiunctæ sunt ; id etiã plane timemus ; ne cõtritis Christianæ Reip. per eiusmodi odia contentionesq; neruis atq; lacertis , totoq; corpore debilitato , ualidissimi hostes nostri perpetui Turcæ nos adorianatur , atq; opprimant : qui Ducecem audacissimum Selinum Regē nacti tractare arma , parare exercitus , classem conficere dicuntur ; ut nos dissentientes labefactatosq; pessudent ; seq; nostris ceruicibus imponāt . Ad hæc accesserunt perpetuæ fratrum meorum B. R. Cardinalium idē prope uerentium

MM

pe uerentium

pe uerentium & respicientium iam ab initio nostri Pontificatus agi coepta postulationes: qui sane diligenter non solum secreto aut separatim, sed etiam publice atque frequentes saepenumero nos admonuerunt, curarem, ne ulterius Christiani inter se populi concurrerent. Certe etiam Reges atque Principes per litteras ac per Internuncios, ut eam curam cogitationemq; susciperem, pacemq; inter disidentes conficerem, multis me precibus rogauerunt: quos quidem commune periculum sollicitat; quiq; magno pere ne hostibus nostris latitiae simus atque ludibrio, pertimescunt. Quas ob res omnes cum ad eos Reges, quos supra commemorauimus, diligenter scriptas litteras dederim; te etiam et monere & hortari uolui; ut eisdem Regibus ipse quoq; in eam sententiam scriberes; hominesq; tuos mitteres, qui eos ad pacis studia cogitanda suscipiendaq; hortarentur. Quod tu quidem certe facere eo diligentius debebis; quo periculo es proximior; teq; ipsi Turcae his temporibus primum omnium ex Christianis Principibus delegerunt; in quem inuaderent, quemq; debilitare ac proterere conarentur. Id ut facias, non solum quia tua interest; sed etiam quia omnium, & quod maxime in eo rei Christianae dignitas Maiestasq; defenditur; abs te etiam atq; etiam peto. Dat. tertio Cal. Ian. M D X I I I I. Anno primo. Roma.

Thomæ Episcopo Feltrinorum Internuncio. 26

REVERTITVR isthuc ad Maximilianũ Imper. designatum Antonius Cominatus mihi multis de causis ualde charus: qui cum multa & tecum communicanda, & Maximiliano significanda sum loquutus. Quibus in omnibus ei fidem habebis: quæq; illi mandata dedimus; ea tua prudentia et diligẽtia redendes faciliora. Quin etiam unà cum ipso, si tibi opus esse uidebitur, ad Imperatorem te cõferes: resq; cõmuni consilio nostras administrabis. Dat. VII. Id. Ian. MDXIII. Anno primo. Roma.

Maximiliano Imperatori designato. 27

CVM intelligeremus Antonium Cominatum, quem ad nos miserat, abs te accersitum redire ad te; sciremusq; eum abs te amari: nos uero ipsi uel propterea quod abs te diligitur, uel propter eius singularem uirtutem, hominem diligeremus: multa cum eo communicauimus; quæ conducere ad commune utriusq; nostrum commodum dignitatemq; his temporibus magnopere uidebantur. illum igitur audies, nosq; diliges. Dat. VII. Id. Ian. MDXIII. Anno primo. Roma.

Bononiæ Magistratui .

QVONIAM certior factus sum, his die-
 bus eiusmodi motum isthic animorū fuisse, sic ad ara-
 ma concursum esse; ut mirum propemodum fuerit;
 plurimorum civium cædem & optimorum uirorum
 interitum non fuisse consequutum: mando tibi; ut
 cum aliquid excitari audieris inter istos ciues; edi-
 cta grauisissima constanter atq; intrepide proponas;
 operamq; des, ut omnes te homines timeant, aucto-
 ritatemq; uereantur tuam: ne tibi quisquàm illude-
 re, uel nostræ potius dignitati tuo sub nomine au-
 deat: sed tibi pareāt; hoc est nobis, quorum tu mu-
 nus in isto Magistratu geris. Itaq; uolumus; ut om-
 nia agas, cures, præuideas; ne armatorum hominum
 conuentus a quopiam excitentur. Et si uerum esse
 compereris, quod a nonnullis assertur, Antonium Vol-
 teium eius, de quo dixi, tumultus atque motus cau-
 sam occasionemq; dedisse; acriter eum reprehendes,
 monebisq; ab armis se abstineat; ne grauius aliquid
 in illum decernere uel inuiti compellamur. Dat.
 sexto Id. Ianuar. M D X I I I I. Anno primo.
 Roma.

Antonio

Antonio Volteio Bononiensi.

29

INTELLEXI magna quidem certe cum molestia; eius tumultus, qui proxime isto in municipio excitatus parum absuit, quin maximorum malorum & plurimorum civium cedis initium fuerit; te auctorem extitisse. Ea res, quo te magis diligo, eo me acrius uehementiusq; commouit cum tua ipsius causa; quem esse iustum & temperantem pacisq; cupidum & studiosum maxime conuenit: tum propter istius urbis otium, quod tueri omnibus modis debeo. Quamobrem te hortor, uel potius mando tibi atq; impero, omni studio & diligentia caueas ab eiusmodi motibus excitandis: ne iuste de te conqueri, neue in te grauius aliquid decernere atq; statuere cogamur. Dat. VI. Id. Ian. M D X I I I. Anno primo. Roma.

Bartholomeo Liuiano Venetorum exercituum Praefecto.

30

Q V A E ad me perferri per Dominicum Malium Internuncium tuum probum hominem curasti; ea mihi plane gratissima fuerunt. In ijs enim et tuam erga me familiamq; meam ueterem beneuolentiam agnoui: & illa tua multarum rerum experientia, prudentia, consilium; ex quibus ea manabant, & quorum plena Malij oratio fuit; non mediocrem mihi uoluptatem attulerunt. Itaq; ea de re atq; cu-

MM 3 ra; quam

ra; quàm sumpſisti, ut cogitationes tuas mihi notaſ faceres; ualde te amo. Quæ quidem a me omnia diligenter considerabuntur: daboq; operam; quoad potero, temporaq; patientur; ne frustra laborem sumpſiſſe uideare. Quod ad Iouis oppidum attinet: tibi quidem ſatis libentiſſime feciſſem; ſi modo aliquo potuiſſem. Sed res eſt plane perplexa, ſic; ut explicari hoc tempore non poſſit: quemadmodum ab ipſo Malio intelliges. Reliquum eſt; ut te nobis eſſe chariſſimum tibi perſuadeas: tuaq; omnia nobis magnæ curæ eſſe, ac ſemper fore. Dat. quinto Id. Ianuar. MDXIIII. Anno primo. Roma.

Raimundo Cardonæ Proregi Neapolis. 31

AMAVI, quod te ſcire non dubito, quoad uixit, Antonium Cardonam Marchionem Padulæ gentilem tuum cum propter eius plurimas egregiaſq; uirtutes; tum quod me ſingulari obſeruantia proſequebatur. Eius uxor uidua proba ſane nobiliſq; mulier propinqua mea, quod dotis reliquum ſibi debetur, & præterea portionem illam, quam lege petere uiduæ mulieres in Regno Neapolitano ſolent, per procuratores ſuos dari ſibi ex mariti teſtamento poſtulat: cupitq; maxime, ne impenſis coneratur, ius abſ te ſuum quàm celerrime conſequi. Quare abſ te peto; eius fœmine cauſam fortunaſq; omnes, quæ hoc in negotio maxime uerſantur, habeas meo rogatu quàm commendatiſſimas; ueliſq; pro tua in

nos obseruantia dare operam ; ut quod ei iure com-
petit , de eo mulieri , a quibus debetur , integre ac
sine dilatione satisfiat . Erit id & uidiuarum nomine ,
quæ præcipue subleuandæ sunt , sane pium , & no-
bis apprime gratum . Dat. quarto Id. Ian. MDXIII.
Anno primo . Roma .

Marchioni Brandeburgensi. 32

REVERTENTIBVS ad te Legatis tuis pro-
bis uiris has ad te litteras dedi : quibus tibi significa-
rem me illos tuo nomine a te uenientes , consiliaq;
tua nobis ostendentes & libentissime uidisse , & non
semel audiuisse ; tuisq; & fratris tui postulationibus
omni ex parte satisfecisse . Amo enim te ; atq; il-
lum ; tantiq; facio ; quantum utriusq; uirtus atque
dignitas postulat ; hoc est plurimi atque maximi .
Itaque existimare te plane uolo , & pro tuo maio-
rumq; tuorum in Remp. cultu , & pro ea , qua nos
ipse pietate prosequeris ; quæ ad te dignitatemq; tuã
pertinebunt ; ea nos æque , ac si de nostro ipsorum
commodo ijs in rebus ageretur , quàm commendatiss-
sima semper habituros . Dat. quarto Id. Ian.
MDXIII. Anno primo . Roma .

Proregis Neapolitani Vicario. 33

C V M maxime nostra interfit , ut Franciscus
Mariani Scortij filius ciuis Romanus , quem esse Ca-
MM 4 preis

preis intellexi, mihi dedatur: te etiam atque etiam hortor; des operam, ut eum, quanto celerius fieri potest, habeas in custodia semoto aliquo & secreto in loco. Id si feceris; quod ut facias, magnopere abs te peto; spondeo tibi, te in eo non solum mihi, sed Regi etiam tuo gratissimum esse facturum. Tota autem de re quid egeris, facies me quam diligentissime certiozem. Dat. xix. Cal. Feb. MDXIII. Anno primo. Capranica.

Parmae Regijq; Lepidi Magistratui. 34

EGREGIAM mulierem Paulam Gonzagam paterne amo uel propter eius probitatem & mores uidua scemina dignos, nobilitatemq; generis, uel quia soror est Alberti Pij; quem scis apud me Maximiliani Rom. Imper. desig. Legatum agere; doctissimi praestantissimiq; uiri; quemq; ipse unice diligo. Itaq; certior factus illam maxime cupere impetrare a me Monticulum opidulum, quod in agro Regiensi est, eam ob causam tantummodo; ut habitare in eo suis cum mulieribus possit; uitamq; celibem, quam degit, commodius atq; honestius ducere: mando tibi; ut Paulae oppidum Monticulum, aedesq; oppidi des; quibus utatur: diligentiamq; adhibeas; ut eas uacuas, cum uti uolet, habeat. Dat. xvii. Cal. Feb. MDXIII. Anno primo. Thuscanelia.

Maximiliano

Maximiliano Mariae, Mediolanensium Duci. 35

ALLATVM ad nos est; quod quidem nobis molestissimum fuit; quàm indigne præterque morem sacrorum hominum et uirorum religiosorum Cisterciensis societatis monachi aliquot isthic nuper se gesserint: qui conducta armatorum hominum manu monasterium Ambrosianum maius eiusdem societatis noctu aggressi portas ui fregerunt; Basiliunq; Casatensem eius monasterij Præfectum comprehenderunt, comprehensumq; secum abduxerunt. Ea res cum maximam inter omnes monachos perturbationem pariat cum audaciæ nouitate facinoræq; ipso, tum uero etiam exemplo; quin tibi quoq; summopere displicuerit pro animi tui iustitia & pietate, plane non dubito. Qua de re tota quid nobis statuendum sit; mature considerabimus; tibiq; perscribemus. Nunc autem quia periculum est, ne inter istos armatorum discursus atq; licentiam aliquis improbus, ut sunt multi, ad horrea monasterij Clareuallensis eiusdem societatis atq; ad supellectilem animum adijciat; quæ quidem supellex perluculenta peregregiaq; est; eaq; appetat atq; diripiat: te magnopere hortor, mittas illò religiosos uiros unà cum tuis militibus; quibus mandes, dent operam: nequid omnino ex monasterij rebus atq; ex ea supellectile uniuersa, maximeq; argentea depereat. Dat. xi. Cal. Feb. Anno primo. Grauiſcis.

Magistratui

Magistratui Sinuessano. 36

A M O sane quidem paterne Aloisium Sinuessanum familiarem meum : eiusq; opera & fide meis in rebus quotidie utor. Quamobrem patrem eius Franciscum bonum & frugi hominem, ipsiusq; Franciscires & fortunas omnes tibi commendo maiorem in modum. Qui cum isti municipio praesit; cuius est ipse civis, & in quo domicilium remq; suam omnem habet, non est dubium, quin illi usui & ornamento esse plurimum possis. Id ut facias; omnibusq; illum in rebus et negotijs quam commēdatissimum habeas, abs te peto. Dat. VII. Cal. Feb. M D X I I I. Anno primo. De Centuncellis.

Ennio Episcopo Verulano. 37

F I D E S, opera, diligentiaq; tua; quibus te in nostris rebus cum Heluetijs ecclesiasticae libertatis defensoribus administradis usum intelligo; magnopere mihi probantur: hortorq; te; ut quemadmodum adhuc quidem te laudabiliter prudenterq; gessisti; ita deinceps ea sedulo agas, quibus optimam erga te uoluntatem meam etiam atq; etiam augeas. Omnibus autem de rebus quae te scire uolo; ea ex meis ad Gorum Gherium Internuncium meum litteris intelliges. Dat. sexto. Cal. Febr. Anno primo. Ex Seueriano.

Vni ex

Vni ex primatibus Heluetiorum.

38

Ex Ennij Episcopi Verulani & Gori Gherij
 Interpretum meorum litteris intellexi ; qua cura &
 diligentia , quantaq; tuæ in nos uoluntatis ostensione
 procurandis apud Heluetios rebus nostris te gesseris.
 Quod quidem neq; nouum mihi pro tua probitate
 atque consuetudine pluribus in rebus cognita , neque
 sane non iocundissimum fuit . Amo enim te charissi-
 mumq; habeo ; utq; magis magisq; in dies singulos
 tua in nos merita exaugeas , ualde opto : ut etiam
 uberiores a nobis gratiæ relationem , ab hominibus
 reliquis ueram laudem atque gloriam, a DEO Opt.
 Max. autem , cui ista procurantur , secundiores tua-
 rum rerum omnium exitus euentumq; prosperiorem
 consequare . Itaq; te hortor ; ut eandem diligentiam
 studiūq; tuum ijs, quæ restant , tractandis rebus ad-
 bibeas ; reddasq; omnia tuo studio tuaq; opera , ope,
 consilio , prudentia faciliora . Dabo autem ipse ope-
 ram ; ut tu labores ullos nostra causa suscepisse nun-
 quam non gaudeas : quemadmodū Interpretibus meis
 latius super ea re scripsi . Dat. septimo. Cal. Febr.
 Anno primo . Ex Seueriano .

P E T R I

PETRI BEMBI

EPISTOLARVM LEONIS

DECIMI PONT. MAX.

nomine scriptarum.

LIBER SEPTIMVS.

Ludouico Gallie Regi.

DE ANNAE Reginae uxoris tuae
 morte certior factus magnam sa-
 ne molestiam cepi cum propterea,
 quod foeminā egregia singulariq;
 uirtute, & spectato in DEVM
 ac DEI Ecclesiam cultu pietateq; amissimus: tum
 quia te pro tuo in illam laudabili amore, illiusq; in
 te, maximo esse dolore affectum multorum litteris
 intellexi. Accedit ad haec; quod me illa, quasi pa-
 trem optatissimum pia amantissimaq; filia, incredi-
 bili obseruantia prosequeretur. Regnum etiam ip-
 sum tuum caeteraq; gētes opis alienae indigae, in quas
 illa munificētiam exercebat suam, multum mihi ami-
 sisse in ea muliere bonae spei atq; praesidij uidebatur.
 Itaq; pluribus & quidem iustis maximisq; de causis
 uehementer is me nuncius perturbauit. Verum cum
 optimam uiuendi rationem summamq; probitatem,
 & eximiam mulieris temperantiam tam amplo in
 Imperio posita caeterasq; eius praestantissimas uirtu-
 tes animo

tes animo repeteremus ; et simul huius uitæ miserias atq; horum temporum incommoda perturbationesq; respiceremus ; in eam sententiam adducti sumus ; ut bene cum ijs actum esse statueremus , qui hoc tempore mortem cum uita commutauissent : **D E V M** q; Opt. Max. Annam Reginam ad sese , tanquàm de terrarum æstu & fluctibus in portum , aut tanquàm de flebili hospitio ad plenam hilaritatis paternam domum cœlum ipsum beatorumq; concilium uocauisse , magnopere existimaremus : ubi illa bene actæ uitæ præmia , & cum liberalitatis atque beneficentiæ , quibus duabus uirtutibus supra mulierum captū enituit , tū uero etiã temperantiæ patientiæq; sue speratos fructus læta felicissimãq; perciperet . Quæ omnino cogitatio mœrorem quidem meum multum leuauit . Quare te hortor ; ut eadem atq; similia uel etiam meliora ; quæ tua tibi uel prudentia , uel animi magnitudo facile ministrabit ; ad cogitationes tuas adhibeas : ægritudinemq; , quam te uxoris tuæ morte contraxisse audio , leues : ferasq; æquo animo , quæ ferenda sunt : sunt autẽ ea omnia ; quæ aliter se habere non queunt . In quo & tuam ipse temperantiam atq; prudentiam maxime ostendes ; & mihi , qui te unice diligo , omnem mœrorem absterges , si te leuatum sensero . Dat. tertio . Cal. Febr. Anno primo . Roma .

Claudia

Claudie Ludouici Regis filie.

AVDITA morte Annæ Reginæ matris tuæ multis quidem de causis magnum sensi dolorem: sed eum præcipue; quod te filiam in tam tenera ætate reliquit; ut tuas exoptatas sibi nuptias iam tractari cœptas conficere, letitiãque de te capere, quam ei debebas, non potuerit: ex quo te etiam magnum dolorem accepisse magis quidem ingenij tui mirifica indole, quàm ætate tua ad animorũ affectus percipiendos idonea, te mouente ac excitante saneputo. Sed quoniam ea VBI Opt. Max. uoluntas fuit; matrisq; tuæ uirtutes tot tamq; egregiæ extiterunt, ut memoriam eius nominis omnibus seculis conseruaturæ uideantur; curandum tibi est, non tam ut homines ex eius te obitu moerentem sentiãt; quàm cogitantem quibus artibus ei esse quàm simillima possis. Quod plane futurum confido: atq; ut ei rei curam adhibeas, & in timore te Domini exemplo matris instituas, amantissime te hortor. A me autem te sperare omnia uolo; quæ ad tua commoda dignitatemq; pertineant; eoq; magis, quod te tam illustri matre tamq; optima orbatam & spoliatam uideo. Et quanquam is tibi pater sit; qui suppeditare tibi omnia, quæ a te expetentur, & propter Imperij magnitudinem poterit; & uolet propter amorem, quo is matrem tuam complectebatur, cuius tu illi imaginem refers, quoque tibi parentis nomine afficitur: nostrum

nostrum tamen studium, si quid tibi esse usui poterit, uoluntasq; ad te ornandam propensa tibi certe nūquam deerit. Dat. tertio Cal. Febr. MDXIII. Anno primo. Roma.

Brensellæ Pago Heluetiorum. 3

INTELLEXI nouum uos in Heluetijs pagum confecisse; duodecimq; prioribus atque antiquis pagis uestrum Brensellæ pagum adiecisse. Qua de re nō mediocrem sane letitiam & uoluptatem cepi; cum intelligerem sociorum meorum mihiq; charissimorū & coniunctissimorum uires atq; nomen augeri. Itaq; de eo uobis atq; illis gratulor. Caterum eis rebus si dem habebitis; quas ad uos Ennius Episcopus Verulanus & Gorus Gherius Interpretes mei deferent. Dat. Prid. Cal. Febr. MDXIII. Anno primo. Roma.

Raimundo Cardonæ Proregi Neapolis. 4

COGNOVI de procuratore tuo Bercenno; quanto studio quantaq; diligentia & quā multiplicibus modis usus es; ut bella controuersiaq; inter Maximilianum Roman. Imp. des. atq; Venetos sedarentur planeq; restinguerentur. Quæ res ita mihi grata atq; iocunda accidit; ut nihil gratius nihil iocundius esse potuerit eo nuncio. Itaq; cum plurima atq; maxima tua erga nos omni tēpore officia extiterint

terint obseruantia beneuolentia amorisq; plenissima :
 tamen propter eam curam ; qua teneor nostrorum
 hominum confectis odio animis exulceratisq; medē-
 di ; tua ista recēs mirificaq; solertia nullo tuo est an-
 te hac ad mea commoda dignitatemq; adhibito studio
 inferior . Nunc autem quanquā mibi dubium non
 est , quin quod superest ; superest autem , ut mihi qui-
 dem uidetur , etiam paululum quiddam ; quod tamen
 ipsum pro mea uoluntate nimium quantum est ; ea-
 dem sis diligentia confecturus : te tamen etiam atq;
 etiam hortor , & pro nostra necessitudine abs te pe-
 to ; nihil posthac intermittas neque studij aut uigila-
 ntia , neque operæ , neq; plane laboris ; ut quem-
 admodum res , quæ labi atq; flectere in peiorem par-
 tem cœperat , tua est prudentia & diligentia eo re-
 uocata , ut bene nobis sperandum sit ; ita , quod re-
 liquum est , quod quidem certe iam minus difficile ui-
 deri debet ; ad optatos exitus speratosq; quā celer-
 rime perducatur . In quo & si rem sane quā Ferdin-
 nando Regi tuo gratam , Christianæ autem Reipub.
 maxime profecturam efficies : me certe ita tibi de-
 uincies ; ut omnium maximum benefactorum et me-
 ritorum cumulum tuis prioribus meritis te addidisse
 sim existimaturus . Tibi uero nominiq; tuo iam illu-
 stri tantum gloriæ splendorisq; adijcies ; quantum te
 ulla alia ex re hoc quidem tēpore posse assequi uix
 est ullo modo credendū . Plane autem in Domino con-
 fido , cuius tu partes suscepisti ; qui concordiam in-
 ter disidentes , pacem inter bello implicitos concia-
 liandi

liandi curam atq; munus geris ; tuam te operam non frustra positurum. Cæterum tota de re latius cū Beraceno sum loquutus : is ad te omnia perscribet. Dat. Prid. Cal. Febr. Anno primo . Roma .

Vicario Proregis Neapolitani. 5

M I T T I M V S isthuc ad recuperandam sacrarij nostri supellectilem a Vicario Episcopi Salernitani male ablatam , Gabrielem Archiepiscopus Dyrrachinorum eiusdem sacrarij custodem qui tota de re mentem te nostram docebit. Itaq; eum causamq; ipsam commendo tibi maiorem in modum . Gratissimum mihi erit, si dederis operam, ut quemadmodum is tecum statuet, ita res quàm celerrime transigatur. Dat. Id. Feb. Anno primo . Roma .

Fabritio Carreto Magno Rhodi Magistro . 6

L E C T I S litteris tuis ; quæ me cum de Guidonis magni Rhodi Magistri morte, tum de te in eius locum per Cõcilium societatis legitime suscepto certiore reddiderunt : In altero perinde, atq; de optimi præstantissimiq; uiri maximeq; temperati prudentisq; hominis iactura, sane perquàm dolui : illumque tam breue temporis spatium societati suæ præfuisse ; ut parum ei ornamenti accidere ab ipso potuerit ; moleste admodum tuli . In altero tanta lætitia is mēnuncius affecit ; ut statim D E O Opt. Max. gratias
N N egerim,

egerim, & quod dolorem, quem ex Guidonis morte contraxeram, tua declaratione lenierit: & quod illud tibi muneris tradi mandarique uoluerit; qui pro tua uirtute, animi magnitudine, diligentia, religione maximis in rebus perspecta saepe atq; cognita nihil es eorum praetermissurus; quae ad rem Christianam conseruandam atq; amplificandam ipsiusque cultum & illustrandum & propagandum pertinebunt. Atq; hoc cum publice mihi gratum & iocundum est: tum illud priuatim adiungitur; quod te, dum Cardinalem gererem, multos quidem annos & amaui ipse, et abs te amari me plane sensi: ut si unus ex omni sociorum tuorum numero mihi optandus fuisset, quem sibi tua societas praeficeret; neminem tibi sane praetulissem. Itaq; duplici nomine ea de dignitate ac praefectura tibi tradita magnopere gratulor; altero Reip. altero unius ipsius atque proprie meo: optoq; ut & honor tibi iste salutaris, & tu societati tuae usui atque gloriae sis futurus: quod quidem plane confido fore. De me quidem tibi ipse omnia promittas uolo; quae ab optimo atque optatissimo filio de patre amantissimo sunt speranda. Non fallam opinionem tuam. Ceterum obsequij tui peregregia perq; illustris significatio; quod mihi eadem tuae litterae Philippusque Prouanus societatis procurator tuis uerbis praestiterunt; mihi gratissima accidit: eamq; libenti animo sum complexus. Societas etiam ipsa tua; quam mihi magnopere commendas; quaeq; mihi, tanquam de uniuersa re Christiana optime me-

rita, chariſſima per ſe eſt; erit poſthac mihi tuo etiã nomine charior: proq; ea inſulaq; iſta ab Turcarum cupiditate bellicisq; apparatus, de quibus ſcribis, tuenda & defendenda, ſi erit opus, nihil ſum neque ſtudij neq; diligentie neque omnino laboris prætermiſſurus. Certe non ſi uitam ipſam profundere me oporteat ea in re; tua unquam ſocietatis curam, tutelam, procurationem negligam. Quod te ſpondere ei meis uerbis opto et uolo: eamq; bono animo eſſe atque forti iubeo. Cui quidem gratulor; quod tibi ſibi Magiſtrum legerit: utq; te ea, qua debet obſeruantia proſequatur; quanquam id quidem me ſcribere pro antiqua ipſius in omnes Magiſtros pietate minus neceſſe eſt; eã tamen hortor. Etiã atq; etiã mi Fabriti uale. Dat. V I I I. Id. Febr. Anno I. Roma.

Fabritio magno Rhodi Magiſtro .

7

BERENGELLYM Recheſum; qui a Raimũdo Cardona Prorege Neapolis unice diligitur, eſtq; ex eius intimis maximeq; familiaribus; commendo tibi maiorem in modum. Is ut ei Prioratum Aliagẽſem, qui eſt in agro Tarraconẽſi tradas; per me impetrare abs te poſtulat. dignusq; admodum Recheſus uidetur eſſe tum Proregis nomine atque cauſa, tum etiam quod multos annos ordini tuo egregium ſtudium nauauit; in quem eiſmodi beneficium conferas. Id ſi feceris; erit mihi ſane quã gratum. Dat. V I I. Id. Febr. Anno primo. Roma.

NN 2 Magiſtratui

Magistratui Bononiæ Polæ Episcopo . 8

QVONIAM & coli per te legum iussa, animaduersionemq; in scelestos fieri summopere uolo; & Antonium sancti Sixti presb. Cardinalem Bononiensem, ut scis, unice amo, charissimumq; habeo: ut harum duarum omnium meo quidem iudicio maximarum atq; sanctissimarum rerum rationibus iuris reddundi amicitiaq; colendæ satisfiat: in reorum istorum causa; quos in uinculis habes; de quibus tuis me litteris consulis, petisq; quid fieri uelim: ita tibi respondeo. Nam cum & iustitiæ administratio ostensionem maxime postulet iuris administrati; & humiles atque assiduas Cardinalis postulationes multis admixtas non modo precibus, sed etiam lacrymis, nihil impetrare a me durum admodum atque implacabile uideri possit: mando tibi; ut eos ipsos omnibus, quæ ijs in rebus fieri assolent, more atq; consuetudine seruatis condemnes perinde atque meriti sunt: condemnatosq; ad eum locum duci mades, ubi eos morte mulctari oporteret, si mulctari uellemus. Cum autem inspectante populo ante mortis instrumenta in habitu damnatorum perducti cõstituerint; eos Cardinali nostro nomine dono des facta testificatione postulationis, qua is apud nos supplici atq; accuratissima est usus; nostræq; erga illum uoluntatis: ut plurimum ualere apud nos Cardinalis bene de Rep. meriti auctoritatem omnes homines intelligant.

intelligent. Caterum de ijs quos in posterum scelestos comprehendes: mandata nostra exhauri. Dat. VII. Id. Febr. MDXIII. Anno primo. Roma.

Magistratui Bononiæ Pole Episcopo. 9

MAGNA cum molestia percepi, contemptis edictis tuis meo nomine propositis ab improbis scelestisq; hominibus istius ciuitatis admitti quotidie indignum insolensq; aliquid, & nefaria crimina creberrime perpetrari. Quemadmodum nuper accidit, admissumq; est ab ijs; qui armati per oppidum incedere noctu atq; interdum sunt ausi magna cum perturbatione ingentiq; motu istorum ciuium: quos quidem in otio atq; officio continere nullo non studio et diligentia nitimur. Quorum ex numero scelestorum seditiosorumq; hominum quoniam cognoui aliquot fuisse; qui dum illa committerent, quo se facilius tuerentur, Antonij Cardinalis Bononiensis familiaribus se immiscuerunt: ita tibi mando atq; impero; ut quod ad Cardinalem attinet; qui propter suas plurimas maximasq; uirtutes, egregiaq; in Remp. atq; nos merita mihi est, uti debet, sane charissimus atq; coniunctissimus: rationem habeas nostræ erga illum uoluntatis & beneuolentiæ: dignitatemq; eius atq; amplitudinem omnibus in rebus, quoad recte fieri poterit, illam esse atq; integram studeas. Quântum uero ad illos pertinet, quos in custodia iam ha-

bes ; ita facies ; ut ex meis litteris , quæ unâ cum
 his tibi redditæ sunt , intelliges uelle me . Caterum
 quos posthac comprehendes : cum ex edictorum tuo-
 rum scripto , tum maxime pro scelerum gravitate
 multabis audacter & punies . Tibi uero ne quam ea
 de causa molestiam ullo tempore Magistratus asser-
 re ullus possit ; scrupulusue tibi aliquis oboriatur :
 siue tu in populares atq; solutos , siue in sacris ini-
 tiatos sacerdotesq; homines sis animaduersurus ; tibi
 quouis genere animaduersionis in omnes pariter ho-
 mines animaduertendi ius potestasq; esto : neue tibi
 ea de causa Magistratus ulli siue Romani , siue exte-
 ri succensento : neue facti rationem petunto . Itaq;
 dabis operam , ut omnibus modis seditiosos turbu-
 lentosq; coherceas : in aliorum fortunas impetum fa-
 cientes punias : scelestos atque nefarios multes :
 omnibus hominibus summis , infimis ius æquabiliter
 administres : si de me optime mereri postulas . Dat.
 VII. Id. Febr. MDXIII. Anno primo. Roma.

Antonio Cardinali Bononiensi .

10

NON dubito te existimare ; si quid eiusmodi
 accidat , quod ciuium istorum otium quietemq; per-
 turbare motumue ullum animorum excitare possit ;
 id mihi esse , uti debet , molestissimum . Nam & men-
 tem super ea re meam , & muneris mei partes pro
 mea in te fide , rerumq; a te gestarum ratione atque
 usu maxime omnium cognouisti . Itaq; nihil attinet
 me ad te

me ad te scribere ea, quæ isthic nuper acciderunt cõtra Magistratus edicta, mihi summopere displicuisse. Quæ uero ijs de rebus ad eum scripserim, quæ uel fieri mandauerim; ab ipso intelliges. quibus ex omnibus facile cognosces, quantæ mihi curæ tua dignitas atq; amplitudo fuerit. Nunc autem etiam atque etiam abs te peto; ut tu item ijs in rebus, quibus in rebus dignitas nostra uersabitur, uelis primus omnium præsto esse; adhibereq; omnem diligentiam; ut & Magistratibus nostris Bononienses tui pareant, & scelesti flagitiosiq; puniatur. Id si feceris; quæ admodum quidem & amor charitasq; in te nostra postulat, & te facturum pro tua prudentia magnopere confido; feceris plane rem & te dignam, & patriæ tuæ salutarem, & nobis mirandum in modum gratam. Septimo Id. Feb. Anno primo. Roma.

Promagistro Rhodio in Regno Neapolitano. 11

AMAVIMVS ab ineunte ætate, atq; inter familiares paternos atq; nostros charissimum semper habuimus Vincetium Papacodam tuæ societatis hominem & probum & fortem et industrium. Ei commodari de tui collegij magistratibus, qui in Regno Neapolitano sunt, ualde cupio: quo se alere, paratoremq; ad res societatis nauandis laboresq; subeundos alacriorem præstare possit. Itaq; te hortor; ut Vincentio prærogatiuam des ad eos magistratus;

stratus; quos qui gerunt, primum isto in Regno demorientur: quorum pensio prouentusq; numerum aureorum quingētorum summam efficiant. Id si feceris; & hominem strenuum tibi deuincias; & me item tuis in rebus gratum atq; memorem experiere. Dat. sexto Id. Feb. Anno primo. Roma.

Petro Remiræ, Magistratui Sinuessano. 12

SVPERIORIBVS litteris commendauit tibi Franciscum Sinuessanum satis quidem pro re diligēter. Eas commendationes nostras quoniam non tantum apud te ualuisse; quantum de tua in me obseruantia confidebam; certior factus sum: has ad te alteras dare litteras uolui; quibus te etiam atq; etiam hortarer; uelles habere rationem eius hominis; qui cum nihil iniuste egit; tum pater est Ludouici familiaris mei mihiq; propter optimos eius mores, singularemq; animi ad uirtutes omnes indolem plane charissimi: quem his cum litteris ad te mitto; ut præter id, quod ego abs te peto, ut patrem eius saluum esse atq; incolumem uelis; filij te etiam aspectus atq; preces moueant ad pietatem & liberalitatem. Ex quo reliqua intelliges. Vnum illud a nobis; si nostris hortationibus morem gesseris; id tibi omne uoluptati futurū. Dat. sexto Id. Febr. Anno primo. Roma.

Maximiliano

Maximiliano Mariæ Mediolanensium Duci. 13

ALLATVM ad nos est, Episcopos eos; qui e Gallia profecti suo & reliquorum Episcoporum & sacerdotum nomine ad sacrum Lateranense Concilium pro communi bono ueniebant; paululum supra fines regni tui confedisse; neq; ulterius progredi uoluisse; quoniam tutum iter per tuam ditionem non haberent. Ea de re quanquam ad te antea litteras dederim; nunc tamen etiam atq; etiam his te litteris hortor; ne in tam opportuno & salutari christiane Reipub. negotio uelis impedimento esse; quo minus ij cum Romana Ecclesia, a qua, ut scis, aliquãdiu alieniores fuerunt, paribus studijs unanimitq; uoluntate coniungantur: mitt.usq; aliquẽ ex tuis probũ uirum cũ auctoritate; qui eos tua per loca tuata ac sine molestia in agrũ Genuẽsem perducatur; quod illos tendere uolui; ut eo minus curæ tibi minusq; oneris afferrent; quo breuius per tuam ditionem esset illis iter conficiendum: quemadmodum cum tuis oratoribus sum loquutus. Dat. decimosexto Cal. Mar. MDXIII. Anno primo. Roma.

Maximiliano Romanorum Imp. designato. 14

COMMENDARUNT mihi tuis uerbis Mattheus Cardinalis Surcensis atq; Antonius Cominatus Bernardinum Cardinalem sanctæ Crucis sane diligentissime;

ne diligentissime : petieruntq; a me; ut eius fortunam,
 quæ quidem naufragium fecerunt , liberalitate mea
 restituerem . Ea commendatio me certe plurimum
 mouit : tuam enim ex eo propensam in illum uolun-
 tatem beneuolentiamq; perspexi : quod mihi gratif-
 simum fuit . Nam & amauit antea illum omni tem-
 pore : & nunc , cum in Reip. muneribus obeundis
 etiam mihi præsto sit ; singulari eum charitate be-
 neuolentiaq; complector . Itaq; dabo operam cum se
 occasio tulerit ; ut eum magistratibus atq; prouen-
 tibus honestum atq; ornatū reddam . Tu uero inter
 ea Ferdinandum Hispaniæ Regem si hortaberis , ea
 in re ut tecum atq; mecum sentiat ; quod tamen il-
 lum facere per se iam uideo:erit ea hortatio & Car-
 dinali ipsi magno usui,et mihi plurimum grata . Dat.
 xv. Cal. Mart. Anno primo . Roma .

Thomæ Episcopo Feltrinorum .

15

EXEMPLVM Litterarum, quas ad Maxi-
 milianum Romanorum Imp. dedi ; quibus ad ea re-
 spondeo , quæ mecum per Internuncios suos egit , ut
 Bernardini Cardinalis sanctæ Crucis fortunarum ita-
 liciæ atq; ulceribus cōsulere mederiq; uellemus ; ha-
 buisti cum his litteris . Mando autem tibi ut earum
 litterarum sensum oratione tua apud illum iuues ;
 commendesq; uicissim ei meis uerbis Cardinalem ip-
 sum diligentissime . Dat. xv. Cal. Mar. MDXIII.
 Anno primo . Roma .

Ferdinando

Ferdinando Hispaniarum Regi.

16

GRATVM admodum nobis fuit id ; quod ex litteris Galeatij Butrigarij Internuncij apud te nostri perspeximus : Bernadini scilicet Cardinalis sanctæ Crucis Episcopi Sabinensis causam tibi curæ atque cordi fore : daturumq; te operã, ne nostræ de illo cõmendationes apud te uulgares fuisse uideantur : tum cõmendare te etiã illum mihi ; rogarẽq; me , ut eius fortunis afflictis atq; miseris opẽ aliquam afferã. Qua de re ualde te laudo. Magnanimi enim Regis & maxime liberalis officio fungeris ; qui clarũ uirũ fortunis omnibus deiectum & spoliatũ tuendũ fouendumq; suscepisti : Itaque sic habeto ; nihil esse potuisse ista tua in illũ uoluntate præstantius . Nos quidẽ certe cũ per nos ipsi , qui hominẽ diligimus , tuã tua cõmendatione adducti sumus ea , quæ postulas , diligenter curaturi . Dat. x v. Cal. Mart. Anno primo. Roma .

Leonardo Lauredano Venetiarum Principi. 17

MITTIMVS Venetias Ioannẽ Franciscũ Valeriũ ciuem tuũ Bernardi Cardinalis sanctæ Marie in porticu familiarẽ ab epistolis ad Petri Bibiane ipsius Cardinalis fratris Internũcijq; apud te nostri nuper uita functi uxore liberõsq; conueniendos : ut mœrorem meum ; qui quidẽ perinde atq; in uora
te hominis

te hominis mihi charissimi uetereq; necessitudine cō-
iunctissimi, deq; gente mea meq; ipso optime meri-
ti, certe non leuissimus est; meis apud illos uerbis te-
stetur: eisq; uel marito, uel patre singularis uirtu-
tis uiro deiectis & orbatis in tam graui uulnere so-
lamē aliquod afferat nostræ ad eorum fortunas mo-
dis omnibus subleuandas paternæ atq; amantissimæ
uoluntatis. Cui etiam mandauit ut te salutaret; signi-
ficaretq; tibi quædam cum hac ipsa in re, tum re-
liquis etiam in rebus; quæ te scire magnopere uolo.
Cæterum demortui liberos & familiam omnē eo li-
bentius & accuratius tibi commēdo; quo ipse amo-
rē erga Rēp. urbemq; istā suum plurimis maximisq;
officijs, & multorum annorū perpetuis suis labo-
ribus apud omnes homines testatissimum reliquit.
Dat. xiiii. Cal. Mart. MDXIII. Anno
primo. Roma.

Paulo Germano Migdelburgensi, Forosempronien-
sum Episcopo. 18

QVONIAM & in tēporum ad Romanam
rationem referendorum cōputatione indagationeq;
& in sacri Lateranensis Cōcilij rebus tua nobis uir-
tute atq; doctrina magnopere opus est: te hortor,
ut Romam, quod tuo commodo fiat, primo quoq;
tempore te conferas. nostra enim interest te hic esse.
Dat. xiiii. Cal. Mart. MDXIII. Anno
primo. Roma.

Maximiliano

Maximiliano Mariæ, Mediolanensium Duci. 19

PAVLAM Gonzagam Alberti Pij sororem cum ipsius, tum fratris causa paterne diligo. Ea cum maxime cupiat impetrare abs te; ut quod sibi dotis nomine debetur, id omne mandes procuratoribus suis sine dilatione curari: peto abs te, ut & hortatu meo, & iustitiæ causa uelis in illam liberalitate tua uti; dareq; operam, ut quod illa iure postulat, id uniuersum atq; solidum etiam non laboriose consequatur. Dat. V I. Cal. Mart. MDXIII. Anno primo. Roma.

Andræ Burgio .

20

SCRIBIMVS Maximiliano Mariæ Insuabrum Duci; ut quicquid Paulæ Gonzagæ Alberti Pij sorori ratione dotis debetur; id ei curet quàm primum quamq; integrum atq; solidum reddi: quemadmodum ex litterarum mearum ad ipsum Ducem exemplo cognosces. Hortor autem te; ita rem apud illum iuues; ut mulier uidua ius suum sine mora sineq; diminutione consequatur. Dat. sexto Cal. Mart. Anno primo. Roma.

Borghesio

Burghesio Petrutio Senensi.

21

CERTIOR factus Alexandrum & Hieronymum Senenses bellicis rebus prefectos ad portum Herculis cum armatorum manu se contulisse; oppidumq; atq; arcem occupauisse expulsis Augustini Ghesii probi hominis mihiq; grati et probati ministris: ad quem quidem, ut mihi sæpe demonstratum est, eius loci ius omne publicis confectū syngraphis pertinet: non potui non moleste ferre, uos iustæ fidei possessorem uestrum ciuem spectatæ uirtutis uirum; qui ciuitati isti ornamento liberalitate sua esse consuevit; indicta causa uirum atque armis eiecisse. Quamobrem etiam atque etiam te hortor; des operam auctoritate prudentiaq; tua; ut Augustino eius oppidi atque arcis possessio, in qua aliquot annos pacifice fuit, amice atque omni amota procrastinatione restituatur. Quod quidem certe pro eo, quantum hominem facio: facio autem sane plurimi: proq; eius in nos Remq; pub. multis maximisq; officijs erit mihi porro gratissimum: teq; eo nomine bene de nobis meritum facile profitebor. Quod si ius aliquod eo in portu atq; arce sibi competere ista ciuitas existimat: iuris ad id uia, quam uirum atq; iniuria, multo melius atq; honestius processerit. Dat. Nonis Martijs. MDXIII. Anno primo. Roma.

Raimundo

Raimundo Cardonæ Proregi Neapolis. 22

M I T T I T ad te Franciscus Maria Vrbinæ
 tium Dux nostrorum militum Imperator Antonium
 Nigofantem Internūcium suum: ut se per illum pur-
 get, causamq; apud te suam tueatur ea in re atq; ca-
 lumnia; qua de ipsum in ius uocauisti. Eum quo-
 niam nihil admisisse contra Ferdinandum Regem
 tuum exploratum nobis est; te hortor; ne patiaris
 nobilem atq; magnum uirum; qui cum mihi omnes
 necessitudines sunt; eiusmodi delationibus uexari.
 Sed eum cum apud te calumnia iniusta liberes; tum
 uel maxime apud Regem testimonio tuo iuues: ad
 quem ipse Internuncios suos ea de re propediem est
 missurus. Itaq; & prudenter & perhumane egeris;
 si Regi ipsi integrum negotium reniseris. Quod ut
 facias, in primis abs te peto. Erit id nobis tam gra-
 tum, quàm quod gratissimum. Dat. Prid. Id. Mart.
 Anno primo. Roma.

Baldeffari Castilionio Mantuano. 23

V B L egregiæ tuæ præclaræq; uirtutes, opti-
 marumq; artium studia, quibus excellis, & iam no-
 bis pridem cognitus & probatus es; uel præcipua
 pietas singularisq; cultus, quem nobis omni tempo-
 re præstitisti; nos hortantur; ut quæ fortunas et di-
 gnitatem tuam ornare atq; augere possunt; ea liben-
 ter &

ter et propenso animo complectamur. Itaq; cū Franciscus Maria Feltrius Vrbinatum Dux, urbis Præfectus, nostrorum exercituum Imperator; quod si delem diligentemq; operam multos annos ei nauaueris; in suæ erga te beneuolentiæ testimonium laborumque tuorum præmium, tibi liberisq; posterisq; tuis maribus legitime procreãdis Nubilariam castellum diocæseos Pisauensis; quod quidem nostri iuris est; omnemq; eius castelli ditionem tibi dono dederit, cefferit: Nos te etiam nostræ beneuolentiæ testimonio hac in re amplecti atq; prosequi uoluimus. Quare donationem eiusmodi, quæq; in ea continentur omnia, probamus, confirmamus: quatenusque oporteat, Nubilariam castellum cum iuribus eius omnibus tibi, liberis, posterisq; tuis maribus legitime procreandis damus, donamus: & tuum atq; tuorum quoad aliquis eorum supererit, perpetuo ut sit decernimus: multo etiam maiora, si se occasio dederit, libentissime largituri. Dat. v. Id. Mar. MDXIII. Anno primo. Roma.

Magistratui Parmæ.

24

DILIGENTIA; qua usus es cum in significanda nobis morte Comitum Soragnæ, tū in adhibenda cura ut Comitum bonorum & locorum nostro nomine possessionem caperes; nobis egregie probatur. Qua in re quoniam, ut scribis, propter demortui nepotis temeritatem, qui se in ea bona iniecit, nihil

nihil consequi potuisti : mando tibi ; ut ei meis uer-
bis denuncies , eorum bonorum & locorum posses-
sionem quam primum quamq; liberam tibi relinquat.
Id ni fecerit ; armis te illum aggressurum , & ui ex-
pulsurum magnopere confirmes : Itaq; sine ulla mo-
ra facias. Scribo autem Galeatio Palauicino ; ope il-
lum auxilioq; suo posthac ne iuuet : quod illum fa-
cturum puto . Scribo etiam Troilo Rubeo ; armato-
rum hominum manum tibi , quantam uoles , det ; qua
manu abs te ille ijs ex bonis eijci & detrudi possit .
Mando insuper omnibus ijs , qui dono aliquid a Rep.
obtinent , idem ut faciant . Quod si parum adiuumen-
ti positum ijs in omnibus ad rem conficiendam intel-
liges ; Guidi Rangonij equites arcesses ; & ad illas ,
quas coegeris , copias adiunges . Quibus mando , ut
tibi praesto sint . Itaq; diligentiam , curam , uigilan-
tiam , laboremq; omnem tuum adhibebis ; ut in ca-
pienda Soragnae Comitibus bonorum possessione id ,
quod uolumus , consequamur . Nam quod scribis de
mortui nepotem habere se ius ijs in bonis palam di-
cere : mihi id uerisimile non est . Sed ut sit ; experiu-
do id a nobis consequi postulet ; non ui atq; arrogan-
tia rapere aggrediatur . Nihil enim ei a nobis , quod
iustum honestumq; sit , negabitur . Dat. tertio Id.
Mart. M D X I I I I . Anno primo . Roma .

Galeatio Palauicino .

25

INTELLEXI Soragnæ Comititis demor-
tui nepotem armatorum hominum manu abs te iu-
uari, fauorêque tuo atque auxilio niti, quo minus
ipse locorum & honorum eorum possessionem, in-
quam se iniecit, Magistratui Parmæ nostro nomi-
ne id petenti & postulanti remittat: ad quos qui-
dem pleno iure pertinet: teq; id propinquitati, qua
cum illo coniunctus es, tribuere atq; largiri. Quam-
obrem his te litteris & moneo & hortor, primum
ut nullum propinquitatis nomen æquitati et iustitiæ
anteponendum putes; deinde ut nostram in te atque
in omnes tuos beneuolentiam, tuumq; in Romanos
Pont. multorum annorum studium ob unius pueri
temeritatem atq; audaciam ne uioles, neue profun-
das. Sed potius & illi consulas; ne se nostris cona-
tibus, quibus par esse non poterit, frustra temereq;
opponat atq; obijciat; & Magistratum nostrum in
assequenda eorum honorum possessione opera dili-
gentiaq; tua iuues: quod te facturum pro tui animi
recto sensu sane confido. Quod si propinquus tuus
competere sibi ius aliquod ijs in bonis existimat; uo-
lo te ei dicere planeq; polliceri, nihil ei me, quod
iustum honestumq; sit, negaturum. Itaq; iure id non
iniuria expetat. Erit hoc et ipsi utilius, et tibi magis
honorificum, & mihi summopere gratum. Dat.
tertio Id. Mart. Anno primo. Roma.

Parmensibus

Parmensibus dono aliquo Reip. affectis. 26

M A N D O uobis ; ut quibuscunq; rebus poteritis , Magistratui nostro Parmæ id a uobis requirenti præsentem operam adhibeatis sine ullius hominis respectu , aut plane temporis interuallo & mora ; quo is Soragnæ Comitibus nuper demortuorum & bonorum possessionem assequi nostro nomine possit . Idq; a uobis cum pro iure uestri muneris fieri uolo ; tum poena proposita bonorum uestrorum omnium arario inferendorum , nisi parebitis . Quod si quis eorum bonorum ius sibi competere existimat ; nemini iuris uia experiēti , quod suum erit , posse assequi negabitur . Dat. 111. Id. Mart. Anno 1. Roma.

Troilo Rubeo Parmensi. 27

M A N D O tibi , ut quibuscunq; in rebus poteris , tum armatis hominibus , tum etiam fauore tuo reliquo Magistratum nostrum Parmæ iuues ; eiq; præsto sis : quo is Soragnæ Comitibus nuper demortuorum bonorum possessionem nostro nomine capere , atque illum , qui se in eam temere iniicit , expellere atque deicere possit . Quod quidem sic abs te peto ; ut quantum mihi charus esse atque iocundus postulas ; tantum te studij ac diligentie ponere hac in re negotioq; conficiēdo sane peruelim . Dat. tertio Id. Mart. Anno primo . Roma .

OO 2 Maximiliano

Maximiliano Mariae Mediolanensium Duci. 28

COMMENDAVI tibi sane multos; ut quisque abs te aliquid petiturus auctoritatem apud te meam, quo id facilius impetrare posset, expetiuit. Idque non tam mea sponte sepe feci; quam quod opem nostram iusta in re studiose petentibus negare me, alienum esse a mei muneris officio magnopere existimaui. Itaque eam ob causam commendandis tibi hominibus crebrior fortasse adhuc quidem, quam uolui, fui. Veruntamen cum id accidit; ut pro ijs, qui illustri aliqua dignitate in DEI Ecclesia eminent, commendandis ad te litteras dem; tunc quidem eo tecum munere animo libentissimo utor. Quemadmodum tibi nunc commendo Antonium Episcopum Astensis designatum sane diligentissime: cuius Episcopatus reliquorumque sacerdotiorum pensiones intercipi seponique iussisti. Petoque abs te; ne id fieri aut mandes ipse; aut permittas a tuis: sed uti sunt DEI Opt. Max. munere ipsi Antonio eae pensiones attributae; ita illum ad eas assequendas et fruendas iuves potius, quam impedias. Neque tu in Ecclesiae te bona, si me audies, ullorum hominum suasionibus immiseris. sed eris tuis ipse bonis contentus: quae quidem maxima atque amplissima sunt. Habes enim Regnum opulentissimum: ut nullius opis non modo ad amplitudinem, sed ne ad satietatem quidem, si te ipse noueris, indigere possis. Quae cum ita sint; ualde

ualde abs te peto, ne Antonio molestiam adhibeas in
suis pensionibus exigendis: praesertim cum is frater
sit. Episcopi Nouocomensium: cuius et in sacris obeu-
dis, et in reliquis Reip. negotijs administrandis egre-
gia & fideli opera quotidie utor. Quemadmodum
et cū Oratore tuo Hieronymo Morono ea de re sum
loquutus: & Fabritius familiaris meus, quem ad te
mitto, tibi significabit. Dat. X I X. Cal. April.
Anno primo. Roma.

Ioanni Petro Gonzage Nuouolarie Comiti. 19

M V L T I ad me deferunt, te non solum exu-
les e Regio Lepidi excepisse; eosq; quemadmodum
tibi mandaueram, expellere noluisse: uerum etiam
ciuibus quibusdam Regiensibus honestis hominibus;
qui praedia tuo in agro habēt; noua inusitataq; onera
imposuisse; eosq; ad ea persoluenda te coacturum
interminari nouis modis. Quae cum eiusmodi sint,
ut mihi serenda esse non uideantur, mando tibi atq;
impero, primum ut sine ulla mora eos exules, quos
excepisti habesq; in tuis oppidis, expellas & eijcias;
locumq; posthac atq; perfugium nemini illorum des:
deinde ut ciues Regienses nouis oneribus ne premas:
sed eos frui praediorum suorum fructibus & pensio-
nibus sine molestia permittas. Id si feceris; boni ui-
ri & meū Imperium nō detrectantis officio funge-
re atq; munere. Sin aliter te; atque opto, maximeq;
conuenit, hac in re gesseris: exploratum tibi esse uo-

lo, eam me indignitatem ulterius non laturum; daturumque operam ut te poeniteat mihi non paruisse.
Dat. XVI. Cal. April. Anno primo. Roma.

Magistratui Placentiae.

30

VENIT isthuc nobis mandantibus ad eos perquirendos & puniendos; qui nouas res isto in oppido molientes tumultus maximos excitauerunt; Bonifacius Vallensis iureconsultus familiaris meus; non sane quia tua prudentia, diligentia, rerum gerendarum scientia atque in primis probitate magnopere, ut soleo, confidere non possim: sed ut tuum tibi munus atque onus aliquanto leuius faciam illo ad partem oneris tecum ferendam adhibito atque addito. Quare uolo, ut, si tibi uidebitur, omnibus gerendis rebus unum cum illo adsis; praestesque ei tete socium; ut communi utriusque uestrum consilio negotium administretur. Itaque si hominem & libenter exceperis & accurate inueris; erit mihi gratum. Dat. decimoquinto Cal. April. Anno primo. Roma.

Ioanni Saxatello, Praefecto equitum apud Placentinos.

31

MITTO isthuc ad quaestiones exercendas, atque in eos animaduertendum; qui nuper isto in oppido nouos tumultus excitauerunt; Bonifacium Vallensem iureconsultum familiarem meum. Quamobrem mando

mando tibi; ut quibuscunq; is in rebus sibi te tuosq;
 equites fore usui existimabit; auxilio & favore tuo
 ei pre.sto sis: omnemque operam adhibeas; quo is
 facilius atque celerius mandata nostra persequi atq;
 conficere possit. Dat. x v. Cal. April. Anno
 primo. Roma.

LIBER OCTAVVS.

Francisco Maria Vrbanius Duci.

E T I A

P E T R I B E M B I

EPISTOLARVM LEONIS

DECIMI PONT. MAX.

nomine scriptarum,

LIBER OCTAVVS.

Francisco Mariæ Vrbinatum Duci.

LECTIS litteris tuis; quibus nos certiores facis, conuētum & nūdinas quas quidē te Pisauri posse facere de mense Martij cōcesseramus, ab Andrea Corio mercatore Genuensi mercibus Iudeorum intercipiendis pro eo, quod ipsi debetur, perturbari atq; impedi, si, demq; tuam omnibus eas ad nūdinas aduentibus publice datam labi et fluere; magnopereq; postulas, eo te nomine accusari & redargui ne pmittamus: praesertim cum eæ nundinae hoc anni tempore nunc primum instituantur: ea tua postulata nobis æqua & digna uisa sunt, quibus annuamus. Itaq; uolo ne ea de causa; quod Andreæ Corio concesserim ut exigere centesimam cum dimidia posset ex Iudeorum bonis sub Imperio Turcarum Regis degētium; ulla molestia tuas ad nundinas Hebræis accedentibus inferatur: silemne tuam fallere tibi necesse sit, aut ullos homines ad eiusmodi centesimæ solutionem compellere;

lere; præter eos; si qui erūt, qui iam antea cum Andrea pacti sint: quos quidem uolo, ut stipulationibus inter ipsos confectis stare, promissaq; dissoluere teneantur. His autem rebus eo libentius adducimur, ut tibi morem geramus; quo dignitas omnis tua mihi magnæ curæ est; tuamq; apud me plurimum ualere auctoritatem facile patior. Dat. Idibus Mart.
 MDXIII. Anno secundo. Roma.

Promagistro Rhodio in Regno Neapolitano.

ALTERIS litteris hortatus te sum, uelles mea causa Vincentio Papacodæ, qui est in tui ordinis societate, uiro strenuo, familiari perantiquo meo prærogatiuam dare ad eos uestros magistratus, quibus primo quoq; tempore præfectos amiserint: qui magistratus pensionem annuam quingentorum numorum aureorum efficiant. Nunc uero quoniam etiam atq; etiam opto, ne Vincentius in eiusmodi desiderio suo, cuius per me compos fieri postulat, abs te deseratur: non hortor te solum, sed etiam pro meo iure obsequi; tui ui & uirtute tibi plane mando; ut ei, quemadmodum scripsimus, de prærogatiua statim commodes: ut & societati tuæ, cui permultos iam annos omnem operam & studium detulit atq; impedit suum, maiori esse usui possit; & inter uestræ Magistri familiares tandiu illum fuisse aliquam iam ei tandem utilitatem atq; fructum pariat. Dat. Nono Cal. April. MDXIII. Anno secundo. Roma.

Ioanni

Ioanni Paulo Balioni . 3

HORTOR te, atq; abs te plane peto ; uel ,
 si opus est, mando etiam : ut Sibiciani Dominos fra-
 tres ulla molestia neq; afficias ipse neque affici per-
 mittas a tuis. Cures autē potius, desq; operā ; ut eorū
 agri atq; oppidula tuis a militibus tuta sint : quā ad-
 modum quidem conuenit ea omnia per te esse ; quae
 nostra sub tutela conquiescunt . Ad enim magnopere
 uolo ; ut eis fratribus negotium ullo ab homine teme-
 re atq; iniuria ne adhibeatur . Quod si tibi ius eorum
 in bonis competit ; dabo ipse operam , ut tibi, quem
 unice diligo ; modo id iuris uia postules , non ui atq;
 armis appetas ; quā primum , quāmq; ampliter
 satisfiat . Dat. V I I . Cal. April . Anno secundo .
 Roma .

Iacobo ciui Bononiensi Questori militum . 4

CUM equitatus is ; quem Bononiā accedere, atq;
 isthic esse maxime oportet ; quamobrē sese alat , nisi
 ex stipe ab incolis atq; inquilinis uestri agri dari so-
 lita, nihil plane habeat : mādō tibi ; ut ea stipe tantū-
 modo excepta, quā stipē Ramazoto curari uolui, re-
 liquā stipem omnē ad Vitellij praefecti militum usus
 alimenta q; cōuertas : qui quidē nunc Vitellius ad tu-
 telam istius oppidi me uolente proficiscitur . Cui rei
 mandatoq; meo nullas uolo uel meas ipsius , uel ab
 eo, qui

eo, qui ante me fuit, Romano Pontifice scriptas ad te Magistratumue litteras impedimento esse. Dat. sexto Cal. April. MDXIII. Anno secundo. Roma.

Decurionibus & Magistratui municipij Asculani. &

QVONIAM intellexi Firmanos exules magna armatorum hominum coacta manu oppidū Firmanum ui ingressos esse: ueritus uestros quoq; exules exemplo illorum permotos atq; percitos idem ausuros, in Asculumq; inuasuros: uolo, ac uobis mado; ut & arma ipsi capiatis; & propinquos clientesq; uestros armari celerrime iubeatis ad defendendam urbem uestram, uestraq; urbis eum statum, qui nunc est, conseruandum atq; muniendum: ne uestri exules nobis nolentibus, uobis autem etiam inuitis oppidum aggredi atq; adeo ingredi possint. Caueri autem a uobis præcipue uolo, curamq; omnem & diligentiam adhiberi; ne tumultus aliquis eo nomine, intestinumue malum possit existere. Itaq; ad nouam uim atq; iniuriam uestrorum exulum repellendam promptos uos atq; paratos esse iubeo: non autem uel ad ueteres iniurias ulciscendas, uel ad potentiam extraordinariam exercendam. Ut cum improbi ciues uestri flagitiosq; homines armatos uos atq; animatos ad commune bonum senserint; a male cogitando maleq; agendo absterreantur & conquiescant. Dat. Prid. Cal. April. Anno secundo. Roma.

Fabritio

Fabritio Magno Rhodi Magistro . 6

A M A V I omni tempore probum hominem, multisq; uirtutibus præditum et ornatum uirum Iulianum Rodulphum : qui præter ueterem suam cum meis omnibus necessitudinem, studia, officia, nunc etiam Iuliani Medicis fratris mei domus & rerum familiarium curam gerit . Is cupit impetrare abs te ; ut cum in diplomatis tuis conficiendis super Capue Prioratu, quem ei deferri a Iulio Medice Cardinali fratre patrueli meo uolui ; ut nostræ in sese beneuolentiæ hoc iam nunc signum atq; indicium haberet : tum in Mortorij, sic enim uos appellatis, officio atque munere tibi persoluendo rem nullo sumptu cõficiat . Quare ut ei te liberalem & munificum ijs in rebus præbeas, atque ut illum solutionis impendio subleues ; abs te peto . Est enim admodum senex, pensionesq; Prioratus sui atque fructus adhuc quidem nullos percipit : eos enim Cardinalem sequi, quoad prouentibus abundaret, uolui . Itaq; impensas nunc primum facere ; quas longo tempore reponat ; ipse non potest : quemadmodum illi possunt, qui iuuenes sunt : quibus longa esse nulla expectatio potest . Quæ res facit ; ut mihi plane gratissimum sit futurum, si Iulianum abs te ea, quæ postulat, impetrasse intellexero . Est autem profecto ipse ita præstanti et animo uir & uirtute ; ut si tua societas eius opera suis in rebus uti uolet : abunde ei atque largiter, uel tibi etiam

bi etiam ipsi referre gratiam possit. Dat. Cal. April.
MDXIIII. Anno secundo. Roma.

Priori Gallie Cisalpine Rhodi Promagistro. 7

EXEMPLVM litterarum; quibus litteris
Iulianum Rodulphum Capue Priorem Fabritio Ma-
gno Rhodi Magistro diligenter commendavi; mitto
ad te cum his litteris. Ex eo quo in loco illum habeã,
tum quid ei uelim a Fabritio tribui, cognosces. Atq;
hoc ideo ad te scribo; ut quoniam tuam apud illum
auctoritatem plurimum ualere multi mihi significa-
uerunt, te horter, ac pro meo iure mandem etiam;
cures desq; operam omni studio; agas apud illum,
perficias deniq; ut Iulianus ea, que optat te adiu-
uante consequatur. Optat autem Magni Magistri
liberalitate nobis commendantibus subleuari. Ad erit
mihi tam gratum; ut nihil abs te in me possit esse
gratius. Quod ita esse tuis in rebus, si mea ope ul-
lo tempore tibi opus erit, facile perspicies. Dat.
Cal. April. MDXIIII. Anno secundo.
Roma.

Magistratui Regij Lepidi. 8

DELATVM ad nos est Ioannem Petrum Gon-
zagam Nuolarię Comitum quosdam ciues Regien-
ses coëgisse ad certam pecunię summam sibi persol-
uendam; ut trecentum quinquaginta numos aureos,
quos

quos quidem ipse curare Cæsaris negociatoribus iubebatur, statim reponeret. Id & me primum omnium de te non intellexisse, & te eos ciues præsertim spectata fide homines ea in re nihil iuuisse; nullam omnino eis opem tuam, nullum adiuuamentum præsto fuisse, ualde miror. Quamobrem mando tibi primum, ut omnem rem perquiras diligentissime: Deinde si iuuare Regienses poteris, adhibereq; remedia, nequid ab Ioanne Petro dispendij perpetiantur; iuues, curesq; rem omni studio & diligentia. Sin autem non poteris; nos tamen, quemadmodum se res habeat, certiores facias, doceasq; quo pacto ei occurrere malo possimus. Quod si operæpretium erit mitti a nobis isthuc aliquem, qui controuersias inter Regienses Comitumq; componat; id uero a nobis facile curabitur: ut isti posthac ciues a Comitibus iurisdictione separentur discretiq; sint; ne calumnijs eiusmodi ulla in posterum causa, ullus onerum perferendorum, munerumue obeundorum scrupulus, ulla questio exoriri possit. Id enim maxime opto; ut Regienses ciues sub Regijs Principum ditionibus ne censeantur: ut Reip. rationibus nullum præiudicium inferatur. Dat. sexto Id. April. MDXIII. Anno secundo. Roma.

Cardinali Seduno. 9

CVM perspecta nobis esset & uirtus & prudentia tua; tuaq; in me atq; in Remp. in quam quidē plurima

plurima tua egregia præclaraq; officia extiterunt, fide & cultu magnopere considerem; Carratiolum notarium meum et Petrum Magnum familiarem tuum ad te misi: a quibus cõsilia mentemq; omnem meam in tractandis nostris rebus intelligeres. Itaq; non uereor, quin ea omnia, quemadmodum uolebamus, ad Heluetiorum Magistratus amanter accurateq; detuleris. Quoniam autem multa sunt, quamobrem existimem nihil accidere posse his temporibus, quod plus afferat rebus omnibus momenti & ponderis ea re, quam illi ad te meis uerbis pertulerunt: abs te etiam atq; etiam peto, ut si tibi totum negotium quo modo in dubium adducetur sic, ut uereri possis Heluetios in ea mecum sententia, per quam nihilo certe minus illorum, quam Reipub. commodis consulitur, non futuros; de eo nos quam primum facias quamq; celerrime certiores: ne dum ipsi de illorum in nos obseruantia frustra confidimus; aliquod aliunde Resp. incommodum & detrimentum accipiat. Neq; enim interea uel de oblati in dies conditionibus ab alijs & populis & Regibus, uel de induciarum pactione cõfirmãda, uel omnino ulla de re quicquam statuere atque conficere possum, neque plane quiescere; donec abs te aliquid afferatur. Dat. xv. Cal. Maias. Anno secundo. Roma.

Paulo

Paulo Victorio . 10

MANDO tibi, ut postea quàm ex ratione decimæ istius Reip. sacerdotibus impositæ quindecies mille numum aureorū summa exacta fuerit, des persoluasq; e summa reliqua Roberto Nasio & eius socijs id, quod eis curari mandavi, ea tamen condicione; ut si ex tota ratione illius decimæ summa tricies mille numum non exigetur; Robertus socijq; , quod abs te curatum acceperint; id omne reponere ac restituere teneantur. Quicquid autem ultra totam triginta milium aureorum numum summam erogabitur; id Roberto & socijs ad abietem in templi Romani Principis Apostolorum substructiones cædendam atque aduehendam deferatur. Dat. x. i. Cal. Maias. Anno secundo. Roma.

Vgoni Pepulo. 11

CUM te; qui in nostra ditione domum & lares patrios & fortunas omnes habes, quemq; propter familiæ splendorem animiq; fortitudinem magnopere diligo; Guidum Rangonium necessarium & propinquum tuum nostrumq; Præfectum equitū ad singulare certamen intellexerim prouocauisse, locumq; ei ad certandum statuisse apud Mediolanensium Ducem ad diem duodecimam Cal. Iunij; litterasq; ad te dederim, ut quàm primum te ad nos conferres; tuq; mandatis

mandatis nostris parueris, urbemq; Romam ad nos
 accesseris: quod quidem eo consilio feci, ut te ab in-
 cepto reuocarem: Idem nunc etiam cum optem; ma-
 gnopereq; cupiam; ut ex uinea Domini, quam co-
 lendam purgandamq; suscepi, irarū & odij & bel-
 lorum semina radicitus euellantur: mando tibi cum
 obedientie ui & uirtute, tum aqua tibi & igne in-
 terdicendi, tuorumq; bonorum fisco inferendorum
 poena proposita, nisi parueris; ut ea de re & pro-
 uocatione tua totaq; ratione certaminis, causisq;
 quas habuisse te idoneas atq; iustas ad eam prouoca-
 tionem exercendam existimas, nullum posthac uer-
 bum ullo in loco ullo cum Principe aut plane homine
 modo ullo colore ullo facias: neque ad Maximilianū
 Mediolanensem Ducem locumue ullum illius Regni
 ea de causa te conferas usque ad diem decimam Cal-
 Iunij: neque omnino quicquam aut loquaris aut sta-
 tuas animo decertandi. Dat. decimo Cal. Maias.
 Anno secundo. Roma.

Guido Rangonio.

12

CERTIOR factus sum, quibusdam te de causis
 ab Vgone Pepulo necessario & propinquo tuo ad
 certamen singulare prouocatum ei rei libenti ani-
 mo annuisse; uelleq; ad Maximilianum Mariam Me-
 diolanensem Ducem proficisci: apud quem tibi ab
 illo ad diem xii. Cal. Iunij certamen est indictum.
 Que res mihi & minime noua, & maxime molesta
 PP accidit.

accidit. Nam cum mihi perspecta est animi tui magnitudo: tum fortitudinem & singularem tuam istâ bellicis in rebus præstantiam; quæ quidem maximo usui esse in Reip. Christianæ dignitate uel tuenda uel augenda potest; ob inanes atque leuissimas causas tã dubijs fortunæ casibus iri propositam mihi maximo dolori sane fuit: qui; ut patris tui uiri optimi, domusq; tuæ in meam familiã antiqua & plurima officia sileam; te unice atque paterne usque a puero amo. Quamobrem, ut & nostræ dignitati, cuius tu equitum Præfectum geris, & Domini pacem nobis diligentissime commédantis monitis præceptisq; satisfiat; mando tibi & aquæ atque ignis interdicto, & læsæ maiestatis pœna committenda; ne ea de causa te ad Ducem Mediolanensium conferas, aut ullum ad eius ditionis locum: neque prorsus quicquã agas, loquaris, statuas, ut sit tibi cum Vgone decertandũ.

Dat. x.^{mo} Cal. Mai. MDXIII. Anno II. Roma.

Maximiliano Mariæ Mediolanensium Duci. 13

MULTI ad me detulerunt te & Guido Rangonio & Vgoni Pepulo ad certamen singulare locum tutum scriptis ad eos litteris esse pollicitum ad diem XII. Cal. Iunij. In quo non potui, ut uerum fatear, non moleste ferre, non te mihi eam rem ante, quã quicquã statueres, significauisse: cum scire posses eorum alterum in huius Reip. Imperio ex clara esse charissimæque familia progenitum: alterum etiam

agere

agere nostrorum equitum Praefectum, atq; a me plurimis maximisq; de causis & ueteribus & recentibus ualde amari. Itaq; cum meum in primis munus sit e Domini agro controuersiarum et bellorum stirpes succidere, ad quem sum publice colendum adhibitus; abs te etiam atq; etiam peto, ut eas tuas litteras, quibus locum tempusq; illis ad certamen statuisti, reuoces: desq; separatim ad utrunq; alteras quam primum litteras; quibus id significes; nolle te amplius eis locum ad certamen dare: iubeasq; ne ad te ea de causa proficiantur. Dat. x. Cal. Maias.

M D X I I I . Anno secundo. Roma.

Ferdinando Hispaniarum Regi.

14

MITTIT ad te Franciscus Maria Vrbinatium Dux nostri, ut scis, exercitus Imperator certū hominem familiarem suum: qui se apud te purget ijs in rebus; quas res aliquot iam annis admisisse illum cōtra te Magistratus in Regno Neapolitano tui sunt nuper criminati. Quae quidem criminatio mihi; ut uere dicam quod sentio; non molestissima esse non potuit: cum quae obijciuntur, eiusmodi sint; ut quaesita potius ab illis insimulandi Ducem quoquo modo causa; quam merito suscepta fuisse uideri possit, cū propterea; quod ea, quae obliuioni iam prope tradita, uel plane etiam sopita & extincta sunt, per illos in iudicium reuocantur: tum quod illa ipsa nō illius modo culpa, sed ne colore quidem culpae ullo sunt

sunt admissa. Quae enim tui apud Soram gesta in-
 tuum, ut ipsi aiunt, dedecus offensamq; afferunt; ea
 neq; sciri aut caueri a Duce propter longinquitatem
 itineris potuerunt: neque in ipseus, sed in eius ma-
 tris administratione eorum locorum procuratio tunc
 fuit. Nam quod ad Rauennae praelium tuorumq; mi-
 litum recessum attinet: nobis quidem, qui eo in pra-
 elio fuimus, satis constat illum contra nomen digni-
 tatemq; tuam nihil ipsum fecisse, nihil ut fieret ius-
 sisse, nihil denique fieri permisisse. Sed quis est, qui
 possit magno commisso praelio in soluti exercitus fu-
 ga omnes uicinae provinciae populos in officio conti-
 nere? Quinquam quidem, quod ad illum attinet;
 non solum nihil egit ipse contra tuos: sed eis etiam
 per sui Regni fines sine ordine, ut sit, temereq; pro-
 perantibus comites itinerumq; duces dedit: debili-
 tatosq; uulneribus multos suis in oppidis iussit cu-
 rari: iuuit etiam quam plures rebus omnibus. Itaq;
 functus in eo est boni uiri amantissimiq; tui officio.
 Quae quidem omnia, uel plura etiam, palam, ut in-
 tellexi, ipsi tui milites praese tulerunt. Sed haec at-
 que alia ab eius Internuncio cognosces. Ego autem;
 qui plurimis maximisq; de causis tum priuatis &
 familiaribus, tum certe publicis summo illum amo-
 re singulariq; beneuolentia sum complexus; abs te
 quae so magnopere et peto; ut eius procuratorem li-
 benter excipias; excusationesq;, quas afferet, audias:
 admittas quoq; pro equitate & iustitia, cuius sem-
 per studiosus fuisti, mea de causa aliquanto etiam
 libentius.

libentius. Erit id nobis tam gratum, ut nihil magis: tibi uero laudi etiam & gratiæ. Nam quoniam is Iulij Secundi Pont. Max. fratris filius fuit, eiusque copiarum Imperatorem gessit, & nostrarum gerit; nihil tam liberaliter agere tanq̃; humaniter erga illum poteris; quin te optime fecisse omnes homines sint existimaturi: teq̃; de eo etiam amaturi. Dat. quarto Cal. Maias. M D X I I I I. Anno secundo. Roma.

Leonardo Lauredano Venetiarum Principi. 15

CONQUESTI apud nos perquam sane graui- ter sunt Legati Anconitanorum ea de causa; quod eorum nauim ipsorum et Florētinorum onustā mer- cibus domo in Asiam tendētem triremis Venetæ du- ctor Sebastianus Memmus hostili animo atq; impe- tu non longe ab Ragusio sit aggressus; propeq̃; de- presserit tormentorum ui: Depressisset autem; nisi se illa in Epidauri portum recepisset. Id quoniam pau- rum successerit; obseruari eam aiūt ab eodem Mem- mo alijs etiam Venetis triremibus in prædæ societa- tem adscitis uicinis in portibus: ut eam ex Epidau- ri portu exeuntem intercipiāt. Quæ res quoniam contra ius & bonos mores, contraq̃; uestras cum Romanis Pontificibus initas pactiones & fœdera in primis est; id, quod accidit, existimo præter tuam istiusq̃; Reip. uoluntatem accidisse. Hortor autem paterne te atq; moneo, des quam primum operam, PP 3 mandesq̃;

mandesq; , ne quid posthac a uestris triremibus de-
 trimenti nostrorum hominum praesertimq; Anconi-
 tanorum nauibus inferatur . Punitas etiam multesq;
 ductorem illum ; qui ei nauis tantum molestiae tantuq;
 iacturae temere atque hostiliter attulit : ut alijs ue-
 strarum triremium ductoribus & nauarchis exem-
 plo sit , nihil iniuste posthac in nostros homines mo-
 liedi . Id si feceris ; quemadmodum pro Senatus istius
 equitate confido te facturum : erit & mihi ; qui te
 remq; istam pub. unice amo , sane gratum ; et tibi cum
 honorificum , cum te iustitiae colentem foederumque
 obseruantem esse homines intelligent ; tum etiam sa-
 lutare : omnem enim ijs ; quorum interest , cogitatio-
 nem eripies potiora ei rei fructuosioraque remedia
 perquirendi . Dat. Cal. Maijs. M D X I I I .
 Anno secundo . Roma .

Magistratui Arimini .

V A R I I atque difficiles fortunae casus ; quos
 egregia mulier Violantis Bentiuola Malatestis qua-
 tuordecim fere annos est perpeffa , dum mariti sui di-
 tione pristina excussa nouem liberos alienis opibus
 nutrit ; me commouent ; ut eius arumnas atque la-
 bores parte aliqua subleuem . Itaque certior factus
 bona quaedam in Ariminensi ratione dotis illi deberi
 mando tibi , des operam , ut ei pro iustitia satisfiat :
 eoque magis ; quod intelligo , Ariminenses ipsos eam
 satisfactionem non impedituros . Dat. tertio Non.
 Maias . M D X I I I . Anno secundo . Roma .

Recanatensibus

Recanatenſibus. 17

CERTIOR ſum factus eam materiem, quam Bernardo Bibienſi Cardinali uos daturus recepiftis; qua materie ad templi Lauretani ædificationem uteremur; probam atq; idoneam non eſſe. Quamobrem mando uobis atque impero; ut bonas arbores, quæq; uſui ei ædificationi poſſint eſſe ex Andrea Sauiſi eius ædificationis magiſtri ſententia, apportari illò quàm celerrime iubeatis: ut quæ iam cepta ſunt fieri, ne intermittantur; ſed procedant: ne tum nos, tum etiam Deam ipſam inani lignorum inutilium donatione luſiſſe uideamini. Dat. XVI. Cal. Iulias. Anno ſecundo. Roma.

Maximiliano Imperatori deſignato. 18

ALLATVM ad nos eſt, Venetos, cum Flumen oppidum tuum, quod eſt in Iſtria, cepiſſent; multam lignorum uim ad naues conſciēdas idoneam in uicinis ei oppido ſyluis cedi iuſſiſſe: Eaq; ligna Venetis abs te repulſis recuperataq; provincia humi proiecta atq; imbribus expoſita iacere: periculūque eſſe, ne breui ita uitientur; ut nullus ex ijs percipi uſus poſſit. Quod cum ita ſit; ad phani autem Lauretani ædificationem omni a me cura diligentiaque inceptam atque inſtitutam; quod quidē phanum

PP 4 ſummo

summo atque admirabili gentium & populorum cō-
 cursu pietatēque celebratur; eius lignorum generis
 atq; materie magnopere indigeam; hortor te etiam
 atq; etiam; uelis, ut Diuæ honos tua liberalitate au-
 geatur, celeberrimo orbis terrarum Phano donare eā
 materiem, mandareq; tuis Magistratibus, ut nostris
 hominibus, quos eò mittemus, omnem a Venetis cæ-
 sam arborem auhendi, atq; Anconam & Lauretum
 transportandi potestatem faciant: eoque libentius;
 quod te aiunt ijs arboribus quem ad usum uti possis,
 uix habere. Id si feceris; & rem tua religione atq;
 amplitudine dignam statues: & me, qui quidē sup-
 peditare tā apte ei ædificationi ligna idonea nequa-
 quā possum, eo munere ad ædificationem conficiē-
 dam reddes etiam diligentiolem, tibiq; debentem.
 Dat. xvi. Cal. Iul. Anno secundo. Roma.

Ioanni Lunæ Siculo uiro Principi. 19

LAETITIA tua; quam ex eo, quod ad pro-
 pinquitatem inter te atque nos familiamq; nostram
 inuendam & constituendam animum induxerim, ac-
 cepisse te scribis; mihi plane grata accidit. Itaque
 Sigismūdum filium tuum; cui Lucretiæ Salutiæ so-
 roris meæ filiam spopōdimus; amore iam prope pæ-
 terno pietateq; complector; quemadmodum osten-
 dis cupere te: neque sane illum modo; sed reliquos
 etiam liberos tuos, uniuersamq; domum atque fami-
 liam in meam fidem beneuolentiamq; recipio: quam
 rem

rem fortunare DEVM uolo. Tibi quidem certe omnibus in rebus, quæ ad tuum commodum, quæ ad honorem dignitatẽq; pertinebunt, uoluntas nullo tempore nostra, pietas, liberalitas deerit. Reliqua ex litteris Iuliani fratris mei, qui te maxime diligit, cognosces. Dat. XII. Cal. Iulias. Anno secundo. Roma.

Carolo Duci Allobrogum.

20

GRATISSIMUM sane mihi optatissimũq; fuit; te; quem quidem propter animi tui egregias præstantissimasq; uirtutes, generisq; nobilitatem a maioribus tuis magnis atq; claris uiris, antiqua laudatissimaq; serie deductam atque traditam, plurimi semper feci; Philibertam sororem tuam Iuliano Medici fratri meo nuptui uelle tradere: affinitatẽq; nobiscum inire, & consociare atq; astringere utranq; familiam eo uinculi genere, quod idem esset omnium arctissimum atq; sanctissimum. Inductioq; animi & propensio ista tua ualde me delectat. Itaq; quoniam non dubito, quin, quæ utriq; nostrum probantur, ea etiam uterq; re sancitum iri atq; ad exitum perductum magnopere uelit: DEVM Opt. Max. oro quæsoq; ut cum ea confici annuat atq; mandet ipse: tum uelit, primum quidem fratri meo & sorori tuæ; deinde mihi atq; tibi, qui & propiores illis sumus, & amore atq; beneuolentia coniunctiores; deniq; utriusq; nostrum familiæ atq; generi ea de re & propinquitate

propinquitatē prospere atq; feliciter euenire. De
 me quidem ea omnia sperare expectareq; te uolo;
 quæ ab optimo optatissimoq; filio de patre amanti-
 simo sunt expectanda: Quemadmodum ab Amadeo
 Berruto notario & familiari meo latius cognosces;
 quem ijs. de rebus ad te mitto; hominem & nobis
 charum, & tui cupidum. Dat. Octauo Id. Aprilis.
 MDXIII. Anno secundo. Roma.

Philiberte Ducis Allobrogum sorori. 21

MITTO ad Allobrogum Ducem fratrem tuum
 ijs de rebus, quas ab ipso cognosces, Amadeum Ber-
 rutum familiarem meum: cui mandauit, meis ut uer-
 bis tibi salutem diceret: tecumq; ageret, quæ agenda
 essent. Ei tu fidem habebis, & ualebis. Dat. Octauo
 Id. April. Anno secundo. Roma.

Comiti Geneuensium. 22

AMADEO Berruto notario et familiari meo
 ad Ducem Allobrogum fratrem tuum proficiscenti
 ijs de rebus, quas tecum communicabit; mandauit,
 ut tibi salutem nunciaret meis uerbis. Ei fidem ha-
 bebis: tibiq; ipsi omnia de me pollicebere, quæ ex
 usu tuo esse cum Domini uoluntate cognosces. Dat.
 Octauo Id. April. Anno secundo. Roma.

Ludouico Galliarum Regi.

23

ALLATVM ad nos est, tibi a certis homi-
 nibus insurratum fuisse, Claudij Episcopi Masti-
 liensium designati Legati tui curam atq; operam no-
 bis gratam non nimium esse. Que sane res eo mihi
 grauior atq; molestior accidit, quod cum illum ob
 eius doctrinam ingenium. probitatem multum sem-
 per amauerim; postea quam is ad me, ut Legatum
 tuum ageret, Romam uenit; nihil ipso tui amantius,
 nihil ardentius uidi; nihil plane tuis in rebus omni-
 bus tractandis atq; administrandis diligentius accu-
 ratius laboriosus illo fuit: quod quidem certe me illi
 etiam deuinxit arctius. Itaq; cum se aliquando ad te
 redire uelle mihi significauisset; ne id faceret, sum
 illum pluribus fortasse uerbis; quam uel nostra di-
 gnitas, uel mea fert consuetudo; dehortatus. Que
 cum ita se haberent; hæc ad te scripsi; ut esset eius
 rei testimonium apud te meum; hortarerq; te, ne
 posthac de mea in Claudium uoluntate plus ullis ho-
 minibus crederes; quam ipsi mihi; neue uelles, ut is
 abs te suorum pro te susceptorum officiorum, labo-
 rum, curarum, uigiliarum longe aliam, quam te at-
 que ipsum deceat; mercedem atq; fructum caperet.
 Dat. Id. Iun. Anno secundo. Roma.

Carolo

Carolo Duci Allobrogum.

24

EX oratione Amadei Berruti de tuo erga me studio atque ijs in rebus, de quibus tecum egit, uoluntate, quæ maxime optabamus, quæq; mihi gratissima fuere, cognoui: tuasq; litteras libenter legi; per quas mihi de paterno meo in te animo gratias agis humanissimis uerbis. Eas ad litteras & Amadei sermonem quid rescribi tibi, quæq; scire te uolo, ex ipsius ad te litteris intelliges. Ipse autem Berrutus; quem quidem multis de causis admodum diligo; erit mihi posthac tua commendatione etiam charior. Caterum amari te magnopere a me, commodaq; omnia dignitatemq; tuam atq; amplitudinem mihi magnæ curæ esse si existimabis; minime decipiere. Dat. x i. Cal. Iul. Anno secundo. Roma.

Comiti Geneuensium.

ET tuæ ad nos plenæ officio & obseruantia litteræ, & Amadei Berruti familiaris nostri sermo tuum erga me cultum et uoluntatem uberrime ostenderunt. De eo & ualde quidem te amo: & meam ad te orauandum pronam beneuolamq; mentem & studium omni tempore tibi polliceor. Reliqua ex Berruti litteris cognosces. Dat. x i. Cal. Iul. Anno secundo Roma.

Magistratibus

Magistratibus Senensium.

26

MITTIMVS ad sedandos compescendosque tumultus uestrorum exulum, qui ut ciuitatem uestram perturbarent, manum armatorum hominum coegerunt; Pindarum Santesium familiarem meum, hominem & uirtute præditum, & nobis in primis gratum & probatum. De quo mentem & consilium super ea re meum cognoscere facile poteritis, quamque uos urbemq; istam diligam. Dat. V I I I. Cal. Iul. Anno secundo. Roma.

Pindaro Santeso.

27

ET nuncijs & multorum litteris cognoui, no-
uarum rerum motum ab exulibus Senensibus exci-
tari; coactamq; iam esse operari magnam manum
armatorumq; hominum; qui urbem Senas inuadant,
perturbentq; eum statum, qui nunc est, quoq; op-
pidum in præsentia regitur. Quamobrem ægre mo-
lesteq; ferens, esse ullos eius oppidi ciues tam sceler-
atos tamq; perditos, qui eiusmodi cõsilia concipiant
atque agitent; mando tibi, cuius mihi probitas at-
que prudentia probantur; ut illò te quam celerrime
conferas; desq; operam, nèquid ea urbs detrimenti
capiat. Qua in administratione atque cura quicquid
iusseris imperaueris; id ita iussum imperatumque
uolo esse; uti esset, ipse idem si iussissem imperauis-
sem. Itaque

sem. Itaque tu ea in re uicarius meus esto: auctori-
tas tibi mea; siue dixeris, siue quid statueris; ade-
sto: qui mihi Reiq; pub. parent; tibi parento. Tu
uero singula pro tempore, uti res feret, consulto atq;
prudenter administrabis: & me adesse omnibus rea-
bus; quas dices, quasq; statues; existimabis. Dat.
octauo Cal. Iul. Anno secundo. Roma.

Reip. Florentine.

M I T T I M V S ad sedandos tumultus & au-
daciam exulum Senensium compescendam Pindarum
Santesium familiarem nostrum & gratum nobis ho-
minem & probatum. Valde enim cupimus, ne sce-
lere perditorum hominum id oppidum; quod nostros ad fi-
nes pertingit; cuiq; oppido non minus animorum
beneuolentia, quam locorum propinquitate coniun-
gimur; insigne aliquod detrimentum atq; molestiam
capiat: sed nostra cura diligentiaq; muniatur atque
defendatur. Ei madauimus; ut si ad rem, ut uolumus,
conficiendam uestrae opis indigebit; litteras ad uos
det; petatq; quae sibi esse usui existimabit, quaeq;
administrandis a se rebus opportuna esse conducibi-
liaq; cognoscet. Itaq; ut Pindaro fidem habeatis,
operamq; uestram, si erit opus, & officium stre-
nue atq; impigre nauetis; etiam atq; etiam a uobis
peto. Erit id nobis in primis gratum, atq; ita, ut
nihil possit esse gratius. Dat. octauo Cal. Iul. Anno
secundo. Roma.

Vladislao

Vladislao Regi Pannoniæ.

29

PETRYM Bergnanum familiarem meū mitto ad te cum mandatis ijs de rebus, quas ab ipso cognoscēs; quæq; mihi pro mea in te beneuolentia magnæ curæ sunt, eius uerbis omnem fidem habebis; & ualebis, nosq; diliges. Dat. quinto Cal. Iul. Anno secundo. Roma.

Magistratui Parmæ.

CATANEO ad te proficiscenti, ut de conficiendis cum Malatesta Medice propinquo meo nuptijs meo & Guidi Medicis eius fratris nomine te alloquatur, has ad te dare litteras uolui: quibus te commonefacerem; ut quoniam eos fratres in primis diligo; quorum alterius etiam diligens fidelisq; opera domesticis meis in rebus atque familiaribus quotidie mihi magis probatur; omne tuum studium & diligentiam adhiberes; ut si eæ nuptiæ usui & honori futuræ illis essent, rem conficeres; teq; ita gereres, ut intelligeremus propinquorum meorum hominum mihi charissimorum honestorū uirorum causam tibi curæ atque cordi fuisse. Reliquum est; ut & Cataneo & Guidi litteris fidem habeas; utq; ipsi tuam operam deposcent, teq; facere uolent; sic facias. Dat. sexto Cal. Iul. Anno secundo. Roma.

Hannibali

Hannibali Paleotto.

31

ET uirtutem probitatemq; tuam, quibus agendarum rerum experientia & in omni uita prudentia coniuncta esset; dum Bononiæ Legatum agerem, sæpe probaui; & Romanos a te Pontifices miro studio ac pietate semper cultos fuisse plane cognoui. Ac præter hæc etiam patris tui Vincentij Paleotti equitis Bononiensis legum scientia magni atque clarissimi uiri nomen; fratrumq; tuorum Alexandri & Camilli excellentes diuersis in litterarum et doctrinarum studijs disciplinæ mihi ante oculos uersantur; meq; admonent, ut meam in te paternam propensamq; uoluntatem egregio aliquo munere apud omnes homines testatam faciam. Itaque te Bononiæ, cuius municipij ab antiqua et honesta familia oriundus ciuem geris, omnesq; tui gessere; XL uirum facio Antonij Mariæ, qui propter senectam ei magistratui renunciavit, loco omnibus ijs cum muneribus, honoribus, commodis; quibus reliqui XL uiri utuntur, fruuntur, gaudent; uel uti, frui, gaudere eis licet. Quare mando ijs, qui in eo magistratu sunt; ut te in suum collegium recipiant. Tu uero dignum te & maioribus tuis & mea beneuolentia fac præstes; ut spei; quam de te habeo, plane respondeas. Dat. Cal. Iul. Anno secundo. Roma.

Laurentio

Laurentio Feltrinorum Episcopo, Internuncio apud
Imperatorem.

32

INTELLEXI Vitum Frustum Magistratum
Mutinæ in custodia Guidum & Sigismundum Ran-
gonios fratres habere: qui uel propterea, quod ex ea
familia sunt, quæ pro suis plurimis atque maximis
in me meosq; omnes officijs est mihi, uti debet, con-
iunctissima; uel, quod ipsos Maximiliani Rom. Imp.
des. studiosissimos esse cognoui: habentur a me in
propinquorum mihi & necessariorum loco. Itaque
mando tibi; ut eos Maximiliano ipsi quam accura-
tissime commendes meis uerbis cum reliquis eorum
in rebus atque causis, tum præcipue in salute; quæ
mihi cordi est, quantum potest esse maxime. Dat.
Non. Iul. Anno secundo. Roma.

२२

PETRI

PETRI BEMBI

EPISTOLARVM LEONIS

DECIMI PONT. MAX.

nomine scriptarum,

LIBER NONVS.

Federico Lando Placentino.

VDIVI de ijs, qui te amant, ciuibus tuis, qui Romæ sunt; te ex interitu Baptiste Ladi filij tui Romæ a Petro Francisco Maluicino ciue Placentino proximis diebus interfecti permotum atque perturbatum, reliquosq; liberos tuos ira iniuriâq; percitos parare arma in Maluicinatorum familiam; ut defuncti mortem modis omnibus uindicetis. Ea in re tanetsi tuo tuorumq; dolori iusto præsertim facile ignosco, molestissimeq; fero ea, quæ acciderunt: te tamen; quæ quidem certe in primis diligo, cuiusq; & prudentiam & temperantiam omnibus in rebus semper probaui; moneo paterne atque hortor; ut quam adhuc quidem moderationem animi tui uitæq; rationem es completus; ea posthac etiam utare: teq; ipse primum, deinde tuos contineas; nè quid Placentiæ tumultus uestra causa exoriat: quod plane fiet; si & ipse quiesueris, & quiescere iusseris tuos. Id ut facias, etiam atque

atq; etiam abs te peto. Erit & mihi gratum; & tua
 etate, integritate atq; prudentia dignum. Equidem
 quæ cogitari atq; statui a me debent, ut dolori tuo
 atque iniuriæ pro iustitia satisfiat; in ijs tibi eo mi-
 nus deero; quo te magis intellexero meis monitis
 præceptisq; paruiffe. Dat. xviii. Cal. Aug. Anno
 secundo. Roma.

Canonicis & societati Ecclesiæ Veronensis.

2

INTELLEXI uos emphiteoscas nomine uillam
 atque agrum, Cederelli qui fuerat, Domitio Pome-
 dello dedisse. Qui quidem Domitius cum alumnus sit
 Antonij Thebaldei; quem ego uirum propter eius
 præstantem in optimarum artium studijs doctrinã,
 pangendisq; carminibus mirificam industriam unice
 diligo; grata hercle mihi ea uestra liberalitas fuit.
 Itaque certior factus superesse etiam uobis portionẽ
 quandam ex illis ipsis Cederelli bonis, quam nemini
 adhuc quidẽ donauistis; has ad uos litteras dedi; ut
 sciretis; si, quod est reliqui eorum bonorum, eo a
 uobis Domitius augebitur; mihi id perquam gratum
 futurum. Vos autem in eo præterea & modesti ac
 probi adolescentis arctam angustamq; rem uestra li-
 beralitate explicabitis; & uirum egregium ac per-
 elegantem, deq; uestra ciuitate optime meritum eius
 patronum eo beneficio uobis deuincietis. Dat. xvi.
 Cal. Aug. Anno secundo Roma.

QQ 2 Sigismundo

Sigismundo Regi Poloniæ.

3

PERFERTVR ad me, seditionibus non negligendis in Pannonia per factiosos homines & sceleratos excitatis arma temere tractari, ac trucidari passim plurimos, & intestinum quoddam quasi bellum existere contra Vladislai Regis Pannoniæ fratris tui uoluntatem. Itaque timendum esse; nisi ei rei quæ celerrime occurratur; ne freti ac permoti ea occasione Turcæ Regnum illud conuulsum iam per se ac debilitatum; ad quod quidem maxime omnium mentem atq; animum adiecerunt propterea, quod est cum suis Regnis coniunctissimum; ipsi integri collectis uiribus adoriantur. Eo Regno atque populis uel sub iugum missis, uel profligatis ac perditis, qui uos casus maneat: nemo est, qui non uideat etiam tacente ac silente me. Eas ob res omnes te hortandum esse in primis duco; ut uel sublato modis omnibus eo bello, quod te in presentia intelligo cum Moscouitis exercere; uel, si fieri potest, suspēso atque in aliud tempus dilato ac reiecto, properes auxilium atque opem ferre fratri germano tuo; exercitumq; in Pannoniæ fines adducas. Non enim uereor; si te modo appropinquare populi illi senserint fratri suppetias allaturū, quin se omnes in officio contineant. Quod cum fecerint; etiam Turcis spem eripient primum quidem in Pannonios fratremq; ipsum tuum, deinde in reliquos Christiani nominis populos atque gentes male

tes male cogitandi . Id abs te ita peto ; ut , quam uidear tuorum etiam causa te cohortari atque commonefacere ; tibi tamen nihilo sim minus ea de re debiturus ; ac si mihi uni tantum , quantum postulo , tribuisses . Quintodecimo Cal. Aug. Anno secundo . Roma .

Liunionie Magistro .

4

PROXIMIS diebus Prusie Magistri atque tuis petentibus Legatis ; ut Regis Polonie ipsiusq; Magistri ueterem illam maximarum rerum & controuersiarum causam , quam habent , sacro Lateranensi Concilio iudicandam terminandamq; aliquando tandem remitterem : nunciatum est in Pannonia tumultus magnos & seditiones exortas esse : ob eaq; re trucidari plurimos , excitariq; tanquam intestinum bellum contra Vladilsai Regis Pannonie uoluntatem : uerendumq; esse ; nisi id tempestiue bellum sedatum sopitumq; sit ; ne animati ea occasione Turcæ Regnum illud , quod uicinum ipsis est , inuadant atque diripiant . Ea regio atque natio cum quasi ualidus quidam atque agger munitissimus inter nos atque illos adhuc quidem semper sit habita ; quantum ex eo periculi rei Christiane impendeat ; satis etiam tacente me res ipsa per se loquitur . Itaque cum existimarem primum omnium oportere , uicinorum & Regum & Principum unanimi consensu rebus Pannonicis quam celerrime succurri ; ne incohatum iam

Qu 3 malum

malum atq; labes augendi confirmandiq; sese morant
 atque spatium nancisci possit: tuorum & Magistri
 Prusie Legatorum postulationes in aliud reieci tē-
 pus, atq; distuli: ne dum animorum uoluntatumq;
 uestrarum conciliationis nouus hic Pannoniæ rerum
 status maxime indiget; lis inter uos ac disceptatio
 magnis de rebus atq; causis agi tractariq; Romæ inci-
 piat. Quamobrem tametsi Regem Poloniæ bello
 Moscouitano esse implicitum audierim: tamen quia
 Pannoniæ Regno in periculum adducto uicina ei Re-
 gna in tuto esse nequaquam poterunt; dedi ad eum
 litteras; quibus litteris, ut uel sedato eo quoquo mo-
 do, uel suspensio bello ad Pannoniæ fines cum exer-
 citu se conferret; deq; sedandis eo in Regno seditio-
 nibus intestinoq; bello cum Rege fratre suo ageret:
 sum illum diligenter hortatus: speroq; fore, ut meis
 monitis, salutaribus præsertim atque amantißimis
 pareat. Eam ad rem tu quoque uti curam cogitatio-
 nemq; tuam adhibeas, pro mei muneris officio etiam
 atque etiam abs te peto. Nam quoniam propter eã,
 quæ tibi cum Moscouitis est, uiciniam cõfido tua
 me opera & auctoritate posse, quod postulo, facile
 consequi; ut id, quod dixi, bellum uel finem aliquem
 nanciscatur, uel ipsum differatur; quo Rex Poloniæ
 Regi Pannoniæ auxilium afferre, eiq; præsto esse pos-
 sit: ualde cupio; ut eam tu ad rem tam honestam
 tamq; laudabilem consociandam, consociandasq; duo-
 rum Regum uoluntates atque mentes auctoritatem
 tuam conferas nobiscum atque adiungas. Id si fece-
 ris; quemadmo-

ris; quemadmodum quidem tua fretus cum prudentia, tum in me, qui te unice diligo, uoluntate maxime confido te facturum; & officio eris functus optimi prudētissimiq; Principis; & spem omnem hostibus nostris communibus auferes Regnum quidem Pannoniæ primum, deinde alias atque alias nationes Christianas inuadendi atque proterendi; et tibi ego plurimum debebo, cuius eris precibus atque monitis obsequutus. x v. Cal. Aug. Anno II. Roma.

Antonio Mariæ Palauicino .

5

RECORDARI facile potes, me cum Romæ esses, non semel te paterne monuisse; ut cum Galeario Palauicino fratre tuo ageres; ut Castrū Cornelij; quod quidem Castrum egregia Rubeorum familia apud nos est cōquesta ad se pertinere; mihi & Reip. ille atque tu remitteretis; ut quæ æqua honestaq; essent, de eo statuerem: teq; ita facturum, nobis pollicitum fuisse, puto te non esse oblitum. Id cum a te differatur, nihilq; de eo confectum adhuc quidem sit; scribendum ad te putauit; ut quemadmodum pollicitus fuisti te cum fratre tuo curaturum; ita faceres; Reiq; pub. atque mihi tu fratèrque tuus Castrum Cornelij traderetis; ut de illo pro iustitia decernere & statuere possem. Id si feceritis; erit mihi admodum gratum: uosq; uti uiros mei obseruantes posthac etiam impensius diligam. Dat. quarto Cal. Aug. Anno secundo. Roma.

QQ

4

Maximiliano

Maximiliano Mariæ Mediolanensium Duci. 6

PROFICISCITVR Mediolanum is, cui has ad te litteras dedi, abs te petiturus, ut sibi emere isthic liceat thoracas ferreos quater mille; quibus nostri pedites uti possint. Qua in re te hortor, des ei atque commodas non id modo, ut emere thoracas illos, sed etiam ut sine portorij solutione educere de tua ditione possit. Dat. quarto Cal. Aug. Anno secundo. Roma.

Ludouicæ Tornaboniæ.

7

NARRAVIT mihi Iulianus Tornabonius propinquus tuus de tua in me pietate sane multa; quæ mihi grata admodum atque iocunda fuerunt. Animi enim tui erga me plenam benevolentie uoluntatem a primis utriusq; nostrum annis mihi et perspectam et probatam libentissime agnoui. Itaque ea te de re amabiliq; officio ualde diligo; uoloq; scire; si quid acciderit, in quo tibi aut tuis esse usui perpetua mea erga te charitas amorque paternus possit; nullum me grati animi signum prætermisurum; ut intelligas te mihi esse charissimam, semperq; fore. Dat. tertio Cal. Aug. Anno secundo. Roma.

Municipibus

Municipibus Arimini.

8

CERTIOR factus sum Claræ Malatestidi Mō-
tis Feretrianae sacerdoti, quæ uxor Roberti Malate-
stæ fuit, certam summam dotis & hereditatis no-
mine a uobis deberi: itaque a sex uiris Fisci Roma-
ni, cum in controuersiam res uenisset, iudicatum fuisse.
Quare hortor uos; ut secundum Sex uirum iudi-
cium curetis efficiatisq; , ut mulier ad suum perue-
niat sine dispendio & mora. Dat. Prid. Cal. Aug.
Anno secundo. Roma.

Petro Mariæ Scotto Placentino.

9

INTELLEXIMVS te quasdam possessio-
nes Ghiselli Marchionis Malespinæ per tuos ui oc-
cupauisse: eiusq; uxori sorori tuæ, uirum ut relin-
queret, persuasuisse: itemq; quosdam ex tuis abs te
adiutos magnum frumenti numerum domus hospita-
lis Placentinae interceptisse: tum dini Benedicti socie-
tatis aquæductus perfregisse. Quæ quidem mihi om-
nia per sane grauiâ perq; molesta fuerunt; eiusmo-
diq; uisa sunt, ut tolerari a me nullo pacto debeant.
Quod si Palauicinorum familiæ nobis charissimæ
causa tuam adhuc arrogantiam pertulimus; scire te
plane uolo, nos posthac tibi Palauicinorum auctori-
tate nihil remissuros: sed cum illa priora, tum ista
nuper abs te admissa eo acrius uindicaturos; quo
in te

in te mitiores adhuc quidem fuimus. Itaq; mando tibi; ut ablata abs te atq; a tuis, Ghiselliq; coniugem illico restituas: aqueductus perfractos reponas: auidaciamq; tuam reprimas: teq; ipse modestia nostra impunitateq; abutentem colligas, atq; contineas; moeresq; induas & clementia nostra & tua familia dignos: pareasq; istius urbis Magistratui omnibus in rebus; quas te res uolet facere, tibiq; iusserit. Hec omnia nisi abs te curabuntur; non ea modo, quibus te liberalitas nostra donauit; sed etiam patrimonium tuum omne addici fisco mandabo: teq; uti rebellem nostrum atq; hostem modis omnibus puniam. Dat. Prid. Cal. Aug. Anno secundo. Roma.

Magistratui Placentiæ.

10

EXEMPLVM litterarum, quas ad Petrum Mariam Scottum dedi, habuisti cum his litteris. Itaque mando tibi; ut que me ei præcipere ijs in litteris cognoscas; eadem tu quoq; meis uerbis illi mades atque præcipias. Quod si is meis mandatis non obtemperauerit; uolo cum releges, quo in loco tibi uidebitur; eiusq; bona fisco addicas; cæteraq; omnia statuas pro nostra dignitate: ne quis posthac malefacere audeat; speretq; se id impune laturum. Dat. Prid. Cal. Aug. Anno secundo. Roma.

Galcatio

Galeatio & Ant.° Mariæ Palauicinis fratribus. 11

PERTVLIMVS adhuc quidem uestra causa
 Petri Mariæ Scotti intemperâtes mores audaciamq;
 non ferendam. Ille uero benignitate nostra magis
 magisq; in dies singulos abutitur; atque in omnia
 mala pronior fit. Quamobrem has litteras dictaui;
 ut uos commonesacerem; nisi se ille audaciamq; suã
 furoremq; represserit; et quæ nuper damna intulit,
 ea statim omnia illis ipsis reposuerit, qui pertule-
 runt; nos in illum neque uos neque quempiam reue-
 rentes, quemadmodum meritus est, sic animaduer-
 suros. Dat. Prid. Cal. Aug. Anno secundo. Roma.

Philippo Capello, et eius patruelibus Andrea Capel-
 li filijs, Venetis ciuibus. 12

LECTIS uestris litteris, quibus mecum mula-
 tis precibus agitis; ut cum olim Iacobus Francisca-
 norum minorum societatis Magister, qui tunc erat;
 cubiculum in sociorum domo; que Venetijs est; Vi-
 ctori Capello auo uestro eiusq; liberis dederit, con-
 cesserit: idq; deinde factum Romani Pontifices duo
 Paulus Secundus & Sixtus Quartus probauerint:
 eam ipse dationem & concessionem in uos; qui Vi-
 ctoris nepotes estis ex duobus eius filijs Andrea &
 Paulo geniti; ita transferam; ut parentum uestro-
 rum ius in uobis tribus eorum liberis resideat: pro
 mea in

mea in uos pietate facile animum induxi ; ut uestris postulatis satisfacerem. Itaq; dationis & concessio- nis eiusmodi sensum seriemq; omnem ipse quoq; ap- probans idem illud , quod Victori Capello auo ue- stro eiusq; liberis uestris parentibus datum conce- sumq; tunc fuit ; auctoritate mea æqua portione in uos transfero : uoloq; ut ius ex semisse illud in cubi- culum habeas tu Philippe Capelle unicus Pauli Ca- pelli filius : uos autem Andreæ Capelli duo filij ex altero semisse ; hoc est ex quadrante quilibet . Quo- rum quidem patrum uestrorum alter a me ualde sa- ne diligitur Paulus ; Remq; pub. Venetam admini- strat : alter plures abhinc annos Romæ Legatum Venetum agens mortem obiit . Ita & mea in uiuum beneuolentia , & mortui nex publice suscepta uobis proderit . Dat. quinto Cal. Aug. Anno secundo . Roma .

Raphaello Vrbinati .

13

CVM præter picturæ artem , qua in arte te excellere omnes homines intelligunt , is a Bramante architecto etiam in construendis ædibus es habitus , ut tibi ille recte Principis Apostolorum templi Ro- mani a se incohati ædificationem cõmitti posse mo- riens existimauerit ; idq; tu nobis forma eius templi confecta , quæ desiderabatur , totiusq; operis ratione tradita docte atque abunde probaueris : Nos ; qui- bus nihil est prope antiquius , quàm ut phanũ id quã magnificentissime

magnificentissime quàmq; celerrime construat; te magistrum eius operis facimus cum stipendio numum aureorum trecentorum tibi annis singulis curandarum a nostris pecuniarum, quæ ad eius phani ædificationem erogantur ad nosq; perferuntur, Magistris: a quibus id stipendium æquis pro tempore portionibus dari tibi cum petieris sine mora etiam mensibus singulis iubeo. Te uero hortor; ut huius muneris curam ita suscipias; ut in eo exercendo cum existimationis tuæ ac nominis; quorum quidem in iuuenili ætate bona fundamenta iacere te oportet; tum spei de te nostræ paternæq; in te benevolentia; demum etiam phani, quod in toto orbe terrarum longe omnium maximum atque sanctissimum semper fuit, dignitatis & celebritatis, & in ipsum Principem Apostolorum debitæ a nobis pietatis rationem habuisse uideare. Dat. Cal. Aug. Anno secundo. Roma.

Legato Auinionensi.

14

ANTONIUM Thebaldeum probum hominem, atq; in bonarum artium in primisq; poetices studijs tum nostra, tum latina lingua facile præstantem uirum multos iam annos unice diligo. Cui cum portorij munus, quod in ponte Sorgiæ Fluminis est Auinionensis diocæseos Legationis tuæ, conferri cupiam; ut eo sese alere ac sustentare liberaliter possit; peto abs te uelis, ut homo egregius & excellens &

mibi

mibi ualde charus eo munere per nos te libente afficiatur. Dat. Nonis Aug. Anno secundo. Roma.

Regi Britanniae.

15

HADRIANVM Bardum ciuem Florentinum Tami plebanum propter plurimas ipsius uirtutes eamq; necessitudinem, quam cum domo mea ueterem atque arctam habet, ualde diligo. Quem cum intellegam in Regno tuo triginta prope annos innocenter fuisse uersatum; commendo tibi eum sane perditigenter. Quicquid in illum beneficij liberalitatisq; contuleris; id tam nobis erit gratum, quam quod gratissimū. Dat. VII. Id. Aug. Anno II. Roma.

Laurentio Medici fratris filio.

16

ET si ex aliorum litteris de Consulatu Constantino Zenobio Medici tradendo mentem meam cognoscere potuisti: te tamem meis etiam litteris putauim esse commonefaciendum; dares operam, efficieresq; auctoritate tua et gratia, Magistratum ut illum Zenobius ab ista Rep. consequeretur. Valde enim cupio, ne propinquus noster ea in re ferendis suffragijs pratercatur uel propterea, quod augeri illum omnibus in rebus sane uolo; uel maxime, quod Zenobium ipsum ei muneri fore idoneum uehementer existimo. Dat. septimo Id. Aug. Anno secundo. Roma.

Ioanni

Ioanni & Gentili Saxatellis Forocorneliëſibus. 17

MULTI ad me ſcribunt; rumor etiam ipſe quaſi me admonet; Bentiuolos fratres modis omnibus dare operam, ut in patriam ui redire, Bononięq; ſtatum perturbare atque peruertere poſſint; eiſq; uos auxilio in primis futuros. Quod utrunque tum pro illorum, tum etiam pro ueſtro in me cultu, noſtraq; in illos atque uos paterna uoluntate & charitate credere nullo pacto poſſum. Quid eſt enim minus hominis; quàm hominum bene uiuentium conuentus & ſocietates conſtitutas diripere; eiſq; uim afferre conari? nẽdum id etiam amicorum & neceſſariorum hominum munus eſſe atque cogitatio creditur. Vtcunq; autem ſe res habet; mando uobis ea lege, quę de maiestate eſt, non id modo, ut a Bentiuolis ulla in re iuuandis in eorum ad patriam reditu prorsus abſtineatis; quanquàm id quidem maxime: ſed etiam ut illos modis omnibus ab ea cogitatione reuocetis; operamq; ueſtram omnem, curam, diligentiam adhibeatis; ne facere, aut etiam tentare id omnino poſſint. Dat. Prid. Id. Aug. Anno ſecundo. Roma.

Alphonſo Duci Ferrarienſium. 18

NON unis optimorum hominum & prudentium uirorum litteris certior factus ſum, reditum in patriam

in patriam a Bentiuolis fratribus ui atque armis parari; existimariq; a multis, uel iam plane sermone hominum confirmari, eis te auxilio futurū, opesq; tuas subministraturum, ut id facilius consequi atque conficere possint. Quae sane res mihi quidem; qui te atque illos amo, deq; utrisque ut bene meritus essem etiam laboraui; omnino uerisimilis non fit. Neque enim uel illis esse obscurum potest, me id non laturum, sed ei rei modis omnibus occursurum: uel tu is es; qui sis nescius; quiq; non offensionem in me tuam damnosorem tibi, quam Bentiuolorum in patriam reditum fore usui existimes. Verum enim uero, quoquo modo ea se habeant; te etiam atque etiam hortor, planeq; commonefacio; ut si illi ad reditum ui comparandum animum adiecerunt; non oratione modo eos tua, uel auctoritate sententiae absterreas ab eiusmodi consilijs suscipiendis; sed etiam quibuscunque rebus potes; potes autem & plurimis & maximis; prohibeas, ne rem aggrediantur: sed quiescant; seq; contineant; neque pergant eo progredi, unde sciunt reditum nullum esse. Id si feceris; & ipsis optime consulueris; & mihi tam fuerit gratum, quam esset molestum, si te adiutorem & socium meorum hostium atq; rebellium praestitisses.

Dat. Prid. Id. Aug. MDXIII. Anno secundo.
Roma.

XL uiris Bononiensibus.

Ex uestris ad Virgilium Legatum Vestrum litteris intellexi; quæ ad me deferri curauistis, argumenta coniecturasq; quibus in eam sententiam adducti estis, ut credatis tentari a Bentiuolis fratribus multa; armatorumq; hominum manum ab eis cogi; ut redire in patriam ui, istiusq; ciuitatis statum atq; otium perturbare atq; peruertere possint. Itaq; auxilia contra illorum conatus postulatis. Quæ autem per uosinet ipsos parari atq; effici poterant; ea uos comparauisse iam omnia, suisq; disposuisse singula & collocauisse locis adscribitis. Quibus de rebus omnibus studium, cura, diligentiaq; mihi uestra uehementer probatur: fidemq; uestram facimus certe plurimi. Nam quod ad præsentem uestrarum rerum formam attinet; etsi existimem tum Bentiuolos, tum etiam reliquos, quos commemoratis, nihil tale cogitare: ne uereri tamen queatis istius urbis otium et tranquillitatem mihi minori, quam profecto debeat, curæ sollicitudiniq; esse: primum quidem Alphonso Duci Ferrariensium & Ioanni ac Gentili Saxatellis fratribus interminatus sum per litteras; ne manum ullam, neue auxilium uestris exulibus mitterent: sed eos modis omnibus prohiberent; ne conuellere ciuitatis uestræ statum molirentur: quod eos facturos sane confido. Idem etiam Guido Rangoni scriptis ad eum litteris mandauit: neq; uereor, quin ipse quoq;

RR nobis

nobis sit, uti debet, potius, quam illis satisfactorius. Laurentium deinde Medicem fratris mei filium comonefeci; ut si uos Episcopusue Polæ Bononiæ Magistratus opem ab eo Reg. pub. Florentina petitem miseritis; rebus uobis omnibus præsto sit sine ulla mora. Quod, si erit opus, facietis; atq; ad illum, tanquam ad me mittetis. Nam is propterea, quod uobis est uicinus, facile iuuare uos atq; celeriter poterit. Quod si maiore auxilio esse uobis opus existimabitis, meq; de eo certiozem facietis; copie nostræ omnes ad uos tuendos defendendosq; mittentur: sic enim maxime Reip. nostræq; dignitas retinebitur. Vos autem singulis de rebus, quæ isthic agentur, diligentissime ad nos, ut adhuc quidem fecistis, litteras dabitis; ut uobis in tempore opitulari, cum initia rerum cognoro, facilius & exploratius possim. Dat. Id. Aug. MDXIII. Anno secundo. Roma.

Fabritio Magno Rhodi Magistro.

20

ET si exploratum nobis erat pro tuo fraterno amore ac pietate tristem te nuncium accepturum, cum intelligeres Cardinalem Finarium fratrem tuum mortem obiisse: uolui tamen, ut de eo meis litteris fieres certior, ut cognosceres te atque tuos tuaq; omnia paternæ mihi curæ, uti debent, fuisse. Quem sane uirum cum propter plurimas eius eximiasque uirtutes & diligere, ut fratrem; & magno esse usui

usui in Reip. administratione uiderem; quantum mihi molestiae, quantum moeroris eius mors attulerit; existimare facile ipse per te potes. Ego quidem certe sic existimo; multum in eo uiro splendoris & praesidij Remp. amisisse. Nostri uero in ipsum amoris et beneuolentiae testimonium id supremum fuit; quod omnibus profecto in rebus; quas impetrare a me uoluit, ut beneficeret suis; ei petenti satisfeci. Ipse autem ita fortiter temperateq; decessit; ut credi par sit, DEVM Opt. Max. ex hoc impuro lachrymabiliq; hospitio ad coelestis illum patriae iocundissimam beatissimamq; sedem euocare atq; traducere uoluisse. Nihil enim eorum, quae ad sanctissime decedentes pertinent, praetermisit. Quae cum ita sint; te hortor, ut eam iacturam aequo & erecto animo feras: ut uirum magnum, & etate iam deuexa, & terrena omnia infra se habentem & cõtemnentem decet. Ego autem; si quid in eo solatij tibi esse poterit; polliceor tibi atque recipio, me omnibus in rebus, quae ad te dignitatemq; tuam pertinebunt, fratris tui clariss. ^{mi} uiri amorisq; eius erga te partes atq; munera subiturum, libentissimèq; representaturum & praestaturum. Tu modo ad rem Christianam iuuandam, tuaq; cura & diligentia, ut soles, amplificandam a lectu atque moerore te auoca. Erit id & te dignum, & tuae antea actae uitae proprium, & mihi gratum & optatum. Dat. XIII. Cal. Aug. MDXIII. Anno secundo. Roma.

Laurentio Medici fratris filio. 21

SIGNIFICAVIT mihi Mattheus Comitus Montisferetrianus, se bona sua nondum recuperavisse. Quod mihi quidem fuit sane molestum: qui homini nobis familiarique nostrae in primis dedito satisfieri ualde cupio. Quamobrem uolo des operam; ut is in pristinas suas fortunas omnes sine mora sineque dispendio reponatur. Praeterea quoniam per suprasyndicos Cortinarum Aretij propediem creandus est is, qui Camerariatus et Massariatus muneri praestit: erit mihi pergratum; si abs te curabitur, ut Mattheus ipse a suprasyndicis Aretinis legatur, qui eum magistratum gerat. Dat. x i i. Cal. Aug. Anno secundo. Roma.

Francisco Marchioni Mantuae. 22

QUONIAM ad sacra conficienda precesque diuinas celebrandas cantore mihi opus est, qui grauiori uoce concinat: uelim, si tibi incommodum non est, ut ad me Michaëlem Lucensem cantorem tuum mittas: ut eo nostris in sacris atque templo; quod est omnium celeberrimum atque sanctissimum, communi nemque totius orbis terrarum pietatem et letitiam continet; uti possim. Dat. tertio Cal. Aug. Anno secundo. Roma.

Alphonso

Alphonso Cardinali Senensi.

23

SCRIPSIſIT ad te Iulius Medices Cardinalis
 meis uerbis, uelles ad me mittere eum puerum,
 quem habes Gallum Musicae artis peritum. Ex ijs
 enim, quos e Gallia accersui, unus atq; is quidem,
 qui peritior erat uoculaq; blandiore ac flexibiliore
 praeditus, mortem obiit. Eas litteras cum tibi arbi-
 trer redditas non fuisse: nihil enim ad illas adhuc
 quidem respondiſti: has ad te alteras litteras dare
 uolui; quibus ite te hortarer; uelles de puero illo sa-
 cris nostris commodare: quibus in sacris tu quoque,
 cum huc ueneris, pium honestumq; oblectamentum
 capies. Dat. Prid. Cal. Aug. Anno secundo. Roma.

Francisco Mariae Vrbinatium Duci.

24

INTELLEXIMVS te in recenti eorum Cesena
 oppidi ciuium tumultu; quibus priora delicta pe-
 perceramus; quiq; nobis fidem apud te dederant se
 pacta seruatuſuros, pacemq; non uiolatuſuros; oppor-
 tune prudenterq; curasse, ne malum serpere ulterius
 posset firmata tuo praesidio ciuitate, missisq; illo,
 qui eam regeret; cum eius te re arbitrum feciſsemus.
 Quae nobis omnia magnopere probantur. Mando
 autem tibi; ut in eos, qui pacta quiq; fidem no praes-
 titerunt, animaduertas; quemadmodum tibi equum
 esse atq; opportunum uidebitur: ut caeteri; qui fidem

RR 3 nobis

nobis suam uel iam dederūt, uel daturi posthac sunt ;
 eam fallere minus audeant . Faciesq; nos de eo, quod
 egeris atq; statueris , quā diligentissime certiores .
 Dat. Prid. Cal. Aug. Anno secundo. Roma. 2

Internuncijs apud Regem Hispaniarum nostris. 2 3

EXEMPLVM litterarum , quas ad Ferdinandum Regem dedimus , habebitis cum his litteris :
 ex quo quā mihi gratum futurum sit ; ut cum Genuensis Ecclesie Episcopus defecerit ; uelit ut eam Gabrieli Archiepiscopo Barensi conferamus ; facile cognoscetis . Itaq; uolumus , ut omnem curam diligentiamq; adhibeatis ; ut ab ipso Rege id , quod uolumus , consequamur . Dat. quarto Non. Septemb. MDXIII. Anno secundo . Roma .

Ferdinando Hispaniarum Regi.

26

IOANNIS Scotti ; cuius fides & industria pro re Romana tuisq; rebus egregia atq; mirifica bellis Italicis extitit ; controuersiam , quam habet cum ijs , a quibus res eius domestica retinetur atq; diripitur ; commendo tibi maiorem in modum : petoq; abs te ; ut eius causam cum ueterem , tum aduersariorum artibus conturbatam explices : fauoremq; te homini forti atque prudenti praebeas . Erit mihi sane quā gratum . Dat. Prid. Non. Sept. Anno sec. Roma .

Leonardo

Leonardo Lauredano Venetiarum Principi. 27

CONQUESTI apud me sunt Legati Maximilianus Romanorum Imperatoris desig. multis & quotidianis prope querelis; Ioannem Paulum Balionem, dum is uestri exercitus Praefectum ageret, captum ab Hispano exercitu, postea fide data reuertendi cum iuberetur nobis petentibus dimissum; demum redire sepius iussum nunquam uia se dedisse. Quam rem egre molesteq; ferre Maximilianum, seq; delusum existimare, iidem mihi saepe Legati significauerunt. Quibus cum bona semper uerba dedissemus; proxime mecum egerunt longa constantiq; oratione; ut uel ipsum Io. Paulum ad Hispanorum exercitum, cuius est captiuus factus, remitterem: uel darem operam, ut tu Christophorum Frigapanem Maximilianus exercitus item Praefectum captiuum tuum missum faceres illius loco: Earum rerum alterutra nisi breui tempore confecissem; Maximilianum graui se a me affectum iniuria, irrisuq; habitum, existimaturum. Quamobrem ut ipse uel promissi mei onere, uel ex postulationis eorum molestia aliquando tandem subleuer; peto abs te etiam atq; etiam; ut quem admodum Maximilianus meo rogatu Ioanni Paulo Romam ueniendi potestatem fecit; ita tu quoq; Christophoro se ad nos conferendi potestatem facias fide ab eo accepta, se Roma me nolente non discessurum, neq; contra te hoc toto bello arma sumpturum. Id si

RR 4 feceris;

feceris; & me magna molestia liberaueris; & te illis
 equū & iustū praeſtiteris, qui fidem meā adhuc qui-
 dē desiderant; ego uero illius quidē certe, sed me her-
 cule etiam tuam. De eo cum Legati tui scriba sum
 loquutus: is ad te sermonem meum perscribet. Dat.
 sexto Id. Septemb. Anno secundo. Roma.

Alphonso Duci Ferrariensium. 28

I A C O B U M Sadoletum ciuem tuum; cuius
 egregia & fideli opera scribendis epistolis quotidie
 utor; ob eius excellens atque praeclarum ingenium,
 optimarumq; artium singularem doctrinam, et prae-
 stantem omni uirtutum genere animum magnopere
 amo; facioq; sane plurimi. Eius sororis uir Tadeus
 Gilinus cupit impetrare abs te magistratum aliquē
 tuis in locis, quem triennium aut biennium exerceat:
 ut & honestius eos dies traducere, & familiam suā
 alere facilius atque commodius possit. Itaque te non
 solum hortor, sed etiam rogo, uelis praeclari homi-
 nis mibiq; charissimi propinquo pudenti, ut intelli-
 go, uiro & uirtute praedito satisfacere: qui tamen
 rem omnem desideriumq; suum tibi coram ipsemet
 diligentius explicabit. Dat. quinto Id. Sept. Anno
 secundo. Roma.

Ludouico

Ludouico Gallorum Regi.

29

ET si te antea certiozem feci; me tum ad monasteria, tum etiam ad Ecclesiam Caturcensem, quorum & possessor & Episcopus Cardinalis Finarius mortem Romæ obierat, Ludouicum Carretum de mortui propinquum & Franciscum Fliscum Cardinalem sublegisse: hortatusq; te sum, uelles diplomata eis conficere; quibus significares ea, quæ statueram, probari abs te, atque ita fieri tibi placere: te tamen his etiam litteris commonefaciendum putauit; ne rem differres longius; neue in eo te duriozem & difficilioz præberes; quàm uel meus erga te amor; uel optimi hominis tibi plane dediti, atque duorum alterius uiui, alterius nuper mortui Cardinaliū egregia atque illustria in te multorum annorum officia studia labores etiam postularent. Dat. XVII. Cal. Octob. Anno secundo. Roma.

Ludouico Gallorum Regi.

30

PETRUM Nauarrum Cantabrum præstantem in rebus bellicis uirum captiuum tuum; cuius res fortiter & præclare gestas pro Rep. Christiana egregiamq; in nos fidem & pietatem tibi notas esse arbitror; ualde amo: eiusque incolumitas & salus mihi magnæ curæ est. Itaque quo maiore studio possum, abs te peto, uelis eum aliquando tandem misum

sum facere. Qua de re Ludouico Episcopo Tricarica
cēsi Legato apud te meo per litteras, & Ioanni Rocca
caforti Legato apud me tuo praesens ipse mentē meā
latius & diligentius explicui: ij. ad te omnia deferēt.
Dat. x i i. Cal. Octob. Anno secundo. Roma.

Petro Nauarro Cantabro. 31

PROFICISCENTI ad te Ferrādo, qui
est ex societate Franciscinorum minorum, familiari
tuo dedi ad Ludouicum Regem litteras: quibus litte-
ris peto ab illo, te ut missum faciat, quod eum fa-
cturum pro mea in illum uoluntate & beneuolentia
sane puto. Itaq; hęc ut scires uolui; tum ut bono a-
nimo esses, consideresq; me nulla in re, quæ ad salutē
libertatemq; tuam pertineret, negligentem fore.
Quod etiam plenius & uberius ex ipso Ferrādo co-
gnosces. Dat. x i i. Cal. Octob. Anno secundo.
Roma.

Municipio Firmano. 32

MAGNA cum molestia percepi Ioannē Fran-
ciscum Astuldi filium Asculanum ingēti armatorum
hominum manu uestro in oppido cōparata res Ascu-
lanorum perturbare aggressum fuisse; perductisq;
ad oppidi muros ijs militibus, quos cōegerat, pene-
trare oppidum hostilibus adortum modis multū tur-
barum excitauisse; magnumq; terrorem oppidanis
incussisse.

incubisse. Quae res cum indignissima sit, quae nobis ferenda uideatur; praesertim cum certior factus sim Ioannis Francisci profectiōni uos ipsos fauisse, propterea quod is multos tum ex ijs militibus, qui tuendi istius oppidi causa apud uos merent; tum uero etiā ex uestris municipibus secum habuerit: mando uobis atq; impero, poena decem milium numum aureorum proposita, si dicto audientes non eritis; ut impetum posthac a uestris hominibus quoquo modo in res & fortunas Asculanorum eiusq; municipij temperamentum fieri ne permittatis, neue uestrum in oppidum Ioannem Franciscum Astuldi filium, aut ullos ex Asculanis exulibus recipiatis: sed eos uniuersos ex municipio agroq; uestro, quoad fieri per uos possit, celeriter expellatis. Id si feceritis; harum turbarum, quibus alimenta praebuistis, admissiq; uestri culpa ne uobis fraudi sit statuendi, uobisq; ignoscendi occasio mihi aliqua fortasse parabitur. Sin mandata nostra despexeritis; dabimus profecto operam; ne id impune fecisse uos gloriari ullos apud homines uobis liceat. Dat. XII. Cal. Octob. Anno secundo. Roma.

Heluetijs.

PROFICISCENTI ad uos Ennio Episcopo Verulano Legato meo mandavi ut uobis plurimam salutem impartiret meis uerbis; uosq; magnopere laudaret de uestra in me obseruantia, deq; ea cura

ea cura & studio, quod pro nostra & Reip. dignitate maiestateq; tuenda & geritis quidē nunc, & semper gestistis: Hortaretur autem etiam amantissime; ut posthac quoq; quo ea, quæ adhuc quidem fecistis, consilio, non temere fecisse uideamini; uiam quā institistis, in ea eodem passu pergeretis iter facere: talesq; uos omni tempore præstaretis; quales & ipsa Reip. experta non semel est; & ego, qui uirtutē uestram atq; constantiam noui, uehementer fore cōfido. Quæ præter hæc scire uos atq; cognoscere uolui; ea uobis Ennius exponet. Me si uestri esse nominis amantissimum existimabitis; non fallam uestram opinionem. Sexto Cal. Octob. Anno secundo. Roma.

Heluetijs.

34

EA; quæ in causa Eleutherij Ruschi Lurcani Comititis ex nouem pagorū sententia pro iustitia statuitis; & laudabilia profecto sunt, & nos de ijs ipsi uestrum sane iudicium collaudamus. Hortamur autem uos; ut quæ etiamnum restant, ut res ad exitum perducatur; ea conficiatis; hominisq; bene de uobis meriti iurium in eo, quod est reliquū, quemadmodum adhuc quidem fecistis; rationem habeatis. Erit id mihi admodum gratum: quod etiam Ennius Episcopus Verulanus Legatus meus uobis latius atq; apertius significabit. Dat. quinto Cal. Octob. Anno secundo. Roma.

Marco

Marco Cardinali Seduno. 35

CUM Ennius Episcopus Verulanus Legatus meus isthuc proficisceretur; ei mandavi, ut tibi salutem adnunciaret; ostenderetq; tuum studium, curam, diligentiam, laborem; quem mihi Reiq; pub. impendis; esse gratissimum, eaq; omnia ut bene posuisse te sentias, me effecturum. Is alia etiam nonnulla, quæ te scire uolo, tibi significabit: Valebis igitur: nosq; diliges. Dat. sexto Cal. Octob. Anno secundo. Roma.

Alphonso Duci Ferrariensium. 36

EGO uero & magnopere te amo; & tibi omnibus in rebus, quod cum Dei Opt. Max. uoluntate fieri possit, satisfacere ualde cupio. Itaque Latinum Iuuenalem familiarem meum ad te mitto; ut is Herculem filium tuum sacro chrismate perungendum meo nomine teneat, eiq; adsit: quod te & Lucretiã Duacem eius matrem uxorem tuam maxime cupere mihi significauisti. Qui quidem puer DEVM oro, ut patri sit quàm simillimus; uel etiam te ut uirtute facile uincat atque superet. Ego in eum amore atque beneuolentia parentis uicem secūdum te atque illam me præstaturum polliceor: cui suauiolum dabis & matri salutem dices. Dat. quarto Cal. Octob. Anno secundo. Roma.

Sebastiano

Sebastiano Ferrerio, *Questori Regio Gallie Cisalpinæ.* 37

I N S V L A M & hortos, quos Romæ in *Quirinali* habes, emere de te ualde cupio. Itaque peto abs te, quod sine tuo incommodo fiat, eos mihi uti uendas, quanti ipsi tibi uidebitur. Neque enim uel te puto pluris postulaturum; quàm posceres, si uulgo uenirent: uel ipse minoris cogito. Dat. quarto Cal. Octob. Anno secundo. Roma.

Cardinali Alberto Gallo. 38

A M O R E & beneuolentia, qua te fraterne prosequor, tuâq; ualitudine me impellente has ad te litteras dedi: quibus litteris, quemadmodum *Iulius Secundus Pont. Max.* tibi extra Italian commorandi potestatem fecit; ita & ipse; ut in Gallia morâ ducere saluis legibus posses, tibi permisi; quoad aliter statuerem. Quod tamen ipsum non fiet, nisi cōmodo tuo: tibi enim ualitudinîq; tuæ consultum iri maxime cupio. Quarto Cal. Octob. Anno secundo. Roma.

Iano Parrhasio. 39

C V M id magnopere optem, ut Romanus litterarum ludus a præstantissimis doctoribus exerceatur;

tur; ut ij, qui se bonis artibus dediderunt, ea ex re fructus uberrimos percipiant: de tua in studijs mitioribus doctrina certior factus ad ea publice docenda Romæ te sublegi; stipemq; tibi dari iussi annis singulis ducentorum aureorum numum. Quare uolo ut ad urbem quam primum uenias: libenti enim te animo atq; paterno uidebo. Dat. tertio Cal. Octob. Anno secundo. Roma.

Classis Præfecto. 40

MANDO tibi, ut Ioannem Roccafortem Ludouici Gallorum Regis Legatum nauibus lōgis, quibus præes, Massiliam, aut quem ad Prouinciæ locum ipse uoluerit, peruehas; cum primum nauigandi tempestas idonea erit. Nam quoniam is infirma admodum & ualetudine est & uiribus; ualde cupio, ut tranquillo nauiget mari. Dat. Prid. Cal. Octob. Anno secundo. Roma.

Dauidi Regi Abissinorum. 41

PROFICISCENTI ad te Andreae Corsalo ciui Florentino mandauit, ut tibi meis uerbis plurimam salutem diceret; certioremq; te faceret, pro tua in nos obseruantia, & pro ardore tuo atque cultu in Christianam Remp. mirifico propeq; singulari, & amari te a me summopere, & fieri sane plurimi. Quod etiam his ad te litteris perferri uolui; ut te hortarer,

hortarer, ut in istis remotissimis a Romana Ecclesia regionibus DEI Dominiq; nostri I B S V C H R I S T I nomen atque gloriam, quantum posses maxime, propagares & extenderes. poteris autem; si in eo curam atque animum intendes tuum; semper quidem plurimum. Ipse etiam Dominus: quē colueris; cuiq; gratum te earum, quas ab ipso possides, maximarum fortunarum atq; memorem præstiteris; te fouebit, adiuuabit, prouehet. Cæterum Andream ipsum honestum sane uirum, & industriū hominem, & ciuem meum, & mihi ualde gratum commendo tibi maiorem in modum. Dat. sexto Id. Octob. Anno secundo. Roma.

Octauiano Genuensium Duci, & Federico Archiepiscopo Salernitanorum fratribus. 42

A M O R erga uos meus prope singularis; quem quidem uos plurimis uestris maximisq; uirtutibus & egregia perq; ueteri pietate fidelibusq; officijs excitauistis; efficit; ut tametsi de commodis ornamentisq; uestris sepe cogitem, mihi tamen quotidie magis magisq; esse cogitandum putem. Sed cum hoc tempore multa essent, quæ ad uos perferri magnopere cuperem; Augustinum Folietam municipem uestrum, familiarem meum; cuius mirificam probitatem atque uirtutem & eximiam ac prope incomparabilem in tractandis rebus consiliorum prudentiam propensumq; in uos studium satis cognitū habebam;

bebam ; misi ad uos cum mandatis : ut is uos de re-
bus omnibus doceret . Dat. Prid. Non. Octob.
Anno secundo . Roslione .

Ludouico Regi Gallorum . 43

ARCHIEPISCOPVM Burgensem ; quem ad
nos cum mandatis misisti ; & ipsum libenter uidi :
est enim mihi & cognitus & probatus ; & tuas lit-
teras legi diligenter . Ex ijs atque Archiepiscopi ser-
mone tuam in nos egregiam propensionem mirifi-
camq̃ ; uoluntatem abunde cognoui . De quo tametsi
non semel neque unis Internuncijs , sed multiplicibus
& auctoribus & litteris certiores facti sumus : est
illud tamen nobis , ut uerissime dicam , magnopere
semper gratum . Eandem enim tuam illam erga me
beneuolentiam ; quam quidem , ut debeo , facio plu-
rimi ; uel augeri repetitione testificationis tuæ , uel
magis magisq̃ confirmari quotidie puto . De nostro
uero in te dignitatem amplitudinemq̃ ; tuam paterno
sensu atq̃ ; animo ; quanquam nihil eius latere te exi-
stimo ; multa sum tamen cum Archiepiscopo loquu-
tus . Ea te ab ipso cognoscere malo , quam ex meis
litteris . Quem quoniam mihi commendas ; dabo
operam , ut extet fructus commendationis tuæ .
Dat. I I I I . Id. Octob. Anno secundo .
Viterbio .

Francisco Mariæ Vrbinatium Duci . 44

ET legi tuas litteras ; & Horatium Floridum Internuncium tuum libenter audiui ; excusationemq; tuam accepi libentissime . Equidem is sum ; qui te cū amicorum copia , tum reliquis opibus & præstidijs cupio esse quàm munitissimum : neminiq; in te amādo atque amplificando cedimus . Eoq; te impensius decet & nostræ dignitatis & Reip. maiestatis atque amplitudinis habere rationem . Verum de ijs deque reliquis rebus , quas te scire magnopere uolo , ab eodem Horatio intelliges : cui mandavi , ut sermonem , quem cum ipso habui , curaret ad te quàm celerrime perferendum . Dat. tertio Id. Octob. Anno secundo. Viterbio .

P E T R I B E M B I

EPISTOLARVM LEONIS

DECIMI PONT. MAX.

nomine scriptarum,

L I B E R D E C I M V S .

Ioanni Neroni ciui Florentino .

V M Statutū nobis sit a curis atque laboribus, quibus assidue pro Christiana Rep. nobis credita regenda atque administranda distinemur, auocare interdum nos ijs animi remissionibus, quæ aucupij & uenationis studio continentur, propterea quod eiusmodi per agros atque saltus peruagatio, dum in equis sumus, ad ualitudinem uiresq; corporis firmandas plurimum ualeat; mediciq; nostri nobis magnopere suadent, ut eo motus & uectationis genere quàm creberrime utamur: molestum admodum nobis est id, quod ad nos multi perferunt; quicquid agri atque sylvarum intra uigesimum ab urbe lapidem quoquo uersus iacet, ita temere uulgoque a uenatoribus aucupibusq; frequentari; ut omni auium & ferarum genere, quarum copia esse maxima consueuerat, magis magisque in dies singulos exhauriatur sic profecto, ut earum breui tempore magna Romæ caritas, magna in de-

gris inopia uideatur futura. Quamobrē cupiēti mihi ne priuatorum hominū maximeq; uel lucri causa, uel quod nullam rem aliam gerunt, aucupio & uenatui se dedentium libidine meus & fratrum meorū E. R. Cardinalium, qui unā mecum ad Reip. gubernacula uigiliam exercent, cuiusmodi siue usus siue uoluptas impediatur; uisum est eius te rei ministrū facere; cuius mihi & industria & diligentia & quidem certe probitas atq; prudentia probantur. Itaque mando tibi; ut eius tantummodo agri, qui ad decimum a porte Vaticana uillaq; nostra Manliana atq; ab Hostia totoq; a Tiberi lapidem intra uiam Cassiā & maris littora pertinet; saltus syluasq; omnes custodias: curesq; diligenter, ager ut is atque tractus ab incolis, ab exteris, a peregrinis, a ciuibus, denique ullis ab hominibus aucupij aut uenationis exercendae causa ne adeatur: praeter eos, qui auiculas uisco & noctua capiunt. Quod ut facere commodius possis; uolo ut tibi facultas sit & armatos homines, quo uolueris, intra illos fines mittendi: qui retium & cassium genus omne, quod in agris atque syluis comportatum repererint; uenabula omnia, canem uel ad indagandas, uel ad consequendas capiendasq; feras idoneum, accipitrem, aquilam manu assuetam intercipient: & illos, siue domini siue serui sint, quos cum ijs aucupio aut uenatui operā dantes offenderint, mulctandi, quemadmodum tibi equum & iustum uidebitur pro captarum uolucrum aut ferarum uastatarum modo. Quis quidem mulctas tibi omnes

bi omnes remittimus, uolumusq; tuas esse. Consi-
dimus enim te in eo non tuorum commodorum aut
plane lucri cuiuspiam, sed tantummodo nostræ uo-
luntatis rationem habiturum. Volumus autem, ut
cum Roma exire nobis licebit, atque per illa, quæ
dixi, loca iter facere; non ipsi modo nos, sed Car-
dinales etiam, qui nobiscum erunt, atque adeo mul-
to magis, cohorsq; nostra omnis, & confirmare se
aucupij & uenationis studio, & exhilarare uolu-
ptate possit. Dat. Non. Octobr. Anno secundo.
Viterbio.

Ludouico Canossæ Episc.° Tricaricensiũ Legato 2

PETRVM Nauarrum Cantabrum Ludouico
Gallorum Regi per litteras perq; eius Legatum cõ-
mendauit sane quàm diligenter. Amo enim magno
pere hominem propter eius spectatam uirtutem;
quod te non latet: cupioq; ut eum Rex captiuum e
custodia, in qua prope triennium confecit, ad li-
bertatem restituat, missumq; faciat rogatu meo. Eã
tu rem quanto maximo studio & diligẽtia fieri po-
terit, si mihi uoles gratissimum optatissimumq; fa-
cere, procurabis atq; cõficias, ita tamen, dum ad-
hibeas in consilium orationis tuæ lenitatẽ atq; pru-
dentiam. Dat. XII. Cal. Nouemb. Anno secundo.
Cereuetere.

Vladislao Pannonie Regi.

3

DEDI proximis diebus ad te litteras; quibus te de pace a Ludouico Rege Gallorum & Henrico Rege Britannie me auctore nuper inita certiozem feci. Postea uero & ex litteris Thomae Cardinalis Strigoniensis, & Francisci Marsupini eiusdem Cardinalis Internuncij sermone intellexi, te plurimis maximisque bellorum sumptibus iam prope exhaustum ad tuenda istius Regni uicina Turcis oppida solum atque a socijs destitutum, tuis tantummodo opibus & praesidijs idoneum hoc tempore non esse. Itaque rogare obsecrareque nos; ut quoniam cum oppidorum illorum conseruatione tui etiam uniuersi prope Regni salus incolumitasque coniuncta est: uelimus tantum nostrae opis tibi subministrari; ut ea tueri atque defendere possis; ne Christianae Reip. hostes captis expugnatisque ijs uires lacertosque confirmet atque augeant; quibus, cum libuerit, in reliquis tui Regni partes, atque adeo in robur & pectus ipsum audacter utantur. Habere autem te loca & ditionem multatis hominum milibus ad bellum aptissimorum referatissimam: ut si tibi stipendium ad eos alendos supereditatum sit; ualidissimum contra Turcas exercitum cogere atque conficere facile possis. Itaque statuamus, utrum Regnum istud per sese firmissimum & populosissimum gentibus inimicissimis proijcere ad seruitutem & ludibrium uelimus: an pro re facultatibusque;

tatibusq; nostris dare operam, ne hostes eo nostri
 potiantur. Quas ad tuas postulationes tibi respon-
 deo, Primum quidem, pro mea in te gentesq; tuas
 charitate, proq; Reip. dignitate, te tuosq; popu-
 los, Regnumq; istud omne mihi magnæ curæ esse:
 Deinde uersare me noctes atque dies animo non tuã
 modo salutem & incolumitatem tuam, quæ mihi
 charissima est; sed etiã de amplitudine tua deq; glo-
 ria sapissime cogitare; quoq; te pacto iuuem, cura-
 ramq; adhibeam; ut in bello, quod tibi a Turcis nũ-
 quã non imminet, administrãdo ipse te possis apud
 DEVM quidem primum, deinde apud omnes ho-
 mines commendare quã maximis quãq; pulcher-
 rimis uirtutis atque gloriæ monumentis. Quamobrẽ
 si iustum exercitum conficere, atque in Turcas im-
 petum facere statueris, bellumq; sic administrare, ut
 illustris aliqua in illos impressio expugnatioq; op-
 pidorum consequatur; quinquies decies mille nummũ
 aureorum me ad id erogaturum daturumq; tibi spõ-
 deo atque recipio. Sin uero id tantummodo consilij
 suscipies, ut tuta ab hostibus reddere tua illa pro-
 pinqua Turcis oppida, de quibus scribis, tibi satis
 futurum putes: bis decies mille numum aureorum ti-
 bi præsto ut sint, cum me commoneseceris, curabo.
 Itaq; excita exsuscitaq; te Vladislæ fili præclaras ad
 actiones animi magnitudine atque constantia susci-
 piendas: exemploq; maiorum tuorum maximorum
 atq; amplissimorum Regum tibi proposito, te cum
 ad tui Regni populorumq; tuorum & gentium, tum

ad Christianæ Reipub. non solum propugnationem, sed etiam amplificationem para. Quod cum feceris; statutum habeas uelim, meas fortunas opesq; omnes fore in tua potestate. A D E O autē Opt. Max. cuius causæ patrocinium hoc quidem tempore unius omnium maxime suscipies, secundi tibi tuorum conatum exitus euentusq; prosperrimi sunt expectandi. Quibus de rebus omnibus multo sum latius atq; uberius cum Marsupino loquutus: eiq; mandavi, ut tibi singula perscriberet. Vale igitur, nosq; dilige. Dat. x i. Cal. Octob. Anno secundo. Roma.

Thomæ Cardinali Strigoniensi. 4

EXEMPLVM litterarum, quas Vladislao Regi scribimus, erit cum his litteris. Ex eo mentem erga illum meam plane perspicies: quam tu etiam meis ad illum uerbis deferes, explicabisq; singula & accuratius & prolixius. Ac te quidem scire uolo, nos nihil aliud singulis pene horis cogitare atque prospicere; quam ut pacem inter omnes Christianos Principes conficiamus: eiq; rei neq; studio, neq; diligentia, neq; labore, neque certe ardore animi contentioneq; deerimus. Et quoniam in eo id, quod uolebamus, a Gallix atque Britannix Regibus iam consequuti auctore Domino sumus; cæterorum etiã Regum & Principum cõtrouersias placandi et terminandi, animosq; consociandi confido eundem mihi Dominum uires et facultatem subministraturum. Ac fieri

Ac fieri profecto poterit, ut ad id auctoritas atque prudētia Regis Poloniæ Vladislai Regis fratris mihi magno usui sit futura. Quod cum erit; statim te faciam per litteras certiozem: ut nauare in eo tu quoque operam mihi tuam possis. Atque ea quidem, de qua loquor, pax atque concordia DEVM Opt. Max. oro & quaeso, ut suum ad exitum nobis uiuentibus perducatur: ut reliqua, quæ restant multo meo quidem iudicio opinione quam re maiora, contra eius nominis hostes perpetuos communi omnium cōsensu & uoluntate aliquando moliamur. Sed & hæc & alia; quæ in eum sermonem conieci, quem quidem proxime habui cum Francisco Marsupino procuratore tuo homine in primis diligente; ipse ad te perscribet: cui mandauit, ut tibi salutem adscriberet. Dat. XI. Cal. Octob. Anno secundo. Roma.

Maximiliano Imperatori desig.

AUDITA ea uictoria, quam ingentem & maximam Turcarum Rex Selinus contra Ismaelem Sophim Persiæ Regem de mense Augusti prosperissimo successu est cōsequutus; fratribus meis E. R. Cardinalibus statim adhibitis, diligentiq; consilio ea de re habito, uisum est nobis ad omnes Christianos Reges esse litteras dandas: quibus litteris & eos certiores tanta de re faceremus; & hortaremur, ut imminenti uniuersæ rei Christianæ periculo communi consensu atque sententia ire obuiam uellent. Quorum quidem

quidem Regum cum tu primus & dignitate & auctoritate sis; id mihi tecum primum atque potissimum esse agendum existimaui. Itaque exemplum Selini litterarum ad Epidaurenses, quibus uictoria summa seriesq; continetur, ad te mitto: quo perlecto pro tua singulari prudentia facile perspicies; auersus a nostris moribus atque sacris homo effertus ab ineunte etate bello exercitibusq; ductandis assuetus; qui se regnandi libidine contra patrem senem armauerit, eumq; Regno expulerit ad mortemq; compulerit; per fratrum & propinquorum aliam super aliam coaceruatas caedes ad maximum orbis terrarum Imperium euectus, eo demum in Asia Rege deuicto, cuius unius maxime opes atque potentiam uerebatur, eiusq; Regno capto, quid sit factururus: cum illo integro superstitionibusq; fratre atque fratris filio, qui ei dubium paterni auitiq; Regni sceptrum faciebant, perturbare tamen nos exercitibus in Pannoniam missis oppidisq; aliquot ui captis anno proximo sit aggressus. Nemini profecto dubium esse debet, qui modo recte minus etiam quam mediocriter sentiat, postea quam is eum hostem perdomuit, a quo sibi uno ab altero Regni sui latere Asia uidelicet superiore esse timendum uidebat; quin sit in illos, quos ad Europam habet, exercitum uictorem suum, omnesq; suas Imperijq; sui uires, ipsamq; illam tot seculis successibus tam crebris tamq; illustribus uictorijs sibi blandientem fortunam suam quam celerrime conuersurus: qui quidem & maiori odio illi sunt pro-

pter

pter alienam sacrorum rationem totiusq; uitæ stude-
dia; & maiorem ei curam incutiunt propterea quod
nos multo se potentiores esse multoq; rebus omnibus
ad bellum terra mariq; administrandum paratiores
homo minime demens intelligit. Itaque primum om-
nium debilitare nos cogitat ea societate, Pannoniaq;
suam facere: quæ tametsi est ipsa quidem per se fir-
missima atque bellicosissima; sustinere tamen tantos
impetus una non poterit. Id cum fuerit assequutus;
quid erit amplius, quod illius animum ad te atq; nos
oppugnandos unum tantummodo diem cohercere at-
que continere possit? Nisi forte, qui propinquis,
qui fratribus, qui parenti regnandi cupiditate non
pepercerit; eum uolumus credere a nobis unis, qui
& moribus illi & certe uoluntate hostes sumus, ani-
mi facilitate atque adeo lenitudine temperaturum.
Huic tam presenti malo atque periculo nobis reme-
dium medicinamq; adhibere sedulo querētibus unum
illud sese offert multo ante iam a me & prouisum,
& tibi reliquisq; Regibus & Principibus Christia-
nis propositum: ut pace atque concordia inter illos
omnes teq; in primis tuosq; hostes conciliata, depo-
sitisq; priuatis inimicitijs publice communiq; cōsen-
su hosti uictori ac fortunæ dulcedine ebrio opes ui-
resq; nostras omnes coniunctas atque cōsociatas opo-
ponamus. Atque id quidem nos si sepe aliàs, ut di-
xi, & tibi & reliquis Regibus frustra & sine ullo
usu proposuimus: est certe ea re tarditateq; nostra
factum; ut idem Turca & antea non unos suos ho-
stes,

stes, & nunc Ismaëlem ipsum, qui unus ei ex non Christianis imminebat eratq; reliquus, debellare atque proterere, Imperijq; sui fines longe lateq; promouere, opesq; suas multo & firmitores ad se defendendum, & ad nos aggrediendos explicatiores paratioresq; reddere sane potuerit. Qui nobis rerum euentus quàm sit formidabilis, nemo non uidet. Quod si nunc etiam non audiemur; aut potius si liberator noster CHRISTVS, qui uos per uicariũ suũ alloquitur, atque ad populos Remq; pub. suam tuendam impellit, non audietur; dicamne, an taceam? locus iam iamq; tot peccata nostra corrigendi segnitiemq; sarciedi nullus dabitur: unusq; omnes exitus, una clades atque interitus manebit. Gliscit nanque malum serpitq; in dies latius; & uires horis prope singulis ita sumit; ut si paululum præterea præstolabimur, ac nosmet ipsos, quemadmodum adhuc quidem fecimus, nostris ipsorum uiribus conteremus; spes iam nobis auxiliij atq; præsidij nulla reliqua sit futura. Quamobrem per illam te baptismatis tui sacram salutaremq; undam, qua te Christianum es professus; perq; tuum Imperatoris nomen, quod te apud omnes nationes uere magnum & uenerandum facit; oro, abs teq; precibus omnibus peto & queso; ut quãdo tu omnium Christianorũ Regum Principem geris; primus etiam odia inimicitiasq; tuas, quas cum Christianis populis exerces, deponas: proq; animi tui magnitudine pacem, si non qua utilius, certe qua facilius fieri potest cõditione cum tuis ho-

stibus

stibus in eas : omnesq; moræ causas plane reijcias ; ne
 per te cuiuspiam stetitisse uideri possit ; quominus Chri-
 stianæ Reip. Turcarum gladijs ac furori propositæ
 in tēpore succurratur. Id uel officij tui, propter quod
 Reip. Christianæ plus quàm cæteri debes ; uel tui re-
 gni causa facere te oportet ; ne tuos etiam aliquan-
 do populos , si obdormieris ea ipsa imminens omnia
 bus illuuias atq; pernities trahat : Deinde tuo ut no-
 mini atque gloriæ consulas ; ne te eum locum tenen-
 te , quem tenes , ulla insignis Christianæ Reip. nota
 atque calamitas inuratur : Demum etiam ut reliquū
 tuo se exemplo Reges ad id faciliores præbeant : Nō
 enim uereor ; cum tu unus nostris fidelibus monitis
 obtemperaueris ; quisquàm omnino ut sit Ecclesiæ
 senatusq; consilij hac in re communiq; periculo ad-
 uersaturus : ut nostra hæc in Turcas profectio ; quā
 dies ac noctes cogitamus , necessitasq; ipsa nobis sua-
 det ; parari celerius atque commodius possit. Quem-
 admodum quidē te facturum ; quæ tua semper fuit
 pietas atque prudentia ; sane confido. Reliquum est,
 ut ualeitudini tuæ seruias : a qua tibi non recte esse
 permolestæ tuli. Quāquā quidem cum has litte-
 ras dabam , sperabam te conualuisse : iam enim erat
 febricula illa leuior , qua tentabare. Saluebis igitur
 a nobis omnibus , & ualebis. Dat. Non. Nouemb.
 M D X I I I. Anno secundo. Roma.

Laurentio

Laurentio Episcopo Feltrinorum Legato. 6

EA quæ scribimus Maximiliano Imp. desig. de pace cum suis hostibus ineunda, ut imminente Reip. nostræ periculo ire obuiam possimus; ab earum litterarum exemplo his concluso litteris cognosces. Mando autem tibi; ut ad eas litteras etiã uim adiungas orationis tuæ: quam tibi causæ ratio facile subministrabit: adiuuesq; quantum poteris, sermone tuo consilium & sententiam nostram. Quod cum feceris; litteras ad me de rebus omnibus dabis quàm celerrime quàmq; diligentissime. Dat. Non. Nouemb. Anno secundo. Roma.

Fabritio Magno Rhodi Magistro. 7

ET si te existimo de recenti Turcarum Regis uictoria Sophianiq; belli exitu ante quã nos intellexisse: tamen cum id ipsum ex me etiam ut scires uolui, litterisq; ijs, quæ erunt infrascriptæ; quibus tota rerum series explicatur; tum illud in primis quod tibi uiro optimo & rei Christianæ studiosissimo fore pergratum puto: me scilicet ad omnes Christianos nos Principes dedisse litteras; quibus eos quãto maximo studio & contentione potui, hortatus obstatusq; sum, ut pacem inter se quàm primum reiectis priuatis inimicijs conficerent: ut nos ad illam iam diu a me, ut scis, institutam animo, & ipsiis propositam,

propositam, nunc uero etiam necessario suscipiendā
 in Turcas profectionem atq; bellum accingere com-
 parareq; possemus. Quæ ut pax conficiatur, scire
 te uolo, me omnem meam curam, uigilantiam, au-
 thoritatem adhibiturum, omnem lapidem, ut est in
 prouerbio, conuersurum: speroq; pro Domini, cuius
 res agitur, clementia non frustra eum me labo-
 rem suscipere. Te autem & hortor, & plane ro-
 go; ut quando uicinus illis es, quid agant, quid mo-
 liantur, quid etiam cogitent, perquiras diligentis-
 sime; faciasq; me in dies singulos de rebus omnibus
 certiolem: ut prorsus nequid ignoretur: quo facilius
 quid agendum nobis sit, statuere in tempore possi-
 mus. Erit id & tui officij tuæq; diligentie propriū,
 & nobis peropportunum perq; gratum. Dat. Prid.
 Id. Nouemb. Anno secundo. Roma.

Sebastiano Ferrerio, Quæstori Regio Gallie Cisa-
 pine.

ET litteras tuas; quibus me de letitia, quam de
 meis familieq; meæ prosperis rebus percipis, deq;
 tuis pro mea meorumq; incolumitate decretis sup-
 plicationibus certiolem facis; libenter legi: & Ioā-
 nis Lascaris de ea re sermonem audiui excepim; li-
 bentissime: Volo autem ut existimes te tuosq; om-
 nes charissimos mihi esse: idq; me, quotiescunque
 se occasio dederit, re comprobaturum. Cæterum ex-
 cusatio, quam affers, quod des ad me minus sæpe
 litteras,

litteras, mihi probatur. Ea de re, deq; reliquis rebus omnibus ad ipsius Lascaris litteras te reicio: qui ad te singula perscribet. Dat. tertio Non. Nouemb. Anno secundo. Roma.

Francisco Gherino ciui Florentino. 9

GRAVITER ac permolestè tuli, proximis te comitijs in nouis istius Reip. magistratibus creandis præteritum fuisse. Scire enim debes paucos meorum ciuium mihi te iocundiores esse, paucos a me pluri fieri. Et quoniam ea in re uoluntatem erga te meam atq; beneuolentiam perspicere facile potuisti: te hortor, æquo ut animo, quæ euenerunt, feras. Dabo enim apud istam Remp. operam efficiamq; profecto; ut dolor, quem ex ea reiectione cepisti, alicuius tibi potioris uel honoris uel commodi uoluptate celeriter sarciat. Dat. Prid. Non. Nouemb. Anno secundo. Roma.

Bartholomeo Liuiano, Venetorum exercitui Præfecto. 10

SCIRE te arbitror Ludouicum Canossam Tricaricensium Episcopum propter plurimas suas maximasq; uirtutes & magnopere a me diligi, & meum Legatum apud Gallie Regem agere. Eius fratrum germanorum bona & fortunæ omnes atq; prouetus, quos è fundis suis colligunt, sunt in uilla Garzani, que

quæ est in agro Veronensi & ampla & luculenta. Quare peto abs te, des operam, ut si tuus exercitus in ea loca peruenerit, ea bona tuis a militibus ne diripiatur; sed tuta prorsus ab omni tuorum militum incurfione sint. Quod etiã Legato Veneto, qui tuis in castris est, meo nomine significabis. Id erit mihi tam gratum, quàm quod gratissimum. Dat. sexto Id. Nouemb. Anno secundo. Roma.

Vito Frusto Præfecto Mutinæ.

11

ET mihi et Maximiliano Imp. desig. foedus initum est, pactiq; sumus; ut is Mutinæ oppidi eiusq; agri ius omne mihi cederet atque remitteret: quem admodum ex diplomate, quod ea de re confectum est, poteris cognoscere. Tametsi id te scire iam arbitror; litterasq; a Maximiliano, quæ tibi eam rem significarint, accepisse. Quare uelim ut Fabiano Lipopo familiari meo uiro probò & mihi probato, quem ad te his cum litteris misi, ius & possessionem oppidi Mutinæ, cui præes, eiusq; arcis, agri, uicorum omnium des tradasq; liberaliter. Dat. Prid. Id. Nouemb. Anno secundo. Roma.

Maximiliano Mariæ Insubrum Duci.

12

ET si cum superioribus diebus nobis renunciatum esset Nicolaum Scottum sese ad Venetos, ut apud illos contra Maximilianum Imp. desig. stipendia faceret,

T T

ceret, contulisse, sane quàm pro eo, ac res postulabat, grauitèr molestèq; tuli, tam temerarium tamq; audacem eum fuisse; ut non solum ignorantibus nobis, sed contra omnino quàm uolebamus, proficisci ad illos non dubitarit: tamen cum nuper certior sim factus eum Crema proficiscentem interceptum ab hostibus Mediolanumq; perductum esse; non potui non dolere; quod uir fortis et bello egregius gentisq; sue facile princeps in manus hostium incidisset. Itaque tametsi pro ea tam insigni temeritate hoc quidem certe mereri uidebatur, ut alieniori nunc esse nos in sese animo suo in periculo experiretur: tamen quoniam exemplo illius, cuius uicarium in terris gerimus, mites esse clementesque nos maxime omnium conuenit; has ad te litteras statim dedi: quibus; etsi te pro animi tui magnitudine nihil in eum grauius, quàm in captiuos milites statuere homines magni solent, quàmque consuetudo militiæ ac ius quasi quoddam belli fieri permittit, esse facturum arbitrarer: tamen abs te peterem; ut quando is multo in me uerius Romanamq; Remp. cuius est ipse socius, quàm in te deliquit; Nicolaum ad nos remitteres: ut in eum statuere pro more nostro possimus. Erit id cum ad gloriam tui nominis augendam aptius; tum nobis uehementer gratum. Dat. decimo Cal. Decemb. Anno secundo. Roma.

Duci & Magistratui Genuensium.

13

MAGNA me letitia is nuncius affecit; quo certior factus sum, quietis uestræ hostes, qui contra uos contraq; presentem uestræ urbis statum animis infensissimis se armauerant; irritos conatus suos effudisse; uosq; eis fortiter repugnantes magna cum uestra laude & gloria dignitatem uestram fuisse tutatos. Itaque ea de re uobiscum uere atque ex animo gratulor. Sic enim existimo DEVM Opt. Max. qui rectas hominum bene uiuentium proborumq; uirorum uoluntates facile perspicit, acta uestra atque cōsilia probauisse; statuisseq; ne uobis noceri ab iniquis atque improbis posset. Veruntamen quoniam de Federico Archiepiscopo Salernitano Legato uestro intellexi eosdem illos hostes nihil dum de sua in uos improbitate uoluntateq; remississe: atque aliquam etiamnum moliri; egi cum Florētīnorum Magistratibus Laurentioq; Medice fratris mei filio, mandarent eis equitibus atque militibus, qui Pistis sunt; ut ad uos tuendos defendendosq; contenderent, uobisq; præsto essent, quo tempore quoq; loco iussissetis. Quod si uobis erit opus maiori auxilio; Florentinorum equites militesq;, quotquot habent, & nostræ copię omnes ad uos statimq; uestrum & dignitatem retinendam atque oppidum conseruandum et confirmandum celeriter traiciuntur. Volo enim omnes homines intelligere me pro uestra salute non minus,

T T 2

quàm

quàm pro meis patriæq; meæ fortunis laribus incolu-
 mitate laborare. Quemadmodum cum Federico
 ipso sum loquutus: qui uobis reliqua perscribet.
 Dat. septimo Id. Ianuar. Anno secundo. Roma.

Heluctijs.

14

EX Ennij Episcopi Verulani et Gori Gherij Lega-
 torum meorū litteris intellexi, uos in fœdere me-
 cum quidem prorogando, cum Florentinis autem &
 cum mea gente atque familia incundo non nihil esse
 suspensos; non quod dubium ulli sit, quin, quo arde-
 re animi hoc Imperium Romanosq; Pontifices ante-
 hac semper coluistis, eorumq; auspicijs multa egre-
 gia præclaraq; facinora gestistis; eodem quoque es-
 se in posterum statueritis: nam id quidem inter o-
 mnes iam prope cōstare significant: sed quia de ra-
 tione capitū, quæ in fœdere scribendo firmari oportet,
 inter uos nō conuenit; & multi multa afferunt;
 plura immutant; aliqua nec recipiunt quidem; eo
 tardiores uos ad rem conficiendam quotidie fieri ad-
 scribunt. Qua in re nihil uobis præscribere debeo;
 quos tam diligo, quàm qui maxime; tam cōiunctos
 esse nobiscum puto, ut uestra ipsorum commoda mi-
 hi esse usui existimem. Puto etiam uos ijs in rebus at-
 que sententijs optimo consilio duci. Illud dico, no-
 stra utrorumque maxime interesse, uos in hoc fœde-
 re siue confirmando siue sanciendo non esse lentissi-
 mos. Imminet enim nobis omnibus hostis efferus at-
 que

que præpotens Turca : quem quidem tot prosperi-
 mis successibus atque uictorijs exultantem nisi retine-
 derimus ; iam iamque adit nostris in iugulis suos
 gladios cruentaturus ; quos modo è necessariorum ,
 quos è propinquorum , quos è fratrum suorum ab-
 scissis ceruicibus ac prope patris sui cano corpore
 atque tremulo eduxit . Nam & magnos comparare
 illum exercitus , & ingentem classem ornare atque
 instruere ad nos perferunt , qui Bizantio ueniūt : qui-
 bus utrisque rebus simul uti nisi contra nos plane nõ
 potest . Id ueritus rem pulcherrimam illam quidem
 maximeq; salutarem , sed implicatam ac perdifficilem
 & cogito dudum , et paro ; ut pacem inter Chri-
 stianos Reges omnes atque populos conficiam : spe-
 roq; D E I Opt. Max. benignitate atque munere
 non frustra me laborare : modo uos uni uestram mi-
 hi operam nauetis . Id erit : si quàm celerrime hæc ,
 quæ instant , foedera sancietis : quibus cõstitutis ma-
 ior mihi erit apud reliquos Reges auctoritas ; si uo-
 bis socijs eos commonefecero ; ut pace atq; concor-
 dia cum suis hostibus inita ad profectiõem se in Tur-
 cas comparent . Itaque a uobis quanto maiore studio
 possum , peto ; ut quemadmodum adhuc quidem ma-
 ximarum rerum gestarum Romanis Pontificibus au-
 ctiores extitistis ; ita nũc etiam nobiscum tã exopta-
 tæ pacis initium & quasi fundamẽta iaciatis : ut re-
 liqua , quæ restãt , multo quidẽ et laudabiliora et ma-
 gis salutaria , aggredi unã atque ad exitum perdu-
 cere possimus . Sed & hæc & alia quæ oportet , mei

uobis Legati explicabunt. DEVM oro; ut qualem nobis mentem erga uos dedit, talem uobis esse uelit erga nos ad ea celeriter communi consilio constituenda; quibus eius maxime nomen gloria cultus pietas augeatur. Dat. sexto Cal. Febr. M D X V. Anno secundo. De uilla Seueriana.

Francisco Regi Gallie.

15

GRATISSIMAE mihi tuae litterae fuerunt: quibus ostendis assentiri te, ut de Narbonensi Episcopatu; quæ conferre Iulio Cardinali fratri patrueli meo cupiebam; quæ uellem, statuerem: omnesq; causas & rationes; quas quidem plurimas neque leuissimas colligis; quibus aliorsum trahere; desiderio meo te adscribis posthabuisse. Quod tamē ipsum etiam ex Episcopi Tricaricensis Legati mei litteris intellexi: qui de tuo propōso & liberali erga me Cardinalemq; ipsum animo ad nos multa perscripsit. Ea res præter quàm quod illum tibi magno pere deuinxit, ita mihi grata atque optata accidit; ut studium, quo tenebamur, ut te, qui quidem plane adolescens ad omnium amplissimi nobilissimiq; Regni gubernaculum accessisti, et beneuolentia complecteremur, & auctoritate nostra confoueremus; non parum medijsfidius auxerit. Itaque intellecta uoluntate tua de fratrum meorum B. R. Cardinalium sententia eam illi Ecclesiam hodie contuli. Te autem, quod superest, hortor, eadem animi liberalitate curares, ut

res, ut sine ullo uel impedimento uel mora negotium conficiatur. Eo & officium erga me Cardinalemq; ipsum tuū, et illius erga te studium, & mea sane charitas augebitur. Dat. tertio Non. Febr. M D X V. Anno secundo. Roma.

Aloisia Regis Gallorum matri.

16

Ex Legati mei litteris intellexi, quanto studio cum Francisco Rege filio tuo egeris, ut is uellet, ut de Episcopatu Narbonensi, cui præficere Iulium Medicem Cardinalem fratrem patruelem meum cupiebam, pro nostra uoluntate statueremus. Quæ res ita mihi atque illi grata atque iocunda accidit; ut; quanquam tu in eo huius Reipub. græ tibi quidē pro tua pietate charissima debet esse, dignitatem & auctoritatem es tutata, officiumq; præstitisti optimæ & præstantissimæ mulieris; plurimum tamen ex eo tibi debere uterque nostrum facile præ se ferat: eoq; magis; quod Rex non paucis neque uulgaribus sane causis, quæ in alia ipsum impellebant, desiderium nostrum prætulit. Quamobrem scire te plane uolo, eo te officio & Cardinalem tibi tuoq; filio deuinxisse; & meam in illum beneuolentiam auxisse: Quemadmodum ab eodem Legato meo latius intelliges. Dat. tertio Non. Febr. Anno secundo. Roma.

Matthæo Cardinali Sedvno Heluetio. 17

MOLESTE sane vultimus Maximilianum Mariam Insubrum Ducē haberi in custodia iussisse Ioannem Petrum Moronum ciuem Mediolanensem Federici Cardinalis sancti Angeli procuratorē ea de causa; ut fructus monasterij Morimundi, quos is Cardinali debet, quiq; apud ipsum sunt, ab eo per uim atq; iniuriam extorqueantur: eiusq; te rei auctorem fuisse; quem minime quidem decuit, minimeq; opus fuit. Eo de genere toto iniuriarum tametsi proxime ad te litteras dedimus; quibus te hortabamur, uelles inferendis Cardinali detrimentis modum aliquem aliquando tandem statuere: tamen quia non solum eæ te litteræ nihil mouerunt; sed post eas multo etiã, quàm antea, grauius atq; iracundius te gessisti: has ad te alteras dare litteras uolui; ut te diligentius cōmonefacerem; meminisses, Federicum & esse Cardinalem, & haberi; nosq; id Romanamq; Rempub. statuisse: neq; esse Regem aut populum Christianum ullum, qui non ipsum eo nomine appellet. Hæc quãti tibi facienda sint, si nescis; cur te fieri Cardinalem appetieris, non intelligo. Si scis, & magni æstimas istam dignitatem; uide, ne quod tibi amplum putas, in altero te minimi facere, non tam ullius uitium redarguat; quàm sit tuum. Quod si reliquæ cause omnes parum apud te quidem ualent; tui te ordinis & dignitatis ratio ab eiusmodi consilio reuocare certe debet:

debet : ne tuo exēplo quilibet laceſſere reliquos etiā
 Cardinales ordinemq; ipſum auguſtiſſimum audeat :
 unumq; ueſtrum male habendi licētia ad ceteros fa-
 cile contemnendos emanet . Hec ſcripſi impuſus nō
 magis Federici cauſa , quā amore in te meo mu-
 tuaq; noſtra beneuolentia . Tu ſi offenſionum iracū-
 diaq; tuæ finem feceris , & illum frui monaſterij ſui
 fructibus & penſionibus paſſus fueris ; proſecto &
 reliquis Cardinalibus tibiq; ipſe conſules ; & huius
 Reip. dignitati uidebere tuas rationes poſthabuiffe ,
 & mea mandata non deſpexiſſe . Dat. x v i . Cal.
 Martias . Anno ſecundo . Roma .

Magiſtratui Parmæ .

18

V E N I T iſthuc meo iuſſu Iacobus Corregius ;
 ut in Caſtri Gibelli poſſeſſione nobis tradenda curet
 agatq; meo nomine , ut res ſine armis ex uoluntate
 noſtra tranſigatur . Quamobrem curabis ; ut quoad
 ipſe adire ad eos , quorum intereſt , tractareq; rem
 poſſit ; omnia ſuſpendantur , pacataq; ſint : eiq; fidem
 habebis ijs in rebus , quas ad te meis uerbis deferet .
 Dat. xv . Cal. Martias . Anno ſecundo . Roma .

Ioanni Iordano Urſino .

19

I N T E L L E X I M V S inter Aldobrandinum Ar-
 chiepiscopum Nicofienſium & Ludouicum Petiliani
 comitem germanos fratres diſceptationem quandam
 ſuper

super Fiani oppido rebusq; alijs magno animorum ardore susceptam exerceri; timeriq; ab eorum propinquis; ne breui ad acerbissimas contentiones atq; ad arma profiliant. Quare te hortor, atq; abs te, tanquam ab homine Vrsinae gentis facile principe, diligenter peto; cures quam primum desq; operam tua prudentia, ut ea controuersia cõponatur: Quod si perficere non poteris; utriq; eorum meo nomine uolo mandes, ab altercatione ut abstineant; quoad ipsti te audito statuere, quæ æqua erunt, possimus. Dat. xv. Cal. Mart. Anno secundo. Roma.

Laurentio Tuccio ciui Florentino. 20

GRATÆ nobis tuæ litteræ fuerunt; quibus tuam in nos mirificam obseruãtiam ueteremq; in familiam nostram cultum multo quidem antea nobis & perspectum & cognitum facile ostendisti. Itaq; uolo existimes, nos in tua commoda esse propensos; teq; si Romam ueneris, libenter uisuros: ita tamẽ, dum id itineris senectutis ualetudinisq; tuæ incommodo ne suscipias. Dat. Prid. Cal. Mart. Anno secundo. Roma.

Maximiliano Rom. Imper. desig. 21

SI unquam alias ulla in re concupiimus impetrare abs te optatos exitus nostræ petitionis; hæc una est, in qua id per te consequi maxime omnium expeto

expeto; ut Marco Cornelio Cardinali aliquando tãdem remittas atq; restituas fructus Ecclesiæ Veronensis, cui præest, reliquorumque sacerdotiorum, quæ is in tua ditione habet. Qua de re non hortor te solum, sed etiam magnopere & uehementer rogo ijs de causis; de quibus ad Thomam Episcopum Feltrinorum des. Legatum meum scripsi; cuius ad sermonem, ne bis in scribendo sim longior, te reijcio. His autem litteris te rogo, ita mihi respondeas; ut singulas petitionis meæ causas & amanter & prudenter te appareat considerauisse. Dat. Octauo Id. Mart. MDXV. Anno secundo. Roma.

Thomæ Episcopo Feltrinorum Legato. 22

E A, quæ ad Maximilianum Imper. desig. de fructibus Ecclesiæ Veronensis & reliquorum sacerdotiorum M. Cornelio Cardinali restituendis breuiter scripsi, ab exemplo mearum ad illum litterarũ, quas ad te mitto, quod erit cum his litteris, cognoscet. Quoniam autem magnopere mihi est cordi; neq; solum cordi est, sed mea etiam interest, ut res ad optatũ exitũ perducatur; uolo captes obseruesq; tempus id, quo tempore nihil te ab eo non impetraturum possis considerare, litteras meas ei reddendi: ijsq; redditis petitionem meam tuis tum uerbis tum precibus quantum maxime poteris, accurate atque apposite subsequere. Cuius tui cum illo sermonis illud sit caput: me pro Cardinali Cornelio non tantopere

topere laborare solummodo, quia Cardinalis sit: quanquam id quidem & me mouet maxime, & illius etiam animum mouere et flectere sane debet: uel quia fratrum meorum B. R. Cardinalium uniuersus senatus precibus omnibus expostulationibus contentionibus prope quotidie hac de re nos appellet; atque ut eius ordinis iura auctoritatemque ne prodamus, a nobis non tam petat, quam etiam exigat: quibus quidem tam assidue tantoque opere equa praesertim petentibus deesse nullo pacto possum: sed etiam propterea, quod est ipse quidem de me optime amplissimeque promeritus; & quod & maiorem huius mei Pontificatus partem sane debeo. Ea enim is in nobis Reip. praeficiendis egit cura studio diligentia labore animique sui motibus omnibus et sensibus; ut illi multo maximam eius rei gratiam habeamus. Quanquam quidem, ut pergam ad reliqua, diu est; quod cum illo, tanquam cum fratre optimo atque iocundissimo uiuo: omniaque fraterna germanaque beneuolentiae studia atque officia inter nos exercentur. Nunc autem ad priorem ueteremque nostram necessitudinem amoremque mutuum additis ingentibus illius meritis ita est mihi animoque meo gratus; nihil ut addi posse ad nostram coniunctionem uideatur. Itaque meo a latere fere nunquam discedit. Quoniam autem ademptis ei distractisque ijs, quos dixi, fructibus, alere sese ipse non potest; alio eum ego atque sustento impensa mea. Quod etsi libentissime facio; est tamen mihi, ut uerissime dicam, permolesta perque grauis eius impensa causa:

ſe cauſa : præſertim cum eius rei is ſit auctor ; a quo ſubleuari me in rebus etiam dubie iuſtis pro meo in illum ſingulari amore atque beneuolentia æquiſſimū profecto eſſet , nedum in hac ; in qua certe ipſa re-ctus mos , conſuetudo , ius omne , æquitas omnis , pudor ipſe , pietasq; ineſt ; debeam . Neq; enim obeſſe Cardinali debet , quod Venerus natione ſit : cum ipſe ita moderate omnibus in rebus quæ ad Maximilianum pertineant , ita temperate , ita non ambitioſe ſemper ſe geſſerit ; ut indigniſſimum plane ſit ; cū ipſe in illum nihil omnino agat , nihil cogitet , debitum etiam illi cultum & obſeruantiam præ ſe ferat ; ſua ſe uitæ atque uictus alimenta atq; præſidia , quoniam ab illo intercipientur , deſiderare . Quam indignitatem reliqui Cardinales omnes periniquo animo cum ferant ; ea de re ita apud me contendunt , ut dixi , prope quotidie ; ut quilibet ſua ſe cauſam agere in Cardinalis cauſa , quilibet pro ſeiſo laborare atque niti exiſtimet . Timent enim & uerentur maxime ; ſibi quoque aliquādo idem ne accidat alijs ab Regibus ; ſi Cardinalis Cornelij dignitas cum Reip. dignitate coniuncta per nos hac in re atq; cauſa negligatur . Itaque quod initio dixeram , non tam moueri me cæterorum Cardinalium cauſa & precibus ad fructus Cornelianos procurandos : nūc mehercule , ut iam liberius dicam , quod ſentio , non moueri modo fateor ea me re & concuti ; ſed plane etiam conuelli magnopereq; perturbari . Neque enim ſuſtinere illos iam , meq; ab eorum & iuſtis & quotidianis

dianis querelis tueri possum. His omnibus de causis petere te ab illo meis uerbis atque precibus uolo; ut me quidem hac animi sollicitudine, his impensis atque onere; se uero ea calumnia, atque etiam hac molestia liberet; neque enim ab incepto possum, nisi re impetrata desistere. Itaque remittat aliquando tandem Cardinali Cornelio eos, de quibus loquimur, fructus, uel iustitiæ, quam unus omnium maxime atque sanctissime omni tempore coluit; uel sacri Cardinalium ordinis & collegij, quod apud omnes homines augustissimum semper fuit, uel huius Reip. dignitatis, quam tueri ipse in primis debet; uel meadem causa, qui illum tantopere amo tantique facio; uel simul omnium. Atque mea quidem certe causa non eo modo, quo illi atque alijs Regibus commendare sæpe multos soleo; sed quo agerem; si pro Iuliano Medice fratre germano meo, uel etiam si pro ipso me, quanquam & pro me ago, hac in re atque causa laborarem. Id si fecerit; confirmabit ille quidem in omnium hominum mentibus atque sermonibus existimationem, quam alit, liberalissimi Regis atque iustissimi: De Cardinali Cornelio autem deque cæteris Cardinalibus optime merebitur: Ego uero id eo loci apud meum animum atque memoriæ sensum reponam; ut eius in rebus & postulationibus; si quid acciderit, in quo me quoque ipse uelit sibi petenti satisfacere; ut sunt omnium rerum uices; facile appareat, mihi se in eo fecisse gratissimum. Ex his uerbis potes facile perspicere; quantum prudentiæ, studij, diligentie

gentiæ sit abs te adhibendum, ut res ex sententia trā-
figatur . Itaque non erimus longiores . Vnum addā ;
quanti me facis ; tantundem hoc in negotio & pro-
curando & conficiendo tute labora . Dat. octauo Id.
Mart. M D X V . Anno secundo . Roma .

Vladislao Regi Pannoniæ .

23

C V M & Reip. Christianæ dignitas, & tui Re-
gni atq; populorum salus in eo mihi uersari hoc tē-
pore maxime uideretur ; si certa in Illyrico atque
Croacia municipia Turcis exposita loci natura sa-
tis ad resistendum idonea , etiam hominum opibus
atq; præsidijs munirentur : Vincentio Ototiensium
Episcopo & Iulio Cortonensi procuratoribus meis
mandauī , ut eam curam susciperent , eoq; se confer-
rent , quā celerrime fieri posset . Eis magnum tri-
tici numerum , magnum ordeī illō comportādum ius-
si dari ; puluerisq; perfecti ad tormenta impellenda
libras mille : sulphuris præterea libras decies mille :
salis nitri quinquies mille : quibus ex rebus puluis ,
si esset opus , confici posset : Tormenta etiam uarij
generis aliquot . Atq; ijs quidem rebus omnibus cu-
rate pecuniæ adieci numos aureos uicies cētum : qua
pecunia quibusq; rebus ex Episcopi Vespriemiensium
Croaciæ præfecti sententia & consilio uterentur .
Audio autem operæpretium esse maxime quidē cer-
te ut mœnia eorum oppidorum reficiantur , & ual-
lo ac fossa præcingātur , sed si quid esset aliud ; quod
uel

uel edificari, uel muniri oporteret; id eos ita iussi procurare, si Episcopus Vespriemiensium mandauisset. Te autem magnopere hortor; ut quam ad te pecuniam ex Reip. propediem erario sum missurus; quæ quidem erit ad uicies mille aureorum numum; eius multo maximam insumas partem illis in locis et municipijs & firmandis & communiendis. Hæc cū me uideas pro tua tuorumq; incolumitate laborare; quid te ipsum facere Vladislæ oporteat, facile iudicabis. Itaq; non ero longior. Dat. tertio Cal. April. M D X V. Anno tertio. Roma.

Episcopo Vespriemiensium Præfecto Croaciæ. 24

DEDI ad Vladislæum Pannoniæ Regem Vincentio Ototiensium Episcopo & Ghilio Cortonensi interpretibus & procuratoribus meis litteras: quos ad certa Illyrici Croaciæq; municipia, ut scis, & firmanda & munienda ad Turcarum impetus sustinendos mitto petente maxime et monente te: quibus ex litteris quantos labores, quantas etiam impensas susceperim; facile intelliges. Nunc te hortor; ut quando in eam procurationem atq; curam te auctore sum ingressus; cuius prudentiæ atq; in rebus gerendis experientiæ plurimum tribuo: quibuscunque in rebus esse illis usui poterit uirtus auctoritasq; tua, eos iues, Ghiliumq; præsertim; cui mandavi, tuo ut cōsilio muniendis illis oppidis, & bello; si forte in aliquem tumultum eorum aduentus incideret, administrando

strando & ducendo uteretur . Id facere te oportet cum Reip. Christianæ , cuius res agitur , causa ; tum tua , quo impulsore usus sum ; tum uero etiam mea : qui te secundum Regem tanti facio , ut tibi tota ista in regione latissima atque populosissima præferam neminem . Dat. tertio Cal. April. M D X V . Anno tertio . Roma .

Leonardo Lauredano Venetiarum Principi. 25

M I T T O ad certa Illyrici Croaciæq; oppida Turcarum incursionibus exposita Vincentium Episcopū Ototiensium & Ghilium Cortonensem procuratores meos cum comœatu armamentisq; ; ut ea bene atq; celeriter muniant : ijsq; mandauī , ut omnē diligentiam adhiberent , nequid illis in locis detrimēti Res Christiana pub. acciperet . Quare te hortor , mandes quā primū tuis Magistratibus , quos in Illyrico habes ; ut quibuscunq; in rebus ferre opem meis procuratoribus poterunt , ut mandata nostra facilius atq; celerius conficiant ; illis præsto sint : maximeq; in calce reliquaq; materia atq; operis ad fossas , uallum , mœnia uel sarcienda , uel exædificanda subministrādis : recipiantq; ac seruent ea omnia fideliter ; quæ ij a nobis secum ferent ; quoad illa ulterius deportari opus sit : Demum ita se gerant ; ut ea cura , quam ad communem Christi populorum utilitatem suscipio , quantum maxime potest , proficiat ; & illos appareat ministros esse Principis optimi summaq;

mī summaq; religione præditi. Dat. tertio Cal.
April. MDXV. Anno tertio. Roma.

Emerico Pannoniæ Palatino Principi. 26

LEGI tuas litteras; quibus & tuam in nos
mirificam uoluntatem & in Romanam Remp. sin-
gularem cultum pietatemq; præ te fers. Quarum
duarum rerum animiq; tui propensionum & indu-
ctionum quæ ad me pertinet, ualde mihi grata est;
quæ ad Remp. ea etiam sancta & uehementer pro-
bata & mihi esse debet & bonis omnibus. Itaq; de
utraq; ualde te amo. Quod ut etiam apertius scire
possis; exemplum litterarum, quas ad Vladislaum
Regem dedi, tibi describi iussi, tum ut quam curam
pro Christianæ Reip. dignitate tuenda suscepi, ea ne
te lateret: tum etiam ut te hortarer; ut communem
causam apud Regem ipsum iuuares auctoritate tua
& gratia: ut quas impensas fecissem pro istius re-
gni maxime salute atq; gloria; eæ quàm fructuosis-
simæ essent futuræ. Cæterum quod ad Episcopatum
Varadiensium attinet; cui postulas ut filium tuum
uelim præficere; est illius quidē certe ætas ad id pō-
deris sustinendum imbecillior: sed quia te, ut dixi,
ualde amo; dabo operam; ut quanto aptius & citius
pro nostra dignitate fieri possit, satis appareat tuā
apud me auctoritatem plurimum ualuisse. Dat.
Cal. April. MDXV. Anno tertio. Roma.

Nicolao Leonicensi . 27

L I T T E R A S tuas ; quibus litteris egregiã
 & singularem tuam in me obseruantiam docte sane
 luculenterq; ostendisti ; legi libentissime : tuumque
 studium mihi operam nauãdi, si qua in re uti uellem,
 in illis agnoui : quod mihi gratissimum fuit . Te ue-
 ro & amaui profecto omni tempore, multiplicemq;
 & excellentem in optimarum artium studijs doctri-
 nam tuam magni, ut debui, feci : & nunc etiam Pe-
 tri Bembi scribã a latinis mei ; qui te mirifice dili-
 git ; & Ferrariã in Prodominatu patris sui admo-
 dum adolescens cum esset , de tuo pleno fonte hausisse
 se se præcepta philosophiã dicitat , riuulumq; du-
 xisse ; apud me habito multa cum tua laude sermone
 facile adducor ; ut ad priorem meam in te beneuo-
 lentiam magno addito cumulo unice te complectar
 & prosequar : cupidusq; sim ornandi tui meritis et
 præmijs & laudibus . Id te scire uolui ; ut si quid es-
 set ; in quo tibi & usui et ornamento esse posset amor
 erga te meus ; consideres te a me omnia , que uelles,
 posse consequi . Dat. quarto Non. April. Anno
 tertio . Roma .

Leonardo Lauredano Venetiarum Principi . 28

E G R E G I A singularisq; probitas , prudentia,
 uirtus, atque in agendis tractandisq; rebus istius
 V V 2 Reipub .

Reipub. summa cum lenitate coniuncta tum grauitas
 tum etiam diligentia Petri Landi Legati tui eū no-
 bis magnopere commendarunt. Itaque & hoc tem-
 pore toto, quo eum apud me esse uoluisti, magno
 amore hominē sum cōplexus; & uidi atque audiui
 usquequaque libentissime: & nunc ad te atq; ad pa-
 triam iussu tuo reuertētem his prosequi litteris uo-
 lui, tanquā testibus & nostræ in illum uoluntatis,
 & muneris non solum prudenter, sed etiam præstā-
 ti modestia, integritate, studio acti ab illo cum ma-
 gna tua semper tuæq; Reip. & Senatus istius laude
 ac dignitate. Quæ quidem res officijq; perfunctio
 chariorem tibi illum reddere sane debet. Ipsum au-
 tem redire nunc ad te eo nobis minus molestum est;
 quo aliquot iam menses sunt, cum is Romæ incom-
 moda ualetudine utitur. Sperat autem se, cum isthuc
 atque ad suos redierit, facile conualiturum. Quæ
 spes ne eum fallat, DEVM Opt. Max. precor. Tibi
 uero illum Senatuiq; isti, non quod existinem ciuem
 uestrum optimum hominem et prudentem uirum de-
 que uobis optime meritum apud uos commēdatione
 mea egere; sed ut mihi ipse charitatique in illū meæ
 morem geram, summopere atq; diligentissime com-
 mendo. Dat. Octauo Id. April. Anno tertio.
 Roma.

Maximiliano

Maximiliano Mariæ Mediolanensium Duci . 29

AL TER IS meis litteris hortatus te sum ; ut
 Paulæ Gonzagæ id , quod ratione dotis ei debetur ,
 dari iuberes uel æquitatis causa , cuius esse minister
 in primis debes ; uel mea , qui eius fratrem clarum &
 præstātem uirum unice diligo : ut se sustentare , &
 celibatum , in quo aliquot iam annos est , ducere ho-
 nestius atq; commodius possit . Quod quidem te fa-
 cturum uel propterea confidebā ; quod nihil esse pro-
 pe intelligebam fauore atq; tutela maximorum ho-
 minum & uirorum principum dignius uiduis mulie-
 ribus ; quibus sane omnium gentium leges mores cō-
 suetudines plurimum tribuunt . Verum cum præter
 spem expectationēque nostram nihil abs te cura-
 tum , nihil mandatum ea in re adhuc quidem sit , cre-
 do , quod occupationes magnæ tuæ cogitationem ti-
 bi illam eripuerint : non enim arbitror nihil te tri-
 buere meis commendationibus uoluisse : iterum te et
 hortor , & plane rogo , uelis dare operam , ut mu-
 lieri satisfiat . Omnino eam rem ita tibi commendo ;
 ut etiam cupiam te in ea procuranda diligentio-
 rem esse , quàm causa ipsa postulat : ut ostendas me a te
 pluris , quàm cætera , fieri . Dat. x i i . Cal.
 Maias . Anno tertio . Roma .

Philippo Gualterotto ciui Florentino. 30

ALLATVM ad nos est te apud animum tuum propofuisse, unicam filiam tuam Rafaëli Medici gētili meo nuptui uelle tradere: quod mihi admodum iocundum fuit. Nam & Rafaëlem ipsum ualde diligo; & te facio, uti debeo, plurimi. Quare tua hæc uoluntas mihi uehementer probatur: scireq; te uolo, nuptias istas si confeceris, eum me nuncium libentissime auditurum. DEVM autem in primis precor; ut quæ tibi & filia domuiq; tuæ, atque illi nobisq; omnibus usui et uoluptati futura sint; ea per te hoc in negotio transigantur. Dat. Cal. Maijs. Anno tertio. Roma.

Latino Iuuenali familiari meo. 31

CVM magnopere cupiam; ut similtates ac belli semina inter Maximilianum Mariam Mediolanensem Ducem & Octauianum Ducem Genuensem populumq; Heluetiorum exorta iam atq; iactata pro communi bono atque ipsarum partium statu per me adiutore Domino quam celerrime sopiantur & aboleantur: mando tibi; cuius fidei atq; in agendis rebus experientia magnopere confido; ut magnis itineribus ad Maximilianum quidem primum, deinde ad Heluetiorum eos pagos, qui militiam in Italia faciunt, demum Genuam te conferas: omneq; tuum
studium

studium, diligentiam, curam, laborem adhibeas; ut pacem inter illos omnes firmare atq; conficere possis. Pro qua conficienda rebusq; constituendis si quid meis te uerbis promittere atq; recipere siue uni, siue alteri eorum, siue plane omnibus oportebit: id omne, quod promiseris quodq; receperis, ratum & gratum me habiturum, fidemq; tuam in eo præstaturum, omniaq; illa, quæ tu egeris, probaturum, hoc meo chirographo polliceor et spondeo. Dat decimoquinto Cal. Iun. Anno tertio. Roma.

Octauiano Duci Genuensium & Federico Archiepiscopo Salernitanorum fratribus.

32

QVA de causa Latinum Iuuenalem familiarem meum adolescentem probitate atq; uirtutibus præditum ad uos miserim; ipse uobis exponet. Quoniã autem simultates odijq; semina, quæ inter uos & Ducem Mediolanensium populumq; Heluetiorum nimis iam & diu & acriter iactantur, sine graui & uestre urbis et totius Italiæ incõmodo ulterius progredi exerceriq; non possunt: pro mea in uos charitate etiam atq; etiam a uobis peto; animũ & mentem inducatís ad ea statuẽda; quæ mihi; qui propterea quod absũm ab earum rerum culpa longius, iudicare recte possum; fore uobis & usui & dignitati & certe otio magnopere uidentur. Non enim, ut bene uobis atq; feliciter sit, minus laboro; quàm si uel pro patria ipsa mea, uel hoc pro Imperio Roma-

naq; Rep. eam curam suscepisssem. Dat. xv Cal.
Iun. Anno tertio. Roma.

Raimundo Cardonæ Proregi Neapolis. 33

NON uni ad me nuncij, rumor etiam ipse at-
tulit, esse quosdam, qui in huius Reipub. ditionem
inuadere armis cogitent; Parmamq; atq; Placena-
tiam in primis. Quod etsi non queo credere: recta
enim sentio de omnibus: tamen ne prorsus imparati
offendamur; si quispiã erit, qui male cogitata exe-
qui cupiat; peto a te; cuius in me Remq; hanc pu-
blicam pietatem animiq; magnitudinem neq; paucis
& grauissimis in rebus sum expertus; uelis Iacobo
Gambaro, quem ea de causa ad te uenire iussi, eam
militum tuorum manũ tradere ad ea municipia mu-
nienda; quam is a te requireret. Pluribus uerbis non
utar cum propterea, quod te eius sceleris, quod pa-
ratur; si modo quisquam est, qui tantum ad scelus
se comparet; ipsa indignitate permotũ excitari per
tete atq; ardere animo puto: tum quia tota de re
Bernardus Bibiena Cardinalis meo iussu litteras ad
te dabat, cum hæc scriberem. Dat. vi. Cal. Iun.
Anno tertio. Roma.

Fabritio Magno Rhodi Magistro. 34

CLEMENS Rhodius metropolites tũ tua, tum
uero maxime Ioannis Lascaris familiaris mei docti
hominis

hominis cōmendatione & gratus mihi est & probatus sic ; ut cum item tibi ipse eiusq; res commēdare facile statuerim . Nota tibi esse arbitror ; quæ a me proxime concessa & condonata illi fuerunt . Ea ne ipsi abrogari ullis ab hominibus , nēue iniuriam fieri permittas ; abs te peto . Dat. tertio . Cal. Iun. Anno tertio . Roma .

Octauiano Duci Genuensium & Federico Archiepiscopo Salernitanorum fratribus. 35

Q V O N I A M quod tantopere cupiebam, de pace nihil esse adhuc confectum & constitutum uideo : has ad uos litteras dedi ; ne ea de causa rem posse confici diffideretis ; aliāq; cogitanda uobis esse atque statuenda existimaretis . Nam & ea in re nihil prætermittam uel studij uel diligentiaē uel laboris , tentaboq; omnia & moliar : in quo nihil dum etiam eiusmodi uideo , prorsus ut sit desperandum : & si erit is meus inanis atq; irritus de pace labor & cogitatio ; tum illud aggrediar ; quod quidem mihi præripere uestrorum inimicorum nullus poterit : atq; ad uos oppidūmq; & dignitatem uestram tuendam et conseruandam omnes meas, omnes Florētīnorum copias , quæ quidem sunt paratissimæ , statim mittam : ostendamque omnibus hominibus , quanti uos uos faciam ; quique sit meus erga uos sensus studium beneuolentia . Quare uolo bono uos atq; magno animo esse . Quin etiam ut cogitationes meas omnes clarius atque

atq; plenius intelligeretis; Ioannem Vespuccium familiarē meum magnis ad uos itineribus his cum literis uenire iussi; qui mentem uobis nostram explicaret. Dat. tertio Cal. Iun. Anno tertio. Roma.

Ioanni Blasie trirremium Praefecto. 36

MANDAUI Ioanni Vespuccio; quem ad Octavianum Genuensium Ducem & Federicum Archiepiscopum Salernitanorum fratres misi; ut ad te sermonem meum, quem cum eo habui, perferret, ijs de rebus, quas te scire magnopere cupio. Cuius illud caput est; ut hanc ad oram littoraq; nostra a pyratis & purganda & munienda cum ijs nostris trireribus, quas nunc quidem tecum habes, Centumcellas navigatione non intermissa te conferas. Dat. tertio Cal. Iunias. Anno tertio. Roma.

Sigismundo Trotto Ferrariensi. 37

QVAM ad me scriptam probe sane & multa musicae artis suauitate atq; dulcedine aspersam cantilenam attulit Vincētius Mutinensis missam abs te mihi; ea me reliquosq; quos habeo multos, ut scis, ea in re doctos homines oblectauit tenuitq; plurimum. Mirifice enim placuit; uisaq; est eiusmodi; ut nihil ei ad aurium delectationem animosq; permulcendos prope deesset. Ita uocum inflexione, uarietate, concinnitate, artificio deniq; omni & temperamento

peramento continebatur. Qua in re & tuam in me obseruantiam, & optimum ijs in rebus sensum & iudicium animi ingenijq; tui profecto agnoui. Itaq; ista tua diligentia cum de ueteribus tuis missis ad me scriptis cantibus, tum de hoc nouo, mihi ualde grata est. Quod te scire uolui; ut consideres, me de te & remunerando & ornando cogitare. Dat. quinto Id. Iun. M D X V. Anno tertio. Roma.

Florentinis.

38

VALDE mihi opus est eis libris; quos Angelus Politianus a perueteribus illis, qui a uobis publice asseruantur, Iustinianarum legum & digestorum libris, quos Pandectas uocant, sua ipse manu descripsit. Qui quoniam apud uos sunt; uos hortor; ut eos Laurentio Medici fratris mei filio mihi mittendos dari iubeatis. Eos uobis, cum usus fuero, statim remittam. Dat. x v. Cal. Iul. Anno tertio. Roma.

Laurentio Medici.

39

PROFICISCENTI Florentiam Frãncisco Saluati deesse nolui; quo minus scriberem ad te; dares operam; ut a suis creditoribus insigni aliqua molestia ne afficeretur: maximeq; eam ob causam; ne quid ex suis fortunis rebusq; ijs, quæ moueri solo nequeunt, siue insulam, siue fundum, uendere atque distrahere

distrabere cogeret. Itaq; erit mihi sane quam gra-
tum; ualde enim hominem diligo; ut facilitate pru-
dentiq; tua eius cum creditoribus ita agas; ut ma-
lum malo ne addant; contentiq; sint, ut eius rei mo-
dus aliquis & ratio anice ineatur; quemadmodum
tibi esse aptius expeditiusq; uidebitur. Quod qui-
dem creditores uelle ipsi cum propterea debebunt,
quod est Franciscus plane soluendo; tum etiam, quod
ipse adiumento illi esse, eamq; solutionem mea pecu-
nia explicatiorem facere cogito. Dat. x i i. Cal.
Iul. Anno tertio. Roma.

Ludouico Areoslo Ferrariensi.

40

SINGULARIS tua perq; uetus erga me
familiariq; meam beneuolentia, egregiaq; bonarum
artium litterarũ doctrina atq; in studijs mitioribus
præsertimq; pœtices elegãs ac præclarum ingenium
iure prope suo exposcere uidentur; ut quæ tibi usui
futura sunt, iusta præsertim & honesta petenti; ea
tibi a me non libenter modo, sed etiam liberaliter
concedantur. Quare cum libros uernaculo sermone
et carmine de gestis errantium, quos appellant, equi-
tum ludicro more, longo tamen studio & multorum
annorum cura uigilijsq; confeceris; eosq; conductis
abs te impressoribus edere in manus hominum sta-
tueris; ut ea tua diligentia probiores exeant; tum
ut si quis fructus ea ex re percipi potest, is ad te po-
tius, qui conficiendi pœmatis laborem es perpeffus,
quam

quàm ad alienos deferatur: edico & mando; nèquis te uiuente eos tuos libros imprimere, aut impressos uenundare, ullis in locis audeat sine tuo iussu & uoluntate. Qui contra mandatum hoc nostrum fecerit, admiserit; is uniuersæ DEI Ecclesiæ toto orbe terrarum expers esto. Dat. x i i. Cal. Iul. Anno tertio. Roma.

Francisco Mariæ Vrbinatium Duci. 41

IOANNI Mariæ Mutinensi Internuncio tuo mandaui, ageret tecum, tuas ut copias esse paratas ad profectionem iuberet; efficeresq; ut essent quàm optime quàmque celerrime instructæ. Eumque ad te uenire iussi tum hac de causa; tum ut te de meo beneuolo in te paternòque animo & uoluntate coram certiore faceret. Quare te hortor; ut & charitatem erga te meam & hominum de te spem, quam excitasti, fide cura diligentiâque tua in Reip. negotijs administrandis mandatisque meis explicandis et conficiendis hac in iuuenili tua surgentique adhuc ætate atq; florenti non confirmes modo, sed etiam augeas. Decimo Cal. Iul. Anno tertio. Roma.

Antonio Sanctæ Crucis. 42

CUM de tua in bellicis rebus uirtute et fide magnopere posse me confidere existimem; ut libentius cum res exigat, mihi præsto sis; ornatiorq; te, quocris

eris iussus, conferas: sexcentorum numum aureorū pensionem in annos singulos stipendij nomine tibi ut dent ararij Quæstoribus mado ita quidem; ut quarto quoq; mēse tibi uel tuis procuratoribus eius summa tertiam partem persoluant. Dat. Decimo Cal. Iul. Anno tertio. Roma.

Populoniæ Domino.

43

ET tuam fortitudinem bellis exercendis, & uigilantiam atq; solertiam administrandis, & fidem animiq; tui sensum uel ardorem potius nobis & coalendis & obseruandis plurimi sane facio. Id ut clarius atq; apertius intelligas; atq; etiam ut mihi maiori esse usui, cum opus erit, possis; ad quinquies mille numorum aureorum pensionem annis tibi singulis ab ararij Quæstoribus iubeo dari. Tu uero ita te geres; ut facile ostendas te magnam curam exercere; ut & sanguinis propinquitati, qua nobiscum es coniunctus, & tue dignitati, & expectationi nostræ maxime satisfacias. Dat. XII. Cal. Iul. Anno tertio. Roma.

Bernardo Bibienæ Cardinali.

44

CUM omnium, quas in Pontificatu curas gerimus, ea non postrema sit, ut Mariæ semper uirginis Dominiq; nostri matris Lauretanæ phanū augustissimum; quod magnis sumptibus atque impensa multos

sa multos iam annos a Romanis Pontificibus con-
 struitur ; qua maxime conuenit diligentia & studio
 conficiatur ; eiusq; phani prouentus probe custodiã-
 tur ; reliquaq; omnia , quæ ad ipsius Virginis matris
 cultum lociq; religionem non solum retinendam , sed
 longe etiam , si fieri possit , adaugendam atq; am-
 plicandam pertinent , recte administrantur : ipsius
 te Lauretani templi , ædium , domus , loci , prouen-
 tuum omnis generis , eiusq; templi exædificationis ,
 cultus , curationis , ministrorum , operumq; omnium
 procuratorem facio . De tua enim in Diuam pieta-
 te , in rem Romanam studio , in me autem ; cui qui-
 dem familiæq; meæ omnia pene usq; a puero summæ
 cum integritatis & fidei , tum uero curæ atq; diligẽ-
 tiæ egregia & præclara officia præstitisti ; perue-
 tere obseruantia uoluntateq; admonitus ; nihil est re-
 rum omnium , quod tibi recte mandari credique pos-
 se non existimem . Itaq; tibi in eo procurationis mu-
 nere obeundo eandem potestatem idemque ius largi-
 or in teque transfero agendi omnia , mandandi , sta-
 tuendi ; quæ potestas quòdque ius mihi , idem si age-
 rem , mandarem , statuerem , profecto esset . Quare
 tuū erit ; qui uirtute atq; ingenio sic abundas , nemo ti-
 bi in utrisq; ut præferatur , in singulis æquetur pau-
 ci ; cum magistratum ita gerere ; ut & phanum il-
 lud apud omnes homines plus in dies uenerationis et
 celebritatis acquirat ; & mihi extet fructus laboris
 & industriæ tuæ . Dat. Cal. Iul. MDXV . Anno
 tertio . Roma .

Leonardo

Leonardo Lauredano Venetiarum Principi . 45

C V M existimarem propter ea, quæ tibi scædera cum Turcarum Rege sunt, non posse te aperte quicquam atq; palam cōtra illos moliri: eorum autem latrocinijs & incursionibus, quas creberrimas faciunt; per me ipse ire obuiam; oppositaq; illis loca nostra communire atq; defendere cuperem: statui triremes aliquot, quæ Anconi fabricatæ sunt, deducere & ornare eam ob causam. Quare abs te peto; ut tormenta bellica, cæteraq; armamenta, quæ ad naues eas instruendas satis sint; mihi commodes. Ea de re Augustinum Beatianum familiarem meum & ciuem tuum probum ipsum uirum & ingenio doctrinaq; præstantem ad te mitto: qui tibi mentem meam latius explicabit. Cui etiam mandauit, ut certos Græcorum libros, quibus egeo, Venetijs perquireret: Ea in re si illum iuueris; erit mihi gratum. Dat. tertio Non. Iulias. Anno tertio. Roma.

Rafaello Petrutio, Episcopo Grossetanorū, Romanæ arcis Præfecto. 46

V T amoris erga te mei atq; beneuolentiæ, & eius curæ; quam in Romana arce custodienda mihi impendis; fructum aliquem iam nunc percipias: Carantianam domum meam cum hortis, quæ ad portā Vaticanam egressis urbem prima omnium sese ostentat; tibi

tat; tibi dono do, trado: eamq; domum cum hortis
tuam esse uolo, ita tamen; ut heredes tuos ne se-
quatur. Dat. x i i i. Cal. Aug. Anno tertio.
Roma.

Raimundo Cardonæ Proregi Neapolis. 47

D E D I ad M. Antonium Columnam meum
Præfectum equitum litteras; quibus ei mando, ut cū
suis equitibus c. l. tot enim sunt; Veronam se quā
celerrime conferat. Quamobrem te hortor; ut eos
equites; qui Veronæ sunt, quorū præfecturas Mui-
tius Columna & Troilus Sabellus gerunt, proficisci
Parmam atque Placentiam iubeas per Mantuanum
agrū, aut qua securius posse eos iter facere intela-
liges: sed ita; ut omnem profectiois opportunita-
tem in celeritate positam existiment. Dat. v i i. Id.
Aug. M D X V. Anno tertio. Roma.

Francisco Gallorum Regi. 48

G V I S I A E Dominum consiliarium tuum pru-
dentem sane hominem & grauem ac eloquentem ui-
rum ad nos cum mandatis abs te missum libenter ui-
dimus horas aliquot. Cui ad te redire festinanti bo-
num reditum sum precatus. Eorum, quæ ne rogas,
quantam tibi partem concesserim; ab ipso intelliges.
Equidem omni tempore paternam tui curam & ra-
tionem habui: sumq; posthac honesta præsertim po-
stulantis

stulantis & quibus Reip. dignitas coniuncta sit; quæ
quidem mihi mea uita est charior; sic habiturus; ut
facile cognosci possit, nullius apud me hominis au-
thoritatem plus ualere, quàm tuam. Dat. septimo
Id. Aug. Anno tertio. Roma.

Francisco Maria Metaurensium Duci. 49

ET SI in dubium mihi non uenit pro tua in me
uoluntate animiq; tui magnitudine; quin omnem sis
celeritatem adhibiturus; ut quemadmodum tibi mā-
dauit, Internunciusq; tuus te facturum mihi recepit,
cum tua manu quàm primum Placentiam te conse-
ras: tamen magnitudo rei facit, ut etiam atq; etiam
te de eo & monendum & hortandum putem. Itaq;
summopere tibi præcipio, ut quantis maxime po-
tes itineribus eo te conferas. Nam cum maximi qui-
dem interest te cum tuis copijs ibi præsto esse: tum
uero in tua tuorumq; celeritate totius rei pōdus at-
que summam esse positam debes existimare. Quare
maiores in modum contēdendum tibi est; ut de ad-
uentu illuc tuo, quemadmodum quidem res postulat,
quàm primum certior fieri possim. Dat. quarto Id.
Aug. Anno tertio. Roma.

Prolegato Umbriæ. 50

RUMOR est, ex tua prouincia multos quotidie
proficisci; ut cum exteris Regulis militiam faciant.

Quo

Quo cum nihil esse possit indignius : pertinet enim ad maiestatem huius imperij , suos homines atq; milites sibi potius , quàm alienis nationibus usui esse ; mando tibi , eam profectioem prohibeas studio diligentiaq; tua : edicasq; ne quispiam ad militiã exercendam alio se conferat . Qui secus fecerit ; ei lesæ maiestatis pœna esto . Quod si erunt posthac in tua prouincia , qui abitum parent ; dabis operam ut capiantur & puniantur . Dat. decimosextimo Cal. Septemb. Anno tertio . Roma .

Rafaello Vrbinati .

51

C V M ad Principis Apostolorum Phani Romæ manum exædificandum maxime interstet ; ut lapidum marmorisq; copia , qua abundare nos oportet , domi potius habeatur , quàm peregre aduehatur : exploratum autem mihi sit magnam eius rei facultatem urbis ruinas suppeditare ; effodiq; passim omnis generis saxa fere ab omnibus ; qui Romæ , quiq; etiam prope Romam ædificare aliquid , uel omnino terram uertere parumper moliuntur : Te , quo magistro eius ædificationis utor ; marmorum et lapidum omnium : qui Romæ , quiq; extra Romam denu milium passuum spatio posthac eruentur ; præfectum facio eade causa ; ut quæ ad eius phani ædificationem idonea erunt , mihi emas . Quare mando omnibus hominibus mediocribus summis infimis ; quæ posthac marmora queq; saxa omnis generis intra eum , quem di-

xi, loci spatium eruent, effodient; ut te earum rerum prefectum de singulis erutis effossisue quã primum certiozem faciant. Id qui triduo non fecerit; ei a centum usque ad trecentum numum aureorum quę tibi iudebitur multa esto. Pręterea quoniam certior sum factus multum antiqui marmoris et saxi litteris monumentisq; incisi; quę quidem sæpe monumenta notam aliquam egregiam prę se ferunt, quęq; seruari operępretium esset ad cultum litterarum Romanique sermonis elegantiam excolendam; a fabris marmorarijs eo pro materia utentibus temere secari ita, ut inscriptiones aboleantur: mando omnibus; qui cędendi marmoris artem Romę exercent; ut sine tuo iussu aut permissu lapidem ullum inscriptum cedere secareue ne audeant, eadem illi multa adhibita, qui secus atque iubeo fecerit. Dat. sexto Cal. Septemb. Anno tertio. Roma.

Ferdinando Hispanię Regi.

52

EXCUSATIONEM, quam affers, cur Episcopus Malacitanus uenire ad me hoc tempore non possit; libenter accipio. Estq; id, quod scribis, uerum. Nam si quo ei tempore per litteras mandauim, ut Romanam se conferret, scire potuissem te illi munus aliquod mandauisse, ipsumq; in Regni tui tractandis administrandisq; rebus occupatum uersari; eiusmodi ad eum litteras profecto nõ dedissem. Pręter enim quàm quod ea, quę tibi negotium aliquod aut incommodum

commodum asserunt, mihi esse usui nequaquam pos-
sunt : hominem etiam ualde diligo : estq; mihi cum
illo consuetudo sane peruetus : ut gratum mihi atque
iocundum sit intellexisse eius te opera magnis in re-
bus uti . Itaque hoc illi uia atque itineris duplici de
causa æquo animo remitto ; & quod ei bene atque
honorifice apud te esse mihi gratum est ; & quod ti-
bi , ut scribis , eius est & opera & industria domi-
cum iocunda , tum fructuosa . Dat. quinto Cal. Sept.
Anno tertio . Roma .

Heluetijs .

53

HANNIBALEM Rangonium Praefectum Prae-
torianorum equitū eiusq; cohortis , qua tota ex ue-
stris militibus utimur , & praestantis animi iuuenē,
& mihi in primis gratum , uenire ad uos ea de causa
uolui , ut & uos meis uerbis salutaret ; et mea in ue-
stram fortissimam inuictissimamq; nationem studia
beneuolentiamq; ostenderet : certioresq; uos faceret,
quāta mihi curae esset salus dignitas gloriaq; uestra .
Nam cum is meo a latere fere nunquā discedat ; qua-
lis in uos animus mensq; nostra sit , optime omnium
nouit . Ei etiam mandauit : ut & forti uos animo atq;
constanti esse ad rem communem tuendam & con-
seruandam iuberet ; quo & fuisse adhuc quidem uos
plane cognoui , & posthac futuros magnopere con-
fido : & me nulla in re ; quae ad uos fouendos atque
ornandos pertineret ; defuturum polliceretur , pla-

neq; reciperet. Quæ quidem ei ad uos mandata nostra perferenda eo libētius dedi; quo ipsum scio animo esse in uestram nationem beneuolentissimo; uestranq; uirtutem atq; in bellicis rebus præstantiam magnopere & mente suspicere, & oratione laudare. Sed & hæc & reliqua ab illo. Ego certe & ut amicissimi hominis in uos officia præstitisse me omni tēpore profiteri prædicareq; possitis; libētissime procurabo: & DEVM Opt. Max. ut uos in uestra fortiter constanterq; agendi consuetudine cōtineat; simpliciter rogabo. Dat. tertio Cal. Septemb. Anno tertio. Roma.

Reip. Florentinorum.

54

QVONIAM ad exædificandum Principis Apostolorum phanum Romanum; cui quidem rei, ut scitis, omnem meam curam & diligentiam adhibeo; arboribus ad constructiones idoneis nunc etiam deficiamus: hortor uos, quod etiam anno superiore sum hortatus, ut pro rei pietate & uestra religione eam abietum uim cædi ab eius phani procuratoribus uestris in montibus permittatis; quam ipsi a uobis petent; ut facilius atq; celerius tam laudabilis tãq; uenerãda omnibus hominibus ædificatio uestra ope surgere conficiq; possit. Dat. tertio Cal. Septēb. Anno tertio. Roma.

Enrico

Enrico Nole Comiti .

55

E T audiui Traianum Nolanum Internuncium tuum : & tuas postulationes cōfecissem ; si quo modo facere potuissem . Sed quoniam Ludouicus Petilianus Comes patruus tuus mea causa domo est profectus ; eaq̃ est horum temporum natura , ut nulla pacis & concordie studia exerceri posse commode uideantur : te hortor , ut pro meo in te amore duos aut tres ad summum menses nihil moueas , causamq̃ ita se habere , quemadmodum nunc se habet , sinas . Cōfido enim interea occasionem mihi datum iri , rem ita , ut uolumus , maximeq̃ conuenit , inter uos communi concordia statuendi . Quemadmodum ab ipso Traiano cum his ad te litteris reuertente clarius intelliges . Dat. Prid. Cal. Septemb. Anno tertio . Roma .

Heluetijs .

56

E X litteris Marci Cardinalis Seduni de uestro in presentibus rebus forti atque ad omnia difficilia superanda fidenti alacriq̃ animo ea ; que a uestra sane uirtute expectari maxime poterant ; intellexi : quæq̃ mihi magnam spem attulerunt , incepta nostra cum D E I Opt. Max. nutu eos , quos uolumus , exitus habitura . Itaq̃ cum magnam uerissimamq̃ uobis laudem ea de re tribuendam puto : tum uos hortor ;

XX 4

etiana

etiam si minus necesse est id me facere: quid est enim uobis omnibus ad uiriliter agendum uel constantius uel omnino ardentius? sed tamen uos hortor; ut eosdem animos, fortitudinē, alacritatem adhibeatis usque eo; dum res quam aggressi estis, auctore me uel Domino potius, explicata soluta confectaque sit. Quod quidem uos facturos multorum uestrorum antea recte præclareque factorum recordatione non dubito. Quod ad me attinet; dabo certe operam, ut uobis omnibus in rebus, quæ ad uestra uel commoda uel ornamenta pertinebunt, pro Reip. uiribus dignitate adhibita, quam uobis esse charissimam uideo, satisfiat. Dat. Prid. Cal. Septemb. M D X V. Anno tertio.

Vincentio Granatæ.

37

Q V A E ad me de Consalui Ferrandi Magni et uoluntate in nos, et pietate scripsisti; ea mihi plane notissima perspectissimaque sunt. Bene autem in eo se res habet: Nam illum item ego et unice atque summo opere amo; et facio, uti debeo, maximi. Virum enim pluribus uirtutibus præditum, bellicisque in rebus clariorem hominem ætas nostra non habet: atque haud scio an etiam parentum auorumque nostrorum ætates habuerint. Respondere tibi autem ad reliquas partes epistolæ tuæ, ut te cupere uideo, plane non possum. Hæc enim tempora aliam rationem postulant. Reliquum est, ut scias tuum mihi studium ualde gratum

de gratum esse. Dat. Prid. Cal. Septemb. MDXV.
Anno tertio. Roma.

N

58

A D X I I Cal. Septembris quas ad me litteras
dedistis ; eæ diligentiam mihi uestram ostenderunt ;
qua usi estis , ut me de Asiaticis rebus certio-
rem faceretis . Itaq; quoniam uideo uos adhibere operam ,
nequid eorum a nobis ignoretur ; in ea uestra diligẽ-
tia atque officio plurimum conquiescam . Curabo au-
tem quod uos peruelle intelligo , nequid emanet ; ne
officium uestrum uobis noceat . Vos modo pergite ,
ut facitis ; litterasq; ad me omnibus illis de rebus da-
te quàm creberrimas quàmq; plenissimas . Erit id mi-
hi uehementissime gratum . Dat. quarto Non. Sept.
Anno tertio . Roma .

Francisco Mariæ Metaurensum Duci . 59

E T S I prioribus meis unis atq; alteris litteris
hortatus te sum ; ut quanto celerius fieri posset , cum
tua manu Placentiam accederes : idq; curare te om-
ni diligẽtia existimo : tamen quoniam permagni in-
terest quàm primum te illic esse : etiam atq; etiam
te commonefacio ; ut diligẽtiæ tuæ celeritatem ; cea-
leritati etiam alas , quod aiunt , addas ; ut id , quod
uolumus , abs te tuisq; copijs citius atque temporius
fiat . In quo si nihil prætermiseris uel curæ , uel ope-
ræ , uel

re, uel laboris; nihil erit tam magnum tamque amplum; quod non tibi a me deberi facile sim existimaturus. Dat. decimosextimo Cal. Sept. Anno tertio. Roma.

Marco Antonio Columnæ.

60

ET SI existimem ante quam hæ tibi nostræ litteræ reddatur, intellecturum te de Iulio Medice Cardinali Legato, quid te facere oporteat: ad tuas tamen litteras Prid. Id. Augusti datas tibi respondeo; mihi placere, ut te quam primum cum tuis equitibus Veronam conferas; ut celerius, quemadmodum quidem ualde opus est, Raimundus Neapolis Prorex eiusq; equites Verona discedere, & quo expediat proficisci possint. Quæ ad tuendum id oppidum pertinent; ea tibi a Prorege parabuntur. Ceterum de tuis rebus uel admonitus a tuis ea faciam, quæ uolent ipsi; uel quod per me existimare potero uelle te, non prætermittam: ut facile intelligas, me tui absentis commodorum & dignitatis rationem habuisse. Dat. XVII. Cal. Septemb. Anno tertio. Roma.

Francisco Gallorum Regi.

61

GRATISSIMA mihi uoluntas tua fuit; quam in Bernardum Bibienam Cardinalem ostendisti ijs litteris; quibus mihi significasti cupere te; ut, si Federicus

dericus Cardinalis sancti Angeli mortem obiret, Ecclesia illum Maleacēsi præficerem. Nam cum is propter suas plurimas excellentesq; uirtutes, uitæq; cōsuetudinem mecum & cum meis omnibus prope usque a puero actæ, laboresq;, quos quidem maximos administranda mecum Rep. sustinet; ita mihi gratus probatusq; sit, ut neminem plus amem: nihil mihi accidere iocundius potuit; quàm te perspicere in eius fortunis, quæ quidem per exiguæ perq; tenues sunt, pro dignitatis ratione amplificandis pene nobiscum certare. Itaq; cum tibi ea de re magnopere debeo: tū uolo te scire, homini tibi deditissimo tuiq; studiosissimo, atq; in primis beneficiorum plane memori & uehementer grato te fauisse; cuius ipsius in te obseruantia & studiorū ipsi optimi testes sumus. Verum quod ad Ecclesiam Maleacēsem attinet; quoniam ei Petrum Cardinalem Anconitanum uirū doctum ac bene de me deq; Rep. meritum iam præfeci; non queo aliter ea de re statuere. Tibi tamen neque ipse Bernardus Cardinalis minus debet, quàm si eam esset Ecclesiam consequutus; neq; beneuolentia in illum liberalitasq; tua minus mihi grata atq; iocunda est; quàm si ei Ecclesiam ipsam tua in tempore intellecta uoluntate contulisset. Itaq; existimare plane potes; quantum ad animum utriusq; nostrum attingit; nihil omnino ea in re de tuo beneficio fortunā detraxisse. Quo te magis hortor; ut hanc ipsam egregiam in illum animi tui propensionem uel retineas in posterum, uel etiam augeas: quādo ipse hac illius

*illius ostensione abs te facta suam in te beneuolentiã
magis magisq; in dies omnibus est officiorum gene=
ribus illustraturus. Dat. V I I. Cal. Sept. Anno
tertio. Roma.*

P E T R I B E M B I

E P I S T O L A R V M L E O N I S

D E C I M I P O N T . M A X .

nomine scriptarum,

L I B E R V N D E C I M V S .

Francisco Gallorum Regi.

A P I T A fœderis inter te atq;
 me Remq; hanc P. sancienti ab
 Episcopo Tricaricēsi Legato meo
 allata Romam, tanquā primor=
 dia & quasi fundamenta uolunta=
 tis utriusq; nostrum, quod magnopere concupiui,
 consociandæ libentissime uidi. Libentius autem ip=
 sum Episcopum audiui. Plura enim mihi & clario=
 ra de tuo optimo in D E I Ecclesiam atq; nos animo
 egregiaq; uoluntate narrauit. Quæ si uera sunt,
 quemadmodū quidem puto; cum te de hac tua pietat=
 e atq; mente uehementer laudo: nihil enim potes te
 dignius atq; præclarius facere; quā nihil commit=
 tere; quo te male gratum appellare Dominus tam in
 te largus tamq; beneficus possit: tum spero fore ut
 hoc uirtutum tuarum specimen, quod quidem in tam
 tenera ætate nobis das, cum ijs opibus, quas maxia=
 mas atq; amplissimas habes, coniunctum & conso=
 ciatū uniuersæ Reip. Christianæ magnū breui adiu=
 mentum

mentum atq; ornamentum afferat. Itaq; eiusmodi tue & uirtuti & pietati omnem nostram & Reip. dignitatem tuendam statui permittere: ut existimare plane possis, mihi te & esse iam charissimum, & semper fore. Neq; enim uereor; cum uideas te a me plurimi fieri; quin statuas, hoc in fœdere sanciendo honorem meum abs te neglectum iri non oportere. Quemadmodum ab ipso Episcopo; quem quidem ad te eadē celeritate, qua est ad me profectus, intra biduum, aut summum triduum remittam; clarius omnia atq; apertius intelliges. Vale; nosq; dilige. Dat. quinto Cal. Octob. M D X V. Anno tertio. Roma.

Magno Gallie Magistro.

2

INTELLEXIMVS ab Episcopo Tricaricensi, quanto studio, quantaq; pietate nostras Ecclesieq; res omni tempore iuueris; quamq; te nostri obseruantem semper ostenderis. Quod quidem mihi gratissimum sane fuit. Meam enim de tuis plurimis maximisq; uirtutibus illustriq; probitate tua, quam omnes homines predicant, spem expectationemq; egregie confirmauit. Itaq; ea de re cum te uehementer laudo: tum tibi polliceor; me tue operæ & studij memoriam nunquam abiecturum. Reliqua ex eodem Episcopo ad Regem tuum propediem reuersuro cognosces. Dat. v. Cal. Octob. Anno tertio. Roma.

Duci

Duci Allobrogum.

3

STVDIVM & officium apud Franciscum Gallorum Regem pro mea Reiq; p. dignitate tuenda adhibitū tuum plurima me uoluptate affecit: de quo sum ab Episcopo Tricaricēsi coram admonitus: qui mihi summa cum tua laude multa narrauit, quā obrem meam dignitatem tibi fuisse charissimam cognoscerem: attulitq; capita fœderis inter Regē atq; me sancienti tuo labore diligentiaq; confecta: quæ quidem mihi magna ex parte magnopere probatur. Verum quod ad illa attinet; idem Episcopus, qui se ad Regem celeriter referet, mentem tibi meam explicabit; meque eius tui officij fore bene memorem pollicebitur. Te interea hortor; ut quod reliquum est, in eo eandem curam habeas nostræ dignitatis: quæ tibi etiam ornamento esse poterit. Vale.

Dat. quinto Cal. Octob. Anno tertio. Roma.

Iuliano Medici fratri.

4

NARRAVIT mihi Ioannes Vespuccius familiaris tuus de ualetudine tua quotidie tibi melius esse, sperareque se breui te conualiturum: quo nihil mihi potuit afferri gratius, nihil iocundius. Neque enim in uita quicquam habeo te uno charius. Quare te hortor ut reiectis alijs cogitationibus omnibus unum illud cures; te ut quàm primum confirmes, reconstituasq;

stutusq; tum pristinae ualetudini, tum nobis; tibiq;
 persuadeas nos tui absentis tuarumq; rerum omnium
 eandem curam habituros; quam haberemus, tu si hic
 esses, atque a latere meo nunquam discederes. Pro-
 inde optime & suauissime frater, si me amas ipse;
 si te a me amari existimas, bono fac animo, hoc est
 leto atq; uacuo sis; ac nihil cogites præter hoc unū,
 ut cito te ualentem & confirmatum habeamus. Dat.
 Cal. Octob. Anno tertio. Roma.

Francisco Gallorum Regi.

5

VENIT ad te Ioannes Lascaris Constantino-
 politanus obseruantissimus & studiosissimus tui, uir
 & genere apud Græcos admodum illustri, & do-
 ctrinae optimarumq; artium & litterarum præstan-
 tia & agendis rebus experientia, & morum probi-
 tate omnisq; uitæ comitate plane insignis. Eum his
 tot tantisq; de causis & amari omni tempore; &
 in Pontificatu prope quotidie ita eius uirtute sum-
 usus; ut nemo illo mihi charior sit; nemo iocundior.
 Neq; solum nos; sed uniuersa domus nostra, atq; in
 primis Laurentius pater meus quotidiano prope in-
 conuictu illum habuit; hominisq; familiaritate &
 consuetudine mirifice est delectatus. Quare grati-
 simum mihi erit; si præter quàm quod is tuo in are
 iam pridem est; quodq; ualde dignus est, qui abs te
 diligatur; mea etiam causa arctius benignitate illum
 tua & liberalitate fueris complexus; ostenderisq; ei
 meam

meam apud te commendationem plurimum ualuisse.

Dat. Non. Octob. Anno tertio. Roma.

Marco Antonio Columnæ. 6

GRATVM mihi admodum & optatum fuit id, quod tuis ad nos litteris est allatum, Maximilianum Rom. Imperat. desig. sui te exercitus Legatum fecisse. Omnis enim tuæ dignitatis accessio pro meo in te amore magnam mihi uoluptatem affert. Quare quod ad meam uoluntatem attinet, sine cuius significatione scribis nolle te eam legationē accipere; libenti animo titulos tuos ut augeas, idq; muneris obeas, tibi permitto. In quo ut magno illi usui esse possis; tibi erit enitendum non solum ut quod te deceat facias; sed etiam ut tibi uiam munias ad reliquos honorum & dignitatis gradus capeffendos; quos quidem magnis atq; fortibus uiris & diligentibus tuiq; simillimis hominibus uirtus atq; industria prætefacit. Dat. Non. Octob. Anno tertio. Roma.

Magistratui Spoleti. 7

POST LXIII uirorum creationem, quam ex omni ciuitate fieri iussi ijs litteris, quas Non. Iulij dedi; qui quidem pro istius oppidi statu conseruando munia publica procurarent; intellexi facile accidere posse, ut ciuitatis quieti conduceret, ut is numerus uel augeretur, uel subtraheretur; tū ali-

XX quorum

quorum iam declaratorum loco alij subrogarentur; ipsi eijcerentur. Itaq; quoniam omni ex parte istorum ciuium paci & commodo consulere magnopere cupio, nihilq; prætermittere eorum, quæ iuuare eam rem possint; uolo ut tibi; cuius prudentiam maximis in rebus & perspexi sepe & probaui; potestas facultasq; sit eum, quem dixi, LXIII uirum numerum augendi, subducendi, antiquandi, reponendi; quæq; tibi esse usui ea in re uidebuntur, iubendi & statuendi. Quare te hortor; ut omnem curam adhibeas; ut quam de te spem habeo fore, municipium ut istud optime abs te regatur; ea ne deserar. Dat. XIII. Cal. Nouemb. Anno tertio. Thuscanella.

Raimundo Cardonæ Proregi Neapolis. 8

ALLATVM est ad me Picentes exules, quos quidem de nobis male meritos esse omnes homines intelligunt, confidere sese ab exercitu tuo Regnū Neapolitanum per agrum Picenum petente restitutum iri; auxiliâq; eis iri præbitum; quibus auxilijs eorum municipiorum statum conturbare atq; conueltere, deq; aduersæ sibi factionis ciuibus, qui de nobis bene merentur, uindictam sumere pro libidine possint. Id tametsi mihi; qui te prudentiamq; tuam & probitatem noui, credibile non est: uolui tamen te & hortari & impensius commonescere, nolles eiusmodi postulationibus Picetium exulum præbere

tuas aures ; néue quid eis concederes , quo moliri quippiam contra eius prouincie quietem nostramq; uoluntatem audeant . Nihil enim fere mihi grauius posset atq; molestius accidere ; quam si contingeret res illas ab eo , in quo nunc sunt , statu & temperatione diuelli & prorui . Dat. xiiii. Cal. Nouemb. Anno tertio . Thuscanella .

Cardinalibus absentibus singulatim. 9

ACCEPIT quemadmodum DEO Opt. Max. placuit Fraciscus Gallorum Rex eas pacis conditiones , quas ei dedimus ; libentiq; animo nobiscum foedus iniit : quam quidem pacem non solum huic urbi atq; Imperio , sed uniuersae etiam Christianae Reip. confidimus maxime utilem & salutarem futuram . Nunc autem cum existimem ad eiusdem Reip. dignitatem magnopere pertinere , ut tota de re te reliquosq; fratres meos B. R. Cardinales quam primum consulam ; ut quae agenda nobis sint , communi omnium sententia constituentur : peto abs te ; ut omni mora posthabita , quod commodo tuo fiat , Viterbium ad nos te conferas : quam ad urbem ad tertium Cal. Nouemb. erimus . Dat. xi. Cal. Nouemb. Anno tertio . Grauiscis .

Francisco Gallorum Regi.

10

MANDAVIMVS Nicolao Flisco & Iulio Medici Cardinalibus Legatis nostris; ut tibi Bononiam ad nos uenienti obuiam proficiscerentur; teq; nostro nomine exciperent; beneq; tibi precarētur meis uerbis; & cum de letitia, quam ex aduentu tuo capio, tum alijs de rebus te certiolem facerent. Quæ ad te propterea scripsi; ut & ipsis fidem haberes te alloquētibus; & scires magnæ mihi curæ esse dignitatē tuā. Dat. 1111 Non. Dec. Anno 111. Florētia.

Dominico Cardinali Iacobatio, Legato Romæ relicto.

11

QVONIAM in hoc Francisci Gallorum Regis ad nos aduentu cupio, ut is a me præclarum aliquod piūq; munus habeat: Volo ut sanctæ Crucis phanū, quod in Hierusalem dicitur, caste atque persancte adeas; capiasq; tantum de Crucis Dominicæ trunculo, qui ibi asseruatur; quantum formæ causa hac in membranula scriptum atque depictum conspicias. Id ubi feceris; eam ligni partem bene obsignatam per celerem tabellarium ad nos mittito cū eius facti testificatione tua manu scripta; quæ Regi unā cū ligno tradatur. Hæc diligēter curabis, & ualebis. Dat. 111 Non. Decemb. Anno tertio. De uilla Cafagioli agri Florentini.

Aloisæ

Aloisæ Francisci Regis Gallorum matri. 12

Q V E M A D M O D V M ei, qui cum uult atque ubi uult spirat, sane placuit; Franciscus Gallorum Rex filius tuus hodie Bononiam ad me ueniens clarum atque illustre mihi obsequij obseruantiaq; munus præstitit, ea pietate & religione; ut libentissime illum amantissimeq; obortis prope paterna letitia lachrymis complecterer; ageremq; D E O Opt. Max. gratias; qui mihi filij sui uicarium in terris gerenti dederit; ut huius Reip. maiorē dignitate & auctoritate filium tantum Regem, tantis opibus, tanta potentia præditū, omnibus animi corporisq; dotibus perornatum florentē ætate, eidē Reip. se tā pie coniungentē addicentem submittentemq; conspicerē. Valde enim confido fore; ut ea res uniuersæ Christianæ Reip. maximā & utilitatem et gloriā pariat. Quamquam hoc quidē nostrum tam mirificum gaudium ea etiā letitia est consequuta; quod cum illum subpostea priuato in congressu haberemus; sp̄e expectationemq; quā nobis primo aspectu atque intuitu, primisq; illis habitis a se uerbis excitauit; pleno religionis & prudentiæ sermone, suiq; in iuuanda Christiana re atque populis erecti propensiq; animi, deque nobis benemerendi cupidi ostensione etiam atque etiā auxit. Itaque has ad te quā primū litteras dedi; quibus meā ex eius aduentu conceptam tecum letitiam communicarem; significarēque tibi nulla

eum ex parte, nulla ex re mihi non egregie, non ampliter, non cumulatissime satisfecisse; hortarèrque te, ageres ipsa etiam Domino gratias; qui te nō solum tam potentis atque magni, sed etiam tam pij, tam prudentis, tam alti animi Regis, tam tui, quod quidem perspexisse mihi uideor, obseruantis esse matrem uoluerit; quodq; ipsa tuum in eo educando & instituendo studium diligentiam laborē bene positum plane iā uideas; magnosq; ex eo atq; optatissimos fructus capias; confidas etiam te in dies longe quidē maiores atq; uberiores percepturā. Nō enim uereor quin existimes; qui tibi neque dum plane adolescens & , ut uerius dicam, puer matri filius satisfacit, impletq; cupidū semper animum; eundem esse etiā deinceps annis pariter cum uirtute crescētibus firmiores tibi de sese iocunditates pleniorēq; lætitiā allaturum. Quod ad me attinet; scire te plane uolo, nullum te in nobis erga illum boni patris officiū ullo tempore desideraturā. Neq; enim ullam Regis ornādi et dignitatis illius amplificandæ occasionem prætermittā; ut se mihi sentiat esse quā charissimum. Pergat modo ipse: quodq; specimen ueræ pietatis ac timentis DEVM animi cæterarumq; uirtutū tua in primis cura tuisq; prudentibus consilijs fultus iā dedit; id in posterum tueatur, uel etiam exaugeat. Quod ut facere melius atq; facilius possit; etsi currentem, ut credimus, incitatura sis; tuas tamen maternas amantissimasq; hortationes ipsa ne intermitto: adolescentemq; bene institutū tibiq; in primis parentem

parētem in eodē D E I cultu & Reipub. obſeruātia,
 a qua ſibi ſperare omnia ornamenta poteſt, magis
 magiſq; in dies tuis præceptis tuiſq; monitiſ confir-
 ma & contine. Dat. tertio Id. Dec. Anno tertio.
 Bononia.

Maximiliano Romanorum Imp. deſig. 13

E G I D I V M ordinis Auguſtinianorū Eremi-
 tarum magiſtrum meū ad te Legatum mitto; ut te
 cum non ſane pauca utriuſq; noſtrū ad munus, offi-
 cium, dignitatē, Reiſq; pub. Chriſtiane utilitatē ma-
 gnopere ſpectantia cōmunicet meiſ uerbiſ; apud tē
 que ſit, quoad illa tractabuntur & terminabuntur.
 Iſ quoniā eſt eximia integritate, religione, doctrina;
 omniūque prope linguarum, quæ nunc quidem ex-
 coluntur, uſum atque ſcientiam, omnium bonarum
 artium diſciplinas cognitæ & explicatæ habet, te
 hortor; ut eū liberaliter excipiaſ cū mea, tum ip-
 ſiſ etiam cauſa. Hominē egregium & tua clientela
 digniſſimum cognoſceſ. Dat. Id. Dec. Anno tertio.
 Bononia.

Matthæo Cardinali Gurcenſi. 14

E G I D I O ordinis Auguſtinianorum Eremi-
 tarum magiſtro ad Maximilianū Imper. deſignatum
 proficiſcenti, ut Legatum meum apud illum ageret,
 in primis mandauit; ut tibi ſalutem plurimam dice-

Y X 4 ret;

ret; quæq; a me discedens ad Maximilianum mandata habuit, ea tibi omnia nota faceret; utereturq; in ijs tractandis maxime omnium consilio tuo. Itaque quoniam exploratum mihi est, pro tua prudentia & auctoritate quantum adiumenti tuus illi fauor sit allaturus: peto abs te; ut rem non magis illam quidem meam, quam huius Reipub. atq; tuam, uel potius, ut uerissime dicam, omnibus Christianis populis communem, quantum poteris iuues: Egidiumq; ipsum; quem quidem pro singulari eius humanarum diuinarumq; rerum scientia, bonarumq; artium omnium & litterarum doctrina, probitate, religione ita diligo, ut neminem eius ordinis æque charum habeam; & libenter uideas; & ei quasi dux & moderator sis earum rerum, quas tractabit: desque operam ut ipse tibi plurimum debeat. Mihi certe nihil gratius facere poteris: idq; ut facias abs te peto. Dat. Id. Decemb. Anno tertio. Bononia.

Vincentio Martinæ Lusitano nauium Præfecto. 15

CUM propediem ad Italiam atq; ad urbem duas naues sis adducturus; uolumus ut Aluarum Rodrigium & Gasiam Reberum Lusitanos; qui nuper ab Hebraica secta recedentes Christianæ Reip. baptismatisq; sacramento se addixerunt; cum ijs, qui unâ cum ipsis uolent conscendere, tuis nauibus imponas; ad Italiamq; perducas omni cum eorum supellectili, qua cum

qua cum transmissuri te adierint. Quibus omnibus;
 si mihi gratissimum facere uis; cura atque effice, ne
 qua molestia ullo ab hominum genere adhibeatur:
 ut, quod in te erit, incolumes se Romam conferant.
 Dat. xviii. Cal. Ianuar. Anno tertio. Bononia.

Ludouico Comiti sancti Bonifacii a cubiculo meo. 16

P E T I I T a me Ioannes Franciscus Picus Mirandulae Dominus multis precibus, uellem eius filiolum, quo proxime ductus est, ad sacrum baptismatis fontem meo nomine admoueri. Quare te, cuius sedulitas & studium mihi probantur, interpretem & Internuncium eam ad rem meum facio: mandoque tibi, Mirandulam te ut conferas; Picique & uxoris eius nuper editum filium, qui lauandus est, tuis ipse manibus teneas; uicariumque meum geras; omniaque dicas atque agas; quae agi, quaeque dici consueuere in eiusmodi celebritate ab ijs; qui compatrum nomine atque uinculo colligandi sunt cum infantium lauandorum parentibus. Infanti autem, cum lotus erit, bene dices, beneque precabere meis uerbis. Dat. xviii. Cal. Ianuar. Anno tertio. Bononia.

Regi Lusitaniae. 17

C V M nobiscum per litteras & per Internuncios diligenter egisset Franciscus Gallorum Rex, ut se ad

se ad nos accedere uellemus; intellexissimusq; de illius recto in nos atq; in Remp. uniuersam propenso animo multa; quæ spem nobis faciebant, si se is ad nos contulisset, fore, ut eiusmodi congressus noster aliquid certe in cōmunem utilitatem boni pareret; libenti animo ei permisi, ut ad me Bononiam accederet. Itaq; ille ad tertium Id. Decemb. Bononiam cum uenisset; ita omnes boni & pij Remq; pub. atque nos obseruantis ac uere Regis partes impleuit; ut nihil neque a me, neque ab ullo meorum fratrum Cardinalium, qui pene omnes mecum erant, desideraretur. Secretioribus uero in sermonibus colloquutionibusq; nostris cum illius animum atq; mentem diligentius pertentarem; studia cogitationesq; eius omnes ad rem Christianam tuendam iuuandam amplificandam mirifice conuersas atq; directas cognoui: ipsum autem cum & probum, & ut illa ætas fert, etiam prudentem & alto ac magno animo præditum; tum etiam facilem ad curas suas desideria spes conatusq; omnes remittendos perspexi; dum illud tam pium, tam iustum, tam sane etiam necessarium in Turcas bellum non uerbis & litteris, ut sæpe aliàs; sed re atq; opera unanimes consensu conpirationeq; susciperetur. Quæ cum uidissem; Regiūque animum, quasi quod manu tangitur, tenuissem: est enim plane bonus; hoc est aperto ingenio ac per liberali: egi quidem primum DEO Opt. Max. plurimas genibus innixus gratias: qui mihi eius filij uicario in terris dederit; ut tantum Regem, tanta uirtute,

tute, tanto gerendarum rerum initio, ea etate, ijs opibus, ad eam profectiōem suscipiendam tam alacrem, tam nobiscum coniunctum & consociatum, quasi de caelo missum aspicerem. Deinde has ad te litteras dare uolui; tum ut tibi omnia significarem; quæ quidem tibi pro tua religione & pietate, proq; tuis Reip. Christianæ causa multa impensa, singulari perseuerantia, incredibili labore, nouis iniustatisq; ac prope inauditis antea susceptis peregrinationibus & bellis fore tibi gratissima nõ dubitauitum ut te hortarer, abs teq; etiam atq; etiam peterem; quando imminere nostris ceruicibus Turcarum Regem acerrimum atq; bellicosissimum uides; te ut nobiscum hoc ad bellum pares; atq; ita quidem pares; ut reiectis reliquis consilijs tuis omnibus nihil cogites, nisi hoc, quod dixi, unum: quod quidem maxime omnium cogitandum aggrediendum explicandūq; est. Spero enim in ipso, cuius causam agimus, DEO; si ad nostram Regisq; Gallorum copulatam uoluntatem tuam etiam uoluntatem, tuam prudentiam auctoritatem, tuas opes alacri magnoq; animo adiunxeris; fore; ut quæ alij omnes multorum seculorum Reges uix optare ausi sunt; ea nos summa cum Christianæ Reip. tuæq; in primis laude celeriter atque facillime consequamur. Nullus enim reliquorum Christianorum Regum atq; Principum erit; modo uere Christianus sit; qui cum nos ad id coniunctos animatosq; uiderit, non se etiam comparet ad bene de Christiano nomine pro uirili parte
 communi

communi in re atq; causa promerendum . Quemadmodum omnibus his de rebus cum Legato tuo sumus loquuti . Accinge itaq; te cum DEI auspicio & nomine ad rem cogitationemq; tam præclarã suscipiendã : & Domino , qui tibi tantũ Regnorũ dedit ; eorundẽ Regnorũ opes prome : ut recuperare amissa turpiter a maioribus nostris ea , in quibus ipse nasci uersariq; inter mortales , demũ etiam pro salute nostra obire mortẽ uoluit , loca terramq; plane sanctã possimus . Vt qui te illi gratum Christianæ ditionis fines ultimo in orbe terrisq; ignotis tua tantum uirtute , nullis socijs nulloq; adiutore longe lateq; promouendo præstitisti ; idem te media in Europa atq; Asia una nobiscum recuperanda gratum etiam præbeas ; possisque ad tuam propriam pristinãq; gloriam communis quoque gloriæ cumulum adiungere ; sisq; omnium pariter & gratissimus & uera solidiæque laude cumulatissimus . Dat. x i x . Cal. Ianuar. M D X V . Anno tertio . Bononia .

Heluetijs fœderis Grifli .

18

PRO mea in uos uestrãque commoda libenti paternãque uoluntate , prõque ea coniunctione & fœdere , quod inter me atq; uos sanctum firmatũque est ; certiores uos facio ; me , cum Franciscum Gallorum Regem ad huius Reip. uniuerseque rei Christianæ dignitatem tuendam atq; amplificandam propensum animatũque cognouissem ; cũ illo fœdus iniis-

se : quo

se: quo in foedere unum est caput; quo capite eū ditionemque eius defendere contra omnes bellum Regi molientes teneor. Itaq; hoc uobis cognitum esse uolui; cum ut sciretis unā cum Reip. maiestate coniunctā esse Gallorum Regis amplitudinē atq; potentiā: tum ut; quoniam intelligo esse quosdam, qui armis inuadere in eius ditionem cogitent; illos in eo cognosceretis non solum contra Regem, sed etiā contra me esse facturos: idq; me quidem nihilo secus, ac si tantummodo in me arma sumpsissent, esse existimaturum. Dat. quinto Cal. Ianuar. M D X V. Anno tertio. Florentia.

Francisco Gallorum Regi. 19

CONSTANTIAM Varambonam Philiberte fratris mei uxoris, materteraq; tuæ familiarem lectissimam foeminam paterna charitate sane prosequor; eiusq; causa cupio omnia. Quare te hortor, ut in re dotis ei iam pridem debitæ; cuius dotis Maximilianus Sfortia sese prædem constituerat; mandes ut mulieri satisfiat: neque permittas probam nobilemq; foeminam sua dote spoliatam iacere tādium, frustra q; implorare auxilium pietatis & liberalitatis tuæ. Egit tecum proxime, Bononiæ cum esses, hac ipsa de re matertera eadem tua per sese; agitque nunc etiam, ut intelligo, per internuncios: quæ quidem pro sua excellenti uirtute & uestra propinquitate digna est, quæ a te talia impetret, præsertim

fertim nobis commendantibus. Itaq; non agam te
cum pluribus. Vnum dicam: si Constantiæ satisfacere
ri celeriter iusseris; id mihi per quàm gratum fore.
Dat. tertio Non. Ian. M D X V I. Anno tertio.
Florentia.

Magistratui Viterbiensi.

20

MANDAVIMVS Ioanni Iordano Vrsino pro-
pinqno nostro; ut controuersias inter heredes Bar-
tholomei Aluiani nuper exortas auctoritate sua cõ-
poneret; easque quo celerius posset, omni studio et
diligentia sedaret. Id cum Iordanus facere sese posse
plane diffidat; nobisque significet, per alteros eo-
rum stare, quo minus res, ut uolumus, conficiat-
tur; qui honestati & quieti sese dare nequaquam uo-
lunt; cum alteri imperata facere paratissimi sint:
mando tibi, ut tui muneris atq; officij partes ea in
re atq; causa posthac præstes: omniaque agas &
efficias; quæ tibi & Iordano ipsi agenda esse uide-
buntur: cui seimus æqua & honesta & utrisque
commoda & salutaria uehementer probari. Dat.
Id. Ianuar. M D X V I. Anno tertio. Florentia.

Alphonso Duci Ferrariensium.

21

VOLVIMVS, ut naues sale onustæ usque ad nu-
merum quinque nauium; quas Leonardus Laureda-
nus Venetiarum Princeps Pado amne Bergoinum
mittit;

mittit; libere & sine ulla portorij mora per tuam
ditionem iter faciant. Dat. sexto Cal. Febr. Anno
tertio. Florentia.

Episcopo Foroliuiensium in Hispania Internuncio. 22

MISSVS isthuc a Iuliano Medice fratre meo
ad Hispanos equos aliquot emendos ad nosq; perdu-
cendos is, qui has tibi litteras reddidit; certiores nos
fecit, eos sese equos emisse quidem iam; existimaré-
que ea se nobis emptione satisfacturum. Verum ex
ista eos prouincia educendi impetrare se facultatem
non potuisse a Regijs ministris. Quare mando tibi,
ut Regem adeas ea de re; petásque mandet suis; ut
equi illi; qui quidem ad decem sunt; educi ex eius
Regno possint, ad nósque perducí: ut si eorum ali-
quis ad nos uectandos erit idoneus; eo utamur. Dat.
quarto Cal. Febr. Anno tertio. Florentia.

Antonio Abbati sancti Bertini. 23

I M A G O diui Christophori; quam nobis do-
no misisti; pro mea in te singulari perque uetere be-
neuolentia mihi sane gratissima fuit; nō quod ea mi-
hi ad tui memoriam, ut scribis, excitandam uti ne-
cesse sit: cuius ob oculos ex eo, quo te uidimus, ual-
de quidem longinquo tempore satis crebro amanti-
sime suauissimeque uersaris: sed quia ea omnia, quæ
abs te proficiscuntur, uti ab homine mihi charissimo
iocundissimeque

iocundissimòque missa mirifice me delectant. Reliquum est; ut te conserues; senectamque istam tuam & ualentem et firmam cura diligentiaque tua quam longissime protrahas: existimésque te a me et summo pere amari, & fieri plurimi. Dat. Cal. Febr. Anno tertio. Florentia.

Maximiliano Rom. Imper. desig.

24

ET SI existimo eius te rei nuncium iam accepisse, qua de re graui cum dolore ad te scribo: uel magnitudo tamen ipsius, uel mea in te beneuolentia facit; ut statuerim de ea te certiore fieri meis etiã litteris oportere. Itaq; scies meos in Hispania Interuucios scribere, Ferdinandum Regem ea nocte, quæ nox diem x i. Cal. Febr. est consequuta, uitam cum morte commutauisse. Equidem satis commemorare non queo, quantum nobis molestiæ, quantum mœroris tam grauis, tam prudētis, tam nostri & Reip. obseruantis, tam bello & pace præclari excellentisq; Regis mors atq; interitus attulerit, existimãtib; multum nobis, multum Romanæ rei, multum etiam Christianæ publicæ eo extincto Rege tũ præsidij tum ornamenti esse sublatum. Quas ad causas tot atq; tantas doloris mei illud etiam accedit; quod te scio eius uiri obitum grauiter et moleste laturum, quippe, qui magno sapiētissimoq; Rege & tui amantissimo tecumq; coniunctissimo te deiectum & spoliatum intelliges. Quamobrẽ uti de cõmuni utriusque

que nostrum, aut etiam uniuersæ Christianæ rei dāno atq; iactura grauius atq; magnopere doleo; animiq; mei uberrimum tecum mœrorem & ægritudinem partior. Quod cum facio; tum DEVM oro quæsoq; ut te esse apud homines eo diutius uelit; quo Ferdinando Rege optimo atque maximo nostri homines spoliati auctoritatis, prudentiæ, temperantiæ, consiliorumq; tuorum impēsus indigebunt. Dat. quinto Id. Febr. Anno tertio. Florentia.

Vladislao Pannoniæ Boëmiæq; Regi. 25

LECTIS tuis ad nos litteris; quibus cum litteris erat exemplum earum litterarum, quas Turcarum Rex de pace tecum sancienda, aut saltem de inducijs statuēdis ad te scripserat; quibus me litteris super ea re consulis; petisq; a me, uelim, quid tibi agendum sit, mature constituere, ad teq; perscribere: Visum est mihi faciendum; ut adhibitis statim meis fratribus E. R. Cardinalibus tanta de re inter nos sententiæ dicerentur. Quod cum esset agitatum; tandem omnium consilio atq; sententiâ decreuimus ad te scribi oportere, nullo ut pacto non solum pacem, sed ne inducias quidem ullas cum Turcarū Rege faceres: nec tuā illi fidem, qui nulla fide obstringitur, obligares: neue causam dares eo foedere perpetuis nostris hostibus rem Christianam pub. commodius atq; facilius perturbandi. Nō enim Rex pacem tecum uult ullius boni causa; sed tantummodo

ZZ te ut

te ut consopiat, quiescereq; faciat; dum ipse ceteros suos hostes expugnet: ut postea ab ijs, qui ei nunc imminent, hostibus securus, & fortior robustiorq; factus te tuaq; Regna cum prima rei bene gerendae occasione aggrediatur atq; opprimat. Quamobrem non te quidem pax ista tutum a Turcis reddet, otiumque tibi comparabit; sed te quidem ipse primum tuaq; Regna ea pace inita, deinde etiam Christianam Remp. opportuniorum illi obijcies ad debellandum; et quasi de manu, quantum in te est, trades. Quod quam tibi committendum sit, statues ipse; & puto statues ex tua maiorumq; tuorum dignitate. Veruntamen quoniam exploratum nobis est sine nostro ceterorumq; Christianorum Regum et uirorum principum auxilio non posse te a Turcarum impetu Regna tua tueri atq; defendere externis praesertim intestinisq; bellis defessa iam prope ac debilitata: dedi Regibus singulis & Principibus litteras; quibus petij diligentissime ab ijs, te ut pecunia una nobiscum iuuarent. Quod eos omnes libenter facturos puto. Quare bono animo es. Confido enim tantum tibi pecuniae in tempore communiter subministratum iri; ut nihil tibi uerendum sit, ne repellere hostem possis, tuosq; fines facile tueri. Quod cum ita sit; summopere te hortor, abs teq; pro tua religione & pietate uehementer quaeso; ne te ullo pacis aut induciarum genere cum Turcis coniungas. Quamquam quidem non id peto; ut eorum postulationes iam nunc respicias atque reijcias: sed potius ut eis uerba des, tempusq; interposita

interposita spe teras: quemadmodum ipsi tecum fecerunt; qui Legatum tuum ad se profectum ante biennium non admiserunt: dum quid mihi a Christianis Regibus respondebitur, scire possis: Quod ut celeriter fiat, omnem operam adhibebo; incumbamque in eam rem, ut in te defendendo nullum a me paternæ charitatis et benevolentiae munus atque officium prætermittatur. Vale; nosq; dilige. Dat. sexto Cal. Febr. M D X V I. Anno tertio. Florentia.

Carolo Hispaniarum Regi. 26

SACERDOTIVM sancti Iacobi Ventosillianum; quod nuper Consalvi Ferdinandi magni morte uacuum factum est; Galeatio Butrigario meo in Hispania Internuntio contuli: Quemadmodum meis ex litteris, quas ea de re scribi iussi, cognosces. Mouit autem me ad hominem eo & dignitatis & beneficij genere honestandum cum ipsius uirtus, probitas, industria; mitis elegansq; natura; tum mea in illum mirifica uoluntas plurimis eius & ueteribus et recentibus officijs excitata: cum nihil ei defuerit meis in rebus procurandis uel ad prudentiam, uel ad diligentiam, uel ad fidem. Itaq; & opinionem; quam de eo pridem cepi, cum minorem dignitatem gererem; non sustinuit solum: sed etiam auxit: & indies suis meritis factus est mihi quidem charior. Hæc autem eo spectant, ut intelligas & debuisse nos Galeatio omni tempore bene facere; & nunc ma-

ZZ 2 gnopere

gnopere uoluisse. Quare te hortor; ut eius sacerdotij possessionem ita ei liberaliter mandes dari; ut cognosci facile possit, qui mihi charissimi sunt, eos etiam abs te diligi: id, quod ego quidem in tuos & feci sæpe, & facio quotidie: ut quos mihi commendas ipse, eos sic ornem; ut tibi non uel chariores esse uideantur, uel coniunctiores; quàm mihi. Id si tu quoque hoc in homine feceris, ut uideare eius ornandi causa mecum quasi certare uoluisse; erit mihi supra quàm dici possit, gratum: utq; facias; etiam atq; etiam abs te peto. Dat. Prid. Non. Febr. Anno tertio. Florentia.

Episcopo Vespriemiensi.

27

CUM intellexissem Turcarum Regem ab Vladislao Pannoniæ Boëmiæq; Rege per Legatum suum petere; ut uel pacem secum, uel inducias triennales conficeret: de fratrum meorum E. R. Cardinalium sententia dedi ad eum litteras; quibus ab eo magnopere petij, nihil eorum, quæ postulabantur, faceret; neq; se cum hoste suo nostroq; ulla conditione coniungeret. Pollicitus autem ei sum, daturum me operam, ut communi Regum omnium & Principum Christianorum pecuniæ collatione iuuetur; ut se suosq; populos tueri, atq; propellere hostem possit: scripsiq; ad singulos ea de re diligentissime. Quorum qui uicinus nobis erat, Franciscus Gallorum Rex mihi amantissime rescripsit, omnia, quæ uellem,

uellem, libentissime se facturum. Itaq; confidimus, ut maxime opus est, ita fore: reliquosq; Reges omnes idem responsuros, idemq; facturos. Quod cum erit ab ipsis cōfectum; omnem illorum stipem meam cum stipe, quanta maxima fieri poterit, per meos homines magnis itineribus isto mittam. Quibus de rebus omnibus te certiozem facere uolui; ut spem haberes, Vladislaum Regem & ipsum & eius populos non solum, qua se tueri; sed etiam qua, si uolent, offendere hostem possint, propediem habituros. Dum hæc autem interea comparantur; si tibi ad tuenda auxilijsq; munienda Illyrici municipia operæpretium erit commeatus is, quem in oppido Sabinico Gilius cortonensis meo nomine asseruandum reliquit: permitto tibi; ut eo uniuerso, quemadmodum tibi uidebitur, sic utare. Hortor autem te; ut studium diligentiamq; tuam, curam, laborem, animiq; tui fortitudinem mihi plane iam, uel omnibus potius hominibus cognitam ijs in rebus administrandis ita exerceas; ut, quod spero, & Reipub. Christianæ dignitas per te retineatur; & tui gloria nominis augeatur; & tibi ipse magis magisq; debeam. Dat. xvii. Cal. Martias. Anno tertio. Florentia.

Heluetijs pagorum octo.

28

GRATISSIMAE mihi uestræ litteræ fuerunt: quibus me certiozem fecistis, uos meis hortationi-

Z Z 3 bus

bus impulsos cum Francisco Rege Gallorum amici-
 tiam contraxisse, fœdusq; percussisse: eaq; de re
 uestram in me pietatem, quam pulcherrime ostendi-
 stis, & propensos ad pacis studia concordiamq; ue-
 stros animos uehementer probo, efferoq; magnis
 & uerissimis laudibus. Spero enim fore; ut uestra
 ea cum Rege illo inita beneuolentia & coniunctio-
 ne admoniti reliqui nostri Reges ad communem pœ-
 cem, quam uelle omnes atq; optare tantopere debe-
 mus, conciliandam faciliores & lubentiores con-
 ueniant; eaq; statuunt, quæ ex usu dignitateq; Reip.
 maximopere sint futura. Hortor autem uos, aman-
 tissimeq; commonefacio; in eam curam cogitatio-
 nemq; incumbatis; id enit amini; ut reliqui etiam ue-
 stræ nationis populi eandem pacem, idem fœdus cõ-
 ficiant; conglutinentq; cum uobiscum quidem sese
 suosq; animos: ne dum eiusdem corporis partes atq;
 membra contraria inter se pugnantiaq; tendunt es-
 se; existimationem apud omnes homines uestram in-
 credibili uirtute partam imminuant; & opes ipsæ
 uiresq; uestræ discretæ atq; dissociatæ debilitentur:
 tum certe etiam cum Romana re atq; nobiscum: ut
 quam antehac DEI Opt. Max. Ecclesiæ maiestatem
 contra labefactare illam atq; proterere impudenter
 aggressos uestro sanguini non parcentes sæpenu-
 ro protexistis; eadem in posterum per discordiam
 disidiaq; uestra nullam a suis hostibus offensionem,
 nullam insignem notam accipiat: uosq; omnes et ue-
 stra natio uniuersa tam præclara, tam fortis, tam
 semper

semper huius certe Imperij Romanorūque Pontificum studiosa, consentiens secum ipsa atque unanimes in eisdem studijs maneat: quæ quidē studia multum uobis dignitatis, multum auctoritatis & pepererunt iam; et sunt profecto; si neq; in uestris inter uos sententijs, neq; in huius Reip. obseruantia infirmi labantesq; eritis; etiam deinceps paritura. Cæterum quod ad Cardinalem Sedunum attinet; ita illi scribimus; ut sperandum uobis sit, ipsum quidem amantissimis nostris & consilijs et precibus permotum uestra posthac concordie studia non impediturum. Nihil autem eorum prætermittam tum hac ipsa, tum cæteris in rebus; quæ ad uestros animos cōiungendos & consociandos esse usui uel ipse per me cognoro, uel a uobis admonebor. Quod ut faciatis, litterasq; ad me quàm creberrimas omnibus de rebus mittatis; sane peruelim. Dat. xvi. Cal. Mart. Anno tertio. M D X V I. Florentia.

Marco Cardinali Seduno. 29

CERTIORES nos per litteras fecerunt Heluetiorum Legati uicorum octo nobiscum foederatorū, qui in oppido Bergensi conuenerant; se, quo facilius nos communem omnium Christianorum concordiam inire, necessariamq; in Turcas profectionem parare atque conficere possemus; suas cum Francisco Rege Gallorum similtates atque inimicitiam deposuisse: neque dubitare, quin consentientes statim unā cum

ZZ 4 ipsi

ipsis futuri ea in re fuissent reliqui eorum foederis
 socij : nisi tu eis impedimēto fuisses ; tuisq; eos stu-
 dijs a proposito retraxisses . Deq; eo grauiter apud
 nos sunt conquesti : utpote qui prauideant ; si, quæ
 optas , quæq; conaris , effeceris ; novos bellorum in
 Christiana Rep. motus , magna inter ipsorum socie-
 tates dissidia , grauissimasq; breui tempore dissen-
 siones futuras . Quæ quidem nobis omnia incredibi-
 lem molestiam attulerunt , fortissimæ illius nationis
 consensum atq; concordiam , et Christianorum Prin-
 cipum unanimem præclarum illud ad bellum conspi-
 rationem summo iampridem studio desideratibus at-
 que spectantibus . Quamobrem has ad te statim lit-
 teras duxi dandas : quibus te commonefacerem atque
 hortarer ab incepto desisteres : quietiq; potius &
 tranquillitati ; quàm bellorum & discordiarum fo-
 uendis initijs incendendisq; animis tete dares : cogi-
 taresq; , quàm te deceat cum a nobis dissentire atq;
 in alia omnia discedere ; qui pro tua dignitate una
 nobiscum Romanæ Reip. curam sustines ; tum Helue-
 tiorum nationem tam egregiam , ex qua oriundus es ,
 concordie præsertim cupidam uelle dissociare atque
 dirimere . Quod si tu uel priuatus omnino , uel alie-
 nus homo esses ; deberes tamen & cum Reip. uolun-
 tate Romaniq; Pontificis studijs consociare studia et
 uoluntatem tuam ; & uelle fortem præclaramq; gē-
 tem illam & populos concordēs potius inter sese es-
 se ; quàm bellis intestinis laborare : Nihil est enim
 tam alienum a boni uiri prudentisq; hominis consti-
 tijs ;

*lijs ; quàm , quæ coniuncta pacis & benevolentie
 studijs præstat esse , ea cupere dareq; operam , ut bel-
 lis & dissensionibus conterantur . Cum uerò & unus
 sis ex meis ipsiis fratribus E. R. Cardinalibus , & in
 Heluetiorum terra Heluetijs parentibus atq; maio-
 ribus genitus ; uide , quam de te hominum opinionem
 sis excitaturus ; cum & a nobis atq; a Rep. dissen-
 tias ; & ea tractes , quibus Heluetiorum natio , quæ
 te progenuit , a pace atq; concordia ad arma seditio-
 nesq; concitetur . Quanquàm id quidem etiam mo-
 uere te plurimum debet : Quod in eo uniuersæ rei
 Christianæ p. male consulis : quæ quidem maxime in
 Heluetiorum & inter se concordia , & cum re Ro-
 mana coniunctione , tanquàm in optimo totius spei
 rerum bene gerendarum fundamento atq; initio , ni-
 titur . Neq; a me illud quoq; silebitur ; amorem erga
 te meum , quo te semper fraterne colui , ueterinque
 benevolentiam mereri ; ut ne nostris conatibus , præ-
 fertim cum omnium Christianorum bono atque sa-
 lute coniunctis ad pacem otiumq; tēdentibus ire ob-
 uiam statuas , aduersariumq; te pares . Quod ne per-
 gas facere ; atq; ut uerborum Domini memor , qui
 pacem nobis discedens commendauit , pacem & cō-
 cordiam nationis tuæ iniri cœptam ne impedias ; per
 huiusce Reip. dignitatem ; cuius esse propugnator in
 primis debes , & mehercule consuesti ; perq; eam ,
 qua Christianus es , religionem , abs te magnopere
 quaeso & postulo . Id si feceris ; & ipse tuorum in
 me officiorum & plurimorum neque sane leuissimorum*

rum memoriam nūquam proijciam: & dignitas tua principem apud me curam locumq; semper obtinebit: et facies quidem ex usu cum omnium hominum, tum tuorum maxime ciuium, sed certe atq; in primis tuo. Dat. xvi. Cal. Mart. MDXVI. Anno tertio. Florentia.

Ioanni Francisco Pico Mirandulæ domino. 30

EGIT mecum per Internuncium suum Franciscam Triultiam, quæ Ludouici fratris tui uxor fuit, grauissimis mehercule querelis: cum se diceret intolerabilibus a te iniurijs quotidie affici: qui bona et fortunas ad se suumq; filium spectantes intercipientis ruptis spretisq; stipulationibus; quas utriusque Mattheum Cardinalem Gurcensem auctorem sequuti probastis. Itaque precibus omnibus petijt; ut se uiduam mulierem suumq; filium pupillum fratris tui filium abs te spoliatum iri ludibrioq; esse ne permitterem. His auditis cum Internuncium item tuum admisisssem; is apud me de Franciscam iisdem fere uerbis est conquestus: atque ab illa tum intercipi fortunas tuas; tum non stari pactis Gurcensianis longa constantiq; oratione differuit; opemq; meam atq; auxilium implorauit. Ego quidem; cui familia sane uestra magnæ curæ semper fuit, ægerrimeq; fero disceptationes eiusmodi atque dissidia inter uos exerceri; te; quem quidem; cum uir sis, & bonarum artium sacrarumq; litterarum excellas studijs; decet etiam
foeminis

foeminis & prudentiorem esse, & ab inferendis iniurijs alieniorem; primum atque precipue hortor; si lapsus in aliquo es, pactaq; illa uestra laesa abs te praeteritaq; sunt; uelis meo rogatu & ablata restituere, & in posterum curare, ne quis eo nomine conqueri de te iure possit. Quid enim facere illos oportet, qui obscuro & sine nomine sineq; ullo cultu litterarum sunt: cum doctos & philosophia diuinarumq; rerum scientia praeditos homines, & praecclaros ac perillustres uiros uideant tam turpiter laedi tamq; acerbe delinquere non in alienos, sed in suos? Hoc autem; quod te hortor, quodq; te facere est aequissimum; ut libentius facias, scire te uolo haec me omnia per litteras a Francisca ipsa petere; quae his abs te litteris peto. Quare tuum erit dare operam atque efficere; ne nos quicquam abs te eiusmodi frustra petiisse uideamur: neue cogamur asperius aliquid in te, quam uellemus quamq; consuetudo nostra fert, eo nomine statuere. Dat. sexto Cal. intercalares priores. MDXVI. Anno tertio. Florentia.

Franciscæ Triultiae Concordiae dominae. 32

ET longum apud me sermonem, & plenū querelarum grauissimarum habui Ioannis Francisci Pici Mirandulae, qui uiri tui frater fuit, procurator iisdem fere uerbis; quibus antea Internuncius apud me tuus causam tuam egerat: se scilicet non unis a te neq; leuibus contumelijs esse uexatum: dum ea, quae
sui iuris

sui iuris sunt, uel furtim subripis, uel temere intere-
 cipis; & pacta Cardinalis Gurcensis auctoritate
 omnibus de rebus inter uos confecta & sancta pro
 nihilo habes. Itaq; petijt a me; ne sibi fraudi esset,
 si ipse quoq; in te eiusmodi aliquid admitteret, quod
 tuæ in sese temeritatis impudentiæq; cursum atque
 impetum refrenaret. Quibus intellectis rebus face-
 re non potui, quin animo p̄turbarer; cum mutuas
 esse inter uos iniurias pactorumq; transgressiones
 cernerem. Quare cum Ioanni Francisco litteras de-
 derim diligentissime quidem scriptas; ut tuis postu-
 latis & querelis satisfaceret: idem quoque statui
 ad te scribere. Itaque te hortor, ac primum quidem,
 ut illud cogites; æquius profecto esse te foeminam,
 etiam si offendare; uel aliquid ei permittere, qui
 uiri tui frater fuit; uel dissimulare te offensam esse
 potius; quam uelle aut iniurias ulcisci, aut ius tuum
 usquequaque persequi. Nihil est enim in muliere
 laudabilius continentia, placabilitate, lenitate; nihil
 audacia temeritateq; putidius. Deinde, ut si quid
 contra pacta uestra ablatum a te aut a tuis ex illius
 bonis est; id ei omne reponas atq; restituas. Deniq;
 ut quibus semel te pactis Cardinale statuente obli-
 gauisti; ijs omni ex parte des operam ut stes; præ-
 stesq; in posterum ea omnia tam diligenter; ut me-
 rito apud me conqueri de te nemo possit. Id si fece-
 ris; et quieti prospexeris tuæ; et filij tui saluti op-
 time consulueris; & mihi curam eripueris, durius
 in te, atq; a mea in uos beneuolentia & consuetudi-
 ne alienius

ne alienius, ut huic occurri malo possit, quippiam cogitandi. Dat. v 1. Calen. intercalares priores.

M D X V I. Anno tertio. Florentia.

Francisco Gonzagæ Marchioni Mantuæ. 32

CONQUESTA grauiter apud nos est Francisca Triultia, quæ Ludouici Pici Mirādulæ uxor fuit, de Ioanne Francisco Pico Mirandula uiri sui fratre: a quo se ait plurimis maximisq; iniurijs & contumelijs premi; dum stipulationibus inter se atq; illam Matthæo Cardinali Gurcensi auctore initis nequaquam stat; sed iura omnia conuentionesq; perturbat: petijtq; a me; ut suæ filijq; sui incolumitati pro mei muneris officio consulerem: ne quotidie ipsa mulier uidua eiusq; filius puer patre orbatu in fortunarum suarum salutisque discrimen per Ioannis Francisci auaritiam & crudelitatem adducerentur. Idem subpostea Ioannes ipse Picus fecit; conquestusque de Francisca eadem fere attulit petens a me, ut mulieris audaciam importunitatēque re-tunderem. Quæ cum mihi essent permolesta: totam enim illam gentem atque familiam & amo iam pridem, & tueor: dedi ad utrunque litteras, hortatusque eos sum, inferendis inter se damnis & offensionibus modum statuerent; concordiamque Cardinale statuente seruari utrinque iussam ne uiolarent. Peto autem abs te; ut pro ea, qua apud illos polles auctoritate; cum illorum oppida ditionis tuæ fines pertingant

pertingant; tēque ipsi unum uereantur plane atque
 suspiciant: des operam; ut ea familia paci & quie-
 ti & bonis artibus potius; quā dissidio & inimi-
 citiarum seminibus & irritandis animis studeat;
 præstētque uterque eam fidem, quam pepigere. Cō-
 fido enim si tu illos commoneseceris; fuerisque in-
 terminatus te utrisq; succensurum, si pergent inter
 se laceffere; ipsos facile quieturos, ad officiūque
 redituros. Dat. sexto Cal. intercalares secundas.
 M D X V I. Anno tertio. Florentia.

Odoni Lutrechæ Præfecto Mediolani. 33

IOANNEM Franciscum Picum Mirandulam
 doctum hominem & pereruditum cum ipsum, tum
 Franciscam Triultiam, quæ Ludouici Pici Miran-
 dula uxor fuit, eiusq; filium in huius Reip. tutela
 me Pontifice susceptos paterno amore atq; beneuo-
 lentia iam pridem tueor. Eos, dum magnopere inter
 se dissiderent, Matthæus Cardinalis Gurcensis pa-
 ctis quibusdam & stipulationibus, quibus stare te-
 nerentur, initis firmatisq; ad concordiam reduxit.
 Eis ipsos non acquiescere hoc tempore intelligo; sed
 dissidere inter se, inferriq; ab utrisq; in alteros in-
 iurias magno cum illius familiæ nō solum dedecore,
 sed plane etiam detrimento. Scripsimus sane illis nos,
 quemadmodum quidem erat scribendum, ea de re; ut
 eos ad bene atq; concorditer uiuēdum reuocaremus.
 Quoniam autem exploratum nobis est, quantum ipse
 se auctoritate

se auctoritate ualeas tum apud familiam omnem
Triultiorum, quæ tua in prouincia est; tum apud
Ioannem Franciscum ipsum: te hortor; uelis eos cõ-
monefacere; a pactis atq; conuentionibus, ut dixi-
mus, initis ne recedant; amèntque inter se potius;
quàm se suasq; opes inferendis iniurijs conterant. Id
si fecerint; te illos prudenter fecisse esse existima-
turum, plurisq; facturum: si non fecerint; daturum
operam, ut suæ ipsos stultitiæ improborumq; consi-
liorum aliquando pœniteat. His atque talibus tuis
monitis non uereor, quin egregia familia in officio
contineatur. Mihi certe feceris gratissimum. Idq; ut
facias, abs te peto. Dat. sexto Cal. intercalares se-
cundas. M D X V I. Anno tertio. Florentia.

Ennio Episcopo Verulano, apud Heluetios
Internuncio.

34

SCRIPSI ad te prioribus litteris post fœ-
dus a me cum Francisco Gallorum Rege initum, ita
te apud Heluetios fœderatos gereres; ut Regis ani-
mum nulla in re procuratione offenderes. In quo
tanetsi pro tua prudentia & fide morem a te mihi
gestum putem: Regij tamen ministri suspicionem
illam priorem de te non abiecerunt. Quamobrem
censeo a conuentibus isthic publice proximèque ce-
lebrandis prorsus abstineas; abdâsque te potius in
aliquem deuium & priuatum locum; ex quo explo-
ratum illis sit te ne cogitare quidem quippiam con-
tra Regis

tra Regis uoluntatem. Nam aggredi & moliri qui poteris? Dat. Prid. Cal. Martias. Anno tertio. Roma.

Isabellæ Aragoniæ Barionis dominæ. 35

ACCEPI de Ioanne Iacobo Lamello equum missum abs te mihi & pulchrum quidem, & perornatum, & quoniam uti eo iam cœpi, qualem ad me commode uehendum maxime idoneum habere cupiebam. Itaq; scito tuum mihi munus & gratum & iocundum accidisse. Quod uero attinet ad petitionem tuam in ornando eo, quem nobis idem Lamellus tuis uerbis commendauit; dabimus, cum se occasio nobis obtulerit, profecto operam; ut intelligas tuas apud nos commédationes plurimum ualuisse. Dat. IIII. Non. Mart. MDXVI. Anno tertio. Roma.

Odoni Lutrechæ, Præfecto Mediolanensium. 36

REDEVENTI ad te Minioni, quem tuis cū litteris ad me miseras, has ad te litteras dari uolui; quibus tibi significarem, mihi quidem displicere non potuisse me satisfacere petitioni tuæ de monasterio Clareuallensi propter eas rationes, quas ad te proximis diebus scripsi. Quoniam autem confido non defuturas mihi occasiones ornandi tuos; dabo quidem operam, ut intelligas req; ipsa experiare, tuas apud me commendationes multum ualuisse; aucto-
ritatemq;

ritatemq; tuam, quemadmodum quidem meæ & cum Rege tuo benevolentia, & de tuis excellentibus uirtutibus opinioni maxime conuenit, a me fieri plerimum. Dat. quarto Non. Mart. MDXVI. Anno tertio. Roma.

Lutrechæ Praefecto Mediolanensium. 37

MITTIT ad te Iulius Cardinalis Medices frater patruelis meus procuratorem suum; ut in causa monasterij Clareuallensis, quod ei nuper cōtulimus, tuo auxilio ea conficiat, quæ agenda illi sunt: quemadmodum ab ipso intelliges. Qua de re litteras ad Regem tuū dedi: nec uereor pro nostra in illum benevolentia, proq; recentibus ipsius Cardinalis totiusq; nostræ familiæ in Regem studijs, quin ea mea in fratrem liberalitas grata illi probataq; sit futura. Nunc autem his de causis cū existimem eam te amantius rem administraturum; minus diligenter te hortor; hortor tamen; & erit mihi sane gratissimum; ut efficias, ut Cardinalis procurator id, quod petet, ex sententia consequatur. Dat. quarto Non. Mart. Anno tertio. Roma.

Ioanni Paulo Balioni. 38

VENERAT proximis diebus Romam Alphonsus Cardinalis Petrutius uocatu meo: quod quidem feceram; ut disceptationes & controuersie, quas

AAA

quas habet cum gente ipsa sua, me auctore sedare-
 tur et consopirentur. Cumq; is nobiscum mensem in-
 tegrum prope fuisset, uellemusq; iam plane omnia
 ex eius sententia statuere; nobis non salutatis repẽ-
 te profectus est: cum tamẽ nos ea profectio abitus-
 que nõ lateret. Quoniam autem certior factus sum,
 uersare illum animo; ut, si qua ratione poterit, sue
 patrie otium perturbet, conuellatq; eum Senarum
 statum, qui nunc est: fidere enim plurimum Perusi-
 norum quorundam auxilijs: tametsi puto fore ne-
 minem eo in oppido; qui cum mihi & huic Reip. in-
 iuriam facere cogitantibus se coniungat: hortor ta-
 men studiose te, scribas tuis, non id solum ut ab eius-
 modi scelere se abstineant; quod eos per se facturos
 facile crediderim; sed etiam ut absterreant conti-
 neantque alios: si qui erunt, qui id moliantur: eaq;
 omnia facias; quæ de Laurentio Medice fratris mei
 filio Vrbinatum Duce operæpretium esse abs te fie-
 ri & curari latius intelliges. Dat. tertio Non. Mar-
 tias. Anno tertio. Roma.

P E T R I B E M B I

EPISTOLARVM LEONIS

DECIMI PONT. MAX.

nomine scriptarum,

LIBER DVODECIMVS.

Iacobo Banniffo Maximiliani Romanorum Regis ab
epistolis.

T ANTEA te paterna be-
neuolentia sum complexus; atque
uti uirum prudentē & huius Reip.
pub. meiq; studiosum hominem in-
ter illos; qui mihi maxime chari
& probati sunt, libenter habui: & nunc multo sa-
ne uberius & atque prolixius idem mihi esse facien-
dum puto; propterea quod Latinus Iuuenalis fami-
liaris meus isthinc rediens de tuis in me Remq; pub.
officijs ea retulit; quæ mihi quidem gratissima iocun-
dissimaq; acciderunt. Itaque uolo te scire, eius
me rei memoriam nullo tempore abiecturum. Hor-
tor autem præterea te idē illud; quod pro tua pro-
bitate non dubito, quin tua sponte sis facturus: ut
quoniam ad Maximilianum Regem tuum Bernardus
sanctæ Mariæ in porticu Cardinalis Legatus profi-
ciscitur ad mea & Christianæ Reip. negotia procu-
randa; uelis ei præsto esse, cum prudentia & consi-
lio, tum

lio, tum uerò studio & diligentia tua : ut quæ tra-
ctare atque agere incipiet , tua ope fultus etiam ex-
plicet. Ipse porro, cuius causam ages, Dominus tuam
in eo pietatè intuebitur ; eamq; tui patrocini mer-
cedem constituet ; quam nulla unquam eripiet dies .
Nos quidem certe ; cum primum se occasio dederit ,
aut etiam quotiescunq; se dederit ; bene grati erga te
animi præclara sumus signa atque inditia ostensuri .
Dat. III. Cal. Apr. M D X V I. Anno IIII. Roma.

Heluetijs .

2

Q V A E ad me proxime de componendis Ma-
ximiliani Roman. Imp. desig. & Francisci Gallorum
Regis controuersis sedandoque bello scripsistis ; ea
legi oculis libentissimis : uosq; uti & prudentes ui-
ros & religione præditos homines & illorum Re-
gum peramantes ea de re magnopere laudandos pu-
to . Nihil enim neq; sapientius per uos fieri potuit ;
neq; nobis gratius & iocundius significari . D E O
etiam Opt. Max. qui pacem a nobis atq; concordiam
coli amariq; in primis uult ; satis uos in eo facere
arbitror . Quare nulla quidem in re uobis deero ; in
qua tam iustæ uestre petitioni , tamq; piæ, tam cum
Domini uoluntate coniunctæ opitulari præstoque
esse auctoritas cura diligentia studium labor etiam
meus possit . Reliqua ex Ennio Episcopo Veru-
lano cognoscetis . Dat. tertio Non. Aprilis .

M D X V I. Anno quarto . Roma .

Ludouico

Ludouico Pannoniæ Boëmiæq; Regi puero . 3

Ex litteris Thomæ Cardinalis Strigoniësis Legati intellexi Vladislaum Pannoniæ Boëmiæq; Regem patrem tuum magno cum illorum populorum mœrore & luctu uiuere desisse . Quo sane nuncio uehementer sum perturbatus : magnumq; ut debui , cepi dolorem ex amâtissimi mei prudentissimiq; Regis morte , præsertim tam alieno Reip. Christianæ tempore : existimoq; te quidem primum ; qui in tam tenera etate patrem tuum maximum clarissimumq; uirum amisisti ; reliquos deinde istorum Regnorum uiros Principes , Regna deniq; ipsa & populos magno esse & præsidio & ornamento spoliatos ; remq; hanc pub. beneuolentissimi in se animi Rege, fidelissima societate , maximis auxilijs eo extincto plane carere . Verum cum eisdem litteris certior sim factus Regnorum te istorum a patre tuo hæredem fuisse institutum ; cuius indoles egregium iam specimen magnamq; excellentis uirtutis spem præbeat ; statui mihi a luctu atque molestia esse temperandum :
 DEVM q; Opt. Max. rogandum , & ut illum mortali exutum corpore terrenisq; compagibus cœlestem in patriam inter beatissimas fortium optimorumq; uirorum & sanctissimorum hominum animas conuentumq; recipiat : & ut te ; cui quidem plane puero duo Regna maxima iure recteq; obtigerunt ; tantum pollere bonis studijs optimisq; artibus uelit ;
 A A A 3 ut expectatio =

ut expectationem de te nostram tuorumq; populorum uota æquare atq; implere facile possis: euadasq; in eum Regem; qui quidem in timore Domini eruditus omnibus Christianis populis atq; gentibus multum gloriæ multumq; roboris sis allaturus. Quod profecto animo libentissimo & facio iam; & sæpe in posterum faciam: speroque fore ut me pro te pie se atque suppliciter precantem Dominus audiat. Et quoniam idem Legatus scripsit ad nos patrem tuum extremo uite sue tempore mihi te commendauisse: omnes meas opes, omnem auctoritatem ad te fouendum ornandumq; polliceor: teque iam in charissimi mihi filij locum agnosco atque recipio, bonisq; uerbis atque omnibus & complector & prosequor. Tu uero ipse optimi uiri patris tui maiorumque tuorum fortissimorum & clarissimorum Regum gressibus atque uestigijs inambulans Regnum tuum a DEI pietate & cultu, atque ab huius Reip. obseruantia & studio auspicare: dàque operam, ut non minus religione, quàm ætate; neque magis corporis uiribus, quàm uirtutibus animi subcrescere tui te populi uideant. Dat. Prid. Non. Aprilium. M D V I. Anno quarto. Roma.

Episcopo Vespriensi: tum ceteris singulis in Pannonia magnis uiris.

4

SCRIBIMVS ad Bernardum cantorem Agriensem Internuncium nostrum ea omnia; que per illum tibi

lum tibi hoc tempore significanda esse duximus nostris uerbis. Hortamur itaque te, ut pro nostra in te paterna sane beneuolentia, expectationeque ea & spe; quam de tua probitate magnitudinēque animi, & religione, ceterisque tuis uirtutibus magnam atque mirificam semper habuimus; des operam; ut quibuscūque rebus poteris, istorum Regnorum quieti & tranquillitati per te consulatur: auctoritatēque tua, qua multum polles ad eam rem cum huiusce Reip. dignitate; quæ quidem in tua erga se illius uoluntate & studio libentissime conquiescit; maxime omnium atq; in primis utare. Erit id cum per se præclarum, & tibi laudi atq; gloriæ; tum certe egregiæ isti fortissimæq; nationi & populis apprime salutare. Dat. Nonis Aprilibus. Anno quarto. Roma.

Thomæ Cardinali Strigoniensi. 5

QUANTVM mihi molestiæ, quantum mororis Vladislai Pannoniæ Boëmiæq; Regis mors attulerit, de qua tuis ad nos litteris est allatum; ex mea in illum charitate atque beneuolentia tibi quidem uni omnium maxime perspecta & cognita per te ipse facile potes existimare. Videor autem mihi in illo non magnum & prudentem modo Regem; sed optimum etiam filium meiq; obseruantissimum amisisse; quo tempore propter Turcarum insidias adiectumq; ad ista Regna semper animum maxime

illum uiuere oportuiffet. Itaq; cum mea et certe isto-
rum populorum, uel potius uniuersæ Christianæ
Reip. causa uehemēter dolerē, angererq; prope ani-
mi omnibus articulis & sensibus; illa me res non
mediocriter est consolata; quod is, ut scribis, Lu-
douicum filium suum mirificæ indolis magnæq; spei
puerum Regni hæredem sibi reliquit. Qui quidem si
non satis dum propter ætatem sit ad id regendum et
procurandum idoneus: habet certe non paucos ex-
cellenti uirtute singulari prudentia uiros principes;
quibus nitatur; quorumq; consilijs & ipse recte in-
stitui, & eius Regnum administrari commode atq;
feliciter possit. Quamobrem sedato, quantum po-
tuit, mœrore meo & luctu, consilioq; cum meis frã-
tribus E. R. Cardinalibus super ea re mature aman-
tissimeq; habito tibi quidem negotium damus, pri-
mum; ut Regem puerum saluere iubeas nostris uer-
bis; affirmesq; illi salutem eius & dignitatem ma-
gnæ curæ nobis fore; nosq; singulos in eo & fouen-
do, & ornando Vladislai patris eius curam & stu-
diũ plane gesturos. Deinde ut reliquos istius Re-
gni Principes quo maiore animorum nostrorũ osten-
sione poteris, hortere; uelint, quemadmodum qui-
dem confidimus te atque illos esse facturos, in eam
præcipue cogitationem incumbere; nihil ut inter uos
dissidij, nihil omnino discordiæ suboriatur; sed uno
omnium uestrum consensu & uoluntate sedate atque
amanter Regni & Regis pueri res, prouentus,
otium, negotium procuretur. Id erit & prudentia
uestra

uestra dignum, & nobis omnibus in primis gratum
 sic, ut iam nunc libentissime profiteamur, eius nos
 rei gratiam uobis singulis aliquando etiam relatu-
 ros. Ceterum quod ad municipiorum illorum curam
 & tutelam attinet; quæ municipia isto in Regno
 uicina oppositaq; Turcis sunt; atque in summa re-
 rum omnium inopia uersantur, celerisq; auxiliij ma-
 gnopere indigēt; ea in re omnem meam curam adhi-
 bebo: daboq; operam, ut eis omnibus in tempore
 succurratur. Itaq; uolo bono uos animo esse; neque
 uereri, quin a me omnia paterna in uos officia pro-
 curationesq; proficiantur. Quod quidem ut iam
 re fieri perspicere omnes homines possint; mittere
 isthuc quàm primum decreui Robertum Archiepi-
 scopum Reginum familiarem meum, illustri ortum
 gente, probumq; ipsum hominem, & doctrinæ stu-
 dijs præditum; quem quidem ualde amo; tecum unã
 ut a Regis pueri latere nunquã discedat; auctori-
 tatemq; illi asserat nostram, quibuscunq; in rebus
 & opus erit, & oportebit: ne is tam illustrem pa-
 tris sui de sese commédationem apud nos parum ual-
 luisse suspicari possit. Scripsi etiam Bernardo Can-
 tori Agriensi Internuncio meo; ut cum istius Regni
 magnis uiris, quos ad singulos etiam litteras dedi,
 diligenter ageret, ut in Regni negotijs procurandis
 concordiam in primis exercerent: ut rectius atque
 commodius publicæ per eos utilitati regieq; digni-
 tati consuleretur. Iubebam autem tum has ipsas, tum
 cæteras, de quibus dixi, litteras eiusmodi tabellario
 dari;

dari; qui celerrime iter faceret: ut ante conuentus
uestri tempus, qui ad diem nonum Cal. Maij est fu-
turus, ad te perferrentur. Dat. Octauo Id. April.
Anno quarto. Roma.

Carolo Hispaniæ Regi puero.

6

Q V O D Hieronymo Vicco excellenti uirtute,
mirifica diligentia, singulari fide uiro; qui Romæ
Ferdinandi Regis aui tui Legatum multos annos
gessit; uelle te hoc tempore uti scribis; habereq; il-
lum eodem apud me loco; sane gaudeo. Nam & ego
illum ualde amo; gratissimaq; mihi eius consuetudo
semper fuit: & tu hominem ad eam rem magis ido-
neum habere nullum poteras. Habes autem eo in mu-
nere multa cum laude diu uersatum; & cui urbs Ro-
ma notior, quàm ulli domus ipsa sua sit: qui neque
fallere propter probitatem uolet; neque falli pote-
rit propter usum rerum atq; prudentiam. Itaq; ue-
rissimum de illo testimonium Antonij Stunige ma-
gni Castellæ prioris, de quo scribis, plurimum apud
te ualuisse ualde letor. Hortor autem te: quem qui-
dem & amari semper antea; & nunc pluris etiam
facio; cum quidem ad priorem in te charitatem meã
Regij etiam nominis tui dignitas maiestasq; sit adiũ-
cta; ut, quo horum ipsorum in te beneficiorum Do-
mini bene memor uideare, uelis in ipsius Domini cul-
tu & timore, quemadmodum quidem intelligo face-
re te, & in huius Reip. obseruantia amantiùs indies
atque

atque ardentius uersari; addicereq; animum in hoc ingressu in adolescentiam tuo ad omnium hominum pacem atq; salutem, quantum in te erit; exit autem semper plurimum; procurandam. A me certe omnia boni amantisq; patris officia in te proficiscentur. Quemadmodum cum Vicco ipso; de quo, ut ad initium reuertar, magnopere probo consilium tuum; his de rebus omnibus sum loquutus. Dat. VII. Idus Aprilis. Anno quarto. Roma.

Sigismundo Poloniae Regi. 7

CVM Vladislai Pannoniae Boemiaeque Regis fratris tui mors, eiusque filij Ludouici nimis tenera ad perferenda onera duorum Regnorum aetas; aliquot nos dies mœrentes suspensosque habuisset: de fratrum meorum H. R. Cardinalium sententia Robertum Archiepiscopum Reginum designatum familiarem meum; quem propter familiae splendorem & singularem ipsius doctrinam atq; uirtutem ita complector, ut sit mihi plane charissimus; legauit; quem illuc quam celerrime mitterem: ut esset; qui una cum Cardinali Strigoniensi Regi puero meo nomine adesset: atque ad pacem & otium eius Regni procurandum auctoritatem adderet meam: ut quantum pro tempore possem, puerum quem quidem nobis pater extremo uitae suae tempore diligentissime amantissimisq; uerbis commendauerat; & pueri Regnum ornarem atque protegerem. Volo enim omnes homines

mines intelligere, fratrem me tuum fortem uirum
 & prudentem ac religione præditum hominem
 cum fruentem uita dilexisset, tum eius commenda-
 tionem morientis non neglexisset; Regnorumq; illo-
 rum & nationum fortissimarum & bene de re
 Christiana meritarum, quam debui, curam & ra-
 tionem habuisse. Cui quidem Roberto, cum matura-
 re, quantum posset, profectionem suam mandauise-
 sem, has ad te litteras iussi dari certo tabellario &
 celeri: ut te ante omnibus de rebus docerem, quam
 is Pannoniam attigisset. Ego si commendare tibi
 fratris tui filium uelim; diffidere uidear probitati
 tuæ: cui sane non diffido: est enim mihi quidem pro-
 batissima. Sed tamen facere non possum, quin tibi
 illum commendem. Vale. Dat. tertio. Idus April.
 Anno quarto. Roma.

Viterbiensibus. 8

CUM nuper intellexerim Pyratum Punico-
 rum iustam classem ad uicina uobis littora oramq;
 istam maritimam aduentare; uos quidem unum ma-
 xime omnium & commonefacere & hortari uolui;
 paratos ut uos alacresq; ad ea munera obunda,
 curas laboresq; capeffendos præstaretis; quæ mune-
 ra Franciscus Pitta Hetruriæ Prolegatus uobis mā-
 dauerit; quamobrem tam inopinato teterrimorum
 hostium & latronum aduētui atq; impressionibus iri
 obuiam possit. Ea in re si quemadmodum quidem
 spero,

spero, & uestris confido studijs, sic egeritis: non uos quidem ipsos plus amauero: Qui enim fieri potest; nihil cum sit meo perueteri erga uos amore charitateq; ardentius? sed plus amari a me meritos esse uos facile profitebor. Dat. sexto Cal. Maias. MDXVI. Anno quarto. Roma.

Faliscis. 9

QVONIAM renunciatum nobis est, Pænorum, qui Pyraticam exercent, non paruam classem in mari nostro esse, uestraq; ad littora atq; ad Centumcellas cursum tenere; mando uobis; ut omnibus in rebus, quæ a Francisco Pitta Hetruriæ Prolegato uobis imperabuntur, sine ulla ei mora pareatis, non secus, ac si ipsis a nobis presentibus iube remini: ad uestram enim et uestrarum rerum incommutatam salutemq; pertinebunt. Dat. sexto Cal. Maias. Anno quarto. Roma.

Grauiscis. 10

ALLATVM est ad me satis Magnam Pyratarum classem a uestris littoribus non multum abesse. Quare uobis mando; & ut oppidum istud, quo celerius fieri poterit, communiatis; ne imparati ab hostibus paratissimis offendamini: & ut Francisco Pittæ Hetruriæ Prolegato omnibus in rebus uestram operam nauandam statuatis, quas ille per uos fieri iusserit,

iusserit, non secus, ac mihi ipsi. Volo autem uos bono animo esse. Eorum enim quæ ad uos oppidumq; uestrum defendendum pertinebunt; nihil prætermitam: ut intelligere possitis uestram incolumitatem mihi magnæ curæ esse. Dat. sexto Cal. Maias. Anno quarto. Roma.

Francisco Pittæ Hetruriæ Prolegato.

11

QVOD me de Pyratarum classe celeriter monuisti; quam appropinquare nostris littoribus scribis; diligentiaq; tua & uigilantia, quam adhibes, ne imparati offendamur, mihi uehementer probatur. Scribimus autem ad ea municipia; quæ in Legatione sunt Marci Cardinalis Cornelij: ut quoniam eiusmodi classis in mari nostro est, primum se præmuniant, prouideantq; ne offendi possint: deinde tibi omnibus in rebus, quas fieri per eos & curari uoles, ita præsto sint; ut mihi essent, si a me præsentate iuberentur. Te uero hortor: nam mandare tibi, cum omnia per te facias, nihil debeo: ut pergas, quæ admodum quidem coepisti, nulla in re deesse ad istorum populorum salutem incolumitatemq; protegendam: sic enim et præstabis ipse mihi fidem tuam; et ego te chariorem habebō, & pluris plurisq; faciam. Dat. sexto Cal. Maias. Anno quarto. Roma.

Federico

Federico Fregosio Archiepiscopo Salernitanorū. 12

GRATAE mihi tuae litterae fuerunt; quibus ostendis, si quid aggredi contra Pyratarum classem uelim eam, quae Italiae oram nuper insedit, infestataeque Tyrrheni maris littora; te paratum animatumque esse cum nauibus longis quatuor, quas ista urbs deductas & ornatas habet, quo oporteat quoque iubeam accedere: neque uereri; quin ipsa ciuitas nihil sit mihi eiusmodi pro sua in me obseruantia & cultu recusatura. Deque ista tui animi propensione & studio me hercule gaudeo. Video enim bonorum ciuium & fortium uirorum prouentu hanc Remp. non prorsus inopem factam: cum uigere adhuc quidem in nostris hominibus eiusmodi sensus & cogitationes intelligo. Erit autem eo mihi tua haec liberalitas opportunior; quo celeritate opus est ad rem recte atque ut uolumus conficiendam. Scribo itaque ad Octavianum fratrem tuum Praefectum Genuae eiusque oppidi decuriones, uelint mihi & eas, quas dicis, quaeque in anchoris sunt, triremes naues comodare; & ornare alteras totidem, ad nosque mittere: ut communes hostes nostros eo & tutius aggredi, & celerius opprimere possimus. Te uero etiam atque etiam hortor; rem apud ciues tuos iuues: atque in eo multum infumas operae; ut quae comparanda erunt, quam celerrime comparentur. Erit id mihi apprime atque summopere gratum. Reliqua ex litteris Petri Bembi familiaris

familiaris mei ab epistolis, qui te plurimum diligit,
cognosces. Dat. tertio Non. Maias. Anno quarto.
Roma.

Octauiano Fregosio Præfecto, & Decurionibus
Genue.

13

APPVLISSE ad Italie insulas & littora
uobis uicina Punicam Pyratarum classem non spera-
nendam; eaq; infestissima reddere, diripere, depopu-
lari, intellexisse uos aliquanto etiam, quam me
temporarius arbitror. Eam ad classem uel repellendam,
uel si fieri poterit, conterendam, omnem meam cura
& cogitationem adhibeo. Sed quoniam ad id
& magna classe opus est, & quæ celerrime confi-
ciatur: pro uestra uetere in Ro. Pontifices & DEI
ecclesiam pietate, proq; meo in uos paterno amore
culto a uobis diligentissime etiam atque etiam a uo-
bis peto; ut ad hanc rem, quam paro, Italis quidem
omnibus in primis honorificam, uobis certe propter
periculi societatem etiam salutarem, & eas uestras
triremes, quæ instructæ paratæq; sunt, commode-
tis; & simul ornari alteras totidem quam celerrime
imperetis: quibus nauibus cum nostra classe conso-
ciatis communes omnium nostrum hostes nobis tur-
piter insultantes aggredi atque opprimere possimus.
Ea res ut facilius confici possit, si me admonueritis,
partem scipis ad uos mittam in nautas & milites
cogendos nauibusq; imponendos. Toto uero in ap-
paratu

paratu atque negotio uos oportet unos tum diligenti-
 am & studium, tum maxime celeritatem adhibere.
 Si enim præstolabimur; nihil est cur illos, qui om-
 nia temporum momentis metiuntur, posse nos con-
 sequi spem ullam habeamus. Id autem ut animis ala-
 crioribus uobis esse faciendum statueretis, petij a
 Francisco Gallorum Rege per litteras non hoc ip-
 sum modo, ut uestras naues permetteret mihi præsto
 esse; sed illud etiam ut suam ipse classem cum nostra
 classe coniungeret, quoad aliquid actum & conse-
 ctum esset. Quod quidem illum confido pro nostra
 coniunctione, proq; suo in tuenda Christiana re stu-
 dio libentissime esse facturum. Dat. tertio Non.
 Maias. Anno quarto. Roma.

Abbati sancti Bertini.

14

M I T T I M V S ad Carolum Hispaniæ Regem
 Pindarum Santesium familiarem nostrum: eiq; mā-
 dauimus; ut Rege salutato te inuiseret; tibiq; signi-
 ficaret, me tui memoriam crebro libenterq; repete-
 re; utpote boni hominis & religione præditi, &
 mei obseruantis, & quem ego unice atque summo-
 pere amo. Itaque ei te meis uerbis alloquenti, deq;
 mea in te uoluntate plura & certiora deferenti fi-
 dem habebis; tibiq; persuadebis gratissimum mihi
 fore; si te & recte ualere, & bene agere intelle-
 xero. Dat. sexto Id. Maias. MDXVI. Anno quarto.
 Roma.

BBB Prospero

Prospero Columnæ Cauiō .

15

LITTERAS tuas Decurionibus municipij Acutini & Vicario Episcopi Anagnini scriptas ; quibus litteris demortui Episcopi bona tuis procuratoribus dari postulas ; legi missas ab ipsis mihi , non illas quidem dignas , quæ a te proficiscerentur , & cum iniquas , tum contumeliosas ; præsertim in hominem mihi charissimum , quiq; a latere meo nunquam discedit . An tu unus nesciebas Acutum oppidum & Episcoporum bona non ad te , sed ad nos pertinere ? Quamobrem primum quidem paterne te hortor ; deinde mando etiam atque impero ; ne te causa ulla , modo ullo , colore ullo illis in bonis immisceas ; nèue animum addas Episcopi aduersarijs male in eum cogitandi : faueas etiam potius præstòque sis eius procuratoribus , qui has tibi meas litteras reddiderunt . Quod si ius tibi aliquod ijs in bonis competere existimas ; id a me postulato : qui tibi , quod rectum honestumq; sit , nulla ex parte deero . Dat. tertio Id. Maias . Anno quarto . Roma .

Carolo Hispaniæ Regi .

16

PROFICISCENTEM ad te Antonium Stuanigam Castellæ Priorem dimittere sine meis litteris nolui : in quo cum ad generis nobilitatē animi etiam magnitudinem , prudentiam , continentiam , pluri-

1146

mas egregias excellentesq; uirtutes adiunctas et con-
sociatas agnouerim : apud nos enim prope biennium
in sui Prioratus cōtrouersia dum sibi ius fieri postu-
lat, summa cum temperantia & æquanimitate uer-
satus est : eum dignum existimaui, quem & mea
beneuolentia unice complecterer, & tuæ pietati di-
ligentissime commendarem. Moram autem eam,
quam iudiciorum præstituta tempora sibi deposcūt,
illud etiam auxit ; quod Ferdinando Rege auo tuo
quotidianis prope postulationibus agente apud me,
ut rem illius & causam paululum protrahi permit-
terem : fore enim propterea, ut dilatione aliqua
iudicij interposita Prior ipse ad concordiam addu-
ceretur : sententiam iudiciumq; differri aliquantis-
per rogatu Regis passus sum existimans ipsum con-
cordiæ conditiones, quæ Regis & aduersariorum ei
nomine proponebantur, non recusaturum. Quan-
quàm quidem postea cum illum nullas pactiones ac-
cipere, nullas sibi leges uelle dari cognouissem, ne-
que ullis conditionibus adduci posse, ut ad concor-
diam sese demitteret ; iussi ut causa lisq; omnis ter-
minaretur, ad exitumq; perduceretur. His uero in
actionibus omnibus biennioq; toto plane perspexi
id, quod mihi gratissimum profecto accidit ; ipsum
quidem obseruantissimum tui esse ; tuumq; nomen
maxime colere, maximiq; facere nutus singulos uo-
luntatis tuæ. Itaq; tibi illum commendare iustissime
sane uideor tum morum optimorum hominem exi-
miæq; constantiæ atque uirtutis, tum fidei exploratæ

te erga te planeq; singularis. Gratissimum igitur mihi feceris; si præter id, quod Antonium diligere merito eius debes, habebis illum mea causa etiam chariorem. Vale, nosq; dilige. Dat. Idibus Maij. Anno quarto. Roma.

Laurentio Medici fratris filio.

17

IOANNIS Iordani Vrsini propinqui nostri precibus adductus, charitate etiam, qua illam gentem, ut scis, atq; familiam prosequor, me impellente, te hortor; ut Virginium Vrsinum Angulariæ dominum istius Reip. Præfectum equitum in ea, qua nunc est, conditione dignitateq; retineas; neque eum missum facias: quem quidem etiam in meliore esse apud te remq; illam pub. loco, si fieri posset, magnopere uellem: meamq; hanc uoluntatem ipsi quidem exploratissimam esse scio. Itaq; sic uelim tibi persuadeas; te mihi rem pergratam esse facturum; si curabis, ut Virginius, quam in me spem adhuc quidem positam habuit, ea ne deseratur. Dat. xvii. Cal. Iunias. MDXVI. Anno quarto. Roma.

Ioanni Paulo Balioni & Sipitiani Dominis. 18

CVM mihi; quem quidem pacis atque concordie suasorem auctoremq; esse maxime omnium conuenit, non mediocrem molestiam attulisset ea controuersia;
quam

quam de Peri & Graffiani oppidulis obstinata ni-
 mis animorum contētione inter uos aliquot iam an-
 nos exercuistis : ne semper iisdem in disceptationi-
 bus uersaremini : quod sine uestro magno mehercule
 malo ; nostri uero prope , ut uerissime dicam , con-
 temptu fieri non potest : Laurentium Medicem fra-
 tris mei filium Florentinorum exercitus Imperato-
 rem delegi ; quo utriq; arbitro uestrarum discepta-
 tionum uteremini : quiq; interea , dum de iure ue-
 stro cognoscit , illorum oppidorum possessionem meo
 nomine capiat : ne peioribus indies malis grauiori-
 busque impendijs implicemini . Quamobrem uobis
 singulis mando atque impero ; ut sine uel mora , uel
 recusatione ulla Matthæo Cautio Laurentij procu-
 ratori eorum oppidorum possessionem tradatis ; ab
 ijsq; ipsi recedatis , sponsonemq; faciatis , per illum
 iudicato uos staturos & quieturos . Secus si fecerit-
 is ; quo maiore charitate uos amplector , eo cogar
 & diligentius & celerius dare operam , ut meam di-
 gnitatem tuear . Dat. x v i i . Cal. Iunias . An-
 no quarto . Roma .

Thomæ Feltrinorum Episcopo Legato . 19

P V T O te non latere quanto studio cum Ve-
 netis egerim , ut Christophorum Friapanem Matthæi
 Cardinalis Gurcensis sororis uirum captum ab eis
 sui redimerent . Quod quoniam parum successit ; ne-
 que uelle Venetos intelligo missum illum propterea

BBB 3 facere .

facere, quod Iulium Mansfronium eorum Praefectum equitum hostes captum item a suis, si id fiat, missum se facturos recipiant: multorum ualde mihi et gratorum & probatorum hominum precibus adductus mando tibi; ut tum apud Maximilianum, tum cum Cardinale ipso agas, contendas, efficias, ut condicione aliqua neutri parti graui Iulium liberent missumque faciant hortatu meo. Dat. x v. Cal. Iun.

M D X V I. Anno quarto. Roma.

Boiorum Duci Praefecto Mediolanensium. 20

SCRIBITVR mihi non paruum militum manum extra Regis tui ditionem abs te mitti. Ea de re cum nihil mihi significaueris; non potui non moleste ferre me a te ijs de rebus esse celatum; praesertim cum intelligerem eos milites iam primum ad conturbandum Carpi et Mirandulae statum tendere, municipiorum mihi in primis commendatorum, nostraque in tutela otiose atque imparate quiescentium. Quamobrem cum existinem pro summa nostra beneuolentia Regem ipsum, ad quem quidem ea de re litteras dedi, non permissurum, ut ij, qui nobis commendati sunt, ab eius militibus diripiantur: peto a te etiam atque etiam, primum quidem, ut ab illorum oppidorum impressione tuos milites contineas, quoad aliquid ab Rege afferatur: deinde ut de militum itinere, si tibi uideretur, cogitationibusque tuis, quemadmodum quidem nostrae coniunctioni ualde conuenit, aliquid

nit, aliquid nobis impartiare. Dat. XII. Cal.
Iun. Anno quarto. Roma.

Francisco Gallorum Regi. 21

RENUNCIATVM nobis est non exiguan-
tuorum militū manū extra tuæ ditionis fines trans-
que Padum iter facere. De eo cum neque ad me scri-
pseris ipse; neque tui, qui quidem in Italia sunt, mi-
hi quicquā ministri significarint; affectus molestia
sum propterea, quod est sane rumor eos tuos mili-
tes ad peruertendas Carpi & Mirandulæ res contē-
dere, quæ quidem municipia aliquot anni sunt, cū
in meam clientelam tutelamq; sunt recepta. Quare
te hortor; ne permittas eos, qui se mihi dederūt,
a tuis militibus uexari; præsertim cum illos constet
nulla in re contra te dignitatemq; tuā uel egisse un-
quam, uel omnino cogitauisse. Id erit & te dignum,
& a coniunctione nostra postulatum, & mihi gra-
tissimum. Dat. XIII. Cal. Iun. Anno quarto.
Roma.

Boiorum Duci. 22

HERI ad te scripsimus; ut, quoniam rumor
erat tuos milites ad Carpi atq; Mirandulæ municipia
laceffenda iter facere, uelles eos continere, dum
sciri posset, quid Rex tuus ea de re fieri uellet. Eas
meas litteras tametsi confidimus tantum, quantum
BBB 4 profecto

perfecto debent pro mea summa in Regem beneuolentia proq; nostra coniunctione, apud te ponderis habituras: tamen increbescente magis magisq; horis singulis rumore illo & sermone hominum statui Latinum Iuuenalē familiarem meum magnis itineribus ad te mittere: qui coram tota de re diligentius tecum ageret meis uerbis. Ei tu igitur fidem habebis; pacemq; & pacis studia, si me audias, plus diliges bellis & turbis omnibus. Dat. ad x i i. Cal. Iunij. Anno quarto. Roma.

Episcopo Vespriemiensi.

REVERTENTI ad te Thomæ Nigro Vicario tuo; qui non solum apud me, sed etiam apud fratres meos E. R. Cardinales publice oppidorum eorum, quæ a Turcis obsidentur, Regniq; istius causam, atque in primis tuam gruitur & accurate egit; mandauit; ut te meis uerbis salutaret: ac primum tibi significaret; quod plurimos pro re Christiana labores pertuleris; grauia omnia periculosaq; adieris; impensas maximas feceris; nos te efferre maximis & uerissimis laudibus, deq; ea optime esse meritum libentissime profiteri. Deinde tibi cognitam faceret diligentiam meam, quam adhibeo, ut tibi tantum auxilij, quantum satis sit ad illa oppida munienda hostesq; propulsandos communi consilio atque opibus quam celerrime mittatur: ut tuam & istius Regni Christianæq; Reip. dignitatē defendere ac tueri possis. Demum

sis. Demum te hortaretur; ut pro tua uirtute animiq; magnitudine hostium furorem tãdiu sustineres, dum hæc conficerentur; quod quidem paucis diebus confidebamus fore. Itaq; bono animo es: optimanq; spem alere populos istos fortissimos & constantissimos iube, breui se incolumes futuros. Reliqua ex ipso cognosces. Dat. octauo Cal. Iun. Anno quarto. Roma.

Francisco Gallorum Regi. 24

BINAS iam ad te litteras dedi, quibus te litteris sum cohortatus, ut fessis atq; labantibus Pãnoniæ rebus propter assiduam in Dalmatas Turcarum impressione diuturna; nimis bella pecuniæ auxilio mecum & cum cæteris nostris Regibus pro tua liberalitate succurreres. Et quoniã ea res magnæ sane diligentia celeritatisq; indigebat; commonui in primis te; ut quæ tibi agenda esse ea de causa putares; ageres efficeresq; quàm primũ: neq; cõmitteres; ut elapsa rei bene gerendæ occasione, quæ quidẽ erat pãbreuis, tueri postea ab audacissimis hostibus nostris Regnũ illud, cum uelles, nõ posses. Eas ad litteras postulataq; nostra, quod te dignum erat, rescripsisti; te scilicet uelle facere, quæ proponebantur: itaq; ei te rei pro tua portione nõ defuturum. Quod quidẽ statim ego Regi Pãnoniæ Principibusq; illius Regni uiris significauit; acciditq; eis omnibus plane gratissimũ. Verũ cũ nouissime per litteras Episcopi Vespri-

miensis

miensis Præfecti Croaciæ Pannoniæq; Proregis optima
 mi atq; fortissimi uiri certior factus sim, ipsum qui-
 dem in exigua spe esse, posse se ulterius Turcarum
 uim atq; impetum sustinere: ipsius autem Episcopi
 Vicarius coram mecum & cum meis fratribus E. R.
 Cardinalibus prostratus ante meos pedes illorumq;
 genibus aduolutus flens, fidemq; nostram atque om-
 nium Christianorum Regum implorans obtestansq;
 DEOS & homines egerit; ne Regnum illud; quod
 quidem adhuc hostium gladios nostris a iugulis atq;
 ceruicibus semper reppulit; iri perditū nostra igna-
 uia atq; segnitia sineremus: oppidorum enim eorum,
 quæ a Turcis hoc tempore obsiderentur premeren-
 turq; modis omnibus, laizæ, Tininij, Clissi, Scar-
 donæ, eam naturam esse cum propter portus, quos
 haberent maximos atque tutissimos; tum propter
 materiam ad naues ædificandas idoneam; qua abun-
 darent; demum etiam propter ipsorum situs atque
 positus ita Pannoniæ atq; Italiæ opportunos immi-
 nentesq; ut uno eorum aliquo in Turcarum potesta-
 tem redactō Pannonia quidem ipsa se tueri nullo mo-
 do possit: Italiæ autem ora, quæ ad mare Adria-
 ticum est, noctis unius navigatione eorum classibus
 pateat, quibus diripi atq; incendi possit: Hæc itaq;
 cum ita se haberent; de eorundem fratrum meorum
 sententia statui ad te scribere; teq; hortari, & ro-
 gare; ut quàm primum quàmq; celerrime saltem
 quindecies mille numum aureorum ad nos mitteres:
 qui unā cum meis alteris totidem illuc trāsmitteren-
 tur: quibus

tur: quibus se opibus illa municipia communirent; ne nostris hostibus sese dedere fame ac rerum omnium egestate atq; inopia magno cum nostro, nostro inquam te coniungēs, reliquorumq; Regum nostrorum dedecore & ignominia cogerentur. Plura me ad te scribere hac de re fortasse res ipsa postulat: quæ quidem secum maximum in utranq; partem rerum omnium motum atq; faciem trahit. Sed persona, quam sustines; nomenq;, quod geris, plane non postulat. Ea te mouere etiam tacentibus nobis debēt; ut nō magis uerbo, quàm re tuendisq; **C H R I A S T I** populis & esse & haberi uelis Rex & maximus & Christianus maxime. Quod quidem te facturum & pro animi tui magnitudine; quam & omnes prædicant & ipse agnoui; proq; tua prudentia, religione, pietate, liberalitate sane confido. Hæc uero ipsa, quæ ad te scribo; scribo item cæteris Regibus: quos quidem in eo non defuturos puto. Sed te decet: qui & illis maior es, & nobis cum uicinus, tum coniunctus magis; ad tui partes muneris peragenda etiam priorem & alacriorem accedere: ex quo tamen & uberior a Dijs immortalibus gratia et clarior ab hominibus gloria te sequetur. Fratres mei tibi salutem ascribunt. Vale. Dat. Idib. Maijs, **M D X V I.** Anno quarto. Roma.

Maximiliano

Maximiliano Rom. Imp. desig.

25

PROXIMIS diebus a te cum uenisset Sigismundus Alberti Legati tui familiaris multa nobis narrauit; quæ libentissime audiuimus; quæq; nobis pro summa nostra in te beneuolentia gratissima & iocundissima fuerunt. Quauquam quidem, quod ad te attinet, nunquam sane dubitauimus; te, qualem confidimus decetq; esse, talem futurum. Sed pupugnant me quorundam hominum uoces non tam maleuolorum, quam timidorum, & omnia sua ipsorum natura moribusq; metientium. Quos tamen ipsos nunc ualde poenitet minus recte de animi tui magnitudine, quam par erat, cogitauisse. Sed hæc quidem haecenus. Sigismundo uero ipsi ad te reuertenti multa mandaui; multa etiã cum Legato tuo sum loquutus; quæ ad te perferri uolo. Quare & illius sermone & huius litteris semihoram dabis: tibiq; persuadebis, dignitatem amplitudinemq; tuam mihi magnæ curæ esse. Vale nostrorum hominum Imperator uere maxime atque optime. Dat. Cal. Iunijs. Anno quarto. Roma.

Vrbinatibus.

26

INTELLEXI uestris ex litteris id; quod mihi pro ea, qua urbem istam omni sum tempore beneuolentia charitateq; prosequutus, iocundissimum sane

sane fuit; uos ad meum & huius Reip. Imperium libenti animo rediisse. Equidem uos ea de re uehementer laudo: qui tempestatibus huc illuc diu iactati post longos atq; multos labores in Reip. piæ optimaq; matris sinu, tanquam in portu, conuiuiscere uoluistis. Itaq; municipium istud uosq; omnes in meam curam atq; fidem libentissime recipio: daboque operam; ut in mea erga uos tum beneuolentia tum studio & diligentia secure pacateq; degatis. Atq; aliquem ex intimis charissimisq; mihi perspectaq; probitate & uirtute uirum propediem isthuc mittam ad uos nō solum regendos, sed maxime etiam & fouendos & omni pietate complectendos. Neq; interea uobis deerit Laurentij Medicis fratris mei filij uestri Ducis industria: qui suis uos opibus amatissime tuebitur. Hortor autem uos; ut quam uobis nuper Dominus in recuperanda huius Reip. beneuolentia mentem dedit, eam in posterum pietate, fide, studijsq; uestris etiam augeatis. Dat. Cal. Iun. Anno quarto. Roma.

Genuensibus.

27

QUESTI apud me sunt per litteras VIII uiri Reipub. Florentinae grauer illi quidem, et plus dolore, quam attramento illitis codicillis: cum scriberent nauem quandam Cypriam a Florentinis mercatoribus conductam, onustamq; sale Ebusitano in ciuitatis ipsorum usum Pisano in portu a uestrarum
 quatuor

quatuor triremium Praefectis captam fuisse, perdu-
 ctamq; isthuc, iniquentibus ita sibi facere per uetu-
 stissimas Romanorum Imperatorem concessiones li-
 cere, uelleq; se eo detracto sale nauem comburere iac-
 tantibus praeq; se ferentibus. Quod quidem mihi;
 ut uere dicam, quod sentio; molestissimum accidit;
 uisumq; est ualde mehercule indignum uestra maio-
 rumq; uestrorum equitate ac frugalitate, addo etiã
 urbis uestrae dignitate & nomine; coq; magis; quod
 quibus a ciuibus uestris se defensum iri Florentini ci-
 ues contra Pœnorum Pyratarum classem existima-
 bant; idq; ab ipsis praedicabatur; quosq; ciues ue-
 stros ea de causa suo in portu amicissime receperãt,
 rebus omnibus iuuerant; illis ipsis eorum fortunas
 praedae atque ludibrio esse, speciem quandam habet
 insolitae uel perfidiae, uel auaritiae, uel sceleris. Qui
 enim hostes ipsi Pœni ui atque armis illos aggressi
 durius in eos atq; crudelius statuissent? Aut quis uo-
 bis posthac fidem ullam habendam existimabit; si
 quos ab alijs tuendos ipsi palam suscepistis; quiq;
 uos sane liberaliter atq; etiam uerius hilariter, tan-
 quàm bonos hospites, amicos quidem certe atq; so-
 cios suis in terris atq; portubus exceperant; ij a uo-
 bis capiuntur, diripiuntur, incenduntur; eiusmodiq;
 habentur, in quos exempla crudelitatis exerceatis?
 Quamobrem statui uos magnopere hortari; ne plus
 antiquas ullas uestras Imperatoris concessiones; quã
 ius gentium, quàm bonum & equum, quàm huma-
 nitatem ipsam faciatis: iubeatisq; ut mercatoribus
 Florentinis,

Florentinis, uel Reip. potius; ea enim me hoc rogat, tam quidem mecum & cum re hac p. coniunctæ atque consociatæ, ut una atq; eadem ambæ esse uideantur, ablata per uestros Præfectos omnia sine mora sineq; impendio restituantur. Quod erit & iustitiæ modestiæq; uestræ; duas enim has præclaras maximeq; urbibus populisq; salutare adhuc in uobis uirtutes agnoui; magnopere proprium; & mihi uehementissime gratum. Sed tota de re Franciscus Ghibertus fisci Romani minister; ad quem longiores litteras dedi; mentem uobis meam diligentius exponet. Dat. octauo Id. Iunias. M D X V I. Anno quarto. Roma.

Carolo Hispaniæ Regi. 28

MULTO ante, quàm ab hominibus emigraret Ferdinandus Rex auus tuus; litteras ad me dedit: quibus se litteris Hieronymo Vicco Legato apud me suo pollicitum fuisse narrabat, quem quidem uirum optime de se meritum fatebatur; daturum se operam, ut quæ primum Ecclesia boni prouentus suis in Regnis Episcopo deficeretur, ei nos Ecclesiæ Vicci fratrem præficeremus. qua de re mecum Hieronymus non semel egit; quippe qui ea spe plurimùm fouebatur; nec uerebatur; quin Rex; quemadmodum quidem & sibi receperat, & mihi scripserat; primo quoque tempore esset facturus. Hæc mea commemoratio quam uim habeat; per te ipse facile iudicabis

dicabis. Nunc autem, cum Hieronymus mihi significarit Ludouicū Episcopum Dertusensem uita functum esse; testis uero ipse sim non solum promissi Regis, ut dixi, sed Vicci etiam in Regem fidei, diligentiae, meritorum: probo & prudenti homini, & eximia in Reges suos obseruantia, & cum summa illorum laude maximisq; suis laboribus decem totos annos Romae uersato, optime de auo ipso tuo, bene de te merito, mihi propter eius excellentē uirtutem in primis grato deesse plane nolui. Itaq; non solum te hortor, sed etiam atq; etiam abs te peto; uelis ut ei Ecclesiae Pontificis cura atq; solatio destituta frater Hieronymi praeficiatur, cum propterea, ut tu; qui fortunarum aui tui & Regnorum tot atque tantorum hereditatem DEI Opt. Max. munere creuisti; illius etiam fidei & promissorum, ratione praesertim meritoq; factorum, heredem uelle agere uideare: tum uel maxime ut Legati tui; qui tuorum Regnorum negotia tam diligenter tantaque cum dignitate totq; annos apud Romanos Pontifices procurauit; laborum & uigiliarum rationem te habuisse omnes homines intelligant. In quo cum illud egeris; quod facere tua sponte sane debes; quodq; tibi & laudi & gratiae apud tuos est futurum; qui hoc exemplo ad bene de te merendum excitari poterunt: Mibi quidem ipsi tam gratum feceris; quam si tantundem aut eo amplius alicui ex meis familiaribus mihi charioribus & coniunctioribus contulisses. Dat. XIIII. Cal. Quintiles. Anno IIII. Roma.

Agnescinae

*Agnese Montisferetrianæ Fabritij Columnæ
uxori.*

29

AFFERTVR ad nos multa quotidie latrocinia
multasq; cedes in Algidi sylua fieri; impediriq; iti-
nera sic, ut iam a uiatoribus non frequētentur. Quod
cum & mihi permolestum sit, & cum Reip. india-
gnitate magnopere coniunctum: peto a te; des ope-
ram, mandesq; tuis hominibus, ut latrones interci-
pant: ut & eiusmodi scelera reprimantur, & iti-
nera purgentur. Ea in re cum id; quod, tametsi fœ-
mina es, a tua tamen uirtute postulatur, teq; maxia-
me dignum est, facies: tum uiri tui absentis optimi
hominis atq; fortissimi desiderium mihi & Reip. le-
nies. Dat. x i. Cal. Quintiles. Anno quarto.
Roma.

PETRI BEMBI
EPISTOLARVM LEONIS
DECIMI PONT. MAX.

nomine scriptarum,

LIBER TERTIVSDECIMVS.

Thomæ Cardinali Strigoniensi.

LECTIS tuis litteris, quas bias uno tempore accepi alteris ad decimum, alteris sexto Cal. Iunias datis, statim fratres meos E. R. Cardinales adhibui; ut unâ, quid tibi ad illas respondere nos oporteret, mature consuleremus. Itaq; de communi nostrum omnium sententia tibi respondeo: utar autem ordine, ad priorum scilicet epistolam prius: Gratissimum nobis accidisse; quod in conuentu Pannonico nuper habito omnia tranquille atq; pacate acta confecta transactaq; sint. Nam cum proxime propter recētem Vladislai Regis mortem, imbecillamq; Ludouici eius filij ad regendos populos etatem ne turbæ seditionesq; inter istos Principes existerent, magnopere timuissimus: nunc, cum res aliter ceciderit; iamq; omnia per uos & prudenter & temperate administrantur; magna certe uoluptate tuæ nos litteræ affecerunt. Valde enim fore credimus; ut si uos in tractandis Regnorum

Regnorum istorum explicandisq; negotijs idem atq; unum omnes respicietis; magna cum pacis & quietis, tū dignitatis & cōmodorum incrementa publice atque priuatim uestris rebus sint accessura. Pacis enim atq; concordiae cupidos & retinentes protegit augetq; pacificus & mitissimus Dominus. Quare eo de consensu & uoluntate maximis uos singulos & studijs prosequimur & laudibus. Hortamur autem; ut in instituendo Rege puero, etateq; illa tenera & flectenda, & dirigenda eundem consensum, eandem curam adhibeatis, quoad Rex se atq; sua regere per etatem possit. Nam ut arborum semina, dum pusilla sunt, palis indigent, quibus nitantur; ne uentis et tempestatibus incuruescant; obliquitatemq; ducant crescentia; sic puerorum ingenijs moderatore opus est & magistro; qui ea regat atque contineat; ne flectere in uitia malasq; artes possint: ad quas tenera omnis & infirma etas pronos maximeq; lubricos lapsus habet. Rescripsi ad priorem epistolam tuam: nunc ad postremā uenio: qua me de aduentu ad uos Turcarum Regis Legati certiozem facis induciarum cum Rege tuo cōficiendarum causa: consiliumq; requiris meum: ut quid uobis faciendum sit, scire possis. Quod quidem nullū habeo, tibi quod dem, praeter illud; de quo ad te non unis litteris scripsi. Quod idem nunc scribo: nobis scilicet eādē esse mentem, eundē animum; qui antea fuit; quiq; semper est futurus. Cupimus enim ut debemus, ne cum perpetuis nostris hostibus ulli Reges nostri, ulla Imperia se cōiungant.

iungant. Qui non id postulant propterea; quod pa-
 cem & otium uelint; cum nihil, nisi bella mediten-
 tur: uel quod ullo uos commodo affici non ægerrime
 molestissimeq; ferant; quorū oppida ditionemq; ip-
 sas inducias flagitantes depopulantur & proterunt.
 Sed ut a uobis populisq; istis bellicosissimis atq; for-
 tissimis securi tantisper sint; dum uel alia, quæ sibi
 cordi sunt, explicent aliosq; Reges opprimant; uel
 sibi opes comparent ad uos postea, quibus maxime
 inhiant, ualidis integrisq; uiribus aggrediendos pla-
 neq; conficiendos. Itaque non possumus assentiri ijs
 conditionibus; quas in uestras ceruices atq; perni-
 tiam credimus reuersuras. Eam ob rem, ut scis, di-
 ligentissime ad omnes Christianos Reges non semel
 scripsimus: multisq; precibus contēdimus ab ijs; ut
 Regi Regnisq; istis ad hostium conatus repellendos
 unā nobiscum opem atque suppetias ferant. Id etsi
 serius sit, quā uolumus, quāq; decebat; futurum
 tamen in tempore confidimus: utq; fiat; damus nūc
 quoq; ad eos ipsos eadem de re litteras; monemusq;
 singulos, longiorem mittendo auxilio moram ne ad-
 dant: ne dum ipsi cunctabundi sedent; ad id uos ne-
 cessitas compellat; quod postea factum recidere in
 maximum uniuersæ Christianæ Reipub. damnum at-
 que dedecus facile possit. Qui st, quod petimus, in
 tempore fecerint; uobis ante omnes erit utile, nihil
 cum Turcis statuisse: quibus fortasse ueteres etiam
 eorum in uos iniurias ulciscendi occasio propterea
 dabitur. Nos quidem certe pro uestra dignitate tuē-
 da Regnoq;

da Regnoq; defendendo omnes nostras opes, sanguinem etiam nostrum, si expediat, sumus libentissime profusuri: quemadmodum cum Francisco Marsupiano familiari ab epistolis tuo latius & ipse loquutus sum, & meorum fratrum plurimi idem fecerunt: cuius te ad litteras referes. Dat. octauo Cal. Quintiles. M D X V I. Anno quarto. Roma.

Hominibus sancti Martini in fines Ariminensium. 2

I V L I A N V M ordinis Franciscini theologice in studijs magistrum Internuncium uestrum libenter audiui gratæque mihi eius oratio fuit. Intellexi enim cognouiq; ex ipso, nostrum uos exercitum proximis diebus ad uicina uobis loca missum omni ope copiæque uestra iuuisse: de quo etiam Laurentij Medicis fratris mei filij litteris sum certior factus: qui mihi uos ipsam ipsi litteris diligentissime commendauit. Ea de re studiisque uestris uos & laudo uehementer & probo. Volo etiam credere, posse uos æqua honestaq; omnia uobis ipsis de me polliceri. Atque ut primas postulationes uestras me non neglexisse intelligatis; in meam uos iam nunc curam tutelamque recipio. Dat. octauo Cal. Quintiles. Anno quarto. Roma.

Petro Ioanni Gallicæ classis Præfecto.

GRATA mihi fuit uoluntas & alacritas tua; quàm tuis ex litteris perspexi, Francisci Regis tui iussu in nostra contra Pyratas Pœnos classe operam studiumq; tuum mihi nauandi. Qua in re quoniam me cõsulis, quærisq; quid per te maxime fieri uelim: nihil sane, præter unum; ut Federico Archiepiscopo Salernitanorum, quem classi nostræ legauim, præsto sis, eiq; pareas rebus in omnibus. Ille enim is est uir, eaq; tum prudentia, & rerum gerendarum experientia, tum facilitate temperantiq; præditus; ut mihi dubium nõ sit; quin huius belli administrandi eam, quam debet, & curam sit & rationem habiturus, tibi que in primis satisfacturus. Cæterum quoniam accidere poterit, ut cum Caroli Regis Hispaniæ classe; quæ quidem etiam proxime Neapoli ad Pœnos persequendos est solutura; nostra classis se coniungat: te hortor; ut cum eius classis Præfectis omnia amici hominis officia exerceas; teq; ijs facilem atque beneuolum præbeas: sic enim Regijs ministris recepi, te reliquosq; nostros & Præfectos & ministros omnes esse facturos. Itaq; meam in eo fidem ut præstes, etiam atq; etiam abs te peto. Quod attinet ad morte multandos Pyratas illos, si capiuntur; ut magis cæteri a locorum nostrorum uastatione absterreantur: eius rei deliberationem, quemadmodum reliqua omnia, ipsi Legato remisit: quem
scio

scio tuis consilijs multum semper tributurum . Perge modo ipse : & , quæ tuæ erunt partes , hoc in bello fortem te & diligentem præsta : ut bene de me addo etiam cæteris de populis , quorum interest , quosque defendes atq; tueberis , bene agendo beneq; consulendo mercare . A me certe tuorum & laborum et meritorum paterno animo ratio semper habebitur .
Dat. septimo Cal. Quintiles. M D X V I. Anno quarto . Roma .

Philibertæ Allobrogi Iuliani Medicis fratris demortui uxori . 4

E A ; quæ cum Bauno Internuncio tuo de tuis meisq; rebus loquutus sum ; ab ipso intelliges . Vnum hoc te uolo ex me cognoscere . Ego cum te semel in filiæ mihi charissimæ loco collocarim atque habuerim ; & si is , cuius te causa impensius amabam , frater meus optimus & suauissimus decedens e uita me atq; te mœrentes reliquit ; tui tamen curam rationem beneuolentiam amorem deniq; paternum meum nunquam reijciam . Id uirtus probitas religio tua , optimi tui castissimiq; mores atq; nobilitas postulant . Dat. Prid. Cal. Quintiles . Anno quarto . Roma .

Duci Allobrogum.

BAVNVS Philiberte sororis tuæ Interpreter, quæ mecum egerit; ipse ad te ueniens tibi significabit; mentemq; meam atq; animum explicabit: qui quidem animus ad tuam sororisq; tuæ dignitatem commoda rationes & fuit præsto antea, & erit posthac, quoad uixero. Dat. Prid. Cal. Quintilis. Anno quarto. Roma.

Francisco Gallorum Regi.

QVAM mihi grata & probata sit Ludonici Episcopi Tricaricensium egregia in me obseruantia, probitas, uirtus; ea res præbere tibi argumentum potest; quod esse illum apud te uolui, quo Internuntio tractandis tecum meis rebus uterer. Eo in munere obeundo cum ille ita se gesserit, atq; adhuc quidem gerat; ut cū nobis maxime satisfaciat, tua etiam beneuolentia tuaq; liberalitate dignus esse magno opere uideatur: æquum esse duximus; ut ad ipsum, qui quidem Episcopatum satis tenuē habet, pro uirtutum dignitate fortunis amplificandum te socium adiutoremq; haberemus. Quare te hortor; uel etiam pro meo iure abs te peto: est autem beneuolentiæ atq; amoris ius omnium optimum atq; maximum: ut cum primum Ecclesia aliqua, aut omnino sacerdotium aliquod eiusmodi, quod prouentus liberales habeat,

habeat, tuis in Regnis uel Pontifice uel curatore de-
stituetur; Ludouicum uelis esse; cui illud, quicquid
erit, conferatur. Equidem si exploratum non ha-
berem uel pro animi tui munificentia, uel etiam pro
ea familiaritate, qua is tecum iam est biennium pro-
pe totum uersatus, id, quod opto, te libenter esse
facturum; uterer pluribus uerbis. Valde enim cu-
pio, in eo me homine ornando habere te; qui esse
mecum non abnuas eius muneris atque oneris parti-
ceps. Sed cum nihil minus necesse putem esse; quam
me ad te hac de re multa scribere; finem faciam scri-
bendi. Addam tamen illud: si ei commode feceris;
tuum te beneficium optime atque pulcherrime positu-
rum. Dat. Cal. Quintilibus. Anno quarto. Roma.

Octauiano Fregosio Praefecto, & Decurionibus
Genue. 7

SANE quam pro mea uetere in uos beneuolen-
tia moleste tuli, de nauis a Florentinis mercatoribus
conducta, atque a uestris triremium Praefectis in eo-
rum portu capta; post acceptas meas ea de re litte-
ras uos ea statuiffe; quae maximam illis fraudem atque
iacturam afferrent. Nam & meam apud uos aucto-
ritatem alicuius esse potueris existimabam: & equi-
tatem atque bonos mores iusque ipsum gentium nihili a
uobis fieri non credebam, ea praesertim in re; quae
uicinae uobis atque amicae, neque spernendarum opum
urbis & Reip. animos maxime laederet atque exulce-
raret.

raret . Sed hæc quanti facienda uobis sint ; ipsi uide-
 ritis ; quorum interest recte dispicere atque cogno-
 scere , quid cuiq̃ tribuendum aut negandum sit . Ego ,
 cum Octouiri Reip. Florentinæ iterum a me postu-
 larint , ut uellem suis ciuibus non deesse ; hæc dictaui
 ambulans ; cum me dolor , quem ea de re capio , quie-
 scere non pateretur . Itaq̃ & plane & bene Roma-
 ne uos moneo ; ut mercatoribus Florentinis dependi
 & reponi ablata omnia , damna omnia iubeatis sic ,
 ut sacros tectosq̃ , quod dicitur se uideant : ne si ij
 sæpius apud me eadem de re conquerentur ; cogar
 ipse aliter , ac mea fert uoluntas , eorum incommo-
 dis mederi . Cupio autem , ut debeo , pacate potius
 atq̃ amanter ijs de rebus statui inter uos : quàm ea
 fieri , quibus odij & inimicitiarum semina subna-
 scantur . Id ne fiat , uestra in manu est . Meo ipse muc-
 nere & functus adhuc quidem sum ; & deinceps
 fungar : neq̃ meos ciues male a uestris ciuibus ac-
 ceptos , atq̃ a uobis indigne habitos deseram . Dat.
 Prid. id. Quintilis . Anno quarto . Roma .

Decurionibus Eugubinis .

CAROLVM Gabrielem Ecclesie uestræ Præ-
 positum , & Hieronymum Acorambonium doctum
 hominem et philosophiæ studijs illustrem optimū-
 que medicum ciues Internunciosq̃ uestros otiose au-
 diui : quæq̃ mihi ij uestris uerbis accurate & pru-
 denter exposuerunt , excepi auribus libentissimis .

Itaque

Itaq; uos de uestra in me pietate etiam atque etiam laudo. Quod uero ad postulationem uestram attinet optimis illam quidem fultam causis & rationibus; dabo operam, ut id, quod petitis, breui consequamini. Reliqua omnia; quibus de rebus ijdem uestri mecum interpretes egerunt; aliud in tempus distuli eo consilio; ut uobis plenius atque uberius satisfaceret. Dat. Idibus Quintilibus. Anno quarto Roma.

Matthæo Strozze ciui Florentino. 9

CUM ex Aenea Pio Alphonsi Ducis Ferrariensium procuratore intellexissem nolle te ei gemmas illas restituere; quas apud te esse ipse Dux uoluit propterea, ut mihi item eius nomine sponsonem quandam faceres: nisi ego ea de re tuam fidem libero: has ad te litteras iussi dari; quibus sciri omnibus ab hominibus uolo; tuam me fidem, quam mihi Ducis nomine dederas, liberam solutamque fecisse: quodq; sponsor mihi fueris Alphonsi Ducis uerbis, tibi fraudi nulla in re aut iudicio esse debere. Itaque eas illi gemmas per me quidem reddes, cum uoles. Dat. Idibus Quintilibus. Anno quarto, Roma.

Bernardo Bibienæ Cardinali. 10

ET si per mihi gratum atq; iocundum est pro eo amore, quo Iacobum Episcopum Albanum Cardinalem Arbonensem prosequor; ipsi melius esse de ea ualetudine

ea ualitudine, qua omnes ei medici mortem allatum iri existimabant; maximeq; illum cupiam conualescere: Digne tamen fero, commodare tibi me non potuisse de ea domo; quam is in Vaticano ædibusq; nostris habet. Nam quoniam domo illa, quam adhuc quidem inhabitasti, ipse uti uolebam: est enim maxime apta ad letitiam animi et exhilarationē propter mirificā porticum specularq;, quas habet multas atq; bellissimas: eam ipsam Cardinalis domum, is si uita functus esset, cogitabam tuam facere: quam esse percommodam perq; amplam sciebam latis spatiosissq; & thalamis & atrio; festiuam etiam & sumptuosam aureis laquearibus & pauimento tessellato: tibiq; magno illam & usui & uoluptati putabam fore uel propter consuetem ad te omnibus horis populi multitudinem: uel propter ingrauescentem iam ætatem tuam: quæ natura etiam sua letitijs & hilaritatibus gaudet. Quare non potest mihi non molestum esse, inuideri tibi eam commoditatem. Sed profecto tibi nos nō deerimus: dabimusque operam; ut quæ prior nostrarum ædium pars elegans uacua erit, ea tua sit. Interea cura ut ualeas: ut te saluum & sospitem quàm primum uidere possimus. Dat. tertio Id. Quintiles. Anno quarto. Roma.

Duci Grauinæ. 11

SCRIPSIT ad me Magistratus meus ex ijs, qui in Latio sunt, te nescio quibus Andreae atque Massentio; qui ob suas disceptationes armis dimicaturi sunt; in oppido tuo Nerula locum certamini concessisse. Id cum a Domini nostri uoluntate atque præceptis ualde abhorreat, qui pacem, qui animorum concordiam, qui amorem nobis mutuum ante omnia commendauit: magnopere te hortor; aut si minus hortatu meo comouebere, mando tibi pro eo, quanti me facis; duellum istud tuis in locis fieri ne permittas: sed illorum potius animos, qui dissident, auoces ab ea re auctoritate sententiæque tua; componasque si poteris. Id et a uirtute tua postulatur; et omnes æquum est facere; et mihi erit gratum. Dat. Id. Quintil. Anno quarto. Roma.

Fabritio Magno Rhodi Magistro. 12

QVOD tuis me litteris de Turcarum Regis apparatu bellico certiozem fecisti; ualde mihi gratum fuit: idque ut quam creberrime facias; neque solum quid speculatores tibi tui referant, aut amicorum litteris ad te perferatur; sed quæ rumor ipse dubius sepe iactet, ea ut mihi significes abs te peto; ut quid ille agat, quid paret, quo cogitationes intendat suas, ex te sciri et cognosci possit. Equidem quod assequi coniectura possum, sic existimo; in A-

siam

flam illum potius hoc tempore ; quàm isthuc aut no-
 stras in oras cogitare . Itaque aut contra Sultanum
 Aegypti Regem , aut contra Sophim Regem Arme-
 niae puto illum suos exercitus moturum : ut eos ; a
 quibus fere singulis annis premitur ; prius aggre-
 diatur atque opprimat : quibus integris nullum tibi,
 nullum Christianae Reip. periculum impendere ma-
 gnopere arbitror . Nam nisi illos , quos habet hostes
 paratissimos atque audacissimos, & quibuscum bel-
 lo fere semper est implicitus , antea uel deuicerit ,
 uel debilitarit , uel inducias cum ijs inierit ; uires suas
 in nos atq; furorem exercere satis commode profe-
 cto non poterit . Tibi tamen sum auctor ; Insulam ut
 istam atque oppidum , quod tanquàm in ore atque
 in faucibus est nostrorum hostium , comeatibus, ap-
 paratu reliquo , rebusq; omnibus ad repellendum &
 ad sustinendum bellum idoneis iam nunc fulcias ; teq;
 ante compares atque praemunitas ; ne imparatus of-
 fendi possis . Neq; tamen recuso : quin , si accidat ut
 te Turca uelit aggredi ; omnes meas opes tibi praes-
 sto futuras putes . Volo enim te scire ; me pro colle-
 gio isto bene de re Romana, optime de re Christiana
 merito omni tempore omnia ; pro tua uero & salute
 & dignitate , uti & prudentis hominis , & opti-
 mi fortissimiq; uiri , & mihi amicissimi , plurima
 atque maxima esse facturum . Itaque bono animo es:
 ualeitudinemque tuam cura : meque ut facis , dilige ;
 si te scis a me & amari & fieri plurimi . Dat. x i .
 Cal. Sept. M D X V I . Anno quarto . Roma .

Francisco

Francisco Gallorum Regi. 13

QVOD Ludouicum Episcopum Tricaricensem Legatum meū honestaueris Ecclesia Bellouacorum & locuplete et honesta; ualde letor. Nam cum illum, ut proxime ad te scripsi, magnopere diligā, sitq; is in meis summis atque intimis familiaribus; hæc eius fortunarum accessio, præsertim abs te profecta, mihi magnæ uoluptati fuit. Itaque sic existimes uelim; non te quidem minimum recentis amoris cumulum ad meam ueterem in te beneuolentiam tua ista liberalitate addidisse. Qua in re cum mea de illo apud te commendatio tantum ualuerit, quantum ego eam ualituram confidebam: efficiam profecto; ut tua item auctoritas in tuis familiaribus mihi cōmendandis, uel potius omnibus in rebus tantum habere ponderis cognoscatur; ut & ipse uidear uinci abs te in officio noluisse, & tu letere meo in homine ornādo munificum & liberalem te fuisse. Dat. nono Cal. Sept. Anno quarto. Roma.

Ludouico Canossæ Tricaricensium & Bellouacorum Episcopo. 14

SANE mihi pergratum & periocundum fuit, Regem istum in te augendo uoluntatem & liberalitatem suam contulisse. Nam cum te propter tuam excellentem uirtutem, nostramq; ueterem necessitudinem,

dinem, & plurima tua in me officia, non solum tuendum mihi, sed etiam honestandum amplificandumq; susceperim: tam illustri & fortunarum tuarum accessione, & Regis in te beneuolentiae ostensione, mirifice sum delectatus: a quo me beneficium accepisse existimo; tibi cum dederit, teq; ornauerit nec exiguus prouentibus & honesta dignitate. Itaq; & contuli tibi Ecclesiam Bellouacorum libentissime; & reliqua, quae habes sacerdotia tibi manere uolui: ut intelligeres te mihi esse charissimum; excitareq; ad bene, ut soles, de me in posterum etiam atq; etiam promerendum. Ages autem Regi gratias eo de munere meis uerbis, ostendēsque id mihi plane ac uere gratum accidisse: quod ei tamen ipse & nunc ijs libenter ostendi, quas ad illum dedi, litteris; & sepe re cum potero libentius declarabo. Dat. nono Cal. Septemb. MDXVI. Anno quarto. Roma.

Francisco Gallorum Regi.

17

R E D I T ad te Villabranius; quem ad me miseris; quemq; libenter uidi, ut & diligentem hominem, & familiarem tuum. Ei sum omnia, quae a me petijt, sic elargitus; ut ab ipso intelliges. Reuerti autem hominem ad te nolui sine meis litteris; quibus tibi significarem meam optimam in te uoluntatem magis magisque indies singulos augeri. Dat. Octauo Cal. Septemb. Anno quarto. Roma.

Leonardo

Leonardo Lauredano Venetiarum Principi. 18

PROFICISCENTI Venetias Ioanni Georgio
 Trifino ciui Vicentino ; quem quidem propter bonarum artium doctrinam & politiores litteras excellentemq; uirtutem unice diligo ; mandauit ut tibi salutem nunciaret meis uerbis ; tecumq; certis de rebus ageret ; quæ cū mihi cordi sunt ; tū nostra utriusque interest ea cōfieri : tibi uero etiam honestati atque gloriæ sunt futura. Dat. Prid. Non. Septemb. Anno quarto. Roma.

Federico Archiepiscopo Salernitanorum. 19

ET si antea de rebus tuis classe ea , cui meo nomine præsuisisti , contra Pœnos gestis abunde ex alijs intellexi : tuæ tamen litteræ ; quibus ad me singula e bello domum rediēs ordine perscripsisti ; me magno pere delectarunt . Aliquanto enim plenius ex ijs & liquidius consilia , actiones , impressiones in hostem tuas , difficultates , euentusq; singulorum cognoui . Quæ quidem omnia quoniam magno constantique animo , multoq; tuo labore ex nostra dignitate sunt confecta : te de ijs uehementer collaudo ; meoque te benedicto plurimo optimisq; uerbis impartior . Hortor autem te ciuitatemque istam præclaram & fortem : quæ sane omnibus in maritimis artibus semper excelluit : eundem ut animum eandemq; alacritatem
 DDD parandæ

parandæ contra eosdem hostes clas̄is in astatem in-
sequentem retineatis; ut si erit opus, Christiani no-
minis offensam atq; illusam ab illis dignitatem; no-
strasq; nostroriam iniurias communi consilio uin-
dicemus. Dat. decimo Cal. Octob. MDXVI. Anno
quarto. Viterbio.

Francisco Gallorum Regi.

20

IOANNEM Iordanum Vrsinum propinquum
meum, hominem istius Regni atq; Regum omnium
Italorum studiosissimum, tibi deditissimum, mihi cer-
te multo charissimum, omnibus in rebus; quas im-
petrare abs te non minus confidit pro tua liberalita-
te animiq; magnitudine, quàm cupiat; ita tibi com-
mendo; ut quicquid uel commodi uel dignitatis in il-
lum contuleris; id omne tam mihi gratum sit futu-
rum; quàm si tantundem in me ipsum contulisses.
Itaq; ut eius postulationes liberaliter excipias, tuq;
bonitate eum iuues; etiam atq; etiam abs te peto.
Dat. Prid. Cal. Octob. Anno quarto. Viterbio.

Procuratori Cardinalis Seduni.

21

IOANNES Lascaris Bizantius homo græcis
litteris pereruditus, nostrarum non ignarus, om-
nium bonarum artium appetens, bonus plane uir,
cupit ut de ea domo; quam Cardinalis Sedunus herus
tuus in Esquilis habet, ei commodes hoc tantum-
modo

modo tempore; quo is Roma est abfuturus: Idq; ea de causa uult; ut dum ego hic autumnii calores & Romanum cœlum deuito; ipse isthic & pulcherri-
marum ædium elegantiâ, & hortorum amœnitate
& sylua uiridissima suis cū libris oblectare sese pos-
sit. In eo si illum iuueris; erit mihi gratum: idq; ut
facias te hortor. Dat. Prid. Non. Octob. Anno
quarto. Viterbio.

Francisco Gallorum Regi. 22

PERDIY est; cum Rolādum Palauicinum ho-
spitem meum rectum & probum hominem ualde di-
ligo. Ei quoniam intelligo negotium & molestiam
per tuos ministros parari in possessione oppidorum
Zibelli & Roche Blanchæ; te hortor uel etiam abs
te peto, mandes, né quid ei aut damni aut laboris cō-
tra æquum & fas inferatur: habeasq; hominem tum
hac, tum cæteris eius in rebus cōmendatum mea cau-
sa. Dat. tertio Non. Octob. Anno quarto.
De Faliscis.

Petro Nauarro Cantabro. 23

EX Ferrandi familiaris tui oratione intellexi
te magno desiderio teneri contra Christiani hostes
nominis uirtutem tuam mihi nauandi; rogareq; ea
de causa nos; ut in paranda ad id classe opem tibi
nostram subministremus. Equidem ualde lætor te tā
DDD 2 laudabili

laudabili uoluptate curaq; affici; ut de omni Chri-
 stiano nomine bene mereri studeas: teque de eo &
 praestantiam istam egregiam in rebus bellicis tuam,
 mirificamq; pietatem & religionem summopere &
 amandam & collaudandam puto: nihilq; profecto
 est, quod tibi publice non deberi existimem. Quod
 uero ad petitionem tuam attinet: scire te uolo, id ip-
 sum nos hoc anno summo studio & diligentia cura-
 uisse; duasq; classes magna impesa Neapoli alteram
 Genuae alteram parauisse. Quod si alio tempore hanc
 aggredi prouinciam statueris, & me commonesece-
 ris; dabo operam, ut tibi, quatum fieri poterit, satis-
 fiat. Dat. Non. Octob. Anno quarto. De Faliscis.

Guillelmo Gallo Medico.

24

Q U O D me certiore feceris nosse te locum
 quendam in agro Centumcellarum; in quo thesaurus
 sit absconditus perantiquus; pollicerisq; te mihi illū
 reperturum; si tibi & terram fodiendi potestatem,
 & eius thesauri partem aliquam fecero: etsi agno-
 sco credulitatem inanemque spem tuam; neque me
 fugit, quam haec leuia fallaciaque sint: tamen ut ijs,
 qui me pro te hoc rogant, magnis illis quidem &
 claris uiris mihi que charissimis satisfaciam: fodiendi
 ubi uoles eo in agro tibi facultas esto edicto meo;
 quod ualere mensum integrum uolo; tecumque dum
 fodies, Centumcellarū Decuriones bini sunt. Dat.
 sexto Id. Octob. Tuscanella.

Odoni

Odoni Lutrechæ Praefecto Mediolanensium. 25

MVLTI ad nos detulerunt in Francisci Mantuae domini ditionem eo, quo Veronam spectat, latere a Regijs militibus vastitatem iam prope inductam esse caesis arboribus, incensis uillis, comprehensis & mulctatis colonis, ciuibus aut magno pretio redemptis, aut in custodias abductis; eaq; de causa cum Franciscum ipsum, tum eius municipium omne magno in luctu atq; moerore uersari. Quam quidem indignitatem eo iniquiore animo ferimus; quod te atque illos non latebat & ipsum & eius populos dudum sub nostra & Reip. tutela esse receptos: ut facile appareat a Regijs & Praefectis & ministris nullam nostri, nullam Reipub. habitam fuisse rationem. Sed acta quae sunt; ea reprehendi facile possunt: reuocari & restitui non possunt. Itaque quod superest, si curabis ut a Regis tui exercitu nullum ulterius damnum, nulla iniuria Mantuanis inferatur: et quod te decet, feceris; et mihi minus magnam ansam dederis uel de te atq; illis apud Regem, uel de Rege tuo apud Reges reliquos conquerendi. Dat. Idibus Octob. Anno quarto. Grauiscis.

Raphaëlo Medici.

26

QVONIAM certior factus sum Carolum Regem, qui adhuc in Gallia se continuit, profectio-

DDD 3 nem ad

nem ad Hispanias suam in prima ueris tempora distulisse; ne is Internuncio nostro diutius careat; mando tibi, cuius prudentiam facile perspexi, ut in eum hominem apud illum agas, tractesq; mea negotia ea fide atq; diligentia; quam et abs te amor in te meus postulat, & te allaturum pro tua probitate & nostra propinquitate plane confido. Dat. XI. Cal. Nouemb. Anno quarto. Palo.

Carolo Hispaniæ Regi.

27

COGITANTEM me quidem certe iam inde ab initio Regni tui mittere certum aliquem ad te meum interpretem; qui & tibi de adeptis abs te Regni Regioq; nomine meis uerbis gratularetur; & apud te, qui mihi es, uti debes, plane charissimus, mea negotia tractaret; quæq; ad te & ornandum et amplificandum pertinerent, in ijs auctoritate mea fultus esset: ea res tenuit; quod statim te in Hispaniam transmissurum & nuncijs & litteris & rumore ipso afferebatur prope quotidie. Itaque cum ibi nostros homines probatos nobis uiros haberemus; eis mandauimus; ut cum ad Hispaniam appropinquare te intelligerent, tibi obuiam progressi eo apud te munere fungerentur. Nunc autem cum intelligamus eam te profectioem in prima ueris tempora reiecisse: ne diutius, quam & ipsi uolumus, & amor in te meus postulat, homine nostro careas; Raphaello Medici propinquo meo, uiro mihi & grato & probato;

probato; qui nunc isthic est, uersaturq; tua in aula familiariter; scribo; ut quoad tu proficiscare, Internuncium meum apud te agat: quem quidem propterea quod est obseruantissimus & studiosissimus tui, gratum tibi & optatum fore confido; utq; sit, si adhuc fortasse minus est; aut si est, ut multo sit magis; & ei meis te uerbis alloquenti fidem habeas, abs te peto. Dat. XI. Cal. Octob. Anno quarto. Palo.

Brixellanis. 28

INTELLEXERAM his diebus proximis magnas inter uos & Fiscus Mediolanensis Magistrorum altercationes extitisse ijs de rebus; quarum illi rerum pretia fisco deberi existimabant. Earum controuersiarum cum me arbitrum utriq; delegeritis; hoc statuo, uos municipiumq; uestru ripamq; istam Padi ad earum rerum solutionem fisco teneri; de quibus Ateasini Regni tempore more atq; consuetudine tenebamini sic; ut aut ad plus eo fisci nomine prestandum & fisco inferendum cogi, aut minoris absolui nequeatis: quo ad aliud per nos madabitur. Dat. XII. Cal. Nouemb. Anno quarto. De Centuncellis.

Cardinali Toletano. 29

MAGNA molestia tue nos littere affecerunt: quibus scripsisti eum, quem contra communes no-

stros hostes in Aphricam exercitum transmiseras,
 ab Aphris atque Turcis reiectum et fugatum ma-
 gnam plagam apud Alzarem accepisse. Te tamen
 animo fractum non esse; neq; quicquam de tuo ara-
 dore & diligentia eam ob causam esse detractum.
 Quæ quidem tua constantia & fortitudo dolorem
 meum multo leuiorem fecit. Sic enim existimabam;
 si te ipse non contraxisses, & spem uincendi non
 abiecisses; fore, ut breui hæc ipsa res secundior mul-
 to maiorem luctum & diuturniorem tuis hostibus
 pareret. Sed auxit eundem illum statim dolorem me-
 um atq; molestiam Turcarum Regis contra Sulta-
 num Aegypti Regem recens mirificaq; uictoria: de
 qua & te arbitror cognouisse, & ipse his diebus
 cognoui: tum eiusdem Regis ducentarum longarum
 nauium classis; quam illum habere paratam dicunt,
 qui illinc ueniunt. Sed hæc Dominus moderabitur.
 Te autem etiam atq; etiam hortor; ut quando hoc
 tuo parando mittendoq; exercitu magna tua diligē-
 tia, maiore impensa confecto maximam uerissimam-
 que gloriã apud omnes homines optimi fortissimiq;
 principis, apud nosq; in primis tibi ipse compara-
 uisti; magis etiam ad eosdem hostes opprimendos &
 profligandos, Remq; p. Christianam iuuandam pro-
 uirili tua iterum atq; sepius te accendas & pares:
 atq; in hac quidem causa dignum te, dignum tua uir-
 tute, dignum etiam auctoritate ea, quam tibi Resp.
 dat, animum, quid dicam sumas; qui tantam iam
 rem egeris? sed tamen illum ipsum, quem sumpsiisti
 multo

multo antea, magnū & fortem animum uel retineas diutissime, uel augeas. Nam quod ad insequentem animum attinet; esse nobis exploratum potest, uere inito mare nostrum omne Turcarum classibus plenum fore. Itaque nos neque desistimus reliquos Christianos Principes magnopere hortari; ut se ad capeſcendum cōtra Turcas bellum in tēpore comparent: neque si quid erit, in quo iuuare ipsi causam tā sanctam bonisq; omnibus tam expetitam possimus; non id suamus libentissime iam nunc, si expediat, præstaturi: modo unum omnes sentiant: unum sibi & tentandū & conandum & perficiendum putent. Sed ut ad te exercitumq; tuum redeam; & doleo tuas cogitationes atque conatus in communē utilitatem susceptos non multum profuisse; & letor tui te studij & uoluntatis hoc accepto incōmodo nihil remisisse. Dat. quarto Non. Nouemb. Anno quarto. Roma.

Ludouico Firmiano, & Hieronymo Brancadoriæ. 30

QVAB ad me perferri de Præfecto Hispano curauistis; qui a uobis captus accepto in femore uulnere in uestra custodia est: ea libenter cognoui. Is cum eiusmodi sit; ut quæri ab eo facinoris causa recte possit; mando uobis, & ut in eo curando nihil operæ aut diligentie ab ullo uestro præmittatur sic; ut ad sanationem quāto celerius fieri potest, si modo potest, perueniat: & ut restitutus elabi uestris e manibus non possit, cautio per uos adhibeatur,

tur. Quod si isto in loco atque custodia seruari tu-
tissime non potest: uolo, ut aliquò, ubi nihil eius-
modi timeatur, perferri hominem iubeatis. Vtrun-
que enim & uiuere, & custodiri illum ualde cupio.
Dat. tertio Non. Nouemb. Anno quarto. Roma.

Palauicino Antonij Mariæ Palauicini filio. 31

Q U O D patrem tuum magnum & clarum ui-
rum proximis diebus amiseris; tū tua causa uehemē-
ter doleo, tum mehercule etiam mea. Nam & tu illius
uiui hoc ipso tempore maxime indigebas: & ego
eum summopere amabam; & ille me colebat plura-
rimum. Omnino neque uir melior, nec mei amantior
quisquā fuit. Ita & tu patre optimo, & ipse
homine amicissimo priuatus sum: ut te separatim
consolari cum magnopere cupiam, non possim. Sed
est profecto illa consolatio proposita omnibus; qua
nobis non uti turpissimum est; ut quando D B V S
Opt. Max. hunc illi uitæ finem atq; laborum uoluit
esse: nomen quidem atq; memoriam optimi claris-
simiq; uiri & retineatis ipsi; & posteritati etiam
mandandam litteris & monumentis statuatis: Nihil
autem cum illo mali actum existimetis; quem Domi-
nus tanquā e carcere, sic ex hac corporis compa-
gine atque uinculis euolare iusserit ad sese. Nobiscum
si male actum est; id feramus æquo animo; &
D E I uoluntate, qui nihil mali uult, nostrum despi-
derium leniamus. Quod te in primis facere sane ue-
lim.

lim. Ego, si quid est; quo mederi tuo uulneri, aut reponere parte aliqua iacturam istam possim; id tibi omne polliceor: amorēque, quo patrem tuum sum uita fruentem prosequutus, in te libenter transfero. Tu modo & tanto patre te, & amore meo dignum presta. Dat. Cal. Decemb. M D X V I. Anno quarto. Roma.

Galeatio Palauicino. 32

ANTONIUM Mariam Palauicinum fratrem tuum egregium præstantēque hominem cum alijs multis de causis plane doleo uita functum esse: tum propterea, quod quanti te facerem, unus ipse optime omnium intelligebat. Nam cum mihi tecum neque uetus neque magna familiaritas intercessisset propterea, quod non sepe neq; multum unā fuimus; cum illo qui Romam ad me crebro ueniebat, sum de te sæpenumero ea loquutus; quibus illi ostenderem te mihi esse charissimum; dignitatēq; tuam a me fieri plurimi. Itaq; graui teste priuatus sum amoris summi erga te mei summęq; beneuolentię illo mortuo. Sed hoc leuius. Non enim uereor, ne tibi sepe declaraturus sim per me ipse meam in te uoluntatē meumq; animum. Illud grauius; multum te, multum eius filium Palauicinum, multū propinquos reliquos gentēq; omnē uestram atque familiam in eo uiro præsidij, multum etiā splendoris amisisse. Sed hæc ipsa etiam propterea, quod humana sunt, æquo & forti animo

ti animò sunt ferenda, homini præsertim magno, ut tu es; & multarũ rerum atque euentorum experientia prædita. Quod sane facit, ut in te consolando minus operæ insinendum putem; quod te existimo pro tua prudentia & magnitudine animi Deorũ immortalium uoluntatem tuã ipsius uoluntatem iam fecisse. Reliquum erat, ut tibi pollicerer; quæ fratre tuo, si uiueret, petente & rogante facerem; ea me omnia uel eius filij, uel tua causa omni tẽpore esse facturum, amoremq; meum, quo illum cõplectebam, in uos ambos conuersurum. Sed id malo uos re, quàm uerbis cognoscere. Extremũ est; ut Palauicinum ipsum orbũ patre maximo fratre tuo filij loco tibi habendum putes. Ita enim & quod te decet feceris; & quod præstare amor fraternus debet; & quo mihi esse gratius atque probatius nihil potest. Dat. tertio Non. Decemb. Anno quarto. Roma.

Marchioni Montisferrati.

33

Q U O D me rogas; ut & tibi permittam, ut Iulium Medicẽ Cardinalem fratrem patruelem meum tuarum rerum procuratorem apud me facere possis; & illi mandem, ut eam curã suscipiat: alterum tibi do, ut cum uoles, facias: alterum perfecit ipse hodie bene mane; cum me ille, ut quotidie solet, prima luce salutauisset; iussiq; eum procuratorem tuũ agere. Neq; enim decet quicquã te a me rogantem non impetrare. Id tua tuorumq; maiorum uirtus, atque

que in me necamq; familiam fides studiū beneuolētia
postulant. . Dat. octauo Id. Decemb. Anno quar-
to. Roma.

Focaris mercatoribus Germanis. 34

ALIQUANDIV est; cum ad nos non tantum
infecti argenti transmittitis, quantum soletis, quan-
tiq; indigemus. Ita sepe fit, ut cum ad cudendos nu-
mōs, tum ad alia publice priuatimq; conficienda ea
materia urbem deficiat. Quare hortor uos operam
adhibeatis; ut infecti & probi argenti plus ad nos,
quā nunc fit, & quantū opus est, afferatur. Erit id
uobis perutile; quibus pretia sine dilatione a Qua-
storibus Urbanis curabuntur: & nobis, qui in ue-
stra diligentia conquiescimus, plane gratum. Dat.
Prid. Id. Decemb. M D X V I, Anno quarto.
Roma.

Odoni Lutrechæ Præfecto Mediolanensium. 35

QVESTVS est apud me per Legatum suū
Leonardus Lauredanus Venetiarum Princeps, sex
naues sale onustas, quod is ad suas in Gallia urbes
mittebat, a Regis tui ministris in Padi ripa detenta
tas esse. Qua in re, quod ad me attinet; scire te pla-
ne uolo, mihi id displicuisse; neque me unquam uo-
luisse ut eæ naues retinerentur. Itaque si procedere
illas sine ullo impēdio permiseris; erit mihi gratum:
idq; ut

idq; ut facias, te hortor. Dat. x. Cal. Ianuar.
 MDXVI. Anno quarto. Roma.

E. N.

36

GRATAE mihi uestrae litterae fuerunt bis iam ad me per tabellarios uestros allatae: quibus me de Turcarum Regis bello Aegyptiaco deque rebus ijs certiore fecistis. Grata etiam ea; quae ad Dominicum Allegretum super eisdem rebus scripsistis; quae quidem ille statim omnia, ut iusseratis, ad me detulit. Itaque de ea uestra diligentia atque officio plane uos collaudandos censeo. Hortor etiam; ut ea in re studia uestra ne remittatis: ut quid ille agat, quid cogitet, quò se uertat, quid moliatur, per uos, ut adhuc quidem fecistis, scire deinceps possim. Nam ea mihi et uera et certa erunt; quae a uobis afferentur. Caterum quod res uestras mihi summo studio commendatis; dabo operam; ut, quod ex Reip. dignitate fieri possit, eas commendationes uestras et ratas et probatas me habuisse intelligatis. Dat. tertio Non. Ianuar. MDXVII. Anno quarto. Roma.

Ioanni Georgio Trifino Vicetino.

37

QUONIAM opera et diligentia tua atque uirtute certis in meis et Reip. rebus uti quam primum uolo; quarum rerum causa te ut alloquar, magno opere

gnopere oportet : mando tibi ; ut, quod tuo commo-
do fiat, Leonardo Lauredano Principe Venetiarum
salutato ad me confestim reuertare. Dat. Non. Ia-
nuarij. M D X V I I. Anno quarto. Roma.

Carolo Hispaniæ Regi. 38

AQVILAS quatuordecim auibus capiendis
idoneas ; quas mihi Adulfus Vandra familiaris tuus
attulit ; Regium sane munus libenter, ut debui, ac-
cepi. Et sunt enim miræ pulchritudinis, & abs te ;
quem ego mihi filij loco esse duxi : eius præterea ge-
neris ; quod omnium & nobilius est & rarius : ut
neq; multæ ullis in locis capiantur : neq; sæpe ad nos
ueniant. Tu uero uno munere tot misisti ; ut existi-
mem earum capiendarum artem aliquam te callere.
Nisi forte ipsæ sponte sua omnibus e regionibus isto
conuolant ; ut abs te capiantur, tibiq; seruiant. Quod
si est ; tu eis male gratus fuisti, qui ad me miseris.
Sed omnino extra iocum, malletm tibi eas retinuis-
ses, quã mihi misisses : Quippe, quæ tibi uoluptati mul-
to magis fuissent, quàm mihi erunt : qui tantummo-
do cum autumnii Romanum cœlum fugio, ualetudinis
interdum causa uenatione aucupioq; me oblecto, uel
eos potius, qui mecum sunt : ut iocundior per agros
uagatio & delectabilior nos diutius in labore uic-
teneat. Tu uero adolescens & Rex ; ut multas horas
omni tempore consumere arbitrato tuo possis ; eis &
sæpius usus fuisses, & utilius ; addo etiam & decẽ
tius.

tius. Quod mihi tamen munus ipsum tuum multo
 charius atque amabilius facit: cum eo te defraudes
 ipse, qui uti recte potes; ut mihi des, qui non pose
 sum. Et quoniam bellissimæ, ut dixi, sunt: dabo ope
 ram, ut aliquo te remunerer munere. Interea uale
 bis; nosq; ut facis diliges. Dat. quarto Id. Ianuar.
 MDXVII. Anno quarto. Roma.

PETRI BEMBI

EPISTOLARVM LEONIS

DECIMI PONT. MAX.

nomine scriptarum,

LIBER QVARTVSDECIMVS.

Alphonso Duci Ferrariensium. 2

INTELLEXIMVS Franciscum
 Mariam Ruuerem Vrbinatum o=
 lim Ducem, cui sacris interdictum
 est, Hispanorum peditum manu
 coacta iter per tuam ditionem es=
 se facturum; ut ad nostra municipia perturbanda
 nouasq; res moliendas pertendat. Ego tametsi te pro
 tui muneris partibus id ei non permissurum puto;
 uolui tamen ad te scribere, monereq; te; ut Fran=
 cisco Mariae Hispanisq; peditibus loca nostra tena=
 taturis nihil opis des; nullum prorsus commeatum
 praebeas; sed itinera potius claudas; arceasq; illos a
 Padi ripa tum abductis nauibus, tum flumine com=
 munito: nec eos sinas opportunitatem ullam tuis ex
 locis ad tam scelestos ausus exercendos, Remq; pub.
 perturbandam posse nancisci. Id si feceris, quod te
 facturum confido; erit nobis uehementer gratum:
 dabimusq; operam, ut bene te de nobis esse meritum
 letere atq; gaudeas. Sin aliter statues tibi esse fa=
 EEE ciendum;

ciendum; scire te uolumus nos id ægerrime molestissimeq; laturos. Quemadmodum ab Internuncio tuo, qui cum his de rebus loquuti sumus, latius intelliges. Dat. XIII. Cal Febr. MDXVII. Anno quarto. Roma.

Maximiliano Röm. Imp. desig. 2

ET ex Legati tui litteris, & ex mei sermone; quæ hoc tempore Fræciscus Maria Vrbinatum olim Dux, cui quidem igni & aqua interdictum est, in nos Remq; pub. moliatur, intelliges. Ea tametsi existimem eum exitum habitura, quem par est tam scelesta initia consequi: omnem tamen meam cogitationem, omnem curam adhibeo, ut ne quid ab illo incommodi Resp. accipiat. Itaq; etiam atq; etiam te & hortor & rogo; ut quando ipse primariam aduocationem rerum Romanarũ sustines; quibus opibus melius atq; celerius potes, & nobis præsto sis, & nostris hostibus ire obuiam pares. Plura non dicam; ne uel docere te uidear hominem summa prudentia summaq; rerum experientia præditum; uel diffidere probitati tuæ; quo nemo melior uir, nemo sanctior unquam fuit. Vnum dicam; si ad priora tua multo maxima atq; plurima in Remp. officia hoc adiunxeris, ut ei hoc tempore opem atq; auxilium feras: & ipsam tibi magnopere obstrictum & deuinctum iri; & te ex eo fructus uberrimos atque pulcherrimos esse capturum, hominum laudem & gloriam

gloriam sempiternam. Dat. nono Cal. Februar.
M D X V I I. Anno quarto. Roma.

Præfecto militum Hispanorum.

3

Ex sermone Stephani Camporemiri de optimo uestro in nos animo quæ uolebamur fere percepimus. Qua de re etiam atq; etiam uos collaudamus; scireq; uolumus istud uestrum in nos studium mirificamq; uoluntatum propensionem nobis plane gratam accidisse. Itaque quoniam uestrarum rerum & petitionum causam Laurentio Medici fratris mei filio Vrbinatum Duci tractandam & cognoscendam remisit: hæc adscripsi; ut sciretis, quicquid ab eo ijs de rebus postulationibusq; uestris statuatur; id mihi omnè ratum & probatū fore. Dat. octauo Cal. Feb.
M D X V I I. Anno quarto. Roma.

Episcopo Pacensi.

4

SCRIBIMVS Carolo Hispaniæ Regi de Fræncisci Mariæ Ruueris olim Vrbinatum Ducis subita in Reipub. urbes impressione ea; quæ scribenda sunt; quæq; tu ex ipsis nostris ad eum litteris intelleges. Cum uerò te propter tuas plurimas excellentesq; uirtutes summopere amem, putemq; cum Episcopus sis, atq; huius Reipub. magistratū geras; eā tibi eiusq; dignitatem & maiestatem pro tua probitate & fide magnæ curæ esse; peto abs te; ut eius-

EEE z dem

dem Reip. apud Regem tuum tuenda atq; defendenda causam suscipias : desq; operam ; ut quanto celerius quantoque favorabilius fieri potest, negotium transigatur, nobisq; respondeatur. Id erit nobis unice atq; summopere gratum : teq; ipse bene officium & diligentiam tuam posuisse, cum se occasio dederit, facile cognosces. Sed si me amas, age, cura, perfice ; ut res ne differatur. Hoc in te atq; in tua erga nos uoluntate pietateq; reponimus. Dat. nono Cal. Febr. M D X V I I. Anno quarto. Roma.

Francisco Gonzaga Marchioni Mantue. §

ET si tua in nos fides plurimis maximisq; in rebus multo ante nobis perspecta est & cognita : tamē quæ nouissimæ præstitisti officia fidei amoris diligentiaq; plenissima ; ea nobis multo maxime et grata et iocunda acciderunt : deq; ijs, quātum plurimum laudari quis & recta sentiens et honesta persequens debet ; tantum te effero meritis atque uerissimis laudibus. Itaque has ad te litteras dedi, cum ut scires te ad uetera tua de nobis merita magnum cumulum uorum officiorum adiecisse : tum ut te hortarer ; et si id minus necesse est, ut insisteres, qua nunc quidem pergis, uiam : adderesq; tibi ipse quasi stimulum ad ea, quæ cogitas, quæq; facis, etiam ardentius & constantius usquequaq; persequenda. Id erit mihi tam gratum ; ut eius rei memoria meo ex animo deleri nunquam possit. Quod re, cum opus erit, cognosces.

cognosces . Reliqua ex Alexandri procuratoris tui
litteris intelliges . Dat. Octauo Cal. Februar.

M D X V I I . Anno quarto . Roma .

Octouiris Reip. Florentine .

ET si ex Laurentio Medice fratris mei filio,
quàm nobis grata, quamq; iocunda fuerit diligentia
alacritasq; uestra in parandis promendisq; ijs, quæ
opus erât ad repellendos comprimendosq; nephari-
os Francisci Mariæ conatus atq; impetus, cognoscea-
re potuistis: tamen cum postea & quidem singulis
prope horis intellexissem & diligentiores uos et ar-
dentiores ea in re quotidie fieri, ac nihil prætermi-
tere eorum; quæ ad uestram primû, deinde nostram
dignitatem tuendâ pertinerent: non potui, aut etiã
non debui continere me; quin his apud uos litteris
testarer, probari a me uehementer officia omnia stu-
diâq; uestra: nihilq; esse tam magnû atque arduum;
quod non se a me impetraturam ciuitas uestra confi-
dere facile possit. Quod cû ita sit; hortor iam libe-
rius uos; ut, quod superest, pergatis etiam reliqua,
quo cœpistis animo atque ardore persequi: existi-
metisq; nostras res dignitatē auctoritatē uobis ma-
xime omnium sustinendas & tuendas esse. Quemad-
modum nos quidē certe uestras res ita tuemur, sem-
perq; tuebimur; ac si nostræ ipsorum essent. Neque
enim secundum D E I Ecclesiam remq; hanc p. uel
esse in uita quicquàm nobis debet, uel plane potest

nostra patria charius. Dat. septimo Cal. Febr.
 MDXVII. Anno quarto. Roma.

Francisco Gallorum Regi.

7

EXPLORATVM tibi puto esse, quo amore
 atque benevolentia fuerimus in Antonium Mariam
 Palauicinum: quamq; illum in arctam atque intimā
 domus nostræ familiaritatem & necessitudinem ad-
 miserimus. Eo ab humanis sublato meā in illum cha-
 ritatem ad Palauicinum eius filium, quem quidē uni-
 cum reliquit, libentissime traduxi, eumq; & tuen-
 dum & fouendum & ornandū mihi omni genere &
 officij & liberalitatis & plane beneuolētiae suscepi.
 Quod cum ita sit: Ille autem fortunas suas omnes in
 ditione tua Ducatuq; Mediolanēsi habeat: et si pro-
 pe compertum nobis est pro tuo magno regioq; ani-
 mo, proq; patris in te sui studio & fide, proq; la-
 boribus plurimis atque maximis te mandante susce-
 ptis; illum tibi per sese satis iam commendatum esse:
 uolui tamen pro meæ etiam pietatis officio a te dili-
 genter petere; ut omnibus illum in rebus, quibus in
 rebus opus ei erit, gratia auxilio liberalitate tua;
 habeas mea causa & rogatu etiam commēdatiorem.
 Erit id cum mihi mirandum in modum gratum; tum
 tibi etiam laudi; necessarium & familiarem meum,
 tuum hominem; cuius pater, dum tibi obtemperat
 ac præsto est, mortem obierit; tua te liberalitate at-
 que benevolentia in primis tueri. Dat. quinto Cal.
 Febr. MDXVII. Anno quarto. Roma.

Ceurio.

Ceurio.

8

EX meis ad Carolum Regem tuum litteris; quam mihi gratum fuerit in despondenda Maria Cōstantia Maneriana Annibali Rangoni equitum cohortis nostræ Præfecto uoluntatem illum suam adhibuisse, facile perspicias. Id tu quoq; illi non solum ut confirmes, sed etiam ut augeas, abs te requiro. Veruntamen quōniam a Regijs, qui apud me sunt, Legatis ei rei mora quædam interponitur; neq; possumus qua de causa id fiat, interpretari: petimus more nostro abs te, agas apud Regem, atq; efficias; ut quod semel uelle se per litteras mihi significauit; id aliorum inductu ne mutet. Effet enim eiusmodi uoluntatis illius commutatio mihi multas ob causas apprime atq; summopere molesta. Pluribus tecum uerbis non agam: ne uel Regiæ fidei, uel tuæ uirtuti uidear diffidere. Si quid autem præterea erit, quod te scire opus sit; de Raphaëlo Medice familiari meo id cognosces. Dat. Prid. Cal. Feb. MDXVII. Anno quarto. Roma.

Fabritio magno Rhodi Magistro.

9

ET gratum mihi tuū studium fuit; quod, ut mihi notos faceres Turcarum Regis inopinatos progressus, scribendis ad nos litteris adhibuisti ijs, quas ad diem xv. Cal. Nouembris dederas, & cura uigila-

EEE 4 lantiq;

lantiaq; tua in munienda ista Insula, de qua me certiore facis, uehementer mihi probatur. Enim uero nec abs te quicquam optatius contingere nobis potest; quam ita te animatum esse ad societatem istam atq; ordinem unam cum Rhodo ipsa contra illorum conatus, si acciderit, fortiter atq; uiriliter defendendum: nec minora de te quidem nobis ipsi pollicemur; cum ad ea mentem & cogitationem nostram conuertebamus. Perge igitur magno erectoque animo, ut facis, de uniuerso Christiano nomine bene mereari. Nam etsi existimem hoc sane tempore Turcarum Regem aliud uires suas conuersurum: est tamen tue prudentiae ea comparare, ita te instruere; quasi ille ad te opprimendum neruos omnes intendat suos; omnes cogitationes istam conferat, omnem conatum: ut si quis casus in tua damna Turcas armauerit; ij te imparatum non offendant: teq; Dominus tanquam uigilantem agricolam suae isti colende uineae arcendisq; ab ea furibus cum cognouerit; meritos tibi laborum tuorum fructus uindemiamq; affluentem paret. Quod ad me attinet: omnibus ijs in rebus, quas ad res opem auxiliumq; meum expetis, quoad fieri recte poterit, libentissime satisfaciam: quem admodum ab ijs, qui apud me sunt, procuratoribus tuis latius intelliges. Tuam enim societatisq; tue salutem incolumitatem dignitatem proxime facio, facturuseq; semper sum; ac huius ipsius reip. atq; nostram. Idq; & scire te, & collegio isti tuo meis uerbis polliceri sane uolo. Quod autem me hortaris,

ut ad

ut ad omnium Christianorum Regum pacem conciliandam animum adhibeam; ut possimus in cōmunes nostros hostes nobis acriter imminentes aliquando tandem arma nostra conuertere: scire te plane uolo, nihil me aliud dies atq; noctes cogitare; nihil omni mea cura, diligentia, contentione, precibus denique omnibus moliri ac niti; quā ut hoc ab illis consequar: sperare etiam moderatore & adiutore DEO cogitationes eiusmodi & contentiones meas in tempore profuturas. Tu uelim me cum de Turcarum molitionibus tum de tuis rebus; quantum quidem locorum longinquitas & traijciendi tempestates patientur; quā creberrime certiore facias. Dat. Prid. Cal. Februar. M D X V I I. Anno quarto. Roma.

Carolo Hispaniæ Regi.

10

C V M intellexisses superioribus mensibus cupere nos, ut quæ prima Ecclesia uberius tuis in Regnis Pontificem amisisset; de ea Bernardus Bibienæ Cardinalis honestaretur, per nosq; aueretur: liberalissime nobis per litteras significauisti; si, quod cupiebamus, consecissemus; id tibi ratum & probatum fore: præsertim cum scires Ferdinando Regi auo tuo idem etiam placuisse, nobisq; illum significauisse. Hæc tua liberalitas eo nobis gratior fuit; quod primis nostris ea de re sermonibus cum Legato tuo habitis id, quod dico, tribuisti; neque uoluisti nos multum

nos multum operæ eo petendo beneficio insumere.
 Quæ cum ita sint Ecclesiæq; Cauriensis, quæ in tuo
 Hispaniæ regno est, Pontifex mortem obierit: de
 fratrum nostrorum B. R. Cardinalium consilio Ec-
 clesiam Cauriensem Bernardo Cardinali contulimus
 existimantes te, ut pollicitus fuisti, quicquid egis-
 semus, libentissime comprobaturum. Id si ita, ut
 uolumus acciderit, erit nobis tam gratum, ut nihil
 possit esse gratius: sin aliter se res habuerit; ut qui-
 dam non belli iam homines dicunt; mirabor: præ-
 fertim cum scias ea nos in re pro Cardinali optime
 de nobis merito, neq; solum uetere usu beneuolentia
 fide studijs officijs coniuncto, sed etiam ab ineunte
 ætate nobiscum educato laborare; quique præterea
 duorum clarissimorum hominum auorum tuorū Ma-
 ximiliani & Ferdinandi studiosissimus amantissimus-
 que semper fuerit, non secus ac si ipse unus ex uestra
 gente fuisset: ut iam non te modo id mihi permissu-
 rum facile quilibet non ineptus existimaret; sed pla-
 ne etiam gauisurum fuisse, occasionem tibi dari ma-
 gnum & prudentem & summo ingenio summis fa-
 cultatibus uirum, deq; uobis optime meritum, ma-
 ximeq; gratum hominem promerendi. Quæ cum ita
 se habeant; tu minus uereor, ne sis fidem mihi tuam
 præstaturus. Itaq; familiarius iam abs te peto; mā-
 des; ut Episcopatus Cauriensis possessio Bernardi
 procuratoribus sine mora tradatur: ut tua & in il-
 lum liberalitas illustrior, & in me obseruantia te-
 stator apparet; & ego tibi amplius atq; proli-
 xius

xius debeam. Dat. III. Id. Feb. MDXVII. Anno
quarto. Roma.

Ceurio.

11

EA, quæ à Carolo Rege tuo in re Bernardi Bi-
biena Cardinalis peto; ipse de meis Legatis intelli-
ges. In ijs cum & ipsius Regis fides interposita
sit, & uoluntas maxima atque iustissima uersetur
mea; non dubito, quin ab eo sim facile omnia &
sine ulla mora impetraturus. Sin uero aliter se res
habuerit; te hortor ita apud illum agas, ut impedi-
menta omnia ea in causa reijciantur. De eo tibi ego
haud multo certe minus, quam ipse Cardinalis de-
bebo: qui tibi tamen omnia sane debebit: uel utriq;
potius debebimus. Dat. tertio Idus Februar.
MDXVII. Anno quarto. Roma.

Maximiliano Imp. desig.

12

AGET tecū meis uerbis Thomas Legatus meus
in re Bernardi Bibiena Cardinalis cum magni certe
prestantisq; hominis, & mihi familiarissimi planeq;
coniunctissimi; tum tui, ut scis tam cupidi; nihil ut
illo possit esse in te amando & colendo ardentius.
Plura me ad te scribere nō oportet: qui quàm leuis-
sima tuorum familiarium cōmendatione omnia tua
causa facio. Totam rē ita tibi cōmendo; ut me abs-
te beneficium accepisse sim existimaturus; si is id,
quod

quod petit, a Rege Carolo nepote tuo per te consequetur. Dat. tertio Id. Februar. M D X V I I.
Anno quarto. Roma.

Matthæo Cardinali Gurcensi.

13

ET SI existimem non necesse esse, ut res & fortunæ Bernardi Bibienæ Cardinalis Maximiliano magnopere commendem: cuius percelebris perque uetus in illum obseruantia studium amor exposcere iure prope suo uidentur, ut ipse aliorum cōmendationis apud Cæsarē non egeat: Feci tamen id per literas diligenter, per Legatos autem meos multo etiā diligentius: cum cuperem, ut si quis casus ferret, ut Cardinalis in Ecclesiæ Cauriensis, cui hodie illi preposui, possessione a Carolo Hispaniæ Rege assēquēda difficultatis aliquid experiretur; Cæsar in eo interponeret auctoritatem apud nepotem suā; remque ex mea & Cardinalis uoluntate conficeret. Nūc autem, quod superest, & si minus necesse est pro homine tibi deditissimo, tui studiosissimo, tuorum bonorum cupientissimo, tui præterea ordinis me apud te agere: tamen quantum maxime possum, te hortor; uelis, si erit opus, atque ubi erit, eius causam apud illum tueri atque suscipere, quoad is uoti compos per te fiat. In quo tum Cardinali Cæsar maximum beneficium fecerit: tum sibi ipse apud omnes homines beneuolentiæ plurimum compararit. Nemo est enim cui non cognita perspectaq; sit Bibienæ in illum

illum obseruãtia plurimis maximisq; officiorum testata generibus, planeq; comprobata. Ego uero utriusque uestrum debere me facile profitebor; ipsi, qui apud Carolum Regem; tibi, qui apud illum egeris, ut fieret utriq; nostrum satis. Dat. tertio Id. Febr. M D X V I I. Anno quarto. Roma.

Carolo Hispaniæ Regi. 14

V E N I T ad te Ioannes Bernardinus Montorius homo tuus pro fortunis quibusdam suis abs te recuperandis. Is quoniam existimat paruo se negotio, quæ cupit, mea commendatione abs te impetraturum; facile pro meo in se amore mihi persuasit, ut se tibi commendarem. Quare erit mihi certe gratum; si te is liberalem suis in rebus experietur. In quo etiã illud consequere; ut hominem tibi iam tum sua sponte, tum quod in imperio tuo est, sane deditum, tuo beneficio tibi deuincies. Dat. Prid. Id. Februar. M D X V I I. Anno quarto. Roma.

Raimundo Cardonæ Proregi Neapolis. 15

E X Caroli Regis tui litteris cognoui id; quod cum mihi unice gratum accidit; tum fuit nostræ in illum benevolentia & spei, quam de illo cõceperam, magnopere consentaneum; uelle illum scilicet, tibiq; mandare; ut quibuscunq; in rebus ipse auxilium tuum requirerem ad nepharios Francisci Mariæ in nos Remq; p.

Remq; p. conatus atq; impetus compescendos; mihi præsto esses: quemadmodum ex ipsius ad te Regis, Legatorumq; regionum litteris intelliges. Quamobrem te hortor; ut quod iam tua sponte faciebas; in quo mihi fides diligētiaq; tua ualde mehercule probabatur; id nunc eo libentius facias, uel perficias potius; quod ad tuam in me propensionem & studium Regis tui uoluntas atq; imperium accessit: ut quos milites mihi parabas, eos itineri des; ut cum nostris militibus se coniungere, & nobis usui esse in tempore possint: Sed hæc & reliqua, quæ te scire opus est, de Iuliano Rodulpho Priore Capuæ, quem ad te his de rebus mitto, melius & planius intelliges. Dat. XIII. Cal. Martias. MDXVII. Anno quarto. Roma.

Francisco Gallorum Regi.

16

DE ijs, quæ quidem ad commune nostrum in Turcas bellum parandum pertinerent, alijs ad te litteris scripsi. His uero litteris te hortari uolui; ut quando esse nobis exploratum potest; etiam si Turcarum Rex iustam illam, quam quidem magna diligentia comparauit, classem hac æstate non sit deducurus; partem tamen aliquam eius classis, priuatorumq; hominum nostrorum hostium longas naues ad pyraticam exercendam non defuturas; quibus mare nostrum infra supraq; nauigantes nostraq; littora infestentur; dares operam, ut tuis in locis idonea quæ celerime

lerrime classis conficeretur ; qua cum mea & cū Hispania Regis, a quo idē petimus, classe cōiūcta et cōsociata, & hostibus iri obuiam possit ; & nostra in communem utilitatem littora prēmunita sint : praeferim cum ad me perferatur & paratas esse iam nunc in Graeciae littoribus biremes aliquot & triremes naues, quibus damna & caedes nostris hominibus inferantur : & parari alias ad id ipsum pluribus in portibus & locis . Id si ita est ; ut unā curam adhibeamus ; ne audacissimis hostibus nostris Christiani homines et eorū fortunae ludibrio & praedae obijciantur ; etiam atq; etiam abs te peto . Dat. Cal. Martijs. M D X V I I . Anno quarto . Roma.

Odoni Lutrechæ Praefecto Mediolanensium. 17

LEGI eas litteras, quas ad te Rex tuus dederat missas abs te mihi : quibus cum litteris consentiunt Legatorum meorum litterae de optimo Regis in nos animo propensissimaq; uoluntate, cui quidem ea de re plurimum debeo . Itaq; quod ex me quaeris, quid te uelim facere . Equidem te hortor ; ut quā celerrime mittas Parmam equites grauis armaturae tercentum ex ijs, quos habes & paratiores & firmiores ; ut in tempore mihi praesto sint . Parmae autem aderunt ; qui eos equites & doceant, quō eundem ipsis sit ; & ducāt iussu meo . Id erit mihi abs te etiam atque etiam gratum . Dat. octauo Cal. Februar. M D X V I I . Anno quarto . Roma.

Carolo

Carolo Hispanie Regi.

18

LECTIS tuis ad nos litteris, cognitoq; cum edicto tuo Hispanis militibus proponendo, qui cum Francisco Maria bellum gerunt; tum mandatis ijs, quæ ad Raimundum Cardonam, qui Neapolis pro Rege est, misisti super nostra Rei; pub. dignitate modis omnibus tuenda & defendenda; magnam cepi uoluptatem, non solum quia maiestatem huius Imperij te adiutore cõtra subitos audacissimi hostis conatus defensum iri uidebam; sed etiam propterea, quod te intelligebam ex illius in nos impetu grauissimõq; bello uehementer esse commotum. Itaque de hac tua tam egregia in nos uoluntate ago tibi, quas debeo, gratias: hoc est maximas atq; amplissimas: spondeoq; me eius rei memoriam meo ex animo nõquam deleturum: daturum autem operam; ut parem in me uoluntatem persimilemq; semper animum experiare ijs in rebus; quæ ad tuam dignitatem uel sustinendam uel amplificandam pertinebunt. Dat. XIII. Cal. Mart. MDXVII. Anno quarto. Roma.

Episcopo Pacensi.

19

CUM ad petitiones nostras super auxilio nobis mittendo Carolus Rex & celeriter & amantissime rescripserit; idq; factum te in primis nostram cau-
sam

sam adiuuante cognouerimus : sane non tã mihi gratia fuit spes , quam cepi fore , ut Franciscum Marianum suorum conatum audaciãq; pœniteat : quã uoluptas etiam iocunda ; cum uideam huius Reipub. dignitatis & maiestatis propugnatores isthic nõ deesse magnos & claros uiros . Itaq; & agitur tibi nũc quidem a me par gratia pietati tuæ : & uoluntas similis ostendetur , quotienscunque se occasio dederit , ut te ornare atque augere possim . Reliquum est ; ut Regem tuum in ea , qua nunc est uoluntate , confirmes : uademq; te illi des , nulla nõs in re ; quæ ad eius uel commodum uel dignitatem pertineat ; unquam defuturos . Dat. XIII. Cal. Mart. MDXVII. Anno quarto . Roma .

Carolo Hispaniæ Regi .

20

ET mea uetus in Robertum Sanseuerinum Cataliæ comitem charitas ; & propinquitas , qua is mecum nuper coniunctus est : despondi enim ei Hippolytam Ciboam Sororis meæ filiam : iure a me requirere uidentur : ut & ipsum & res & fortunas eius omnes tibi diligẽter cõmendem . Est sane is ea ex gente oriundus , ijsq; uirtutibus præditus ; ut per sese tibi esse commẽdatus facile possit : Cum uero ad hæc accedat etiam necessitudo , quam mecum iniit ; ualde sperat nullis in rebus , quæ ad dignitatem fortunãq; suas pertineant , te sibi defuturum . Ea spes ne eum fallat etiam atq; etiam abs te peto . In quo sit

FFF quid

quid beneficij in eum cōtuleris ; id ego sic accipiam ,
 quasi tu tantundem in me ipsum contulisses . Quibus
 autem in rebus liberalitate illi tua opus sit ; de
 Nicolao Scombergio familiari meo , qui est ex socie-
 tate Augustinianorum , quem ad te mitto , cogno-
 sces . Dat. tertio Cal. Mart. M D X V I I . Anno
 quarto . Roma .

Regi Britannie . 21

SANE quàm pro mea in rem Christianam
 pietate gauisus sum , et Maximilianum Rom. Imper.
 desig. & Franciscum Gallorum Regem , & Carolum
 Regem Hispaniæ super capessendo in Turcas com-
 muni sentētia bello paratos se esse omnia facere nu-
 per mihi amantissime significauisse : qui quidem om-
 nia sua studia omnes , opes , facultates , semetipsos de-
 niq; ad id pollicendo nostram omnem de illis spem
 expectationemq; impleuerunt . Itaque sperare iam
 incipio , non longissime abesse illud tempus , quo ui-
 uere nos non poeniteat . Nam ut adhuc quidem se res
 habuit , dum & nos nostris inter nos odijs discepta-
 tionibusq; conterimur , & Turca suis progressibus
 maior in dies formidabiliorq; fit ; bene cum illis ac-
 etum uideri poterat ; qui se ab ijs , quæ impendere
 mala putabantur , moriendo præripuerant : præser-
 tim si essent eiusmodi , qui alios regerent : ut si quid
 mali accidisset , ipsis tribueretur . Nunc uero ; cum
 & illi , quos dico , Reges nihil se recusaturos pro-
 fiteantur ;

fiteantur, ut bellum suscipiatur; & tuæ item litte-
 ræ tuorumq; Legatorum sermones in eandem nos o-
 pinionem erexerint; ut, quod ad te attinet, nihil
 finis desideraturi eorum, quæ per te parari confi-
 ciq; poterunt: cum, ut dixi, lætor tantum esse con-
 sensum uestrorum animorum belli gerendi: tum in
 eam spem adducor; ut existimem, qui extrudere nos
 nostris sedibus cogitant, audacissimi hostes nostri;
 suis ipsos Regnis exturbatos, suis expulsos breui
 tempore domicilijs ea nobis uictoribus relicturos.
 Quamobrẽ cum uenerabilibus fratribus meis E. R.
 Cardinalibus re mature considerata, adhibitis ad id
 tuis cæterorumque Regum Legatis, primum qui-
 dem quinquennales inducias inter Christianos om-
 nes indiximus; easque sumus his diebus inter sã-
 cra, Dijs immortalibus testibus edicto nostro pu-
 blice sancituri. Deinde, quoniam numi quasi ner-
 ui bellorum sunt; ad eos cogendos eam prope ra-
 tionem inire nobis placuit, de qua nos Maximilia-
 nus admonuit scripto suo: cuius exemplum ad te
 mitto additis, quæ mihi addenda esse & ad cele-
 ritatem, & ad facilitatem sunt uisa: ut uel id tu
 quoque, si tibi uidebitur, probes: uel scribas ad
 nos cur non probes, afferasque ipse meliora. Sed
 te puto facile probaturum: noui enim ingenium &
 liberalitatem tuam. Atq; ut hæc, & reliqua, quæ
 agenda sunt, maiori cum dignitate transigantur; ad
 te, Regesq; reliquos mittere Legatos decreui ex ijs,
 qui Cardinales sunt, magnos & claros uiros: qui-

bus ea sola cura sit, quæ ad bellum pertinent, apud
 uos procurandi: ut celerius omnia confici atq; te-
 statius possint. Quæ cum ita informata sint, ut res
 iam caput habere uideatur, quod est omnium diffi-
 cillimum atq; maximum; te non hortor modo, sed
 plane etiam atq; etiam abs te peto, quæsoq; ut quod
 mihi significasti uelle facere te; id ita iam re cures,
 agas, efficias; ut si quis erit Regum nostrorum ad
 fidem suam præstandam lentior; is tuo exemplo
 commoueri possit: ut cum tu, a quo propter lon-
 ginitatem minus celeriter curari potest, tuas iam
 partes impleueris; sese pudeat tardiozem te fuisse;
 negligentiamq; suam plura etiam, quam pollicitus
 fuerit, in commune conferens reponat. Id quantæ
 tibi gloriæ futurum sit, nemo te melius intelligit.
 Plura nõ dicam: res enim satis per se ipsa loquitur:
 uel DEVS Dominusq; noster potius te pro se allo-
 quitur. Eum te par est audire: cui tantum ipse re-
 rum optimarum maximeq; expetendarum dedit; ut
 nisi earum multo maximam, si sit opus, partem ipsi
 te hoc tempore poscenti profuderis; non satis di-
 gnus eo munere fuisse uideare. Hæc dies atq; noctes
 cogitare te oportet; & ut uideo, cogitas. Sed non
 tam pulchrum est profiteri atque recipere te factu-
 rum recte aliquid; quam perficere quod pollicitus
 es, etiam necessarium; ut boni Regis nomen adipi-
 scare. In altero nutus animi uoluntasq; tantum ostē-
 ditur; quæ flecti & commutari facile potest: in al-
 tero inest constantia perpetuitasq; uoluntatis; quæ
 quidem

quidem multum roboris multumq; uirtutis requirit. Sed hæc tu fortasse melius. Reliqua quæ sunt, ea de tuis Legatis intelliges; quibus cum & multa & sæpe sumus loquuti. Tu uelim ad nos litteras omnibus de rebus des quàm creberrimas: ut quod locorum longinquitas intercipit; sedulitate nobis diligentiaque tua restituatur. Dat. tertio Non. Martias.

MDXVI. Anno quarto. Roma.

Francisco Gallorum Regi. 22

HODIE Romæ Xistus Cardinalis eius Ecclesie, quæ ad Petri uincula dicitur, graui longoq; morbo conflictatus cum mortem obierit monasterium Clareuallense Cisterciensis ordinis Mediolanensis diocæseos, quod is habebat, Iulio Medici Cardinali fratris patrueli meo contuli; cum existimarem eam tibi rem cum mea, tum ipsius causa, cuius plurima in te officia semper extiterunt, non ratam modo & probatam, uerum etiam uoluptati fore. Paucis igitur, quemadmodum coniunctioni necessitudiniqu; nostræ conuenit, te hortor, mandes Odoni Lutrechæ Præfecto Mediolani; curet efficiatq; ut eius monasterij possessio Cardinalis procuratoribus sine mora tradatur. In quo & mihi gratissimum feceris: & Cardinalem tibi pridem ualde deditum tuiq; cupidū tuo beneficio magnopere tibi deuinxeris. Dat. octauo Id. Martias. MDXVII. Anno quarto. Roma.

Leonardo Lauredano Venetiarum Principi. 23

HERI Xisto Cardinali eius phani, quod est ad Petri uincula, Romæ uita functo cum uellemus Ecclesiæ Patauinæ, cui etiam is præerat, aliquem ex tuis ciuibus præficere; quemadmodum Marcus Minius Legatus tuus a nobis per hos dies diligentissime petierat tuis uerbis: nemo ea nobis dignior Marco Cornelio est uisus, cum propterea quod is & Cardinalis est, & ciuis tuus, & plurimis maximisque uirtutibus præditus: tum etiam, quod tibi esse omnium maximum debet, quia is istius reip. studiosissimus semper fuit; atque omnibus eius difficillimis durissimisque temporibus nullum unquam laborẽ euitauit, nulli rei pepercit; ut illi uel commodo uel ornamento esse possset. Itaque suis omnibus fructibus & pensionibus eam ob causam nouem ipsos annos caruit: quod te scio non latere. Quæ cum ita se haberent; Marcum Cornelium Cardinalem Ecclesiæ Patauinæ præposuimus: in quo tibi rem per quam gratam facere nos eo exploratius nobis fuit; quod te scire arbitrabamur, quanti nos eum hominem faceremus; qua porro beneuolentia prosequeremur: ut cum tibi eius rei esset opus, consideres nihil illum a me frustra petiturum. Nunc autem, quod superest; etiam si minus necesse est; amoris tamen in illum mei abundantia magnitudineque te hortor; des operam, ut illius Ecclesiæ possessio Cardinali sine ulla mora

mora tradatur : ut is & muneris in se mei , & suorum de te meritorum fructum hunc celeriter capiat .
Dat. octauo Id. Martias . M D X V I I . Anno quarto . Roma .

Leonardo Lauredano Venetiarum Principi . 24

M V L T A mihi necessitudinis officia cum Ioanne Francisco Gambarà uita functo ; magnus nostræ familiæ cum eius familia usus , magna sane beneuolentia multos iam annos intercesserunt : neq; quicquam prope est apud nos gratiæ officij pietatis ; quod , si eorum in nos atque nostros merita respererimus , illis plane non debeatur . Quæ cum ita sint , ea uero familia post multas bellorum tempestates , in istius reip. sinum , quasi portum , unâ cum reliqua ciuitate Brixienti redierit , seq; receperit : non horum modo te , sed abs te etiam atque etiam requiro ; ut Robertum Gambaram familiarem meum iuuenem multa uirtute , reliquosq; eius fratres Ioannis Francisci liberos uniuersamq; eam familiam libenti beneuolæque animo excipias , foueas , tueare ; nostræque causa ita tractes ; ut præter id , quod ipsi Indies suis in istam remp. studijs , officijs , sua fide cõsequuturos se ab ea gratiæ benignitatisq; confidunt ; nostra hac tam diligenti commendatione abs te impetrent , ut iam nunc placabilem liberalẽque tuum ciuitatisq; tuæ in sese animum experiantur ; sentiantque multum sibi apud te meam summam in te remq;

istam pub. benevolentiam, meamque auctoritatem
profuisse. Dat. sexto Id. Martias. M D X V I I.
Anno quarto. Roma.

Alphonso Petrutio Cardinali Senensi. 25

Q V O D nobis, qui te amanter Romam arces-
seramus, non salutatis profectus sis; cum res tuas
conficiendi curam paterna diligentia atque amore
suscepissemus, atq; illas ex tua sententia confecturi
breui essemus: sane pro nostra in te benevolentia
propensoq; ad tuam dignitatem fortunasq; tuendas
animo, molestum nobis atq; inexpectatū fuit. Quod
uero mihi denunciatum est cogitare moliriq; te res
nouas ad Senarum statum & quietem conuellendam;
id mihi quidem, cum esses huius Reip. pars, fra-
tremq; meum gereres, sciresque id municipium in
meam curam esse receptum; uerisimile mediufidius
non est uisum. Veruntamen quoniam ea, quae dico,
magnis auctoribus afferebantur; his te litteris &
monere & hortari uolui; ut ab eiusmodi motibus
excitandis abstineres; auocaresq; te ab ijs cogita-
tionibus, quae nobis negotium facerent: sciresq;
prorsus atq; cognosceres; si quicquam omnino con-
tra hunc Senarum statum egisses, tentauisses; id me
nihil plane secius, ac si in me ipsum admisisses, atq;
conspirauisses, esse uindicaturum. Dat. quarto Id.
Martias. M D X V I I. Anno quarto, Roma.

P E T R I

PETRI BEMBI
EPISTOLARVM LEONIS
DECIMI PONT. MAX.

nomine scriptarum,

LIBER QVINTVSDECIMVS.

Ludouico Regi Pannoniæ.

INDICTIS per nos his diebus
inter Christianos omnes quinquē-
nalibus inducijs ob suscipiendum
in Turcas communi consensu bel-
lum; statueram ad te mittere cer-
tum hominem; qui te multis de rebus doceret, quas
te scire oportere maiorem in modum existimabam.
Itaq; nunc ad te mitto Nicolaum Scombergium Ger-
manū, qui est ex societate Augustinianorum eum,
qui tibi has litteras reddidit; & prudentem sane
hominem maximisq; tractandis rebus exercitatum,
& mihi summopere probatum & gratū: ut & illa,
quæ dico, tibi significet; & curam gerat ea, quæ
ad bellum pertinent, tecum & cum tuis procurandi;
quoad Cardinalis aliquis ei succedat, qui tibi nostro
nomine præsto sit: quemadmodum tibi reliquisque
Regibus scripseram uelle facere me. Reliquum est,
ut te horter; ut prætermisis omnibus alijs occupa-
tionibus tuis huic curæ totum te plane des; hoc co-
gites;

gites ; in hoc neruos omnes intendas tuos ; ut Christiana Reip. plurimum opis atq; praesidij compares. In quo & maiorum tuorum , qui multa cum Turcis bella magno animo gesserunt , equare gloriam poteris ; & tuos fines longe lateq; promouere ; & DBI Opt. Max. qui tibi tantum Regnorum dedit , causam ualde quidem illam periclitatem defendere pleneq; restituere. Dat. sextodecimo Cal. April. MDXVII. Anno quinto. Roma.

Episcopo Saguntino.

2

ET si ex Legatorum meorum litteris intellexite & illorum audaciam , qui huius Reip. municipia comparato exercitu aggredi expugnareq; sunt ausi , egerime tulisse ; & omnem tuam curam operam auxilium ad ipsius Reip. dignitatem tuendam animo libentissimo illis detulisse : tuae tamen litterae , quibus idem significauisti , gratiae mihi atq; iocundae fuerunt : spondeoq; tibi eius me rei parem aliquando gratiam relaturum . Interea te , etiam si nihil necesse est , tamen hortor , pergas facere , quod profecto facis : idq; tandiu , dum finis aliquis harum molestiarum reperitur : quo de fine , sacra cum facis , supplicare te Domino precibus omnibus sane uelim . Equidem & illi supplex ea de re quotidie sum : & spero fore , ut huius reip. hostes propediem audaciae suae ualde poeniteat . Dat. tertiodecimo Cal. April. MDXVII. Anno quinto , Roma.

Hadriano

Hadriano Episcopo Dertusensi . 3

Q V O D tuis ad me perhumaniter scriptis litteris significauisti , molestissimam tibi fuisse eorum hominum audaciam , qui aperto bello in reip. loca inuadere , eaq; diripere sunt aggressi : de eo etiam ex Legatorum meorum litteris fiebam certior. Equidem ualde consolor ; cum te hominem & prudentem & grauem , & magna apud Carolum Regem auctoritate non æquissimo animo ferre sentio hanc indignitatem , mederiq; cupere reip. uulneri , non illi quidem magno aut introrsum adacto ; sed tamen uulneri : quod sanari sine Regis tui curatione prope non potest. Itaq; cum te de tuo in remp. optimo amantissimoq; animo , quem & mihi & meis interpretibus ostendisti , uehementer laudo : tum hortor ; ut quod laudabiliter coepisti suadere Regi , ut nobis suppetias ferat ; idem insistas pergasq; tandiu facere ; dum audacissimi hostes nostri suarum impressionum poenas luant . Totam igitur reip. causam , uel ipsam potius rempub. tibi commendo maiorem in modum . Dat. XII. Cal. April. MDXVII. Anno quinto . Roma .

Prolegato Perusia . 4

C V M huius urbis exulem Carolum Balionem fecerimus propterea quod is è conspectu nostrarum
 edium

edium ac prope ante nostros oculos in Ioannem Paulum Balionem propinquum suum stricto gladio impetum fecit: mando tibi; ut Perusie Decurionibus denuncies meis uerbis; ut Carolum item exulem Perusie factum pronuncient edicto meo. Dat. IIII. Cal. April. MDXVII. Anno quinto. Roma.

Potentie Comiti. 5

Q V O N I A M nostra maxime interest, te Regiosq; milites quibus imperas, cum nostra manu ea, quæ in Piceno est, quam celerrime coniungi: hortor omni studio te, festines, quantum maxime fieri potest; teq; ad Laurentium Medicem fratris mei filium magnis itineribus cõferas. Id si feceris; quem admodum te facturum confido; dabo ipse operam; ut bene te studium tuum posuisse cognoscere & letari possis. Dat. III. Cal. April. MDXVII. Anno quinto. Roma.

Societati & Canonicis templi Romani Apostolorum Principis. 6

M A N D A V I M V S Latino Iuuenali familiari nostro; qui est in uestra societate; ut se ad uiam compararet. Missuri enim sumus eum in Galliam transalpinam: ut apud Franciscum Gallorum Regem nostris tractandis rebus & constituendis moram trahat. Quem quidem propter excellens eius ingenium atque

atq; in agendis rebus cum incredibilem diligentiam, tum fidem eximiam & singularem atq; mirificam probitatem magno nobis & reip. usui futurum confidimus. Quibus uirtutibus etiam illud adiungitur; quod ciuis Romanus est, patrijque iuris maxime retinens. Is cum munus non renuisset; nos admonuit, eam sibi rem magnum detrimentum allaturam: propterea quod in societatis uestræ legibus est; ut qui Roma annum absunt, collegij prouentibus ne iuuentur. Id cum nobis magnopere indignum atq; illiberale sane sit uisum; eos omnino, qui Ro. reip. magno cum labore operam impediunt, suorum sacerdotiorum fructibus defici: uobis singulis & societati uestræ mandamus; ut nihil ea de causa, quod is Roma absfuturus sit, de illius sacerdotij prouentibus detrahatis: sed operam adhibeatis; ut omne id, quod presenti curatur, ad absentem integrum & solidum perueniat. Prid. Cal. Aprilium. M D X V I I. Anno quinto. Roma.

Carolo Hispaniæ Regi. 7

DEDIMVS paucis ante horis ad te hodie litteras: quibus tibi significauimus, nos, ut tuis postulatis satisfaceremus, Episcopum Cameracensem designatum ad amplissimam Cardinalatus dignitatem legisse: Deque nostri in te animi propensione omnibus in rebus ab huius reip. dignitate non alienis multa in easdem litteras coniecimus: cum de ijs tamē subantea cum

tea cum Episcopo Syracusano & Hieronymo Vicco Legatis tuis effemus diligenter loquuti. Quae cum ita se habeant; uideasq; id me propemodum agere, ut tibi nihil negem: æquum est eundem te animum nostris in rebus præ te ferre; uelleque mihi quibus in rebus honeste possis, auctoritatem & liberalitatem tuam non claudere. Id etsi existimem ob eximiam tuam maiorumq; tuorum in Romanos Pont. pietatē te esse facturum; præsertim cum ego te tam officiose tamq; amanter prouocem: hortor tamen meo, hoc est paterno iure idem, quod antea non unis litteris sum hortatus; atq; ut expressius animi mei sensum testatum apud te faciam, plane te rogo, mandes, ut Bernardo Bibienæ Cardinali tam spectatæ uirtutis uiro, tam mihi grato, quàm scis, Cauriensis Ecclesiæ possessio aliquando tādē tradatur: neq; utriusque nostrum in eo spem expectationemq; tandiu differas; dum & muneris tui gratia & uoluptas mei ex eius animo effluat atq; depereat die: accidatq; id, quod illis solet accidere, qui biduum aut triduum stomacho ieiuno fuerunt: nulla enim amplius capiendi cibi ducuntur auiditate: neq; uescentes uoluptatem ullam sentiunt propterea, quod esca sibi in tempore non allata ipsum etiam edendi prope sensum fractum debilitatumq; amiserunt. Sic enim tu si Bernardo Cardinali multos dies bene facere prætermiseris; erit illud quidem beneficium atq; munus quoquo tempore; sed amittet opinor suauitatem illam atq; dulcedinem, quam secū statim ueniens attulisset. Id ne fiat;

fiat; adhuc in tua manu est: sed non multum diu erit.
 Quod cum feceris; plura erunt, quae te merito delectent: primum huius reip. dignitatis rationem te habuisse: deinde Ferdinandi aui tui optimi clarissimiq; Regis uoluntati satisfacisse: ad haec praestantem hominem, deq; te tuisq; omnibus optime meritum tuo beneficio tibi deuinxisse: postremo tam mihi gratum fecisse, ut nihil possit esse gratius. Haec quanti facienda tibi sint; aestimare te malo, quam me scribere. Vale igitur: & nos dilige: si te & amari a nobis & pluris fieri quotidie perspicias. Dat. Cal. April. MDXVII. Anno quinto. Roma.

Carolo Hispaniae Regi. 8

RENUNCIATVM nobis est Ecclesiae Placentinae, quae in tuis Hispaniae Regnis est, Episcopum uita functum esse. Id tamen si minus certis auctoribus est perlatum; uolui tamen ad te scribere; ut si ita esset, uelles, ut eius Ecclesiae interuentu Bernardini Cardinalis. S. Crucis controuersia, quam cum Federico Portugali propter Ecclesiam Saguntinam tandiu habuit, sedaretur & terminaretur; dum hanc ipsam alteri eorum nobis permitteres concedendam. Ita enim & reliquos fratres meos B. R. Cardinales qui quidem omnes pro Bernardino laborant, quotidieq; me postulationibus commendationibusq; suis onerant; & te ipse, cui litteras mittere his de rebus non desistimus, magna molestia liberaris; & mihi

mibi gratissimum feceris. Erit etiam id prudentis Regis, & suorum pacis & quietis cupidi uere proprium. Dat. tertio Non. April. MDXVII. Anno quinto. Roma.

Laurentio Medici fratris filio. 9

NIHIL nobis gratius & iocundius afferri potuit tuis litteris: quibus scribis, de medicorum omnium sententia uulnus tibi omnino non penetrare, breuiq; coaliturum, & te ualentem futurum. Quod quidem etsi ita fore spem in Dijs immortalibus haberemus, tuiq; omnes idem nobis significarent: magna tamen letitia nos affecit is medicorum consensus, tuaq; litteræ, manu præsertim tua scriptæ, neque uacillantibus litterulis: quæ nos ea de re certiores fecerunt. Itaq; maximas quidem gratias D B O Opt. Max. ago; agamq; dum uiuam: qui te tam præfenti periculo eripuit: precorq; quod reliquum est, ut is mihi te & matri & tuis omnibus saluum atque sospitem sistat. Interim bono animo es: quo te tamen esse iam uideo: nihilq; cogites, præter prosperam & celerem sanationem. Nos porro tibi usq; hinc, quod nostri muneris est, manu quidem nostra in crucis effigiem ducta, uulnus, qua possumus, obfirmamus, beneq; ominamur. Itaq; fili optime atq; exoptatissime uale. Dat. Non. April. Anno v. Roma.

Francisco

Francisco Gallorum Regi. 10

ACCIPI tuis cum litteris & canes uenaticos ad perquirendas feras, & casses ex tela ad concludendas idoneos; quos misisti: utrunq; munus & numero & pulchritudine sane Regium, & mihi apud prime gratum uel per sese, uel quod abs te proficiscitur. Itaq; & ijs iam sum bis tēre usus multa cum uoluptate: quos mihi etiam probatiores fecit Bartheria familiaris tui, qui eos attulit, industria: & utar posthac, cum per negotia occupationesq; meas exire Roma mihi licebit. Omnino enim experior tum equitationem illam, tum auocationem animi, quam sibi uendicat tātis per uenatio, ualde mihi proficere ad ualetudinem uiresq; corporis uel firmandas uel restituendas. Quare cum eo de munere, tum de cura, quam geris de salute mea, ualde te amo. Hortor autem; etiam si minus necesse est; ut quando ego te uera solidaq; bencuolentia prosequor, tu me amare magnopere te ostendis, perstemus uterq;, quemadmodum quidem facimus, in eodem tum inter nos, tum erga remp. sensu: ut & nobis ipsi & DEI Ecclesie esse usui & dignitati possimus. Dat. Idibus Aprilib. Anno quinto. Roma.

GGG Proffero

Prospero Columnæ Cauiō .

11

INTELLEXI, quod quidem mihi, ut debuit, permolestum fuit; nonnulla Latij loca tuis a militibus impudēter exagitari; & cum prædas abigi; tum cædes etiam ab eis perpetrari magna cum mea cōtumelia Latinorumq; hominum perturbatio-
ne & querela. Quorum etsi pro mea in te beneuo-
lencia multa fieri te ignorante facile mihi ipse per-
suadeo: non possum tamen populis in mea & reip.
fide degentibus, opemq; nostram implorātib; de-
esse. Quamobrem quanto maiore possum studio te
hortor; ut eos tuos milites ab eiusmodi uel cædibus
uel rapinis contineas: tum quæ ablata nullo iure
sunt, ea cures ut restituantur. Est enim tui officij
atq; muneris; ut quæ passim temere sceleratēq; per
tuos homines admittuntur; ijs tua prudentia tuaq;
animaduersione finis imponatur. In quo tu si negli-
gentior, quod nolim, fueris; cogar ipse, quibus po-
tero rationibus, ei rei occurrere; teq; tam paruifa-
cere; quàm tu meam auctoritatem uideberis uel ne-
glexisse, uel etiam contempsisse. Dat. septimo Cal.
Maias. Anno quinto. Roma.

Latino Iuuenali meo apud Venetos Internūcio. 11

HERI de morte Episcopi Malfetani cum mi-
bi esset renunciatum; fuere, qui dicerent, esse in ista
urbe

urbe apud certos homines quandam pecuniæ summam; quam Episcopus mutui nomine deposuerit. Quæ quidem summa quoniam fisco nostro debetur; intestatus enim deceßit Episcopus; mando tibi, ut Leonardum Lauredanũ Principem Venetiarum ad eas; petasq; ab eo meis uerbis; det operam, ut eius pecuniæ integrum tibi curetur. Qua de re eis, a quibus pecunia exigetur, uolo te posse syngrapham conficere, nominaq; perinde libera facere, ac si ipse scribendo affuissem. Dat. sexto Cal. Maijs. Anno quinto. Roma.

Ioanni Bernæ Heluetio. 13

LITTE R A E tuæ; quibus me de tua egregia in nos uolütate certiolem facis; etsi serius, quam debuerant, sunt redditæ, mihi tamen periocundæ fuerunt. Valde enim lætor bonos & fortes homines, & uirtutibus perornatos ac magni animi uiros, ut tu es, etiam religione præditos esse, & DE I Ecclesie cupidos & obseruantes uideri. Itaq; oblationes tuas libenti animo accipio; cumq; opus erit, & quanti te faciam, & quid te uelim mea causa facere, uel de filio tuo magna pietate adolescente, uel ex aliquo meorum intelliges. Dat. Cal. Maijs. Anno quinto. Roma.

Sebastiano Ferrerio *Questori Regio Gallie
Cisalpine.* 14

QVOD de me bene mereri non intermittis ;
est mihi plane gratum : tuaq; ista & Bonifacij Epi-
scopi Hipporegini filij tui et pietas & studium mi-
hi uehementer probatur . Dabo etiam operam , ut
uos officia uestra bene posuisse cognoscatis . Dat.
Cal. Maij. Anno quinto . Roma .

Ameto Beno Cercinæ Insule domino. 15

GRATÆ mihi tuæ litteræ fuerunt, quas de
mense Martio ad me dedisti. Ex ijs enim quasi quoda-
dam uerissimum testimonium habui & multæ uirtu-
tis tuæ, neq; minimæ in me Romanamq; remp. ob-
seruantie : ita & prudenter & apposite ad ea re-
spondisti, quæ Aloisius Fātinus Venetus familiaris
meus tecum egerat meis uerbis. Quod mihi officium
liberalitasq; tua periocūda sane accidit : Dominū-
que tibi ea de re & propitium & beneficium cupio
esse . Ad ea uero, quæ scribis, accessit etiam plurimus
& accuratissimus eiusdem Aloisii sermo : quem qui-
dem libenter audiuius . Ipsi autem isthuc atque ad
te reuertenti mādata dedimus ea ; quæ nostra utrius-
que interesse æque existimo. Caterum accepi munu-
scula tua amoris scilicet & beneuolentiæ, ut scri-
bis, inditium : eaq; & grata & iocunda mihi fuere.
Vale :

Vale: & Dominum dilige. Dat. sexto Non. Maias.
Anno quinto. Roma.

Comiti Potentie. 16

Ex litteris Bernardi Bibienæ Cardinalis Legati cognoui, quàm diligenter quamq; strenue te geras; quàm nullos labores, nulla pericula fugias, ut mihi usui & dignitati esse possis. Quod tametsi minime mirum fuit ijs; qui te, qui mores & probitatem tuam animiq; tui fortitudinem dudum cognitam & perspectam habent: quorum ego ex numero iam pridem sum; cui nihil est uirtute porro tua exploratius: accidit tamen mihi quidem sane gratissimum. Quare uelim tibi persuadeas; me & istius tuæ diligentie uigilantie fidei laborum meritorum memoriam conseruaturum: & in tua uirtute atque constantia tuorumq; militum robore multo maximam huius belli recte conficiendi spem expectationemq; posuisse. Dat. sexto Non. Maias. Anno quinto. Roma.

Francisco Gallorum Regi. 17

B I S iam ad te litteras dedimus de ea uictoria; quam quidem maximam atq; clarissimam Rex Turcarum contra Sultanum Aegypti Regem unam atque alteram prosperrimis euentis est consequutus: hortatique sumus te; ut in suscipiendo in eiusmodi

hostem bello, quod in postrema Lateranensis Concilij rogatione Senatus decreuit, auctoritatem consiliique tua nobiscum coniungeres: atque ut res ad aliquas aliquando tractationes deduceretur; aut Legatos ampla cum potestate ad nos mitteres; aut idonea mandata ijs, quæ opus essent, conficiendis ad eos, quos hic habes, transmitteres. Id etsi te pro tua pietate atque prudentia animique magnitudine curaturum plane confido: Quoniam tamen non unis ex locis, neque leuissimis auctoribus idem nobis significandis certiores facti sumus, Turcarum Regem non Sultani modo Regno ditiorumque; omnium potentissimum Aegypti & Syriæ maximarum opulentissimarumque; prouinciarum Regem atque Dominum esse factum: sed classem etiam centum eorumque; amplius triremium, cæterarumque; longarum nauium aptorumque; ad bella nauigiorum prope innumerabilium omniumque; apparatus tormentis; in primis bellicis egregie instructam suis e portibus eduxisse: his te etiam literis id, quod antea feci, hortor, ac per DEI matris testata nobis sæpius uiscera oro obsecroque; ut uel missis Romam alijs Legatis tuis, uel eis, quos hic habes, facultate addita des operam, ut una cum reliquis Christianis Regibus atque Principibus constituere, quæ sunt constituenda, celeriter atque; in tempore possimus. Non enim dubito; neque quisquam recte sentiens existimare aliter potest; quin ille, cum primum rebus suis erit utile, commodeque; poterit; eam suam tantam tanque; opportunam classem in nostrum sit excidium

sit excidium uastitatemq; conuersurus. Itaque ne a
 Domino suprema die quasi serui nequam talentis ab
 eo traditis male usos fuisse deprehendamur: aut etiam
 ne iam nunc quidem tanquam indignos, quibus gre-
 gem suum regendum fouendumq; permiserit, idem
 nos ignauiae atque inertiae redarguat & condannet
 Dominus: ante quam lupo fame rabido, sanguin-
 emq; ouium rore baptismatis respersarum sitiens,
 qui iam e sylua siccis faucibus est egressus, eas pra-
 datum & depopulatum ueniat; paremus ipsi, quae
 paranda sunt: ut postea in tempore una omnes, pro
 uirili sua quilibet, in communem utilitatem uires
 opesq; nostras explicemus. Quod si facere caeteri
 Christiani Reges debent, ut profecto debent: inita
 praesertim DEI Opt. Max. beneficio teq; in primis
 adnitente, inter ipsos concordia, sedatisq; contro-
 uersis & disceptationibus omnibus: quid a te cum
 maximus maximeq; Christianus sis, omnes homines
 non solum sperent, sed iure prope suo etiam expe-
 tant; te latere non existimo. Quare per DEOS
 atq; homines excita te, accelera, accingere, atque
 ad bellum iam para; nostrisq; gentibus, quae in te
 unum oculos maxime omnium coniecerunt, profer
 ostendeq; te: ut non plus fortunam, quam uirtutem
 admirentur tuam: neq; minus quod optimus sis,
 quam quod maximus, ueris laudibus in coelum fe-
 rant. Sed de communi bello haecenus. Caeterum quo-
 niam allatum ad nos est quadraginta hostium bire-
 mes inter Corsicae atq; Sardiniae littora nuper uisas,

mare illud omnē insulasq; ipsas metu atq; formidine impleuisse : peto abs te ; ut quicquid habes Genuæ atq; Massiliæ lōgarum nauium ; habere autem te alias quas certo scio ; eas imperes mihi præsto esse : ut cum mea cumq; Caroli Regis classe ad nostras communiter oras tuendas coniungi possint. Id quo celerius cōfeceris ; eo de hac omnino rep. in quam quidem optimi clarissimiq; Reges maiores tui plurima atq; maxima beneficia contulerunt ; meritis amplius atque uberius fueris . Verum hæc atque alia de Ludouico Episcopo Bellouacorum Legato meo latius intelliges . Vale igitur mi Rex : gloriaq; tuæ ueræ atque solidæ hoc est hominibus iuuandis , mentem omnem tuam da : neq; horam unam sine ijs cogitationibus transi . Dat. septimo Id. Maias . Anno quinto . Roma .

Ioanni Paulo Balioni, Perusiam.

13

¶ V T O te iam intellexisse , per hostes reip. ea parari ; quibus istius oppidi nobis charissimi otium statusq; conuelli possit . Qui sane nuncius quoniam nobis molestissimus fuit non tam quidem , quod ullas eorum copias apparatusue pertimescamus ; quàm quod maxime cupimus Perusinos ciues atq; incolas ne minima quidem turba tangi & commoueri : semper enim fidem suam & officium reip. præstiterunt : quin tibi quoq; mentem pupugerit , non dubito . Sed uolo te bono animo esse , idq; tuis ciuibus dicere meis uerbis ,

uerbis , bono & ipsi animo ut sint ; neq; rumore uel
 lo eius rei perterreantur . Nam & nos uires nostras
 omnes comparabimus ut irriti hostium conatus ef-
 ficiantur : & Gallie atq; Hispanie Regum copias ,
 quae mihi praesto esse iussae sunt , celeriter isto mit-
 tam ; ut uobis opem atq; suppetias ferant . Te uero
 etiam atq; etiam hortor , quam potes manum cogas ,
 iubeasq; in armis esse : ut dum ij , quos dico , milites
 conueniunt ; oppidum praemuniant , praesidioq; sint ;
 quo minus hostis audeat eò accedere . Reliquum est ,
 ut intelligas , me isthuc Antonium Puccium mittere
 ampla cum potestate : ut si qua paranda erunt ; quae
 per te , aut per eum , qui pro legato est , aut per
 Decuriones nequeant fieri ; ea ipse imperet edicto
 meo ; uobisq; singulis auctoritatem meam communi-
 cet : quo celerius atq; facilius omnia conficiantur .
 Quae cum ita constituta sint ; existimare tamen de-
 bes multum me in tua fide & uirtute bellica istius
 oppidi defendendi opis atq; auxiliij reposuisse . Prid.
 Id. Maias . Anno quinto . Roma .

Decurionibus Tudertinis . 19

E x meorum litteris & rumore nuncio admo-
 neor , Franciscum Mariam eiusq; foederatos cogita-
 re , quibus modis Perusinae ciuitatis mihi multis de
 causis merito charissimae statu opprimere atq; per-
 uertere possint . Ad ne accidat ; & meam , quam ha-
 beo militum manum satis magnam , & Gallie atque
 Hispanie

Hispaniæ Regum sociorum milites, qui mihi parent, festinare illuc iussi: ut illorum conatibus se opponerent, eosq; irritos & inanes facerent. Quod quidem pro ea, quam in Domino spem habeo, confido breui fore. Sed quoniam propter locorum uicinitatem, uestrorumq; ciuium fortitudinem maximo Perusinis adiumento atq; presidio esse municipium istud facile potest: magnopere uos hortor; ut quicquid parari atq; confici hoc tempore ad illorum usum atque auxilium per uos potest; id omne diligenter atque celeriter administretis: existimetisq; tam mihi gratum facere; quam si pro mea ipsius defensione, uel Romæ urbis propugnatione eum laborem suscepissetis. Non sane adest semper ullis hominibus oportunitas de Romanis Pontificibus bene merendi. Quare cum hoc sit tempus ad eam rem aptissimum; ut melius atq; commodius nullum possit aliud reperiri: erit uestre prudentiæ omnes uestras cogitationes adhibere, ut nunc quidem maxime mihi & reipub. usui fuisse uideamini. Dat. Prid. Id. Maias. Anno quinto. Roma.

Ioanni Paulo Balioni, Perusiam.

20

Q U O D ductu auspicioq; tuo Perusini ciues sumptis armis in reip. hostes impetum fecerint; eosque fortiter & uiriliter pugnando magna cum illorum clade atq; perniciæ reiecerint, fuderint, & prosperissimo euentu parta uictoria in oppidum se receperint:

perint: letor: eaq; de re cum tibi gratulor, qui tam
 tam rem egeris; tum ciuitati isti; quod & suum in
 nos officium fidemq; praestitit, & se ab audacissi-
 mis hostibus magno animo est tutata. Vtriq; autem
 gaudeo; propterea quod uestra in remp. merita isto
 facinore confecto praecclare amplificauistis. Itaque
 decretis supplicationibus DEO Opt. Max. gratias
 egimus: qui uobis tantum animi tantumq; uirium suba-
 ministrarit; quantum satis fuit; ut & eius & ue-
 stros & reip. hostes audaciae suae poeniteret. Quos
 quidem arbitror in uos nihil amplius molituros. Sed
 si resectis uiribus uos lacessere non desinent: adea-
 runt iam iamq; nostri Regumq; sociorum milites:
 quibus mandauimus, ut ad uos defendendos matue-
 rarent. Quos si expectabunt; facile eos confido suo-
 rum conatuum poenas duros. Mitto etiam Tudera-
 tum, quibus tamen antea scripseram, Herculem Epi-
 scopum Vrbeuetanum designatum propinquum tuum
 qui eo in oppido alijsq; locis istius prouinciae, quae
 paranda sunt, comparet: ut si hostis illò flexerit,
 operam se luisse cognoscat. Haec ipse ut intelligere-
 tis, has ad uos litteras dedi: Vos, ut ad me quoti-
 die litterae a uobis afferantur, quae me singulis de
 rebus erudiant, curatote. Dat. XVI. Cal. Iunias,
 Anno quinto. Roma.

Senensibus.

S I qui uobis urbiq; isti præclara negotium fa-
 cessere conantur, hostes reipub. non essent; quorum
 Duci igni & aqua interdictum sit: uobis esse uerena-
 dū arbitrarer, né quam ab illis contumeliam acci-
 peretis: nec animo pacato essem; dum ista decerne-
 rentur. Nūc uero; cum & illi eiusmodi sint; ut quo-
 quo se uertant, odia in se hominum exardescere ui-
 deant; & ego ad uos defendendos non minorem sim
 curam adhibiturus, quam si pro urbe Roma labora-
 rem: bono animo debetis esse: existimareq; cum ij
 Perusiam frustra tentarint; ipsorum conatus in uos
 nihilo magis efficaces futuros. Nam præter quam
 quod mea uobis opes & facultates omnes atque co-
 piæ suppeditabunt: mittam etiam ad uos defenden-
 dos eam manum, quam uterq; Rex mihi præsto es-
 se uoluit suorum militum: quæ cum mea manu con-
 iuncta est; & unâ omnes pro rep. bellum gerunt.
 Hæc ad uos ilico scripsi; cum ad me esset allatum il-
 los ad uos cogitare Perusinis e finibus se conuertere.
 Quod si fecerint; nostri milites eos subsequenter:
 sic enim iam imperaui: neq; procedere permittent.
 Vobis tamen sum auctor; ut ea cogitatis, paretis;
 quæ per uos fieri poterunt: ne ab illis imparati of-
 fendamini. Nam si primi eorum impetus sustinebū-
 tur; omnia erunt confecta: non enim poterunt con-
 sistere. Singulis autem de rebus quid egeritis, quo-
rum

rum uobis opus sit ; quæ fieri per nos uelitis ; scire cupio . Itaq; uestras litteras auide expecto . Dat. xv. Cal. Iunijs. Anno quinto . Roma .

Ludouico Tudertino .

22

GRATA mihi opera studiumq; tuum fuit ; quod in oppido isto muniendo , ne ei noceri ab hostibus posset , ex Antonij Puccij litteris te adhibuisse cognoui : eoq; gratior mihi tua ista sane cura atque iocundior accidit ; quo difficiliore tempore uirtus enituit tua : cumq; alij partim timore periculi , partim inertia sua , nonnulli etiam perfidia uel e medio se subduxerint , uel cum hostibus se cõiunxerint : tu non modo in officio permansisti : sed præclare etiam te gessisti ; eaq; magno & præstanti animo curauisti ; quamobrem resp. istis in locis nullam insignem contumeliam posset accipere . Quod si me bonum uirum , si gratum scis esse : debes existimare officium te tuum bene atq; utiliter posuisse . Quâquam quidem , etsi ego nihil horum sim , te tamen rectissime officio functum esse omnes homines dixerint : qui Romano Pont. qui DEI Ecclesiæ , qui Petro et Paulo CHRISTI sociorum Principibus , quorum numine hoc Imperium regitur , nauasse operam es existimandus . Sed hæc hæctenus . Quod superest , te hortor ; ut tui similis pergas esse . Quid te facere oporteat ; uel uirtus tua fidesq; in nos & studium te docebit : uel ab ipso Antonio facile cognosces . Dat. xv. Cal. Iunijs. Anno quinto . Roma .

Francisco

Francisco Regi Galliarum.

23

CUM comperissemus Bendinum Saulum & Alphonsum Petrutium Cardinales, qui a me unice diligebantur, in uitam meam conspirauisse; deq; nobis dolo malo occidendis cogitauisse, operamq; suam ad eam rem adhibuisse: hodie comprehendi eos iussimus, atque in arce, quam Hadriani molem uocant, in custodia tandiu esse; dum legitimæ de eo probationes haberi consiciq; possent. Id uolui tibi notum esse; ut scires quã ob causam statuerim eos esse comprehendendos. Cui etiam probationes ipsas, cum primum erunt confectæ, describendas mittendâsque curabo. Quemadmodum & ipse cum Episcopo Dionysiano Legato tuo loquutus sum: & Ludouicus Episcopus Bellouacorum Legatus meus te docebit.

Dat. quartodecimo Cal. Iun. Anno quinto. Roma.

Comiti Potentiæ Præfecto Hispanarum copiarũ. 24

DISCESSERE Perusia hostes nostri: neque quo pergere, aut quid aggredi cogitent, sciri etiam dum potest. Quoniam autem statutũ mihi est, eos, quoquo tendant, persequi: magnopere te hortor, eorum extremum agmen celeriter atque acriter insequare: omneq; genus molestiæ per tuos equites, qui paratissimi sunt, illis inferas: ne consistere aut quiescere ullis in locis possint. Quod facies cum mea

causa,

causa, qui te magnopere amo & facio sane plurimi-
tum Regis tui nomine : cuius uoluntas atque aucto-
ritas , & me hercule etiam honor hoc in bello ma-
xime uersantur . Reliqua & hinc ab Legatis Regijs,
& isthic a Bernardo Bibiena Cardinale Legato co-
gnosces . Vndecimo Cal. Iun. Anno quinto. Roma.

Sissæ Præfecto Gallorum militum . 25

C V M Perusino ex agro nostri hostes profecti
sint ; neque quo , sciri possit : optimum esse duxi eos
insequi , ultimumq; agmen cōuellere ; nihilq; eis mo-
lestiæ , nihil detrimenti non adhibere . Id cum meam
Caroliq; Regis manum ; tum te maxime uelim face-
re : omnemq; curam in eo ponere , ne uos effugiant .
Nam ; ut nūc quidem se res habet ; eo accepto ab il-
lis apud Perusiam incommodo & plaga turpissimum
nobis erit ; si qui reliqui sunt , integri in tuta se re-
ceperint . Itaq; urge , atq; adnitere ; ut quos Perusi-
ni parua manu fudere , uos legitimo exercitu delea-
tis . Hoc esse uobis non difficilius sane debet ; quàm
id illis fuit . Quinquàm in hoc sunt omnia . Nam qui
hostem fugat ; is est laudi proximus : qui opprimit ;
omnem gloriam est assequutus . Dat. x1. Cal. Iun.
Anno quinto . Roma .

Petro Nauarro Cantabro . 26

E X Oddi ciuis Florentini familiaris tui sermo-
ne cognoui id , quod mihi notum atq; perspectum
iam pridem

iam pridem erat; ardere scilicet te desiderio egregiam aliquam atq; insignem operam in Christiane reip. utilitatem incrementumq; nauandi: eaq; propter agitare te animo, classe quam poteris ualida comparata cōtra Pœnos Maurosq; proficisci. Equidem piam istam atq; persanctam animi inductionem tui plurimis cum uirtutibus & præstanti fortitudine, bellicisq; artibus prope omnibus coniūctam probo efferoq; magnis laudibus; facioq;, uti debeo, sane plurimi. Puto tamen propter Turcarum Regis classem; quam is paratam iam atq; instructam eduxisse dicitur; illud in commune fore utilius; si te classemq; tuam eò compares: ut nostram ei classem opponere, si opus erit, facilius & exploratius te adiuuante possimus. Quam ad rem si cogitationes tuas conferes; quicquid per me curari efficiq; poterit, ut uirtuti tuæ adiumenta subministrentur; id tibi omne libentissime polliceor. Quemadmodum ab Oddo ipso, qui cum sum ijs de rebus diligenter loquutus, poteris cognoscere. Dat. sexto Cal. Iun. Anno quinto. Roma.

Carolo Hispaniæ Regi.

27

SVPERIORE anno ad te scripseram cupere me pro tui Regni commodo, dares operam, atque efficeres auctoritate tua; ut ea controuersia; quam Antonius Stuniga Didacusq; Toletanus Ducis Albæ filius de Castellæ Prioratu ordinis Hierosolimitanorum

rum

rum plures iam annos animis infensissimis exer-
 cuerant, aliquando tandem componeretur. Quod
 quidem propter utriusq; gentis atque familiae splē-
 dorem Regno isti admodum salutare praeuidebam
 futurum. Idem etsi nunc quoque etiam atque etiam
 cupio propter eam, quam dixi causam; quae quan-
 ti abs te facienda sit, ipse optime intelligis: Tamē
 quoniam accidere facile poterit propter cōtrouer-
 siae difficultatem, quae quidem magna est, ut res
 ad exitum perducī nō possit: litteras Romanorum
 iudicum, quibus possessio eius Prioratus Antonio
 iubetur dari, his ipsis cum litteris ad te mitto; cum
 ne cuiuspiam iura, quae optima sunt, supprimantur:
 tum ut ipse melius intelligas eius causae statū:
 demum etiam, ut harum litterarum auctoritate il-
 los perducere ad concordiam possis. Quod si fiet;
 & te prudenter fecisse existimabo: & mihi erit
 uehementer gratum. Dat. Prid. Cal. Iun. Anno
 quinto. Roma.

Prospero Columnae Cauiō. 28

ET si æquius profecto erat me ad te nihil om-
 nino iterum eadem de re scribere: sed cum uiderem
 meas priores apud te litteras parum ualuisse; nihi-
 loq; minus a tuis militibus agros Latinorum uasta-
 ri, praedas abduci, caedes fieri; quā ante quā scri-
 psissem fiebat: debebam meorum populorum inco-

HHH lumitati

lunitati per me ipse consulere; utcumq; tibi ea res
 danno atq; dedecori esset futura: tamen quoniam
 meum in te amorem et beneuolentiam exuere usque-
 quaq; non potui, quemadmodum quidem tu omnem
 tuam in me obseruantiam uidere funditus abiicisse:
 mallemp; ut tu tibi preciperes, contineresq; te qui-
 dem primum, deinde tuos milites; quam mihi esset
 aut in te aut in illos animaduersione utendum: hanc
 tibi epistolam conscripsi; ut te admonerem: si quid
 ea res proficere & iuuare posset. Itaq; mando tibi
 atq; impero; cures, efficias, ne quid isthinc eiusmodi
 posthac ad nos perferatur; quod cum te turpe sit
 facere; tum sit ipsum indignum tue familie cele-
 britate ac nomine: que quidem et prudens, & gra-
 uis, & temperata semper est habita. Id si feceris;
 profecto consulueris cum fama, si modo aliquid esse
 se bonum nomen et rectam hominum estimationem
 putas; tum etiam saluti tue: que si tibi cura non
 erit; mihi eam non fuisse minus mirabere. Quam-
 quam & fuit illa certe adhuc quidem mihi cura
 plus aliquanto, quam tibi; qui que meritus es, in
 te statuere distuli; cum tu male mereri ualde festi-
 nes: & quoad tu uoles in eadem erga te uoluntate
 permanebo. Si non feceris: te nullam mei, nullam
 reip. habere rationem uoluisse **D E O S** atq; homi-
 nes testatus, equidem animo non libente, sed tamen
 statuam in te, que erunt statuenda. Dat. quinto Id.
 Iun. Anno quinto. Roma.

Siffæ

Siffæ Præfecto Gallorum militum. 29

QVAB adhuc quidem egisti, ut contra hostes reipub. maximo nobis usui esse posses; ea mihi omnia ualde probantur. Nunc autem quoniam rumor est, & quidem satis certus, eos in Metaurensum fines reuerti; ut exercitum eum, cui Legatus meus præest, opprimant; te hortor, ut collectis nostris copijs omnibus, quæ isthic sunt, eos insequare; extremosq; qua poteris laceffendo moram & impedimentum illis afferas: ut cum aggredi Legatum copiasq; eius uolent; te a tergo habeant; a quo sibi timendum putent. Id erit mihi uehementer gratum. Reliqua quæ agenda erunt, cum id egeris, de Legato intelliges, uel etiam per te ipse cognosces. Prid. Cal. Iun. Anno quinto. Roma.

Vitellio Tifernati. 30

QVOD mihi rei q; pub. in defendendo oppido Perusia fidem studium operamq; tuam præstitisti; ualde te laudo: idq; mihi plane gratissimum accidit. Sed eius rei memoriam illud in tempus retinebimus; quo tibi amor in te meus usui & dignitati esse possit. Nunc quoniam perfertur ad me hostem in Metaurense se referre; Siffæ Præfecto Regio scripsit, ut unâ cum mea manu omni eum subsequeretur,

HHH 2 sequeretur,

sequeretur, extremisq; insisteret: ut cum aggredi Legatum uolent, si modo uolent; illum a tergo sciāt esse; a quo sibi sit cauendum. Quamobrem tibi mando; ut quā primum quāq; celeriter cum illo te coniungas: consiliūq; hoc meum studio diligentiaq; tua, quantum poteris, iuues. Poteris autem, quae tua uirtus est, sane plurimum. Dat. Prid. Cal. Iul. Anno quinto. Roma.

Heluetijs.

31

CUM omni uos tempore cognouerim non solum animi robore ac fortitudine, sed etiam religione praeditos huius reip. maxime omnium obseruantes amantesq; fuisse: scirem autem non latere uos quot & quā graues impressiones audacissimi homines, quibus a sacris interdictum sit, in nos atque proxime in reip. fecerint: qui urbes nostras obsidere, capere, uastare agros, rapinis, caedibus polluere atq; foedare omnia non destiterunt: eaque de causa coactum impensas maximas me fecisse: existimaui minime uobis mirum uideri; si pēiones ea, quae a me debebantur, nondum uobis essent persolutae. Illud etiam mihi saepius in mentem uenit pro uestra pietate atq; beneuolentia, magnam uos molestiam, magnum laborem accepisse, cum cognouissetis quā hostiliter ijdem illi paratissimi homines CHRISTI rem peterent, diriperent, ferro atque igni

igni depopularentur : quàm mihi succēſuisse, ſi tardior in præſtanda uobis mea fide fuerim. Quæ cum ita ſe habeant ; ſimq̃; adhuc quidem ipſe in eiſdem difficultatibus, eodemq̃; iac̃ter atq; impellar mariz curabo tamen ; nec curabo ſolum, ſed etiam efficiam, ut cito, quicquid uobis debeo, dependatur. Neq; tamen interea petere a uobis non audebo; quæ petenda ſunt ; uel quia ipſe uobis omnia tribuo ; uel quia uos Romanis quidem Pont. nunquàm deſuiſtis ; uel quod malo ueſtræ nationi me debere, quàm ullis omnino hominum omnium. Petenda autem ſunt hæc ; primum quidem, ut octies mille ueſtrorum peditum delectum ex ijs, qui fortiſſimi para- tiſſimiq̃; ſunt, ad nos defendendos haberi iubeatis : deinde ut quanto celerius fieri poteſt, ij ſe in uiam dent, magniſq; itineribus ad noſtros exercitus ſe cōferant. Quemadmodum ab Ennio Epifcopo Verulano & Iacobo Gambaro Legatis meis opus eſſe intelligetis : qui uos omnibus de rebus docebunt ; ſtipendiaq; ad eos milites ſubminiſtrabunt. Reliquum eſt ; ut quam uirtutem quamq; diligentiam alijs tempeſtatibus in reip. rebus oſtendiſtis ; eaſdem nunc, aut eo etiam maiores, hæc in cura ſanandæ reip. adhibeatis ; quo & huius morbi uis acrior, quàm aliorū ; & ipſa diurnitate ægritudinis debilior eſt nunc quidem quàm unquàm antea fuerit : addo etiam quo cæteræ medicinæ minus eam ſubleuauerunt. Itaq; uos ſlagitat : uos expectat : in uo-

bis unis spem salutis omnem contulit atq; reposuit
sua: quae ne destituatur; erit uestra probitatis ue-
straq; fidei. Cal. Iunijs. Anno quinto. Roma.

Egidio Viterbiensi Augustinianorum Eremitarum
Magistro in Ciminios. 32

M I H I uero & quod ordinem familiamque
tuam tãtopere commendas, est gratum: lator enim
cum uideo tibi eos, quibus praes, esse ch. rissimos:
& illud ipsum, de quo me admones, ualde proba-
tur. Itaque faciam; quod te uelle intelligo. Nam
id mihi satis est scire me scilicet uelle te a me ali-
quid impetrare, qui omnino nihil potes iam aut
uelle ipse, quod pulchrum & honestum non sit, aut
ab altero petere, quod non sit petendum. Sed de
eo etiam loquemur inter nos, cum unã erimus. Eri-
mus autẽ ante quã dies postulati tui ueniat. Quod
autem cupis non inuideri tibi illos tuos exoptatissi-
mos dies latebrasq; istas: equidem illud praestabo,
ut te non interpellem: ut tibi non inuideam, fa-
cere non possum, tantis praesertim caloribus urba-
nis: qui iam incubuerunt. An tu, cum hoc aestu in
syluam illam densam atque horridam te abdideris;
in qua frigus opacissimum uel meridianis horis sen-
tias, putas fieri posse, ut tibi non inuideatur? Ego
autem subinideo cum multa; tum illud, quod ais,
tua te ad studia tuasq; litterulas auidiissime reuer-
tentem

tentem mirabiliter iuuari ista loci atque syluæ taciturnitate & solitudine: in qua nihil, quod nolis, uideas; nihil tuis auribus obstrepet, præter auicularum cantus; qui te etiam magnopere delectent. Quod cum ita sit; effice, ut extet fructus otij tui: scribe aliquid te dignum; quod profecto facis: remq; pub. quam me hercule tot annos sermone quidem plurimum concionibusq; iuuiisti tuis; etiam scriptis iuua: sociosq; tuos, quibus domum istam cum phano tua impensa exadificasti; quam sylua maxima circumfusa undique quasi tuetur, ne adiri temere possit; sic tuis præceptis institue: ut quem admodum tu optime omnium fecisti; sic illi sua studia in communem utilitatem aliquando conferant. Quod tamen iam multi multis in locis faciunt; quos audio etiam Egidianos uocari: de quo tibi gratulor. Sed hæc hæctenus. Tu uelim; quod comodo tuo fiat; dum isthic eris, scribas ad me quam sepiissime. Nam cum me omnes tuæ litteræ magnopere semper delectent; omnino ijs Ciminien-sibus ita detineor, nihil ut mihi uideatur fieri posse delectabilius. Itaque admirabilis tua illa suauitas orationis incredibilisq; faciūdia ad me isthinc etiam amabilior proficiscitur: ut loco ipso augeri uideatur. Dat. Nonis Iunijs. Anno quinto. Roma.

Episcopo Curienti Heluetio . 33

DELIBERATVM nobis est certum peditum numerum ab Heluetijs socijs nostris accersitum cū nostra manu coniungere : quo facilius reip. hostes audacter nimum intemperatēque in eius ditionem debacchantes repellere propulsareq; possimus . Ea de re & illis proxime scripsimus ; & nunc Gasparem Silinum peditum Heluetiorum cohortis nostræ Præfectum & Ioannem Diospachium eiusdem nationis homines ad eos mittimus ; qui negotium procurent . Verum quoniam satis mihi cognitum est , qua sis ipse apud tuos homines omnemq; istam fortissimam præstantissimamq; nationem auctoritate & gratia , quantumq; me omni tempore obserua ueris , colueris : te hortor , ut petitionem meam remque hanc totam cura opera diligentiaq; tua iuues ; efficiasq; , ut celeritas in primis & delectu habendo & militibus mittendis adhibeatur : quemadmodum de Silino & Diospachio cognosces : quibus mandauit , ut tibi salutem dicerent meis uerbis . Dat. Nonis Iunijs . Anno quinto . Roma .

Sebastiano Ferrerio Regio Quæstori Gallie
Cisalpinae .

34

QVOD tam officiose tamq; amanter omnes tuas opes , fortunas , omne studium , operam , diligentiamq;

gentiamq; tuam mihi & reip. polliceris ijs in litteris, quæ nuper ad Episcopum Hipporeginum filium tuum dedisti: non solum ualde te amo: nam id quidem per diu est, cum tibi a me tribuitur, ut summo te amore beneuolentia necessitudine prosequar: sed etiam tibi gratias ago, eas quidem, quas debeo; magnas scilicet. Sentio enim planeq; uideo, quo in me animo sis, quantamq; tibi mei labores molestiam ægritudinemq; afferant. Sed hæc breuifpero sanabuntur: eiusmodiq; curis & difficultatibus liber; quibus nunc ualde me hercule conficior; & usui & uoluptati esse tibi atq; tuis facile poterit: ut tibi gratias nō solum agam, sed plane etiam referam: quemadmodum quidem cupio. Interea uero ut aliqua ex parte utar etiam tuis officijs tuaq; diligentia: quoniam ab Heluetijs petij, ut ad me certam manum suorum militum mitterent, quibus hoc in bello audacissimorum hostium uti possim; tu uelim rem hanc modis omnibus apud illos iuues, cum ut recte, tum etiam atq; etiam ut celerrime conficiatur. Hoc mihi gratius facere nihil potes.

Octauo Id. Iun. Anno quinto. Roma.

Egidio Viterbiensi Augustinianorum Eremitarum
Magistro.

C V M mihi Cornelius Benignus tuus; quem ego ualde diligo: scio enim & te ab illo mirabiliter amari,

ter amari, & illum abs te: etsi iure id quidem: est enim optimis & perelegantibus & moribus & litteris: eius etiam sermo & grauis & prudens & plane Romanus me mirifice delectat. Sed cum is mihi dixisset uelle se ad te proficisci; peteretque si quid uellem: hanc epistolam conscripsi non tam quidem ociosus; nam id perraro accidit; quam cupidus legendi tuas litteras, easque praesertim, quae isthinc ueniunt. Olere enim mihi propemodum uidentur syluam illam tuam & esculorum umbram qua scribens tegeris, & amoenitatem loci. His autem litteris pro meo in te amore hoc intelliges, cogitare me Senatum cogere, ut illum ordinem augeam, asciscamq; eo in collegio aliquot, qui mihi ualde probantur; aliquot etiam, quos reip. necessitas postulat. Puto autem te cognoscere cuiusmodi ea necessitas sit. De eo uelim cogites; rescribasq; mihi; quid sentias. Nondum enim statui quo die. Quod cum erit, faciam te de eo meis litteris certiore. Tertiodecimo Cal. Quintil. Anno quinto. Roma.

Raimundo Cardonae Proregi Neapolis. 36

CERTIOR factus sum iuberi te per Regias litteras; ut cum ijs copijs omnibus, quas isthic habes, te ad Regni terminos, qui ad Picenum sunt, conferas: ut mihi esse usui atque praesidio possis. Id
cum

cum ita sit ; peto abs te ; diligentiam omnem adhibeas tuam ; ut quanto citius fieri potest , te itineri atque uiae des : ut mihi & reip. suorum hostium audacia atque perfidia laboranti praesto in tempore sis . Ageremus tecum pluribus : nisi & ipse per te cognosceres , quantum momenti positum in celeritate sit rerum bellicarum : & perspecta nobis plurimis maximisque in rebus esset tua in nos obseruantia : De quibus cum bene saepe antea merueris ; certe hac in re recte atque celeriter confecta propter periculorum , quae impendere uidentur , timorem , omnia prope merebere . Tertiodecimo Cal. Quintil. Anno quinto . Roma .

Nicolao Scombergio Augustiniano. 37

D V D V M est , cum nobiscum agitur , ut affinitatem cum Bisiniani Principe optima spei adulescente nobis esse ineundam statuamus ; & Magdalena sororis meae filiam ei despondeamus . Ego uero cum intellexissem a Principis patre aliquot ante annis , dum is puer esset , nescio quid de ducenda Raimundi Cardonae uxoris sorore , cum adoleuisset , nam ea quoque infans erat , actum tractatumque fuisse : ei rei adhibere aures nolui : ne Proregis bene de me meriti animus offenderetur . Nunc autem , quoniam renunciatum nobis est , Principem omnino adduci non posse , ut uelit eam uxorem ducere ;

ducere: Regemq; Carolum intellecta ac re, remissa ipse; ut in eo liber suisq; iuris esset: inclinare etiam Principis animum ad sororis meae filiam: mando tibi; ut Regi narres haec, quae dixi, omnia. Quae si uera, quod ad ipsum attinet, sunt: eum hortabere non solum ut uelit, sed etiam Principi ad se in praesentia uenienti ostendat sibi placere, ut propinquitas eiusmodi inter nos atque illum constituitur: idq; se ratum & probatum habiturum. Duodecimo Cal. Quintil. Anno quinto. Roma.

Egidio Viterbiensi Augustinianorum Eremitarum
Magistro. 38

SCIPSERAM ad te proximis litteris cogitare me Senatum uocare Cardinalium creandorum causa: neque tamen statutum mihi esse quo die: sed cum statuisssem, tibi significaturum. Eas ad litteras tantummodo mihi rescripsisti, probare te consilium meum. Scire enim nihil me, nisi quod est rep. sit, esse facturum. Ego uero scripseram, ut elicerem abs te, cuperesne ipse in Cardinalium collegium cooptari. Id quoniam reticuisisti uel pudore tuo atque modestia, qua semper magnopere abundas; uel quod eius rei nulla te cupiditas teneat: utrumlibet letor; uel pudentem esse te, uel ambitione carere, praesertim earum rerum; quarum adipiscendarum desiderio pleriq; ita ducuntur, ut
etiam

etiam insanunt. Itaq; confirmasti etiam tu quidem mihi tuo silectio consilium meum. Perdiu enim est, cum te legere in Cardinalium ordinem cogito, cum ut tuorum laborum magna cum reip. utilitate triginta totos annos susceptorum, hãc tibi quasi mercedem persoluam, quam possum maximam atque amplissimam: tum ut te resp. sic utatur, ut ex te fructus uberrimos capere possit. Puto autem reip. maiori & usui & honori fore dignitatem tuam, uam tibi ipsi. Maior enim atq; illustrior iam est uirtus tua; quàm quæ magistratu illo egeat. Ordo uero ipse talibus uiris, ut tu es, egere mihi quidem magnopere uidetur. Quare plus tu ordini, quàm tibi ordo, ornamenti afferes. Efficiam igitur id nunc; quod dudum, ut dixi, meditor: teq; cum reliquis, qui a me creandi sunt, Cardinalem nominabo. Id erit Cal. Quintilibus. Quem ad diem mando tibi Romæ ut sis: ut te statim uidere atque amplecti possim. Dat. octauo Cal. Quintilis. Anno quinto. Roma.

Leonardo Lauredano Venetiarum Principi. 39

○ **E**T amor uetus erga te Senatūq; istum grauiſſimum & sapientissimum meus plurimis uestris atque maximis & antiquis & recentibus auctus et confirmatus officijs, & urbis tuæ claritas amplitudoq; reip. me impulere; ut; quod tibi & usui & dignitati

dignitati fore magnopere intelligebam; quòdque te uehementer cupere Marcus Minius Legatus tuus sepe mihi significauerat; id tibi hoc tempore tribuerem: ut aliquem ex tuis ciuibus in Cardinalium collegium cooptarem. Itaq; hodie de fratrum meorum B. B. Cardinalium consilio Franciscum Pisacum ciuem tuum Cardinalē creauī cum ipsum optimis moribus, singulari pietate adolescentem; tum Aloisii Pisani filium magni & clari uiri: ut cum duos eius ordinis ciues tuos haberes; quorum alter senex iam esset, & præter hoc fractis & exiguis aduersa ualetudine corporis uiribus uteretur; alter plena ætate uirum ageret: iste adolescens illis ipsis quasi submissus atq; sublectus magis etiam uestros animos confirmaret; non desore multorum annorum spatio ex tua ciuitate, qui cum magistratum gereret. Quod eo libentius feci; quod uolebam omnes homines intelligere te a me fieri plurimi. Reliquum est; ut & ego & tu DEVM Opt. Max. precemur; ut declarationem hanc susceptam a me tua causa, & tibi & mihi & reipub. fortunet.

Dat. Cal. Quintil. Anno quinto. Roma.

Ioanni Iacobo Triultio.

4°

CUM animo repeteremus, quanta cura, quãtoq; studio nobiscum sepe egeris, ut Augustinum Triultium propinquum tuum in Cardinalium ordinem

dinem legere atque adsciscere uellemus : cum tuis
 precibus impulsus , tum ipsius allekti uirtutibus , re-
 ligione , optimis præstantissimisq; moribus , demum
 etiam uestræ familiæ cum nostra familia consuetu-
 dine officiorumq; prope omnium coniunctione sua-
 dente hodie de fratrum meorum E. R. Cardinalium
 consensu Augustinum Triultium Cardinalem no-
 minauimus ; atq; in amplissimum eius ordinis collegiũ
 cooptauimus . Spem autem in Domino habebamus , fo-
 re , is ut honor ; qui quidem longe maximus ex ijs ,
 qui a Romano Põtifice atq; ab hac repub. dari pos-
 sunt , summoq; proximus est ; & ipsi & uestræ fa-
 miliæ , & DEI Ecclesiæ , nobisq; omnibus & usui
 & uoluptati esset futurus . Cuius rei afferre tibi
 ego quoq; nuncium uolui ut non solum de necessarij
 tui ad eum dignitatis gradum prouecti incremento
 & amplitudine ; sed etiam de mea in te gentemque
 tuam optima cupidissimaq; uoluntate , quam tamen
 perspicere potuisti , meis etiam litteris fieres cer-
 tior . Vndecimo Cal. Quintil. Anno quinto .
 Roma .

Prolegato Perusiæ . 41

R E C T E abs te factum est , quod me de Ioan-
 nis Tadei Balionis hereditate , quid fieri uellem ,
 consuluisti ; quidq; ipse ea in re egeris , mihi tuis
 litteris significauisti . Quibus litteris ita tibi re-
 spondeo :

spondeo: primum quidem laudare me curam dili-
 gentiamq; tuam, qua usus es, ne inter patrem &
 filium lis ulla & disceptatio existeret; præsertim
 in tuorum edictorum cõtumeliam: deinde uelle me,
 ut omnium primum atque potissimum ex interfecti
 hereditate nomina, si qua sunt, dissoluantur. Qui-
 bus dissolutis, quæ supererunt; siue numi, siue Præ-
 dia, siue quid aliud sint; ea Horatio Balioni omnia,
 eorumq; possessionem dari atque tradi uolo: nam
 ei dono dedimus. Hæc uero ipsa, quæ tibi mando
 singula, Ioanni Paulo Balioni declarabis meis uer-
 bis: hominemq; hortaberis, ne donationi ei meæ ul-
 la ex parte auersum se atq; difficilem præbeat, in-
 filij præsertim sui utilitatem rebus cedentibus. De-
 que eo, quid egeris, facies me tuis litteris certio-
 rem. Tertio Non. Quintil. Anno quinto. Roma.

Heluetijs.

42

PENSIONVM uestrarum numos, quarum
 dies præterierunt ad diem sextum Nonarum. Quin-
 tilium ad uos misi, non tam quidem commode pro
 meis maximis impensis & præsentis reipub. statu,
 quam libenter. Meus enim in uos animus is est nũc,
 etsi premor teneorq; rerum omnium difficultati-
 bus; qui erat antea, quiq; semper est futurus.
 Quod cum ita se habeat; illud mihi magis mirum
 accidit, de quo proxime certior factus sum; adhi-
 beri

beri a quibusdam uestrorum ciuium difficultates,
 & moras in eo delectu habēdo militibusq; cogendis
 ad nōsque mittendis; quos petieram, quique iam
 per meos homines permissu uestro contrahēban-
 tur: præsertim cum huius opportunitas omnis at-
 que utilitas uestri auxiliij ita posita in celeritate
 sit; ut si hæc una desiderabitur; & labor meus fru-
 stra susceptus, & impensa omnis incassum facta
 esse profecto uideatur. Quod ne accidat; non iam
 minus curare uos oportet; qui semel iuuandæ reip.
 curam atque prouinciam suscepistis; ne probitati
 fideique uestræ nota hæc atque calunnia tribuatur:
 quam me a uobis petere; ut cuius reip. libertatem
 tutati adhuc quidem semper fuistis, cuiusq; liber-
 tatis defensores & habemini & uocamini; eidem
 nunc inimicorum suorum audacia laboranti, uos-
 que sibi, ut solita est, aduocanti, opem uestram es-
 se præstandam statuatis. Quod rectissime fiet; si
 celeriter eam uestrā manum ad nos proficisci man-
 daueritis. Id ut curetis, morasq; omnes & impe-
 dimenta reiiciatis, etiam atq; etiam a uobis peto.
 Nonis Quintil. Anno quinto. Roma.

Raimundo Cardonæ Proregi Neapolis. 43

E A, quæ Siciliæ Prorex cum Hispanorum mi-
 litum Præfectis, qui cum Francisco Maria sunt, tra-
 ctauerit, egerit; de Legatis Regijs intelliges. Nunc
 III peto

peto abs te & quidem uehementer ; ut quanto ce-
 lerius fieri potest , cum ea , quam habes manu ,
 Piceno appropinques : ut & auctoritate tua , quæ
 magna est , iuuare negotium ; & quæ inchoata mo-
 do ab illo sunt , perficere tua uirtute possis . Quod
 ipsum nõ mihi solum reiꝑ; pub. sed tuo Regi etiam ,
 cuius auctoritas dignitas honor hac in re unà cum
 nostro uersatur ; esse gratissimum debet . Quem-
 admodum ipsis ab Legatis tibi perscribetur : quo-
 rum ad litteras te reijcio . Prid. Id. Quintil. Anno
 quinto . Roma .

Heluetijs .

44

ET si non dubitabamus uos ijs litteris , quas
 Nonis dedimus , quantum mihi celeritate uestra o-
 pus esset , admonitos , quæ postulabamus de mit-
 tendis ad nos uestris militibus , iam curauisse : no-
 strum tamen erga uos paternum amantissimumꝑ;
 animum repetentibus uisum nobis est has etiam ad
 uos esse litteras dandas : quibus uos diligētius com-
 monefaceremus ; ut cum antea uel in leuissimis hu-
 ius reip. causis nunquam ei opem uestram atque
 subsidia recusauissetis ; uelletis nunc grauissimis eius
 in difficultatibus durissimoꝑ; tempore non deesse :
 præsertim cum uester honor uestræꝑ; fidei existi-
 matio in eo maxime agi uersariꝑ; uideatur . Nam
 si Francisco Mariæ contra nos remꝑ; pub. arma
 capienti

capienti uestri aliquot milites adhaeserunt; illoque
 omnia medijs in reip. uisceribus miscente atq; tur-
 bante eos uestros milites non reuocauistis: nunc
 autem nobis milites uestros postulantes, ut nos
 remq; pub. tueri atque defendere possimus, nihil
 omnino conceditis, neque uestris uti posse militi-
 bus permittitis: haec cum intellecta erunt, cum au-
 dientur; quid de uobis homines existimaturi sint,
 per uos ipsi facile perspicere potestis. Quod si non
 recordamini esse uos illos ipsos; qui huius reip. di-
 gnitatis propugnatores & haberi & dici uolulistis:
 eos tamen esse uos obliuioni ne mandetis; qui pu-
 illi quidem primo atque infantes baptismatis con-
 spersi unda Christianos fore uos admurmurauistis:
 quique deinde pueri **CHRISTVM DEVM**
 Dominumq; nostrum consalutauistis: posteaq; sem-
 per **CHRISTI** Ecclesiam, moremq; nostrum
 sacrorum, & Romanos Pontifices, remq; p. hanc
 eandem, quae nunc premitur, tot magnorum ho-
 minum praeclearis rebus gestis sanguineq; sanctam
 atq; coalitam coluistis: uerendum uobis ut sit; ne,
 si reip. ipsi tantopere nunc quidem laboranti opem-
 que uestram flagitati non succurritis, succurritis dico?
 immo etiam si ei succurrere cupietibus impedimento
 estis, ne facere id possint: non minus ipsi, quam qui
 bellum contra nos gerunt, in eam admississe uideami-
 ni. Itaque uestra illa tam praecleara nomina tum
 Christianorum, tum reip. defensorum contempsis-
 se etiam

se etiam & abieciſſe redarguamini. Quare ſi ueſtra uobis dignitas, ſi gloria, ſi tituli magnis ueſtris parti laboribus, ſi exiſtimatio fortitudinis & fidei; quarum duarum uirtutum quæ nam in uobis maior atq; ſpectatior adhuc quidem fuerit, nõ eſt facile dicere; ſi religio, ſi cætera, quæ hominibus honeſtatem pariunt, uobis chara & iocunda ſunt, defendite hoc tẽpore hoc Imperiũ, quod ſemper eſtis tutati; permittite ueſtris militibus, ut ſe ad nos conferre poſſint; quod nunquã antea prohibuiſtis: occaſionemq; hæc bene gerendæ reip. ne prætermittite; quæ quidem breuiſſima eſt, ut ſæpe ad uos ſcripſi. Sed nõ committam, ut dum plura, quã necesse eſt, ea de re in hanc epiſtolam conijcio; minus cõfidere uidear ueſtræ uel fidei uel pietati, quã oportet. Itaque finem faciam ſcribendi. Vnum dicam; quod tamen ſæpe iam dixi: ſed dicam etiam atque etiam: neq; enim nimium dici poteſt id, quod magnopere intereſt fieri: Celeritate opus eſt: atq; ita opus eſt; ut in una ea plane ſint omnia; Quam urgebitis: & ualebitis. Septimo Id. Quincil.
Anno quinto. Roma.

Præfecto militum Hiſpanorum.

45

Ex tuis litteris cognoui, quo in me animo eſſes, quantaq; uolũtate tenereris operam ſtudiũque tuum magna aliqua in re mihi nauandi: quam quidem

quidem libentissime accipio. Itaque mandavi Roberto Boschetto ut te ea de re conueniret; consiliumque meum, quod illi notum feceram tibi exponeret, te uero magnopere hortor: ut quod is abs te meis uerbis petet, id celeriter explices. Tibi autem polliceor fidemque meam his obstringo literis; quicquid is tibi recipiet se curaturum, si rem conseceris; id nos omne ratum & probatum habituros. Sed etiam præter id sperare te omnia uolumus; quaecumque tibi & usui & honori futura sint, de me facile impetraturum. Idib. Quintilibus. Anno quinto. Roma.

Alphonso Duci Ferrariensium. 46

BELTRAMVS Episcopus Adriæ Legatus tuus mihi dixit cupere te; ut Heluetij, qui accepto reip. stipendio traiecturi sunt in Umbriam & Picenum per ditionem tuam, non uno agmine iter faciant; sed pluribus, atque ijs eiusmodi, nullum ut agmen plus ter mille pedites habeat: cum ut loca tua minus conterantur, possintque facilius non maximum numerum alere: tum ut ipsi etiam commodius excipiantur. Quod cum mihi equissimum sit uisum; scripsi ilico ijs, quos Heluetijs duces itinerum dedi; ut in plures discreti partes iter facerent, neque omnes tuos fines ingrederentur eodem die: ne uel una continensque multitudo eodem

III 3 loco;

loco, uel eodem tempore pluribus in locis excipiēda molestiam & sumptum tuis hominibus grauiorem exhiberet; quā tu uelles; quāmq; oportet. Itaque curarent; ut tibi oneri quā minimum essent. In quo cum tibi ego satisfecerim; equum erit animaduerti abs te; ut quæ militibus in uia dari solent, illis in tempore parentur. Tum & illud: ut cum separatim ituri sint, tuto per tuam ditio- nem iter faciant. Idibus Quintil. Anno quinto. Roma.

Francisco Pisano Veneto Cardinali. 47

CUM te ad remp. gerendam amplissimo in loco atque ordine animo libentissimo admiserimus; magnopere te conuenit earum rerum, quibus in rebus dignitas libertasq; reip. uersatur, curam nobiscum procurationemq; suscipere. Quare cum in fructibus monasterij Arbēsis ratione Salinarū pro- uenientibus, qui quidem Petro Bembo familiari ab Epistolis meo & ciui tuo satis iniuste retinentur, ipsius iura optima rei; pub. dignitas offendantur: Antonio Marcello Franciscinorum societatis & familie Magistro isthuc reuertenti mandauit; ut tibi mentem meam ea in re, quidq; te uellem facere, ostenderet. Hortor Itaque te; ut hac in causa, in qua quidem te ad partem curarum publicarum nūc primum aduoco, cum æquitati & iustitiæ, tum
mihi

mibi & reip. satisfacias: patremq; tuum uirum egregium, & reliquos quos oportebit, adhibeas, rogesq; efficiant; ut quod uolumus, uel potius quod ipsa equitas postulat, aliquando tandem consequamur. Erit id quidem nobis abs te cum per se ipsum, tum quod esse illud quasi uirtutis tuæ specimen experimentumque putabimus, plane gratissimum. Duodecimo Cal. Sextiles. Anno quinto. Roma.

Familie Rodulphorum, Florentiam. 48

Q V A S mihi Iulianus Rodulphus gratias egit uestris uerbis, quod in uestram familiam Cardinalatum intulisset, Nicolaum Rodulphum sororis meæ filium in Cardinalium collegium asciscendo: eæ mihi gratæ atque iocundæ fuerunt: uestrumq; id officium atque ea animorum declaratio; quam tamen multo antea perspectam habebamus: magna enim & præclara documenta uestri erga nos amoris & pietatis summæq; obseruantia sepe dedistis: iocundior emibi eam ipsam, meam nominationem atq; iudicium fecit. Quemadmodum ab ipso Iuliano intelligetis: qui cum sum prolixius his de rebus loquutus. Undecimo Cal. Sextilis. Anno quinto, Roma.

C V M Gaspar Silinus Heluetiorum Cohortis Prætoriæ Præfectus in perducendis ad nos Heluetijs peditibus & fide & diligentia egregie nobis satisfecerit : petatq; a nobis per litteras ; ut quo ardentius ij milites officio fungantur suo , mandemus , ut eis stipendium tam in tempore Quæstores nostri dent , ut diem laxam uelle facere non uideantur : tum etiam quia secum aliquot milites habet & uirtute & militari disciplina magnopere præstantes ; operam adhibeamus , ijs ut ipse paulo uberius stipendium dare possit eo stipendio , quod uulgo atq; passim meretur : denique quoniam multi præter delectos non mali quidem milites sponte ad se confluxerunt putatq; ipse ex reip. uel usu uel dignitate non posse se illos pedites missos facere ; iubeamus eis etiam a Quæstoribus subministrari : Hæc cum is a me contendat expetatq; omnia ; mado tibi ; ut omnibus ijs de rebus postulatisq; Silinianis id constituas ; quod tibi ex usu & ex dignitate nostra uideatur esse . Sexto Id. Sextilis . Anno quinto . Roma .

Ioanni Francisco Pico Mirandulæ domino . 50

T V R P E M sane rem tæque patre ac uestra familia indignam fecisse filium tuum , litteræ mibi uenerunt :

uenerunt : qui armatorum hominum manu in uil-
lam , quæ in Carpenſi agro eſt Eccleſiæ Bononien-
ſis , cui quidem Eccleſiæ Achilles Cardinalis Tran-
ſtyberinus præeſt , impetu facto , magnum frumen-
ti numerum perfractis horreis aſportauit nulla bo-
ni & æqui , nulla Cardinalis magni & clari uiri ,
nulla reipub. ratione habita , legum , iudiciorum ,
nulla mei ; quem uereri quidem certe pro meo in te
amore prope ſingulari ſaltem debuerat . Ea de re
filijq; tui latrocinio & ſcelere cum apud me Car-
dinalis grauiter queſtus eſſet : dixi ei me tecum
acturum , ut ipſi ablatum quod erat , reſtitueres .
Cæterum ignoſceret puero nõ nimum pudeti pro-
pter patrem ſumma uirtute præſtantiq; religione
hominem . Quod quidem nunc facio : teq; non hor-
tor ſolum , ſed tibi etiam mando , cures , ut Cardia-
nali integrum ſine mora ſineq; tergiuerſatione , uel
reſtituatur , uel dependatur . Quod ſi facere neglea-
xeris ; ſcire te uolo , cum me Cardinali bene de me
deq; rep. merito non defuturum : tum reip. dignita-
tis libertatiſq; , quibus modis potero , rationem ha-
biturum eiſq; ſatiſfacturum . Sexto Cal. Septemb.
Anno quinto . Roma .

PETRIBEMBI

EPISTOLARVM LEONIS

DECIMI PONT. MAX.

nomine scriptarum,

LIBER SEXTVSDECIMVS.

Carolo Hispanie Regi.

GRATISSIMVS . mihi nunci-
 us fuit ; qui te Morinorum e lit-
 toribus in Hispaniam transmit-
 tentem idonea tempestate soluis-
 se me certiozem fecit . Confido
 enim te iam traiecisse : atq; in tua illa Regna , que
 te diu uidere concupiuerunt , saluum sospitemq;
 peruenisse . Quibus a Regnis multa tibi , multa reip.
 Christiane utilia spero fore . Itaque ea de nauiga-
 tione tua , si modo recte confecta est , ualde letor :
 quemadmodum de legatis meis cognosces : qui tibi
 meis uerbis plurimam salutem dicent . Ii tibi etiam
 significabunt me bellum id , quod Franciscus Ma-
 ria mihi rei q; pub. intulerat , sedauisse . Quod eo
 libentius feci ; ut sumēdo in Turcas bello dare ope-
 ram aliquando mihi liceat . Quam ad rem te hor-
 tor , cogitationes omnes conuertas tuas : ut com-
 muni consilio & cura agere iuuareq; reip. possi-
 mus . Non . Nouemb. Anno quinto . Roma .

Francisco

Francisco Pisano Cardinali.

2

AB exemplo litterarum, quas ad Leonardum Lauredanum Ducem Venetiarum dederam; quibus quidem illi rei; isti pub. Hieronymum Lazarum Patauinum exulem maiorem in modum commendabam; quo studio tenear, ut ei a Senatu isto ignoscatur, facile intelliges. Qua in re quoniam perspecta mihi est tua patrisque tui clari uiri apud istam rem. auctoritas; uelim ut tu atque ille ita eum tuendum fouendumq; mea causa suscipiatis; ut existimetis gratissimum mihi fore; si is uestra ope adiutus istius urbis Senatusq; grauisimi clementiam se non frustra implorasse me commendante cognoscat. Tertio Id. Noueb. Anno V. Roma.

Senatui Mediolanensi.

3

VESTRAS ad litteras; quibus Parmæ Magistratus, quod cum armatis hominibus in Brixellensem agrum incursionem fecerit, factum excusatis; ita uobis respondeo: non debuisse illum, propterea quod Brixellenses eius postulationibus satisfacere noluerint, ferro eos aggredi; uelleq; ius de nostris hominibus sibi ipsum ui atq; iniuria constituere. Apud me queri de eorum intemperantia debebat; atque a me petere, ut stare eos meis de ea
salis

salis questione, qua de agebatur, litteris iustionibusq; compellerem. Itaq; cum suarum in Brixellenses iniuriarum, tum Brixellensium in Parmenses; si quæ tamen fuere illorum iniuriæ, turbarumque omnium unus ipse auctor atque caput fuit. Quare eius criminis uniuersi culpa remitti quidem illi facile potest: excusari eluiq; non potest. Quod ad salis tamen questionem attinet: mando Mutinæ Regiq; Magistratui; curet; ut Brixellenses intra eam consuetudinem, qua sub Atestinis Ducibus utebantur, nunc etiam se contineant: iubeatq; illos; uel cogat etiam, si opus erit; ut earum mearum litterarum, quas dægatis, scripto audientes sint: neque mihi ea de re permittat negotium & molestiam adhiberi. Octauo Id. Decembris. Anno quinto. Roma.

Carolo Hispaniæ Regi.

4

QVOD mea cõslij tui comprobatio & collaudatio de partitione Episcopatus Toletani grata tibi magnopere fuerit: sane letor. Equidem in eo mihi uisus sum merito tuo te laudauisse: cum ea, quæ ipse tuis Hispaniæ Regnis conducere ad quietem & otium perspiciebam; te cognoscerem diligenter considerauisse; atq; a nobis ut ita statuere uellemus, per Legatos tuos perq; litteras petiisse. Non enim quæ tuarum rerum & populorum usum dignitatemq;

dignitatemq; continent; ea nobis minus curæ sunt propter meum in te anorem; quam quæ ad me ipsum pertinent. Itaque primo Senatus die rem ex tua sententia libentissime conficiam. Quod autem ad eas tuas litteras attinet; quibus scribis magnam tibi admirationem eas meas litteras attulisse, quas ad Episcopum Cæsaraugustanum dederam: si causas eius rei omnes seriemq; cognouisses; quas illi dixeram, cui eas litteras dedi, mandauiq; ut te de ijs certiolem faceret: nihil te profecto commouisses. Accidit autem perincommode; quod is, qui litteras a me cum mandatis acceperat, ante quam se ad te conferret, mortem obiens officio fungi non potuit. Itaque ea, quæ te scire magnopere uolebam, ad te non sunt perlata: quæ tu si intellexisses; meam illam ueterem in te beneuolentiam illis ipsis in rebus, quæ tibi molestiam attulerunt, facile agnouisses. Quanquam quidem utcunq; te reliqua omnia latuerint: ea una conditio, quæ erat in meis litteris; ut te libente fierent, quæ mandabam; sin autem tu nolles, non fierent; satis te certum facere debuit; nos, nisi quod tu probares, nihil statuere uoluisse. Itaque minus necesse erat te a me petere; ne posthac aliquid, quamobrem ulla animi mei erga te alienatio facta uideri posset, cuiuspiam concederem: cum illud ipsum, quod te nunc mouet, constantis meæ in te beneuolentiæ perpetuæq; uoluntatis magnum tibi & luculentum indicium

cium præbeat: si recte sit confyderatum. Necessè autem fortasse erit propter id ipsum, me abs te petere; ne ipse cuiquam de nostro in te animo non recte interpretanti aures præbeas. Nam si de me nihil, nisi ex tua uoluntate sanciente non optime iudicas: quid porro fiet; cum aliquid tantummodo ex huius Reip. dignitate statuemus? Peto igitur abs te mi fili; nè quid ipse de mea in te uoluntate, nisi ex tuo in me animo iudices; nèue alijs temere iudicantibus fidem habeas, tandiu saltem; dum id uerum sit, nec ne, scire possis: scies autem ilico; si a me petendum existimabis: Nihil enim te celabimus. Tum illud perface; ut mentem & cogitationem tuam ad ea, quæ præsentis consilio magnopere indigent, in propulsandis Christianæ reip. periculis nobiscum intendas: teque ad bellum in Turcas communi consilio suscipiendum para. De nobis quidem certe omnia, quæ a patre amantißimo sunt expectanda, tibi ipse poteris omni tempore rectissime polliceri. Dat. Non. Cal. Ian. MDXVII. Anno quinto. Roma.

Episcopo Ouetensi.

ALTERIS meis ad te litteris scripsi; quo in loco Franciscum Peualosam cantorem meum haberem; quàmque eo nostris in sacris & cerimonia- rum celebritate familiariter ac prope quotidie uterer.

uterer. Itaque non erimus nunc quidem ea in re tibi ostendenda longiores. Verum cum is magnopere cupiat, ut Archidiaconatus Chermonæus, quem obtines in Ecclesia Hispalensi, sibi mades ut conferatur: tibiq; ipse reponere fructus Archidiaconatus uelit alijs in sacerdotijs, quæ tantidem æstimetur: petantque idem abs te alij per familiares tuos uelim des ei te facilem ea in re hortatu meo, hominiq; plane industrio & mihi grato commodos. Omnino cur ipse tantopere id cupiat, non uideo. Sed si ei satisfeceris; erit mihi ualde gratum. Septimo Cal. Ian. Anno quinto. Roma.

Odoni Lutrechæ. 6

QVOD pro meo in te amore, tuaq; in me beneuolentia & pietate proque nostris utriusque rebus atque causis antea factum oportuit; ut haberem apud te aliquem probum uirum; qui mea et reip. negotia procuraret: id nunc tandem ut fieret, curauit. Mitto igitur ad te Aloisium Alemānum ciuem Florentinum & integritate & uirtute præditum iuuenem: qui apud te sit meo & reip. nomine. Prid. Cal. Ian. MDXVII. Anno quinto. Roma.

Ludonico

Ludouico Regi Pannoniæ .

LEGI tuas litteras : quarum in extremo erat, te Franciscum Marsupinum mihi legauisse : quod quidem ego libentissime cognoui . Nam & cupiebã esse aliquem apud me interpretem tuum : qui cum agere singulis horis possem cum alia sane permulta ; tum ea certe atque in primis , quæ ad bellum Byzantium pertinerent : & Marsupinus ipse ; qui mecum prope quadriennium in rerum Pannonicarum procuratione familiariter est uersatus ; & fidem mihi suam , & diligentiam ; addo etiam & prudentiam & probitatem magnopere probauit . Cui quidem ; ut iam ipso uti eo nomine inciperem ; quedam senatusconsulta communicauit ; quibus habendis Regum Legati interfuerunt ; in communis belli usum agitata : quorum ille seriem se ad te perscripturum recepit . Quæ tu sic accipies ; ut si quid ipse uel addere uel demere eis uoles , scribas ad nos quàm celeriter animi tui sensum atque sententiam . Sin tibi omnia probabuntur ; des operam ; ut quæ curare te ijs in rebus oportebit , ita curentur ; ut te appareat , quanto ipse hosti propinquus magis expositusque es alijs Regibus ; tanto etiam uegetiorem et paratiorem ad tua obeunda munera partemque belli profiluisse . Priori tuarum litterarum pagina reliquisq; partibus nihil attinet me rescribere : nam

re: nam ijs ad superiores meas ad te litteras re-
spondisti. Vale igitur mi Rex: teque ad remp.
obeundam magno & inuicto animo para. Septimo
Id. Ian. MDXVII. Anno quinto. Roma.

Raimundo Cardonæ Proregi Neapolis. 8.

SCRIBIMVS Francisco priori Barenfi,
& Michaëli Gelindo canonico Tirasonensi: man-
damusq; ijs; ut in ius Romam uocent Romanorum
Iudicum uerbis Aloisium Carraffam equitem so-
cietatis Hierosolimitanorum Ioannis Francisci Ro-
gerij item eius societatis equitis nomine: quem-
admodum ex iudicum scripto, quod est in meis
litteris, oportere fieri latius intelligent. Qui qui-
dem Rogerius cum in meis familiaribus eo loco sit,
ut a latere curaque mea nunquam discedat; ualde
cupio, ne ab aduersario eludatur cauillatione litis
aliqua & effugio iudicij: quibus ille rebus multum
uidetur confidere. Quapropter peto abs te; ut Frā-
cisco & Michaëli des ex tuis aliquem, cuius au-
toritas contemni non possit: qui una cum ijs tan-
diu sit; dum illum sisti iubeant, quoquo loco sit.
Id erit mihi abs te etiam atque etiam gratum.
Quinto Id. Ian. MDXVIII. Anno quinto.
Roma.

Episcopo Burgenfi.

NON unis ex tuis & Curtadi litteris optimum tuum in nos animum & uoluntatem cognoui: quæque tu fraterque tuus mihi pollicebamini in communem belli gerendi utilitatem; ea omnia libentissime percepi. Quibus de rebus utrunque uestrum satis collaudare uix mihi uideor posse: uel potius plane non possum. Quid enim uel opportunius ad ea, quæ impendent Christianæ reip. pericula sustinenda; uel esse per se laudabilius potest: quàm uestri similes existere: qui non solum aut uelint reip. causa omnia, aut nihil recusent, quod ex usu belli sit; sed etiam opes suas omnes, operam, studium, diligentiam, laborem, uitam ipsam in commune proferant; spontèque mihi tam liberaliter tamque amanter polliceantur? Quare ut dixi, uobis laudandis satis mihi esse nulla oratio potest. Sed tamen & pie quidem, maximeque ex rei Christianæ dignitate facere te atque illum statuo; qui iam nunc paratos esse uos ad mandata reip. capessenda profiteamini: & ipse cum erit tempus, uirtutem uestram magni, ut debeo, æstimans, quid factò opus sit, reddam uos meis litteris certiores. Prid. Id. Ianuarias. M D X V I I I. Anno quinto. Roma.

Francisco

Francisco Gallorum Regi. 10

Q V O D meorum cogitationes amorem erga te suum ueteremque necessitudinem nodo etiam firmiore uinciendi libentissime cognoueris; ualde letor. Nihil est enim quod magis cupiam; quam cum te ipse tantum diligam, quantum tu intelligere potuisti, me perspicere meos etiam omnes tecum esse quam coniunctissimos. Itaque Laurentij Medicis fratris mei filij nuptiarum causam lato te animo & lubenti suscepisse; & ipsi iam gratulor; & tibi gratias ago. Non enim dubito; quin, quod tu semel curandum sumpseris, recte id atque celeriter conficiatur. Quare nihil tibi quidem nunc eo nomine separatim mando; nihil præcipio. Totam tibi rem tuæque tum fidei, tum liberalitati permitto & trado. Agas tu, cogites, statuas, ut lubet; & statues quidem puto ex nostra dignitate. Illud te rogo: ut quam nobis ipsis animorum nostrorum conglutinationem & usui & uoluptati putamus fore; eam perinde nobis esse suscipiendam statuamus; ut quo ipsi coniunctiores erimus inter nos, eo plus opis atq; præsidij in communem Christianæ reip. utilitatem utrique simus allaturi. Decimosexto Cal. Februarias. Anno quinto. Roma.

Ioanni Albanie populorum Duci.

11

LEGI tuas litteras ad Petrum Cardinalem Anconitanum datas: quæ mihi uoluptatem attulerunt. Cognoui enim ex ijs id, quod antea sermone multorum afferebatur; te scilicet & prudentem uirum esse, & temperantem, & pietate ac religione præditum, atque huius in primis reip. magnopere obseruantem, quas quidem te uirtutes habere; quo maior es, & quo pluribus imperas; eo letor equidem uehementius. Erunt enim cum illustriores ipse per se; tum etiam fructuosiores: neque solum re, sed exemplo etiam iuuabunt: cum te ultimis in terris positum, & gentibus horridiusculis præpositum abundare tamen maximis plurimisque uirtutibus nostri deliciores Reges intellegant. Quare uelim scias & amari te a me, & magni etiam fieri: tum me cupere ductum istum tuum & Regnum bene tibi atque fœliciter euenire. Quod autem ad postulationes tuas attinet; quas mihi quidem studiose ac diligenter idem Cardinalis commendauit: uolo te existimare, quantum reip. rationes patientur, tibi me omnia libenti propensoque animo concessurum; & uel tuæ dignitatis uel gentium & populorum tuorum otio & tranquillitati amantissime consulturum: quos tibi populos tuæque fidei atque iustitiæ magnopere commendo

re commendo. Decimoquinto Cal. Febr. Anno
quinto. Roma.

Carolo Hispanie Regi. 12

ADRIANVM Episcopum Dertusensem in
Cardinalium collegium libenter cooptauimus cum
propter ipsius singularem sacrarum litterarum do-
ctrinam, probatissimosque mores & uirtutum plu-
rimarum praestantiam; tum ut tibi morem gerere-
mus remque omnium gratissimam faceremus: cum
probum uirum, & doctum ac prudentem homi-
nem, Magistrum etiam & praecceptorem tuum in
amplissimum huius reip. dignitatis gradum adsci-
sceremus. Qua quidem de re magis magisque in
dies letor. Spero enim fore; ut ea hominis digni-
tas & tibi & mihi & reip. usui & uoluptati sit
futura. Sed cum ego iam quae meae erant partes in
ornando illo eas amantissime impleuerim: tuum
erit deinceps dare operam; ut homo optime de te
meritus, magnus nunc uir, & in Magistratu emi-
nenti positus, fortunarum suarum tenuitati, uel
potius; ut iam id, quod est, dicatur; paupertati;
quae tot annos eius uitae socia nec bella nec placabi-
lis fuit; possit nuncium remittere: atque aliquan-
do tandem, perinde ut illa dignitas postulat, quam
tueri debet; laxae ac liberaliter uiuere. Qua in re
sic tibi illum commendo, quasi res mea, non ipsius

KKK 3 agatur.

agatur . Nam quas tu in eum commoditates libera-
 litatesque contuleris ; de ijs ego tibi me spondeo
 libentissime debiturum . Sed uelim id ; quemadmo-
 dum te quidem facere tantum Regem tamque for-
 tunatum decet ; & celeriter & liberalissime facias .
 Octauo Cal. Febr. Anno quinto . Roma .

Carolo Hispaniæ Regi. 13

IOANNEM Iordanum Vrsinum uirum &
 rectum & alti animi , & in sua gente atq; familia
 facile principem , & propinquum meum , amavi ,
 uti debui , plurimum ; eiusque causa uolui semper
 omnia . Is ægrotus cum esset ; liberos aliquot , quos
 habebat , sibi hæredes instituit : pauloq; post uita
 functus est . Quos ego omnes perinde mihi tuendos
 & fouendos suscepi ; non ut propinquos & neces-
 sarios meos , sed potius ut filios mihi esse illos exi-
 stimarem . Itaque cum ij nescio quid oppidulorum
 in tuo Neapolitano Regno habeant : peto a te ; ut
 eos mea causa recipias in fidem et clientelam tuam :
 putésque , quicquid ij abs te suis in rebus utilitatis
 ornamentiq; consequetur ; id te mihi omne tribuissi-
 se , in meque contulisse . Tantundem enim uel eo
 etiam amplius tibi me debere profitebor . Quarto
 Id. Martias . Anno quinto . Roma .

Latino Iuuenali meo apud Venetos Internūcio. 14

SCRIPSI superioribus mensibus ad Leonardum Lauredanum; uellet Hieronymo Lazarenciui Patauino eas fortunas restituere, quæ ablatæ illi proximo bello ab ista rep. fuerunt; atque ipsum ab exilio reuocare, patriæq; reddere rogatu meo. Eam restitutionem quoniam differri audio; mando tibi, ut omnem tuam curam operam diligentiam adhibeas in Hieronymo meis uerbis iterum Duci rei; isti pub. commendando: nihilq; prætermittas; quod prodesse illi tum ad eas fortunas, tum uero etiam ad gratiam istius ciuitatis recuperandam possit; affirmesque Senatum istum in eo mihi rem apæ prime magnoperèque gratam esse facturum. xv. Cal. April. MDXVIII. Anno quinto. Roma.

Magistratui Bononiæ. 15

LEONARDVS Lauredanus Venetiarum Princeps petijt a me; ut sibi emere ex agro isto atq; educere per suos procuratores liceret lini Spartici seminis ad rudentes faciendos idonei modios ducentos. Mando igitur tibi; ut ei ea in re commodes; procuratoribusq; eius facultatem des emendi educendiq; id seminis, quod postulat, nullo poræ

KKK 4 torio,

torio, nullo uectigali. Quod tamen publicani, si uolent, mihi solutum in rationibus ponunto. Quinto. Id. Martias. Anno quinto. Roma.

Carolo Hispaniæ Regi.

MIROR cur te difficilem præbeas in possessione monasterij Leonardini, quod in tuo Neapolitano Regno est, Egidio Cardinali tradenda; cui monasterium contulimus: cum latere te nõ debeat, Sacerdotia omnia, quorum Præfecti apud Romanos Pont. mortem obierint, eosdem Pontifices sine ulla Regum aut Principum recusatione, quibus uoluerint, semper dedisse, semper illa sui iuris habuisse. Quanquam quidem ipsius Egidij ea dignitas atque nomen est; ut si Sacerdotium illud tuo non dicam in Regno, sed in patria uel etiam in domo ipsa ædibusque tuis esset; pœnitere te minime debuerit, hominem omnium prope bonarum artium & disciplinarum doctrina præditum, optime de re Christiana per triginta annos meritum, magna ipsum auctoritate, singulari dignitate uirum ei sacerdotio esse præpositum: propter quod is te familiaritate atque necessitudine quàm maxime contingeret, Quare uel reip. cui tu plurimum debes; uel Cardinalis causa, cui omnes homines debent; uel omnino mea, cuius auctoritas hac in re magnopere uersatur; peto abs te; mandes, ut statim Cardinalis

nalis procuratores in monasterij possessionem admittantur : ne te ipse minus in me rectum & iustum esse intelligam ; quam priores Romani Pontifices maiores tuos in sese largos atque beneficos haberint : presertim cum tu me nulla in re adhuc quidem non tui amantissimum tibiq; indulgentissimum , itaque liberalissimum sis expertus . Idib. Mart.

M D X V I I I . Anno quinto . Roma .

Gabrieli Veneto ordinis Augustinianorum Eremitarum Promagistro .

POSTEAQVAM proxima estate Viterbiensem Egidium ex Augustinianorum Eremitarum societate , cuius ipse Magister aliquot annos fuit , in fratrum meorum E. R. Cardinalium ordinem & collegium associuimus : ea nos in primis hos ipsos totos menses cogitatio tenuit ; ecquemnam dignum haberemus , quem in Egidij locum eius societatis Promagistrum sublegeremus ; quoad prestitutum lege tempus ferendorum suffragiorum ueniret : quo tempore ordo ipse omnis atque societas eum de more legere & creare Magistratum rite posset . Nam & ipsa societas maxima atque amplissima ; que quidem in prouincias duodetriginta discreta domos mille tercentum nonaginta tres , & preclara Collegia permulta habet ; suo hercle iure poscere a nobis publice magnam curam uidebatur deligendi ex
tanto

tanto grauiſſimorum & doctiſſ. hominum coetu atque numero eius unius, qui ei ſocietati recte atque utiliter præſiceretur: & amor certe meus atque beneuolentia, qua ſemper eum ordinem colui, meaque uetus cum illo neceſſitudo quædam atque coniunctio me priuatim ſubmonebat; ut nihil prætermitterem eo in homine perquirendo uel diligentie uel laboris; dum id, quod uolebam maximeque cupiebam, efficerem; ut qui & probior ſanctiorque cæteris, & prudentior et plane doctior eſſet; eum ſublegerem & Magiſtri loco eſſe iuberem. Is cum tu unus præter cæteros & ipſius Egidij prædicatione & multorum prudentium uirorum teſtimonio lōgis habitis diſputationibus eo dignus munere uideare: Promagiſtrum te ſocietatis Auguſtinianorum uſque ad ſuffragiorum tempus in Egidij locum ſublego: immunitatesque omnes, antelationes, dignitates, penſiones omnes, ſtipendia commoda Magiſtrorum reliquorum ad te deferri uolo. Qua in re cum facile uideas, ipſe quanti te ſecurim: erit tuæ prudentie dare operam; ut quando de te apud omnes homines expectationem hoc meo tam illuſtri iudicio excitauim; eam tu iuſtitia continentia diligentiaque tua non ſolum tueare, ſed etiam augeas. Et quoniam ex multorum ſermonibus admoneor id, quod mihi pergratum fuit intellexiſſe; eſt enim probitatis, innocentie, optimi pacatique animi, & ſedate atque compoſite mentis

te mentis indicium; tui te ordinis & societatis Magistratus, dignitates, munera non modo nunquam appetiuisse; sed etiam post actam semel multa cum tua laude & dignitate eius Collegij, quod Venetijs est, tua scilicet in patria Praefecturam publice tibi non petenti delatam omnes reliquas Praefecturas obstinate reiecisse, omnibus muneribus renunciauisse: uixisse autem tuis in optimarum artium & sacrarum litterarum studijs innocenter atq; tranquille cognitioni magis quam actionibus deditum: itaque facile factu esse hunc ipsum etiam honoris & dignitatis gradum, qui uestrorum omnium est summus, abs te reiectum iri: scire te plane uolo, nullam me tibi huius muneris reijciendi facultatem permissurum. Itaque excita te; expergiscere: quamque tibi sponte defero, tuae societatis late quidem patentis, atque in omnes mundi sese plagas extendentis tuendae regendaeque curam atque prouinciam; ad eam te & ineundam leto atque alacri, & obeundam forti ac praestanti animo para. Dat. Decimo. Cal. Februarias.

MDXVIII. Anno quinto. Roma.

Gabrieli Veneto ordinis Augustinianorum Eremitarum Promagistro. 18

LITTERAE tuae & grauitate & prouidenter scriptae; quibus mihi de munere tibi sponte
a me

a me delato gratias maximas agens excusas te, affersq; causas; quamobrem adire Magistratum non possis; perisq; in eo dari a me ueniam uel naturæ tuæ otio magis & quieti, quàm negotio & laboribus assuetæ; uel ingenio perpusillo perque tenui tuo, qui magna omnia & grandia reformidas: uel infirmæ ualetudini qua uteris: ut tibi uere scribam, quod sentio, magna me uoluptate affecterunt. Nam & te non efferrî ulla regendi alios cupiditate, quod omnes plerique homines faciunt; ualde lætor: & uires tuas sedate atque compositæ perpendentem eas te imbecillis putare; si non est perfectæ uirtutis; est certe cum magnæ probitatis, tum uero etiam non mediocris prudentiæ: Quas in te facultates esse tametsi intelligebam sermonibus & prædicatione omnium: tamen tuis etiam ex literis eas me præclare agnouisse uehementer gaudeo. Nam quod scribis infirmo te corpore esse, tum incommoda ualetudine creberrime uexari: de eo, cum animo usquequaque ualeas, minus laboro. Spero enim Dominum uires tibi atque neruos subministraturum: quibus maxime suum, quod modo tibi iugum imposuit dante eo & alligante me; ferre fortiter atque utiliter possis. Itaque tua ista tam diligens excusatio illud perfecit; ut te multo etiam plus amarem plurisque facerem, quàm antea: ut tibi ueniam darem, non est consequuta. Quin etiam, credas mihi uelim, confirmauit illa
quidem

quidem certe auxitque meam ea in re uoluntatem atque sententiam: stimulumque addidit: ut quoniam per hæc tempora nemo est auditus, de uestris hominibus loquor, qui hoc imperium spreuerit; plurimi, qui ardentem appetuerint; magis magisque cuperem tuo te ordini societatique præesse. Neque enim uereor; ne uel qui parui totam rem feceris, auaritia; uel qui te ipse non respexeris, amore aut odio aliorum ducare in dandis honoribus magistratibusque deferendis: uel iniuste quid facias in iurisdictione atque animaduersionibus: qui nihil facere postules, nihil appetas, nihil cupias. Etenim qui recte sibi ipse moderatur atque imperat; hic iam non in alios æquisimus iustissimusque esse prope non potest: huic credenda imperia sunt: hunc præesse cæteris maxime omnium conuenit. Quare mando tibi ea lege, quæ de spreto imperio est; ut Magistratum statim in eas: ne quid tibi posthac de uenia sperandum putes. Atque ut iam tibi aliquid præcipiam; in quo multo maxima atque amplissima tui muneris pars iam nunc exerceatur: uolo te eam curam suscipere; ut Martinum Luterium tuæ societatis sacerdotem; quem scire te existimo in Germania nouas res moliri, noua dogmata nostris populis tradere, quibus utantur; ab incepto, si potes, reuoces auctoritate ea, quam tibi Præfectura dat, cum scriptis ad eum litteris, tum per doctos & probos internuncios; quos te

illic

illic habiturum multos puto : qui placare hominem
 conentur . Id si celeriter feceris ; non erit puto dif-
 ficile modo natam flammam extinguere . Parua
 enim omnia atque surgentia paulum magnos uehea-
 mentesque impetus non sustinent . Sin differes , &
 malum uires sumpserit ; uereor , ne cum uelimus
 adhibere incendio remedia , non possimus . Gliscit
 enim indies labe ; fortiórque fit atque robustior :
 nihil ut magis esse nobis timendum uideatur , quàm
 mora . Sed singula tibi me mandare hac in re non
 necesse esse arbitror . Tua te uirtus , tua religio ,
 tua pietas , tua singularis doctrina , quid te facere
 oporteat , facile admonuerint . Totum hoc mando ;
 ut omnem tuam mentem , cogitationem , studium ,
 operam ; omnem denique cum diligentiam , tum la-
 borem adhibeas tuum ; ut , quod uolumus , conse-
 quamur . Id iure abs te postulatur , uel quia impe-
 rium in illum iam habes ; uel quia ipse cæteris &
 prudentior es & doctior ; uel quoniam reip. maxi-
 me interest , cuius tu Magistratum geris ; uel etiam
 propterea , quia ego id in primis fieri cupio : qui
 quidem tam te amo , & tibi tantum tribuo ; ut ni-
 hil plane sit , quod mihi non uel priuatim debeas .
 Dat. Tertio Non. Febr. M D X V I I I . Anno
 quinto . Roma .

Francisco

Francisco Gallorum Regi

19

ET litteræ tuæ Pridie Cal. Februarias datæ; quibus ad me scripsisti id, quod tamen antea intellexeram, DEVM Optimum Maximum prolem tibi masculam concessisse; & Antonij Coxæ ea de re ad me missi sermo periocundus lætitiæ voluptatēque mirificam meam superioribus perceptā diebus conduplicauerunt. Egi igitur Domino iterum atque sapius gratias: qui tui populorūque tuorum istiūque Regni maximi atque amplissimi rationem habuerit; heredēque illis ex te natum dederit. Quod etsi existimo alijs etiam de causis, quæ fortasse nos lateant, ita illum statuisse: puto tamē ei magnopere patrem te fieri propterea placuisse; ut liberiori animo & solutiori ad rem suam pub. & tuendam & amplificandam, & bellum suis hostibus inferendum dare te totum posses. Quod ut facias iam te ipse libentius atque ardentius cohortabor. Sed quoniam ad te hac ipsa de re proxime litteras dederam; Antonium quidem ipsum libentissime uidi: etiā; ad te reuertenti mandauit; ut tecum et cum Claudia Regina uxore tua eo de partu atque puero amabiliter gratularetur meis uerbis. Cui quidem puero & quia ex uobis genitus est, & quod ei tantum Regnorum est iam propositum ad imperandum; et hos ipsos decem dies bene precatus

catus sum; & precari posthac non desinam. Va-
lete parentes optimi atque maximi cum uestro be-
ne suscepto filiolo, uestra spe, uestris amoribus.
Dat. Decimoquarto Cal. Mart. MDXVIII.
Anno quinto. Roma.

Regij Lepidi Magistratui. 20

IULIA Strotia uirgo pudore amabili mo-
ribusq; lectissimis Herculis Strotij magni & clari
uiri filia, patre mortuo in Philibertæ Sabaudie
fratris mei uxoris familiaritate eius uiro uiuente
probe ac diligenter fuit. Eamq; ob rem & illam
tueor; & bene ei euenire admodum cupio. Quam
cum Barbara Taurella eius mater in ista ciuitate
dare nuptui cogitet; quod tu ab eius Internuncio
latius intelliges; uolo ut ei faueas ea in re: aucto-
ritateq; mea omnem tuam operam apud Albertum
Gazolum ciuem Regiensem interponas; ut mater
in filia eius nato despondenda id, quod optat, con-
sequatur. Erit id mihi ab ipso Alberto plane gra-
tissimum: quod quidem sum ei omnibus eius in re-
bus non libenter solum, sed etiam liberaliter osten-
surus. Dat. quinto Id. Septemb. MDXVIII.
Anno sexto. Roma.

Leonardo

Leonardo Lauredano Venetiarum Principi. 21

DE Paulo Victorio reip. classis Præfecto, quæ Pyratæ Poeni captiuum fecerant, ex Aphrica redeunte cognoui, quàm amanter, quàmq; eum liberaliter Petrus Michaël istius reip. longarum nauium ad ea loca cõparatarum item Præfectus magno pretio redemerit: quàmq; nonnulli alij ciues tui, quos unã cum ipso ad me uenientes libenter uidi, eam ad rem conficiendam studiose ac diligenter suam operam adhibuerint. Quæ sane omnia cum ab illo primum, deinde etiam ab reliquis omnibus grata mihi & iocunda ceciderunt: quippe, qui longinquis in regionibus positi mercaturamq; exercẽtes in alieno homine recuperando tantum pecuniæ tamq; celeriter erogarint: tum uero eo etiam iocundiora fuerunt: quod quæ ab homine uestro publice missa in meos profecta sunt; ea mihi quidem ab uniuersa certe rep. in me ipsum collata prope uidentur. Itaque quo te urbemq; istam præclaram magis diligo; eo gratius mihi accidit, a uestris hominibus in alieno orbe mei atque huius reip. habitam fuisse rationem. Quare has ad te litteras dedi, non solum ut tibi id significarem, nihil mihi accidere gratius ea liberatione potuisse: sed etiam illud, ciuitatem istam in eo de me bene meritam fuisse: idq; me omni tempore libentissime et confes-

LLL ne testaturum

ne testaturum & officijs repositurum. Dat. Septimo Cal. Ian. M D X I X. Anno Septimo. Roma.

Gabrieli Veneto ordinis Augustinianorum Eremitarum Magistro. 12

EXPECTABAM suffragiorum tuorum euentum: dies enim præterierat: cum ecce tuas literas: in quibus multa iocunda; aliud alio letius. Primum Egidium Cardinalem e legatione Hispaniensi reuertentem Venetias appulisse: cui obuiam ab uniuerso Senatu sit itum strato atque tranquillo mari: ipsum exceptum publice ædibus apparatusissimis. Sed id non miror. Nam & ista urbs in claros uiros perhospitalis; & is ab ea magno in honore semper est habitus. Illud mirum; tam in tempore longinquis è regionibus illum uenisse, ut tuis suffragijs interesset. O aduentum peropportunum. Deinde plus undecies centum tui ordinis uiros ad ea ferenda suffragia conuenisse. Postremo horum ipsorum nutriendorum tibi sumptum publice subministratum. Hæc omnia mihi iocunda: non enim assolent fieri: neque nos tam frequentes Augustinianos alibi conuenisse; neque tam multos dies unà fuisse; neque tantos eis publice sumptus unquam meminimus subministratos. Quod uero tu horum omnium suffragijs renunciatus sis totius

totius ordinis Magister ; ut ne unum quidem omnino suffragium te reiecerit ; id sane mihi prope miraculo fuit : neque solum mihi ; sed ijs etiam , qui mecum aderant , cum tuas legi litteras : in primisque Ruffo Cardinali amantissimo tui : qui continere se non potuit , quin exclamaret , eius generis nihil simile his temporibus accidisse . Qua in re cum tibi gratulor , non tam quidem , quod is tibi magistratus obuenerit : nam tu illum semper contempsisti ; quàm quod tam honorifice delatus tantòque consensu ordinis ; ut nemo repertus sit ex tanto hominum numero , qui te dignum eo munere non existimarit : Tum mihi etiam gaudeo : cuius de te præiudicium ordo omnis atq; societas sic probavit , atque ita sit sequuta ; ut quam de te opinionem ipse habueram ; eam omnes homines habuisse uiderentur . Quod cum ita sit ; magna tibi adhibenda cura est ; ut in obeunda Præfectura eum te socij tui esse omnes intelligant ; quem ante Præfecturam fore tam constanter crediderunt . Magnum tibi onus ista tam illustris tamq; mirifica tuorum sociorum significatio imposuit : magnum etiam testimonium de te meum : ut non tam gloriæ tibi futurum sit , si recte feceris ; quàm turpitudini , si secus . Nam quem homines esse bonum uirum & rectum putant , is si bene aut iuste quid egerit ; nihil admirantur : plurimi etiam tanquàm iure suo ab eo id expetunt . Si prauitate aut iniusti-

tia ducatur; tum uero non tam quidem illos, in quos inique aggressus est facere; quam se ipsi esse lufos & deceptos putant. Sed hoc non tam ideo scribo; quod uerear, ne expectationi hominum responsurus sis: quam quo accendare, ut pulcherrime atque amplissime respondeas. Ceterum quod me ordo rogat; ut quæ ipse in te proficiendo iusserit, statuerit; ea probem; ita feci: uerbaq; ipsa mea huic epistolæ iussi adscribi. Tu ualebis; & DEVM timebis; & iustitiam diliges.

CVM Gabriel Venetus ordinis Augustinianorum Eremitarum Promagister cōuentum sociorum Venetijs habuerit: eumq; ad conuentum undecies centum eius ordinis uiri omnibus è regionibus accesserint: cūmque Gabriel Venetus ob uirtutem & probitatem suffragiorum die omnibus ad unum suffragijs undecies centum hominum sociorum declaratus fuerit eius ordinis Magister: Leoni Decimo Pontifici Maximo eam declarationem ratam et probatam esse; placereq; , ut is Magistratum ineat. Dat. Nonis Iunij. M D X I X Anno septimo. Roma.

Isabelle Mediolanensium Duci uiduæ. 23

CVM exploratum haberemus Aeneam Pium Gonzagam iuuenem industrium et familiarē meum esse tibi iam pridem magnopere deditum: uoluimus
ut is

ut is tibi Romam atque ad nos uenienti obuiam proficisceretur; salutaretq; te meis uerbis: comitareturq; , quandiu in nostris reip. locis esses. Cui etiam mandauit; ut de meo in te paterno amore uereq; beneuolentia a meis maioribus tuorum maiorum amantissimis mihi quasi per manus tradita te certiozem faceret. Tibi quidem comitatuq; tuo hoc in itinere prospera omnia euenire ualde cupio: teq; ipsam maxime expecto. Dat. Septimo Id. Octob. MDXX. Anno octauo. Roma.

Adriano Cardinali Dertusensi. 24

INTELLEXI ex Legati mei litteris, qua sollicitudine esses propter uehemētem istorum populorum motum: cum tibi neque decedere Hispania, ut statueras; neque manere, quemadmodum uoluisses, plane licuerit: uerferis autem in maximarum turbarum & molestiarum fluctibus: uideasq; quotidie aliquid eorum; quæ te magnopere angunt, propterea quod plurimarum & clarissimarum urbium & populorum statum quietemq; multorum annorum spatio confirmatam sic labefactant; ut nisi Dominus prohibuerit, maior earum meliorq; pars uideatur esse celeriter ruitura. Equidē pro meo in te amore ualde doleo incereog; tuam uicem. Vellem autem; ut erat quidem equius, & ut tua uirtus bonitasq; postulabant; te in tuto esse

hoc sane tempore tam misero tamq̄ turbulento :
 neque tangi commoueriq̄ ipsum propter aliorum
 temeritatem atque insanias . Sed quoniam ea condi-
 tione nati sumus ; omnibus ut casibus atque peri-
 culis proposita sit uita nostra : ferre debes mode-
 rate , quæ eueniunt ; quorum nihil contractum sit
 tua culpa : præsertim cum ipse ita uitam institueris
 tuam , ita aliquot iam annos te exercueris magnis
 tractandis rebus populisq̄ iuuandis ; nullum ut la-
 borem fugere , per quem illorum otio consulas ; nul-
 lum euitare periculum , in quo salus populorum
 contineatur ; honeste iam possis . Hortor igitur te ;
 ut quemadmodum in tempestate nauium ductores
 boni atque industrij faciunt : qui tametsi uim uen-
 torum ferre non ualent ; a clauo tamen non rece-
 dunt ; non tam quidem ut eum cursum teneant , quæ
 uolunt ; quam ne omnino uentis furentibus se per-
 mittat , citòque pereant : Itaque flectunt illi qui-
 dem nauim sæpe uel dextrorsum uel sinistrorsum ;
 cum tamen recta ire cupiant . Sic tu nunc remittas
 censeo multum de tuo iure populis furore percitis ;
 laxesq̄ de seueritate illa tua , quam ipse retinere
 iam non potes ; de iustitia , quam illi non uerentur ;
 de moderatione tua ; addo etiam de tuis moribus .
 Sed nequaquam te ab illorum gubernaculo amoueas
 propterea , quod ij se regi non sinant . Sinent enim
 paulo post , cum resipuerint ; id , quod plerumque
 fert dies : regesq̄ tu illos , & plane duces , quò uo-
 les . Quod

les. Quod non faceres; si desperauisses; puppinq;
 Hispaniæ, in qua nunc es, reliquisses. Quanquam,
 ut cunque se isti nunc tumultus habent; magnam
 tu certe atque ueram & solidam laudem probita-
 tis prudentiæ continentiæ apud istas nationes con-
 sequere: quæ te unum ex tot milibus alienum sane
 hominem in tanta rerum mutatione, tanto ardore
 animorum et dissensione uoluntatum non solum es-
 se isthic patiuntur; sed etiam precibus omnibus re-
 tinent, neque recedere permittunt: ita te unum
 obseruare, ita prorsus colere amareq; uidentur.
 Mihi quidem optatissimum accideret; si te tanto
 ex labore furentibus hominibus seruiendi, non enim
 possum dicere imperandi: tam graui onere leuare
 uel meo aliquo magno incommodo & labore pose-
 sem. Id ego quoniam hoc tempore quemadmodum
 fiat non perspicio: sperare debes tu, DEVM
 Optimum Maximum; cui quidem bene agendo be-
 neq; sentiendo hostiam maximam facis; tibi certe
 in istis erumnis uersanti non defuturum. Quod ue-
 ro ad me attinet: si quid in nobis tibi esse opis &
 presidij cognosces: id omne reliquaque omnia pie-
 tati tuæ atque uirtuti uno uerbo pollicemur. Duo-
 decimo Cal. Nouemb. MDXX. Anno octauo,
 Roma.

NON potuit gratior afferi nobis nūcius Da-
 miano ciue uestro; quem ad me magna celeritate
 misistis. Is enim mihi uestris uerbis renunciauit Se-
 linum Turcarum Regem mortem obijisse. Eum igitur
 multa mihi & ordine & prudenter exponen-
 tem libentissime audiui: Egiq; DEO Optimo Ma-
 ximo gratias: qui suis populis nobisq; omnibus im-
 minentem formidabili potentia audacia crudelitate
 hostem submouit. Amari autem ea de re amorem
 erga me uestrum & diligentiam. Quæ quidem cum
 sepe alias mihi gratissima fuit: tum certe hoc tem-
 pore accessit sane etiam iocundissima: quo maxi-
 me Regem illum acrem et uegetum pertimescebam:
 cum nihil adhuc quidem nostri Reges in commu-
 nem utilitatem, præter spem pollicitationesq; con-
 tulissent. Sed hæc hæctenus. Hortor autem uos; ut
 si qua alia isthuc uel Bizantio uel omnino ex Asta
 perferentur, quæ scire me oportere uobis uideri
 possit; statim ad me omnia perscribatis. Ea enim
 uera, ut soleo existimabo; quæ de uobis accepero.
 Reliqua ex Daniano cognoscetis: quem uobis lu-
 bentem remitto. Sexto Id. Decemb. M D X X.
 An. octauo. Roma.

Francisco Regi Gallorum. 26

CVM Bernardus Bibiena Cardinalis aliquot iam dies ex stomacho laboret: magisq; timore quodam suo, quam morbi ui urgente, breui se existimet moriturum: scribit ad te, mittitq; Ioannem Franciscum Valerium familiarem suum magnis itineribus: petitq; abs te multis precibus; ut qua liberalitate in se uiuentem fuisti, ea in morientem sis: desq; illi, ut Ecclesiam Constantiensem, quam abs te habet, tradere sororis suae filio possit. Eae sunt enim fortunarum eius & domus & familiae rationes; ut si id abs te non impetret; maiorem suorum charioremq; sibi partem in egestate sit atq; in discrimine relicturus: ipse uero nec aequo nec pacato animo e uita migraturus; qui hoc moriens uideat. Id etsi ipsum per se pro sua in te mirifica singulariq; obseruantia, cuius ipse testes optimi sumus, proq; tuo in se amore, naturaeq; tuae indefessa liberalitate magnoq; animo esse facile impetratum existimem: uolui tamen ipse quoque idem abs te petere & requirere. Quanquam enim nihil dum sane uideo; quo quidem de illius uita sit omnino magnopere timendum: hortor tamen te non sane uel mediocriter, uel usitato genere hortandi; sed quodam singulari planeq; accuratissimo: uelis; ut, si id accadat, quod ipse suspicatur; tua in illum

illum munificentia tuumq; præclarum munus non statim neque unà cum ipsius uita extingatur : præsertim cum ei tam breue temporis spatium illo ipso tuo munere frui licuerit: ut ante amissum uideri possit ; quàm quale quantúmue fuerit , percipi ab ipso cognoscique potuerit . Multæ quidem sunt cause ; quamobrem inducor id summopere ut cupiã, quemadmodum ipse optat , confici . Primum , quia Cardinalis ipse , propterea quod est alti profusiq; animi , multum æris alieni contraxit : ut si id dissoluendum sit, fratrum sororumq; eius filij & puellæ quædam uirgines , quas ipse dare nuptui parabat , magnam ex eo iacturam faciant , magnum detrimentum patiantur , necesse sit , uel potius etiam maximum . Quibus omnibus abunde consultum erit ; si sororis eius filio ea in re per te consuletur . Deinde quod Cardinalis familia ; quam quidem ipse ex humili certe loco traxerat ad satis altũ & stabilem gradum ; si eum Episcopatum retinebit ; multum quidem splendoris & gratiæ illo etiã mortuo retinebit . Ad hæc accedunt adolescentis ipsius ; quem honestare ecclesia ista uult ; optimi elegantissimiq; mores , egregia bonarum artium doctrina , summa uirtus , mirificum ingenium : ut ipse iam per sese satis dignus omni quidem tuo munere et liberalitate uideatur : quem Cardinalis ita diligit ; ut in eo uno omnem prope posteritatis suæ spem posuerit : atque ipse iam nunc in eius pietate atque uirtute

uirtute libentissime conquiescat . Postremo illud me uehementer mouet ; quo moueri te etiam arbitror : ut ipse , si moriendum ei sit , hanc secum Letitiam , hoc mortis solatium ferat ; decedatque animo quam exquisitissimo & quam pacatissimo . Que quidem omnia non tam propterea colligo ; quod non illud unum existimem apud te plurimum ualiturum , amorem scilicet erga illum tuum , itemque incredibilem ipsius in te cultum , quod initio dixi : sed ut mihi ipse , qui id magnopere cupio , satisfaciam : ne perfamiliari ac perneccessario meo mihiq; charissimo & suauissimo atque in omni uite munere probatissimo mea beneuolentia meusque amor hoc extremo eius uite tempore , si hoc extremum erit ; plane defuisse uideatur . Reliqua ex ipso Valerio cognosces . Quarto Id. Octob. M D X X. Anno octauo . Roma .

Ludouicæ Regis matri. 27

Ex meis ad Franciscum Regem filium tuum litteris , & ex Valerij sermone ; qui a Bernardo Bibiena Cardinali magna celeritate ad illum atque ad te missus has tibi litteras reddidit ; quid ab illo utrique magnopere petamus , intelliges . Quod tamen Cardinalis pro summa sua in illum beneuolentia atque illius in se uoluntate facile se impetraturum confidit : optat tamen illud ipsum per te consequi .

sequi. Ego uero; qui ut Cardinali hoc præcipue tempore satisfiat; quod ipse omnium ultimum sibi fore tempus arbitratur; æque atque ille, prope modum laboro: omni meo studio, omni animi mei cura & diligentia te hortor, petitionem eius iuues, tam iusta præsertim in re, tam plena pietatis, tam digna, quæ a tam magno tamq; alti animi Rege, tam ab illo culto impetretur. Id si tu, quemadmodum spero; confeceris; erit mihi abs te non solum gratissimum; sed etiam in hoc mœrore, quo sum propter uitæ hominis omnium mihi charissimi periculum, certe iocundissimum. Quarto Id. Octob.

M D X X. Anno octauo. Roma.

Philiberte Sabaudie.

28

Q V O D singulari studio pristinaq; tua illa mirifica pietate & colas usquequaq; nos & obserues; quemadmodum ex tuis litteris et ex Internuncij tui sermone facere te cognoui, sane gaudeo: letorq; & religione tua & firmitate animi atque constantia. Itaq; exploratum tibi esse uolo; me nunc quidem eandem illam meam uere paternam in te beneuolentiam exercere; quam iampridem perspicere potuisti: Idq; ita se habere, omnibus tuis in rebus omni tempore omnes homines ut intelligant; libenter atq; amanter curabo. Quarto Non. Octob.

M D X X. Anno octauo. Roma.

Senatui

Senatui Regio Mediolanensi. 29

VENIENTI ad uos missu meo Latino Iuuenali; qui est ex meis intimis maximeq; familiaribus; ijs de causis, quas ab ipso cognoscetis magnis quidem certe, sed apertis & explicatis; has dare litteras uolui: quibus uos magnopere hortarer; ut ijs in rebus, quas a uobis requiret, beneuolentiam erga me uestram praestetis: atq; ipsum ita libenter audiatis; ut appareat eum, qui mihi propter suas egregias exploratasq; uirtutes atque in Ro. remp. studium est sane multo charissimus; a uobis etiam fieri plurimi. Sexto Cal. April.

M D X X I. Anno nono. Roma.

Francisco Gallorum Regi. 30

CHRISTOPHORVS Longolius homo Gallus & cum tibi notus, tum uero etiam deditissimus, optimarum artium studijs, quibus a puero in Gallia incubuerat, egregie eruditus, Graecarum litterarum facilius adipiscendarum causa Romam aliquot ante annis uenit. Quibus quidem literis mirificam operam triennium cum dedisset; suiue interea ingenij & doctrinae & plane uirtutis nomine ac morum probitate in meam familiaritatem cum uenisset; nobis non solum uolentibus,

bus, sed eius etiam studia stipe annua fountibus Patauium se contulit: ut ea quoque in urbe celeberrimoque doctrinarum omnium ludo sese coleret. Quae in urbe ita nunc quidem proficit; omnes ut homines, quibus est ipse notus atque cognitus; est autem prope uniuersae iam Italiae; magna sui spe expectationeque; impleuerit: cogatque credere, si uita ei suppetat, in maximum clarissimumque uirum ac nostris temporibus satis quidem eruditis longe praestantem breui illum facile euasurum; uel potius iam euasisse. Quae cum ita sint; ego autem intelligam tam docto et claro iuueni nullas opes esse; quibus se alere, suaque studia et uirtutes non solum illustrare, quod erat profecto exquisitum; uerum ne sustentare quidem ipse per se possit: si unquam alias, nunc quidem plane diligentissime te hortor; uelis pro tua liberalitate uere regia et prope in claros excellentesque uiros insignique doctrina praeditos animo mandare atque efficere; ut ex primo quoque tempore Praefectos amissuris in ditio-
ne tua sacerdotijs aliquod eius tam singulari uirtute dignum illi sacerdotium tribuatur: quo is munere tibi deuinctus confectis suis studijs; quae iam iamque, ut audio, conficiet; et ad te reuerti id, quod ipse in primis cupit, et tibi praecelaram aliquam nauare operam commode et pacato animo possit. Quanquam ne nos quidem interea aut ullo etiam tempore eius hominis commoda, cum se occasio de-
derit,

derit, sumus me hercule neglecturi; neq; sane curam, quam de illo semel suscepimus abiecturi. Id si tu, ut confidimus, curaueris, apud ipsum præclarissime posueris. Polliceor enim tibi, ac plane recipio, te magnos ex tuo beneficio uberrimosq; fructus, sempiternæ scilicet laudis atq; memoriæ, breui tempore percepturum. Mihi autem; qui excellenti doctrina uiros præsertim cum probitate coniuncta in primis colere & diligere consueui: tam gratum feceris; ut ipse abs te in eo beneficium me accepisse sim existimaturus. Quemadmodum ab Legatis tuis, quibuscum ea de re loquutus sum, latius intelliges. Dat. Octauo Idus Apri. MDXXI. Anno Nono. Roma.

F I N I S.

NEQVID lector desiderares, addidimus tibi indicem eorum, ad quos scriptæ sunt epistolæ a Petro Bembo. Eumq; diuisimus in duas partes, altera complexi quas familiariter suo, altera quas Pötificis Leonis nomine emiserat. Videmurq; ita recte fecisse, ne ordinem, ac uelut Historiæ seriem interturbaremus, dein ut foret facile unicuique quam desideraret Epistolam, ex nomine eius cui inscribitur inuenire.

A

Angelo Politiano.	111.
Angelo Gabrieli.	24. 25. 26. 28. 30.
Antonio Bolduo.	1. 3. 4. 5. 6. 7. 8. 9. 10. 11. 12. 13. 14. 15. 16. 17. 18. 19. 20. 21. 22. 23. 24. 25. 26. 27. 28. 29. 30. 31. 32. 33. 34. 35. 36. 37. 38. 39. 40. 41. 42. 43. 44. 45. 46. 47. 48. 49. 50. 51. 52. 53. 54. 55. 56. 57. 58. 59. 60. 61. 62. 63. 64. 65. 66. 67. 68. 69. 70. 71. 72. 73. 74. 75. 76. 77. 78. 79. 80. 81. 82. 83. 84. 85. 86. 87. 88. 89. 90. 91. 92. 93. 94. 95. 96. 97. 98. 99. 100.
Andrioni Artusino.	33. 34.
Antonio Rontionio.	36.
Alberto Pio.	49.
Alexandro Cribello.	51.
Antonio Bernerio.	244.
Andreæ Triuisano.	259.
Andreæ Alciato.	264. 266. 267. 268.
	269.
Alberto Cardinali Bran-	
deburgensi.	283.
Antonio Florebello.	289.
Alexandro Cardinali Far-	
nesio.	293. 307. 309. 311.
Antonio Perrenoto.	319. 321.
Adamo Carolo.	348. 366. 389.

Ant.º Eparcho Corcyrao.	352.
Aloisio Stunica.	359.
Alphonso Idiaqui.	362.
Augustino Triultio.	367.
Alphonso Cardinali Lust- tania.	379.
Antianis Bergomi.	387.

B

Bernardo Bembo patri.	57.
Eidem, & Paulo Pisano.	66.
Bartholomeo Agolanti.	34.
Bartholomeo Comino.	74.
Bernardino Sandrio.	249. 255.
Bartholomeo Riccio.	275. 368.
Bartholomeo Castellano.	276. 279.
Bernardo Cardinali Tri- dentino.	285.
Benedicto Accolto.	332.
Benedicto Varicensio.	336.
Basilio Zanco.	380.

C

Cardinali Sanctæ Crucis.	56.
Christophoro Longolio.	81. 200. 205.
Cole Bruno suo.	234.
Caterina Lande.	241.

Eadem Petro Bembo.	242.
Carolo Vtenhouio.	253.
Constantio Syluio.	272.
Cosmo Gherio.	312. 313. 315. 316.
Carolo.V. Imperatori.	356.
Canonicis, & societati Ecclesie Bergomat.	386.

D

Dominico Grimano.	40. 41.
Danti Tertio Aligero.	148.
Dominico Contareno.	172.
Dominico Bonfilio.	350.
Domino de Frāgipanibus.	370.
Damiano Lustano.	377. 395.
Danieli Barbaro.	390.

E

Episcopo Quinqueccle = sensu.	193.
Erasmo Roterodamo.	250. 321. 322. 324.
Egidio Cardinali.	261.
Egnatio.	287.

F

Francisco Bragadeno.	140.
----------------------	------

Federico Fregoso.	163.165.167.169.
	170.157.
Federico Veterano.	182.
Francisco Victorio.	229.230.
Francisco Bonafidei.	231.
Fulvio peregrino.	289.
Francisco Belino.	291.
Francisco Bonero.	301.
Francisco Maurolyco.	338.342.
Francisco Molsa.	344.

G

Gabrieli Fanenst.	51.52.54.55.57.
Guido Vbaldo Feretrio.	142.
Georgio Castiano.	178.
Gulielmo Budco.	193.196.
Gabrieli Veneto.	209.247.
Georgio Selue.	290.
Georgio Sabino.	306.388.
Georgio Loxano.	317.318.
Garfilasso Hispano.	333.
Gonsalo Pireffo.	365.366.
Georgio Giraldo.	369.
Georgio Coelio.	381.
Gregorio Cortefio.	382.

H

<i>Hieronymo Saorniano.</i>	130
<i>Hieronymo Donato.</i>	131
<i>Herculi Strotio.</i>	76.77.78.79.80.82
<i>Herculi Pio.</i>	128.
<i>Hieronymo Bononio.</i>	131.
<i>Herculi Gonzage.</i>	238.239.243.245.
	354.
<i>Hieronymo Nigro.</i>	270.
<i>Hieronymo Frobenio.</i>	286.

I

<i>Ioanni Alexadro Vrticio.</i>	1.3.4.
<i>Ioanni Baptista Stato.</i>	131.6.
<i>Ioanni Cynthio.</i>	23.
<i>Ioanni Baptista Portensi.</i>	42.
<i>Ioanni Aurelio.</i>	66.131.
<i>Ioāni Frācisco Benedicto.</i>	83.
<i>Iacobo Sadoleto.</i>	86.89.90.94.98.102.
	107.111.113.116.
	118.119.120.122.
	124.125.
<i>Iacobo Syncero Sanazaro.</i>	144.
<i>Ioanni Francisco Burana.</i>	150.
<i>Ioanni Gozadino.</i>	157.
<i>Ioanni Baptista Pio.</i>	158.
<i>Iulio Tomarotio.</i>	160.

Ioanni Baduario.	H	161.
Ioanni Medici.		179.
Iulio Secundo Pontifici.		185.
Iacobo Bannisto .		191.
Ioanni Baptistæ Fideli .		273.
Ioanni Chrysofotomo Mo- nacho.		280.
Ioacchino principi Brana deburgensium.		281.
Iacobo & Ioanni Baptistæ Lomellinis.		294.
Iouitæ Rapicio.		296.

L

Ludouico Tesira.		85.
← Leandro Allefio .		29.
Locum tenenti Magistrì Rhodiorum.		90.
Lazaro Bonamico .		223.
Lazaro Baifio .		260.
Laurentio Massulo .		385.

M

Marco Sanuto .		7.
Eidem, & Paulo Pisano.		22.
Marco Antonio Sabellico.		46.
Marino Georgio.		83.

Marco Cornelio.	129.
Michaëli Barotio.	305.
Michaëli Maio.	363.
M. Hieronymo Vide.	371.
Marcello Ceruino.	376.

N

Nicolao Domineo.	18.
Nicolao Prendilaqua.	147.
Nicolao Perrenoto.	357.

Q

Octauiano Fregosto.	183.
---------------------	------

P

Paulo Pisano.	1921.
Petro Barotio.	4748.
Placidio Amerino.	5960.
Phædra Volaterrano.	84.
Phibippo Beroaldo mi- nori.	132.136.138.
Petro Frãcisfo Flaminio.	146.
Paulo de Canali.	156.
Petro Flaminio.	161.
Petro Briffoni.	228.
Presbytero Albino.	290.

Paulo Tertio Pontifici.	295.298.300.
Petro Paulo Vergerio.	303.
Paulo Sadoletto.	325.326.327.
Paulo Petre Sanctæ.	355.
Paulo Archiepisc.º Stri-	371.
gonie.	
Petro Kmythæ.	375.

R

Rutilio Zeno.	210.212.215.218.
Reginaldo Polo.	220.221.223.224.
	225.
Romulo Amaseo.	235.
Ranutio Farnesio.	392.

S

Sigismondo Fulginati.	176.177.
Sebastiano Corrado.	257.
Sigismondo Regi Poloniae.	374.
Scipioni Capicio.	391.

T

Tryphoni Gabrieli.	43.45.
Torquato Bembo.	384.386.

Valerio Superchio.	61.62.63.65.
Vincentio Quirino.	68.
Eidē, & Angelo Gabrieli.	71.
Vberto Gambaræ.	74.7.
Victori Fausto.	75.7.
Victori Superantio.	77.
Victori Trincauello.	77.
Vbaldino Bandinello.	77.

A

Antonio Cardone.	23.26.
Ant. ^o Mariæ Palauicino.	39.247.
Altobello Episcopo Pola.	41.
Alphonso Atestino.	45.68.80.84.85.
	154.255.264.269.
	350.433.501.
Alberto Societatis Mar.	
Theuton. māgistro.	52.54.
Altosaxo Helueticorū duci.	99.
Anselmo Crasfio.	99.
Angelo Cospo.	112.
Ant. ^o Abbati Sancti Ber-	
tini.	125.351.385.

Achilli Crasso.	VL 36. 138.
Antonio Cardinali Bono-	
nienst.	161. 167. 198.
Antonio Volteio.	181.
Andreæ Burgio.	205.
Alphōso Cardinali Senēst.	261. 456.
Alberto Cardinali Gallo.	270.
Aloisse Regis Gallorum	
matri.	295. 341.
Antonio Sanctæ Crucis.	317.
Agnēsinæ Montis Fere-	
trianæ.	401.
Ameto Beno.	468.

B

A

Bernardino Seuerinati.	35.
Bartholomeo Liuiano.	88. 181. 288.
Brenselle Pago Heluetio-	
rum.	191.
Burghesso Petrutio Senēst.	206.
Baldessari Castilionio.	207.
Bernardo Bibienæ Car-	
dinali.	318. 411. 504.
Boiorum Duci.	390. 391.
Brixellanis.	443.
	Angelo Cospo.
	Sancti Augustini.
	Sancti Augustini.

C

Ciuium & mercatorum Luca-
censibus.

Claudia Ludouici Regis
filie.

Carolo duci Allobrogum. 233. 236. 335. 408.

Comiti Genuensium. 234. 236.

Canonicis et Societati Eca-
clesiæ Veronensibus. 243.

Classis Praefecto. 271.

Cardinalibus absentibus. 339.

Carolo Hispaniarum Regi. 355. 378. 386. 399.

422. 431. 441. 445.

448. 449. 461. 463.

480. 506. 508. 517.

518. 520.

Cardinali Toletano. 423.

Ceuriis. 439. 443.

D

Duci et Decurionibus Ge-
nuæ.

Dacie Regi. 291.

Dominico Cardinali Gri-
mano. 48.

Decurionibus & Magistrat-
ui Municipij Asculani. 134. 139.

219.

Dauidi Regi Abissinorum.	271.
Dominico Cardinali Iacobatio.	340.
Decurionibus Eugubinis.	410.
Duci Grauinae.	413.
Decurionibus Tudertinis.	473.

E

Episcopo Esermie desig.	13.
Euangelistae Tarasconio, & Iacobo Gambaro.	57.
Episcopo Feltrinorum, Magistratui Placentiae, & Paulo Sumontio.	142.
Episcopo Ceruiae.	164.
Ennio Episc. Verulano.	186. 367.
Episcopo Vespriensium.	304. 356. 374. 392.
Emerico Pannoniae Palatino Principi.	306.
Episcopo Foroliuensium.	351.
E. N.	430.
Episcopo Pacensium.	435. 448.
Episcopo Saguntino.	458.
Egidio Viterbiensi.	486. 489. 492.
Episcopo Curiensi.	488.
Episcopo Ouetensi.	510.
Episcopo Burgenfi.	514.

F

Francisco Gonzaga.	8. 47. 66. 129. 152. 260. 365. 436.
Ferdinãdo Hispaniæ Regi.	34. 131. 168. 203. 227. 262. 324.
Francisco Pulica.	40.
Francisco Mariæ Urbinae tium Duci.	42. 85. 89. 96. 149. 164. 216. 261. 274. 317. 322. 329.
Fabritio & Marco Anto- nio Columnæ.	151.
Francisco Hernãdo Aualo.	151.
Federico Archiepiscopo Salernitanorum.	169. 383. 417.
Fabritio Carreto.	193. 195. 220. 258. 286. 312. 413. 439.
Federico Lando.	242.
Francisco Gherino.	288.
Francisco Regi Galliæ.	294. 321. 330. 333. 336. 340. 349. 391. 393. 408. 415. 416. 418. 419. 438. 446. 453. 465. 469. 478. 515. 527. 537. 541.
Franciscæ Triultie.	363
Faliscis.	381.
Francisco Pittæ.	382.

Focaris mercatoribus Germanis.	429.
Francisco Pisano.	502.507.
Familie Rodulphorum.	503.

G

Guidoni Magno Magistro & Conuentui Rhodio.	18.38.77.79.
Guido Vaine.	66.
Gulielmo Marchioni Montisferrati.	158.167.428.
Galeatio Palauicino.	210.251.427.
Guido Rangonio.	225.
Grauiscis.	381.
Genuensibus.	397.
Gulielmo Gallo Medico.	420.
Gabrieli Veneto.	521.523.530.

H

Henrico Regi Britannie.	30.139.254.450.
Hippolyto Cardinali Atestino.	49.
Hannibali, & fratribus Bentiuolis.	58.
Heluetiorum pagis duodecim.	61.

Heluetijs.	86. 101. 145. 165. 1
	267. 268. 292. 325.
	327. 372. 484. 496.
	498.
Herculi Marefcotto.	3106. 113.
Hannibali Bentiuolo.	114.
Hannibali Paleotto.	240.
Henrico Nola Comiti.	327.
Heluetijs foederis Grisij.	348.
Heluetijs pagorum octo.	357.
Hominibus Sacti Martini.	405.
Hadriano Epifcopo Dera tufenfi.	459. 533.

I

Iuliano Medici.	24. 335.
Ioanni Boiardo.	35. 131.
Ioanni Paulo Balioni.	40. 218. 369. 388.
	472. 474.
Ioacchino Marchioni Brae deburgenfi.	94. 183.
Ioanni Saxatello.	126. 214. 255.
Ioanni Petro Gonzage.	160. 213.
Internuncio Hispanienfi, Epifcopo Confentino.	168.
Iacobo Ciui Bononienfi.	218.
Ioanni Lune.	232.

Internuncijs apud regem Hispaniarum nostris .	262.
Iano Parrhasio.	270.
Ioanni Neroni .	275.
Ioanni Iordano Vrsino.	297.
Ioanni Blasie .	314.
Ioanni Francisco Pico .	304.
Isabelle Aragonie .	368.
Iacobo Bannifio .	371.
Ioanni Georgio Trifino .	367.
Ioanni Bernæ .	467.
Ioanni Iacobo Triultio .	494.
Ioanni Albanie populorū duci .	516.
Isabelle Mediolanensium duci Vidue .	I 532.
L .	
Leonardo Lauredano.	7. 10. 63. 69. 138. 203. 229. 263. 303. 307. 320. 417. 454. 455. 493. 529.
Lucretie duci Ferrariensium.	
Laurentio Maluitio .	
Laurentio Medici .	144. 254. 260. 315. 388. 464.

Laurentio

Laurentio episcopo Fel-	
trinorum.	36.176.241.286.
Ludouico Gallie Regi.	188.235.265.273.
Liouonie magistro.	245.
Ludouicæ Tornabonie.	248.
Legato Auinionensi.	253.
Ludouico Canosse.	277.415.
Laurentio Tuccio.	298.
Latino Iuuenali.	310.466.519.
Ludouico Arcosto.	316.
Ludouico Comiti Sancti	
Bonifacij.	345.
Ludouico Pannonie, Boë	
miæq; Regi.	373.457.512.
Ludouico Firmano, &	
Hieron.Brancadoriæ.	425.
Ludouico Tudertino.	477.
Ludouicæ Regis matri.	539.

M

Marco Antonio Columnæ.	21.65.106.330.337.
Magistratibus Regij Le-	
pidi.	22.62.120.130.159.
	221.528.

Maximiliano Mariae, Mediolanen. duci.	33.44.71.74.76.83. 87.93.95.97.103. 108.130.147.157. 185.201.205.212. 226.248.289.309.
Magistratibus Ariminensium.	45.230.
Magistratui Bononiae.	55.61.65.67.69.79. 81.96.134.137.147. 160.169.180.196. 197.519.
Marco Martello.	56.
Monachis Neapolitanis.	58.
Magistratibus Parmae.	64.77.150.208.239. 297.
Magistratibus Placentiae.	64.148.214.250.
Magistratui Foroliviensium.	67.117.
Magistratui Rauennae.	82.
Maximiliano Romanorum Imperatori desig.	90.111.171.179. 231.281.298.343. 352.396.434.443.
Magistratui & xl. Viris Bononiae.	107.257.
Marco Musuro Cretenfi.	110.
Magistratui Perusinae.	114.
Malatestae Balioni.	115.116.
Municipio Rauennati.	137.

Marco Cardinali Seduno .	143.222.269.359.
Matthæo Cardinali Gur-	
censf.	150.343.444.
Municipio Norsino .	151.
Magistratui Sinuessano .	186.
Magistratibus Senensium .	237.
Municipibus Arimini .	249.
Municipio Firmano .	266.
Matthæo Card.Seduno .	296.
Magno Gallie Magistro .	334.
Magistratui Spoleti .	337.
Magistratui Viterbiensf.	350.
Matthæo Strozze .	411.

N

Nicolao Leoniceno .	307.
N.	329.536.
Nicolao Scombergio .	491.

O

Octauiano Episcopo Latte-	
dis Pompeiæ desig.	44.
Octauiano Fregosfo .	133.139.149.170.
	272.311.313.384.
	409.
Odoni Lutrechæ .	366.368.369.421.
	429.447.511.

Ottouiris Reipub. Florent. 437.

P

Petro Bibienæ. 9.37.43.62.93.135.

170.

Prospero Columnæ. 16.386.466.481.

Prolegato Piceni. 16.

Paulo Capello Veneto. 17.

Paulo Germano. 50.204.

Praefectis militum, eorumque Vicarijs. 70.

Pontis Curui Magistratibus. 166.

Proregis Neapolitani Vicario. 183.193.

Promagistro Rhodio in Regno Neapolitano. 199.217.

Petro Remiræ. 200.

Parmensibus dono aliquo Reipub. affectis. 211.

Priori Galliae Cisalpinæ. 221.

Paulo Victorio. 224.

Philibertæ ducis Allobrogum Sorori. 234.407.540.

Pindaro Santeflo. 237.

Petro Mariae Scotto. 249.

Philippo Capello, & eius patruclibus. 251.

Petro Nauarro Cantabro.	266.419.479.
Philippo Gualterotto.	310.
Populoniae Domino.	318.
Prolegato Vmbrie.	322.
Petro Ioanni Gall. Classis Praefecto.	406.
Procuratori Cardinalis Seduni.	418.
Palauicino Antonij Mariae filio.	426.
Praefecto Militum Hispanorum.	435.500.
Prolegato Perusiae.	459.495.
Potentiae Comiti.	460.469.478.

R

Raimundo Cardone.	14.2227.33.73.75.
	145.148.161.182.
	191.207.312.321.
	338.445.490.497.
	513.
Raphaello Besaluet Socijs.	38.
Rufino Regij Lepidi Magistratui.	56.
Regij Lepidi & Parmae Magistratui.	119.184.
Recanatenfibus.	231.
Reipub. Florentinae.	238.315.326.

Raphaello Vrbinati.	252.323.
Raphaello Petrutio.	320.
Regi Lusitaniæ.	345.
Raphaello Medici.	421.

S

Sigismundo Poloniae Regi.	10.28.50.244.379.
Sacris Virginibus Muræ tarum Florentiæ.	32.
Sixto Cardinali.	118.128.
Sigismundo Gonzagæ.	126.129.
Singulis ijs, qui Creandi Imperatorem ius habet.	175.
Sebastiano Ferrerio.	270.287.468.488.
Sigismundo Trotto.	314.
Societati & Canonicis tē pli Romani Apostolor. Principis.	460.
Senensibus.	476.
Sissæ Præfecto Gallor. Mi litum.	479.483.
Senatui Mediolanenst.	507.541.

T

Thomæ Campegio.	20.
Thomæ Episcopo Feltri norum.	45.65.179.202.
	299.389.

or

Troilo Rubeo .	211.
Thomæ Cardinali Strigoniensi .	280.375.402.

V

Vladislao Pannoniæ, Boëmici. Regi .	27.120.177.239.
Verruchianæ arcis Præfecto .	278.303.353. 111.
Vni ex Primatibus Helveticorum .	187
Vgoni Pepulo .	224.
Vito Frusto .	289.
Vincentio Granatæ .	328.
Vincentio Martinæ .	344.
Viterbiensibus .	380.
Vrbinatibus .	396.
Vitellio Tiphernati .	483.

Series chartarum.

AA BB CC DD EE FF GG HH II KK
 LL MM NN OO PP QQ RR SS TT
 VV XX YY ZZ AAA BBB CCC DDD
 EEE FFF GGG HHH III KKK LLL
 MMM NNN.

VENETIIS Apud Gualterum Scottum.

M D L I I.

